

**PRIMERA ENQUESTA
A LA JOVENTUT
DE LES ILLES BALEARS**

La primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears és una estadística oficial del Govern de les Illes Balears, resultat de la col·laboració entre l'Institut Balear de la Joventut (IBJOVE) de la Conselleria de Famílies i Afers Socials, el Consell de Mallorca, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera, amb el suport de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT).

Presidenta de l'Institut Balear de la Joventut

Catalina Cirer Adrover

Direcció i coordinació

Assumpta Mas Liñares

Equip de recerca

David Abril Hervás
Joan Amer Fernández
Elga Cremades Cortiella
Isabel Llodrà-Riera
Joffre López Oller
Assumpta Mas Liñares
Francina Mas Parera
Carmen Orte Socias
Belén Pascual Barrio
Maria Ramos Monserrat
M. del Mar Ribas Mas
Ivan Solivellas Ugena
M. del Mar Vanrell Bosch
Marga Vives Barceló

Equip de suport de l'Observatori de la Joventut

Félix López Pérez
Joan Vicenç Cladera Salvà
Rosa Maria Montalbán Gracia

Comissió Tècnica Interinsular

Observatori de la Joventut de les Illes Balears de l'Institut Balear de la Joventut (representants: Assumpta Mas Liñares i Rosa Montalbán Gracia)

Consell de Mallorca: Direcció Insular de Joventut i Participació (representant: Rosalia Benítez Gil)

Consell Insular de Menorca: Direcció Insular de Cultura, Educació, Joventut i Esports (representant: Núria Marquet Josa)

Consell Insular d'Eivissa: Departament de Joventut, Participació Ciutadana i del Parc Insular de Serveis de sa Coma (representant: Francesc Xavier Costa Garcia)

Consell Insular de Formentera: Àrea de Joventut (representant: Mónica Rey Ferrer)

Treball de camp

APLICA, Investigació Social

Disseny i maquetació

Moiré.cat

ISBN: 978-84-09-67149-6

Dipòsit legal: DL PM 00863-2024

Assessorament lingüístic

Àngels Martínez Salom

Amb la col·laboració de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT)

Sara Fernández Vázquez, Encarnación García Illán, Juan Seguí Julià

Avis legal: aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement - No Comercial - Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autoria i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>.

© de l'edició: Institut Balear de la Joventut (IBJOVE) de la Conselleria de Famílies i Afers Socials. C/ de l'Uruguai, s/n, 07010 Palma (Illes Balears). Tel. +34 971 178 951.

Contacte: observatorijove@ibjove.caib.es

Agraïments

Es vol expressar l'agraïment a les persones especialistes següents per les aportacions que han fet al qüestionari:

Aina Maria Amengual, directora de l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (Convivèxit) (2021-2024), Govern de les Illes Balears (GOIB)

Rosa Aranguren Balerdi, coordinadora autonòmica de Sida i Sexualitat, GOIB

Margarita Bosch, tècnica de joventut, Ajuntament de Ciutadella de Menorca

Elena Cabeza, Servei de Promoció de la Salut de la Direcció General de Salut Pública, GOIB

Belén Cardona, Regidoria de Joventut, Ajuntament d'Eivissa

Lena Castells Torrens, Servei de Coordinació i Atenció a la Diversitat Sexual i de Gènere, GOIB

Anna Gallofré, tècnica de l'Observatori Socioambiental de Menorca (OBSAM)

Iñaki Illán, Institut Balear de la Joventut (IBJOVE)

Joan Llobera, Físic Espai de Salut Integral

Isabel Llodrà, Fundació Bit

Elisa Marí Pons, Treballadora Social del servei d'Habitatge Social, Consell Insular de Menorca

Damià Moll, director Insular de Transports (2019-2023), Consell Insular de Menorca

Carme Moner, Institut Balear de la Joventut (IBJOVE)

Lara Prohens, Físic Espai de Salut Integral

Maria del Mar Ribas, Observatori del Treball de les Illes Balears, GOIB

Marilina Ribas Cardona, Departament de Joventut, Participació Ciutadana i del Parc Insular de Serveis de sa Coma, Consell Insular d'Eivissa

Catalina Cristina Riera, Direcció General de Participació i Voluntariat, GOIB

Encarnación Silverde, Regidoria de Joventut, Ajuntament d'Eivissa

Eva Salom, Servei de Joventut, Direcció general d'Infància, Joventut, Famílies, Igualtat i Diversitat, GOIB

Victòria Solera, Institut Balear de la Joventut (IBJOVE)

Presentacions

Introducció

1. Context demogràfic

1. Introducció	17
2. El col·lectiu jove en termes absoluts i relatius	17
3. Els moviments migratoris del jovent. Una joventut cada vegada més plural	24
4. La família i la situació a la llar del jovent	26

2. Educació i formació de la població jove

1. Introducció	29
2. Joves i escolarització a les Balears	30
3. El nivell d'estudis de la població jove de les Balears	38
4. La mobilitat dels estudiants de les Balears	43
5. Conclusions	46

3. Joventut i ocupació: accés i condicions laborals en el mercat de treball

1. Introducció	51
2. L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears. Participació laboral	54
3. Les persones joves que treballen: situacions professionals i condicions laborals	60
4. El jovent que està a l'atur	79
5. La inactivitat: el jovent que no estudia ni treballa	83
6. Mesures proposades per millorar les opcions d'ocupació entre la gent jove	85
7. Conclusions	87

4. Emancipació residencial. L'habitatge: la clau de volta d'una emancipació equívoca

91

1. Emancipar-se?	91
2. L'emancipació residencial: de què depèn?	94
3. Marxar del domicili familiar i tornar-hi	102
4. Totes les persones emancipades són idèntiques?	104
5. Com són els habitatges i les llars dels habitatges de les persones joves emancipades?	106
6. El cost de l'habitatge	110
7. Propostes per facilitar l'emancipació de les persones joves	113
8. Conclusions	114

5. Oci i internet: el jovent passa la major part del temps d'oci a Internet

117

1. Introducció	117
2. Context: la digitalització de l'oci	119
3. Oci i temps de lleure	119
4. Internet i xarxes socials	123
5. Jocs d'apostes o d'atzar en línia	128
6. Conclusions	131
7. Possibles propostes de polítiques de joventut	131

6. Llengua, cultura i joves: entre el predomini social del castellà i l'immobilisme cultural

133

1. Introducció	133
2. Llengua	135
3. Cultura	159
4. Conclusions i propostes d'actuació	173

7. Cohesió social. L'ascensor social ha deixat de funcionar

1. Joves, desigualtats i cohesió social	181
2. Violències i discriminacions entre les persones joves	187
3. Conclusions i propostes	201

8. Participació i política: la desafecció social i política dels joves, un problema de primer ordre

1. Marc de referència	207
2. Anàlisi de la participació social del jovent a les Illes Balears	212
3. Identitat política, autoubicació ideològica i creences del jovent de les Illes Balears	216
4. Propostes de possibles polítiques	235

9. Salut, estils de vida i sexualitat: com les condicions socials influeixen la salut del jovent

1. Introducció	241
2. Resultats	241
3. Discussió	268
4. Conclusions i reptes de futur: què poden fer les institucions per promoure la salut del jovent de les Illes Balears?	270

10. Satisfacció personal i expectatives de futur del jovent: personalment satisfets, però preocupats per la situació del col·lectiu

273

1. Introducció	273
2. Grau de satisfacció amb la vida	273
3. Percepció de la situació actual de les persones joves	276
4. Expectatives de futur	277
5. Conclusions	281

Fitxa tècnica

285

Qüestionari

289

Nota biogràfica de les persones que han elaborat aquest informe

319

Presentacions

Presentam aquesta primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears, que neix amb la premissa que, per dissenyar unes polítiques de joventut fidels a les necessitats i inquietuds d'aquest col·lectiu, hem de saber què pensen o opinen els nostres joves. Per les particularitats de la joventut, perquè és un camí cap a la maduresa, als adults sovint les persones joves ens resulten unes grans desconegudes. És per això que, per conèixer com és el jovent de les Illes, calia abans fer una radiografia: saber què pensen, què volen, quines són les seves prioritats.

Així, neix aquesta eina, que té com a objectiu, doncs, conèixer la realitat i les demandes de la gent jove, una eina que ha d'esdevenir una fotografia d'allò que opinen i pensen ells i elles sobre una gran part dels àmbits de la vida. És un reflex del seu dia a dia, amb informació rellevant, fiable i actualitzada sobre com recorren aquest camí de transició cap a la vida adulta. Un recull, per tant, del seu punt de vista sobre àmbits com l'educació, el món laboral, l'emancipació de la llar familiar, Internet, la cultura, la salut, la sexualitat o la política.

I aquesta, com totes les eines, a totes les administracions ens ha de facilitar la passa següent, que no és altra que gestionar, de manera transversal o directa, les polítiques que afecten el jovent. I hem de fer-ho amb cura i responsabilitat, amb la finalitat de contribuir a millorar la qualitat de vida d'aquestes persones.

Vull acabar agraint la feina del personal de l'Institut Balear de la Joventut (IBJOVE) i la col·laboració dels quatre consells insulars i de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears, perquè aquesta enquesta és fruit d'una feina conjunta. I, lògicament, vull agrair també la participació dels i les 2.356 joves enquestats.

Catalina Cirer Adrover

Consellera de Famílies i Afers Socials
Govern de les Illes Balears

No podem acostar-nos a la joventut de les nostres illes sense saber clarament el que pensen, el que senten i el que els interessa. Per això, des del Consell Insular de Formentera consideram una fita que, per primera vegada en la història de les Illes Balears, s'hagi elaborat un document d'aquest tipus, per conèixer de primera mà les necessitats i les inquietuds del jovent de l'arxipèlag.

Aquest document es convertirà en una eina indispensable per poder fer, amb una precisió fins ara no aconseguida, les polítiques més adequades i més realistes en matèria de joventut. Es tracta d'una gent jove que és el futur d'aquestes illes i a la qual hem d'escoltar i cuidar, perquè, indubtablement, tot el que fem ara és l'herència que deixarem al jovent, i no hi ha millor herència que aquella en què has participat i que ha estat dissenyada per respondre a les teues inquietuds.

Aquesta enquesta és, a més, un treball en què s'han bolcat els quatre consells de les Illes i que, amb tota seguretat, contribuirà a millorar la vida d'aquestes persones que hauran de regir els nostres destins.

Llorenç Córdoba Marí

President del Consell Insular de Formentera

Estar devora les persones joves. Aquest és el nostre deure i també la nostra il·lusió. I, per fer-ho a consciència, el primer que hem de fer és demanar i escoltar, entendre i acompanyar.

L'enquesta que proposam a la gent jove és una eina molt valuosa que demostra la voluntat que tenim de conèixer-ne els interessos i les preocupacions. D'aquesta manera, podrem analitzar en profunditat la realitat que viuen avui dia, saber el que els angoixa i també el que necessiten per desplegar una vida plena.

Fer un estudi de les condicions socials que els afecten, les educatives i també laborals, ens donarà una informació important per poder actuar en conseqüència i oferir solucions a les seves necessitats reals. Es tracta també de promoure la participació del jovent, i involucrar-los perquè siguin part de les solucions.

Sense dubte, aquest instrument suposa, primer, una reflexió profunda i, després, una aposta cap al canvi i una millora constant. Endavant amb més iniciatives d'aquest estil que ens assegurin fer polítiques per a la joventut, però sobretot amb ella!

Antoni Fuster Zanoguera

Conseller de Presidència
Consell Insular de Mallorca

En nom del Consell Insular de Menorca vull agrair, primer de tot, a l'IBJOVE i al Govern de les Illes Balears que hagi duit endavant la primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears. És una iniciativa que neix amb la intenció d'actualitzar-se cada cinc anys, amb la participació dels quatre consells insulars, fet que demostra la visió plural i integradora de totes les illes que, per força, ha de tenir aquest projecte.

Estam convençuts que la primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears es convertirà en una eina fonamental perquè l'administració i la societat civil siguem capaces d'escoltar les necessitats del jovent balear, a més de ser prou valentes per estar al seu costat, ajudant-los a dur endavant els seus projectes de vida, que seran els projectes del futur de les nostres illes.

Juan Domingo Pons Torres

Conseller de Cultura, Educació, Joventut i Esports
Consell Insular de Menorca

Per a aquells que tenim responsabilitats en matèria de joventut a les Illes Balears és molt important tenir la informació sobre allò que afecta els nostres joves. I no només en els aspectes que se suposen propis dels joves, sinó en tot l'àmbit social, perquè ells i elles també tenen dret a ser participants en la presa de decisions que ens portarà a aplicar polítiques que definiran la nostra societat del futur.

Escoltar activament i analitzar el que ens traslladen és bàsic per aplicar, en qualsevol àmbit, polítiques efectives. És per això que aquesta Enquesta a la Joventut de les Illes Balears resulta fonamental tant per a la participació efectiva del jovent com per als qui tenim responsabilitats polítiques, per treballar en allò que els preocupa i necessiten.

Marilina Ribas Cardona

Consellera del Departament de Joventut,
Participació Ciutadana i Parc Insular de Serveis de sa Coma
Consell Insular d'Eivissa

Introducció

La primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears es configura com a font d'informació per analitzar la realitat del jovent a les Illes Balears, i té com a objectiu conèixer la realitat, les necessitats i les demandes de la gent jove sobre la major part d'àmbits vitals. L'Enquesta té per objecte recollir dades rellevants, fiables i actualitzades que proporcionin coneixement sobre quines són les condicions de vida de les persones joves i com es produeixen els processos de trànsit a la vida adulta. A més a més, ha d'oferir informació per tal de permetre desenvolupar polítiques de joventut més adients que contribueixin a millorar la qualitat de vida dels i les joves de les Balears.

En la Resolució sobre l'Estratègia de la Unió Europea per a la joventut 2019-2027, el Consell de la Unió Europea convida els estats membres i la Comissió, en els àmbits de competència respectius, a cooperar sobre la base d'instruments de governança que s'han d'utilitzar, quan correspongui, a escala local, regional, nacional, europea i mundial. Les polítiques relatives a la joventut s'han d'elaborar a partir de dades empíriques i la generació de coneixement. L'Estratègia incideix a assenyalar que la política de la Unió Europea per a la joventut ha d'estar, doncs, basada en dades i vinculada a les necessitats i situacions reals de les persones joves. Això requereix investigar continuament, generar coneixement, i acostar-se al jovent i a les organitzacions juvenils. Igualment, apunta que és especialment important recopilar dades desagregades sobre la joventut per comprendre millor les necessitats dels diferents grups, especialment d'aquells amb menys oportunitats.

En aquesta línia, la primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears es configura com un instrument de governança, basat en la cooperació interinstitucional, que adquireix caràcter d'estadística oficial del Govern, en col·laboració amb el Consell de Mallorca, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera, i amb el suport de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT). A més, l'Enquesta, a banda de subministrar informació empírica sobre com són les condicions de vida de les persones joves, nodreix de dades el sistema d'indicadors en matèria de joventut de l'Observatori de la Joventut de les Illes Balears, ja que part de les dades obtingudes proporcionen o amplien informació que no es pot obtenir de registres administratius o a través d'altres enquestes sectorials.

El desig i la necessitat de disposar de dades que ens informin dels trets característics del jovent de cadascuna de les illes, atès que la insularitat és cabdal a l'hora d'abordar la realitat de les Balears, porta a convertir la primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears en un projecte molt ambiciós, amb una proposta de mostra que ha de permetre estimacions poblacionals per a aquest col·lectiu per als cinc territoris marcats: Palma, la part forana, Menorca, Eivissa, i Formentera. Obté informació precisa de diferents àmbits que constitueixen la trajectòria vital del jovent: educació, ocupació, emancipació residencial, oci, cultura i llengua, cohesió social, participació, salut, sexualitat i estils de vida, satisfacció personal i expectatives de futur.

Com assenyala Jorge Benedicto (2017), a l'informe *Juventud en España 2016*, una de les qüestions centrals en la recerca sobre joventut la constitueix l'estudi de la interrelació entre les transformacions estructurals i les experiències biogràfiques. En aquest sentit, l'Enquesta a la joventut es configura com un instrument adient d'aproximació i d'anàlisi d'aquesta interrelació.

Per a la preparació de l'Enquesta a la Joventut es va constituir un grup de treball interinsular de caràcter tècnic, amb l'encàrrec d'elaborar la proposta inicial de qüestionari. En aquesta tasca, s'ha cercat definir variables estadístiques que permeten una millor identificació i descripció de l'heterogeni col·lectiu juvenil, tenint en compte la pluralitat insular i amb el convenciment que conèixer els trets característics de la població jove ha de permetre analitzar-ne les necessitats, elaborar plans, i formular i avaluar polítiques adreçades a millorar les condicions de vida de les persones que formen aquest col·lectiu.

Què entenem per joventut?

La Llei 5/2022, de 8 de juliol, de polítiques de joventut de les Illes Balears, defineix la *joventut* com el col·lectiu social divers i heterogeni que viu una etapa vital plena amb necessitats específiques per a l'emancipació, el ple desenvolupament de les seves capacitats, i la integració i la implicació efectives en la vida política, econòmica, social i cultural. Tot i que, com assenyala l'article 3, la Llei és aplicable al jove amb edats compreses entre els 16 i els 30 anys (ambdues incloses), preveu establir altres límits, mínims i màxims, per a programes o actuacions en què, per la seva naturalesa o objectiu, s'estimi necessari.

Partint del marc normatiu assenyalat, als efectes d'aquesta Enquesta, cal entendre per *joventut* el col·lectiu heterogeni de persones amb edats compreses entre els 15 i els 34 anys, atès l'allargament o el retard amb què es produeixen les tradicionalment considerades transicions a l'edat adulta: accés a l'ocupació, emancipació residencial, constitució d'una família pròpia...

Elaboració del qüestionari

Per elaborar el qüestionari es va constituir la Comissió Tècnica Interinsular per al Seguiment de l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears (CSEJIB), formada per representants de cadascuna de les institucions participants en el projecte:

- Rosalia Benítez Gil, Direcció Insular de Joventut i Participació. Consell de Mallorca.
- Núria Marquet Josa, Direcció Insular de Cultura, Educació, Joventut i Esports. Consell Insular de Menorca.
- Francesc Xavier Costa Garcia, Departament de Joventut, Participació Ciutadana i del Parc Insular de Serveis de sa Coma. Consell Insular d'Eivissa.
- Mónica Rey Ferrer, Consell Insular de Formentera.
- Assumpta Mas Liñares, Observatori de la Joventut de les Illes Balears. Institut Balear de la Joventut.
- Rosa Montalbán Gracia, Observatori de la Joventut de les Illes Balears. Institut Balear de la Joventut.

La CSEJIB s'ha reunit per videoconferència en devuit ocasions per tal d'elaborar la proposta inicial de qüestionari, per a la qual es va dur a terme una revisió bibliogràfica i es varen consultar, entre d'altres, els estudis, les enquestes i les fonts que s'esmenten tot seguit:

- *Informe Juventud en España 2020*, Injuve
- *Informe Juventud en España 2016*, Injuve
- Enquesta a la Joventut de Catalunya 2017
- Observatori Basc de la Joventut
- Enquesta a la joventut de Navarra 2019
- Enquesta a la joventut de Menorca arran de la COVID-19
- Enquesta de Tenerife 2019
- *Dossier Jóvenes españoles 2021. Ser joven en tiempos de pandemia*, Observatorio de la Juventud en Iberoamérica
- Qüestionaris de l'Enquesta de Pobresa i Desigualtats Socials del País Basc, EUSTAT
- Qüestionaris de l'Enquesta d'Hàbits Socials 2010 de l'IBESTAT, a partir d'indicadors de benestar i qualitat de vida
- Estudi sociològic sobre la joventut de Tenerife 2017
- *Informe Juventud vasca 2016*
- Pla d'Habitatge de les Illes Balears 2017-2020
- Qüestionari de la campanya #StandForSomething, de promoció de la participació juvenil, coordinada per l'Associació Europea del Carnet Jove i finançada pel Parlament Europeu

Per a l'elaboració del qüestionari també es varen tenir en compte les variables assenyalades en l'informe final del grup de treball sobre variables socials bàsiques de la Comissió Europea, editat el 2007. Les variables s'hi divideixen en tres blocs d'informació: demogràfica, geogràfica i socioeconòmica.

Les variables que proporcionen informació demogràfica són tractades, gairebé totes, en el primer capítol d'aquest informe sobre l'Enquesta a la Joventut. Aquestes variables bàsiques inclouen: sexe, edat, país de naixement i nacionalitat, estat civil i composició de la llar. Pel que fa a les variables geogràfiques, que ofereixen informació del país, la regió de residència i el grau d'urbanització, així com les que tracten aspectes socioeconòmics (situació laboral autodeclarada, situació i ocupació principal, sector econòmic, nivell més alt d'educació completat i ingressos mensuals nets), es recullen, principalment, en els capítols sobre l'ocupació, l'emancipació i l'educació. Totes, emperò, s'han creuat amb altres variables quan s'ha considerat convenient per a l'anàlisi en diferents capítols.

El qüestionari s'estructura en deu àmbits temàtics o blocs. Cadascun d'aquests àmbits configura un capítol de l'informe de l'Enquesta, que han redactat diferents professionals especialitzats en cadascuna de les matèries.

En concret, els àmbits de la primera Enquesta a la Joventut de les Illes Balears són els següents:

1. Context i perfil demogràfic
2. Educació i formació
3. Ocupació
4. Emancipació residencial
5. Oci i Internet
6. Llengua i cultura
7. Cohesió social
8. Participació i política
9. Salut, sexualitat i estils de vida
10. Satisfacció i expectatives de futur

A l'hora de redactar el qüestionari es va definir la informació que es volia conèixer per a cadascun dels àmbits, que es detalla, de manera molt sintètica, tot seguit:

Context i dades demogràfiques (variables socials bàsiques): coincidència de l'empadronament i el municipi de residència; municipi on viu; lloc de naixement; edat d'arribada a Espanya; lloc de naixement dels progenitors i nivell d'estudis finalitzats; estat civil; fills; edat del primer infant.

Educació i formació: nivell d'estudis més alt completat; tipologia del centre on s'han fet els estudis obligatoris; si segueix estudiant, i què; mobilitat per estudis, i destinació; motiu pel qual no se segueix estudiant.

Ocupació: relació amb l'ocupació; si s'ha treballat; edat a la primera feina remunerada; quina feina; primera cotització; forma d'accés; tipus de feina actual; forma d'accés; situació econòmica: ingressos; situació professional; jornada; motiu de l'emprenedoria; tipus de contracte; hores setmanals; sobrequalificació; relació amb els estudis; estabilitat/precarietat; motiu de finalització de la feina; temps desocupat; recerca de feina: estratègies i freqüència; mesures per millorar l'ocupació juvenil.

Emancipació residencial i habitatge: emancipació; motiu de la no emancipació; edat de la primera emancipació; motiu; tipus d'emancipació; tipus de tinença; nombre de persones a l'habitatge i relació; motiu del lloguer o la compra; nombre de sustentadors; cost mensual; percentatge dels ingressos destinats; grau de dificultat; m2 de l'habitatge; empitjorament en les condicions o retorn obligat; mesures per millorar l'emancipació juvenil.

Oci i Internet: disposició d'hores lliures; participació en activitats de lleure educatiu; ús de casals de joves o servei de dinamització juvenil; Internet i xarxes socials: temps, les més utilitzades, freqüència; jocs d'apostes o d'atzar en línia i presencials; diners gastats en els darrers tres mesos.

Llengua i cultura: freqüència i tipus d'activitat cultural o de temps lliure en què es participa; llengua materna; usos segons el context; nivell de coneixement.

Cohesió social: desigualtat en qualitat de vida; comparació amb la llar d'origen; equipament bàsic de la llar; dificultats en el darrer any; situacions de violència; discriminació, xenofòbia; situacions d'assetjament, i rol espectador/protagonista.

Participació i política: participació: on, tipus de col·laboració; formes de participació; identitat política: territorial, i estructura de l'Estat; interès per la política; grau de satisfacció amb la democràcia; autoubicació ideològica i dels progenitors; temes d'actualitat: legalització del cànnabis, regulació de la prostitució, i vot jove a partir dels 16 anys; participació en eleccions; vot; sentiment religiós; mesures per promoure la participació del jovent.

Salut, sexualitat i estils de vida: autopercepció de la salut; autopercepció de l'estat d'ànim; tractaments per depressió o ansietat; assistència psicològica; freqüència d'exercici físic i motiu; alimentació; dieta; freqüència de consums no saludables; autosatisfacció amb el cos; tipus de pràctiques de risc i freqüència; sexualitat; identitat de gènere; orientació sexual; edat de la primera relació sexual completa; mètode anticonceptiu, ús del preservatiu, i motiu de no utilitzar-ne; embarassos no desitjats; interrupció voluntària de l'embaràs; píndola de l'endemà; consentiment en les relacions; pornografia; freqüència i forma; recepció d'assessorament.

Satisfacció personal i expectatives de futur: grau de satisfacció personal amb la vida; percepció de la situació actual de les persones joves; expectatives de futur respecte als progenitors.

Partint de la proposta de qüestionari elaborada per la Comissió Interinsular, es va demanar la participació de persones especialistes en diferents matèries, a qui es va sol·licitar la revisió a fi de:

- Confirmar que el qüestionari demana allò que es considera primordial o essencial i que no es pot obtenir a través de registres administratius o enquestes oficials, sempre en referència a l'àmbit concret i en relació amb les persones joves.
- Millorar la redacció de les preguntes, si es considerava adient, per tal d'homogeneïtzar definicions, aclarir conceptes i millorar la comparabilitat (territorialment o temporalment).

Cada àmbit temàtic configura un capítol de l'Enquesta, que han redactat professionals especialistes.

Mostra i treball de camp

Inicialment, es va preveure una mostra de 3.000 persones joves, escollides a través d'un procediment aleatori duit a terme per l'Institut d'Estadística de les Illes Balears. La mostra final ha estat de 2.356 individus.

El treball de camp corresponent a l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears va començar el 22 de juliol de 2022, amb l'enviament de 3.000 cartes certificades a les persones titulars de la mostra, i es va donar per tancat el 20 de gener de 2023.

Les entrevistes s'han fet per diversos canals, en línia (CAWI) o telefònicament (CATI). No obstant això, es va constatar que hi ha un nombre alt de persones que ja no viuen al lloc on es varen empadronar, però que no s'han donat de baixa (en els casos d'Eivissa i Formentera, aquest nombre arriba gairebé al 50 % de la mostra); per això, són impossibles de localitzar (en altres territoris on s'han fet enquestes similars aquest percentatge de «falsos empadronats» no supera el 5 %). Per tant, es va decidir potenciar un equip de camp que

visitats personalment tots els individus de la mostra per corroborar si vivien o no al lloc on constaven empadronats. Finalment, s'han fet prop de 10.000 visites, distribuïdes per les quatre illes. Cal tenir en compte que l'equip de camp anava passant en diferents horaris pel lloc d'empadronament de cada persona enquestada, fins que la localitzava o constatava que no vivia allà.

El resultat final del treball de camp ha estat el següent:

Territori	Enquestes previstes	Enquestes fetes	% d'assoliment
Palma	799	690	86,4 %
Part forana	695	622	89,5 %
Menorca	506	444	87,7 %
Eivissa	500	335	67,0 %
Formentera	500	265	53,0 %
TOTAL	3.000	2.356	100,0 %

Referències bibliogràfiques

Benedicto, J., *et al.* (2017). *Informe Juventud en España 2016*. Instituto de la Juventud d'Espanya (Injuve). <https://www.injuve.es/sites/default/files/2017/24/publicaciones/informe-juventud-2016.pdf>

Llei 5/2022, de 8 de juliol, de polítiques de joventut de les Illes Balears. *Butlletí Oficial de les Illes Balears* núm. 91, de 14 de juliol de 2022.

Resolució del Consell de la Unió Europea i els representants dels governs dels estats membres, reunits en el Consell, sobre un marc per a la cooperació europea en l'àmbit de la joventut: l'Estratègia de la Unió Europea per a la joventut 2019-2027 (2018/C 456/01). *Diari Oficial de la Unió Europea* núm. 456, de 18 de desembre de 2018, pàgines 1-22. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=uriserv%3AO-JC_2018.456.01.0001.01.SPA&toc=OJ%3AC%3A2018%3A456%3ATOC

Eurostat, Comissió Europea (2007). *Task Force on Core Social Variables. Final report*. Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5901513/KS-RA-07-006-EN.PDF.pdf/71481fb-771a-489b-a749-1a055c0247d4?t=1414781378000>

Context demogràfic

Assumpta Mas Liñares

1

Introducció

Les característiques sociodemogràfiques de la joventut il·lenca són el punt de partida d'aquest informe, ja que la visió de context és clau per analitzar posteriorment els diferents àmbits. S'ofereix, doncs, una panoràmica general de la situació de la joventut a les Illes Balears, amb l'objectiu de conèixer-ne els trets sociodemogràfics principals. Tal com es descriu en l'*Informe Juventud en España 2020*, aquest començament és fonamental perquè, només partint d'una visió de conjunt que en descriu el pes absolut i relatiu en la societat, la inserció en la mateixa societat i l'heterogeneïtat, se'n pot analitzar el perfil educatiu, ocupacional, actitudinal o de comportament polític i social. Per tant, l'objectiu és col·locar la joventut de les Illes Balears en el seu context.

En aquesta línia, i tal com assenyala el Pacte Intergeneracional Europeu, cal tenir en compte que les característiques sociològiques de partida —que tenen a veure amb els trets sociodemogràfics, la classe social i el lloc de procedència— determinen les possibilitats de mobilitat entre classes socials al llarg de la vida.

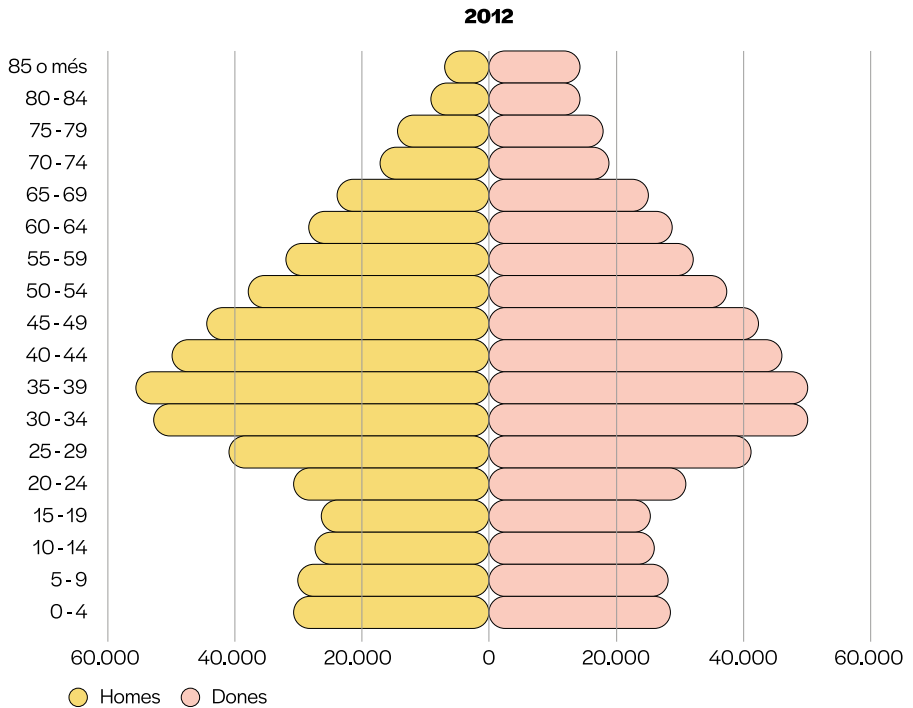
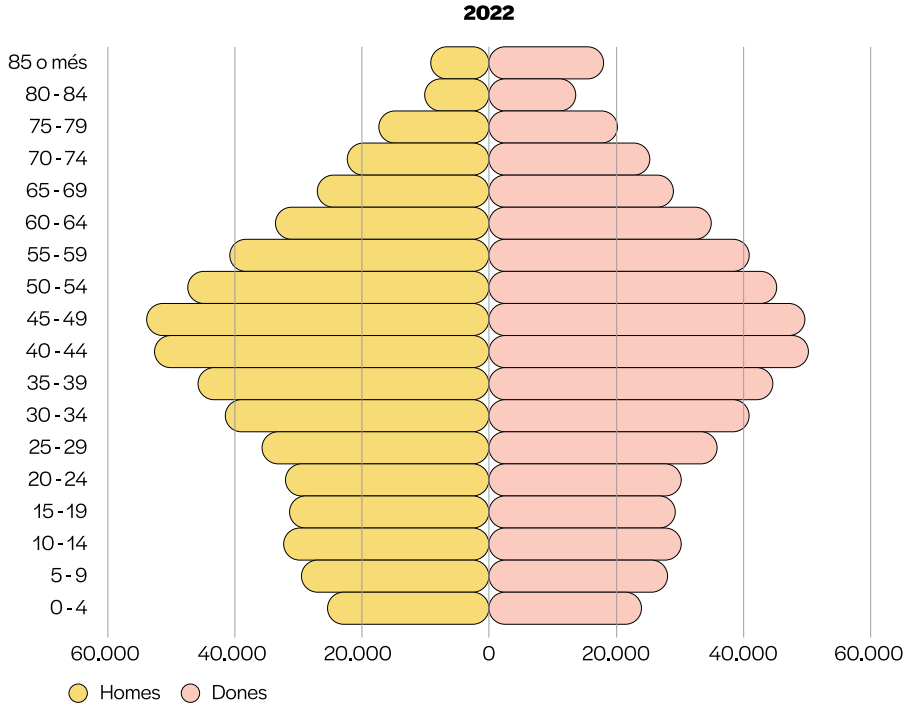
2

El col·lectiu jove en termes absoluts i relatius

A les Illes Balears l'1 de gener de 2022 hi havia 276.231 persones empadronades d'entre 15 i 34 anys, 139.895 de les quals són homes, i 136.336, dones. Aquestes xifres representen un 23,5 % del total de la població balear, que se situa en 1.176.659 habitants.

Si comparem la piràmide de població actual amb la de fa deu anys (gràfic 1.1), s'observa com la forma varia. Tot i que ambdues són regressives (dibuixen una població madura o envellida), en la de l'any 2022 es difumina més la silueta de piràmide, cap a una forma més ovalada, en què la base és més estreta que la part central: això ens mostra una població amb una taxa de natalitat en descens i unes expectatives de vida en augment, amb l'increment de les cohorts de més edat. De les 299.575 persones joves empadronades d'entre 15 i 34 anys de l'any 2012 hem passat a 276.231 l'any 2022; dels 23.344 joves menys en aquests deu anys, 20.992 corresponen al grup d'edat d'entre 30 i 34 anys. Per contra, la població d'entre 35 i 54 anys s'ha incrementat en 174.811 habitants, ja que ha passat de 364.327 persones a 539.138, per a una població total que ha augmentat en 57.220 residents.

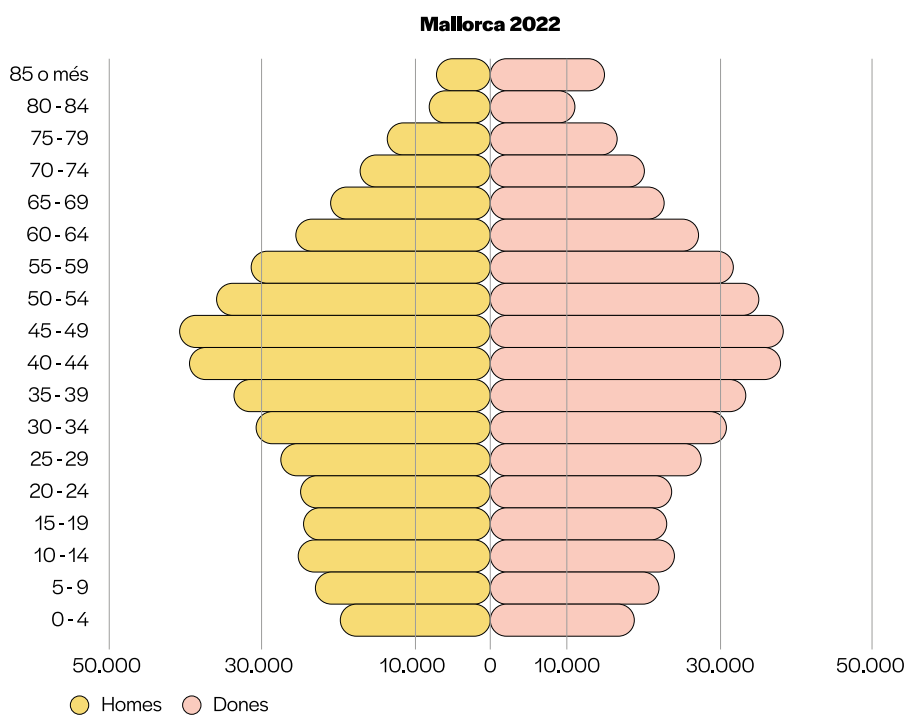
Gràfic 1.1. Piràmide de població (Illes Balears, anys 2022 i 2012)

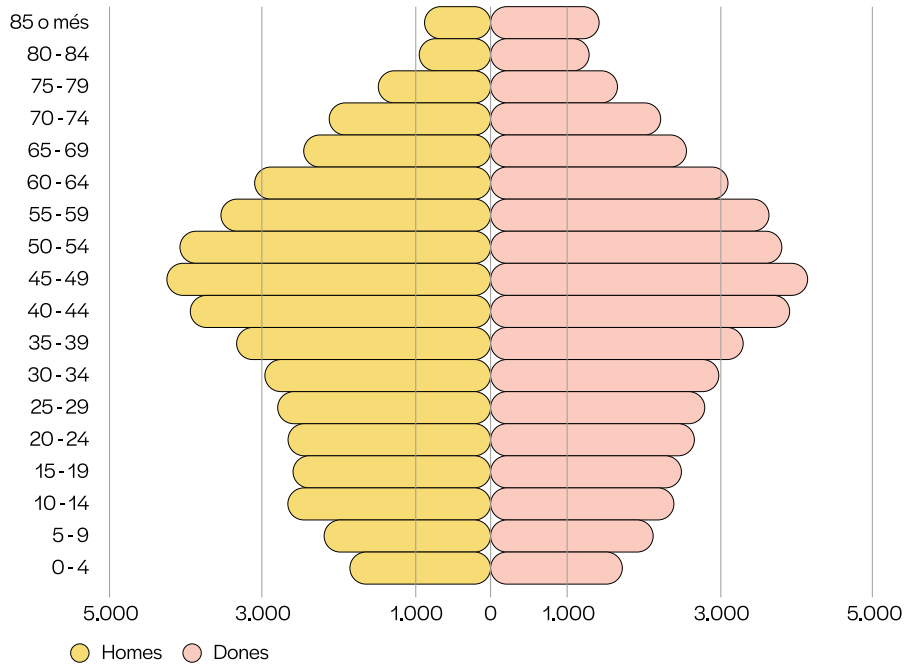
Font: elaboració de l'OBJIB a partir del padró municipal d'habitants (IBESTAT).

Totes les illes presenten piràmides de població de tipus regressiu (gràfic 1.2), amb bases més estretes que el cos central, senyal de baix creixement vegetatiu. Ara bé, el 2022 Mallorca i Menorca presenten piràmides de població en concordança amb la tendència general del conjunt de les Balears, mentre que les d'Eivissa i de Formentera no s'hi ajusten tant. El 2022 en ambdues illes s'observa un lleuger increment de la població de 0 a 14 anys en relació amb la de fa deu anys. A Eivissa, concretament la cohort de 10 a 14 anys passa de 5.890 infants l'any 2012 a 7.375 l'any 2022, i amb variacions poc significatives per a les cohorts de més de 65 anys. A l'illa de Formentera l'increment es concentra en les franges d'entre 5 i 9 anys, amb 526 infants el 2022 enfront dels 421 el 2012, i entre els 10 i 14 anys, que passa de 421 habitants a 459. D'altra banda, la població de més de 65 anys només ha passat de 1.433 habitants a 1.496 en deu anys.

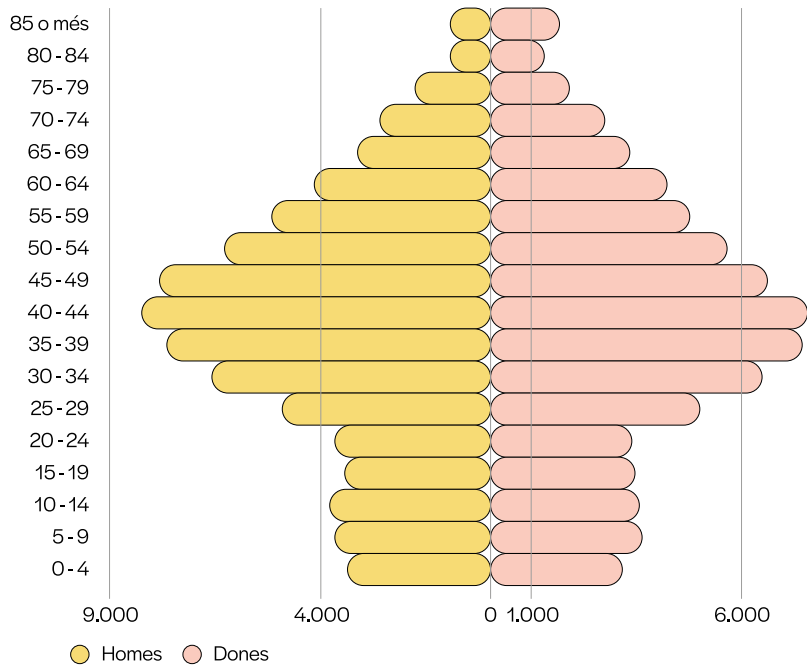
Gràfic 1.2. Piràmide de població per illes (Illes Balears, any 2022)

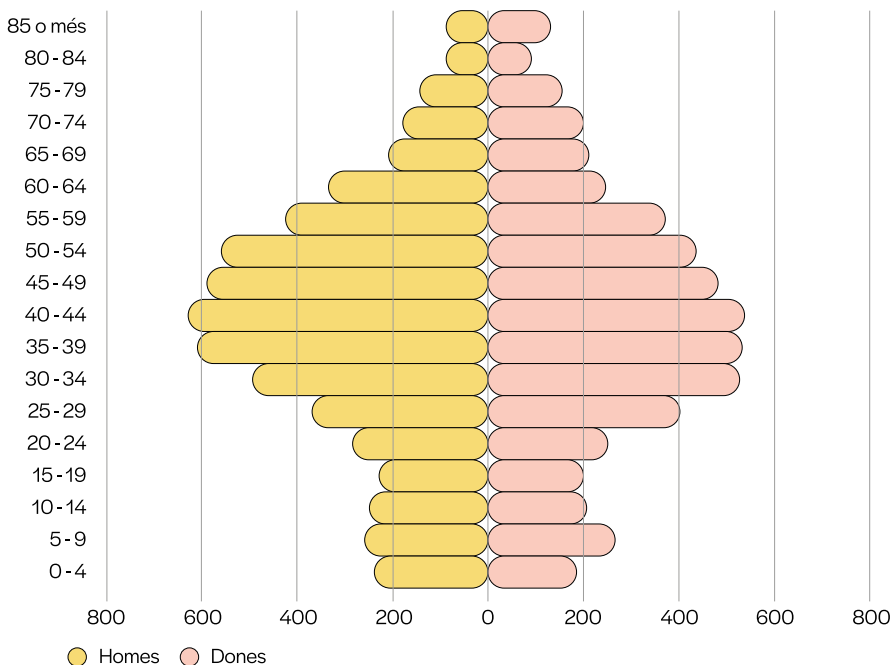
Menorca 2022

Eivissa 2022

Formentera 2022

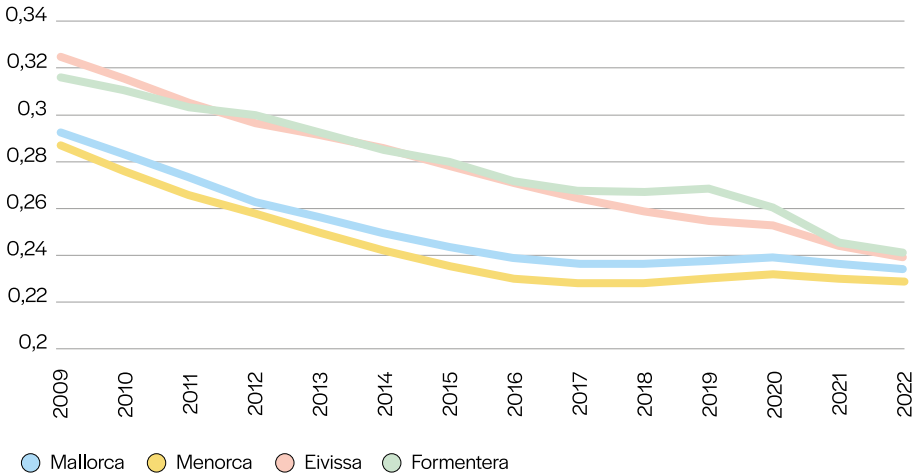

Font: elaboració de l'OBJIB a partir del padró municipal d'habitants (IBESTAT).

El percentatge de població jove, que se situa en el 23,5 % per al conjunt de les Balears, és lleugerament superior a les illes d'Eivissa i de Formentera, on el jovent d'entre 15 i 34 anys representa el 23,97 % i el 24,13 % de la població total de l'illa. D'altra banda, el pes del jovent a la ciutat d'Eivissa arriba al 25,45 % de la població de la capital. A Palma el jovent representa el 24,5 % de la població. En relació amb el pes de la joventut de les capitals respecte a la població jove de cada illa, Palma concentra el 47,5 % del jovent mallorquí; Maó, el 30,61 % del menorquí, i la ciutat d'Eivissa, el 34,93 % del jovent de l'illa.

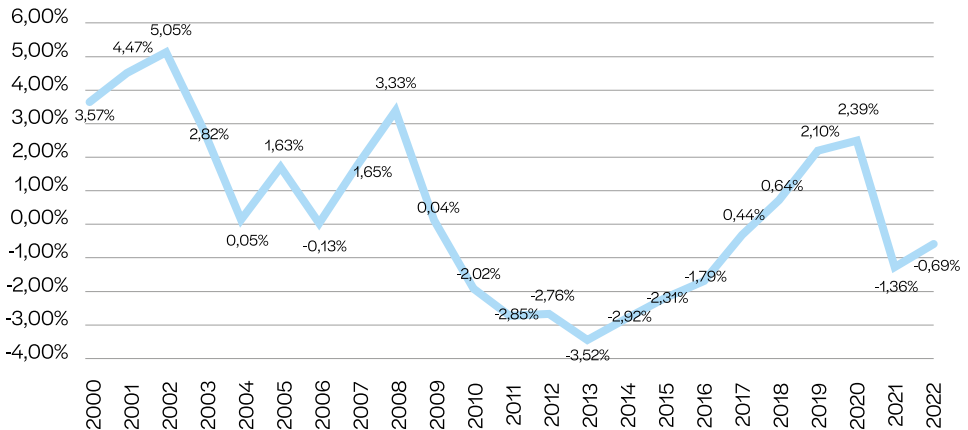
La mitjana d'edat a les Balears se situa el 2022 en 42 anys: és de 38,23 per a la població de procedència estrangera i de 42,92 per a l'espanyola. Si tenim en compte que l'any 2012 la mitjana d'edat era de 40 anys, i el 2002, de 38,73, es constata la tendència a l'envelliment de la població.

Si bé la tendència al decreixement del col·lectiu jove es manté en el temps, ha anat convergint el pes del jovent a les diferents illes, mentre que, històricament, Eivissa i Formentera presentaven un volum de població jove significativament superior al de les illes majors (gràfic 1.3).

Gràfic 1.3. Evolució del volum de població jove de 15 a 34 anys per illa de residència

Font: elaboració de l'OBJIB a partir del padró municipal d'habitants (IBESTAT).

La taxa d'increment interanual (gràfic 1.4) ens mostra com a partir de la crisi econòmica de 2008 comença un període llarg de decreixement, amb l'excepció dels anys que van de 2018 a 2020.

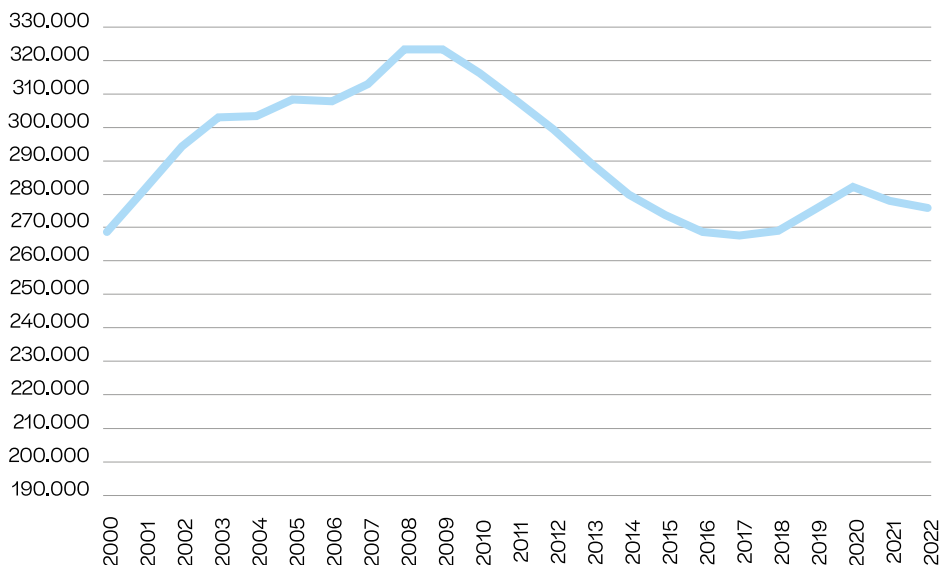
Gràfic 1.4. Taxa de creixement juvenil: 15-34 anys (Illes Balears, 2000-2022)

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

L'any 2000 hi havia, en termes absoluts, 268.796 joves d'entre 15 i 34 anys a les Balears i s'arriba als 323.643 l'any 2009, un increment de 48.302 persones, la qual cosa significa un creixement del 17,96 %. A partir de l'any 2009 la població jove decreix, tret del trienni de 2018 a 2020, i se situa en 276.231 joves l'any 2022, xifra que representa una baixada del 7,79 % al llarg dels deu anys que van del 2012 al 2022 (gràfic 1.5).

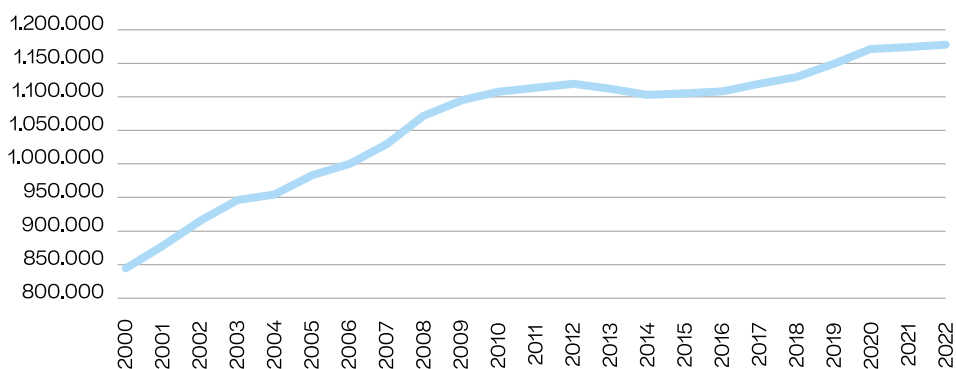
Si comparem l'evolució del nombre de persones joves amb l'evolució del nombre total de població resident a les Illes Balears, d'acord amb les dades del padró municipal d'habitats elaborat per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), es confirma la tendència positiva cap a un augment de la població resident, que s'ha vist incrementada en 331.029 persones des de l'any 2000 fins al 2022. Això suposa un creixement del 39,14 % en poc més de vint anys, creixement que no és imputable a les cohorts joves (gràfics 1.5 i 1.6).

Gràfic 1.5. Evolució del nombre d'habitants de 15 a 34 anys (Illes Balears, 2000-2022)

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

Gràfic 1.6. Evolució del nombre total d'habitants a les Illes Balears (2000-2022)

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

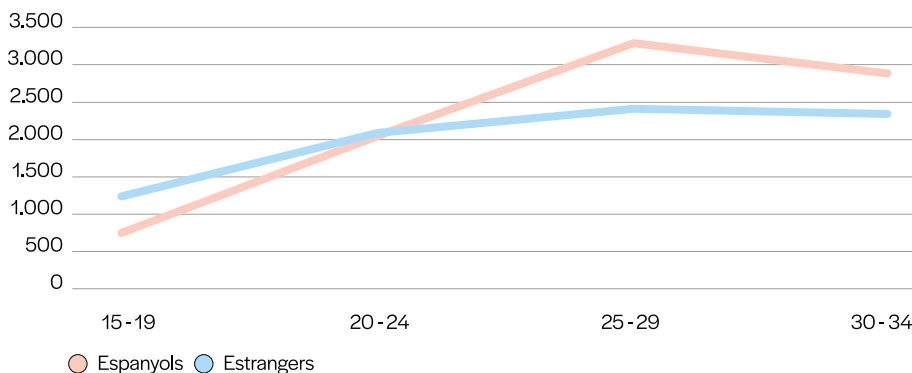
El moviment migratori del jove. Una joventut cada vegada més plural

Si centram la mirada en el lloc de naixement de la població jove, el 29,58 % del jove resident a les Illes Balears ha nascut a l'estranger; el 14 %, en una altra comunitat autònoma, i el 56,38 %, a les Balears. Els percentatges varien una mica quan considerem el total de la població, en què s'incrementa el pes de les persones nascudes en altres indrets de l'Estat espanyol (21,4 %), mentre que n'és de procedència estrangera el 24,7 %, i són nascuts a les Balears el 54 %.

La distribució de la població segons la procedència també presenta diferències segons l'illa. Formentera presenta el percentatge més alt de joves de procedència estrangera (35,6 %), i de nascuts en una altra comunitat autònoma (28,2 %), amb només un 36,3 % de nascuts a les Balears. A Eivissa el jove de procedència estrangera suposa el 34,3 %, mentre que a Menorca se'n troba el percentatge inferior (20,1 %), i a Mallorca és del 29,7 %. El 22,8 %, el 18,9 % i l'11,9 % de joves d'Eivissa, de Menorca i de Mallorca, respectivament, ha nascut en una altra comunitat autònoma, i és a Menorca on el pes del jove nascut a les Illes és superior (61 %), amb un pes del 58,5 % a Mallorca i del 42,9 % a Eivissa.

En relació amb els moviments migratoris de les 40.074 persones que vengueren a les Illes Balears l'any 2021, 17.028 eren joves, dada que representa el 42,5 %. Entre els immigrants joves, el 52,68 %, un total de 8.972 joves, eren de procedència espanyola, i 8.056, estrangera (47,31 %). Mallorca fou la destinació d'11.696 migrants; Menorca, de 1.620; Eivissa, de 3.490, i a Formentera hi arribaren 222 persones. El grup d'edat majoritari entre el jove immigrant és el que va dels 25 als 29 anys (gràfic 1.7).

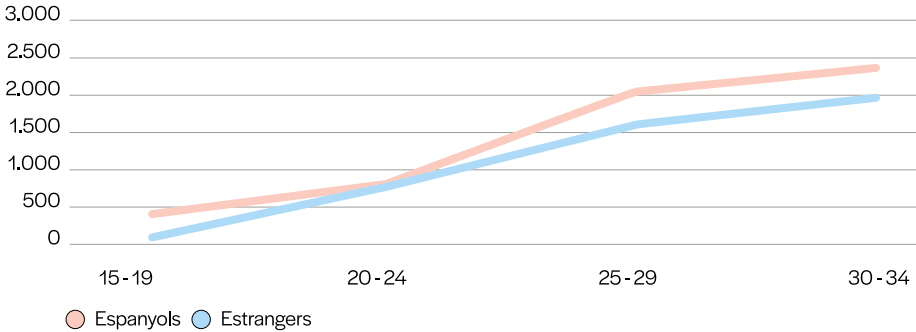
Gràfic 1.7. Immigracions joves per grups d'edat i nacionalitats (Illes Balears, 2021)

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

L'any 2021 34.241 persones de les Balears varen emigrar: d'aquestes, 11.784 tenien entre 15 i 34 anys, xifra que suposa un 34,41 % de les persones varen partir. Del jove emigrant de les Illes, 5.375 tenien nacionalitat espanyola (45,61 %), i 6.409, estrangera (54,38 %). L'illa de partida fou Mallorca per a 8.216 joves; Menorca, per a 1.108; Eivissa, per a 2.256, i Formentera per a 204. Les cohorts més altes del col·lectiu juvenil són les que emigren en un nombre més alt (gràfic 1.8).

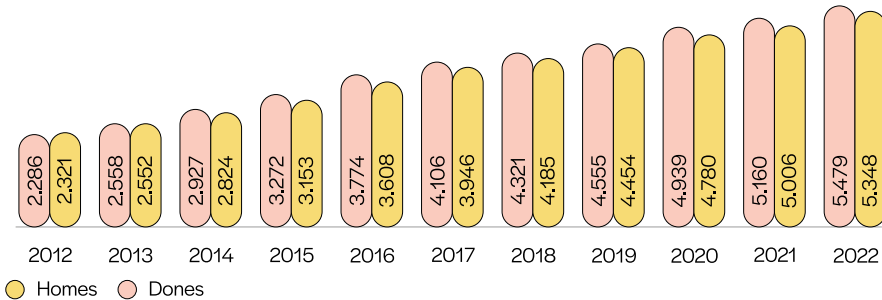
Gràfic 1.8. Emigracions joves per grups d'edat i nacionalitats (Illes Balears, 2021)

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

De les 41.662 persones residents a l'estranger inscrites a les Illes Balears l'any 2022, 10.827 són joves d'entre 15 i 34 anys, nombre que representa el 26 %. Es consolida la tendència de creixement anual, amb un equilibri per sexes, tot i que en els darrers anys el nombre d'allotes és lleugerament superior al dels allots (gràfic 1.9).

Gràfic 1.9. Joves de 15-34 anys inscrits a les Illes Balears però residents a l'estranger (2012-2022)

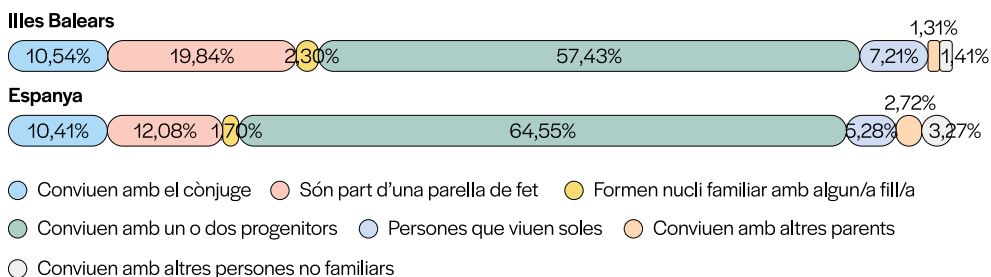
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT.

Nota: persones amb nacionalitat espanyola.

La família i la situació a la llar del jovent

L'emancipació residencial, que es tracta en profunditat en un capítol d'aquest informe, és una fita important en el trànsit a l'edat adulta de les persones joves i un eix cabdal en la construcció d'un projecte de vida propi. Si centram la mirada en la situació a la llar del jovent d'entre 15 i 34 anys, a les Illes Balears l'any 2020 més de la meitat (57,45 %) conviuen amb un o dos dels progenitors, enfront del 64,55 % en l'àmbit estatal, on el 22,5 % viuen en parella, vuit punts menys que a les Balears, on ho fan en el 30,38 % dels casos. Un 2,3 % del jovent de balears viu amb algun fill o filla; el 7,21 % viu sol; l'1,31 %, amb altres parents, i un 1,41 %, amb altres persones que no són familiars (gràfic 1.10).

Gràfic 1.10. Persones joves de 15-34 anys segons la situació a la llar (any 2020)

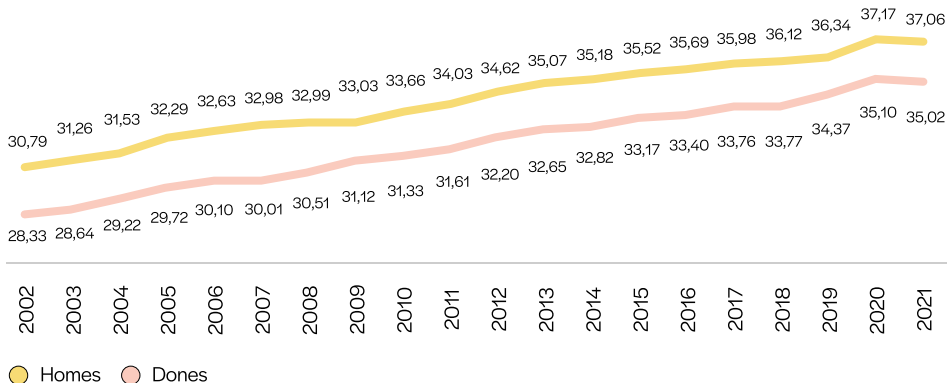

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de dades de l'INE.

Nota: unitats de milers de persones.

Les taxes de nupcialitat decreixen des de fa anys. Només un de cada quatre joves d'entre 30 i 34 anys (el 25,12 % de dones i el 21,09 % d'homes) estava casat el 2021, i només l'11,57 % dels homes d'entre 25 i 29 anys i el 18,20 % de les dones d'aquesta edat. De fet, podem dir que els i les joves han deixat de casar-se, ja que l'edat mitjana en contreure el primer matrimoni se situa en els 37 anys per a ells i en els 35 per a elles, edats que van més enllà de les cohorts considerades joves actualment (gràfic 1.11).

Gràfic 1.11. Edat mitjana en contreure matrimoni (Illes Balears)

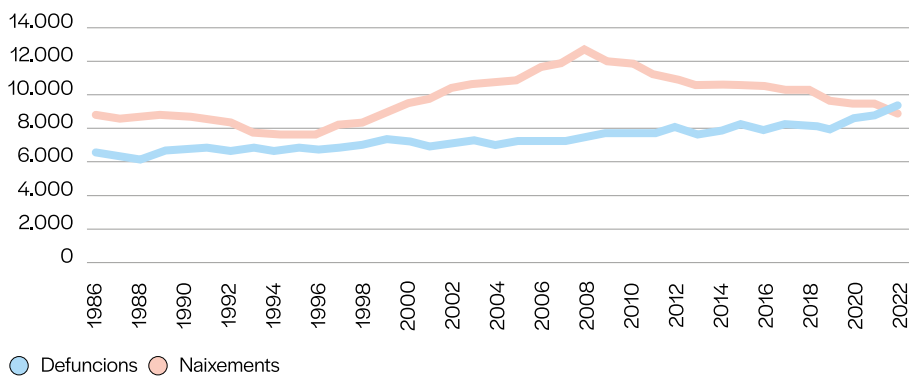

Font: elaboració de l'OBJIB a partir de l'IBESTAT.

Si l'any 1991 només el 14,71 % de les dones que tenien un fill o filla ho feien fora del matrimoni, l'any 2021 ja ho fan la majoria: en concret, el 53,11 % per al conjunt de les Balears, i s'arriba al 60,25 % de casos a Eivissa; el 56,99 %, a Formentera, mentre que és el 52,7 % a Menorca, i el 51,91 % a Mallorca, segons dades de l'IBESTAT.

A les Illes Balears el nombre mitjà de fills per dona se situa en 1,13 l'any 2021, en un context en què la maternitat s'estrena a una mitjana de 32,33 anys, una edat que és quasi quatre anys més tard que fa tres dècades: l'any 1991 se situava en els 28,86 anys. Dels 9.079 naixements de l'any 2022, només en 5.562 la mare era jove, és a dir, amb una edat inferior als 35 anys, cosa que suposa el 61,26 % dels naixements.

Gràfic 1.12. Evolució del nombre de defuncions i de naixements a les Illes Balears

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), Espanya (CC BY 3.0).

El descens de la fecunditat, juntament amb l'increment de l'esperança de vida, són factors responsables de l'envelliment de la població. Per primera vegada, l'any 2022 a les Balears s'han produït més defuncions (9.320) que naixements (9.079) (gràfic 1.12). Quan hi ha menys naixements que defuncions no es compleixen les condicions perquè es produeixi el reemplaçament intergeneracional.

Referències bibliogràfiques

Eurostat, Comissió Europea (2007). *Task Force on Core Social Variables. Final report* [Informe final del grup de treball sobre variables socials bàsiques]. Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5901513/KS-RA-07-006-EN.PDF.pdf/71481ffb-771a-489b-a749-1a055c0247d4?t=1414781378000>

Simón, P., et al. (2021). *Informe Juventud en España 2020*. Institut de la Joventut d'Espanya (Injuve). https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2021/11/informe_juventud_espana_2020_0_1_wdb_v1.pdf

Sanmartín, A., Kuric, S., López, C., i Calderón, D. (2021). *Pacto Intergeneracional Europeo. Marco Español de consultas ciudadanas sobre el futuro de Europa*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación de Ayuda contra la Drogadicción (FAD). <https://www.centroreinasofia.org/download/11242>

Educació i formació de la població jove de les Illes Balears

Marga Vives Barceló
Belén Pascual Barrio
Joan Amer Fernández
Carmen Orte Socias

1

Introducció

El nivell formatiu és un element associat a la inserció sociolaboral del jovent, que es relaciona amb les seves expectatives i qualitat de vida. La literatura científica mostra les relacions que hi ha entre les variables educatives i les oportunitats acadèmiques i professionals, com a factors que poden facilitar o que poden obstaculitzar assolir-les. D'una banda, la inversió educativa i el nivell i l'especialització formatius són vists com a elements potenciadors de les oportunitats laborals i de mobilitat social dels joves. Aquesta visió atorga centralitat a l'indicador de nivell educatiu a l'hora de definir el capital humà o el nivell de competències de la població. La qualificació és considerada com a indicador del tipus de coneixements i habilitats adquirits pels treballadors: «aconseguir un nivell educatiu més alt es relaciona amb un millor estat de salut, un major compromís social i unes taxes d'ocupació i retribucions més altes» (INEE, 2023, p. 9). D'altra banda, la investigació també relaciona les oportunitats sociolaborals amb el context sociofamiliar i la capacitat de les institucions educatives per fer front a la tendència a reproduir les diferències de classe. El capital cultural i econòmic de les famílies es considera un multiplicador de les oportunitats educatives i un factor d'èxit educatiu. En aquest sentit, el nivell educatiu o els recursos dels progenitors condicionen les trajectòries educatives. L'informe *Juventud en España 2020* (Injuve, 2020) es fa ressò de la relació entre procedència social i formació: segons les dades de l'estudi, tenir progenitors amb estudis s'associa amb millors resultats acadèmics i amb menys probabilitats d'abandonar els estudis de manera anticipada.

En aquest bloc temàtic s'identifiquen els trets característics de l'educació i la formació dels joves de les Balears en el moment actual, s'estableix una relació amb els indicadors educatius dels principals informes de referència (europeus, estatals i autonòmics), i es fa una anàlisi que ha de permetre definir les tendències, les necessitats existents i els reptes principals. El capítol s'estructura en tres apartats: el primer tracta sobre les peculiaritats de l'escolarització a les Illes Balears; el segon, sobre el nivell educatiu de la joventut, i el tercer, sobre la mobilitat dels joves de les Illes Balears.

Joves i escolarització a les Balears

Els indicadors d'escolarització aporten una evidència del grau de permanència en el sistema educatiu i, concretament, la taxa neta d'escolarització en edats postobligatòries (16, 17 i 18 anys) informa sobre les continuïtats o ruptures de l'etapa de trànsit que les persones joves viuen entre els ensenyaments obligatoris i els postobligatoris.

A la franja d'edat entre els 16 i els 18 anys, tant a Balears com al conjunt de l'Estat, les taxes d'escolarització baixen a mida que augmenta l'edat. Encara així, els valors de Balears sempre són inferiors als estatals especialment als 18 anys, amb una de les taxes netes d'escolarització més baixes de l'Estat. Es pot comprovar revisant les dades corresponents al curs 2020-21: la taxa als 16 anys és del 89,4% (96% estatal), als 17 anys 85,3% (90,8% estatal) i, als 18 anys, 57,4 % (81,2% estatal). (Amer et al., 2023; MEFP, 2023c).

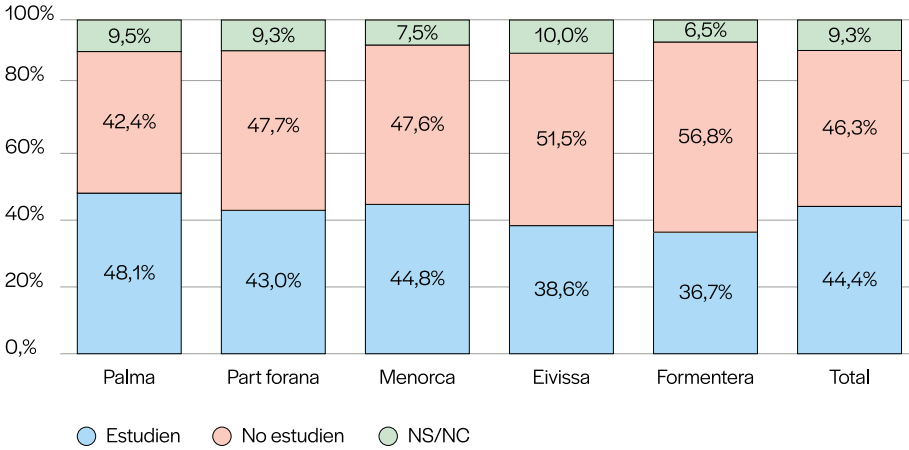
La franja d'edat entre els 18 i els 24 anys és el grup de referència per a la definició administrativa d'*abandonament primerenc*: el percentatge de població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no segueix cap tipus d'educació o formació. D'acord amb aquesta definició, Espanya és un dels països amb una taxa més alta de joves que abandonen prematurament l'educació. Si es revisen les dades recents del Ministeri d'Educació i Formació Professional (MEFP, 2023a; MEFP, 2023d), la taxa estatal l'any 2021 és d'un 13,3 %, un valor que, encara que mostra una evolució favorable (l'any 2017 superava el 17 %), situa Espanya gairebé a cinc punts de distància de la mitjana de la Unió Europea. Dins d'aquest panorama tan poc favorable, les Illes Balears se situen per sobre de la mitjana espanyola, amb un 15,4 % (homes: 18,6 %; dones: 11,9 %). Malgrat això, el decurs d'aquesta taxa ha estat positiu, si es compara amb el 26,8 % de l'any 2016 i el 29,7 % de l'any 2011.

Tot i els indicis de lleu recuperació de la continuïtat dels estudis postobligatoris, la situació es troba lluny encara dels objectius i nivells de referència establerts per la Unió Europea. Les recomanacions que la Unió Europea estableix en el marc estratègic per a la cooperació europea en l'àmbit de l'educació i la formació (2021-2030) inclouen uns objectius que cal assolir els anys pròxims: per al 2030, el percentatge de persones que abandonen prematurament l'educació i la formació ha d'estar per sota del 9 % (percentatge del 2020: 10,2 %); el percentatge de persones amb edats compreses entre els 25 i els 34 anys que han acabat l'ensenyament superior ha de ser d'almenys un 45 % (percentatge del 2020: 40,3 %).

1.1. El perfil del jove que estudia

En l'Enquesta, a la pregunta sobre si estaven estudiant, un 44,4 % dels joves afirmava que sí, i un 46,3 %, que no. Val a dir que un 9,3 % de les persones enquestades varen respondre a aquesta pregunta que no ho sabien (NS) o que no volien contestar (NC). El gràfic 2.1 desglossa els percentatges per territoris i mostra que el nivell més alt dels que sí que estudien correspon als residents a Palma (48,1 %), mentre que els percentatges més baixos es donen a les illes Pitiüses (un 38,6 % a Eivissa i un 36,7 % a Formentera).

Gràfic 2.1. Joves que estudien i no estudien, per territoris

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Com és d'esperar, el grup d'edat marca diferències significatives quant al percentatge d'enquestats que declaren que estudien. Així, com mostra la taula 2.1, en el grup d'entre 15 i 19 anys hi ha un 85,5 % que estudia; en el de 20 a 24 anys ho fan un 60 % aproximadament (58,8 %); els percentatges se situen a la franja del 25 % en el grup de 25 a 29 anys, mentre que, en el grup més gran dels joves enquestats, confirmen que estudien un de cada cinc (20,5 %).

Taula 2.1. Joves que estudien i no estudien, per grups d'edat

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Sí	85,5%	58,8%	25,0%	20,5%	44,4%
No	9,6%	31,1%	63,9%	69,4%	46,3%
NS/NC	4,9%	10,1%	11,2%	10,2%	9,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total per grup d'edat	21,9%	22,3%	25,8%	30,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La taula 2.2 desglossa aquests percentatges segons el sexe, a fi de veure si hi ha diferències per sexes i edats en la resposta a si estudien o no. Cal remarcar que la taula revela que en tots els grups d'edat són més les dones que estudien que no els homes. A més, en les dones es dona més tendència a mantenir els estudis a mesura que augmenta l'edat, en comparació amb els homes. Així, mentre que en el primer grup d'edat (15-19) els percentatges d'homes (85,2 %) i de dones (85,8 %) que estudien són similars, en el grup d'entre 30 i 34 anys les dones que estudien són un 26,1 %, i els homes, un 14,8 %.

Taula 2.2. Joves que estudien i no estudien, per grups d'edat i sexes

	De 15 a 19 anys			De 20 a 24 anys			De 25 a 29 anys		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Sí	85,2%	85,8%	85,5%	56,9%	60,8%	58,8%	21,6%	28,4%	25,0%
No	11,6%	7,4%	9,6%	33,3%	28,8%	31,1%	67,4%	60,3%	63,9%
NS/NC	1,1%	6,8%	4,9%	0,9%	10,3%	10,1%	0,9%	11,3%	11,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total per grup d'edat i sexe	22,5%	21,3%	21,9%	22,6%	22,1%	22,3%	25,4%	26,2%	25,8%

	De 30 a 34 anys			Total		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Sí	14,8%	26,1%	20,5%	41,8%	47,1%	44,4%
No	72,2%	66,5%	69,4%	48,6%	43,9%	46,3%
NS/NC	1,0%	7,5%	10,2%	1,2%	8,9%	9,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total per grup d'edat i sexe	29,6%	30,5%	30,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

1.2. El jovent que no estudia i els motius de no continuar estudiant

D'acord amb les dades de l'Enquesta, el jovent de les Balears que afirma que no estudia representa un 46,3 % del total de la mostra enquestada (gràfic 2.1). Les dades obtingudes sobre el perfil dels joves no estudiants permeten valorar els diferents motius de no continuar els estudis, com és ara el poc interès o la falta de motivació pels estudis, dificultats d'aprenentatge i/o baix rendiment, dificultats econòmiques, responsabilitats familiars, problemes de salut, oportunitats laborals o la consideració d'haver assolit un nivell d'estudis suficient.

La pregunta 22 del qüestionari demana a la gent jove quin és el motiu pel qual no estudien. En l'anàlisi, s'han tingut presents les variables de territori, grup d'edat i sexe, així com les variables relacionades amb el nivell d'estudis i el lloc d'origen dels progenitors. A tall de resum, les taules 4, 5 i 6 resumeixen les variables segons els territoris, els grups d'edat i els sexes.

Cercar feina per necessitat econòmica és el motiu principal per no estudiar en els dos territoris de Mallorca (Palma i part forana) i a Eivissa, amb els percentatges més alts: el 29,9 %, el 30,1 % i el 26,1 %, respectivament; és el segon motiu a Menorca (amb un 20,3 %) i a Formentera (amb un 19 %). Decidir no estudiar perquè ja es té el nivell desitjat és el primer motiu per a un 27 % de les persones joves de Menorca i per a un 37,7 % de Formentera; aquest és el segon motiu de Mallorca i d'Eivissa (taula 2.3).

Taula 2.3. Motius de no estudiar, per territoris

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
1. Tenc el nivell que vull	25,5%	18,5 %	27,0 %	23,8 %	37,7 %	22,6 %
2. Manca de motivació	10,2 %	11,0 %	10,9 %	15,6 %	11,1 %	11,4 %
3. Mals resultats o notes	3,9 %	4,3 %	3,3 %	4,7 %	1,0 %	4,1 %
4. Bona oportunitat laboral	19,4 %	14,7 %	19,3 %	17,1 %	14,3 %	17,0 %
5. Cerc feina per necessitats econòmiques	29,9 %	30,1 %	20,3 %	26,1 %	19,0 %	28,5 %
6. Dificultats d'aprenentatge	1,9 %	2,6 %	1,2 %	1,1 %	3,5 %	2,0 %
7. Responsabilitats familiars	5,4 %	9,7 %	6,7 %	3,4 %	10,6 %	7,1 %
8. No puc pagar els estudis	9,2 %	11,3 %	8,1 %	11,0 %	5,5 %	10,2 %
9. Malaltia o impediment físic	3,0 %	1,6 %	0,1 %	5,0 %	0,0 %	2,4 %
10. Estudiar no m'agrada	4,1 %	3,8 %	6,5 %	2,6 %	5,8 %	4,0 %
Altres	12,9 %	9,0 %	10,7 %	13,2 %	11,2 %	11,1 %

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els motius de no estudiar segons el grup d'edat es poden consultar a la taula 2.4. Els més joves (de 15 a 19 anys) manifesten que el primer motiu d'abandonament dels estudis és que no els agrada estudiar (25,2 %), seguit d'un 20,2 % que cerca feina per necessitat econòmica, que és també el primer motiu per als joves d'entre 20 a 24 (28,3 %) i els d'entre 30 i 34 anys (33,2 %). Tot i que en el grup d'entre 25 i 29 anys aquest motiu presenta un percentatge alt (23,8 %), el primer motiu que dona aquest grup d'edat per no estudiar és que ha assolit el nivell que vol tenir (27,4 %).

Taula 2. 4. Motius de no estudiar, per grups d'edat

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
1. Tenc el nivell que vull	1,0%	19,6%	27,4%	21,9%	22,6%
2. Manca de motivació	18,2%	18,4%	14,3%	6,1%	11,4%
3. Mals resultats o notes	6,8%	0,0%	4,4%	4,9%	4,1%
4. Bona oportunitat laboral	16,5%	21,8%	20,5%	12,7%	17,0%
5. Cerc feina per necessitats econòmiques	20,2%	28,3%	23,8%	33,2%	28,5%
6. Dificultats d'aprenentatge	2,9%	3,1%	2,4%	1,3%	2,0%
7. Responsabilitats familiars	2,5%	6,5%	4,8%	9,5%	7,1%
8. No puc pagar els estudis	3,0%	10,3%	9,6%	11,3%	10,2%
9. Malaltia o impediment físic	6,5%	0,0%	1,5%	3,5%	2,4%
10. Estudiar no m'agrada	25,2%	3,0%	2,8%	3,1%	4,0%
Altres	24,2%	15,8%	11,5%	7,9%	11,1%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per sexes, els tres primers motius són similars: cercar feina per necessitat econòmica (homes: 29,6 %; dones: 27,3 %), tenir el nivell que desitgen (homes: 21,1 %; dones: 24,3 %) i disposar d'una bona oportunitat laboral (homes: 18,3 %; dones: 15,6 %). En tot cas, cal posar en relleu que un 13,6 % dels homes diuen que no ho fan per manca de motivació (enfront del 9 % de les dones), i un 6,1 %, perquè estudiar no els agrada (enfront d'un 1,5 % de dones). Mentrestant, un 12,8 % de les dones afirmen que no estudien perquè no ho poden pagar (enfront del 7,9 % dels homes), i un 8,5 %, per responsabilitats familiars (enfront del 5,8 % dels homes).

Taula 2.5. Motius de no estudiar, per sexes

	Homes	Dones	Total
1. Tenc el nivell que vull	21,1%	24,3%	22,6%
2. Manca de motivació	13,6%	9,0%	11,4%
3. Mals resultats o notes	4,5%	3,6%	4,1%
4. Bona oportunitat laboral	18,3%	15,6%	17,0%
5. Cerc feina per necessitats econòmiques	29,6%	27,3%	28,5%
6. Dificultats d'aprenentatge	1,7%	2,4%	2,0%
7. Responsabilitats familiars	5,8%	8,5%	7,1%
8. No puc pagar els estudis	7,9%	12,8%	10,2%
9. Malaltia o impediment físic	4,1%	0,4%	2,4%
10. Estudiar no m'agrada	6,1%	1,5%	4,0%
Altres	9,2%	13,2%	11,1%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

1.2.1. Vinculació dels motius de no estudiar amb la procedència dels progenitors

S'identifica una associació dels motius de no estudiar amb el lloc de naixement i el nivell d'estudis dels progenitors. Així, existeixen diferències significatives entre els motius de no estudiar i el lloc de naixement dels progenitors. Aquestes diferències es vinculen als dos progenitors en les respostes següents: (1) tenc el nivell d'estudis que vull; (2) em manca motivació o interès; (4) tenc una bona oportunitat laboral; (5) cerc feina per necessitat econòmica; (7) tenc responsabilitats familiars, i (11) altres motius. Els motius (8) no em puc permetre pagar i (10) estudiar no m'agrada mostren també diferències significatives vinculades al primer progenitor.

La taula 2.6 recull els motius principals⁰¹ pels quals no s'estudia segons el lloc de naixement dels progenitors. Apareixen diferències en els motius segons si els progenitors han nascut a les Illes Balears o fora, o si han nascut a l'estranger tots dos. Quan els dos progenitors han nascut a les Balears, les opcions més citades per no continuar estudiant han estat: tenir el nivell que es desitja (28 %), bona oportunitat laboral (21,7 %), i manca de motivació (20,3 %). Tant la primera com la darrera es mantenen quan almenys un dels

⁰¹ De totes les possibles opcions de resposta, a la taula 2.6 s'han descartat les que tenen menys de quaranta respostes.

progenitors és de les Balears (el 32,2 % i el 22 %, respectivament) i quan els dos progenitors provenen de la resta de l'Estat (el 29 % i el 22,2 %, respectivament). En canvi, si els dos progenitors són estrangers, un 42,7 % afirma que ha deixat d'estudiar per necessitat econòmica o per no poder pagar els estudis (14,5 %).

Taula 2.6. Motius principals de no estudiar, per lloc de naixement dels progenitors

	Tots dos de les Balears	Almenys un de les Balears	Tots dos de la resta de l'Estat	Tots dos estrangers	Altres combinacions ⁰²	Total
Tenc el nivell que vull	28,0%	32,2%	29,0%	13,4%	11,7%	22,6%
Manca de motivació	20,3%	9,8%	11,0%	6,5%	3,1%	11,4%
Bona oportunitat laboral	21,7%	22,0%	22,2%	11,0%	4,7%	17,0%
Necessitats econòmiques	19,7%	16,5%	23,5%	42,7%	29,7%	28,5%
Responsabilitats familiars	4,7%	5,8%	2,1%	10,3%	16,9%	7,1%
No puc pagar els estudis	5,8%	6,8%	10,7%	14,5%	11,2%	10,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

1.2.2. Vinculació dels motius de no estudiar amb el nivell d'estudis dels progenitors

S'ha analitzat també la relació del nivell d'estudis dels progenitors amb el motiu de no trobar-se estudiant. En aquest cas, s'han agrupat les opcions del nivell d'estudis dels progenitors en les següents: (1) ambdós tenen estudis universitaris; (2) almenys un té estudis universitaris; (3) almenys un té estudis secundaris, i (4) ambdós progenitors tenen estudis primaris o inferiors. Els resultats es mostren a la taula 2.7.⁰³ Més de la meitat dels enquestats han deixat d'estudiar perquè tenen el nivell que desitgen en els casos en què els seus progenitors tenen estudis universitaris (54,8 %) o almenys en té un d'ells (55,4 %); en canvi, un 33,4 % ha deixat d'estudiar per necessitat econòmica si els seus progenitors —almenys un— té estudis secundaris. Complementàriament, cal comentar que apareixen com a significatius els motius de no estudiar en funció del nivell d'estudis dels progenitors següents: (3) mal resultat o males notes (en tots dos progenitors) i (2) la manca de motivació o d'interès (relacionat amb el nivell d'estudis del progenitor 2).

02 Inclou totes les no previstes a les respostes anteriors, com NS/NC, o un és de la resta de l'Estat i un estranger, o només tenen un progenitor, etc.

03 De totes les possibles opcions de resposta, a la taula 2.7 s'han descartat les que tenen menys de quaranta respostes.

Taula 2.7. Motius principals de no estudiar, segons el nivell d'estudis dels progenitors

	Tots dos amb estudis universitaris	Almenys un amb estudis universitaris	Almenys un amb estudis secundaris	Progenitors amb estudis primaris com a molt	NS/NC	Total
Tenc el nivell que vull	54,8%	55,4%	15,4%	11,1%	12,8%	22,6%
Manca de motivació	9,4%	7,8%	12,2%	13,0%	8,4%	11,4%
Bona oportunitat laboral	18,1%	18,5%	18,1%	10,6%	8,5%	17,0%
Necessitats econòmiques	5,0%	11,1%	33,4%	26,1%	49,1%	28,5%
Responsabilitats familiars	10,2%	6,9%	6,6%	10,9%	0,3%	7,1%
No puc pagar els estudis	14,7%	5,4%	9,9%	13,9%	16,0%	10,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

1.2.3. Situacions d'estudiar o no estudiar

A les taules 8, 9 i al gràfic 2.2 es mostra el creuament entre el nivell d'estudis més alt del jove enquestat i el fet de si actualment està estudiant o no. Per analitzar-ho, s'han tingut presents tres situacions expressades que es vinculen a no estudiar: (1) només faig feina, (2) només estic a l'atur, i (3) altres situacions d'inactivitat. Per valorar el fet que estan estudiant, s'han considerat també tres situacions: (4) només estudi, (5) faig feina i estudi, i (6) estic a l'atur i estudi. Com es pot comprovar, en les tres taules es manté una mateixa tendència, tot i desagregar-ho per territoris, grups d'edat i sexes. En el cas del territori (taula 2.8), la majoria dels joves que estudien manifesten que solament fan aquesta activitat (entre el 20,2 % i el 15,2 %), a excepció de Formentera, on un 13,5 % afirma que treballa i estudia alhora. L'edat clarament marca també les situacions d'estudiar (taula 2.9), i el grup més jove (entre 15 i 19 anys) és en el qual més persones confirmen que només estan estudiant (62 %); evidentment, els percentatges de les tres situacions analitzades relacionades amb el fet d'estudiar van disminuint amb l'edat. Els percentatges s'igualen entre estar tan sols estudiant (21,8 %) i treballar i estudiar (19,1 %) en els joves d'entre 20 i 24 anys, i són més elevats els percentatges de compaginar la feina i els estudis en els grups d'edats entre els 25 i els 29 anys (12,2 %) i entre els 30 i els 34 anys (6,1 %). Finalment, no apareixen diferències entre sexes en les tres situacions en què els enquestats estudien (gràfic 2.2); en canvi, si analitzam els percentatges de persones que estan en cada situació segons el sexe, apareixen diferències a la resposta d'altres situacions d'inactivitat, que no són només treballar o només estar a l'atur (el 61,5 % de dones enfront d'un 38,5 % d'homes) i estar treballant i estudiant alhora (el 40 % de dones enfront d'un 60 % d'homes).

Taula 2.8. Situacions d'estudiar o no estudiar, per territoris

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
<i>Només faig feina</i>	44,0%	50,5%	51,9%	42,3%	55,4%	47,2%
<i>Només a l'atur</i>	8,0%	7,3%	9,7%	12,1%	7,7%	8,4%
<i>Altres situacions d'inactivitat</i>	12,7%	10,0%	9,2%	19,5%	11,8%	12,2%
Només estudii	20,2%	20,0%	15,2%	15,9%	11,5%	19,1%
Faig feina i estudii	14,4%	10,7%	12,9%	9,5%	13,5%	12,1%
A l'atur i estudii	1,1%	0,7%	1,0%	0,7%	0,1%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

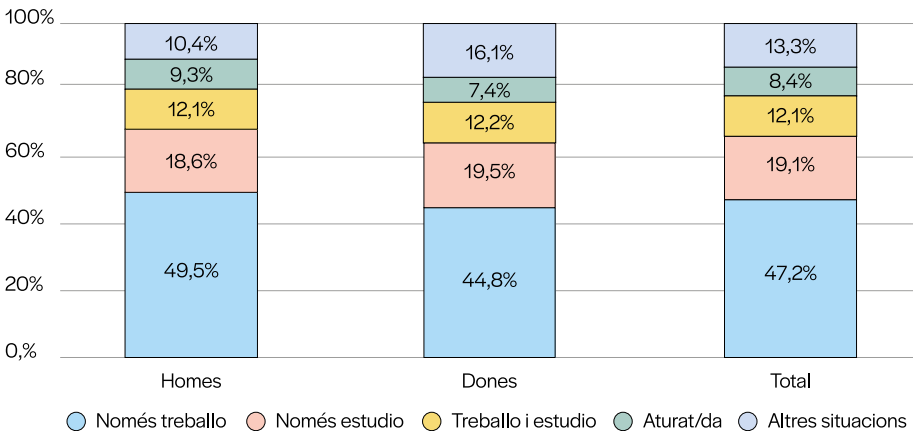
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 2.9. Situacions d'estudiar o no estudiar, per grups d'edat

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
<i>Només faig feina</i>	8,9%	34,5%	65,8%	68,6%	47,2%
<i>Només a l'atur</i>	7,0%	14,3%	7,9%	5,4%	8,4%
<i>Altres situacions d'inactivitat</i>	6,2%	9,0%	12,3%	18,8%	12,2%
Només estudii	62,0%	21,8%	1,3%	1,0%	19,1%
Faig feina i estudii	13,2%	19,1%	12,2%	6,1%	12,1%
A l'atur i estudii	2,7%	1,3%	0,5%	0,1%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 2.2. Situacions d'estudiar o no estudiar, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El nivell d'estudis de la població jove de les Balears

En els darrers quaranta anys Espanya ha assolit els nivells europeus en universalització de l'ensenyament i, concretament, en els darrers deu anys el nivell d'estudis de la població adulta jove (de 25 a 34 anys) ha millorat respecte de la població adulta general, de manera que es redueix el percentatge de la població amb nivells educatius més baixos i augmenta el percentatge de la població amb estudis d'educació terciària: el 50,5 % dels adults joves assoleixen el nivell superior, un, 9,5 % més que l'any 2015. De fet, en relació amb altres països, Espanya se situa entre tres i sis punts per sobre dels que formen part de l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE) (47,2 %) o la Unió Europea dels vint-i-cinc (UE-25)⁰⁴ (44,7 %) (INEE, 2023). En aquest context favorable en el conjunt de l'Estat espanyol, les Balears se situen entre les comunitats amb els valors més baixos d'educació superior, amb un 39,1 % dels joves de 25 a 34 anys; un 28,1 % té una titulació màxima de segona etapa d'educació secundària (el 22,9 % estatal), i un 32,9 % ha assolit el nivell obligatori (enfront del 26,5 % estatal) (MEFP, 2023b). S'ha de dir que en aquest grup d'edat (25-34 anys) la mitjana de l'OCDE del nivell de segona etapa d'educació secundària és del 39,4 % de la població, i el 43,1 %, a la UE-25 (INEE, 2023).

Tant a les Balears com al conjunt de l'Estat es dona la tendència a triar l'itinerari del batxillerat amb la finalitat de preparar-se per cursar estudis superiors, la qual cosa situa l'opció de la formació professional de grau mitjà (FPGM o CFGM) en un segon lloc (INEE, 2023). Tot i així, s'hi identifica una evolució favorable. En el cas de les Balears, des del curs 2014-2015, amb una distribució de la matrícula del 64 % al batxillerat (36 % en els CFGM), es passa al 59 % (el 41 % en els CFGM) el curs 2022-2023. Cal assenyalar que en aquest temps la formació professional bàsica (FPB) i els cicles formatius de grau bàsic (CFGB) han incrementat també la matrícula, en passar de 982 a 2.054 alumnes (Garí i Vives, 2023).

Un altre indicador que mostra indicis de canvi és el lleuger increment de la taxa bruta de graduats en CFGM,⁰⁵ que podria afavorir més equilibri en el nivell d'educació de la població adulta jove. A Espanya, la taxa bruta de graduació en els CFGM ha passat del 22,8 % el curs 2017-2018 al 27,0 % el curs 2020-2021. En el mateix període de temps, a les Balears la taxa ha passat del 19,5 % al 27,2 % (INEE, 2023; MEFP, 2023b). Amb referència a la diferència entre homes i dones quant a la taxa bruta de graduació, és més alta (+15,8) en el cas de les dones en els estudis de batxillerat (dones: 51,5 %; homes: 35,7 %), i en el cas dels homes, en els estudis tècnics (homes: 28 %; dones: 26,4 %) i l'FP bàsica (homes: 7,2 %; dones: 3,4 %) (INEE, 2023).

També cal considerar que la continuïtat dels estudis de màster a les Balears se situa al mateix nivell que la mitjana espanyola. En el curs 2020-2021, el 23,7 % dels estudiants titulats en un grau en una universitat presencial es varen matricular en un màster el curs següent, i l'11,9 % d'aquests, en la mateixa universitat (SIU, 2023).

04 A l'informe *Panorama de la Educación 2023: Indicadores de la OCDE. Informe español*, es presenten les dades dels indicadors a Espanya en comparació amb la mitjana dels països de la OCDE i dels 25 països de la Unió Europea que, en el moment d'elaboració de l'informe, pertanyen a aquesta organització o es troben en procés d'adhesió a la mateixa.

05 Entenem la taxa bruta de graduació com la relació entre el nombre de persones graduades en els ensenyaments de cicles formatius de grau mitjà (CFGM) respecte del total de la població amb l'edat teòrica de començament de l'últim curs d'aquests ensenyaments.

2.1. El nivell d'estudis del jovent de les Balears per territoris, grups d'edat i sexes

En aquest apartat s'analitzen les respostes que han donat les persones enquestades en funció del nivell d'estudis que tenen i segons el territori (taula 2.10), el grup d'edat (taula 2.11) i el sexe (gràfic 2.3). S'inclou també l'anàlisi d'aquestes dades creuades amb el nivell d'estudis dels progenitors (taula 2.12) i, de manera específica, el grup d'estudiants universitaris segons la procedència dels progenitors (gràfic 2.4).

Si analitzam el nivell d'estudis per territoris (taula 2.10) i en general, els enquestats afirmen tenir estudis secundaris de primera etapa (35,5 %) o de segona etapa (32,3 %); la distribució segueix el mateix patró segregat per territoris, a excepció dels enquestats a Palma, on el primer percentatge és d'estudis secundaris de segona etapa (34,7 %) en comptes de primera etapa (32,9 %).

Taula 2.10. Nivell d'estudis, per territoris

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
No he acabat estudis / Estudis primaris	3,9%	6,2%	6,2%	3,6%	6,1%	5,0%
Estudis secundaris: 1a etapa	32,9%	37,6%	34,2%	37,6%	33,4%	35,5%
Estudis secundaris: 2a etapa	34,7%	30,1%	30,2%	34,0%	31,0%	32,3%
Ensenyaments d'FP	7,6%	9,3%	6,8%	5,0%	9,8%	7,9%
Estudis universitaris	20,9%	16,8%	22,7%	19,9%	19,6%	19,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Fent una lectura del nivell d'estudis per grups d'edat (taula 2.11), s'identifiquen diferències significatives en aquesta variable, com és d'esperar. Així, un 55,1 % dels més joves declaren que tenen estudis secundaris de primera etapa. En el jovent d'entre 20 i 24 anys, el percentatge més elevat és en els estudis secundaris de segona etapa (41 %); en canvi, a partir dels 25 anys els percentatges es distribueixen entre aquestes dues respostes i estudis universitaris.

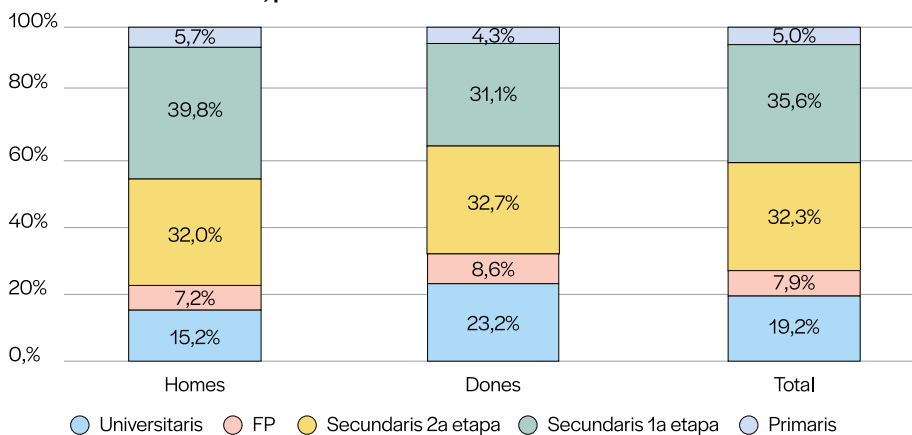
Taula 2.11. Nivell d'estudis, per grups d'edat

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
No he acabat estudis / Estudis primaris	4,8%	1,5%	4,2%	8,4%	5,0%
Estudis secundaris: 1a etapa	55,1%	27,2%	28,1%	33,9%	35,5%
Estudis secundaris: 2a etapa	39,2%	41,0%	27,9%	24,7%	32,3%
Ensenyaments d'FP	0,9%	11,4%	10,2%	8,5%	7,9%
Estudis universitaris	0,0%	18,8%	29,6%	24,5%	19,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per sexes, les diferències entre els homes i les dones joves no apareixen com a rellevants si en feim una lectura entre cada grup, a excepció dels estudis universitaris, en què un 23,2% de les dones té estudis universitaris, enfront d'un 15,2% del total dels homes enquestats. En canvi, si analitzam cada nivell d'estudis per sexes, es pot comprovar com en els primers nivells educatius hi ha més homes. Per exemple, els qui no han acabat els estudis o en tenen de primaris són el 58,1% d'homes i el 41,9% de dones; en canvi, en els estudis d'ensenyament universitari el 53,6% són dones, i el 46,4%, homes.

Gràfic 2.3. Nivell d'estudis, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En tot cas, cal tenir prudència en analitzar les dades, ja que el grup d'edat condiciona el nivell d'estudis màxim assolit, i sempre cal tenir present que l'edat dels joves enquestats pot condicionar algunes respostes, perquè és possible que estiguin cursant determinades etapes educatives però no les hagin finalitzat, tal com s'apunta a la nota a peu de pàgina de la taula 2.12. En aquest sentit, es podria explicar que hi hagi un 56,8% de joves que indiquen que no han acabat els estudis (o que tenen estudis primaris) i que tenen progenitors amb estudis primaris o inferiors.

Taula 2.12. Nivell d'estudis, per nivell d'estudis dels progenitors⁰⁶

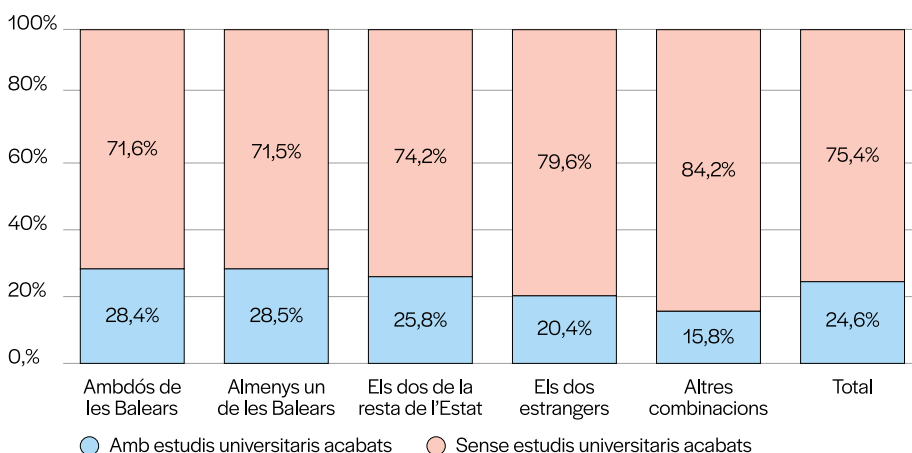
	Tots dos amb estudis universitaris	Almenys un amb estudis universitaris	Almenys un amb estudis secundaris	Progenitors amb estudis primaris com a molt	NS/NC	Total
No he finalitzat estudis / Estudis primaris	0,4%	4,7%	32,1%	56,8%	6,0%	100,0%
Estudis secundaris: 1a etapa	2,8%	9,6%	78,3%	5,4%	3,9%	100,0%
Estudis secundaris: 2a etapa	6,3%	16,2%	67,6%	6,3%	3,6%	100,0%
Ensenyaments d'FP	5,0%	10,6%	74,6%	4,8%	5,0%	100,0%
Estudis universitaris	21,7%	40,1%	31,7%	5,7%	0,7%	100,0%
Altres estudis	7,6%	17,4%	63,3%	8,3%	3,4%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

⁰⁶ S'ha de tenir en compte que en aquesta taula no es considera l'edat de la persona enquestada i que, com és lògic, les franges d'enquestats més joves no han tingut la possibilitat de completar estudis universitaris o secundaris.

El gràfic 2.4 analitza més en profunditat el jovent a partir de 20 anys, ja que els més joves no han tingut la possibilitat d'acabar els estudis universitaris. També cal ser prudents amb els percentatges, ja que els joves poden estar cursant els estudis però no els han finalitzat. Amb aquestes dues premisses, i comparant els percentatges de resposta en funció de l'origen dels progenitors, quan els progenitors han nascut tots dos a les Balears o almenys un és quan hi ha un percentatge més alt de joves amb estudis universitaris (el 28,4 % i el 28,5 %, respectivament), enfront del 20,4 % de joves amb estudis universitaris completats en què tots dos progenitors són estrangers. El percentatge indicat respecte d'altres combinacions (15,8 %) inclou totes les respostes no previstes en les respostes anteriors, com NS/NC, o un és de la resta de l'estat i un estranger, o només tenen un progenitor, etc.

Gràfic 2.4. Joves amb estudis universitaris finalitzats (grau, màster i doctorat) segons procedència dels progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.2. La tipologia dels centres on han cursat els estudis

La relació que hi ha entre el tipus de centre on s'han cursat els estudis primaris i secundaris i el territori de referència (taula 2.13) es veu condicionada clarament per l'oferta educativa existent en cadascun dels territoris. Així, per exemple, a Formentera un 90 % dels enquestats ha fet els estudis primaris en un centre públic, i un 84,5 %, els estudis secundaris de primera etapa. La presència superior d'estudis cursats en centres concertats es troba a Palma: el 37,4 % per als estudis primaris i el 35,8 % per a estudis secundaris de primera etapa o similars. En canvi, si analitzam aquestes dades per trams d'edat (taula 2.14) es pot observar que els percentatges més alts en qualsevol tram d'edat i en les dues etapes educatives analitzades es troben en centres públics, i el grup de més de 30 anys és aquell en què es troben els qui en un grau més alt confirmen haver cursat estudis primaris (69,1 %) i estudis secundaris de primera etapa (68,7 %) en centres públics. Cal destacar que el percentatge per trams d'edat en centres concertats es mou entre el 21,7 % i el 32,3 % a primària, i entre el 19,7 % i el 31,8 % per als estudis secundaris de primera etapa o similars; els percentatges del grup dels més joves (de 15 a 19 anys) són aquells en què més s'ha manifestat haver cursat els estudis en centres concertats.

Taula 2.13. Tipus de centre on varen cursar estudis, per territoris

	Estudis primaris					Total
	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	
Públic	50,9%	70,5%	66,2%	78,1%	90,0%	64,1%
Concertat	37,4%	22,1%	24,6%	15,6%	3,0%	26,9%
Privat	10,0%	5,9%	8,1%	6,0%	5,6%	7,6%
No ho sé	1,6%	0,4%	0,3%	0,0%	1,3%	0,8%
No vull contestar	0,1%	1,1%	0,8%	0,3%	0,1%	0,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Estudis secundaris: 1a estapa i similars					Total
	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	
Públic	52,9%	70,4%	68,1%	76,1%	84,5%	64,6%
Concertat	35,8%	20,6%	23,5%	14,7%	8,5%	25,6%
Privat	9,2%	6,6%	6,2%	7,4%	5,6%	7,6%
No ho sé	1,8%	0,0%	0,5%	0,4%	0,4%	0,8%
No vull contestar	0,3%	2,4%	1,7%	1,3%	0,9%	1,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 2.14. Tipus de centre on varen cursar estudis, per grups d'edat

	Estudis primaris				Total
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	
Públic	57,7%	59,7%	67,6%	69,1%	64,1%
Concertat	32,3%	30,1%	25,5%	21,7%	26,9%
Privat	8,4%	9,3%	6,7%	6,6%	7,6%
No ho sé	1,6%	0,6%	0,0%	1,0%	0,8%
No vull contestar	0,0%	0,3%	0,1%	1,7%	0,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Estudis secundaris: 1a estapa i similars				Total
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	
Públic	59,0%	61,3%	67,6%	68,7%	64,6%
Concertat	31,8%	27,4%	25,5%	19,7%	25,6%
Privat	8,5%	9,8%	6,4%	6,4%	7,6%
No ho sé	0,7%	0,5%	0,3%	1,4%	0,8%
No vull contestar	0,0%	0,9%	0,2%	3,9%	1,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La mobilitat dels estudiants de les Balears

Aquest apartat del capítol recull les conclusions referides al tema de la mobilitat per estudis i formació. Els resultats de les preguntes 20 i 21 del qüestionari permeten analitzar la tipologia dels estudiants i de les mobilitats, així com els motius i els llocs de desplaçament. L'Enquesta recull tres motius principals de mobilitat dels estudiants per estudis: el primer, relacionat amb els estudis acadèmics reglats; el segon, amb el perfeccionament d'un idioma estranger, i el tercer, vinculat a la participació en projectes europeus d'Erasmus+ o del Cos Europeu de Solidaritat. La taula 2.15 recull el percentatge del jovent que han afirmat que s'ha traslladat fora de la residència habitual per algun d'aquests motius. Les causes principals de desplaçament són cursar estudis acadèmics reglats en una altra comunitat de l'Estat (16,4 %) o en un altre país europeu per perfeccionar un idioma estranger (11 %). Un 5 % s'ha desplaçat també a un altre país europeu en relació amb programes d'Erasmus+ o del Cos Europeu de Solidaritat.

Taula 2.15. Resum dels motius de la mobilitat dels estudiants, per tipologia d'estudis

	Estudis acadèmics reglats	Perfeccionament d'un idioma estranger	Programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat
A una altra illa de les Balears	1,8%	0,6%	0,3%
A una altra comunitat de l'Estat	16,4%	1,6%	0,9%
A un altre país europeu	4,1%	11,0%	5,0%
A un país fora d'Europa	2,4%	5,1%	0,6%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Aquestes dades es desglossen en la taula 2.16, en la qual es mostra la mobilitat dels estudiants per territoris, grups d'edat i sexes.

3.1. Mobilitat per estudis reglats

Quant als estudis reglats, hi ha diferències significatives **segons el territori** de procedència dels enquestats. Per exemple, els qui han nascut a Mallorca són els que tenen menys mobilitat (el 12,7 %, a una altra comunitat autònoma en el cas dels qui resideixen a Palma, i un 13 % dels qui resideixen a la part forana). Desplaçar-se a una altra comunitat autònoma és més freqüent per als qui resideixen a Menorca (28,8 %), Eivissa (29,1 %), i Formentera (25,6 %). (Menorca: 28,8 %; Eivissa: 29,1 %, i Formentera: 25,6 %). Val a dir que els de Formentera també són el que manifesten en un percentatge més alt que s'han desplaçat a una altra illa de les Balears (9,5 %) o a un altre país europeu (6,5 %), que segueixen els de Palma (6,8 %).

En el cas de mobilitat, tots els **grups d'edat** manifesten haver-se'n anat a una altra comunitat autònoma a fer estudis reglats com a primera opció, tot i que hi ha diferències significatives segons el tram d'edat. Així, els de 20 a 24 anys són els que més es mobilitzen per aquest motiu cap a una altra comunitat autònoma de l'Estat: el 22,2 % dels que tenen de 20 a 24 anys, i un 19,7 %, en els de 25 a 29 anys. També són aquests grups d'edat els que més se'n van a un altre país europeu: el 4,5 % i el 5,9 %, respectivament. En canvi, el

percentatge més alt de desplaçament a altre país no europeu el trobam en els més grans (de 30 a 34 anys): un 4,7 % d'aquest tram d'edat afirma haver-s'hi desplaçat.

Finalment, si analitzam les dades per sexes, comprovam que les dones participen més que els homes en accions de mobilitat. Les dones que han declarat mobilitat per cursar estudis reglats en una altra comunitat autònoma han estat el 17,9 % (enfront d'un 14,9 % dels homes), i el 3,5 %, a un país no europeu (enfront d'un 1,4 % d'homes).

3.2. Mobilitat per perfeccionament d'un idioma estranger

També existeixen diferències significatives entre els joves enquestats que es traslladen a un altre lloc que no és el de **residència** per perfeccionar un idioma estranger. Un 14,3 % dels que es mobilitzen que resideixen a Palma ho fan a un altre país europeu, opció també que és la primera per als joves que han nascut a la part forana (8,9 %) o en una altra illa: a Menorca i Formentera, un 9 %, i a Eivissa, un 9,5 %. Convé remarcar que a les illes Pitiüses, un 4,5 % dels d'Eivissa i un 4,9 % dels de Formentera es traslladen a una altra comunitat autònoma de l'Estat per aquest motiu.

Per grups d'edat, es mantenen també diferències significatives. També en aquest cas són els joves d'entre 20 i 24 anys (12 %) o entre 25 i 29 anys (12,8 %) els qui més es traslladen a un altre país europeu. Igualment, s'ha de posar en relleu que un 7,6 % dels joves d'aquesta darrera franja d'edat es traslladen a un altre país no europeu per perfeccionar l'idioma estranger.

L'anàlisi per sexes manté també la tendència que són les dones les que més es mobilitzen, si bé la primera opció per a ambdós sexes és un país europeu (dones: 13 %; homes: 9 %), seguit d'un país fora d'Europa (dones: 6 %; homes: 4,2 %).

3.3. Mobilitat per programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat

Sobre els motius de trasllat per qüestions educatives, el darrer motiu pel qual es demana en l'Enquesta té a veure amb programes d'Erasmus+ o del Cos Europeu de Solidaritat. Erasmus+ és un programa de la Unió Europea que té la finalitat de donar suport a l'educació, la formació i la joventut a Europa. Aquesta iniciativa pretén generar sinergies i eliminar les barreres que hi pugui haver entre els formats de les diferents accions i projectes, impulsant noves idees, atraient nous agents del món laboral i la societat civil, i afavorint noves formes de cooperació. Els projectes de mobilitat dels estudiants als quals dona suport poden ser d'educació superior o de formació professional.

Atenent els resultats de l'Enquesta, com es pot observar a la taula 2.16 els qui més hi han participat són els **residents** a Palma (un 8 % dels que s'han mobilitzat per aquest motiu ho han fet a un altre país europeu). La resta de joves enquestats també s'han mobilitzat majoritàriament a un país europeu per aquests motius, però amb percentatges molt inferiors: el 3,8 % dels joves de la part forana de Mallorca; el 3,4 % de Formentera; el 2,4 % d'Eivissa, i el 2 % de Menorca.

Amb referència al **grup d'edat**, es manté també la màxima mobilitat en els dos trams d'edats ja assenyalats: joves d'entre 20 i 24 anys i d'entre 25 i 29 anys, especialment a un altre país europeu (el 7,2 % i el 7,5 %, respectivament).

Per sexes, de nou es manté el fet que són les dones les que més es traslladen, especialment a un país europeu (el 6,3 % de les dones enfront d'un 3,8 % dels homes).

Taula 2.16. Mobilitat per estudis reglats, perfeccionament d'un idioma i per programes d'Erasmus+ o Cos Europeu, per territoris, grups d'edat i sexes

Mobilitat per estudis reglats, per territoris, grups d'edat i sexes						
	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Illa de les Balears	1,2%	1,6%	2,7%	3,0%	9,5%	1,8%
Altra comunitat	12,7%	13,0%	28,8%	29,1%	25,6%	16,4%
Europa	6,8%	3,0%	1,3%	1,5%	6,5%	4,1%
No Europa	1,9%	3,2%	1,7%	2,3%	1,3%	2,4%

Mobilitat per estudis reglats, per territoris, grups d'edat i sexes					
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Illa de les Balears	1,6%	0,8%	0,9%	3,4%	1,8%
Altra comunitat	7,9%	22,2%	19,7%	15,5%	16,4%
Europa	1,5%	4,5%	5,9%	4,2%	4,1%
No Europa	0,8%	1,2%	2,2%	4,7%	2,4%

Mobilitat per estudis reglats, per territoris, grups d'edat i sexes			
	Homes	Dones	Total
Illa de les Balears	1,7%	1,8%	1,8%
Altra comunitat	14,9%	17,9%	16,4%
Europa	3,5%	4,7%	4,1%
No Europa	1,4%	3,5%	2,4%

Mobilitat per perfeccionament d'un idioma estranger, per territoris, grups d'edat i sexes						
	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Illa de les Balears	0,4%	0,9%	0,8%	0,0%	2,0%	0,6%
Altra comunitat	0,7%	1,5%	0,9%	4,5%	4,9%	1,6%
Europa	14,3%	8,9%	9,0%	9,5%	9,0%	11,0%
No Europa	5,6%	5,1%	3,4%	4,2%	7,2%	5,1%

Mobilitat per perfeccionament d'un idioma estranger, per territoris, grups d'edat i sexes					
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Illa de les Balears	0,1%	0,1%	0,1%	1,8%	0,6%
Altra comunitat	1,2%	1,8%	1,3%	1,9%	1,6%
Europa	9,2%	12,0%	12,8%	10,0%	11,0%
No Europa	3,8%	3,6%	7,6%	5,0%	5,1%

Mobilitat per perfeccionament d'un idioma estranger, per territoris, grups d'edat i sexes			
	Homes	Dones	Total
Illa de les Balears	0,5%	0,7%	0,6%
Altra comunitat	1,2%	1,9%	1,6%
Europa	9,0%	13,0%	11,0%
No Europa	4,2%	6,0%	5,1%

Mobilitat per programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat, per territoris, grups d'edat i sexes						
	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Illa de les Balears	0,6%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,3%
Altra comunitat	0,2%	1,6%	0,0%	1,7%	0,8%	0,9%
Europa	8,0%	3,8%	2,0%	2,4%	3,4%	5,0%
No Europa	0,8%	0,2%	0,7%	1,7%	0,5%	0,6%

Mobilitat per programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat, per territoris, grups d'edat i sexes					
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Illa de les Balears	0,0%	0,4%	0,1%	0,5%	0,3%
Altra comunitat	1,0%	0,6%	0,9%	1,2%	0,9%
Europa	1,9%	7,2%	7,5%	3,5%	5,0%
No Europa	0,2%	0,3%	0,9%	1,0%	0,6%

Mobilitat per programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat, per territoris, grups d'edat i sexes			
	Homes	Dones	Total
Illa de les Balears	0,1%	0,5%	0,3%
Altra comunitat	0,8%	1,1%	0,9%
Europa	3,8%	6,3%	5,0%
No Europa	0,5%	0,8%	0,6%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

5

Conclusions

La lectura de les dades recollides mitjançant l'Enquesta amplia i complementa la informació que aporten els indicadors educatius autonòmics. El desglossament de les dades per territoris, edats i sexes permet definir algunes tendències i explicar alguns trets diferencials sobre la realitat de l'escolarització, la mobilitat educativa o el nivell educatiu dels joves de les Illes Balears.

En la mateixa línia que indiquen els informes d'escolarització (INEE, 2023; MEFP, 2023b), l'anàlisi de les dades fa possible detectar tendències remarcables. En conjunt, l'anàlisi per grups d'edat ens mostra una evolució favorable des del punt de vista de l'augment del nivell d'estudis: creix la presència dels estudis universitaris, alhora que minven els nivells inferiors. Els joves amb els nivells educatius més baixos (fins a estudis secundaris de primera etapa) representen el 32,3 % del grup de 25-29 anys, i el 42,3 % del grup de 30-34 anys.

Aquesta evolució es pot analitzar atenent les recomanacions que estableix el Pla estratègic 2021-2030 de la Unió Europea en l'àmbit de l'educació i la formació per a l'any 2030. Dos objectius d'aquest pla s'orienten a incrementar el nivell d'estudis de la població jove i a prevenir l'abandonament dels estudis.

El primer repte del Pla estratègic és que el percentatge de persones amb edats compreses entre els 25 i els 34 anys que han acabat l'ensenyament superior sigui d'almenys un 45 %. En relació amb aquest repte, els informes estatals situen les Balears, dins el conjunt de comunitats autònomes, amb els valors més baixos de titulats en educació superior. En aquest sentit, a pesar del dèficit, quan es valora la distribució del jovent amb nivell d'estudis universitaris per grups d'edat se n'identifica una proporció superior en el grup de 25-29 anys (29,6 %) que en el grup de 30-34 anys (24,5 %).

Per sexes, un 23,2 % de les dones joves té estudis universitaris, enfront d'un 15,2 % del total dels homes joves. Mentrestant, en els nivells inferiors (fins a la primera etapa de l'ensenyament secundari) hi ha més homes: ells són un 45,5 %, mentre que les dones són el 35,4 %. Quant a la distribució per sexes dels qui no han acabat els estudis o tenen estudis primaris, un 58,1 % són homes, i un 41,9 %, dones; en canvi, en els estudis d'ensenyament universitari el 53,6 % són dones, i el 46,4 %, homes.

Un altre resultat clau de l'anàlisi de les dades que ens aporta l'Enquesta és la vinculació del perfil dels progenitors amb les expectatives formatives o el nivell educatiu. Tot i la necessitat de ser cautelosos en la interpretació de les dades, sembla haver-hi certa correspondència entre el nivell d'estudis assolit pels progenitors (especialment, de l'identificat com a progenitor 1) i el nivell màxim d'estudis del jovent enquestat. Per exemple, en el cas d'un 58,5 % dels progenitors 1 que han aconseguit aquest nivell educatiu, els seus fills o filles han acabat també estudis universitaris. En el cas del progenitor 2, aquesta tendència no és tan clara, però sí que hi ha la mateixa correspondència amb el nivell d'estudis que ha aconseguit aquest progenitor en estudis de secundària de segona etapa (30,7 %) i universitaris (26,5 %).

El segon repte del Pla estratègic 2021-2030 de la Unió Europea és disminuir el percentatge de joves que abandonen prematurament l'educació i la formació. D'acord amb les dades de l'Enquesta, els joves de les Balears que afirmen que no estudien representen un 46,3 % del total. Per edats, els més joves (15-19 anys) declaren que el primer motiu d'abandonament és que no els agrada estudiar (25,2 %), seguit d'un 20,2 % que cerca feina per necessitat econòmica, i és també el primer motiu per als joves de 20-24 anys (28,3 %) i els de 30-34 anys (33,2 %). Per territoris, la cerca de feina per necessitat econòmica és el motiu més freqüent de no estudiar a Mallorca i a Eivissa.

El primer motiu de l'abandonament dels estudis, tant per a homes com per a dones, és cercar feina per necessitat econòmica, encara que la freqüència és 2,3 punts més alta en els homes joves que en el cas de les dones (homes: 29,6 %; dones: 27,3 %). El segon motiu és ja tenir el nivell desitjat: aquesta és una opció més freqüent en el cas de les dones (dones: 24,3 %; homes: 21,1 %). El tercer motiu és disposar d'una bona oportunitat laboral (homes: 18,3 %; dones: 15,6 %). Atenent altres causes, les dones joves declaren amb més freqüència que no han continuat els estudis pels motius següents: no poder pagar-los (dones: 12,8 %; homes: 7,9 %) i responsabilitats familiars (dones: 8,5 %; homes: 5,8 %). Mentrestant, els homes joves declaren amb més freqüència (un 13,6 %) que el motiu és la manca de motivació (enfront del 9 % de dones), i un 6,1 %, perquè estudiar no els agrada (enfront d'un 1,5 % de dones).

S'identifica una associació dels motius de no estudiar amb el lloc de naixement i el nivell d'estudis dels progenitors. Es revelen diferències en els motius segons si els progenitors han nascut a les Illes Balears o fora. Cercar feina per necessitat econòmica és el motiu principal per als joves que tenen un dels progenitors nascut a la resta d'Europa (el 37,3

% per al progenitor 1 i el 29,8 % per al progenitor 2) o fora d'Europa (el 4,3 % i el 44,4 %, respectivament). Pel que fa al nivell d'estudis dels progenitors, si un no ha acabat els estudis primaris o té estudis primaris o secundaris (de primera o segona etapa), la causa principal de deixar d'estudiar és cercar feina per necessitat econòmica; en canvi, el motiu principal de deixar d'estudiar quan els progenitors tenen estudis de formació professional o universitaris és tenir ja el nivell d'estudis volgut.

Pel que fa a la mobilitat dels estudiants de les Balears, els motius principals de desplaçament són cursar estudis acadèmics reglats en una altra comunitat de l'Estat (16,4 %) o bé anar a un altre país europeu per perfeccionar un idioma estranger (11 %). Un 5 % s'ha desplaçat també a un altre país europeu amb vinculació a programes d'Erasmus+ o del Cos Europeu de Solidaritat.

En totes les modalitats, les mobilitats més freqüents s'identifiquen en els dos trams d'edat de joves de 20-24 anys i de 25-29 anys. Per territoris, el desplaçament a una altra comunitat autònoma per estudis reglats és més freqüent per als qui resideixen a Menorca (28,8 %), a Eivissa (29,1 %) o a Formentera (25,6 %) que per als residents a Mallorca (el 12,7 % dels qui resideixen a Palma, i un 13 %, a la part forana). Les dones són les que més es traslladen per estudis reglats a una altra comunitat autònoma (el 17,9 %, enfront d'un 14,9 % dels homes) o a un país no europeu (el 3,5 %, enfront d'un 1,4 % d'homes). També són elles les que participen més en el marc dels programes Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat, especialment en un país europeu (el 6,3 % de les dones, enfront d'un 3,8 % dels homes), i les que fan més mobilitats per al perfeccionament d'idiomes estrangers: a un país europeu (el 13 % de les dones i el 9 % dels homes) o a un país fora d'Europa (el 6 % de les dones i el 4,2 % dels homes).

En conjunt, amb dades de suport i comparatives, el present estudi ha permès constatar les tendències principals en relació amb el nivell educatiu i formatiu del jovent balear, tot aportant informació desglossada per illes.

Referències

Amer, J., Pascual, B., i Vives, M. (2023). Capítol III.5. Educació. A *Memòria del CES 2022* (p. 671-702). Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

Comissió Europea, Agència Executiva Europea d'Educació i Cultura (EACEA), Eurydice (2023). *Panel de indicadores de la movilidad. Informe sobre la situación de la educación superior 2022/2023. Informe de Eurydice*. Oficina de Publicacions de la Unió Europea.

Consell de la Unió Europea (2021). Resolució del Consell relativa a un marc estratègic per a la cooperació europea en l'àmbit de l'educació i la formació amb vista a l'Espai europeu d'educació i més enllà (2021-2030) (2021/C 66/01). 26 de juny de 2021.

Fundació Impulsa Balears (2022).

<http://www.impulsabalears.org/index.php/ca/recursos/i-eines/i-talent>

Gari, R., i Vives, M. (2023). Una mirada als principals indicadors del sistema educatiu de les illes Balears al llarg de vint anys. A J. Amer (dir.), *Anuari de l'Educació de les Illes Balears 2023* (p. 28-45). Conselleria d'Educació i Universitats; Caixa Colònia; Universitat de les Illes Balears.

Govern de les Illes Balears (2005). *Anàlisi de la realitat social dels joves a les Balears*. Conselleria de Presidència i Esports, Direcció General de Joventut.

Institut de la Joventut (Injuve) (2020). *Informe juventud en España 2020*. Injuve. https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2021/03/informe_juventud_espana_2020.pdf

Institut Nacional d'Avaluació Educativa (INEE) (2023). *Panorama de la educación. Indicadores de la OCDE. Informe español 2023*. MEFP, Secretaria d'Estat d'Educació, Direcció General d'Avaluació i Cooperació Territorial, INEE.

Ministeri d'Educació i Formació Professional (MEFP) (2023a). *Datos y cifras. Curso escolar 2023/2024*. MEFP, Secretaria General Tècnica, Subdirecció General d'Atenció al Ciutadà, Documentació i Publicacions.

Ministeri d'Educació i Formació Professional (MEFP) (2023b). *Sistema estatal de indicadores de la educación 2023*. MEFP. <https://www.educacionyfp.gob.es/inee/indicadores/sistema-estatal/ultima-edicion.html>

Ministeri d'Educació i Formació Professional (MEFP) (2023c). *Estadística internacional de los sistemas de educación y formación. Cuestionario UNESCO/OCDE/EUROSTAT. Curso 2020-2021*. MEFP, Subsecretaria, Secretaria General Tècnica, Subdirecció General d'Estadística i Estudis.

Ministeri d'Educació i Formació Professional (MEFP) (2023d). *Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edición 2023)*. *Estadísticas e indicadores*. MEFP.

Sistema Integrat d'Informació Universitària (SIU) (2023). *Estadística de internacionalización (EI). Curso 2021-22*. Ministeri d'Universitats, SIU.

Joventut i ocupació: accés i condicions laborals en el mercat de treball de les Illes Balears

Maria del Mar Ribas Mas

1

Introducció

La inserció en el mercat de treball és una etapa clau en el cicle vital de les persones. Aquesta transició pot ser emocionant, però també desafiadora, ja que implica l'entrada a la vida professional i la independència financera. Així, una vegada finalitzen l'etapa educativa, els joves comencen la transició cap al món laboral. Aquesta transició ve determinada per unes eleccions personals, però no són independents de les condicions socials i estructurals que els envolten. A més, les condicions d'aquesta inserció laboral influeixen en gran manera en les condicions d'altres trànsits, com ara l'emancipació de la llar familiar i la formació d'una nova família. Així, el fet de trobar-se ocupat o desocupat en edats primerenques pot tenir repercussions en les trajectòries professionals futures, atès que d'això es desprendran un nivell salarial, les oportunitats de desenvolupament professional i, en darrera instància, una pensió més o menys alta.

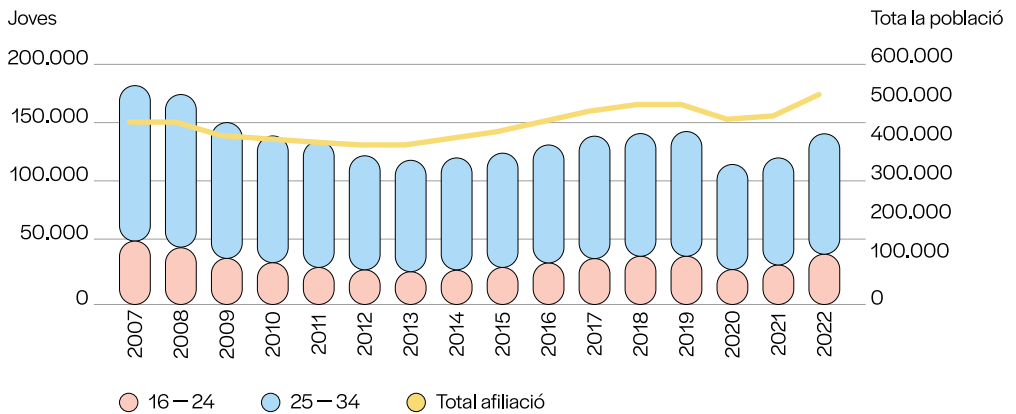
El present capítol comença amb una breu descripció de la situació de la població jove en el context actual del mercat de treball de les Illes Balears a partir de les fonts estadístiques oficials. A continuació, se centra en l'anàlisi dels resultats de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears del 2022, començant per la participació laboral. Així, es desgrana quina relació tenen els joves amb l'activitat econòmica i, a continuació, quina relació té amb l'emancipació residencial. A partir d'aquí, els apartats següents se centren en cadascun dels col·lectius delimitats prèviament: el jovent que treballa, el jovent que estudia i treballa, el jovent que està a l'atur, i finalment, el jovent inactiu, que no estudia ni tampoc treballa. Finalment, es dedica un apartat a les mesures proposades pels mateixos joves enquestats per millorar les opcions d'ocupació. El capítol es tanca amb unes conclusions a partir de l'anàlisi duita a terme.

1.1. La població jove en el context del mercat de treball de les Illes Balears

Després d'un impacte molt negatiu sobre l'ocupació de la crisi econòmica de 2008-2009, que es va allargar en termes de caigudes de l'ocupació fins al 2013, el mercat de treball de les Illes Balears va reprendre el camí de recuperació. Tanmateix, el 2019, just abans d'irrompre la pandèmia de la COVID, que va portar associada tota una caiguda de l'activitat econòmica, encara no s'havien assolit les dades d'ocupació i atur de l'any 2007, tant a les Illes Balears com en el conjunt d'Espanya. Ara bé, el 2022 hi ha 523.163 treba-

lladors d'alta a la Seguretat Social, xifra un 3,2 % per sobre de la del 2019, la qual cosa mostra com el mercat de treball s'ha recuperat dels efectes de la pandèmia. Així mateix, el 2022 els afiliats d'entre 16 i 34 anys se situen en els 140.684, xifra lleugerament per sota la del 2019 (-1,1 %), cosa que mostra com el col·lectiu jove va ser un dels més afectats per la destrucció de llocs de feina. S'ha de matisar que el descens es dona entre el jovent d'entre 25 i 34 anys (-2,9 %), mentre que creix l'afiliació dels més joves, de 16 a 24 anys (+4,2 %). S'han de tenir en compte també els efectes demogràfics d'envelliment de la població, que fan que el volum de joves disminueixi, mentre que augmenta el col·lectiu d'edat més avançada.

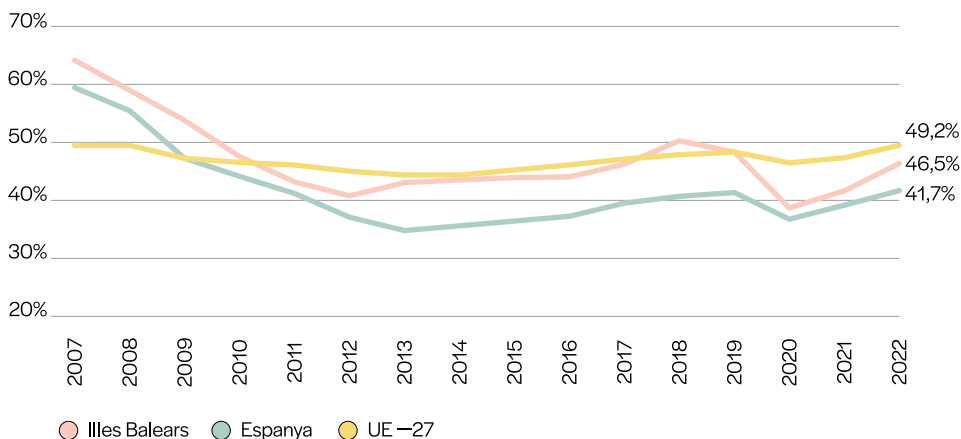
Gràfic 3.1. Evolució de l'afiliació a la Seguretat Social del jovent i del total d'afiliació a les Illes Balears (2007-2022)

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

La situació dels joves en el mercat de treball ve molt condicionada pel context econòmic general, atesa la seva vulnerabilitat davant crisis econòmiques, molt més accentuada que en la població en general. Les taxes d'atur doblen o fins i tot tripliquen, segons el grup d'edat, les del total de la població i encara no s'han assolit les taxes d'ocupació juvenil prèvies a la Gran Recessió del 2008. Així, aquesta situació de vulnerabilitat s'ha vist agreujada per la crisi econòmica del 2008 i l'arribada posterior de la pandèmia de la COVID-19. En els gràfics 3.2 i 3.3 es pot observar com es donen un descens progressiu de la taxa d'ocupació i un augment notable de la taxa d'atur a partir del 2007, situació que no torna a remuntar fins al 2013, amb l'inici d'un nou cicle expansiu que es veu truncat per la pandèmia el 2020.

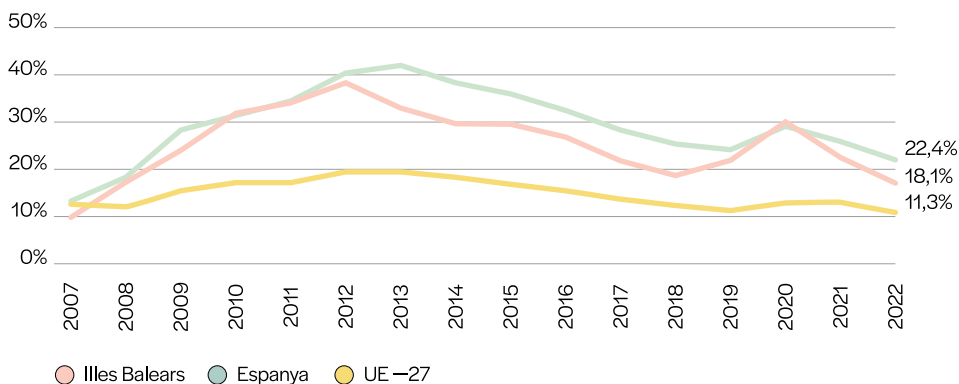
Gràfic 3.2. Evolució de la taxa d'ocupació del jovent menor de 30 anys a les Illes Balears, Espanya i UE-27 (2007-2022)

Font: Enquesta de població activa (INE) i Eurostat.

Les Illes Balears es varen veure fortament afectades per les conseqüències de la pandèmia, ateses les fortes restriccions a la mobilitat i les activitats turístiques, cosa que va fer que el producte interior brut (PIB) i l'ocupació de les Illes Balears experimentassin la caiguda més important de tot el territori nacional. Així mateix, com en qualsevol període de recessió econòmica, els treballadors que primer varen perdre el lloc de feina varen ser els temporals, que, a més, no es varen poder beneficiar de les ajudes de protecció, els expedients de regulació temporal de l'ocupació (ERTO), desplegades per mitigar els efectes econòmics de l'aturada de l'activitat econòmica. Els joves, pel fet que són els que presenten taxes de temporalitat més altes, varen ser, per tant, un dels col·lectius més afectats per les conseqüències de la pandèmia.

Gràfic 3.3. Evolució de la taxa d'atur del jovent menor de 30 anys a les Illes Balears, Espanya i UE-27 (2007-2022)

Font: Enquesta de població activa (INE) i Eurostat.

Els joves, juntament amb els treballadors de baixa qualificació i els treballadors temporals, són els que s'han vist més afectats per l'impacte negatiu de la crisi i, en menor manera, les dones. La vulnerabilitat dels joves que no aconsegueixen millorar les condicions laborals durant els períodes d'expansió econòmica provoca el que alguns autors han anomenat «efecte cicatriu de les recessions», i és que es va donant un deteriorament continuat de les condicions de feina i això fa que els joves no només tinguin dificultats per accedir al mercat de treball, sinó també durant uns anys de la seva vida professional (Bentolila et al., 2021).

A més, aquesta vulnerabilitat afecta tant els joves que es troben dins el mercat de treball, que es veuen afectats per situacions de precarietat, com també aquells que es troben fora del mercat, ateses les altes taxes d'atur entre aquest col·lectiu. Les situacions de precarietat venen marcades per altes taxes de temporalitat (el 34,3 % dels joves entre 16 i 34 anys, enfront del 20,9 % del total de població, segons dades de l'Enquesta de població activa, EPA, del 2022), bretxa salarial (els joves de menys de 25 anys tenen un salari que és gairebé la meitat del que tenen els majors de 55 anys, segons l'Enquesta d'estructura salarial, EES), així com parcialitat involuntària (el 44,1 % dels joves que treballen a temps parcial ho fan perquè no han trobat una feina a temps complet, segons dades de l'EPA del 2022).

Un altre factor important que cal tenir en compte i que té conseqüències en les condicions laborals de les persones joves és la formació i l'indicador d'abandonament escolar prematur. Així, el jovent de les Illes Balears opta per abandonar més prematurament els estudis que el del conjunt nacional. La taxa d'abandonament escolar a les Illes Balears de l'any 2022 arriba al 18,2 %, tan sols per darrere de Múrcia (18,7 %) i molt lluny de l'objectiu del 9 % establert per l'Estratègia Europa 2030. El factor predictiu més rellevant en les probabilitats d'abandonar els estudis és l'estatus socioeconòmic i el capital cultural familiar, a més de les sinergies del mercat de treball (Cladera, 2022).

2

L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears. Participació laboral

El treball de camp de l'Enquesta es va dur a terme entre el juliol del 2022 i el gener del 2023. En primer lloc, cal posar en context aquest període dins el mercat de treball. Com s'ha dit, l'any 2022 es caracteritza per una clara recuperació econòmica, impulsada per l'augment del turisme i la reactivació de l'activitat econòmica en general, després d'una caiguda molt important durant l'any 2020. El ritme de creació d'ocupació a les Illes Balears és un dels més intensos de la sèrie estadística històrica. Així, l'afiliació a la Seguretat Social el 2022 se situa un 3,2 % per sobre de les xifres del 2019, any previ a la pandèmia. De la mateixa manera, la taxa d'ocupació de la població de 16 anys o més se situa en el 57,1 % i creix 3,2 punts respecte del 2021. Es tracta de la taxa d'ocupació més alta a les Illes Balears des del 2008.

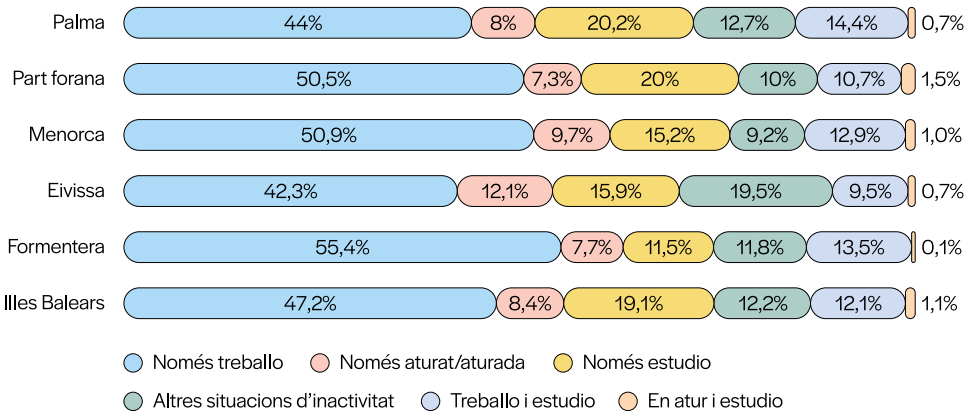
Aleshores, l'Enquesta se situa en un escenari de mercat de treball de postpandèmia, que ha deixat enrere la destrucció de llocs de feina, els treballadors en ERTO, i les restriccions a la mobilitat i a algunes activitats econòmiques. Igualment, l'Enquesta se situa en un nou marc de relacions laborals, amb l'entrada en vigor de la reforma laboral, regulada en el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, convalidat el 3 de febrer de 2022, amb efectes que es deixen sentir de manera clara en la qualitat de la contractació. Així, en el total de treballadors d'alta a la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS), s'ha passat d'una taxa de temporalitat del 27,7 % el 2021 al 14,4 % el 2022.

2.1. Relació amb l'activitat econòmica

L'Enquesta a la joventut demana als joves quina és la seva situació actual o relació amb l'activitat econòmica. Es tracta d'una classificació basada en l'autoposicionament de les persones enquestades. A més, a diferència d'altres enquestes sobre el mercat de treball que distingeixen entre ocupats, aturats i inactius, l'Enquesta a la joventut fa una clara distinció en la categoria d'estudis, atesa l'especificitat del col·lectiu jove. El gràfic 3.4 mostra la distribució de les persones joves segons la relació que tenen amb l'activitat econòmica. Les persones joves ocupades representen gairebé la meitat del total (47,2%), seguides de les que només estudien (19,1%) i de les que afirmen que treballen i estudien (12,2%) o estan en atur i estudien (12,1%). D'altra banda, els joves en situació d'atur suposen el 8,4% del total, i els joves inactius (per altres motius que no siguin els estudis) aglutinen el 12,2% restant.

En comparació a altres estudis, les Illes Balears es caracteritzen per tenir un baix percentatge de joves que només estudien —per exemple, a Catalunya és el 24,8% (Serracant i Sala, 2018) o al País Basc, el 45,0% (Observatori Basc de la Joventut, 2017)⁰¹—, i també un baix percentatge de joves que compatibilitzen estudis i feina en comparació a molts països europeus amb millors registres d'ocupació.

Gràfic 3.4. Distribució del jovent segons la seva relació amb l'activitat econòmica, per territori

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, s'observa un percentatge superior d'ocupats sobre el total de joves a Formentera (55,4%), Menorca (51,9%) i la part forana de Mallorca (50,5%). En canvi, a Palma (44,0%) i a Eivissa (42,3%) és on té menys pes. D'altra banda, es dona un percentatge més gran de joves que només estudien a Mallorca, tant a Palma (20,2%) com a la part forana (20,0%).

Per sexes, s'observa un percentatge d'homes ocupats més elevat (49,5%) que el de dones (44,8%) i un percentatge més alt de dones inactives, un fet que s'explica per la vinculació entre inactivitat i responsabilitats familiars i per la persistència de desigualtats de gènere en relació amb el treball domèstic i de cures. Això es fa palès també, com es veurà, en la relació amb l'activitat econòmica segons si tenen fills o no en tenen.

⁰¹ L'estudi se centra en el grup d'edat de 15 a 29 anys.

L'edat és un condicionant clau de la relació amb l'activitat econòmica, atès que és en aquesta franja d'edat, entre els 15 i els 34 anys, quan s'espera que es produeixi de manera progressiva la transició entre els estudis i el mercat laboral. La proporció de joves ocupats es va incrementant a mesura que augmenta l'edat i, en canvi, baixa la proporció dels estudiants. Entre els joves de 15 a 19 anys, només el 8,9 % manifesten que només treballen, i aquest percentatge augmenta progressivament amb l'edat: és el 34,5 % entre els que tenen entre 20 i 24 anys, el 65,8 % entre els de 25 i 29 anys, i fins a assolir el 68,6 % en el grup d'entre 30 i 34 anys. (Vegeu la taula 3.1.)

S'observa una baixa participació laboral en els grups de menors de 25 anys i, sobretot, una baixa compatibilitat de feina i estudis. El grup de 20 a 24 anys és el que presenta un percentatge més alt de joves aturats (14,3 %), però també el pes més gran dels que compatibilitzen estudis i feina (19,1 %). Així com apunten diversos autors, les generacions que entren en el mercat laboral en un moment de recessió o de crisi, o que comencen una trajectòria laboral amb contractes precaris i amb molta rotació, poden arrossegar aquests condicionants al llarg de tota la seva vida laboral, cosa que n'afecta també la capacitat d'emancipar-se i formar una família (Torre, 2021b).

Taula 3.1. Distribució del jove segons la seva relació amb l'activitat econòmica, per sexe i grup d'edat

Homes	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	Total
Només faig feina	8,9%	37,7%	64,9%	76,2%	49,5%
Només estic a l'atur	8,2%	12,7%	11,3%	5,9%	9,3%
Només estudiï	62,7%	17,8%	2,1%	0,0%	18,6%
Altres situacions d'inactivitat	5,1%	8,5%	9,9%	12,4%	9,2%
Faig feina i estudiï	11,5%	22,5%	10,9%	5,5%	12,1%
Estic a l'atur i estudiï	3,7%	0,8%	0,9%	0,0%	1,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Dones	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	Total
Només faig feina	9,0%	31,1%	66,7%	61,0%	44,8%
Només estic a l'atur	5,6%	16,1%	4,5%	4,8%	7,4%
Només estudiï	61,3%	25,9%	0,5%	1,9%	19,5%
Altres situacions d'inactivitat	7,5%	9,5%	14,6%	25,3%	15,2%
Faig feina i estudiï	15,0%	15,5%	13,5%	6,7%	12,2%
Estic a l'atur i estudiï	1,6%	1,9%	0,1%	0,2%	0,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	Total
Només faig feina	8,9%	34,5%	65,8%	68,6%	47,2%
Només estic a l'atur	7,0%	14,3%	7,9%	5,4%	8,4%
Només estudiï	62,0%	21,8%	1,3%	1,0%	19,1%
Altres situacions d'inactivitat	6,2%	9,0%	12,3%	18,8%	12,2%
Faig feina i estudiï	13,2%	19,1%	12,2%	6,1%	12,1%
Estic a l'atur i estudiï	2,7%	1,3%	0,5%	0,1%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

És sobradament coneguda la relació que guarda el nivell educatiu assolit amb la posició en el mercat de treball, tant per a la població en general com per a la població jove. Així,

es constata que la proporció d'ocupats s'incrementa a mesura que augmenta el nivell d'estudis assolit, mentre que l'atur segueix la tendència inversa: l'11,8 % de les persones joves amb estudis obligatoris o inferiors es troba a l'atur, davant el 4,3 % de les que tenen ensenyaments de formació professional (FP) o el 6,8 % de les que tenen estudis universitaris. D'altra banda, cal remarcar que la inactivitat està vinculada clarament amb un nivell d'estudis baix: és gairebé el 30 % dels que diuen que no han acabat els estudis o just tenen estudis primaris. (Vegeu la taula 3.2.)

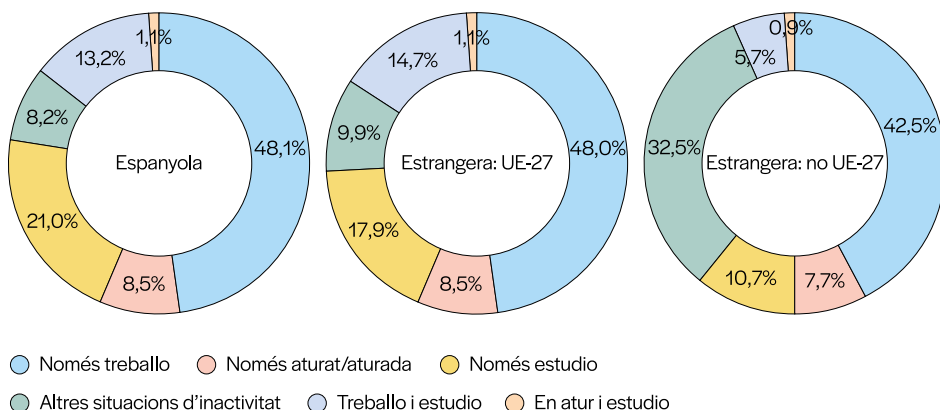
Taula 3.2. Distribució del jove segons la seva relació amb l'activitat econòmica, per nivell d'estudis

	No finalitzats / Estudis primaris	Secundaris: 1a etapa	Secundaris: 2a etapa	Ensenyaments d'FP	Estudis universitaris	Total
Només faig feina	41,5%	42,3%	42,0%	46,9%	66,6%	47,2%
Només estic a l'atur	7,7%	11,8%	6,6%	4,3%	6,8%	8,4%
Només estudiï	18,3%	24,4%	25,2%	3,4%	5,6%	19,1%
Altres situacions d'inactivitat	29,9%	12,1%	11,4%	21,0%	5,4%	12,2%
Faig feina i estudiï	0,8%	8,7%	13,1%	23,8%	15,0%	12,1%
Estic a l'atur i estudiï	1,8%	0,6%	1,7%	0,8%	0,6%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per nacionalitats, s'observa un percentatge superior d'ocupats entre els joves espanyols i els estrangers de la Unió Europea (UE). En canvi, es dona un alt percentatge de joves de nacionalitat extracomunitària que es troben en situació d'inactivitat (el 32,5 %). Una altra diferència destacable és el percentatge inferior de joves extracomunitaris que només estudien (el 10,7 %), en comparació amb els joves estrangers comunitaris (17,9 %) i, sobretot, amb els joves de nacionalitat espanyola (21,0 %). Els joves estrangers presenten unes taxes d'abandonament escolar prematur de més del doble que la mitjana⁰².

Gràfic 3.5. Distribució del jove segons la seva relació amb l'activitat econòmica, per nacionalitat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

⁰² Segons les dades de l'INE, el percentatge de persones de 18 a 24 anys que no ha completat la segona etapa d'educació secundària i no ha seguit cap tipus de formació el 2021 és del 13,3 % en el conjunt d'Espanya; el percentatge per als estrangers de la UE-27 és del 26,3 %, i per als que no són de la UE, del 26,6 %.

D'altra banda, està prou estudiat, i així ho recull l'informe *Juventud en España* (Injuve, 2020: 41), que existeix una bretxa de classe basada en el capital social, l'accés a recursos i el desenvolupament de competències extraescolars que fa que, davant un mateix nivell educatiu o les mateixes condicions formatives, s'assoleixin fites diferents. Tot plegat produeix una desigualtat d'oportunitats per a l'accés al mercat de treball i les condicions dins d'aquest mercat. Per exemple, les dades de l'Enquesta a la joventut mostren el pes més important de progenitors amb estudis universitaris en els grups de joves que només estudien (el 23,2 %) i que combinen els estudis i la feina (23,6 %). En canvi, entre els joves que es declaren en atur o inactius es donen els percentatges més alts de joves amb progenitors que, com a màxim, han obtingut estudis de primera etapa de secundària (el 48,2 i el 46,3 %, respectivament). (Vegeu la taula 3.3.)

Taula 3.3. Distribució del jovent segons la seva relació amb l'activitat econòmica i el nivell d'estudis del primer progenitor

	Fins a la 1a etapa de secundària	2a etapa de secundària i FP	Estudis universitaris	NS/NC	Total
Només faig feina	46,0%	31,9%	17,5%	4,6%	100,0%
Només estic a l'atur	48,2%	37,2%	11,1%	3,5%	100,0%
Només estudiï	35,8%	35,5%	23,2%	5,4%	100,0%
Altres situacions d'inactivitat	46,3%	35,1%	11,5%	7,1%	100,0%
Faig feina i estudiï	37,3%	37,5%	23,6%	1,5%	100,0%
Total	42,9%	34,4%	18,0%	4,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.2. Activitat econòmica i emancipació

Un dels aspectes fonamentals per a tot el col·lectiu jove pel que fa al trànsit a la vida adulta és l'emancipació residencial, que possibilita desenvolupar una personalitat autònoma i independent. La relació amb l'activitat econòmica esdevé una variable de pes i, en part, un condicionant per a la capacitat que tindrà el jovent per establir-se en un habitatge independent. L'emancipació és una fita de transició cap a la vida adulta fonamental que a Espanya s'ha anat retardant cada vegada més en els darrers anys. En altres països europeus el jovent aconsegueix emancipar-se abans, i un dels motius és l'existència de grans borses d'ocupació destinades a estudiants, mesura que no existeix a Espanya.

Segons les dades de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears, el 33,4 % dels joves d'entre 16 i 34 anys està emancipat. Es donen diferències significatives de la relació amb l'activitat que tenen un grup i l'altre. Així, el 66 % dels joves que manifesten estar emancipats, des de la perspectiva residencial, treballen, enfront del 37,8 % dels que no estan emancipats. En canvi, el 28,2 % dels joves que declaren viure amb els progenitors o que no hi viuen per motius d'estudis, però que en depenen econòmicament, es dediquen exclusivament a estudiar. Aquest percentatge, com no pot ser d'altra manera, es redueix al 0,8 % entre els joves emancipats.

Resulta interessant també analitzar dins cada situació o relació amb l'activitat econòmica el pes dels joves que estan emancipats i dels que no. (Vegeu, a la taula 3.4, la distribució horitzontal.) Així, per exemple, dins el grup de joves que només treballen, el 46,7 % afirma estar emancipat, però un significatiu 53,3 % afirma que no hi està, fet que mostra les difi-

cultats per als joves d'assolir l'emancipació residencial⁰³. En canvi, dins el grup d'aturats, gairebé vuit de cada deu joves afirmen no estar emancipats.

Taula 3.4. Distribució del jovent segons la seva relació amb l'activitat econòmica, segons si està emancipat residencialment

	Distribució vertical		Distribució horitzontal		Total
	Emancipats	No emancipats	Emancipats	No emancipats	
Només faig feina	66,0%	37,8%	46,7%	53,3%	100,0%
Només estic a l'atur	5,1%	10,0%	20,2%	79,8%	100,0%
Només estudiï	0,8%	28,2%	1,4%	98,6%	100,0%
Altres situacions d'inactivitat	19,1%	8,7%	52,5%	47,5%	100,0%
Faig feina i estudiï	8,4%	14,0%	23,1%	76,9%	100,0%
Estic a l'atur i estudiï	0,6%	1,3%	19,0%	81,0%	100,0%
Total	100,0%	100,0%	33,0%	66,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Un altre aspecte relacionat amb el trànsit cap a la vida adulta i l'emancipació residencial és la formació d'una llar, d'una família pròpia. El pas a tenir fills marca un punt d'inflexió clau i la relació amb l'activitat econòmica esdevé un fet de cabdal importància. Segons les dades aportades per l'Enquesta a la joventut, el 18,1 % dels joves de les Illes Balears d'entre 16 i 34 anys tenen fills. Es donen diferències per sexe, atès que el percentatge arriba al 22,8 % en les dones i roman en el 13,7 % en els homes. Entre els homes que tenen fills, el 78,1 % afirma que només treballa. Aquest percentatge es redueix al 54,8 % en les dones. En canvi, entre les dones amb fills, el 37,1 % s'ubiquen dins la categoria d'altres situacions d'inactivitat, mentre que, en cas dels homes amb fills, aquest percentatge es redueix al 7,0 %. (Vegeu la taula 3.5.)

Taula 3.5. Distribució del jovent segons la seva relació amb l'activitat econòmica, segons si té fills i per sexe

	Homes		Dones	
	Amb fills	Sense fills	Amb fills	Sense fills
Només faig feina	78,1%	45,2%	54,8%	41,7%
Només estic a l'atur	5,5%	10,0%	6,8%	7,6%
Només estudiï	0,7%	21,4%	0,3%	25,4%
Altres situacions d'inactivitat	7,0%	9,7%	37,1%	8,4%
Faig feina i estudiï	8,6%	12,2%	0,9%	15,6%
Estic a l'atur i estudiï	0,0%	1,5%	0,0%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Aleshores, es detecta un patró clar, observat arreu, basat en taxes d'activitat de les dones i els homes en una edat primerenca. Les dones joves que viuen soles tenen una taxa d'activitat elevada, similar a la dels homes joves que viuen sols. Aquesta estreta diferència en

03 Les persones joves tenen grans dificultats per accedir a un habitatge i, a les Illes Balears, encara més, ja que un jove de les Illes necessita destinar un 99,8 % del sou mitjà a la compra d'un habitatge, el cost més alt del conjunt d'Espanya. Dades del quart trimestre del 2022 de l'Observatori de l'Emancipació del Consell de la Joventut d'Espanya.

la participació laboral s'amplia en el cas de les dones i els homes en edat productiva que viuen en parella, i s'amplia encara més en el cas dels que viuen amb parella i fills. D'aquesta manera, es produeix una disminució progressiva (i significativa) de la població activa femenina, mentre que augmenta progressivament la participació masculina. Dit en unes altres paraules, l'emparellament estable fa baixar la taxa d'activitat de les dones, i tenir fills la fa baixar encara més, mentre que en el cas dels homes s'esdevé la situació contrària (OIT i ONU Dones, 2020).

Les estructures familiars hi influeixen i, en alguns casos, suposen una càrrega addicional per a les dones. Avui dia, la participació de les dones en la població activa segueix estant condicionada per les responsabilitats domèstiques i de cura, i això ho mostren els resultats de l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears (més del 37,0 % de les dones joves amb fills són inactives). Les dades apunten a la necessitat d'una perspectiva de gènere integrada en l'anàlisi i l'avaluació dels resultats del mercat de treball, incloent-hi un esforç superior per comprendre el paper que desenvolupen les cures no remunerades i la responsabilitat domèstica en la restricció de la participació de les dones en la força laboral. Segons la publicació de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) *Mujeres y hombres en España (2022)*, sols un 70,4 % de les dones amb fills que estan en edat laboral tenia un lloc de feina el 2022 (darrera dada disponible), enfront del 75,6 % de les dones que no han estat mares. En el cas dels homes, passa just el contrari: un 89,4 % dels homes amb fills tenen una ocupació (vint punts percentuals més que en el cas de les dones), mentre que aquest percentatge baixa fins al 77,9 % per als homes sense fills.

En resum, la participació dels joves i les joves de les Illes Balears en el mercat de treball és activa, i així ho reflecteixen els resultats de l'enquesta, amb un alt percentatge de població jove que només treballa i un baix percentatge dels que exclusivament estudien. Com s'ha vist, factors com el sexe, el nivell d'estudis, l'edat, l'origen social i el fet de tenir fills determinen i condicionen aquesta participació en el mercat de treball.

3

Les persones joves que treballen: situacions professionals i condicions laborals

Aquest apartat se centra en les persones joves que manifesten que la seva relació amb l'activitat econòmica és treballar. En un primer subapartat s'analitza l'accés a l'ocupació de tots els joves que treballen o han treballat alguna vegada i, a continuació, s'analitzen per separat els dos grups de joves que afirmen que fan feina: els que només treballen i els que combinen les dues activitats, la feina i els estudis. S'ha optat per fer l'anàlisi de manera separada, atès que, com es veurà, les característiques de l'ocupació i les condicions laborals són força diferents.

3.1. L'accés a l'ocupació

Segons les dades de l'Enquesta a la Joventut, els i les joves de les Illes Balears que treballen en el moment de l'enquesta o que han treballat alguna vegada comencen a treballar, de mitjana, als 18,5 anys. Els homes comencen una mica abans, als 18,4 anys, mentre que les dones comencen als 18,6 anys. Formentera es caracteritza per ser l'illa on els joves

tenen la primera feina remunerada de més de 10 hores setmanals més aviat, concretament als 17,7 anys. En canvi, la capital, Palma, mostra l'edat mitjana en la primera feina més tardana (19,1 anys). Tots els territoris es caracteritzen perquè els homes comencen a treballar abans que les dones, tret d'Eivissa. (Vegeu la taula 3.6.)

Taula 3.6. Edat mitjana de la primera feina remunerada de més de 10 hores setmanals (amb contracte o sense), per territori i sexe

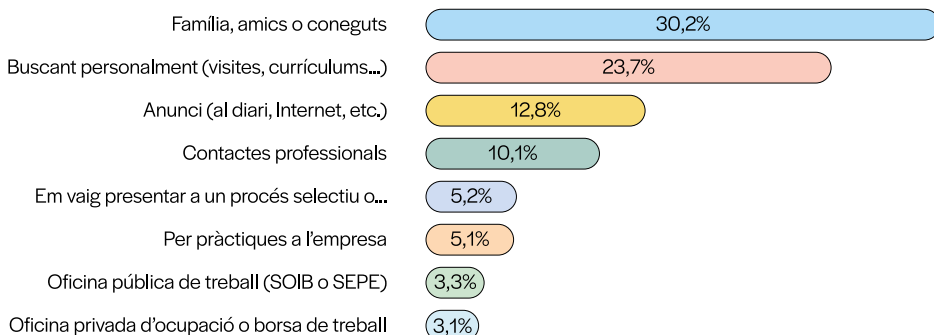
	Homes	Dones	Total
Palma	19,0	19,3	19,1
Part forana	18,0	18,3	18,1
Menorca	17,9	18,3	18,1
Eivissa	18,3	17,9	18,1
Formentera	17,5	18,0	17,7
Illes Balears	18,4	18,6	18,5

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

D'altra banda, també es formula la pregunta de quina edat va ser quan es va cotitzar per primer cop, com a autònom o bé amb contracte. En aquest cas, el 53,6 % del jovent respon que és la mateixa edat que la de la primera feina remunerada i el 33,3 % respon una data posterior, és a dir, que la primera feina remunerada va ser sense contracte i, per tant, sense cotitzar. En aquest cas, l'edat mitjana d'accés a la primera feina amb cotització s'eleva fins als 19,9 anys, i és de 19,8 anys per als homes i de 20 anys per a les dones.

Les formes o els mecanismes d'accés a l'ocupació poden ser diversos. En aquest cas, responent a la pregunta de com varen trobar la primera feina en què varen cotitzar, la resposta majoritària és a través de la família, amistats o coneguts (el 59,6 %). És a dir, el primer contacte amb el món laboral és per al gran gruix del jovent per mitjà de l'entorn social i familiar més proper. En canvi, si la pregunta se centra en els que es troben actualment treballant o combinant estudis i feina, les respostes es diversifiquen una mica. Ara bé, la primera opció continua sent a través de la família, amistats o coneguts (el 30,2 %) i, en segon lloc, cercant personalment la feina, amb visites o enviant currículums (el 23,7 %). Les oficines d'ocupació, ja siguin públiques ja siguin privades, no figuren entre els recursos més utilitzats pel jovent a l'hora de cercar feina.

Gràfic 3.6. Distribució del jovent que treballa, segons la manera de trobar la feina actual

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

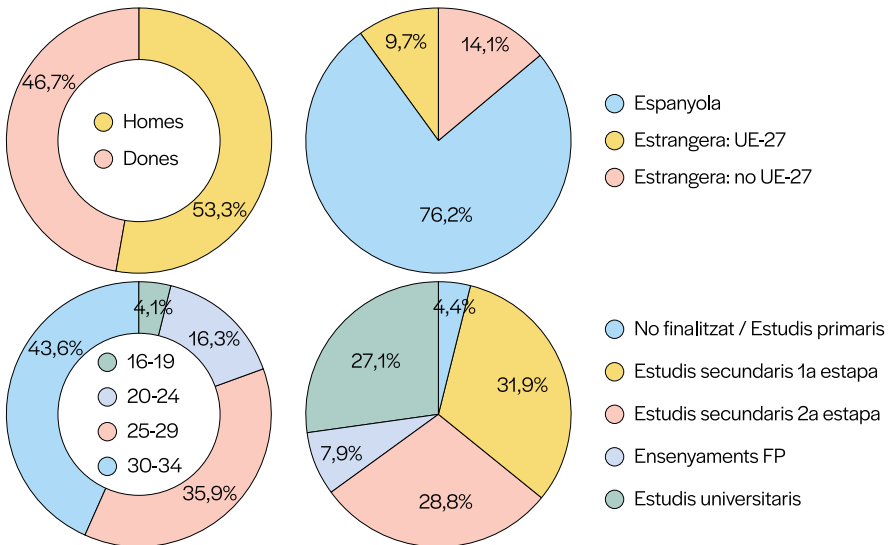
3.2. El jovent que només treballa

Aquest apartat se centra en el grup de joves que manifesten que només treballen. És a dir, se n'exclouen els joves que compaginen estudis i feina, que seran tractats més endavant. Més concretament, com s'ha dit, el 47,2 % dels joves d'entre 16 i 34 anys de les Illes Balears afirmen que en el moment de l'enquesta només treballaven.

El perfil d'aquests joves és el següent: la majoria són homes (el 53,3 %) i, sobretot, majors de 30 anys (el 43,6 %). D'altra banda, el 76,2 % dels joves tenen nacionalitat espanyola, mentre que el 23,8 % restant són estrangers. Per situar-ho en context, l'any 2022 a les Illes Balears, de mitjana, el 20,1 % del total de treballadors d'alta a la Seguretat Social era de nacionalitat estrangera. Aleshores, es dona un alt percentatge de persones joves estrangeres, d'entre 16 i 34 anys, que manifesten que només treballen.

Finalment, pel que fa al perfil sociodemogràfic, el col·lectiu de joves que treballen té un nivell d'estudis que equival a la primera etapa de secundària (31,9 %), si bé un significatiu 27,1 % d'aquests joves han assolit estudis superiors o universitaris. És prou conegut que la formació de la població ocupada a Espanya té una estructura de rellotge d'arena, amb població molt formada en un extrem i població poc formada a l'altre, a diferència de la majoria de països europeus, on l'estructura és més aviat d'hexàgon, amb percentatges elevats de població amb un nivell d'estudis de secundària i, dins d'aquests, de formació professional (OCDE, 2022).

Gràfic 3.7. Distribució del jovent que només treballa, per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis

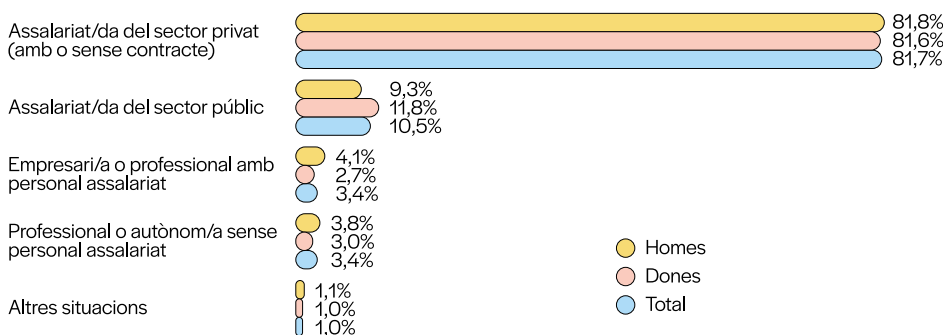
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.2.1. Situació professional

L'any 2022 el gruix de població jove treballa com a assalariada (el 92,1 %), sobretot en el sector privat (gairebé el 82 %) i en menor manera en el sector públic (el 10,5 %). Els joves que es troben autoocupats són una minoria (no arriben al 7,0 %). D'aquestes dades es

desprèn que l'estatut d'assalariat del sector privat és el predominant entre els joves, atès que l'accés a la funció pública o l'autoocupació no es troben com a les principals vies d'accés dels joves al mercat laboral. De fet, si es comparen les dades amb les de l'EPA de l'INE, s'observa aquest patró de taxes de salarització més altes entre el col·lectiu jove i un increment de l'autoocupació a mesura que augmenta l'edat.

Gràfic 3.8. Distribució del jove que només treballa, per situació professional i sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

No es detecten diferències significatives per sexe. En ambdós casos, els assalariats del sector privat representen gairebé el 82 % dels joves ocupats. Sí que es dona una lleugera diferència en el cas dels assalariats del sector públic, en què les dones tenen un major percentatge (l'11,8 % enfront del 9,3 % dels homes). En contrapartida, els homes representen més pes en el cas dels empresaris o autònoms (el 7,8 % enfront del 5,7 % de les dones).

S'observa un pes major d'empresaris o professionals amb personal assalariat o sense a les Pitiüses (el 14,3 % dels joves d'Eivissa i el 10,5 % de Formentera), el doble de la mitjana del conjunt de les Illes Balears (6,8 %). D'altra banda, la ciutat de Palma es caracteritza perquè té el percentatge més alt de joves ocupats en el sector públic (el 12,6 %), darrere de Formentera (16,5 %). (Vegeu la taula 3.7.)

Taula 3.7. Distribució del jove que només treballa, per situació professional i territori

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formen-tera	Illes Balears
Empresaris o professionals amb personal assalariat	1,8%	5,1%	2,1%	3,2%	4,9%	3,4%
Professionals o autònoms sense personal assalariat	2,1%	2,2%	3,9%	11,1%	5,6%	3,4%
Assalariats del sector públic	12,6%	9,9%	6,8%	8,6%	16,5%	10,5%
Assalariats del sector privat (amb contracte o sense)	82,4%	82,3%	85,1%	75,9%	70,8%	81,7%
Altres situacions	1,2%	0,6%	2,1%	1,3%	2,2%	1,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE)

Per grups d'edat, es veu com sis de cada deu empresaris o professionals o autònoms, amb personal assalariat o sense, són majors de 30 anys. En canvi, entre els assalariats del sector privat més del 20 % són menors de 25 anys. (Vegeu la taula 3.8.)

Taula 3.8. Distribució del jovent que només treballa, per situació professional, grup d'edat i sexe

Homes	16-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	Total
Empresaris o professionals amb personal assalariat	0,2%	4,3%	26,2%	69,2%	100,0%
Professionals o autònoms sense personal assalariat	0,2%	9,3%	38,1%	52,4%	100,0%
Assalariats del sector públic	6,7%	11,6%	31,7%	49,9%	100,0%
Assalariats del sector privat (amb o sense contracte)	4,0%	19,0%	33,0%	43,9%	100,0%
Total	4,0%	17,2%	33,3%	45,5%	100,0%
Dones					
Empresaris o professionals amb personal assalariat	14,7%	2,0%	22,2%	61,0%	100,0%
Professionals o autònoms sense personal assalariat	2,6%	8,1%	47,8%	41,6%	100,0%
Assalariats del sector públic	1,0%	15,9%	37,0%	46,2%	100,0%
Assalariats del sector privat (amb o sense contracte)	4,2%	16,0%	39,3%	40,5%	100,0%
Total	4,3%	15,3%	38,9%	41,5%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per nivells d'estudis, cal destacar que en el cas dels autònoms es donen dues situacions contraposades: gairebé el 43 % afirma que té just estudis fins a la primera etapa de secundària i, en canvi, tenen també un pes alt (33,6 %) els joves que tenen estudis universitaris. És a dir, l'autoocupació presenta dos perfils diferenciats: joves amb baix nivell educatiu i, per un altre costat, joves qualificats que opten per treballar per compte propi, sigui amb assalariats a càrrec seu o sigui sense assalariats. D'altra banda, els assalariats del sector públic presenten un nivell d'estudis inferior al dels joves assalariats del sector privat (el 40,5 % afirmen tenir només els estudis secundaris de primera etapa, enfront del 29,6 % del sector privat).

3.2.1 Autònoms

Els autònoms tan sols suposen el 6,8 % dels joves ocupats de les Illes Balears, sempre segons les dades de l'Enquesta a la joventut. El perfil dels treballadors autònoms és el següent: el 58,9 % són homes, i el 41,1 %, dones. Per edat, el gran gruix (el 55,0 %) tenen entre 30 i 34 anys, i el 32,9 %, entre 25 i 29 anys. És a dir, el 87,9 % tenen més de 25 anys, la qual cosa ens reafirma la idea que l'autoocupació és una opció que escullen els grups d'edat més avançada i no els més joves. El 40 % tenen estudis secundaris de primera etapa, i el 30,1 %, estudis universitaris. El 27,9 % són treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors, i el 22,1 % són tècnics i professionals científics i intel·lectuals (professionals de la salut, professorat, enginyeria). El motiu majoritari per fer-se autònoms (47,6 %) és el fet de voler ser el seu propi cap i tenir la seva pròpia empresa.

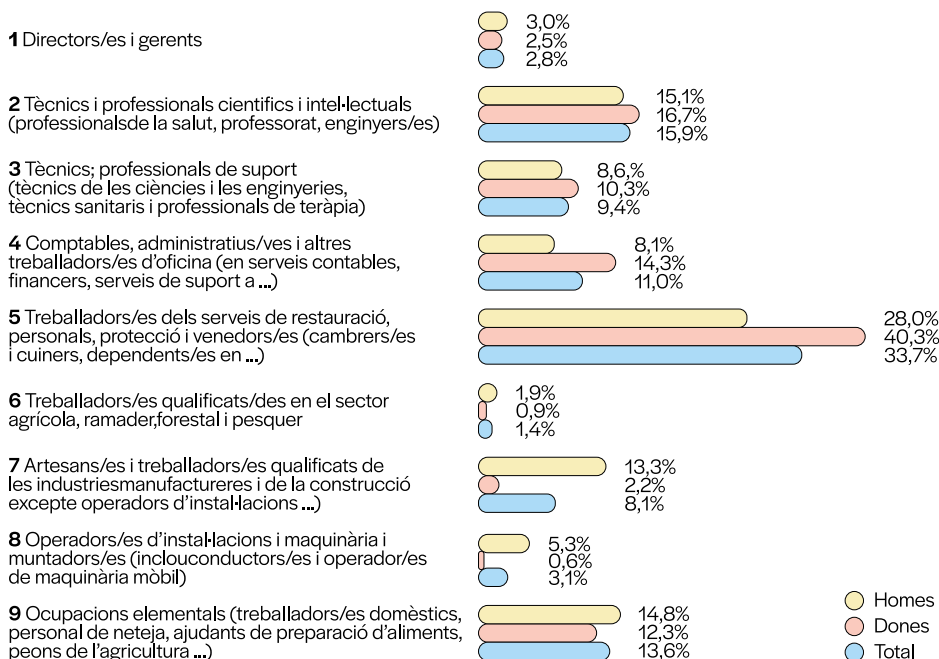
3.2.2. Categoria ocupacional

La categoria o el nivell ocupacional és un aspecte clau en l'estructura del mercat de treball, que combina aspectes relacionats amb la jerarquia o el nivell de qualificació, per

un costat, i el contingut de la feina, per un altre. Tenint en compte el primer nivell de la classificació nacional d'ocupacions (CNO-11), el 33,7 % dels joves ocupats es posicionen en el grup 5, de treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors. De fet, aquest és el grup en què s'enquadra el 22,7 % de la població ocupada de les Illes Balears, segons les dades de l'EPA de 2022 de l'INE. Per tant, en comparació, es dona una concentració superior en aquest tipus d'ocupacions en el cas del col·lectiu jove.

El segon grup amb el nombre més alt de joves ocupats és el grup 2, de més qualificació, de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, que concentra el 15,9 % dels joves ocupats. En comparació, i sempre segons dades de l'EPA, el 16,5 % de la població ocupada de les Balears es troba en aquest grup professional.

Gràfic 3.9. Distribució del jovent que només treballa, per nivell ocupacional

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Es donen diferències significatives segons el sexe. Així, el 40,3 % de les dones joves ocupades es concentra en el grup 5, de treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors, enfront del 28,0 % dels homes. Segons les dades de l'EPA, el 28,3 % de dones sobre el total d'ocupades a les Illes Balears es troba en aquest grup professional. Es tracta, per tant, d'una gran concentració de dones joves en aquesta categoria o grup professional, en comparació a les dades del total de població.

Les dones tenen també més pes que els homes en els grups de més qualificació (grups 2 i 3), així com en el grup 4, de comptables, administratius i altres treballadors d'oficina. En canvi, els homes, a part del grup 5 majoritari, es concentren també en el grup 2; el grup 9, d'ocupacions elementals, i el grup 7, d'artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, grup fortament masculinitzat, atès que aglutina el 13,3% dels homes joves ocupats enfront del 2,2 % de les dones.

Es reafirma, una vegada més, la segregació o bretxa ocupacional de gènere, amb una dedicació clara de les dones a ocupacions de serveis i de cura i, d'altra banda, un repartiment dels homes en ocupacions tradicionalment més «masculinitzades». Aquesta segregació ja ve marcada per la tria d'itineraris formatius dels estudiants en les primeres etapes formatives i que es constata, per exemple, en què les dones són majoria en els graus de la Universitat de les Illes Balears (el 65,0 % del total de persones titulades el curs 2020-2021) en totes les branques de coneixement, tret de l'enginyeria i arquitectura, en la qual solament representen el 23,9 % de les que es titularen el curs 2020-2021. En canvi, representen el 76,9 % en la branca de ciències de la salut i el 70,4 % en la de ciències socials i jurídiques⁰⁴.

Per territoris, les diferències més significatives es donen en la concentració superior de joves ocupats en el grup 5, de treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors a Eivissa (38,4 %) i a la part forana de Mallorca (35,8 %). A Menorca i Formentera, d'altra banda, hi destaca el gran percentatge de joves ocupats en ocupacions elementals (el 25,7 % i el 22,2 %, respectivament), les menys qualificades. Finalment, Palma presenta el percentatge més alt de joves ocupats en els nivells de més qualificació professional (grup 1, 2 i 3), concretament el 34 %, quan per al conjunt de les Balears aquest percentatge és del 28,1 %. (Vegeu la taula 3.9.)

Taula 3.9. Distribució del jovent que només treballa, per nivell ocupacional i territori

Codi	Grup professional (CNO-11)	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
1	Directors i gerents	2,2%	2,4%	3,8%	4,7%	8,0%	2,8%
2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	17,6%	16,0%	12,9%	13,3%	9,6%	15,9%
3	Tècnics; professionals de suport	14,3%	6,9%	8,3%	6,3%	4,5%	9,4%
4	Comptables, administratius i altres treballadors d'oficina	9,7%	11,8%	5,5%	15,3%	14,9%	11,0%
5	Treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors	30,3%	35,8%	31,3%	38,4%	28,9%	33,7%
6	Treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer	0,2%	2,6%	0,5%	1,6%	0,3%	1,4%
7	Artisans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció	6,1%	10,4%	8,4%	5,9%	4,4%	8,1%
8	Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors	4,3%	1,7%	3,5%	4,3%	7,1%	3,1%
9	Ocupacions elementals	14,9%	12,0%	25,7%	6,1%	22,2%	13,6%
10	Ocupacions militars	0,6%	0,5%	0,0%	4,2%	0,0%	0,9%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

⁰⁴ Vegeu la publicació periòdica Anàlisi de la inserció laboral dels titulats universitaris de les Illes Balears de l'Observatori del Treball de les Illes Balears del Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), disponible a: <http://www.caib.es/sites/observatorideltreball/ca/ anuals-10654>.

Per grups d'edat, s'observa que, com més edat, més qualificació en el grup professional en què s'ubiquen els joves. Així, per exemple, més del 85 % dels joves ocupats en el grup 1, de directors i gerents, tenen més de 30 anys. Un 30,7 % dels joves entre 30 i 34 anys desenvolupen ocupacions emmarcades dins els grups professionals de més qualificació (1, 2 i 3). En canvi, els joves ocupats d'entre 16 i 19 anys, atesa l'edat i el nivell educatiu que poden haver assolit, se situen en els grups professionals de menys qualificació (el 30,1 % se situa en el grup de qualificació inferior, el 9, d'ocupacions elementals). (Vegeu la taula 3.10.)

Taula 3.10. Distribució del jovent que només treballa, per nivell ocupacional i grup d'edat

Codi	Grup professional (CNO-11)	16-19	20-24	25-29	30-34	Total
1	Directors i gerents	0,0%	0,1%	1,3%	5,2%	2,8%
2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	0,1%	12,1%	19,2%	16,0%	15,9%
3	Tècnics; professionals de suport	7,0%	11,4%	8,8%	9,4%	9,4%
4	Comptables, administratius i altres treballadors d'oficina	1,0%	9,8%	12,8%	10,8%	11,0%
5	Treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors	46,2%	36,5%	38,3%	27,8%	33,7%
6	Treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer	5,4%	1,7%	2,4%	0,2%	1,4%
7	Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció	3,9%	10,8%	4,8%	10,3%	8,1%
8	Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors	6,3%	1,3%	3,1%	3,5%	3,1%
9	Ocupacions elementals	30,1%	14,9%	9,3%	15,2%	13,6%
10	Ocupacions militars	0,0%	1,4%	0,1%	1,5%	0,9%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Un 56,4 % dels joves que treballen com a professionals o autònoms sense personal assalariat afirmen tenir una ocupació emmarcada dins els grups de més qualificació ocupacional (grups 1, 2 i 3 de la CNO, de director, tècnic i professional científic i intel·lectual, o de tècnic i professional de suport). En canvi, els assalariats, tant del sector públic com del privat, se situen en el grup 5 de treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors. Ara bé, un de cada tres dels assalariats del sector públic s'emmarquen dins ocupacions dels grups 1, 2 i 3.

D'altra banda, i com no pot ser d'altra manera, com més nivell d'estudis, més nivell de qualificació de les ocupacions. Així, gairebé el 52 % dels joves amb estudis universitaris afirmen tenir una ocupació de tècnic o professional científic i intel·lectual o de tècnic i professional de suport. En canvi, al voltant de la meitat dels joves que no ha acabat els estudis o just ha assolit la primera etapa de l'educació secundària treballen en els serveis de restauració, personals o de protecció i venedors. (Vegeu la taula 3.11.)

Taula 3.11. Distribució del jovent que només treballa, per nivell ocupacional i nivell d'estudis

Codi	Grup professional (CNO-11)	No finalitzats / Estudis primaris	Secundaris: 1a etapa	Secundaris: 2a etapa	Ensenyament d'FP	Estudis universitaris	Total
1	Directors i gerents	1,1%	0,7%	2,6%	1,8%	5,9%	2,8%
2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	4,5%	2,5%	6,6%	20,8%	41,9%	15,9%
3	Tècnics; professionals de suport	3,1%	4,4%	10,6%	27,6%	9,9%	9,4%
4	Comptables, administratius i altres treballadors d'oficina	3,2%	5,5%	13,4%	8,9%	16,6%	11,0%
5	Treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors	42,3%	46,8%	36,3%	23,4%	17,2%	33,7%
6	Treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer	0,0%	2,0%	1,9%	2,0%	0,4%	1,5%
7	Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció	15,1%	12,2%	10,2%	2,3%	1,7%	8,1%
8	Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors	7,8%	4,8%	2,6%	1,2%	1,5%	3,1%
9	Ocupacions elementals	22,9%	19,7%	14,7%	11,6%	4,5%	13,6%
10	Ocupacions militars	0,0%	1,6%	1,1%	0,4%	0,3%	0,9%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.2.3. Condicions laborals

3.2.3.1. Tipus de contracte

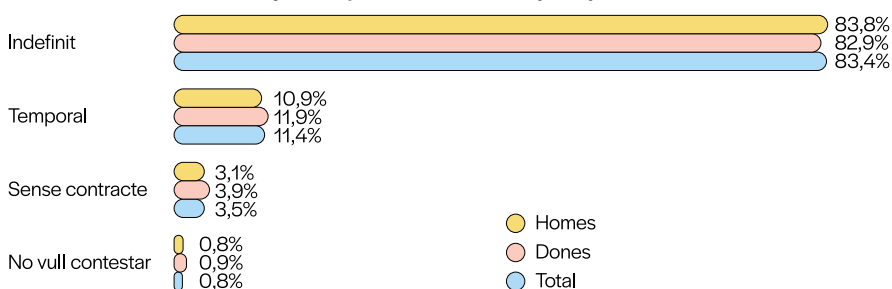
D'acord amb les dades de l'Enquesta, s'observa que a les Illes Balears durant l'any 2022 la majoria dels joves ocupats es troben en una situació d'estabilitat contractual. Així, el 83,4 % afirma tenir un contracte indefinit; l'11,4 %, un contracte temporal; el 3,5 % treballa sense contracte; un 1,0 % diu que no ho sap, i el 0,8 % restant prefereix no contestar. En comparació, la taxa de temporalitat dels joves entre 16 i 34 anys del 2022, segons les dades de l'EPA, va ser del 34,3 %. Aleshores, l'Enquesta a la joventut desvela una taxa de temporalitat molt més baixa que la recollida en l'EPA. Ara bé, s'ha de tenir en compte que el treball de camp de l'Enquesta a la joventut es va dur a terme sobretot durant el darrer trimestre del 2022, quan la taxa de temporalitat és més baixa (concretament, segons l'EPA, del 27,4 % per als joves entre 16 i 34 anys). A més a més, la reforma laboral ha fet pujar de manera molt destacada la contractació indefinida, sobretot la fixa discontinua i, segons les dades de la TGSS, el 2022 tan sols el 15,7 % del total d'afiliats al règim general tenia un contracte temporal, dada més concorde amb la reflectida a l'Enquesta a la joventut.

El pes de les persones assalariades amb un contracte temporal ha estat tradicionalment per sobre de la mitjana europea, tant a les Illes Balears com al conjunt d'Espanya, cosa que afecta amb més intensitat les persones joves, atès que la seva primera incorporació al mercat de treball sovint es concreta amb un contracte temporal. Ara bé, com s'ha co-

mentat, la reforma laboral⁰⁵ tenia com un dels objectius centrals promoure l'estabilitat en l'ocupació i limitar un ús abusiu, injustificat i desproporcionat de la contractació temporal, per la qual cosa reduir la taxa de temporalitat és una mesura d'èxit. De fet, les dades mostren com la reforma ha canviat, en molt poc temps, el model contractual. Segons les dades de l'EPA, la taxa de temporalitat de les Illes Balears se situa el 2022 en el 20,9 %, la més baixa de tota la sèrie històrica.

D'acord amb els resultats de l'Enquesta a la joventut, no es donen diferències significatives per sexe: els valors són molt similars, si bé els homes presenten un percentatge de contractació indefinida 1,7 punts per sobre del de les dones, i en aquestes darreres hi ha un percentatge més alt de treballadores sense contracte. (Vegeu el gràfic 3.10.)

Gràfic 3.10. Distribució del jovent que només treballa, per tipus de contracte i sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En canvi, sí que es donen diferències més notables segons el grup d'edat, i els més joves són els que presenten un percentatge més alt de contractació temporal. Així, mentre que els joves menors de 20 anys tenen un percentatge del 16,7 % d'ocupats amb contracte temporal, en el grup de 30 a 34 anys aquest valor es redueix fins al 9,8 %. (Vegeu la taula 3.12.) Aleshores, es pot afirmar que la situació contractual està determinada fortament per l'edat i ho mostren també les dades de l'EPA: a mesura que augmenta l'edat, baixa la incidència de la contractació temporal.

Taula 3.12. Distribució del jovent que només treballa, per grup d'edat i tipus de contracte

Edat	Indefinit	Temporal	Sense contracte	No ho sé	No vull contestar	Total
16-19 anys	73,4%	16,7%	4,4%	3,8%	1,6%	100,0%
20-24 anys	78,2%	16,0%	1,6%	2,9%	1,1%	100,0%
25-29 anys	81,0%	11,0%	6,2%	0,7%	1,0%	100,0%
30-34 anys	87,7%	9,8%	1,6%	0,3%	0,6%	100,0%
Total	83,4%	11,4%	3,5%	1,0%	0,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

05 El Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, convalidat el 3 de febrer de 2023, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball, va entrar en vigor el 31 de desembre de 2021, a excepció d'algunes de les mesures que es varen començar a aplicar el 31 de març de 2022.

Les dades per territoris mostren com Menorca és l'illa amb el percentatge més alt de joves ocupats amb un contracte temporal (el 18,8 %). En canvi, les Pitiüses presenten el percentatge més alt de joves amb un contracte indefinit (el 87,6 % a Eivissa i el 86,5 % a Formentera). (Vegeu la taula 3.13.) S'ha de tenir en compte que els treballadors fixos discontinus es comptabilitzen dins la contractació indefinida i que molts de treballadors lligats a les activitats turístiques i de temporada tenen aquest tipus de contracte. De fet, les afiliacions amb un contracte fix discontinu han assolit rècords històrics d'ençà de l'entrada en vigor de la reforma laboral, i el mes de juliol del 2022 han arribat a una xifra superior a les 170.000 persones assalariades, valor que se situa un 92,1 % per sobre de la xifra del mateix mes del 2021.

Taula 3.13. Distribució del jove que només treballa, per nivell territori i tipus de contracte

	Indefinit	Temporal	Sense contracte	No ho sé	No vull contestar	Total
Palma	84,3%	7,9%	6,7%	1,1%	0,1%	100,0%
Part forana	83,2%	13,3%	1,7%	0,9%	0,9%	100,0%
Menorca	74,9%	18,8%	2,8%	1,1%	2,3%	100,0%
Eivissa	87,6%	9,6%	0,0%	0,4%	2,3%	100,0%
Formentera	86,5%	9,5%	0,6%	2,7%	0,7%	100,0%
Total	83,4%	11,4%	3,5%	1,0%	0,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

És interessant analitzar la relació contractual segons el grup o nivell ocupacional dels joves. S'observa com els joves amb un nivell professional dels grups 2 o 3 presenten el percentatge més alt de contractació temporal, al voltant del 18 %. En canvi, els treballadors dels grups 6, 7 i 8, més centrats en les activitats agrícoles, industrials i de la construcció, mostren el percentatge més baix de temporalitat. És a dir, es constaten les dificultats dels joves per assolir unes bones condicions laborals, malgrat arribar a ocupacions d'alta qualificació. (Vegeu la taula 3.14.)

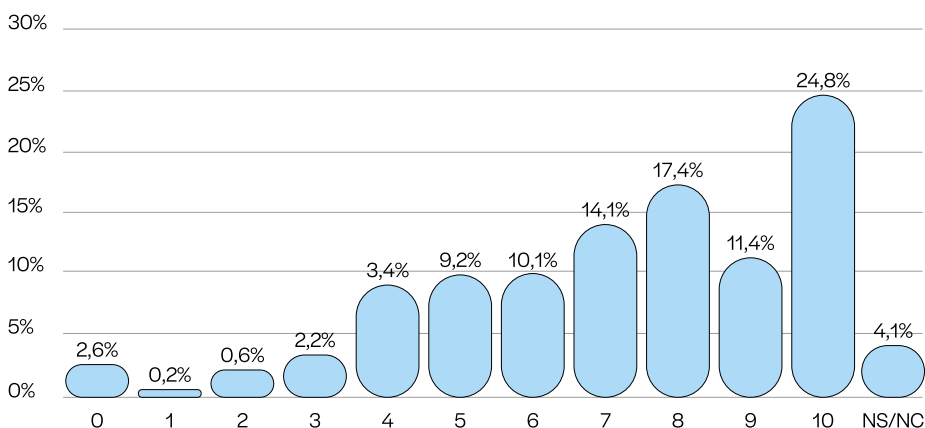
Taula 3.14. Distribució del jove que només treballa, per nivell ocupacional i tipus de contracte

Codi	Grup professional (CNO-11)	Indefinit	Temporal	Sense contracte
1	Directors i gerents	98,3%	0,6%	1,1%
2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	81,1%	17,9%	0,0%
3	Tècnics; professionals de suport	80,6%	18,6%	0,0%
4	Comptables, administratius i altres treballadors d'oficina	86,4%	8,8%	3,4%
5	Treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors	85,9%	8,2%	5,2%
6	Treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer	87,1%	2,2%	0,0%
7	Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció	83,0%	7,3%	2,0%
8	Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors	93,2%	6,8%	0,0%
9	Ocupacions elementals	74,4%	14,0%	9,0%
10	Ocupacions militars	90,1%	0,0%	0,0%
	Total	83,4%	11,4%	3,5%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En el qüestionari es demana als joves ocupats quin grau d'estabilitat consideren que tenen en el lloc de feina actual, que poden situar en una escala del 0 al 10, en què el 0 vol dir «gens estable» i el 10, «totalment estable». El 24,8 % dels joves s'ubiquen en el 10, és a dir, creuen que la seva ocupació actual és totalment estable. I, si se sumen les respostes de 8, 9 i 10, el percentatge s'eleva al 53,6 %. És a dir, més de la meitat dels joves ocupats de les Illes Balears considera que la seva feina té un alt grau d'estabilitat. (Vegeu el gràfic 3.11.) Es donen diferències segons el grup ocupacional. Així, el grup 9, de treballadors de les ocupacions menys qualificades o elementals, són el que manifesten una estabilitat inferior en el lloc de feina actual (el 26,3 % s'ubiquen en un valor de 5 o inferior). En canvi, els grups 7 i 8, d'artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i de la construcció, i el d'operadors d'instal·lacions i maquinària, són els que tenen treballadors que manifesten una estabilitat més elevada en el seu lloc de feina actual. De fet, és en aquests grups en què s'ha observat una temporalitat inferior en la contractació.

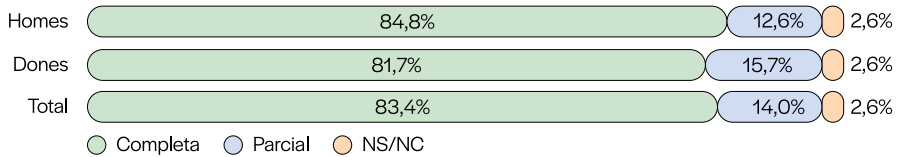
Gràfic 3.11. Distribució del jovent que només treballa, segons el grau de percepció d'estabilitat en el lloc de treball actual (0 = gens estable; 10 = totalment estable)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.2.3.2. Tipus de jornada

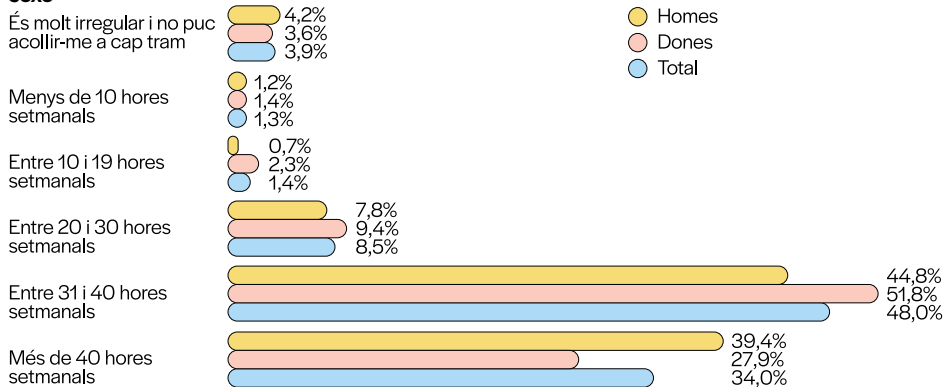
El 14,0 % dels joves ocupats afirmen treballar a temps parcial, i el 83,4 %, a jornada completa. La resta o no contesten o no ho saben. Les dones presenten una taxa de parcialitat més elevada (del 15,7 %). Tradicionalment, les dones presenten taxes de parcialitat més altes, ateses les desigualtats de gènere que condicionen els diferents usos del temps entre homes i dones. Així, segons les dades de l'EPA, el 2022 les dones de les Illes Balears de 16 anys o més presenten una taxa de parcialitat del 16,2 %, enfront del 5,5 % dels homes.

Gràfic 3.12. Distribució del jove que només treballa, per tipus de jornada i sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE)

D'altra banda, l'edat condiciona també de manera clara el tipus de jornada. Així, els joves menors de 20 anys tenen una taxa de parcialitat del 44,6 %, que baixa fins al 12,8 % en els joves d'entre 25 i 29 anys i fins al 11,6 % en els d'entre 30 i 34 anys. Per acabar de fer el perfil dels joves amb contractes de jornada parcial, cal comentar que les taxes de parcialitat més altes les presenten els ocupats en ocupacions elementals (20,1 %) i els treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors (18,2 %).

Més concretament, seguint amb la jornada laboral, l'Enquesta a la joventut ens permet conèixer el nombre d'hores setmanals habituals que treballen els joves de les Illes Balears. Així, el gran gruix de joves (el 48,0 %) afirmen que treballen entre 31 i 40 hores setmanals, i un significatiu 34,0 % afirma que fa feina més de 40 hores setmanals. Són els homes els que presenten jornades laborals més llargues, i gairebé 4 de cada 10 joves manifesten treballar més de 40 hores setmanals. (Vegeu el gràfic 3.13.)

Gràfic 3.13. Distribució del jove que només treballa, segons el nombre d'hores setmanals i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

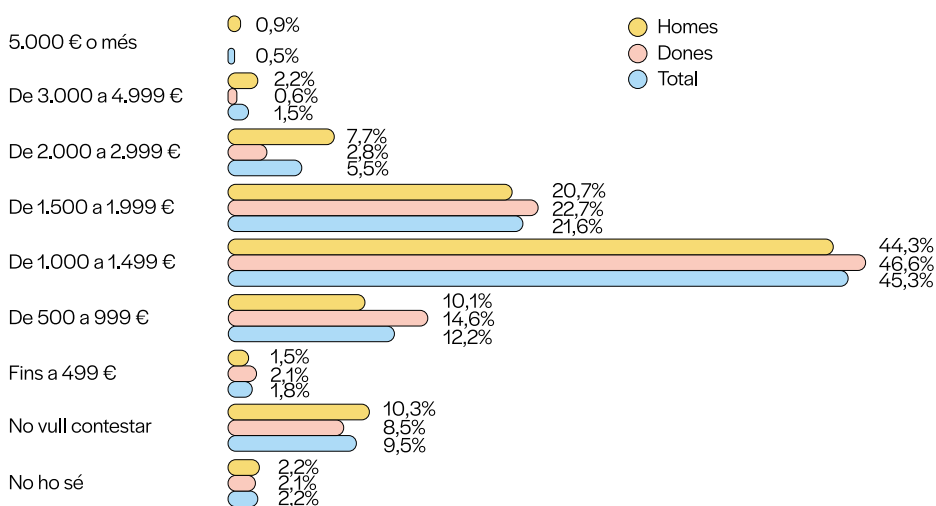
Els joves que treballen en el grup de qualificació 1, de directius i gerents, així com el grup 8, d'operadors d'instal·lacions i maquinària i muntadors, són els que presenten jornades laborals més llargues, per damunt de les 40 hores. En canvi, les jornades laborals més curtes es concentren sobretot en el grup 9, d'ocupacions elementals, i en el grup 6, de treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer, en què gairebé el 20 % afirmen que l'horari és molt irregular i no poden acollir-se a cap tram d'hores concret.

3.2.3.3. Ingressos

La distribució dels joves ocupats segons els intervals d'ingressos mostra que la majoria se situa en el tram de 1.000 a 1.499 €; concretament, el 45,3 %. El tram següent amb més pes és el d'entre 1.500 i 1.999 €, en què es concentra el 21,6 % del jovent. El segueix el tram dels que cobren entre 500 i 999 €, amb un 12,2 % dels joves.

Es donen diferències significatives segons el sexe, i els homes són els que presenten un percentatge més alt d'ocupats en els trams d'ingressos més alts. Així, el 10,9 % dels homes cobra més de 2.000 €, mentre que entre les dones aquest percentatge es redueix al 3,5 %. A l'altre extrem, mentre que el 16,7 % de les dones joves cobra menys de 1.000 € nets al mes, aquest percentatge es redueix a l'11,6 % en els homes. S'observa novament una discriminació per raó de sexe, en aquest cas salarial, reforçada per les pautes de segregació horitzontal i vertical que s'han posat en relleu dins de l'anàlisi de la categoria ocupacional. Segons les estadístiques oficials, la bretxa salarial de gènere⁰⁶ del conjunt de la població a les Illes Balears va ser del 13,7 % el 2021. S'ha de tenir en compte que els homes es troben ocupats en sectors com la indústria i la construcció, en què els salaris són més alts que en el sector serveis. També, com s'ha vist, els homes afirmen treballar jornades més llargues que les dones, fet que repercuteix en salaris més elevats. (Vegeu el gràfic 3.14.)

Gràfic 3.14. Distribució del jovent que només treballa, segons els ingressos mensuals nets i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, Palma destaca per tenir el volum més gran de joves (el 20,1 %) que cobren per davall dels 1.000 €. A l'altre extrem, les Pitiüses són les que presenten el percentatge més alt de joves que cobren per damunt dels 2.000 € (l'11 %, en comparació al 9,5 % de mitjana a les Illes Balears).

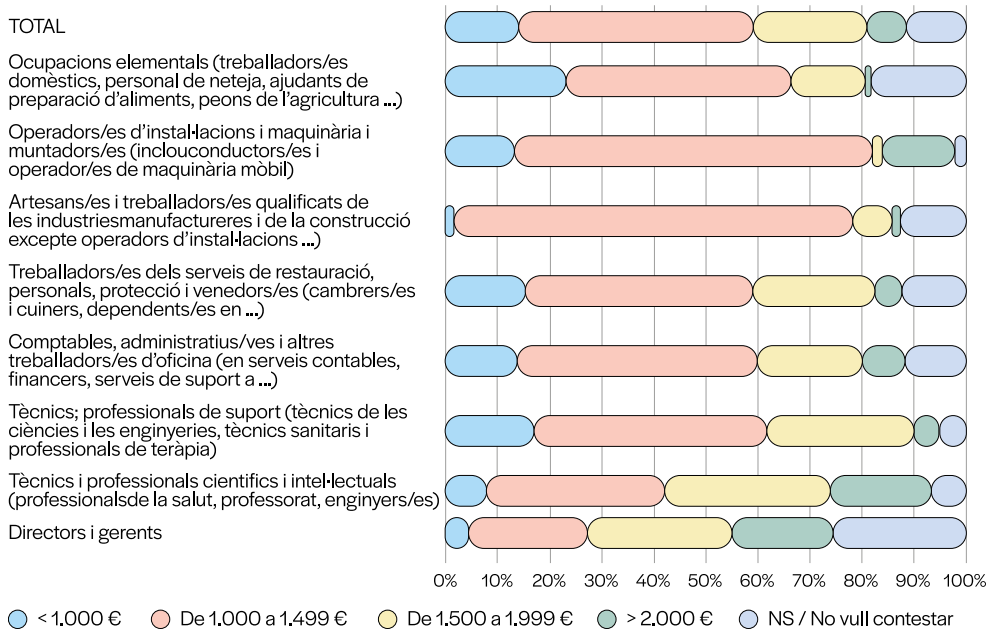
Aquestes diferències salarials s'expliquen també a partir d'altres variables. L'edat, per exemple, determina de manera clara el nivell salarial. Les dades apunten a un increment dels ingressos a mesura que avança l'edat i l'experiència laboral. Ja s'ha vist com amb

⁰⁶ Calculada com el quocient entre la diferència del salari mitjà dels homes i el les dones, dividit entre el salari mitjà dels homes, a partir de les dades de l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE.

l'edat milloren també la resta de condicions laborals, com el tipus de contracte o de jornada. D'aquesta manera, entre els joves menors de 25 anys, el 22,9 % manifesta tenir uns ingressos mensuals nets per sota dels 1.000 €. Aquest percentatge es redueix al 10,9 % entre els joves majors de 30 anys.

Una altra variable que explica les diferències salarials és el nivell ocupacional. Com més alt és el nivell de qualificació, més alt és el salari. Així, per exemple, en el cas dels joves que s'ubiquen en el grup 1, de directores i gerents, el 19,3 % reben uns ingressos mensuals nets per sobre dels 2.000 €. També el grup 2, de tècnics i tècniques professionals, científics i intel·lectuals, concentra un 19,2 % en el tram salarial més alt. Tanmateix, entre els joves del grup 3, de personal tècnic i professionals de suport, només el 4,9 % manifesta tenir uns ingressos mensuals nets per sobre dels 2.000 €. A l'altre extrem, el grup de joves amb ocupacions menys qualificades, del grup 9, concentra el percentatge més alt d'efectius amb ingressos per davall dels 1.000 € (el 23,3 %). (Vegeu el gràfic 3.15.)

Gràfic 3.15. Distribució del jovent que només treballa, segons el grup professional i trams d'ingressos mensuals nets

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El nivell d'estudis, juntament amb el nivell ocupacional, mostra la tendència que, com més alt és el nivell d'estudis, més alt és el salari. D'aquesta manera, el 17,4 % dels joves ocupats amb estudis universitaris s'ubica dins el tram salarial més alt, de més de 2.000 €. Així mateix, el col·lectiu jove amb més percentatge de persones ocupades amb ingressos nets per sota els 1.000 € és el que manifesta tenir estudis secundaris de segona etapa (el 17,0 %, quan la mitjana és del 14,0 %).

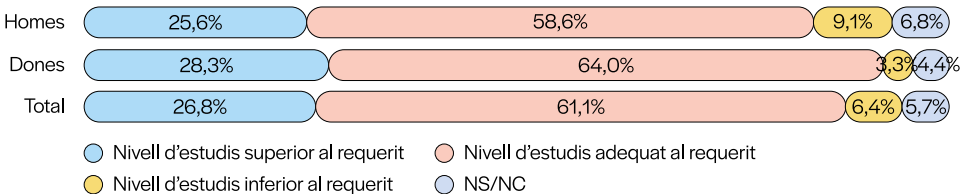
3.2.4. La sobrequalificació

Estudiar i avançar en el sistema acadèmic sol ser sinònim de més ocupabilitat i millors salaris. Si bé a grans trets això segueix sent així, no sempre la formació aconsegueix salvar una part dels treballadors de la feina precària. Un dels desequilibris que es pot donar en el mercat de treball respecte de la relació entre educació i ocupació és causat pel desajust educatiu: pot ser per defecte (infraeducació) o per excés (sobreeducació). En el primer cas, el treballador hauria assolit una qualificació inferior a la requerida per al seu lloc de treball i, en el segon, la persona estaria fent una tasca que requereix menys formació de la que realment té.

Segons les dades de l'Eurostat, Espanya presenta un dels percentatges més elevats de sobrequalificació de la Unió Europea, sobretot en comunitats autònomes com les Illes Balears. Concretament, el 2022, en el conjunt d'Espanya, el 35,9 % de persones de 16 anys o més, ocupades i amb estudis superiors treballaven en ocupacions dels grups del 4 al 9 de la CNO-11. A les Illes Balears aquest percentatge era del 36,2 %, mentre que a la Unió Europea dels 27 (UE-27) es redueix al 22,7 %. Aquest fet sembla que és un problema de fons de l'economia balear, en què es dona un desequilibri entre l'oferta i la demanda laborals. L'economia balear, molt condicionada pel turisme, es basa en els sectors dels serveis i la construcció. En aquests sectors l'oferta de llocs de feina d'alta qualificació és limitada, la qual cosa provoca que hi hagi un nombre creixent de persones molt formades que no aconsegueixen un lloc de feina equivalent a la seva titulació. Aquest desequilibri repercuteix en l'economia de les Illes en conjunt, sense deixar de banda els efectes que provoca en les persones que es troben en aquesta situació (desmotivació, frustració, etc.) i en les empreses (disminució de la competitivitat, de la productivitat, etc.).

Segons les dades de l'Enquesta a la joventut, el 26,8 % dels joves ocupats de les Illes Balears afirma tenir un nivell d'estudis superior al requerit en la seva feina actual. El 6,4 %, en canvi, diu que el seu nivell d'estudis és inferior al requerit. Alhora, el gran gruix, el 61,1 %, manifesta tenir un nivell d'estudis adequat a la seva feina. Tal com es pot veure en el gràfic 3.16, les dones presenten un percentatge més alt d'ocupades amb un nivell d'estudis superior al requerit. Cal recordar que les dones presenten un nivell educatiu superior al dels homes.

Gràfic 3.16. Distribució del jove que només treballa, segons l'adequació del nivell d'estudis a la feina que fa i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els territoris amb el nivell de sobrequalificació més elevat són Menorca i Palma, amb més del 29,0 % dels joves ocupats que manifesten tenir un nivell educatiu superior al requerit en el seu lloc de treball actual. En canvi, Formentera, presenta el percentatge més baix (15,8 %).

El grup ocupacional que presenta el percentatge superior de joves sobrequalificats és el grup 9, d'ocupacions elementals (treballadors domèstics, personal de neteja, ajudants de preparació d'aliments, peons de l'agricultura, etc.), amb el 33,0 %. El segueix el grup 5, de treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors, amb el 30,7 %.

D'altra banda, es demana als joves si la seva ocupació està relacionada amb el seu camp d'estudis o l'especialització dels seus estudis. En aquest cas, el 32,3 % afirma que la seva actual feina està molt relacionada amb el seu camp d'estudi; el 20,0 %, bastant relacionada. En canvi, el 16,9 % manifesta que hi està poc relacionada i el 29,0 % diu que gens. Una vegada més, són els grups ocupacionals 5 i 9 en què s'ubiquen els joves que afirmen que la seva ocupació actual no està gens relacionada amb el seu camp d'estudis, que arriben al 54,8 % i el 53,2 %, respectivament.

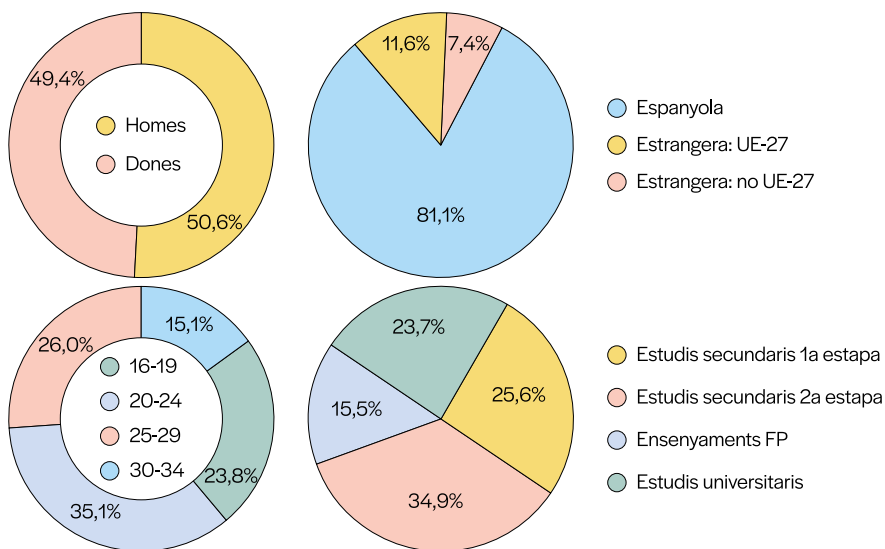
3.3. El jovent que estudia i treballa

Fins ara hem descrit i analitzat els joves que afirmen que la seva relació amb l'activitat econòmica és exclusivament la de treballar. En aquest apartat ens centrarem en els joves que combinen la feina i els estudis. Segons les dades de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears, suposen el 12,1 % del total de joves d'entre 16 i 34 anys.

Com ja s'ha vist en l'apartat de relació amb l'activitat econòmica (gràfic 3.4), Palma és el territori on es troba un percentatge més alt de joves que combinen estudis i feina (14,4 %), seguit de Formentera (13,5 %), Menorca (12,9 %) i, finalment, la part forana de Mallorca (10,7 %) i Eivissa (9,5 %).

El perfil d'aquests joves és el següent: no es donen diferències per sexe, atès que gairebé es reparteixen en parts iguals. Per grups d'edat, es tracta sobretot de joves menors de 25 anys (el 58,9 %); els joves d'entre 30 i 34 anys que combinen feina i estudis es redueixen a un 15,0 %. D'altra banda, el 81,1 % dels joves que estudien i treballen tenen nacionalitat espanyola, mentre que els estrangers no comunitaris són el grup més minoritari (el 7,4 %). Pel que fa al perfil sociodemogràfic, el col·lectiu de joves que estudien i treballen té un nivell d'estudis de segona etapa de secundària (34,9 %). És significatiu també que gairebé un de cada quatre joves que combinen estudis i feina ja ha assolit estudis superiors o universitaris (el 23,7 %), cosa que fa pensar que segurament fa estudis de postgrau, com màsters o doctorats. De fet, el 45,3 % dels joves que estudien i treballen estan cursant en el moment de l'enquesta estudis universitaris, fet que podria significar també que moltes d'aquestes persones treballen per poder-se pagar els estudis. Aquest percentatge és més elevat en el cas de les dones (el 59,8 %).

Gràfic 3.17. Jovent que estudia i treballa, per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Si es comparen les característiques de l'ocupació del col·lectiu de joves que estudien i treballen amb les dels col·lectius de joves que només treballen, s'observen diferències significatives. (Vegeu la taula 3.15.) Així, el 87,4 % treballen com a assalariats del sector privat, i el 8,7 %, com a assalariats del sector públic. Tan sols el 3,9 % treballen pel seu compte (enfront del 6,8 % dels que només treballen).

El 44,9 % d'aquestes persones manifesten que treballen com a treballadors dels serveis de restauració, personals o de protecció i venedors (cambrers i cuiners, dependents...). Ara bé, gairebé el 30 % treballen en els grups ocupacionals de més qualificació, com a tècnics i professionals científics i intel·lectuals (professionals de la salut, professorat, enginyeria), enfront del 25,3 % dels que només treballen. Ja s'ha vist com molts d'aquests joves ja han obtingut estudis universitaris. Tan sols el 4,2 % treballen en ocupacions elementals, enfront del 13,6 % del jovent que només treballa.

D'altra banda, a diferència dels joves que afirmen que només treballen, els joves que afirmen que treballen i estudien tenen una taxa de temporalitat molt elevada. Així, el 37,9 % té un contracte temporal (enfront de l'11,4 % dels que només treballen). En el cas de les dones, el percentatge s'eleva fins al 36,1 % i gairebé el 5 % d'elles afirmen que no tenen contracte.

Taula 3.15. Característiques de l'ocupació segons la relació amb l'activitat: jove que només treballa i jove que treballa i estudia

	Només treballen	Treballen i estudien
Situació professional		
Empresaris i autònoms	6,8%	3,9%
Assalariats del sector públic	10,5%	8,7%
Assalariats del sector privat i altres	82,7%	87,4%
Situació contractual		
Indefinit	83,4%	62,1%
Temporal	11,4%	32,9%
Sense contracte	3,5%	3,0%
Altres	1,8%	1,9%
Ocupació		
Ocupacions directives	2,8%	0,0%
Ocupacions tècniques i professionals	15,9%	19,1%
Ocupacions tècniques i professionals de suport	9,4%	10,5%
Comptables i personal d'oficina	11,0%	14,8%
Treballadors dels serveis	33,7%	44,9%
Treballadors especialitzats	12,7%	6,5%
Ocupacions elementals	13,6%	4,2%
Jornada		
Irregular	3,9%	7,1%
Menys de 20 hores	2,7%	18,7%
De 20 a 30 hores	8,5%	23,2%
De 31 a 40 hores	48,0%	29,5%
Més de 40 hores	34,0%	20,6%
Ingressos		
Fins a 499 €	1,8%	16,7%
De 500 a 999 €	12,2%	30,4%
De 1.000 a 1.499 €	45,3%	32,3%
De 1.500 a 1.999 €	21,6%	7,6%
Més de 2.000 €	7,4%	4,5%
No vull contestar	9,5%	4,2%
No ho sé	2,2%	4,3%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Es donen diferències significatives entre els dos col·lectius quant a la jornada laboral. Entre els que combinen estudis i feina, el 18,7 % tenen una jornada setmanal inferior a les 20 hores i el 23,2 % una jornada d'entre 20 i 30 hores, mentre que per als que només treballen aquests percentatges es redueixen al 2,7 % i al 8,5 %, respectivament. En definitiva, els joves que estudien i treballen tenen llocs de feina més de caràcter temporal i de jornada parcial, fet que els permet compaginar les dues activitats.

Els ingressos, com no pot ser d'altra manera, són el resultat d'unes jornades més curtes i temporals. Així el 47,1 % dels joves que estudien i treballen reben un salari mensual inferior als 1.000 €, percentatge que es redueix al 14,0 % en el cas del jove que només treballa.

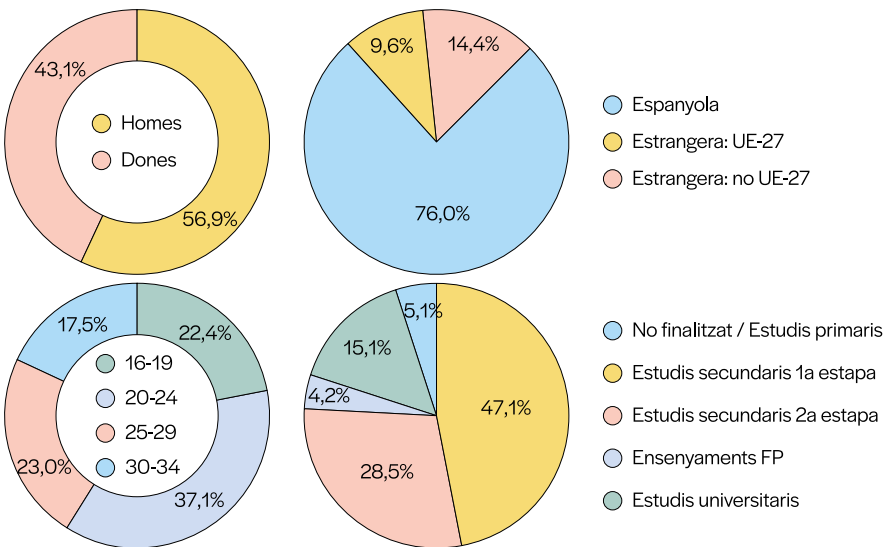
El jovent que està a l'atur

Aquest apartat se centra en el grup de joves que no treballen i que afirmen que tenen la situació actual de desocupació. Així, segons les dades de l'Enquesta de la joventut, el 8,4 % del col·lectiu jove de les Illes Balears d'entre 16 i 34 anys afirmen que estan a l'atur, mentre que l'1,1 % estan a l'atur i estudien. Dit d'una altra manera, dels joves que manifesten estar a l'atur, tan sols l'11,2 % afirma que combina estudis amb la situació d'atur.

Com es comenta en l'apartat de relació amb l'activitat econòmica (gràfic 3.4), Eivissa és el territori on es troba un percentatge més alt de joves a l'atur, el 12,1 %, seguit per Menorca (9,7 %), Palma (8,0 %), Formentera (7,7 %) i, finalment, la part forana de Mallorca (7,3 %). S'ha de recordar que l'enquesta es va dur a terme durant els mesos d'hivern i aquest fet pot explicar, en part, la incidència més gran de l'atur a Eivissa, on l'activitat turística té un pes més elevat.

El perfil d'aquests joves és el següent: el 56,9 % són homes i el 43,1 % restant són dones. Ja s'ha comentat que entre les dones joves es dona un percentatge més alt que manifesta que només estudia i ho mostren també les taxes d'abandonament escolar més elevades entre els homes joves. Per grups d'edat, es tracta d'un perfil molt jove, atès que el 59,5 % són menors de 25 anys i sols el 18 % tenen entre 30 i 34 anys. Pel que fa a la nacionalitat, el 76 % són espanyols; el 9,6 %, estrangers de la UE-27, i el 14,4 % restant, estrangers no comunitaris.

Gràfic 3.18. Jovent que està a l'atur, per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis

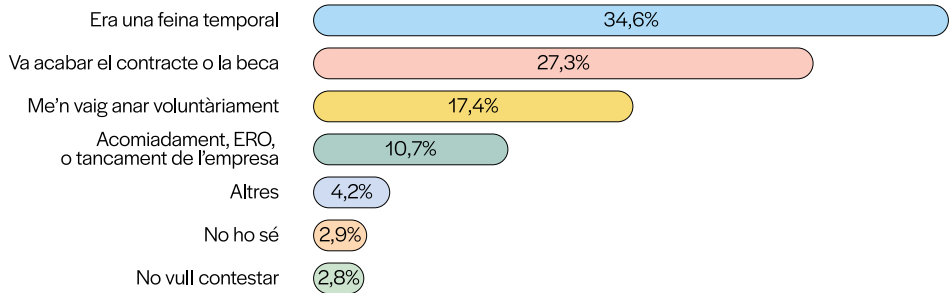
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per nivells d'estudis, el gran gruix de joves en situació d'atur just han assolit la primera etapa de secundària (el 47,1 %), seguits dels que han acabat estudis secundaris de segona etapa (28,5 %). Els joves amb estudis universitaris representen el 15,1 % del total de joves

a l'atur. Per acabar, els joves que just han assolit estudis primaris suposen el 5,1 %, i els que tenen ensenyaments de formació professional, el 4,2 %.

La majoria de la població jove que es declara a l'atur (el 63,7 %) va acabar la seva darrera feina perquè es tractava d'una feina temporal o per la finalització del contracte. Es reafirma la idea de la temporalitat entre el col·lectiu jove, sobretot entre els menors de 25 anys, que, com s'ha vist, són els que presenten un percentatge superior de contractació temporal.

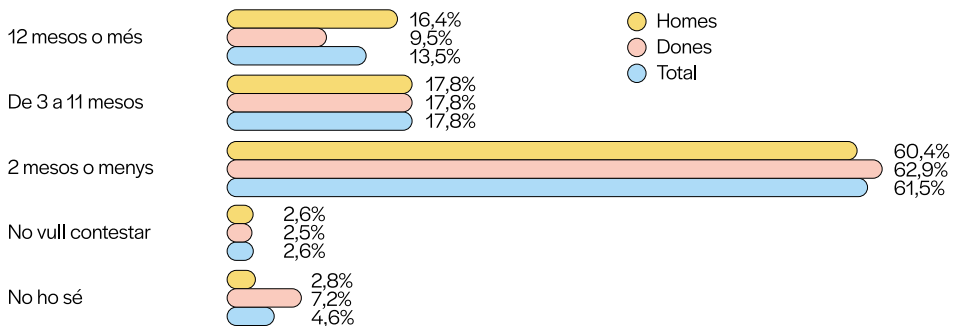
Gràfic 3.19. Distribució del jove a l'atur, segons el motiu de finalització de la feina anterior

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 61,5 % dels joves que declaren estar a l'atur en el moment de l'enquesta fa dos mesos o menys que es troben a l'atur, el 17,8 % fa entre 3 i 11 mesos, i el 13,5 % fa més de dotze mesos. Es reafirma la premissa de les facilitats que ofereix el mercat de treball de les Illes Balears, que presenta uns valors alts d'entrada i sortida, que ofereix oportunitats de treball, però amb taxes altes de temporalitat i de rotació, cosa que fa que les situacions d'atur no s'allarguin en el temps. Ho demostren també les dades de l'EPA, que mostren com a les Illes Balears l'atur de llarga durada (superior als dotze mesos) es va situar en el 30,5 % l'any 2022, mentre que en conjunt d'Espanya fou del 45,0 %. De fet, és la comunitat autònoma amb la taxa inferior d'atur de llarga durada.

Gràfic 3.20. Distribució del jove a l'atur, segons el temps que fa que està en situació de desocupació i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

No es donen diferències significatives per sexes, si bé els homes manifesten situacions de desocupació per sobre dels dotze mesos amb més proporció que les dones (el 16,4 % enfront del 9,5 %). S'ha de tenir en compte que elles tenen un 7,2 % de respostes de «no ho sé». (Vegeu el gràfic 3.20.)

Per territoris, Menorca té el percentatge més alt de joves en situació de l'anomenat «atur de llarga durada»; concretament, el 25,4 %, molt per sobre de la mitjana del conjunt de les Illes Balears (13,5 %). A l'altre extrem se situa Palma, amb el percentatge inferior de joves que fa més de dotze mesos que estan en situació d'atur i el percentatge superior de joves que afirmen que fa dos mesos o menys que estan a l'atur. (Vegeu la taula 3.16.)

Taula 3.16. Distribució del jovent a l'atur, segons el temps que porten en situació de desocupació i per territori

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2 mesos o menys	67,6%	60,0%	56,7%	55,9%	65,9%	61,5%
De 3 a 11 mesos	15,5%	18,4%	13,4%	23,6%	1,3%	17,8%
12 mesos o més	5,4%	18,8%	25,4%	11,1%	18,4%	13,5%
No ho sé	11,5%	0,0%	0,0%	3,7%	12,1%	4,6%
No vull contestar	0,0%	2,8%	4,5%	5,8%	2,2%	2,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

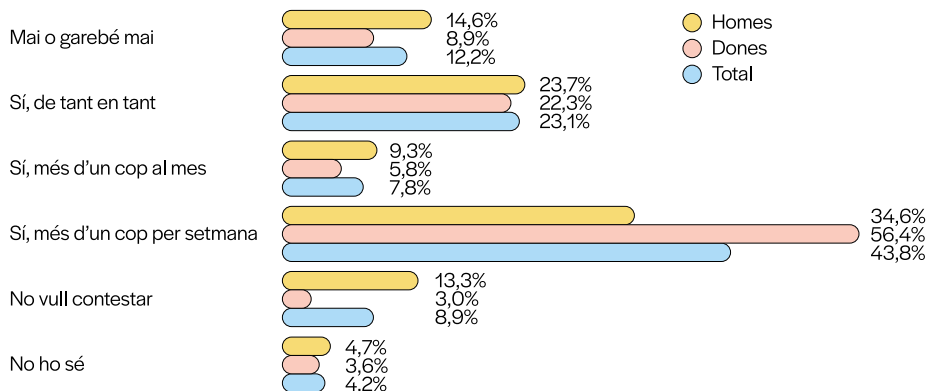
Per grups d'edat, resulta significatiu que els joves de més edat, d'entre 30 i 34 anys mostren el percentatge més alt de joves que fa més de dotze mesos que estan en situació d'atur (el 23,0 %), molt per sobre la resta de grups d'edat, que no superen el 12,0 %. Segurament, es pot explicar pel fet que aquest grup també és el que mostra un percentatge superior de joves que al·leguen que el motiu d'acabament de la darrera feina va ser l'acomodament (el 32,4 % enfront del 10,7 % de mitjana) i estan a l'expectativa d'una oferta de feina millor. (Vegeu la taula 3.17.)

Taula 3.17. Distribució del jovent a l'atur, segons el temps que fa que està en situació de desocupació i per grup d'edat

	16-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	Total
2 mesos o menys	58,5%	65,7%	58,8%	59,1%	61,5%
De 3 a 11 mesos	11,1%	17,1%	23,9%	16,3%	17,8%
12 mesos o més	11,7%	11,1%	11,6%	23,0%	13,5%
No ho sé	18,7%	3,8%	0,4%	0,5%	4,6%
No vull contestar	0,0%	2,4%	5,3%	1,1%	2,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

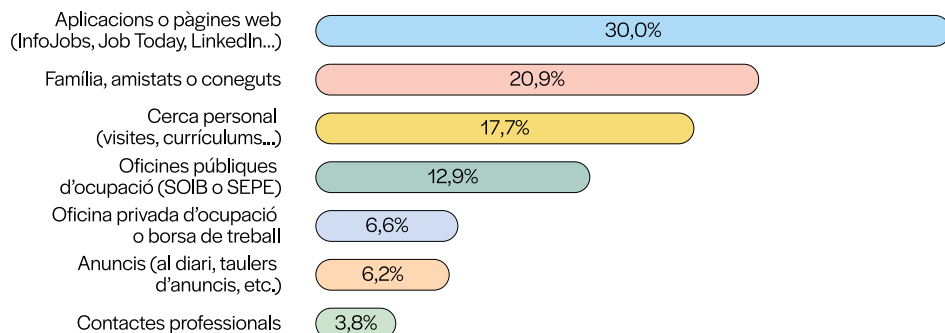
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

A continuació, l'Enquesta a la joventut pregunta als joves si actualment estan cercant feina. El 43,8 % dels joves aturats en cerca activament, més d'una vegada per setmana. En canvi, el 23,1 % només de tant en tant i el 12,2 % mai o gairebé mai. Les dones mostren una actitud més proactiva a l'hora de cercar feina, atès que en un 56,4 % de casos responen que ho fan més d'un cop per setmana, enfront del 34,6 % dels homes. (Vegeu el gràfic 3.21.)

Gràfic 3.21. Distribució del jovent a l'atur, segons si cerca feina i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Quan es demana al jovent que cerca feina activament (com a mínim, més d'una vegada al mes) sobre la manera de cercar-ne durant les darreres quatre setmanes, l'opció amb més nombre de respostes és, amb avantatge, la d'utilitzar les aplicacions informàtiques o en línia (InfoJobs, LinkedIn o Job Today), seguida de la de cercar-ne a través de familiars, amistosats o coneguts. La tercera opció és cercar feina personalment (visites, currículums). Altres mecanismes com les oficines públiques o privades d'ocupació queden relegats als darrers llocs. (Vegeu el gràfic 3.22.)

Gràfic 3.22. Distribució del jovent a l'atur que cerca feina, segons la manera de cercar-ne

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En resum, el jovent desocupat de les Illes Balears mostra un perfil molt jove, amb un nivell d'estudis baix i amb una rotació laboral alta, atès que la durada de la situació d'atur és curta i combinen feines temporals. Mostren una actitud proactiva en la recerca de feina i ho fan sobretot per mitjà d'aplicacions informàtiques o en línia. El grup de més edat, d'entre 30 i 34 anys, mostra més dificultats per reincorporar-se al mercat de treball.

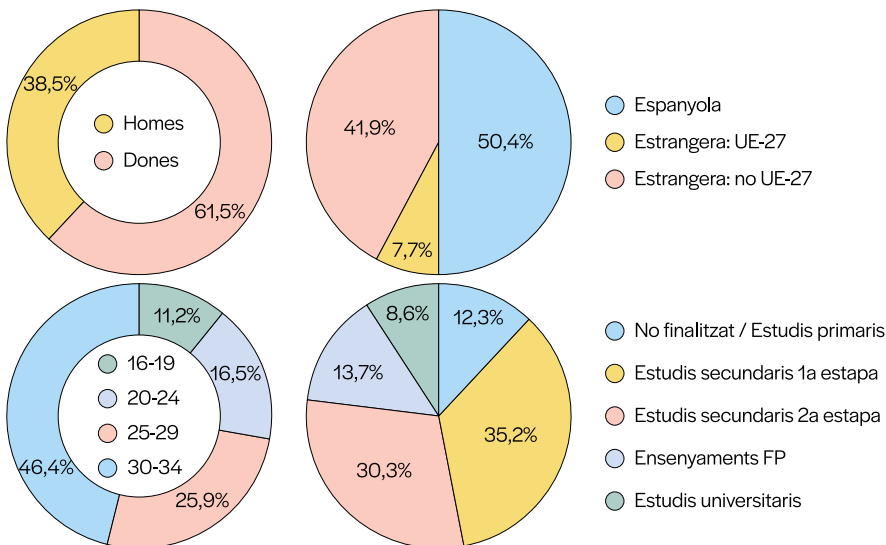
La inactivitat: el jovent que no estudia ni treballa

Aquest apartat fa referència al jovent inactiu, sense considerar les persones joves que estan estudiant, que tenen un capítol sencer d'anàlisi. Es tracta, per tant, de persones joves que no tenen ni l'ocupació ni els estudis com a activitat principal i tampoc no s'auto-classifiquen com a aturades. Interessa conèixer millor a què es dediquen, per quins motius varen deixar d'estudiar, si estan cercant feina, així com quines són les seves expectatives de cara al futur.

Segons les dades de l'Enquesta a la joventut, el 12,2 % dels joves de les Illes Balears es classifiquen dins aquesta categoria, de no estudiar ni treballar. Per territoris, Eivissa presenta el percentatge més alt (19,5 %), seguida de Palma (12,7 %), Formentera (11,8 %), la part forana de Mallorca (10,0 %) i, finalment, Menorca (9,2 %).

El perfil, a grans trets, és el següent: són majoritàriament dones (61,5 %), el 46 % tenen entre 30 i 34 anys, i fins i tot en el cas de les dones aquest percentatge s'eleva fins al 50,0 %. El 55,5 % de les dones joves inactives afirmen tenir fills, dada que ens reafirma la idea exposada anteriorment sobre com el fet de tenir fills fa baixar la taxa d'activitat de les dones, mentre que la fa augmentar en el cas dels homes. Entre els homes joves inactius tan sols el 10,5 % afirma tenir fills. D'altra banda, cal destacar el gran percentatge de població jove estrangera sobre el total d'inactius, el 50,0 %. En darrer lloc, quant al nivell d'estudis, el 47,5 % ha assolit, com a màxim, la primera etapa de l'educació secundària.

Gràfic 3.23. Jovent en situació d'inactivitat, per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis

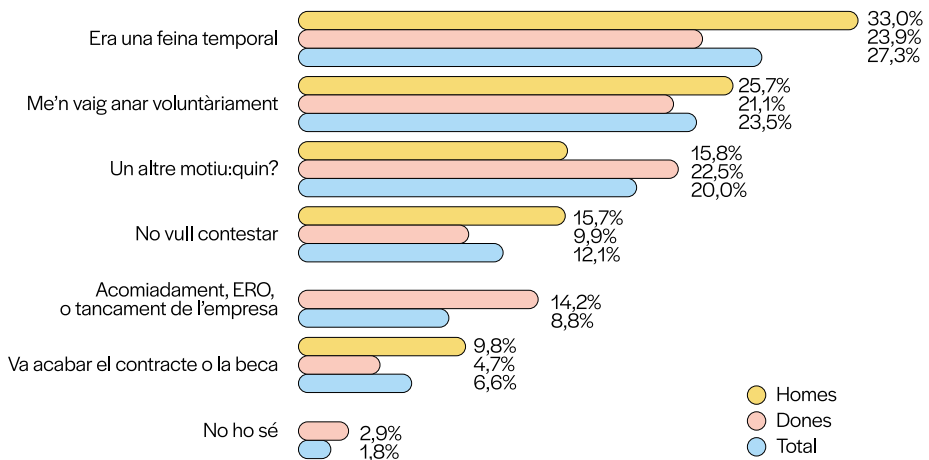

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els joves que no estudien ni treballen constitueixen una categoria o indicador definit a escala europea com el percentatge de joves d'entre 15 i 29 anys que ni estudien ni treballen ni reben cap tipus de formació, sobre el total de població jove d'aquest grup d'edat. Espanya es caracteritza per tenir una de les taxes de *ni-nis* (*NEET* en anglès) més altes de la Unió Europea, si bé ha experimentat un notable descens el 2022: se situa en el 12,7 % de joves entre 15 i 29 anys, per sobre de la Unió Europea (11,7 %). Tanmateix, aquest indicador no és comparable amb el grup que centra aquesta part de l'anàlisi, atès que dins la definició de «NEET» de la Unió Europea també es comptabilitzen els i les joves que estan a l'atur.

El 77,4 % de les persones joves que classificam com a inactius afirmen haver treballat alguna vegada, sobretot les dones (78,6 %) i els grups d'edat més avançada (el 81,9 % dels que tenen 30 anys o més). Entre els motius que alleguen per haver finalitzat la feina anterior es troba el fet que era una feina temporal (27,3 %) i, en segon lloc, que la varen deixar voluntàriament (23,5 %). Entre les dones destaca l'opció corresponent a altres motius (el 22,5 %) i, per a elles, el motiu majoritari és una baixa per maternitat o altres temes de salut. (Vegeu el gràfic 3.24.)

Gràfic 3.24. Jovent en situació d'inactivitat que ha treballat alguna vegada, segons el motiu de finalització la feina anterior i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Entre la població jove inactiva, el 66,5 % afirma que en el moment de fer l'enquesta no estudiava i tampoc no tenia previst fer-ho el curs 2022-2023. En canvi, el 19,2 % sí que estudiava o pensava fer-ho. Entre els motius esmentats per haver deixat d'estudiar, es menciona sobretot el fet de no poder pagar els estudis (el 24,2 % del jovent que no estudia) i el fet d'haver de cercar feina per motius econòmics (el 23,2 %). Es reafirma la premissa exposada anteriorment sobre el baix percentatge de jovent que combina estudis i feina i la possible escassetat d'ajudes de l'Administració pública per sufragar les despeses per estudis.

Finalment, davant la pregunta de si estan cercant feina el 29,9 % afirma que en cerca activament, més d'un cop per setmana. En canvi, el 34,8 % respon que només ho fan de tant en tant, mai o gairebé mai. En aquests darrers, el 28,1 % afirma que el motiu per no

cercar feina o cercar-ne amb poca intensitat és que té una baixa per maternitat o per altres temes de salut. Les dones es mostren més proactives en la recerca de feina, si bé un significatiu 24,8 % ha optat per no voler respondre a la pregunta. (Vegeu la taula 3.18.)

Taula 3.18. Jovent en situació d'inactivitat que ha treballat alguna vegada, segons si cerca feina i per sexe

	Homes	Dones	Total
Sí, més d'un cop per setmana	24,1%	33,5%	29,9%
Sí, més d'un cop al mes	0,0%	5,5%	3,4%
Sí, de tant en tant	25,6%	6,2%	13,4%
Mai o gairebé mai	27,3%	17,7%	21,3%
No ho sé	5,1%	12,3%	9,6%
No vull contestar	18,0%	24,8%	22,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

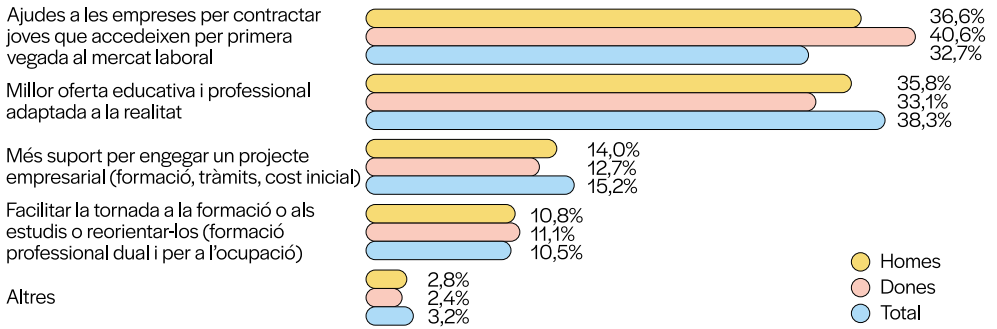
6

Mesures proposades per millorar les opcions d'ocupació entre la gent jove

El darrer apartat del capítol se centra en la pregunta que es fa a tot el jovent enquestat sobre quines són les mesures que consideren més encertades per millorar les opcions d'ocupació de la gent jove. La mesura que assenyala com a primera opció el 36,6 % del jovent enquestat és la de donar ajudes a les empreses per contractar joves que accedeixin per primera vegada al mercat laboral. Aquesta és la primera opció sobretot entre el jovent inactiu (el 42,5 %) i els que només estudien (40,2 %), que són els que en molts casos encara no han accedit al món laboral o els que es veuen amb dificultats per tornar a accedir-hi.

En segon lloc, a molt poca distància (el 35,8 %), proposen millorar l'oferta educativa i professional i que s'adapti a la realitat del mercat laboral de cada illa. Aquesta és la mesura més proposada entre els joves que només estudien (42,4 %) i els que combinen estudis i feina (39,8 %).

Es donen diferències per sexes. Així, l'opció majoritària per als homes és la de millorar l'oferta educativa i professional (el 38,3 %) i, en segon lloc, la de donar ajudes a les empreses per contractar joves (el 32,7 %). En canvi, entre les dones, la primera opció és clarament la de donar ajudes a les empreses (el 40,6 %) i, a certa distància, la de millorar l'oferta educativa i professional (el 33,1 %).

Gràfic 3.25. Jovent segons les mesures que considera més encertades per millorar les opcions d'ocupació de la gent jove (primera opció) i per sexe

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 3.19. Jovent segons les mesures que considera més encertades per millorar les opcions d'ocupació de la gent jove (primera opció), segons la seva relació amb l'activitat econòmica

	Només faig feina	Només estic a l'atur	Només estudiï	Altres situacions d'inactivitat	Faig feina i estudiï	Estic a l'atur i estudiï	Total
Millor oferta educativa i professional adaptada a la realitat del mercat laboral de cada illa	35,2%	35,8%	42,4%	22,8%	39,8%	25,3%	35,8%
Facilitar la tornada a la formació o als estudis o reorientar-los (formació professional dual i per a l'ocupació)	12,5%	8,7%	7,4%	15,0%	7,5%	11,4%	10,8%
Ajudes a les empreses per contractar joves que accedeixen per primera vegada al mercat laboral	34,4%	34,4%	40,2%	42,5%	34,6%	46,3%	36,6%
Més suport per engegar un projecte empresarial (formació, tràmits, cost inicial)	15,6%	17,1%	9,1%	18,6%	8,9%	17,0%	14,0%
Altres	2,2%	4,0%	0,9%	1,1%	9,1%	0,0%	2,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

S'observen diferències en la prioritització de les mesures segons el territori. Així, per exemple, a les Pitiüses, si bé no és la primera opció, destaca l'alt percentatge de joves (el 26,6% a Formentera i el 20,7% a Eivissa) que responen que s'hauria de donar més suport per engegar un projecte empresarial (formació, tràmits, cost inicial). D'altra banda, Eivissa també destaca per ser l'illa amb un percentatge més alt de joves que centren les seves propostes a millorar l'oferta educativa i professional, adaptada a la realitat laboral de cada illa. Menorca, en canvi, presenta el percentatge més alt (el 41,3%) en les ajudes a les empreses per contractar joves que accedeixen per primera vegada al mercat laboral. (Vegeu la taula 3.20.)

Taula 3.20. Jovent segons les mesures que considera més encertades per millorar les opcions d'ocupació de la gent jove (primera opció), segons el territori

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Millor oferta educativa i professional adaptada a la realitat del mercat laboral de cada illa	34,7%	36,5%	31,3%	39,2%	35,0%	35,8%
Facilitar la tornada a la formació o als estudis o reorientar-los (formació professional dual i per a l'ocupació)	10,6%	12,3%	14,0%	5,0%	5,5%	10,8%
Ajudes a les empreses per contractar joves que accedeixen per primera vegada al mercat laboral	37,7%	36,2%	41,3%	32,0%	31,5%	36,6%
Més suport per engegar un projecte empresarial (formació, tràmits, cost inicial)	14,6%	11,3%	12,2%	20,7%	26,6%	14,0%
Altres	2,3%	3,6%	1,2%	3,1%	1,5%	2,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

7

Conclusions

A través d'aquesta anàlisi dels resultats de la primera Enquesta a la joventut de les Illes Balears sobre la situació de la població jove en el mercat de treball, es poden establir tota una sèrie de conclusions. En el context d'escenari postpandèmic s'han produït una reactivació de l'ocupació i una disminució de l'atur, però s'ha vist com persisteixen problemes estructurals entre la població jove, com són la sobrequalificació, els salaris baixos, les dificultats d'emancipació residencial o les bretxes de gènere, que fan que el col·lectiu jove continuï sent vulnerable en el mercat de treball. És important reflexionar sobre l'anomenada «bretxa generacional», que fa que molts de joves se sentin frustrats davant les dificultats per accedir al mercat de treball i mantenir unes bones condicions laborals, així com accedir a un habitatge, estalviar i ascendir en l'escala social. No s'ha de perdre de vista que molts joves han arribat a la vida adulta enmig de dues crisis econòmiques, una pandèmia i en un moment, com l'actual, d'incerteses econòmiques globals. Tot això fa pensar en una problemàtica de fons, estructural, i no tant una conjuntura passatgera o un fet puntual.

Així, les dades mostren com les situacions d'activitat i les condicions de treball tenen una incidència diferenciada en el si de la població jove, fortament vinculada a eixos de desigualtat social com el gènere, l'origen social o la nacionalitat. Aquesta segregació té repercussions al llarg de tota la vida laboral i en les expectatives de futur de la població jove. Les dones joves es troben en una situació més vulnerable, relacionada amb la persistència de desigualtats de gènere en el treball domèstic i de cura i de pautes de segregació i discriminació en el mercat de treball. Les dades apunten a la necessitat d'una perspectiva de gènere integrada en l'anàlisi i l'avaluació dels resultats del mercat de treball, incloent-hi un esforç major per comprendre el paper que desenvolupen les cures no remunerades

i la responsabilitat domèstica en la restricció de la participació de les dones en la força laboral. L'emparellament i la maternitat no haurien de ser una base per a la discriminació ni restringir la plena participació de les dones en la societat ni el mercat de treball.

Les persones joves nascudes a l'estranger o de procedència immigrant són també un col·lectiu especialment vulnerable. Ho constaten les dades d'abandonament escolar prematur i les dades de l'enquesta, amb un clar biaix d'aquest grup cap a la inactivitat o dificultats per accedir al mercat laboral. Cal, per tant, tenir present la perspectiva interseccional (tal com es tracta en el capítol de cohesió social d'aquesta publicació) per analitzar i interpretar la desigualtat. D'altra banda, si bé el nivell d'estudis de la població en general va augmentant i la taxa d'abandonament prematur també baixa, cal millorar l'oferta educativa i els itineraris formatius, fent especial atenció a la formació professional, per aconseguir així un millor ajust entre l'oferta i la demanda en l'estructura del mercat de treball de les Illes Balears, i així revertir també situacions de sobrequalificació. De fet, una de les propostes que llancen les persones joves entrevistades per a l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears és millorar l'oferta educativa i professional, adaptada a la realitat del mercat laboral de cada illa.

D'altra banda, i tal com apunta el document de la Conferència per al Pacte Intergeneracional Europeu⁰⁷, en el diagnòstic sobre les problemàtiques identificades en matèria d'ocupació i economia, els models productius vigents requereixen llocs de feina poc qualificats que fan augmentar les altes taxes de temporalitat i rotació. A més, les inversions per part de les administracions públiques en sectors productius més estratègics han estat escasses, i sovint les iniciatives lligades a la recerca i el desenvolupament han estat les primeres damnificades en períodes de crisi.

Finalment, és necessari esmentar la notable reducció de la temporalitat que s'ha observat i el canvi de model contractual que sembla que ha comportat la nova reforma laboral. Serà interessant i convenient fer-ne un seguiment i analitzar l'impacte d'aquests canvis en les condicions laborals de la població treballadora i, especialment, en les trajectòries del col·lectiu jove.

8

Bibliografia consultada

Bentolila, S., Felgueroso, F., Jansen, M., i Jimeno, J. F. (2021). *Lost in recessions: Youth employment and earnings in Spain*. FEDEA. <https://documentos.fedea.net/pubs/eee/eee2021-12.pdf>

Chincilla, N., Jiménez, E., i Grau, M. (2017). *Maternidad y trayectoria profesional en España: análisis de las barreras e impulsores para la maternidad de las mujeres españolas*. IESE Business School - Ordesa.

Cladera, J. V. (2022). Principals factors de risc d'abandonament escolar prematur. El capital cultural i la desigualtat educativa. *A Anuari de la joventut de les Illes Balears 2022* (p. 331-352). Institut Balear de la Joventut.

⁰⁷ En aquest document es recullen les principals aportacions d'un panel ciutadà format per persones expertes del món acadèmic, procedents de diferents universitats espanyoles, amb un mandat explícit en què s'ha volgut donar un paper especialment rellevant a la discussió entorn de la situació de la població juvenil.

Consell Econòmic i Social d'Espanya (2020). Informe: *Jóvenes y mercado de trabajo en España. Informe 02/2020*. CES.

Institut Nacional d'Estadística (INE) (2022). *Mujeres y hombres en España*. Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social.

Institut de la Joventut d'Espanya (2015). *Cambios sociales y el empleo de la juventud en España: una mirada hacia el futuro*. Injuve.

Institut de la Joventut d'Espanya (2020). *Juventud en riesgo. Análisis de las consecuencias socioeconómicas de la COVID-19 sobre la población joven en España*. Injuve.

Institut de la Joventut d'Espanya (2021). *Informe: Juventud en España 2020*. Injuve.

Observatori Basc de la Joventut (coord.) (2017). *Juventud basca 2016*. Servei Central de Publicacions del Govern Basc.

Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) (2021). *What have countries done to support young people in the COVID-19 crisis?* https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1099_1099609-ia84hp7m3s&title=What-have-countries-done-to-support-young-people-in-the-COVID-19-crisis

Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) (2022). *Panorama de la educación. España 2022*. Ministeri d'Educació i Formació Professional.

Organització Internacional del Treball (OIT) i Entitat de les Nacions Unides per a la Igualtat de Gènere i l'Empoderament de les Dones (ONU Dones) (2020). The impact of marriage and children on labour market participation. Spotlight on Goal, 8. <https://data.unwomen.org/sites/default/files/inline-files/Spotlight-goal8-spread.pdf>

Sanmartín, A., Kuric, S., López, C., i Calderón, D. (2021). *Pacto Intergeneracional Europeo. Marco español de consultas ciudadanas sobre el futuro de Europa*. Fundació d'Ajuda contra la Drogaddicció.

Serracant, P., i Sala, M. (2018). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Una mirada global sobre la joventut de Catalunya*. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Simón, P. (2021). El impacto de la pandemia en los jóvenes: una aproximación multidimensional. *Panorama Social*, 33, 109-125. <https://www.funcas.es/wp-content/uploads/2021/07/Simon.pdf>

Torre, M. (2021a). La juventud y el empleo. A P. Simón (ed.), *Informe de la Juventud 2020* (p. 95-110). Injuve.

Torre, M. (2021b). La espiral de precariedad: desempleo, temporalidad y parcialidad involuntaria en la población joven, 2005-2021. *Labos. Revista de Derecho del Trabajo y Protección Social*, 2(2), 141-150. <https://doi.org/10.20318/labos.2021.6223>

L'habitatge: la clau de volta d'una emancipació equívoca

Joffre López Oller

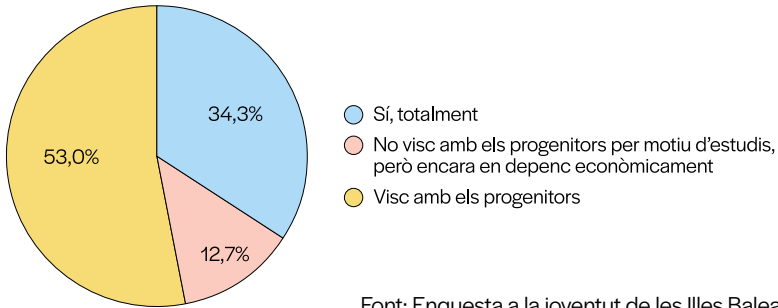
1

Emancipar-se?

Estrictament parlant, *emancipar* significa «alliberar de la servitud, de la pàtria potestat o d'una tutela»⁰¹. En el cas específic de la població jove a les societats occidentals contemporànies, l'emancipació s'associa a l'«alliberament» dels vincles familiars (com si fossin una mena d'opressió i ofegament de la idiosincràsia privilegiada i única de les personalitats individuals) i a l'inici d'una nova etapa vital: la vida adulta, que idealment es caracteritza per la independència econòmica dels pares o mares, la formació d'una llar en un habitatge independent, la finalització del període de formació acadèmica com a principal activitat de la vida quotidiana (Patón, 2007; Robette, 2010), i la capacitat per decidir la trajectòria vital de manera autònoma. Quan es comença a parlar del «problema d'emancipació» de la població jove —ara fa més de trenta anys—, fou perquè progressivament aquestes fites de la vida adulta començaren ni a assolir-se al mateix temps, ni de manera completa, ni tampoc a unes edats normalitzades d'inici i consecució més o menys acotades i generalitzables. La joventut —com un període vital efímer entre la plena dependència de la infància i la llibertat idíl·lica i gairebé màgica de l'adulthood— es transformà en un concepte cada vegada més indeterminat i extens dins la biografia individual de les persones. Aquesta és la raó per la qual l'emancipació de la població jove, entesa com el procés de transició cap a la vida plenament adulta, avui dia és un fenomen social disruptiu, reversible, no lineal (Serracant, 2011), i cada vegada més vinculat a l'origen social. No hi ha un model únic d'emancipació, sinó diverses trajectòries més o menys volubles al pas del temps i al context socioeconòmic de cada moment.

Metodològicament, doncs, mesurar quantes persones joves aconseguen emancipar-se no resulta una tasca gens automàtica ni incontrovertible. En el qüestionari de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 específicament es demanà: «Actualment estàs emancipat o emancipada?» (P48). Les respostes directes a aquesta pregunta posen de manifest que el 47,0 % de la població jove empadronada a les Illes Balears d'entre 15 i 34 anys està emancipada l'any 2022, per bé que un 12,7 % reconeix que encara és econòmicament dependent dels seus pares o mares (gràfic 4.1).

⁰¹ Alcover i Moll, 1926-1962 (DCVB); <https://dcbv.iec.cat/results.asp?Word=EMANCIPAR>

Gràfic 4.1. «Actualment estàs emancipat o emancipada?»

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Aquestes xifres d'emancipació són molt superiors a les que ofereixen altres fonts, que sempre solen situar les Illes Balears com una de les comunitats autònomes on, proporcionalment, més persones joves aconseguen independitzar-se. Per exemple, segons l'Observatori d'Emancipació del Consell de la Joventut d'Espanya (CJE, 2023), el 18,6 % de les persones de les Illes Balears d'entre 16 i 29 anys i el 60,4 % de les que tenen entre 30 i 34 anys estaven emancipades a finals de 2022. Per contra, en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 l'emancipació en aquestes dues franges d'edat puja fins al 30,7 % i el 64,7 %, respectivament. A partir de l'Enquesta de característiques essencials de la població i els habitatges (ECEPOV) de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) —una nova i sòlida operació estadística que complementa els resultats del Cens de població i habitatges de 2021—⁰², la proporció de persones joves emancipades a les Illes Balears (el 34,3 % entre els 15 i 34 anys) tampoc no arriba a les quotes de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022. La disparitat entre totes aquestes quantitats és massa elevada per atribuir-ho merament a un efecte del disseny mostral o de l'horitzó temporal. Per contraposició amb els indicadors macroeconòmics (com els tipus d'interès, les compravendes d'habitatges, el preu de la benzina...), l'emancipació de la població jove no experimenta oscil·lacions brusques a curt termini, sinó que segueix unes pautes més graduals i cícliques. Entre un trimestre o, fins i tot, un any i un altre, doncs, no sol experimentar grans alts i baixos.

Més aviat sembla que l'origen d'aquesta divergència prové de la delimitació operativa de la noció d'*emancipació*. Per començar, cap de les dues fonts externes que s'han comparat amb l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 no té com a finalitat primordial conèixer com són i com viuen les persones joves. L'Observatori d'Emancipació del CJE es nodreix de l'Enquesta de població activa (EPA) de l'INE, dissenyada per fer un seguiment trimestral de la vinculació de tota la població amb el món del treball, tot respectant les directrius europees sobre com s'han d'entendre l'atur, el tipus de jornada... L'ECEPOV, en canvi, sí que permet identificar les relacions de parentesc i l'estructura familiar del conjunt de la població d'Espanya, jove o no⁰³. Però el procés d'arribar a determinar quantes persones joves estan emancipades no se sintetitza en una única variable, sinó que s'ha de

⁰² L'ECEPOV es basa en una mostra de 2.157 persones d'entre 15 i 34 anys a les Illes Balears. En l'Enquesta de població activa del quart trimestre de 2022, per exemple, la mostra és de només 798 persones.

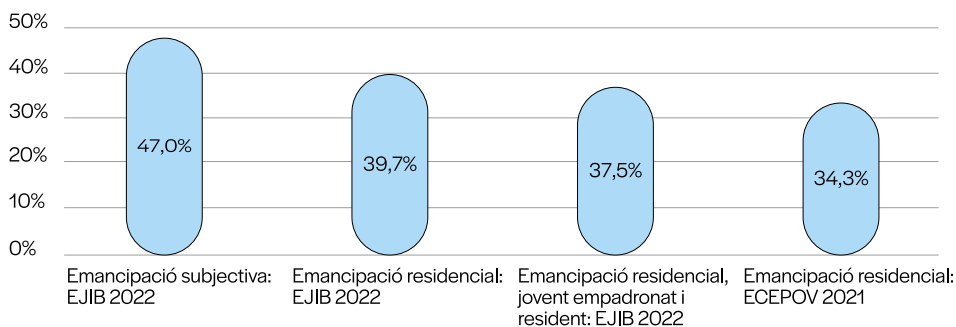
⁰³ Per afegir més llenya al foc, l'Eurostat, l'oficina estadística de la Comissió Europea, substituí el Labour force survey (l'EPA, a Espanya) per l'EU statistics on income and living conditions (l'Enquesta de condicions de vida, a Espanya) com a base per determinar la quantitat de persones entre els 18 i els 34 anys que viuen encara amb els pares o mares; https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ilc_lvps08 (consulta del 23 de setembre de 2023).

reconstruir de manera artesanal⁰⁴. De fet, a partir d'una mateixa i única font es pot arribar a mesurar el mateix fet social de diverses maneres, no sempre convergents.

De totes les múltiples dimensions que integren els processos de transició cap a la vida adulta, la més fàcilment mesurable en una recerca quantitativa és l'autonomia residencial, ja que implica el canvi físic de residència a un habitatge distint de la llar d'origen, sigui pel temps que sigui, sigui amb qui sigui, i amb el règim de tinença que sigui. Les persones joves emancipades serien totes aquelles que ja no conviuen amb els progenitors respectius⁰⁵. Sota aquest principi general, l'«**emancipació subjectiva**» expressada espontàniament en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 es pot transfigurar en una «**emancipació residencial**» si es classifiquen com a emancipades totes les persones que viuen soles, amb la parella o el cònjuge, amb amitats o companys d'estudis o de feina, o únicament amb germans, i com a no emancipades, les que encara habiten en el mateix habitatge que els seus pares o mares. En un terreny enfangat es trobarien les persones que afirmen que viuen amb altres familiars que no són directament els seus pares o mares. Es tracta de pocs casos i, en qualsevol cas, s'ha respectat la resposta original, llevat quan aquests altres familiars són els únics altres membres de l'habitatge o, a més, s'hi afegeixen els germans. Aleshores s'entén que aquesta situació és una modalitat específica de no emancipació residencial. Inversament, quan en el mateix habitatge figuren també la parella, el cònjuge o els fills, aquestes persones joves es consideren emancipades, malgrat que també hi convisquin altres familiars.

La mutació de l'«emancipació subjectiva» cap a una «emancipació residencial» fa disminuir la proporció de persones joves emancipades a les Illes Balears l'any 2022 més de set punts percentuals, del 47,0 % al 39,7 %. Si, a més s'exclouen les persones joves que afirmen que resideixen fora de les Illes, malgrat mantenir l'empadronament (el 4,8 % del total), el resultat final s'aproxima força al de l'ECEPOV per al 2021, que comptabilitza les persones residents a cada comunitat autònoma (gràfic 4.2).

Gràfic 4.2. Persones emancipades segons diferents definicions i fonts

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE) i elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de característiques essencials de la població i els habitatges (INE).

04 En el mateix sentit en què Charles Wright Mills, a finals dels anys cinquanta del segle XX, defensà la sociologia: com una feina allunyada de la mera aplicació tècnica de conceptes abstractes i acrítics i més propera a la d'una persona artesana que, amb els seus coneixements i la seva experiència, construeix l'objecte de la seva investigació (Mills, 1987).

05 Aquesta tampoc no és una definició nítida d'emancipació. No concep com a emancipades les persones joves que viuen amb els pares o mares respectius o altres familiars, perquè en tenen cura plenament. Segons l'ECEPOV (INE), un 1,1 % de totes les persones no emancipades residencialment a Espanya d'entre 15 i 34 anys reconeix explícitament que és responsable totalment d'altres persones dependents de la llar.

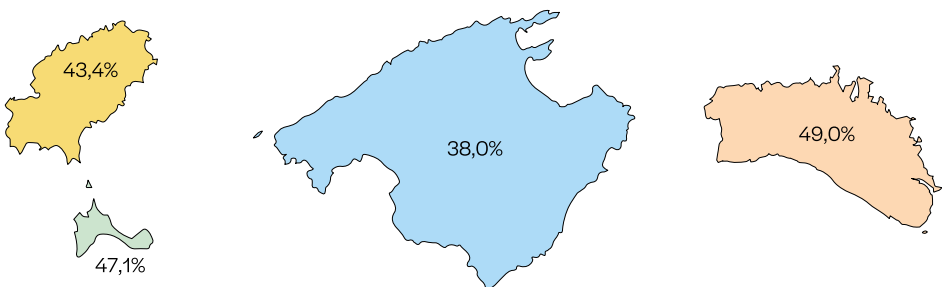
2

L'emancipació residencial: de què depèn?

Abandonar el domicili familiar, encara que sigui de manera temporal, acostuma a determinar un punt d'inflexió en les trajectòries residencials de les persones, per més heterogènies que puguin arribar a ser posteriorment. Fins ara, s'ha precisat que vora quatre de deu persones joves de les Illes Balears havien aconseguit fer aquest pas l'any 2022. Però quins elements fan que una persona jove es pugui emancipar des d'una perspectiva residencial? L'emancipació residencial de la població jove no té una explicació monocausal, perquè no depèn d'una única variable ni, fins i tot, d'una única dimensió genèrica, com podrien ser la inserció en el mercat de treball o les condicions d'accés al mercat de l'habitatge.

Així, per exemple, es palesa que les persones joves residents a l'illa de Mallorca viuen en menor grau fora de la llar d'origen (tan sols el 38,0 %), en contraposició als màxims de Menorca (49,0 %) i Formentera (47,1 %). Les persones empadronades a Eivissa es troben a mig camí d'aquests dos extrems (43,4 %) (**mapa 1**)⁰⁶. De fet, sense comptar la població jove de Mallorca (que agrupa el 77,8 % de total), l'emancipació residencial a les Illes Balears passaria del 39,7 % al 45,6 %.

Mapa 4.1. Taxa d'emancipació residencial segons l'illa d'empadronament

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

06 Entre l'emancipació residencial i l'illa de residència existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 40,683, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,133. Curiosament, a diferència del que postulen certes investigacions (Echaves, 2017), no es perfila ben bé una relació directa entre grau d'emancipació residencial de la població jove i el parc d'habitatges principals en règim de lloguer.

Com es pot imaginar, l'edat és una altra variable incontestable perquè, a mesura que passen els anys, es multipliquen les opcions de residir en un habitatge independent (des del 9,3 % entre els 15 i els 24 anys, fins al 64,7 % entre els 30 i els 34 anys). Tampoc no trenca les previsions que hi hagi més dones emancipades que homes (el 45,3 % i el 34,2 %, respectivament) perquè, fins i tot en el conjunt d'Europa, existeix aquesta diferència segons el sexe, que té molt a veure amb les distintes estratègies d'emancipació residencial i, com es comprovarà més endavant, amb el tipus de llar que s'acaba constituint.

Més enllà d'aquestes dues variables transversals que discriminen la majoria dels fets socials, en el cas de l'emancipació residencial també cal tenir en compte el lloc de naixement o la nacionalitat, perquè la mobilitat residencial de les persones joves sovint va acompanyada d'una sortida del domicili familiar⁰⁷. I no cal que aquesta mobilitat es produeixi necessàriament entre països o continents. Dins d'Espanya, les persones joves que viuen permanentment en comunitats autònomes o províncies distintes d'on van néixer es particularitzen per una major independència domiciliària (CJE, 2023). En canvi, les persones joves amb nacionalitat espanyola o que han nascut a Espanya són les que menys aconsegueixen emancipar-se, si més no abans dels 35 anys. La relació entre emancipació residencial i mobilitat també es posa de manifest quan es constata que les persones joves que alguna vegada han canviat de residència per raó d'estudis (per cursar estudis reglats, programes de perfeccionament d'un idioma o participar en programes d'Erasmus+ o del Cos Europeu de Solidaritat) acostumen a acabar vivint en una llar pròpia més aviat, fins i tot quan han conclòs la formació que els motivà per marxar durant un temps lluny de casa dels pares o mares.

En la mesura que els itineraris de transició cap a la vida adulta acostumen a donar-se en un procés d'extrema mercantilització —en comportar una incorporació al mercat de treball i la compra o el lloguer d'un habitatge en el mercat lliure—, no sorprèn que les persones joves que treballen a les Illes Balears estiguin més emancipades que les aturades o «inactives» (des del punt de vista laboral). Però no s'ha de concloure tot just el contrari, és a dir, que les persones joves no emancipades no treballin. Un 39,4 % ho fa de manera exclusiva i un altre 13,5 % ho compagina amb els estudis. L'objecció és que amb qualsevol feina no n'hi ha prou per emancipar-se. Les persones joves amb contractes indefinits i amb feines qualificades⁰⁸ registren unes taxes d'emancipació residencial superiors a la resta de la població jove que té una feina. Alhora, l'analogia entre emancipació i feina explicaria per què les persones joves que estudien també estan menys emancipades, però bé que segurament en aquest punt es produeix una distorsió motivada per l'edat, el tipus d'estudis que cursen i la capacitat familiar desigual per assumir les despeses de l'ensenyament postobligatori. La població jove que fa estudis superiors està molt més emancipada

Segons el darrer Cens de població i habitatges de 2021 (INE), Formentera seria l'illa amb més llars que ocupen habitatges de lloguer (32,7 %), seguida d'Eivissa (29,3 %), Mallorca (22,7 %) i Menorca (20,4 %).

07 Segons l'ECEPOV de 2021, el 47,1 % de les persones d'entre 15 i 34 anys a Espanya que ja no vivien en el mateix habitatge on van néixer estaven emancipades. Si aquestes xifres es delimiten per a les persones que van anar a viure en aquests nous habitatges a partir dels 15 anys, la proporció de persones joves emancipades sobre el total de persones que han protagonitzat almenys un canvi d'habitatge puja fins al 71,2 %.

08 S'entén per *treball qualificat* el que s'exerceix en alguna d'aquestes ocupacions de la classificació nacional d'ocupacions (CNO-2011): directors i gerents; tècnics i professionals científics i intel·lectuals (professionals de la salut, professorat, enginyers); tècnics; professionals de suport (tècnics de les ciències i les enginyeries, tècnics sanitaris i professionals de teràpies alternatives); treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal o pesquer, i artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, excepte operadors d'instal·lacions.

que la resta de la població que estudia (el 39,5 % enfront de l'11,1 %). I, tenint en compte els estudis finalitzats i no els estudis en curs, també és la població amb estudis superiors la que més s'emancipa (perquè segurament també és la que treballa i és més activa).

L'altra cara de la moneda és la població que, com a màxim, ha assolit estudis primaris. Es tracta d'un col·lectiu minoritari (amb prou feines el 5,9 % del total), que té els màxims nivells d'emancipació residencial. La mostra disponible a l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 no és suficient per examinar com s'ho maneguen aquestes persones joves per residir fora de la llar familiar. No és pas una singularitat de les Illes Balears, ja que el mateix s'esdevé a la resta d'Espanya. Tot fa pensar que respon a una emancipació vinculada a una incorporació al treball prematura i en condicions de precarietat (CJE, 2023) o bé a una dependència econòmica d'altres persones. A escala estatal, poc més d'una de cada deu persones joves emancipades sense estudis secundaris viu sola i, quan treballen, el 18 % ho fa en tasques no qualificades («ocupacions elementals», segons la classificació nacional d'ocupacions).⁰⁹

El paper del suport familiar en l'emancipació de les persones joves pot materialitzar-se de diverses maneres: aportacions econòmiques, mobilització del capital social, donació o cessió d'un habitatge, contribució en les tasques domèstiques... (Mascarell, 2006). No es pot ignorar que una decisió a priori tan «personal» i «íntima» com abandonar la llar familiar per emprendre una vida autònoma està condicionada per l'entorn social i familiar en la qual es pren. Caldria esperar, doncs, que existís algun tipus de connexió entre l'emancipació familiar i la classe social de la família d'origen. Una primera manera —encara que potser no és la més acurada i completa— de detectar aquesta relació és combinant l'emancipació residencial amb el nivell d'estudis i el lloc de naixement dels pares i mares. Mentre que més de la meitat de les persones joves amb els pares i mares respectius nascuts a l'estranger està emancipada (51,4 %), estan emancipades menys del 34 % de les que tenen tots dos progenitors o un que han nascut a les Illes. Amb el nivell d'estudis, també s'estableix una estreta relació entre major formació dels pares i mares i la menor emancipació residencial, la qual cosa podria revelar que les persones joves de famílies menys benestants haurien començat a independitzar-se abans que la resta. Entre les famílies amb més capital social i econòmic, seria més freqüent el «model d'espera» (Gil Solsona, 2023), atès que les famílies amb recursos es poden permetre allargar l'estada de la seva descendència a la llar fins a edats més avançades. Durant aquest període més dilatat dins la llar d'origen, les persones joves disposen de més marge per reunir els recursos econòmics, educatius i relacionals suficients que condueixin a una emancipació que no impliqui una pèrdua d'estatus social intergeneracional (Gil Calvo, 2002).

⁰⁹ Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA del quart trimestre de 2022.

Taula 4.1. Taxes d'emancipació residencial segons diverses variables

Taxa d'emancipació residencial	
Total	39,7 %
Edat (1)	
15-19 anys	9,3 %
20-24 anys	23,8 %
25-29 anys	50,2 %
30-34 anys	64,7 %
Sexe (2)	
Dona	45,3 %
Home	34,2 %
Lloc de naixement (3)	
Espanya	33,7 %
Unió Europea	60,4 %
Resta del món	51,0 %
Nacionalitat (4)	
Espanyola	34,4 %
Estrangera UE-27	58,5 %
Estrangera no UE-27	53,5 %
Canvi de residència per raó d'estudis (5)	
Cap vegada	35,0 %
Una vegada o més	49,6 %
Situació laboral (6)	
Treballa	45,8 %
Està a l'atur	22,9 %
Inactivitat	32,5 %
Tipus de contracte (7)	
Indefinit	50,9 %
Resta de la població ocupada	36,9 %
Amb feina qualificada (8)	
Sí	50,5 %
Resta de la població ocupada	43,1 %
Estudia (9)	
Sí	22,1 %
No	48,1 %
Cursa estudis superiors (10)	
Sí	11,0 %
Resta de la població estudiant	39,4 %

Taxa d'emancipació residencial	
Total	39,7 %
Nivell d'estudis completat (11)	
Estudis primaris	55,4 %
Estudis secundaris, primera etapa	34,5 %
Estudis secundaris, segona etapa	37,7 %
Ensenyaments de formació professional	33,9 %
Estudis superiors	51,0 %
Lloc de naixement dels progenitors (12)	
Illes Balears	33,0 %
Resta d'Espanya	42,0 %
Illes Balears i resta d'Espanya	27,9 %
A l'estranger	51,4 %
Illes Balears i l'estranger	sd
Resta d'Espanya i estranger	sd
No ho sap / no contesta	sd
Nivell d'estudis més alt dels progenitors (13)	
Estudis primaris	57,5 %
Estudis secundaris, primera etapa	44,0 %
Estudis secundaris, segona etapa	33,3 %
Estudis superiors	38,6 %
No ho sap / no contesta	sd

(1) Entre l'emancipació residencial i els trams quinquennals d'edat existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 499,251, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,467.

(2) Entre l'emancipació residencial i el sexe existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 20,573, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,095.

(3) Entre l'emancipació residencial i el lloc de naixement existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 20,832, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,095.

(4) Entre l'emancipació residencial i la nacionalitat existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 20,811, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,095.

(5) Entre l'emancipació residencial i els canvis de residència per raó d'estudis existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 16,211, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,104.

(6) Entre l'emancipació residencial i la situació laboral existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 164,348, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,268.

(7) Entre l'emancipació residencial i el tipus de contracte existeix una feble associació significativa, amb una χ^2 de 5,170, un nivell de significació del 2,3 % i una V de Cramer de 0,058.

(8) Entre l'emancipació residencial i les feines qualificades existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 26,231, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,132.

(9) Entre l'emancipació residencial i la població que cursa estudis existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 198,375, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,294.

(10) Entre l'emancipació residencial i la població que cursa estudis superiors existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 86,882, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,363.

(11) Entre l'emancipació residencial i el nivell d'estudis completat existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 128,736, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,237.

(12) Entre l'emancipació residencial i el lloc de naixement dels progenitors existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 39,755, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,132.

(13) Entre l'emancipació residencial i el nivell d'estudis més alt dels progenitors existeix una associació significativa, amb una χ^2 de 16,852, un nivell de significació del 0,2% i una V de Cramer de 0,086

Després de comprovar que l'emancipació residencial de les persones joves està condicionada per moltes variables, l'interrogant és si veritablement totes hi influeixen en la mateixa proporció. La resposta a aquest dubte es pot resoldre duent a terme una regressió logística per passos, en la qual la variable dependent dicotòmica és estar emancipat o emancipada o no estar-ho, i les variables independents, totes aquelles que, *a priori*, es podria imaginar que hi tenen a veure d'alguna manera (l'edat, el sexe, el nivell d'estudis, la situació laboral, la nacionalitat, els estudis dels pares i mares, el tipus de feina...). El model que s'obté està recollit en la taula 4.2 i preveu set variables que, entre totes, poden classificar correctament el 78,0 % dels casos.

No sorprèn que la primera variable, la més determinant, sigui l'edat (etapa 1). La segona en aquest peculiar rànquing ja genera certa sorpresa, perquè es tracta de la relació entre l'empadronament i el lloc de residència efectiu (etapa 2). Les persones joves que estan empadronades a les Illes però resideixen fora (el 4,8 % del total) tenen moltes més probabilitats d'estar emancipades que totes les altres, especialment les que viuen en el mateix municipi on figuren com a empadronades. Indirectament, aquesta ambivalència estaria recollint l'efecte de la mobilitat residencial que s'ha esmentat anteriorment. La tercera és l'illa de residència (etapa 3) i, més en concret, el contrast que hi ha entre l'emancipació inferior a Mallorca i els màxims de Formentera. En quarta posició se situaria el sexe (etapa 4) ja que, mantenint constants les variables anteriors, la no emancipació es multiplica per 1,5 % entre els homes en comparació a les dones. La cinquena és el lloc de naixement (etapa 5) i, especialment, haver nascut a Espanya o fora de la Unió Europea (UE). En ambdós casos, les probabilitats d'emancipació són antagòniques. La sisena és el fet d'estudiar (etapa 6), que fa augmentar extraordinàriament la no emancipació residencial. I, finalment, la darrera variable (etapa 7) és haver-se desplaçat en algun moment fora de la residència habitual per motiu d'estudis, per més que introduir-la en el model no comporta una millora significativa en el nombre de casos ben classificats.

Tant o més rellevant que les variables que preveu el model de regressió i l'ordre en què les ubica és assenyalar totes aquelles n'han quedat fora, tot i que, una a una, sí que conserven una relació significativa amb l'emancipació residencial. Es tractaria de la situació laboral actual, el nivell d'estudis finalitzats, el nivell d'estudis dels pares i mares, i el lloc de naixement dels pares i mares.

Taula 4.2. Model de regressió logística: variables que influeixen en la no emancipació residencial

Etapa	Variable introduïda	B	Error típic	Wald	Graus de llibertat	Sig.	Exp(B) (3)			
Etapa 1	Edat a en data 1-1-2022 (segons padró)	-,196	,009	435,974	1	,000	0,822			
Etapa 2	Relació entre empadronament i residència habitual									
	<i>No, visc fora de les Illes Balears</i>				178,980	2	,000			
	<i>Sí</i>				3,381	,280	146,006	1	,000	29,408
	<i>No, però visc a les Illes Balears</i>				1,968	,337	34,013	1	,000	7,158

Etapa	Variable introduïda	B	Error típic	Wald	Graus de llibertat	Sig.	Exp(B) (3)
Illa de residència (segons el padró)							
Etapa 3	<i>Formentera</i>			28,281	3	,000	
	<i>Mallorca</i>	,648	,168	14,864	1	,000	1,911
	<i>Menorca</i>	,011	,198	,003	1	,956	1,011
	<i>Eivissa</i>	,396	,203	3,796	1	,051	1,487
Etapa 4 Sexe (segons el padró) (1)							
	<i>Home</i>	,438	,105	17,281	1	,000	1,550
Lloc de naixement (segons el padró)							
Etapa 5	<i>Resta del món</i>			16,348	2	,000	
	<i>Espanya</i>	,340	,132	6,692	1	,010	1,405
	<i>Unió Europea</i>	-,494	,264	3,509	1	,061	0,610
Etapa 6 Població que estudia (2)							
	<i>Població que estudia</i>	,534	,155	11,905	1	,001	1,705
Illa de residència (segons el padró)							
	<i>Formentera</i>			25,269	3	,000	
	<i>Mallorca</i>	,584	,171	11,616	1	,001	1,794
	<i>Menorca</i>	-,055	,201	,076	1	,783	0,946
	<i>Eivissa</i>	,409	,206	3,935	1	,047	1,505
Sexe (segons el padró)							
	<i>Home</i>	,442	,106	17,300	1	,000	1,556
	<i>Edat en data 1-1-2022 (segons el padró)</i>	-,210	,012	291,855	1	,000	0,811
Població que estudia							
	<i>Població que estudia</i>	,563	,156	13,069	1	,000	1,756
Lloc de naixement (segons el padró)							
Etapa 7	<i>Resta del món</i>			16,643	2	,000	
	<i>Espanya</i>	,349	,134	6,771	1	,009	1,417
	<i>Unió Europea</i>	-,504	,268	3,541	1	,060	0,604
Trasllat fora de la residència habitual per motiu d'estudis							
	<i>Cap</i>	,265	,115	5,331	1	,021	1,303
Relació entre empadronament i residència habitual							
	<i>No, visc fora de les Illes Balears</i>			162,585	2	,000	
	<i>Sí</i>	3,387	,298	129,004	1	,000	29,588
	<i>No, però visc a les Illes Balears</i>	1,889	,351	29,016	1	,000	6,612
	<i>Constant</i>	1,083	,459	5,571	1	,018	2,953

(1) Categoria de referència: dona

(2) Categoria de referència: no estudia

Etapa	Variable introduïda	B	Error típic	Wald	Graus de llibertat	Sig.	Exp(B) ⁽³⁾
<p>(3) L'exponencial de beta —Exp(B)— indica l'augment o la disminució de les probabilitats que una persona no estigui emancipada en comparació amb la categoria de referència de cada variable, tot mantenint constants la resta de variables del model. Per exemple, una persona que està empadronada i resideix a les Illes Balears té un 29 % (29,408) més d'opcions de no estar emancipada que una persona que viu fora de les Illes Balears.</p>							

Nombre de casos: 2.291

Nivell de significació del model final: 0,017

Punt de tall: 0,5 %

% de casos ben classificats: 78,0 %

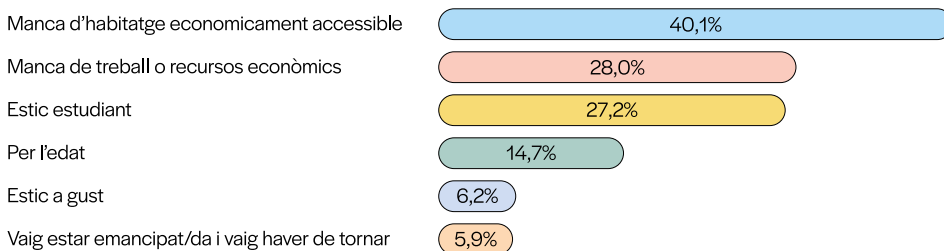
Variables excloses del model final: situació laboral, nivell d'estudis finalitzats, nivell d'estudis dels pares i mares i lloc de naixement dels pares i mares.

* En cursiva, les categories de les variables que presenten una associació no significativa amb la no emancipació residencial.

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Defugint els càlculs estadístics, l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 demanà explícitament les raons per les quals les persones joves consideren que no s'han pogut emancipar (gràfic 4.3). Les respostes formulades es poden segmentar en tres grups. El primer, el més abundant, expressaria la incapacitat d'emancipar-se per causes externes, tot i la voluntat de començar una vida independent. Aquests motius serien la «manca d'habitatge accessible econòmicament» (40,1 %), la «manca de feina o recursos econòmics» (28,0 %) i «vaig estar emancipat o emancipada i vaig haver de tornar» (5,9 %). Considerats de manera conjunta —sense tenir en compte que una persona podria esgrimir més d'un argument—, representen el 58,1 % de tota la població jove no emancipada. El 64,9 % de totes aquestes persones està treballant. Malauradament, aquesta inserció laboral no els permet accedir a un habitatge. El segon grup se cenyeix a les persones que no s'han plantejat abandonar la llar familiar pels estudis (27,2 %) o l'edat (14,7 %). El tercer grup, testimonial, és la població no emancipada que es troba «a gust» (6,2 %) i satisfeta amb la seva situació residencial actual i, per tant, no es plantegen cercar un altre habitatge, independentment de quines siguin les seves condicions materials d'existència.

Gràfic 4.3. «Per quin motiu o per quins motius no t'has emancipat encara?»

Nota: pregunta multiresposta. Es consideren les persones no emancipades.

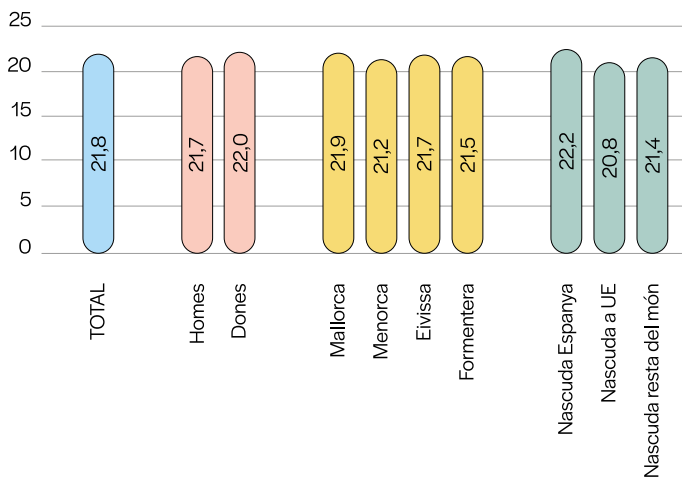
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Marxar del domicili familiar i tornar-hi

Més que la proporció concreta de persones joves emancipades, els mitjans de comunicació i l'agenda política solen fixar el focus d'atenció en el moment en què es produeix la sortida del domicili familiar. Amb rigor, arribar a determinar l'«edat mitjana d'emancipació» (residencial) demanaria disposar de xifres longitudinals que, per a diversos períodes, permetessin identificar les característiques residencials de les persones. Aquestes operacions són extremament complexes i, quan n'hi ha per a un país, no gaudeixen d'una representativitat gaire significativa a escala territorial.

L'opció més immediata, com fa l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears 2022, és demanar directament a les persones joves «quina edat tenies quan et vares emancipar per primera vegada?». Els embolics apareixen quan, d'aquesta pregunta directa, se'n desprenen edats molts més baixes que les que es podrien anticipar. Exactament això mateix succeeix en l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears 2022 (gràfic 4.4): si es prenen com a referència les persones emancipades residencialment, l'edat mitjana d'aquesta primera emancipació és de 21,8 anys. El valor de la mediana és molt similar (22 anys), raó per la qual no cal atribuir el valor mitjà reduït a l'efecte d'una distribució poc equilibrada. Tampoc no hi ha gaire marge entre l'edat mitjana declarada pels homes (22,0 anys) i les dones (21,7 anys), entre illes (21,9 anys a Mallorca, 21,2 anys a Menorca, 21,7 anys a Eivissa i 21,5 anys a Formentera) o el lloc de naixement (22,2 anys per a les persones nascudes a Espanya, 20,8 anys per a les nascudes a la Unió Europea i 21,4 anys per a les nascudes a la resta del món).

Gràfic 4.4. «Quina edat tenies quan et vares emancipar per primera vegada?» (mitjana aritmètica)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Aquesta igualtat tan accentuada reflecteix que les persones entrevistades, consensuadament i massivament, van decidir amagar l'edat real de la seva emancipació en el moment

de l'entrevista? És poc probable que sigui així, per motius obvis i perquè no és la primera vegada que succeeix en altres territoris i períodes (Benedicto, 2017). La clau de l'explicació conserva força paral·lelisme amb la distinció entre l'emancipació «subjectiva» i l'emancipació «residencial» que s'ha explicat abans. De l'enquesta, se'n pot extreure una edat «subjectiva o declarada» de la primera emancipació. Ara bé, la xifra a la vora dels 29 o 30 anys que, amb ressò públic¹⁰, es dona per a Espanya prové d'una estimació «indirecta o imputada» que duu a terme l'Eurostat, l'oficina estadística de la Comissió Europea, a partir de l'equivalent de l'EPA de cada país. El mètode de càlcul que fa servir no està exempt de controvèrsia¹¹ i, des del punt de vista històric, ofereix uns resultats no gaire convincents. Per a Espanya, malgrat la forta caiguda de l'emancipació residencial que es produí a partir de 2013 segons la mateixa EPA (CJE, 2023), l'edat mitjana d'emancipació ha crescut amb prou feines 1,4 anys (dels 28,9 anys de 2013 als 30,3 de 2022)¹². En aplicar el mateix mètode amb l'emancipació residencial definida en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022, en sortiria una edat mitjana de 28,3 anys, que concorda força amb les majors taxes d'emancipació residencial que, sempre segons l'EPA, sol presentar la població jove de les Illes Balears.

De tot plegat, se'n pot deduir que una edat mitjana d'emancipació declarada subjectivament és perfectament compatible amb una edat d'emancipació objectiva, estimada per mecanismes indirectes i sense interrogar directament les persones joves.

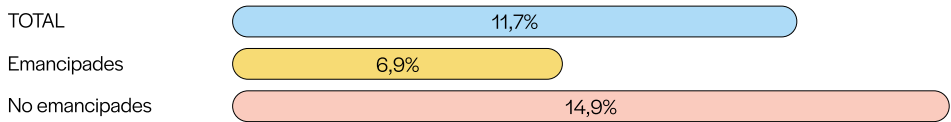
Les dificultats per concretar l'edat d'emancipació del jovent no s'aturen pas aquí. Les dues alternatives anteriors es fonamenten en el caràcter lineal dels processos d'emancipació residencial, és a dir, que, una vegada iniciada, ja no es torna al domicili familiar. Per anar bé, caldria quantificar el nombre de sortides i retorns que cada persona ha experimentat i, per a cadascuna, l'edat que tenia en cada moment.

El fet és que la reversibilitat de les trajectòries de transició a la vida adulta no es limita en exclusiva a la dimensió residencial. L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 permet esbrinar, encara que tan sols sigui per començar, quantes persones han tornat a anar a viure amb els pares o mares durant els darrers dos anys (gràfic 4.5). En total, serien poc més de 33.000 persones (l'11,7 % del total); el 14,9 % de totes les persones no emancipades l'any 2022 ho havien estat abans. I el que és més revelador del dibuix irregular que segueix l'emancipació d'algunes persones joves és que aquesta circumstància també afecta el 6,9 % de les persones que estaven emancipades, la qual cosa il·lustra que, com a mínim, han protagonitzat dues sortides del domicili familiar.

¹⁰ Per exemple, amb notícies com aquesta: <https://elpais.com/sociedad/2023-08-11/los-jovenes-no-pueden-irse-de-casa-la-edad-media-de-emancipacion-supera-por-primera-vez-los-30-anos.html> (consulta del 27 de setembre de 2023).

¹¹ Per exemple, considera emancipades totes les persones que simplement no viuen en el mateix habitatge que els seus pares o mares, i que a partir dels 38 anys tothom està emancipat. L'edat mitjana de sortida de la llar familiar («age of young people leaving their parental household») es calcula a partir de les diferències ponderades, edat per edat, de les probabilitats d'emancipació o «sortida»; https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Age_of_young_people_leaving_their_parental_household&oldid=572375#Geographical_differences (consulta del 25 de setembre de 2023).

¹² https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_030/default/table?lang=en (consulta del 25 de setembre de 2023).

Gràfic 4.5. «He hagut de tornar a viure amb els meus progenitors en els darrers dos anys»

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

4

Totes les persones emancipades són idèntiques?

De la mateixa manera que concebre totes les persones joves com un grup homogeni o un col·lectiu estàtic és un exercici de deformació de la realitat i, com afirmarien certs autors, una manera de difuminar les diferències socials i les lluites de poder (Bourdieu, 2002), tampoc no s'haurien de posar dins el mateix calaix totes les persones joves que no resideixen a la llar d'origen en un moment determinat. L'emancipació residencial, individualment, pot respondre a un període transitori o tenir vocació de permanència, produir-se per múltiples motius i plasmar-se en fisonomies ben dispars.

Sense entrar en explicacions causals, sí que es poden examinar les dimensions que més intervenen a diferenciar les persones joves ja emancipades. Per mitjà d'una anàlisi de components principals (ACP) s'obté que hi ha nou eixos cabdals que ajuden a entendre com eren les persones joves emancipades l'any 2022.¹³ Per ordre d'importància explicativa, són els següents:

1. Població que feia estudis superiors, vivia fora de les Illes i era econòmicament dependent dels seus pares i mares.
2. Població emancipada des de feia més de cinc anys i que tenia força antiguitat laboral.
3. Població ocupada a temps complet i amb contractes indefinits.
4. Població nascuda a les Illes Balears i amb els pares i mares també nascuts a les Illes.
5. Població amb estudis superiors i amb feines qualificades.
6. Població emancipada, però amb dificultats per afrontar el pagament de l'habitatge.
7. Població que vivia en habitatges de propietat.
8. Població amb salaris baixos.
9. Dones treballadores, fonamentalment assalariades en el sector públic.

A primer cop d'ull es pot apreciar que, en contraposició amb el que succeeix amb el conjunt de la població jove, entre la població emancipada emergeixen amb molta més rellevància els elements relacionats amb el món del treball, els estudis i la tipologia dels habitatges que s'ocupaven. Tot classificant la població jove emancipada a partir d'aquestes nou variables sintètiques,¹⁴ s'arriba a definir quatre grans grups, amb un pes molt desigual (gràfics 4.6 i 4.7). El primer i majoritari (75,4 % del total) és el de persones amb

¹³ Sense entrar gaire en el detall sobre el procediment estadístic que s'ha adoptat, es pot assenyalar que el resultat final obté un força acceptable índex de Kaiser-Meier-Olkin (KMO) de 0,784 i genera nou noves variables que, entre totes, expliquen vora del 69 % de l'heterogeneïtat existent entre tota la població emancipada a Illes Balears.

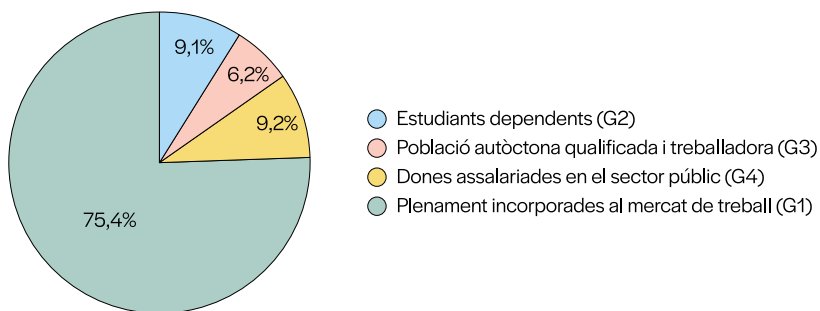
¹⁴ Amb un procediment jeràrquic de Wald, adoptant la distància euclidiana com a mesura de referència.

feines qualificades, assalariades del sector públic, amb una certa experiència laboral, amb contractes indefinits, i amb més presència de població no nascuda a les Illes. En una sola etiqueta, designaria les persones «plenament incorporades al mercat de treball». Aquí s'encabeixen bona part de les escasses persones emancipades a l'atur,¹⁵ la majoria de les quals han treballat abans. El segon grup (9,1 % del total) aglutina les persones que són estudiants de formació superior, que comparteixen pis, no estan empadronades a l'illa de Mallorca, sinó fonamentalment a Eivissa i Menorca i, *de facto*, resideixen fora de les Illes Balears («estudiants dependents»). El tercer grup (6,2 % del total) comparteix molts trets del primer grup, però es distingeix per residir fonamentalment en habitatges cedits, tenir la nacionalitat espanyola, viure amb el cònjuge o parella, i acreditar un nivell d'estudis alt («població autòctona qualificada i treballadora»). El darrer grup (9,2 % del total) comprèn les «dones assalariades en el sector públic», però amb salaris baixos; els seus pares i mares solen haver nascut a les Illes i molt poques vegades viuen soles.

La composició d'aquests quatre grups en termes d'edat és asimètrica: mentre que en el primer tenen molt protagonisme les persones d'entre 30 i 34 anys (representen més de la meitat del grup), el segon està integrat gairebé de manera exclusiva per menors de 25 anys. D'altra banda, en el tercer grup és més freqüent trobar persones d'entre 25 i 29 anys i, en el darrer, d'entre 20 i 29 anys.

Aquesta classificació té un doble interès descriptiu i analític, perquè encapsula les pluralitats més rellevants que ajuden a trencar l'aparent uniformitat de la població jove emancipada en un moment determinat. Quan es pugui reconstruir una sèrie més extensa, amb successives edicions de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears es podrà comprovar si manté la vigència o si apareixen nous vectors explicatius. En qualsevol cas, sempre que sigui possible, s'introduiran aquestes quatre categories en els resultats sobre les condicions residencials que s'exposen tot seguit. Així, se'n podrà contrastar la validesa interpretativa.

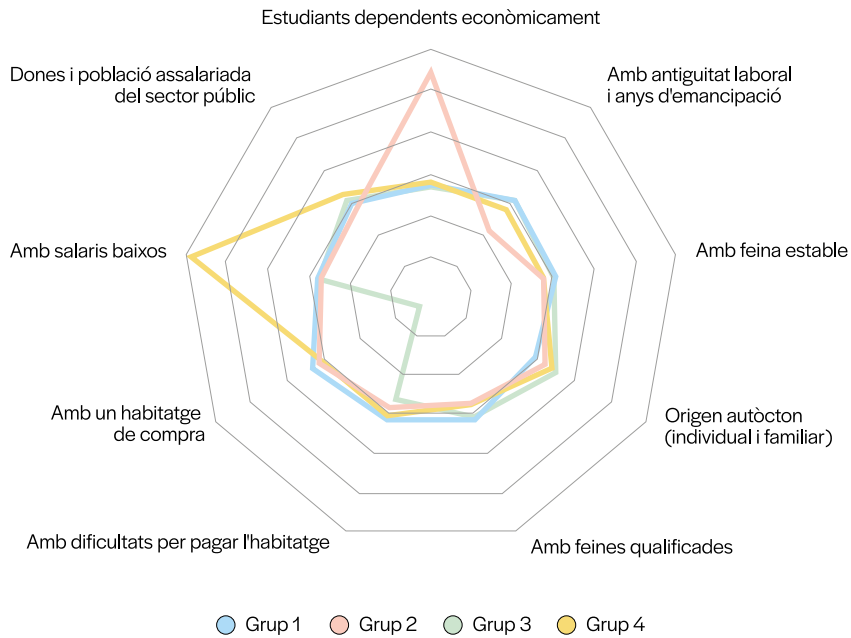
Gràfic 4.6. Tipus de persones joves emancipades

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

¹⁵ Tan sols el 4,8 % de les persones emancipades es trobava a l'atur.

Gràfic 4.7. Eixos de diferenciació de la població jove emancipada

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

5

Com són els habitatges i les llars dels habitatges de les persones joves emancipades?

Infructuosament o no, fins ara s'ha maldat per discernir quins factors afavoreixen que les persones joves puguin emancipar-se, en quin moment es produeix la sortida de la llar familiar, i quines diverses tipologies de persones joves emancipades es poden esbossar. Ara és el torn de concretar quines són les formes de convivència i els tipus d'habitatges on es muden les persones joves quan s'alliberen del «jou familiar».

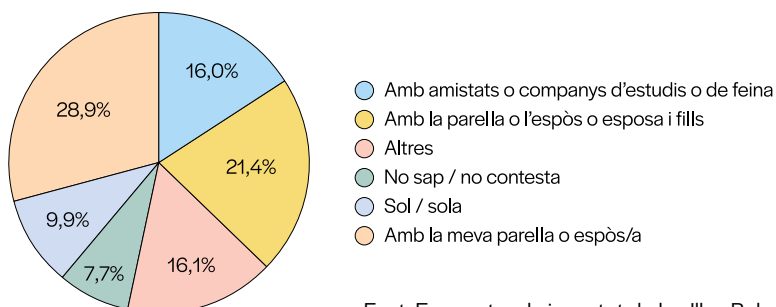
L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 aborda aquesta qüestió establint dos períodes de referència: el de l'any 2022 i el de la primera emancipació (encara que sense precisar quants canvis d'habitatge s'han efectuat entre ambdues fites).

Globalment, es pot afirmar que la majoria de les persones joves emancipades a les Illes Balears viu amb d'altres. Les llars joves unipersonals eren testimoniales (menys del 10 %) (gràfic 4.8), de manera similar al que com succeïa en el conjunt de les Illes Balears.¹⁶ La

¹⁶ Segons el Cens de població i habitatges de 2021 (INE), el 9,5 % de tota la població resident a les Illes Balears vivia sola. Excloent-ne la població de més de 64 anys, la proporció disminuïa fins al 7,4 %; <https://www.ine.es/Censo2021/Inicio.do> (consulta del 26 de setembre de 2023).

convivència amb la parella o el cònjuge, amb fills o sense, és la modalitat més freqüent (el 50,3 % del total).

Gràfic 4.8. Tipus de llar on viuen persones joves emancipades

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Ara bé, els diferents tipus de persones joves emancipades solen anar associats a configuracions de llar prototípiques. El grup hegemònic («Persones incorporades al mercat de treball plenament») repeteix mimèticament l'estructura general, perquè, de fet, agrupa tres de cada quatre persones joves emancipades. En canvi, en els tres grups minoritaris restants sorgeixen algunes variacions. La meitat de la població estudiant dependent (grup 2) comparteix habitatge amb altres persones sense relació de parentesc (amitats i companys d'estudi, probablement), mentre que entre la «població autòctona qualificada i treballadora» és molt més comú conviure amb la parella o el cònjuge i fills al mateix temps. Del darrer grup, que designa les «dones assalariades en el sector públic», no se'n pot ressaltar cap especificitat a partir dels pocs casos disponibles en la mostra.

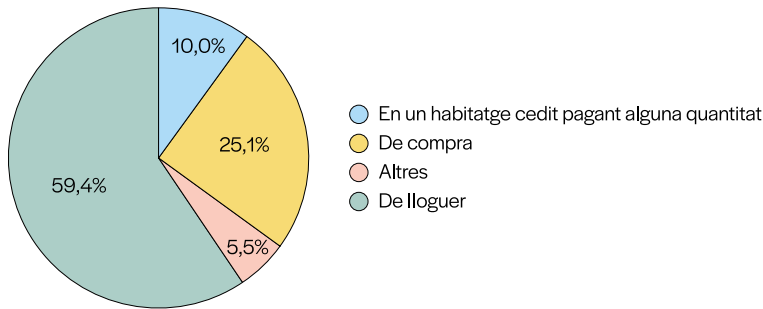
Si aquesta composició de les llars joves l'any 2022 es compara amb la que les persones joves afirmen que van constituir quan es van emancipar per primera vegada, s'observa que compartir pis acostuma a ser una estratègia molt més recurrent durant les primeres etapes de l'emancipació residencial (el 25,8 % de les vegades). Però tan sols una tercera part d'aquestes persones joves que van poder començar a emancipar-se d'aquesta manera encara continua compartint habitatge l'any 2022. Això reforçaria la hipòtesi que aquest tipus de llar, als antípodes de la família nuclear, és fruit d'una estratègia transitòria per fer el pas inicial cap a un habitatge independent.

El règim de tinença de l'habitatge, si més no entre la població jove, suposa una font de diferenciació cabdal per les implicacions personals i econòmiques que té una modalitat o una altra. El 59,4 % de la població jove emancipada ocupa habitatges de lloguer (gràfic 4.9), xifra que concorda força amb altres recerques (CJE, 2023) o l'Enquesta financera de les famílies (Banc d'Espanya, 2022). Quan es demana pel tipus d'habitatge de la primera emancipació, el lloguer esdevé encara més hegemònic (79,4 % del total).¹⁷ El motiu principal és que la compra d'un habitatge, més estesa entre la població adulta, requereix una solvència econòmica, una estabilitat laboral i d'una aportació d'estalvi que moltes persones joves, tot i comptar amb el suport familiar, no poden acreditar. En contraposició, la cessió d'habitatges (el 10,0 % del total) de mica en mica ha anat guanyant repercussió com una alternativa factible que no implica recórrer directament a l'oferta del mercat lliure. Que una persona jove pugui emancipar-se en un habitatge cedit implica que la seva

¹⁷ Se n'exclouen els casos sense resposta (25,2 % del total).

família o algú altre està en condicions de poder oferir-li un habitatge de manera gratuïta o semigratuïta, tessitura que està a l'abast en entorns socials i familiars en què es disposa de més d'un habitatge. Precisament, establir-se en habitatges cedits és un dels ítems que vertebrava el tercer grup de persones joves emancipades, integrat per població autòctona d'origen familiar benestant.

Gràfic 4.9. Règim de tinença actual de l'habitatge on viuen persones joves emancipades

Nota: s'exclouen els casos sense resposta (25,7% del total).
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Des de la vessant subjectiva, els arguments esgrimits per «decantar-se» per un habitatge de compra o lloguer són ben dispars. En el cas de lloguer, la raó principal (56,0%) es construeix en negatiu, la incapacitat per obtenir un préstec hipotecari, seguida per «perquè era més econòmic» (25,0%). La virtut principal de lloguer, la flexibilitat en el lloc i el temps de residència (la categoria «perquè no és o no era definitiu»), la manifesten solament el 8,9% de les persones joves emancipades en habitatges de lloguer. El lloguer, com una opció personal o vital, és inexistent.

L'habitatge en propietat, més minoritari (25,1% del total) (gràfic 4.8) es justifica per raons econòmiques, en posar en una balança la renda del lloguer i l'import de la hipoteca («llogar és igual de car o més que pagar una hipoteca», 46,6%), i, en segon lloc, per l'estabilitat i seguretat residencial que significa (39,0% del total).

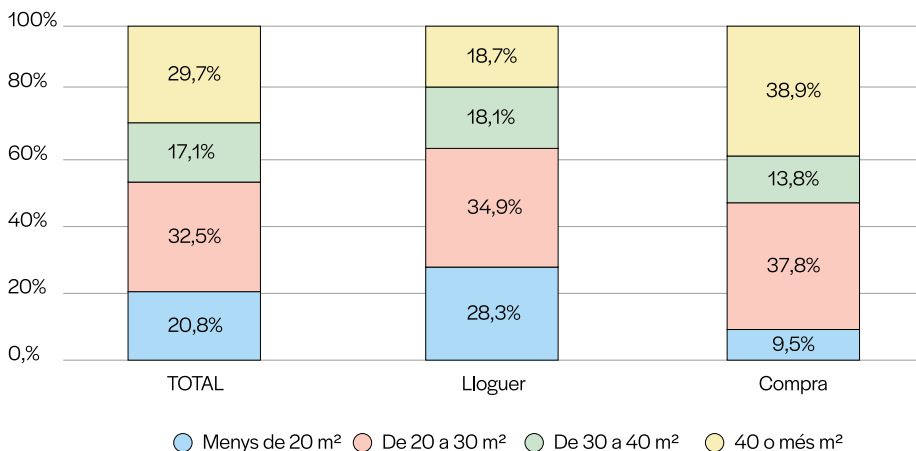
La tinença de l'habitatge està molt vinculada amb el tipus de llar. Dins el marge que ofereix la significació estadística de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022, es pot entreveure que la compra d'un habitatge es produeix en les parelles amb fills (el 36,3% de les quals resideix en habitatges de propietat). Qui comparteix habitatge amb amistats i altres persones no emparentades ho fa majoritàriament de lloguer (el 86,2% del total). Les persones joves emancipades en solitari ocupen més sovint habitatges cedits.

La vinculació formal de les persones joves emancipades amb l'habitatge no és una qüestió merament contractual o jurídica. També té conseqüències immediates sobre les condicions d'allotjament físiques i subjectives (els metres quadrats disponibles; la seguretat residencial; la capacitat per fer reformes a l'interior de l'habitatge; el grau de satisfacció amb les condicions d'allotjament; la disponibilitat efectiva per prendre decisions en altres àmbits com l'oci, el consum, l'educació, etc.).

Des del punt de vista físic, encara que la mostra disponible es limita a menys de la meitat dels casos possibles, es corrobora que la població emancipada en habitatges de propietat disposa de més metres quadrats per persona que el jovent de lloguer (gràfic 4.10).

Si el 38,9 % de les persones que resideixen en habitatges de propietat disposen de 40 metres quadrats per persona o més, el gruix de les persones joves llogateres es mou entre els 20 i els 30 metres quadrats per persona (34,9 %) i menys de 20 metres quadrats per persona (28,3 %).¹⁸

Gràfic 4.10. Metres quadrats per persona en els habitatges on viuen persones joves emancipades

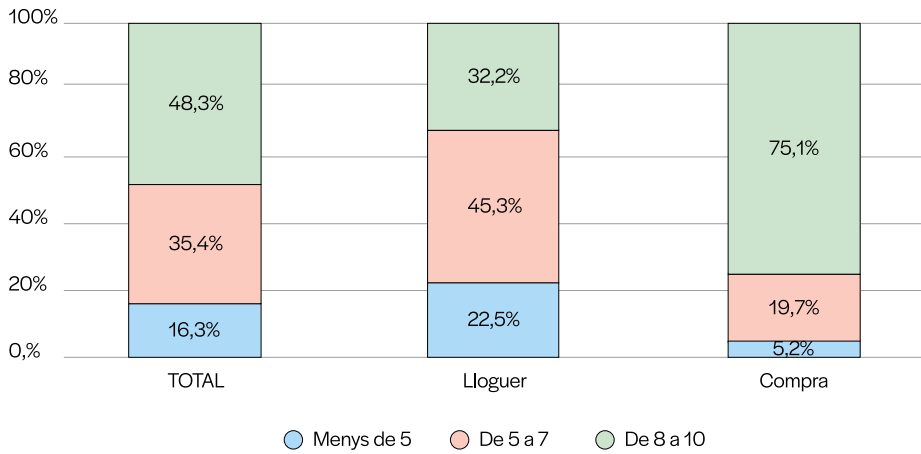
Nota: tan sols es consideren els casos amb informació completa sobre els metres quadrats de l'habitatge i el nombre de persones a l'habitatge (48,6 % del total). En el total s'inclouen tots els règims de tinença (no sols compra i lloguer).

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El grau de satisfacció amb l'habitatge actual divergeix igualment en funció del règim de tinença. En termes generals, la població jove emancipada de les Illes Balears mostra força benestar amb relació al seu habitatge. En una escala del 0 al 10, una manera sintètica de mesurar la percepció subjectiva de l'habitatge —que comprèn conceptes molt dispars, des de les relacions de veïnatge fins a la ubicació i l'ús que se'n fa (Aragonés et al., 2016)—, el 48,3 % situa la seva satisfacció per damunt del 7, i el 35,4 % entre un 5 i un 7. Incorporant la tipologia de l'habitatge, l'escenari no és ben bé el mateix, atès que les persones joves en habitatges de lloguer, malgrat que majoritàriament reconeixen força satisfacció amb les condicions residencials actuals, no arriben a igualar l'«extrema felicitat» de la població en habitatges de propietat (gràfic 4.11). La puntuació mediana és de 7 punts, i puja fins als 8 punts en les persones del grup 3 («població autòctona qualificada i treballadora») i del grup 4 («dones assalariades en el sector públic»). Precisament en aquests dos grups la cessió d'habitatges és molt més habitual i, per tant, estan més exonerades de fer els equilibris que pot implicar el pagament d'una hipoteca o d'un lloguer.

¹⁸ Entre el règim de tinença i els metres quadrats per persona hi ha una associació significativa, amb una χ^2 de 3.359,871, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,272.

Gràfic 4.11. «En una escala de 0 a 10 (en què 0 és satisfacció mínima, i 10, satisfacció màxima), fins a quin punt estàs satisfet o satisfeta de viure al teu habitatge?»

Nota: tan sols es consideren els casos que han introduït una valoració dins l'escala del 0 al 10 (el 73,9 % del total). En el total s'inclouen tots els règims de tinença (no sols compra i lloguer).

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

6

El cost de l'habitatge

Fer-se càrrec d'un habitatge equival molt més que internalitzar-ne les despeses econòmiques. Tàcitament, suposa acceptar l'obligació de tenir-ne cura, assegurar que es compleixen unes mínimes condicions d'habitabilitat, i que es respecten les normes de convivència de la comunitat i l'entorn. Tanmateix, la majoria de les aproximacions al «problema de l'habitatge» de la població jove el redueixen a la faceta econòmica, és a dir, quantificar quin cost suposa per a les persones joves adquirir o llogar un habitatge en el mercat lliure.

En aquest àmbit es genera una certa confusió, que acaba desembocant en resultats a vegades contradictoris. Per una banda, hi ha les recerques que comparen els preus d'oferta del mercat amb el salari o els ingressos d'una persona jove. Identificar quin preu tenen els habitatges o quina quantitat realment ingressa una persona jove ja és, per si mateixa, una operació gens diàfana. Aquesta mena de recerques, tot i la disparitat de criteris, acaben exterioritzant uns resultats inversemblants. Segons la darrera edició de l'Observatori d'Emancipació del Consell de la Joventut d'Espanya (CJE, 2023), una persona jove a les Illes Balears hauria de reservar el 99,8 % del sou net per adquirir un habitatge lliure i el 108,1 % per llogar-lo, de manera que les Balears s'erigeixen en una de les comunitats on aquest «cost d'accés» seria més elevat.

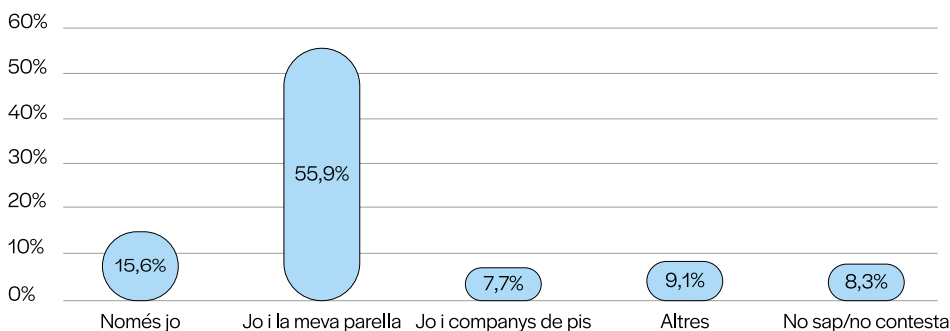
Aquestes xifres volen dir que les persones joves de les Illes dediquen veritablement aquestes quantitats impossibles a sufragar l'import mensual de la compra o el lloguer d'un habitatge? No pas. Es tracta d'indicadors teòrics o ficticis que, replicats al llarg del temps,

permeten avaluar com evolucionen la conjuntura del mercat immobiliari i el poder adquisitiu de les persones joves. Com més s'allunyen del 30-35 % dels ingressos, menys persones joves poden emancipar-se i l'accés a un habitatge lliure en el mercat es restringeix a una minoria que té un alt poder adquisitiu o una forta aportació econòmica de la família.

Per una altra banda, hi ha una segona línia de recerques que procuren xifrar la despesa real vinculada a l'habitatge per a les persones joves que viuen de manera autònoma en un habitatge. L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 s'ubicaria en aquest segon grup de recerques, ja que obre les portes a determinar l'import efectiu de la hipoteca i el lloguer, d'on provenen les fonts per afrontar aquests pagaments i quines dificultats declaren les persones joves per assumir-los. És aleshores quan s'esgrimeixen conceptes com *cost efectiu* (en contraposició al *cost d'accés*) o *risc de sobreendeutament*.

D'entrada, cal subratllar que només el 15,6 % de totes les persones joves emancipades en habitatges de lloguer o de compra amb una hipoteca en vigor reconeixen assumir en solitari el pagament de les rendes de lloguer o de les quotes del préstec hipotecari. La majoria (55,9 %) assumeix aquest compromís amb la seva parella, i un 7,7 %, amb les altres persones amb qui comparteix habitatge. El paper dels progenitors és tan escàs que no se'n pot publicar ni una proporció mínimament significativa (gràfic 4.12).

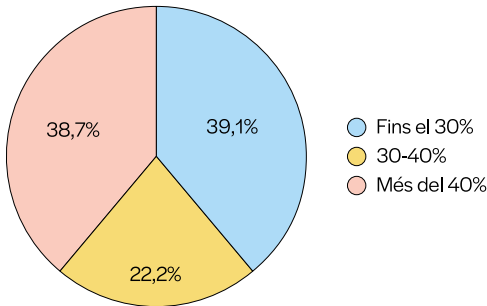
Gràfic 4.12. «Quines persones paguen o contribueixen a pagar el lloguer o la quota mensual de la hipoteca?»: persones emancipades entre els 15 i els 34 anys que viuen de lloguer o de compra amb hipoteca

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Pel que fa a l'esforç econòmic que comporta abonar mensualment el càrrec del lloguer o la hipoteca, es pot observar una certa dualitat (gràfic 4.13): en el 68,5 % dels casos amb informació completa, un 39,1 % assumeix una despesa «raonable», perquè no arriba al 30 % dels ingressos de tota la llar; a l'extrem oposat, i en una magnitud molt similar, el 38,7 % es troben en una situació econòmicament molt vulnerable, ja que reserven més del 40 % dels ingressos a pagar l'habitatge. Aquest sobreendeutament és més freqüent en les persones joves que viuen de lloguer.

Gràfic 4.13. «Quin percentatge aproximat dels ingressos mensuals de la llar dediqueu a pagar el lloguer o la hipoteca?»: persones emancipades entre els 15 i els 34 anys que viuen de lloguer o de compra amb hipoteca

Nota: hi ha un 31,5 % de casos sense resposta.

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

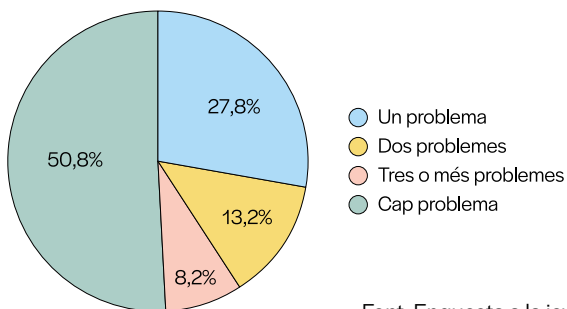
Aquestes valoracions econòmiques es tradueixen, paral·lelament, en apreciacions subjectives disperses sobre les dificultats que comporta encarar-se amb el cost de l'habitatge. Si un 58,8 % de la població jove emancipada en habitatges de lloguer o amb una hipoteca manifesta no tenir cap entrebanc en aquest sentit, un altre 34,6 % admet que té dificultats sovint, sempre o gairebé sempre. Els col·lectius que expressen més aquesta incomoditat i neguit són, una altra vegada, les persones llogateres i, per descomptat, les que dediquen més del 40 % dels ingressos a pagar l'habitatge.¹⁹

Els atzucacs derivats del pagament de l'habitatge es poden objectivar en problemàtiques ben concretes. Per exemple, en els darrers dos anys, el 20,3 % de les persones emancipades han necessitat ajut per pagar el lloguer o la hipoteca;²⁰ el 23,2 % no han pogut cobrir per si mateixes les despeses dels subministraments de l'habitatge; el 21,9 % han hagut de compartir pis, i el 12,5 % s'han mudat a un habitatge amb un lloguer més econòmic. Aquestes quatre adversitats, a més de les altres que recull l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 amb respostes molt escasses (haver patit un desnonament, haver venut l'habitatge per la incapacitat de continuar sufragant la hipoteca...), es poden acumular simultàniament o no sobre les mateixes persones. A la pràctica, tan sols la meitat (50,8 %) de les persones joves emancipades a les Illes Balears no n'ha patida cap en els darrers anys, i el 8,2 %, tres o més (gràfic 4.14). Les persones que comparteixen un pis de lloguer —sigui amb amigats, sigui amb coneguts o companys de feina o d'estudis— admeten haver experimentat una major quantitat d'aquests problemes que la resta de persones joves emancipades.

¹⁹ Entre el cost de l'habitatge i les dificultats verbalitzades per assumir-lo hi ha una associació molt significativa, amb una χ^2 de 166,018, un nivell de significació del 0,0 % i una V de Cramer de 0,340.

²⁰ Els resultats es limiten a la població emancipada en habitatges de lloguer o de compra amb hipoteca.

Gràfic 4.14. Nombre de problemes vinculats al pagament de l'habitatge en els dos darrers anys: persones emancipades entre els 15 i els 34 anys

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

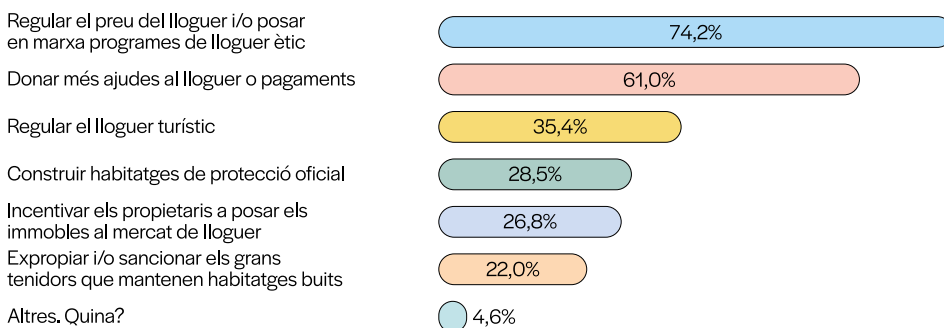
7

Propostes per facilitar l'emancipació de les persones joves

La descripció exògena de les causes que obstaculitzen la independència residencial de la població jove a les Illes Balears i les morfologies desiguals que acaba adoptant contribueixen a emfatitzar que no es tracta d'un trànsit ni senzill ni igualitari. La formulació de propostes d'actuació en queda al marge. Afortunadament, en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 obrí la porta perquè totes les persones joves —tant emancipades com no— escollissin quines mesures d'una llista predeterminedada jutjaven com a més idònies per «paliar la dificultat d'emancipació residencial de la gent jove» (gràfic 4.15).

Les dues mesures amb més respostes, molt per damunt de totes les altres —amb més del 60 % de tota la població de les Illes Balears que s'expressa obertament a favor—, han estat «regular legislativament el preu del lloguer o posar en marxa programes de lloguer ètic» (74,2 %) i «donar més ajudes al lloguer o pagaments (quotes puntuals de la hipoteca, equipament de la llar...)» (61,0 %). En una segona escala, s'hi troben «regular el lloguer turístic» (35,4 %), «construir habitatges de protecció oficial» (28,5 %), «incentivar els propietaris a posar els immobles en el mercat de lloguer» (26,8 %), i «expropiar o sancionar els grans tenidors que mantenen habitatges buits» (22,0 %).

Gràfic 4.15. «Quines de les mesures següents consideres més encertades per paliar la dificultat d'emancipació residencial de la gent jove?»

Nota: pregunta multiresposta.

S'han agrupat totes les respostes, independentment de l'ordre d'importància indicat.

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Curiosament, en les tres prioritats més assenyalades no hi ha gaire divergència segons l'edat, el sexe, la nacionalitat o l'estatus residencial. Les úniques matisacions podrien ser que les dones joves es mostren més favorables a regular els preus en el mercat de lloguer i augmentar els ajuts directes al pagament de l'habitatge, en què coincideixen amb les persones d'entre 15 i 19 anys i les que tenen la nacionalitat espanyola o comunitària.

Conclusions

Poder allotjar-se en un habitatge o indret que no sigui el domicili familiar és un dels «ritus de pas» transcendents que simbolitzen el pas cap a la vida adulta. No és pas l'únic, de la mateixa manera que tampoc no és irreversible. Malgrat tot, en aquest capítol s'ha restringit l'emancipació a la dimensió residencial, perquè concorda amb altres estudis i perquè, des del punt de vista quantitatiu, comporta un canvi físic mesurable més fàcilment. Aquest moment vital del pas de la dependència familiar a la vida adulta —amb totes les llums, ombres i zones d'indefinició que duu associades— probablement condiciona molts dels itineraris que segueix la biografia de les persones durant els anys posteriors de la seva vida, ja que el cost d'oportunitat d'accedir a un tipus d'habitatge o un altre, en les societats mercantilitzades, amplia o restringeix les alternatives viables en altres àmbits de la vida quotidiana (l'oci i el lleure, la formació, la mobilitat, etc.).

L'anomenat «problema de la població jove i l'habitatge» no és exclusiu de les Illes Balears o d'Espanya, ja que hi intervenen factors globals vinculats a la conjuntura macroeconòmica i els règims de provisió de benestar. Això no és incompatible amb el fet que, dins cada territori, s'hi puguin detectar especificitats. Les Illes Balears són una de les comunitats autònomes on, proporcionalment, hi ha més persones emancipades (el 39,7% del total), per més que aquesta major autonomia residencial agregada desdibuixa la seva plasmació concreta.

En aquest capítol justament s'han remarcat les variables que més intervenen en l'emancipació residencial de la població jove de les Illes Balears, com l'edat, el sexe, el lloc de naixement o la mobilitat residencial. La situació laboral, el caràcter precari de la feina, l'origen familiar o el nivell d'estudis, en canvi, prenen molt més protagonisme a l'hora de caracteritzar els quatre tipus de persones joves emancipades que s'han pogut esbossar, cadascun dels quals presenta unes singularitats específiques amb relació al règim de tinença o la configuració de la llar. Projectar la població jove, fins i tot l'emancipada, com un grup homogeni i immutable és una simplificació —intencionadament o no— excessiva.

Davant la fragilitat i vulnerabilitat de moltes persones joves, hi ha força unanimitat en les propostes d'intervenir en els preus del mercat de lloguer —modalitat predominant entre la població jove emancipada— i instrumentalitzar línies d'ajuts específics per contribuir a esmoreir a curt termini les despeses de l'habitatge.

Referències bibliogràfiques

- Alcover, A. M., i Moll, F. de B. (1926-1962). *Diccionari català-valencià-balear* [DCVB]. Institut d'Estudis Catalans; Institució Francesc de Borja Moll.
- Aragonés, J. I., Amérgo, M., i Pérez-López, R. (2016). Residential satisfaction and quality of life. A G. Fleury-Bahi, E. Pol i O. Navarro (ed.), *Handbook of environmental psychology and quality of life research* (p. 311-328). Springer.
- Banc d'Espanya (2022). Encuesta financiera de las familias (EFF) 2020: métodos, resultados y cambios desde 2017. *Boletín Económico*. <https://www.bde.es/wbe/es/publicaciones/publicaciones-discontinuas/articulos-analiticos/encuesta-financiera-familias-eff-2020-metodos-resultados-y-cambios-desde-2017.html>
- Benedicto, J. (dir.) (2017). *Informe Juventud en España 2016*. Injuve. <https://www.injuve.es/observatorio/demografia-e-informacion-general/informe-juventud-en-espana-2016>
- Bourdieu, P. (2002). *Sociología y cultura*. Grijalbo.
- Consell de la Joventut d'Espanya (2023). *Observatorio de Emancipación*. <https://www.cje.org/investigacion/#observatorio>
- Echaves, A. (2017). Emancipación residencial y sistema de provisión de vivienda: la heterogeneidad autonómica del modelo español. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 159, 51-72. <http://dx.doi.org/10.5477/cis/reis.159.51>
- Gil Calvo, E. (2002). Emancipación tardía y estrategia familiar (El caso de los hijos que ni se casan ni se van de casa). *Revista de Estudios de Juventud*, 58. <https://www.injuve.es/observatorio/familia-pareja-e-igualdad-de-genero/no-58-emancipacion-y-familia>
- Gil Solsona, D. (2023). *La emancipación compleja. Cambios en los procesos de independencia juvenil en España entre 1990 y 2020 en perspectiva comparada*. [Tesi doctoral, Universitat de València]. <https://roderic.uv.es/handle/10550/87925>
- Mascarell, M. (2006). Estrategias familiares y acceso a la vivienda. A X. Roigé (coord.), *Familias de ayer, familias de hoy: continuidades y cambios en Cataluña* (p. 195-218). Icaria.
- Mills, C. W. (1987). *La imaginació sociològica*. Herder.
- Patón, J. M. (2007). Emancipación juvenil y políticas de vivienda en Europa. ACE: *Arquitectura, Ciudad y Entorno*, 5, 523-554. <https://upcommons.upc.edu/handle/2099/3709>
- Robbete, N. (2010). The diversity of pathways to adulthood in France: Evidence from a holistic approach. *Advances in Life Course Research*, 15 (2-3), 89-96. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1040260810000067>
- Serracant, P. (2011). Changing youth? Continuities and ruptures in transitions into adulthood among Catalan young people. *Journal of Youth Studies*, 15 (2), 161-176. https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2012/174739/jouyoustu_a2012v15n2p161iENG.pdf

El jovent de les Illes Balears passa la major part del temps d'oci a Internet

Isabel Llodrà-Riera

1

Introducció

L'oci és un aspecte fonamental en la vida de les persones. Tradicionalment, el temps d'oci es contraposa al temps que hom ha de dedicar a les obligacions, siguin laborals siguin educatives o familiars. El trànsit a la vida adulta i l'autonomia personal comporta l'assumpció de responsabilitats, de manera que l'accés al mercat laboral, l'emancipació residencial o la construcció d'una família pròpia impliquen obligacions i canvis en la disposició del temps d'oci.

Segons la definició que recull la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), *lleure* és el «temps lliure del qual hom disposa fora de les ocupacions regulades per a distreure's de les obligacions quotidianes». Aquí s'introdueix, doncs, la distracció com a condició. Ara bé, anant més enllà, d'acord amb Joffre Dumazedier (Mayos i Sala, 2012), el lleure té tres possibilitats: descansar, divertir-se i desenvolupar la personalitat tot participant de manera voluntària i desinteressada en la vida social de la comunitat. Per tant, «la concepció de les tres D» de Dumazedier defineix les funcions bàsiques del temps lliure: descans, diversió i desenvolupament de la personalitat. El descans ens allibera de la fatiga, la diversió ho fa de l'avorriment, i té la funció de desenvolupar la personalitat, ja que ens permet crear i ampliar noves aptituds personals i socials.

En l'actualitat, més centrat en els infants i joves, parlem de *lleure educatiu* per referir-nos a les activitats o iniciatives de temps lliure amb intencionalitat pedagògica, en què el desenvolupament de la personalitat, sense oblidar la diversió i el descans, es configura com un dels pilars fonamentals.

La important evolució dels conceptes d'*oci*, *lleure* i *lleure educatiu* es reflecteix en normatives que tenen per objectiu desplegar els drets i establir els requisits per garantir la qualitat i la seguretat que ha de tenir el lleure educatiu perquè assoleixi les seves finalitats pedagògiques. En aquest context, la Llei 10/2022, de 23 de desembre, de lleure educatiu per a infants i joves de les Illes Balears (*Butlletí Oficial de les Illes Balears* núm. 169, de 29 de desembre de 2022), assenyala en el punt 1 de l'article 1 que la «lleï té per objecte desenvolupar el dret d'infants i joves a gaudir d'un lleure educatiu de qualitat, segur i en condicions d'equitat, sense discriminacions per raons de sexe o de gènere, econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat». A més a més, aquesta llei regula la formació, els serveis, les activitats i les instal·lacions destinats a infants i joves de les Illes Balears i estableix que «s'entén per *lleure educatiu* el conjunt d'activitats, serveis i experiències d'educació no formal que es realitzen en el temps lliure, amb una intencionalitat pedagògica fora dels àmbits escolar i familiar, amb l'objectiu d'acompanyar infants i joves en l'adqui-

sició de competències i habilitats socials i de fer-los protagonistes de la seva pròpia vida, així com actius i compromesos socialment». Altrament, reconeix «el caràcter educatiu del lleure i la seva contribució, juntament amb l'escola, la família i la comunitat, al desenvolupament integral de la infància i el jovent, mitjançant la promoció de valors universals i de drets humans, el foment de la igualtat entre homes i dones i la promoció d'actituds de reflexió, de crítica, de participació i de compromís social i mediambiental».

Com és lògic, el que hom fa o pot fer en temps d'oci ha patit canvis significatius al llarg del temps, fruit, per una banda, del context històric i social, que marca el temps i els recursos disponibles, i, per una altra banda, de l'evolució mateixa del concepte d'oci i *lleure*. Amb relació al context i, més concretament, quant als recursos disponibles, en l'actualitat les tecnologies de la informació i la comunicació estan molt presents en el temps d'oci de la població dels països més desenvolupats i, molt especialment, en el de les persones joves: mòbils, tauletes, ordinadors, sèries, pel·lícules, xarxes socials, influenciadors... proporcionen a l'oci les funcions que assenyala Dumazedier? És clar que proporcionen diversió o almenys distracció; també descans, si pensam que com a espectador hom és un subjecte passiu en la majoria de les ocasions, però no sempre està tan clara la presència de la tercera funció que descriu Dumazedier: el desenvolupament personal.

Aquest capítol de l'Enquesta duu per títol «Oci i Internet», per deixar palès el rellevant lligam que hi ha actualment entre ambdós termes, i més en la població jove. Al llarg del capítol s'analitzen les dades de les respostes a les vuit preguntes que el qüestionari de l'Enquesta preveia en relació amb aquest apartat, amb les quals es volen conèixer els aspectes següents:

- A. La disponibilitat de temps lliure i d'oci dels i les joves diàriament i els caps de setmana.
- B. La participació en activitats de lleure educatiu duites a terme en diferents tipus d'instal·lacions juvenils, que el punt 4 de l'article 23 de la Llei 10/2022 classifica en instal·lacions amb pernoctació o sense:
  - a. Instal·lacions amb pernoctació: albergs per al lleure; campaments infantils i juvenils; cases de colònies; refugis juvenils, i d'altres que s'estableixin reglamentàriament.
  - b. Instal·lacions sense pernoctació: granges escola; aules de natura; centres infantils o juvenils de lleure educatiu (com poden ser els casals o serveis de dinamització juvenil).
- C. El tipus o la condició en què es duu a terme aquesta participació: com a persona que n'és usuària o com a professional del lleure educatiu —grup que queda conformat pels monitors i les monitores i els directors i les directores d'activitats de lleure educatiu infantil i juvenil, tal com recull l'apartat 1 de l'article 30 de l'esmentada Llei 10/2022.

D'altra banda, la necessitat de reduir el qüestionari (en el temps necessari de resposta i, per tant, en el nombre de preguntes) ens va portar a decidir, tenint en compte l'important ús dels dispositius electrònics que fa el jovent en el seu temps d'oci, que la resta de preguntes d'aquest capítol aportassin informació relativa als aspectes següents:

- D. El temps d'ús d'Internet i quines són les xarxes socials que més utilitza el jovent.
- E. La freqüència amb què es juga a jocs d'apostes o d'atzar en línia i presencialment i, si escau, els doblers gastats.

Finalment, cal comentar que els tipus d'activitats i la freqüència amb què es duen a terme —tret de les que tenen a veure amb l'ús d'Internet— es tracten en la primera pregunta (P104) del capítol que l'Enquesta destina a la cultura i la llengua.

2

Context: la digitalització de l'oci

La digitalització ha calat en tots els àmbits socials, entre els quals hi ha els de l'oci i les relacions socials, i els joves, ara nadius digitals,⁰¹ són dels que més usen Internet durant el temps d'oci. El 97,6 % de persones de les Illes Balears de 16 a 24 anys han utilitzat Internet diàriament (almenys cinc dies a la setmana), així com el 100 % de les persones de 25 a 34 anys (INE, 2022).

Els serveis lligats a l'entreteniment són els usos principals de les tecnologies digitals a Espanya. En els darrers tres mesos, el 75,5 % dels usuaris d'Internet han escoltat o descarregat música de serveis en línia, i un 65,5 % veu pel·lícules o sèries en plataformes en estríming (Fundación Telefónica, 2023).

En els apartats següents s'analitza com el jovent de les Illes Balears passa el temps d'oci, el temps lliure i el temps a Internet, i es comparen per segments en què estadísticament les diferències siguin significatives.

3

Oci i temps lliure

Hi ha una relació directa entre el temps lliure entre setmana i el cap de setmana. Com més temps lliure entre setmana, també tenen més temps lliure el cap de setmana —correlació de Pearson:⁰² 0,830. Ara bé, no es troba cap correlació de, com més temps lliure, més hores connectats a Internet per oci —perquè la correlació de Pearson no s'apropa a 1.

El 34,9 % del jovent de les Illes Balears disposa de més de quatre hores de temps lliure diari entre setmana, i el 71,4 %, el cap de setmana. Entre setmana hi ha més variabilitat del temps lliure disponible, que es reparteix entre una o dues hores (21,7 %) i tres o quatre hores (30,7 %) (taula 5.1).

01 *Nadiu digital*: «Persona que ha nascut en un entorn tecnològic digital normalitzat i que, havent interactuat amb aquesta tecnologia des de les primeres etapes de la infantesa, té un coneixement i un domini notable de les seves aplicacions» (TERMCAT, 2019-2023; <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/269/fitxa/ND-Q50TYwNA%3D%3D>).

02 La correlació de Pearson explica la relació entre dues variables quantitatives. Com més s'apropa a 1 o -1, més correlació directa o indirecta existeix, respectivament.

Taula 5.1. Temps lliure diari, entre setmana i el cap de setmana

	Menys d'una hora	Una o dues hores	Tres o quatre hores	Més de quatre hores	NS	NC
Entre setmana	5,2%	21,7%	30,7%	34,9%	5,0%	2,4%
Cap de setmana	2,3%	5,8%	13,3%	71,4%	4,8%	2,4%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 38 % del jovent ha participat en activitats de lleure educatiu: quasi quatre de cada deu han participat en campaments, colònies o camps de voluntariat. Un 15,7% ha participat almenys un any en activitats de lleure educatiu com a membre de l'equip directiu, cosa que significa que té formació com a professional del lleure educatiu. (taula 5.2).

Taula 5.2. Participació en activitats de lleure educatiu (campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.)

	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC
Com a participant	56,1%	13,3%	20,9%	3,8%	3,4%	2,6%
Com equip directiu (<i>monitor o monitora, o director o directora</i>)	72,9%	5,8%	7,5%	2,4%	2,4%	2,7%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La meitat del jovent d'entre 15 i 19 anys de les Illes ha participat alguna vegada en activitats de lleure educatiu, com ara campaments, colònies, camps de voluntariat... De fet, més d'un de cada tres joves d'entre 15 i 19 anys han repetit l'experiència, i un de cada quatre dels joves que ara tenen entre 20 i 24 anys. La participació, com és lògic, disminueix amb l'edat (taula 5.3). Per una altra banda, dels que hi han participat alguna vegada com a membres de l'equip directiu, un 8,7% del grup d'edat de 25 a 29 anys i un 9,4% del grup de 30 a 34 anys hi han anat més d'un any (taula 5.4).

Taula 5.3. Participació en activitats de lleure educatiu (campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.) com a PARTICIPANT, per edats

GRUP D'EDAT	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC	Total
De 15 a 19 anys	45,7%	15,4%	25,7%	7,5%	3,4%	2,4%	100,0%
De 20 a 24 anys	53,4%	15,0%	21,4%	4,4%	3,8%	2,0%	100,0%
De 25 a 29 anys	60,7%	12,6%	19,2%	2,6%	3,1%	1,9%	100,0%
De 30 a 34 anys	62,3%	10,8%	18,3%	1,5%	3,2%	3,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Quasi el 18 % del jovent balear d'entre 20 i 29 anys ha exercit com a monitor o monitora o bé director o directora de temps lliure.

Taula 5.4. Participació en activitats de lleure educatiu (campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.) com a EQUIP DIRECTIU, per edats

GRUP D'EDAT	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC	Total
De 15 a 19 anys	84,4%	5,7%	2,6%	3,0%	2,4%	2,0%	100,0%
De 20 a 24 anys	77,7%	5,5%	8,6%	3,7%	2,6%	2,0%	100,0%
De 25 a 29 anys	77,7%	7,1%	8,7%	1,7%	2,6%	2,2%	100,0%
De 30 a 34 anys	77,7%	4,9%	9,4%	1,7%	2,2%	4,2%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 40 % de les dones joves ha participat en activitats de lleure. De fet, el 28 % hi ha anat més d'un any. En canvi, la participació dels homes joves és una mica inferior: el 35,7 % hi ha participat alguna vegada, i dos de cada deu han repetit l'experiència més d'un any (taula 5.5).

Taula 5.5. Participació en activitats de lleure educatiu (campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.) com a PARTICIPANT, per sexes

SEXE	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC	Total
Homes	57,2%	14,4%	18,0%	3,3%	3,7%	3,4%	100,0%
Dones	55,1%	12,2%	23,6%	4,3%	3,0%	1,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 18,6 % de les joves ha treballat en l'equip directiu com a directora o monitora de temps lliure. La participació dels homes joves és inferior en sis punts (12,6 %) (taula 5.6).

Taula 5.6. Participació en activitats de lleure educatiu (campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.) com a EQUIP DIRECTIU, per sexes

SEXE	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC
Homes	80,9%	5,1%	5,5%	2,0%	3,0%	3,5%
Dones	77,6%	6,4%	9,4%	2,8%	1,8%	1,9%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En els darrers dotze mesos, només un 3,8 % del jovent de les Illes Balears ha participat en activitats organitzades pel casal de joves o el servei de dinamització juvenil, i hi participen més dones que homes (taula 5.7). El grup d'edat que més hi participa és el més jove, de 15 a 19 anys (8,1 %), i minva la participació a mesura que s'incrementa l'edat (taula 5.8). Amb molta diferència respecte de les altres illes, el jovent de Formentera, seguit del de la part forana, és el que més manifesta participar en aquest tipus d'activitats (taula 5.9).

Taula 5.7. Participació en els darrers dotze mesos en activitats organitzades pel casal de joves o el servei de dinamització juvenil, per sexes

SEXE	Si	No	NS	NC	Total
Homes	3,0%	93,2%	2,5%	1,3%	100,0%
Dones	4,5%	93,1%	1,9%	0,4%	100,0%
Total	3,8%	93,2%	2,2%	0,8%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 5.8. Participació en els darrers dotze mesos en activitats organitzades pel casal de joves o el servei de dinamització juvenil, per edats

GRUP D'EDAT	Si	No	NS	NC	Total
De 15 a 19 anys	8,1%	85,2%	5,7%	1,0%	100,0%
De 20 a 24 anys	4,2%	93,6%	1,8%	0,4%	100,0%
De 25 a 29 anys	2,7%	95,4%	1,4%	0,5%	100,0%
De 30 a 34 anys	1,1%	97,1%	0,5%	1,4%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 5.9. Participació en els darrers dotze mesos en activitats organitzades pel casal de joves o el servei de dinamització juvenil, per territoris

TERRITORI	Si	No	NS	NC	Total
Palma	2,1%	94,6%	2,2%	1,0%	100,0%
Part forana	5,7%	91,2%	2,4%	0,7%	100,0%
Menorca	3,0%	94,0%	2,1%	0,9%	100,0%
Eivissa	1,5%	95,5%	2,1%	0,9%	100,0%
Formentera	8,0%	89,7%	1,9%	0,4%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Internet i xarxes socials

Hi ha una relació directa entre el temps d'oci que passen diàriament a Internet entre setmana i el cap de setmana —correlació de Pearson: 0,905. És a dir, com més temps passen cada dia a Internet entre setmana, també hi passen més temps el cap de setmana, ja que veim que l'índex de Pearson s'acosta molt a 1.

El 50,1 % del jovent passa entre una i tres hores a Internet, i el 21,1 % entre tres i sis hores, diàries, entre setmana per oci, i el cap de setmana un percentatge més alt hi passa més temps (taula 5.10). Entenem per utilitzar Internet: xatejar, enviar o rebre correus electrònics o WhatsApp, utilitzar les xarxes socials, jugar, veure vídeos...

Taula 5.10. Temps a Internet per oci

	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC
Entre setmana (de dilluns a dijous)	14,3 %	50,1%	21,1 %	8,5 %	3,9 %	2,2 %
El cap de setmana (de divendres a diumenge)	8,2 %	39,6 %	30,6 %	15,1 %	4,3 %	2,2 %

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El jovent d'Eivissa (18,1 %) i la part forana (16,4 %) és el que, en general, passa menys temps (menys d'una hora) a Internet per oci entre setmana. Els que hi passen més de sis hores són més els de Menorca (9,4 %) i de Palma (9,1 %) (taula 5.11).

Taula 5.11. Temps a Internet per oci entre setmana, per territoris

TERRITORI	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC	Total
Palma	12,2%	51,6%	21,2%	9,1%	3,1%	2,7%	100,0%
Part forana	16,4%	49,1%	22,3%	7,4%	3,5%	1,3%	100,0%
Menorca	14,5%	52,2%	19,3%	9,4%	2,5%	2,1%	100,0%
Eivissa	18,1%	44,7%	22,4%	8,2%	4,5%	2,1%	100,0%
Formentera	9,9%	51,5%	19,5%	8,0%	8,0%	3,1%	100,0%
Total	14,3%	50,1%	21,1%	8,5%	3,9%	2,2%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per grups d'edat, els més joves són els que hi passen més temps. En el grup dels 15 als 19 anys, un 15 % arriben a passar més de sis hores diàries, entre setmana, a Internet per oci, i els que hi passen menys d'una hora són els de 30 a 34 anys (14,3 %). Així doncs, com més grans tornen, menys temps passen a Internet per oci (taula 5.12).

Taula 5.12. Temps a Internet per oci entre setmana, per edats

GRUP D'EDAT	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC	Total
De 15 a 19 anys	5,7%	44,7%	29,6%	15,0%	2,8%	2,2%	100,0%
De 20 a 24 anys	9,7%	50,3%	25,2%	8,6%	4,2%	2,0%	100,0%
De 25 a 29 anys	16,5%	51,9%	19,0%	6,6%	4,1%	1,9%	100,0%
De 30 a 34 anys	22,9%	52,5%	12,8%	4,9%	4,3%	2,6%	100,0%
Total	14,3%	50,1%	21,1%	8,5%	3,9%	2,2%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els caps de setmana també els més joves de 15 a 19 anys són els que passen més temps a Internet: un 41,1 % hi passen entre tres i sis hores, i un 28,1 % —és a dir, quasi tres de cada deu joves— hi passen més de sis hores diàries (taula 5.13).

Taula 5.13. Temps a Internet per oci el cap de setmana, per edats

GRUP D'EDAT	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC	Total
De 15 a 19 anys	1,6%	23,3%	41,1%	28,1%	3,6%	2,4%	100,0%
De 20 a 24 anys	6,9%	36,7%	32,4%	17,4%	4,6%	2,0%	100,0%
De 25 a 29 anys	9,5%	43,5%	29,4%	11,4%	4,3%	1,9%	100,0%
De 30 a 34 anys	13,2%	51,1%	22,0%	6,5%	4,8%	2,5%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els homes passen lleugerament més temps a Internet per oci que les dones, tant entre setmana (taula 5.14) com el cap de setmana (taula 5.15).

Taula 5.14. Temps a Internet per oci entre setmana, per sexes

SEXE	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC	Total
Homes	13,9%	48,1%	21,7%	9,7%	3,7%	2,9%	100,0%
Dones	14,7%	51,8%	20,5%	7,4%	4,1%	1,5%	100,0%
Total	14,3%	50,1%	21,1%	8,5%	3,9%	2,2%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 5.15. Temps a Internet per oci el cap de setmana, per sexes

SEXE	Menys d'una hora	Entre una i tres hores	Entre tres i sis hores	Més de sis hores	NS	NC	Total
Homes	7,9%	36,5%	31,5%	17,0%	4,1%	2,9%	100,0%
Dones	8,4%	42,4%	29,8%	13,4%	4,5%	1,5%	100,0%
Total	8,2%	39,6%	30,6%	15,1%	4,3%	2,2%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les xarxes socials més utilitzades pel jovent de les Illes Balears, en primera opció, són Instagram (52 %); en segona posició, WhatsApp (17,7 %), i, en tercera, Facebook (9,3 %). No és fins a la tercera opció que surt TikTok com a xarxa més usada (16 %), en la segona posició del rànquing; en la segona opció, surt en la tercera posició del rànquing, amb un 18,2 % del jovent que manifesten utilitzar-la (taula 5.16).

Taula 5.16. Xarxes socials més utilitzades

XARXES	1a opció	2a opció	3a opció
Instagram	52,0%	28,0%	11,8%
WhatsApp	17,7%	11,6%	15,7%
Facebook	9,3%	19,1%	15,5%
YouTube	7,0%	8,9%	13,8%
TikTok	6,0%	18,2%	16,0%
Twitter	4,0%	6,9%	11,6%
Twitch	1,1%	1,1%	2,1%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Tot i que en l'àmbit estatal TikTok és una de les xarxes social que augmenta més la penetració (32 %) i qui la utilitza més són els joves (el 75 % de 12 a 17 anys, el 56 % de 18 a 24 anys), segons un estudi fet per IAB Spain (2023) no és la que més utilitza el jovent de les Illes Balears.

El jovent ha manifestat com a primera opció en la qual crea més contingut Instagram (61,5 %), seguit per WhatsApp (26,8 %). A Facebook miren més (12 %), en comptes de crear-hi contingut (4 %). És en la segona opció quan apareix TikTok, en el tercer lloc del rànquing. En la segona opció, un 13,3 % del jovent crea contingut a TikTok i un 19,7 % en miren (taula 5.17).

Taula 5.17. Xarxes socials en què es crea més contingut

	Xarxa	Hi crei contingut	Només mir
1a opció	Instagram	61,5%	47,2%
	WhatsApp	26,8%	13,1%
	Facebook	4,0%	12,0%
2a opció	Instagram	37,4%	25,5%
	Facebook	12,4%	21,1%
	TikTok	13,3%	19,7%
3a opció	TikTok	9,6%	17,8%
	WhatsApp	35,6%	10,4%
	Facebook	12,1%	16,4%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Segons l'edat, hi ha variabilitat en l'ús de les xarxes socials indicades com a primera opció. En totes les edats, Instagram és la més utilitzada, i WhatsApp, la segona indicada com a la primera opció. A partir de la tercera xarxa social mencionada en la primera opció ja canvia la posició segons el grup d'edat: de 15 a 19 anys és TikTok (13,9 %), seguit de YouTube (19,1 %); de 20 a 24 anys és YouTube (8,9 %), seguit de TikTok (5,9 %); de 25 a 29 anys és Facebook (11 %), seguit de Twitter (4,9 %), mentre que de 30 a 34 anys és Facebook (19,5 %), que es menciona per davant de WhatsApp (19,1 %), seguit de YouTube (5 %) (taula 5.18).

Taula 5.18. Ús de xarxes socials indicades com a primera opció, per edats

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Instagram	57,0%	51,3%	53,7%	46,7%	52,0%
WhatsApp	12,2%	21,2%	18,0%	19,1%	17,7%
Facebook	1,1%	4,0%	11,0%	19,5%	9,3%
YouTube	10,1%	8,9%	4,7%	5,0%	7,0%
TikTok	13,9%	5,9%	3,4%	1,7%	6,0%
Twitter	3,2%	4,6%	4,9%	3,3%	4,0%
Twitch	0,6%	1,4%	1,3%	0,9%	1,1%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La distribució de l'ús de les xarxes socials entre homes i dones és un poc diferenciada. Així, les dones utilitzen més Instagram, WhatsApp, Facebook i TikTok que els homes, mentre que els homes utilitzen més YouTube, Twitter i Twitch (taula 5.19).

Taula 5.19. Ús de xarxes socials indicades com a primera opció, per sexes

	Homes	Dones	Total
Instagram	47,4%	55,9%	52,0%
WhatsApp	15,3%	19,7%	17,7%
Facebook	8,1%	10,2%	9,3%
YouTube	12,5%	2,4%	7,0%
TikTok	5,1%	6,6%	6,0%
Twitter	5,9%	2,4%	4,0%
Twitch	2,1%	0,2%	1,1%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Amb la quantitat d'hores setmanals que la joventut de les Illes Balears passa a Internet cal demanar-se quines altres activitats particulars hi fan, a banda de participar en xarxes socials. En la taula 5.20 es poden observar les activitats que hi fan els joves de l'Estat espanyol i les tendències segons el grup d'edat. Relacionat amb l'entreteniment, es comprova que un 94,2 % del grup de 16 a 24 anys escolten música per Internet, xifra que baixa a un 89,8 % en els de 25 a 34 anys. També va baixant l'opció de veure pel·lícules o vídeos sota demanda a través de plataformes comercials —el 84,3 % fins als 24 anys i el 77,8 % fins als 34 anys—, i jugar en línia —el 64,1 % en els més joves i el 48 % en els més grans. En canvi, hi ha altres activitats que van pujant així com creixen, com cercar informació sobre temes de salut, vendre béns o serveis, o utilitzar la banca per Internet (INE, 2022).

Taula 5.20. Serveis utilitzats a Internet pels joves residents a Espanya

	De 16 a 24 anys	De 25 a 34 anys
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb la comunicació	99,1	99,8
rebre o enviar correus electrònics	91,8	93,9
telefonar o rebre videotrucades a través d'Internet	88,7	88,8
participar en xarxes socials	92,8	83,6
usar missatgeria instantània (WhatsApp, Skype, Messenger...)	98,4	98,6
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb la informació	90,4	94,0
cercar informació sobre béns i serveis	81,5	83,3
llegir notícies, periòdics o revistes en línia	77,4	85,7
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb la participació política i social	25,9	28,1
emetre opinions sobre assumptes de tipus cívic o polític	22,4	23,4
formar part de consultes en línia o votacions sobre temes cívics o polítics	11,4	16,4
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb l'entreteniment	98,1	97,2
escoltar música o descarregar música	94,2	89,8
veure programes emesos per Internet (en directe o en diferit) de canals de televisió	68,8	66,3
veure pel·lícules o vídeos sota demanda a través de plataformes comercials	84,3	77,8
veure continguts de vídeo de llocs per compartir	87,1	84,0
jugar o descarregar jocs	64,1	48,0
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb la salut	77,3	88,3
cercar informació sobre temes de salut	66,7	78,2
concertar cita mèdica pel web o l'aplicació	44,8	63,9
accedir a arxius personals de salut	33,7	49,5
accedir a altres serveis de salut	28,5	41,8
Persones que han fet alguna activitat relacionada amb l'educació	77,3	61,1
fer algun curs en línia	33,7	43,8
utilitzar material d'aprenentatge en línia que no sigui un curs complet en línia	68,2	50,8
comunicar-se amb educadors o estudiants mitjançant eines d'àudio o vídeo	64,2	38,0
Persones que han fet alguna altra activitat	65,2	83,9
vendre béns o serveis a través d'un lloc web o una aplicació	22,2	30,0
utilitzar banca per Internet (inclosa la banca mòbil)	62,2	82,5

Font: Institut Nacional d'Estadística (2022).

5

Jocs d'apostes o d'atzar en línia

El 89,3 % de les joves i el 72,9 % dels joves no juguen mai a jocs d'apostes o d'atzar en línia, mentre que un 1,5 % dels homes hi juguen molt sovint i un 1,7 % sovint (taula 5.21). Sembla, per tant, que hi ha un biaix de gènere: el nombre dels joves que juguen sovint o molt sovint a jocs d'atzar en línia triplica el de les dones joves, de manera que, mentre que ells se situen en el 3,2 %, elles només representen l'1,1 %. Per edats i per territoris no hi ha diferències significatives.

Taula 5.21. Freqüència amb què es juga a jocs d'apostes o d'atzar en línia, per sexes

	Homes	Dones	Total
Molt sovint	1,5%	0,4%	0,9%
Sovint	1,7%	0,6%	1,1%
De tant en tant	6,0%	2,5%	4,2%
Rarament	15,6%	6,5%	10,9%
Mai	72,9%	89,3%	81,4%
NS	0,8%	0,3%	0,5%
NC	1,5%	0,4%	0,9%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les dones manifesten que juguen a jocs d'apostes o d'atzar presencialment rarament (8,6 %) o de tant en tant (3,3 %) (taula 5.22), xifres que són un poc més elevades que en línia (el 6,5 % i el 2,5 %, respectivament) (taula 5.21). Un 14,3 % de les dones juga almenys alguna vegada presencialment (taula 5.22), i un 11,7 %, en línia (taula 5.21).

Taula 5.22. Freqüència amb què es juga a jocs d'apostes o d'atzar presencialment, per sexes

	Homes	Dones	Total
Molt sovint	0,7%	0,4%	0,6%
Sovint	1,2%	0,8%	1,0%
De tant en tant	6,2%	3,3%	4,7%
Rarament	17,0%	8,6%	12,6%
Mai	71,5%	85,7%	78,9%
NS	1,4%	0,8%	1,0%
NC	2,0%	0,4%	1,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per edats, com més grans tornen, menys juguen presencialment. Les edats en què es veuen més temptats a jugar presencialment són de 15 a 19 anys (taula 5.22).

Taula 5.23. Freqüència amb què es juga a jocs d'apostes o d'atzar presencial, per edats

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Molt sovint	1,0%	0,7%	0,2%	0,5%	0,6%
Sovint	1,8%	1,3%	0,5%	0,5%	1,0%
De tant en tant	6,9%	4,0%	3,9%	4,3%	4,7%
Rarament	12,5%	12,8%	14,3%	11,1%	12,6%
Mai	74,1%	79,9%	78,7%	82,0%	78,9%
NS	2,6%	0,4%	1,2%	0,3%	1,0%
NC	1,2%	0,9%	1,2%	1,4%	1,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Del jovent que juga a apostes tant dins com fora d'Internet, el 57,1% no aposta doblers (el 67,3% de les dones i el 51,4% dels homes). Els homes són els que més doblers aposten, i un 1% ha arribat a superar els 1.000 € en els darrers tres mesos (taula 5.24).

Taula 5.24. «En els últims tres mesos, quants doblers creus que has apostat dins o fora d'Internet?», per sexes

	Homes	Dones	Total
Res	51,4%	67,3%	57,1%
50 € o menys	28,2%	24,8%	27,0%
Entre 51 € i 100 €	7,0%	2,3%	5,4%
Entre 101 € i 300 €	7,3%	2,8%	5,7%
Entre 301 € i 1.000 €	2,1%	0,5%	1,5%
Més de 1.000 €	1,0%	0,0%	0,7%
NS	1,0%	1,9%	1,3%
NC	1,8%	0,5%	1,3%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 69% del jovent de 15 a 19 anys que juga a jocs d'atzar en línia o presencialment no aposta doblers. El 34,7% del jovent de 30 a 34 anys que juga hi aposta 50 € o menys. Els que aposten més de 1.000 € tenen entre 20 i 24 anys (1,3%) o entre 30 i 34 anys (1,4%) (taula 5.24).

Taula 5.25. «En els últims tres mesos, quants doblers creus que has apostat dins o fora d'Internet?», per edat

	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Res	69,0%	51,0%	56,5%	52,4%	57,1%
50 € o menys	17,2%	27,8%	27,9%	34,7%	27,0%
Entre 51 € i 100 €	5,5%	6,6%	5,8%	3,4%	5,4%
Entre 101 € i 300 €	4,8%	7,9%	4,5%	5,4%	5,7%
Entre 301 € i 1.000 €	0,7%	3,3%	1,3%	0,7%	1,5%
Més de 1.000 €	0,0%	1,3%	0,0%	1,4%	0,7%
NS	2,1%	1,3%	0,6%	1,4%	1,3%
NC	0,7%	0,7%	3,2%	0,7%	1,3%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Conclusions

L'oci i la societat estan digitalitzats, i la joventut encara més, perquè la majoria d'accions socials (relacions socials i consum d'entreteniment) s'ofereixen i es consumeixen a través de diferents aplicacions d'Internet. Hi ha una correlació positiva entre el temps lliure disponible —diàriament i els caps de setmana— i el temps d'oci que es passa a Internet —entre setmana i el cap de setmana—, però no hi ha cap correlació significativa de, com més temps lliure, més temps d'oci a Internet.

La major part dels joves tenen més de quatre hores de temps lliure diari entre setmana (34,9 %) i el cap de setmana (71,4 %). D'altra banda, el 44 % del jovent de les Illes Balears ha participat en activitats de lleure educatiu, amb una participació superior de les dones que dels homes joves.

Entre setmana, la meitat del jovent (50,1 %) passa entre una i tres hores a Internet per oci. Com més petits, més temps passen a Internet per oci, tant entre setmana com el cap de setmana. La xarxa social més utilitzada pel jovent de les Illes Balears és Instagram (52 %). D'altra banda, el 89,3 % de les joves i el 72,9 % dels joves no juguen mai a jocs d'apostes o d'atzar en línia; un 1,5 % dels homes hi juguen molt sovint, i un 1,7 %, sovint.

Així doncs, el jovent de les Illes Balears disposa de bastants d'hores lliures cada dia i els caps de setmana, i una bona part les passa a Internet per oci. Internet és una eina neutral per si mateixa: depenent de l'ús que se'n faci, es pot predir quin efecte pot tenir en el present i el futur de la joventut. Utilitzar xarxes socials, consumir contingut o crear-ne pot ser positiu o negatiu en funció del tipus de contingut amb el qual interaccionin, segons si és adequat a cada edat. A partir de les dades obtingudes en l'Enquesta, així com en les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), caldria promoure estudis que permetessin avaluar el tipus de continguts consumits, ja que són els que modelen la identitat i la percepció de la realitat per part del jovent.

Possibles propostes de polítiques de joventut

Com a futures línies de recerca, es proposa indagar sobre els tipus de continguts que consumeix i produeix el jovent de les Illes Balears, i amb quins idiomes i formats, per analitzar si són adequats o no a cada edat. Així, es podran dissenyar polítiques de prevenció, si n'escauen.

En funció d'aquests resultats —o abans, ja en previsió dels resultats—, tenint en compte que el jovent passa tant de temps a Internet per oci, es pot proposar llistar quins tipus de continguts que hi ha actualment a la xarxa serien més adequats per al jovent i donar-los a conèixer, perquè almenys el temps que passen a Internet sigui consumint continguts verídics, educatius i amb valors. Així mateix, ja que les xarxes socials són bastant usades, es proposa dissenyar campanyes de sensibilització sobre la preservació de la intimitat i per prevenir l'exhibicionisme, així com recordar mesures de seguretat per evitar ser víctimes

tant a les xarxes com a l'entorn físic per causa de la informació privada abocada a Internet. A més, es proposa ensenyar com el contingut publicat a les xarxes socials modela la identitat digital i afecta també la identitat física, cosa que influeix en la percepció que els altres tenen sobre cadascú. Per una altra banda, en vista que a Internet circulen notícies falses que alteren la percepció de la realitat, es proposa crear campanyes per sensibilitzar en la detecció i prevenció d'aquest tipus d'informacions.

Per acabar, es proposa fomentar temps de desconexió digital, dissenyant propostes d'oci físiques i assequibles properes al lloc on habiten els joves. En relació amb aquest aspecte, també cal reflexionar sobre si l'espai públic físic és suficient i adequat per permetre reunir amb seguretat els més joves en entorns lliures d'oci digital per fomentar l'oci físic.

8

Referències bibliogràfiques

Fundación Telefónica (2023). Sociedad digital en España 2023. Taurus; Fundación Telefónica.

Institut d'Estudis Catalans (2007-). *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC, 2a ed.). Edicions 62; Enciclopèdia Catalana.

Internet Advertising Bureau Spain (2023). *Estudio de redes sociales 2023*. IAB. <https://iabspain.es/estudio/estudio-de-redes-sociales-2023>

Institut Nacional d'Estadística (2022). *Servicios de Internet usados, por motivos particulares, en los últimos 3 meses por características demográficas y naturaleza del servicio*. INE. <https://ine.es/jaxi/Datos.htm?tpx=55071>

Mayos, G., i Sala, T.-M. (2012). Reflexió macrofilosòfica sobre la societat de l'oci, del consum, de l'espectacle i del coneixement. A M.-T. Sala (coord.), *Pensar i interpretar l'oci: passatemps, entreteniments, aficions i addiccions a la Barcelona del 1900* (p. 13-29). Universitat de Barcelona. <https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/118656/1/9788491680536.pdf>

TERMCAT, Centre de Terminologia (2019-2023). *Diccionari de sociologia i ciències socials*. TERMCAT. <http://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/269>

Llengua, cultura i joves a les Illes Balears: entre el predomini social del castellà i l'immobilisme cultural

Elga Cremades Cortiella
Ivan Solivellas Ugena
Maria del Mar Vanrell Bosch

1

Introducció

Tot i que l'estudi dels usos lingüístics i l'anàlisi del consum i la participació culturals de la població jove haurien de ser una prioritat, la realitat mostra que la recerca centrada en els adolescents i els adults joves encara és molt limitada (veg. Huss, 2017, sobre la necessitat d'investigar el paper dels joves en contextos de revitalització d'una llengua minoritzada). Pel que fa als usos lingüístics, sovint s'ha assumit que els joves solen deixar-se influenciar per les normes d'ús i les ideologies de la societat majoritària. En aquesta direcció, s'espera que els joves parlants de llengües minoritzades o bé mantenguin la seva llengua o bé l'abandonin. Tanmateix, estudis recents en l'àmbit de la catalanofonia han demostrat que els joves poden ser usuaris de les dues llengües, la minoritzada i la dominant (veg. Pujolar et al., 2010b, i Castell et al., 2023), i que segurament la idea que la població jove havia d'usar o una llengua o l'altra provenia d'enfocaments metodològics massa estàtics que reflectien l'ús del català i del castellà dels individus en un moment i un àmbit molt concrets. En aquest treball, però, sempre que ha estat possible s'ha optat per seguir un enfocament més dinàmic (veg. apartat 2.3), que pretén captar els canvis biogràfics en els usos lingüístics amb el convenciment que determinades «etiquetes» sociolingüístiques (*catalanoparlant habitual*, *castellanoparlant habitual*, etc.) que s'han assignat als individus sovint són més relatives i provisionals del que potser s'havia cregut fins ara.

Si volem establir projeccions de futur sobre la situació sociolingüística, però també en relació amb el disseny i l'impuls de polítiques que impliquin un creixement de la indústria cultural, la població jove és fonamental. D'una banda, com afirma Melià (2003a, p. 67), els joves es troben en un moment fonamental pel que fa a la tria lingüística, perquè ja han consolidat una part important dels seus coneixements, actituds i representacions en relació amb la llengua. D'altra banda, cal tenir present que una part important de l'oferta cultural i d'oci s'adreça a aquest grup d'edat. Per tant, la voluntat d'aproximar-s'hi dels qui promouen aquestes activitats pot condicionar les tries lingüístiques i les activitats mateixes que constitueixen aquesta oferta i, per tant, el consum real que acabaran fent els mateixos joves.

Aquest capítol s'ha centrat sobretot en les dades de la primera Enquesta a la joventut de les Illes Balears (EJIB2022), tot i que sovint les dades també es comparen amb dades de treballs anteriors com ara l'*Enquesta sociolingüística 2004. Coneixements lingüístics*,

usos i representacions de la població de les Illes Balears (ES2004), l'Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi (EULIB2014) i l'estudi El consum cultural de les Illes Balears. Informe dels resultats 2016 (ECCIB2016), generalment a partir del tractament que se'n va fer al treball col·lectiu Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears (AULIJOVIB), coordinat per Xisca Castell, Elga Cremades i Maria del Mar Vanrell. Aquest projecte combinava dades quantitatives, com les corresponents als tres estudis citats, amb dades qualitatives, recollides a partir d'entrevistes individuals, grups de discussió i fitxes d'usos lingüístics i hàbits de lleure, amb tres objectius principals: (1) comprendre els processos que afavoreixen o dificulten l'ús del català i altres llengües entre joves en diferents contextos, (2) aprofundir en el coneixement de les percepcions dels joves cap a la unitat de la llengua i la variació diatòpica i també cap a les normes d'ús com la convergència lingüística, i (3) analitzar els discursos sociolingüístics dels joves i estudiar les possibles estratègies i les accions més eficaces per a implementar polítiques lingüístiques que afavoreixin l'augment de l'ús social del català entre els joves. Considerem que aquest ús de múltiples fonts amb enfocaments metodològics diferents ofereix uns resultats robusts i contrastats que afavoreixen l'aplicació de polítiques lingüístiques i culturals basades en l'evidència, que siguin capaces d'aportar solucions als diversos problemes dels joves.

Les variables dependents analitzades en aquest capítol són aquestes:

- Llengua inicial (apartat 2.1)
- Llengua habitual (apartat 2.2)
- Llengua de resposta de l'enquesta (apartat 2.4)
- Freqüència de realització d'activitats culturals (assistir al cinema, assistir a un espectacle esportiu, assistir a un concert, assistir al teatre, anar d'excursió, visitar un museu o exposició, llegir llibres, i sortir de nit) (apartat 3)

A partir de l'encreuament entre la llengua inicial i l'índex d'ús del català, també s'ha creat una nova variable, anomenada *mudes lingüístiques* (apartat 2.3 i també apartat 3, veg. Amengual et al., 2023b). L'índex d'ús del català s'ha elaborat seguint Vila i Sorolla (2018) i s'ha construït combinant les variables d'ús següents: ús del català amb la parella i els fills; ús del català amb els amics; ús del català a la feina, l'institut o la universitat, i ús del català amb persones desconegudes. Cada pregunta tenia nou opcions de resposta possibles i a cada opció de resposta es varen assignar els següents valors entre 0 i 1: només en català (1); més en català que en castellà (0,75); tant en català com en castellà (0,5); més en castellà que en català (0,25); només en castellà (0); en català i una altra llengua (0,5); en castellà i una altra llengua (no català) (0); en català, castellà i una altra llengua (0,33), i en altres llengües (0). L'índex d'ús del català per a cada persona s'ha obtingut de la mitjana de la resposta en cadascun dels quatre àmbits. D'aquesta manera, s'estableixen dos talls (al 0,33 i al 0,66) i tres grups d'ús del català: de 0 a 0,33, de 0,33 a 0,66 i de 0,66 a 1. La llengua inicial s'ha sintetitzat en tres categories: català i català-castellà, castellà i altres llengües. En aquest capítol, com es proposa a l'estudi AULIJOVIB, s'ha usat una versió amb cinc categories de la variable *mudes lingüístiques*: (1) llengua inicial català o català-castellà i ús del català de més del 0,66; (2) llengua inicial català o català-castellà i ús del català entre 0,33 i 0,66 o menys del 0,66; (3) llengua inicial castellà o altres llengües i ús del català entre 0,33 i 0,66 o més del 0,66; (4) llengua inicial castellà i ús del català de menys del 0,33. i (5) llengua inicial altres llengües i ús del català de menys del 0,33. D'aquestes categories, en resulten els termes següents basats en la dicotomia *mudador / no mudador*:

- Catalanoparlants inicials no mudadors
- Catalanoparlants inicials mudadors
- No catalanoparlants inicials mudadors al català
- Castellanoparlants inicials no mudadors
- Parlants d'altres llengües inicials no mudadors al català

Les variables independents que s'han inclòs en el treball són aquestes:

- Sexe (home i dona)
- Edat (de 15 a 19 anys, de 20 a 24 anys, de 25 a 29 anys i de 30 a 34 anys)
- Lloc de naixement (Illes Balears, la resta de l'Estat espanyol i l'estranger)
- Territori de residència (Palma, part forana de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera)
- Lloc de naixement dels progenitors (ambdós a les Illes Balears, un a les Illes Balears i l'altre a la resta d'Estat, un a l'estranger i l'altre a la resta d'Estat / estranger, ambdós a la resta d'Estat, ambdós a l'estranger)
- Nivell més alt d'estudis d'un dels progenitors (estudis primaris o inferiors, estudis secundaris, i estudis superiors: FP i universitaris)

Aquest capítol s'estructura en quatre seccions, inclosa la introducció. En la introducció s'ha explicat la importància d'analitzar els usos lingüístics i el consum cultural de la població jove. En el segon apartat es presenten les dades corresponents a llengua, llengua inicial, llengua habitual, mudes lingüístiques, llengua de resposta i coneixements lingüístics. El tercer apartat se centra en les dades corresponents a cultura, concretament la freqüència de realització de les activitats culturals segons el sexe, l'edat, el lloc de naixement dels enquestats, el lloc de naixement dels progenitors, el lloc de residència i el nivell d'estudis dels progenitors. Per acabar, la darrera secció ofereix les conclusions extretes de les dades dels apartats anteriors i fa algunes propostes d'actuació en matèria de polítiques lingüístiques i culturals.

2

Llengua

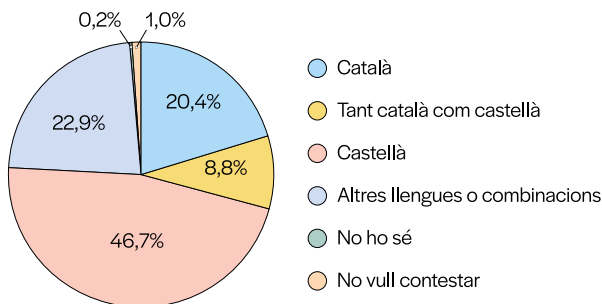
L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (d'ara endavant, EJIB2022) és una estadística oficial que s'ha fet per conèixer la situació i necessitats de les persones joves i, a partir de la informació que se n'extregui, dissenyar polítiques de joventut. Constava de quatre preguntes sobre llengua, que feien referència a la llengua inicial o primera llengua que va parlar l'informant quan era petit; la llengua de resposta de l'entrevista; la llengua habitual (amb la parella i/o fills i filles, amb els amics, a la feina / institut / universitat i amb algú que no coneixes), i el nivell oral de diferents llengües (català, castellà, anglès, alemany, àrab i dues altres llengües que s'hi podien afegir). Aquesta no és l'única enquesta que s'ocupa de recollir dades sociolingüístiques, sinó que, com ja s'ha dit a la introducció, hi ha altres enquestes que s'han ocupat específicament de descriure la situació sociolingüística de les Illes Balears, com ara l'ES2004 i l'EULIB2014. En aquesta secció també s'analitzaran els canvis que hi ha hagut entre la llengua inicial i la llengua habitual dels enquestats, les mudes lingüístiques, des d'una perspectiva comparativa amb les dades corresponents a l'ES2004 i l'EULIB2014.

2.1. Llengua inicial

Per llengua inicial, anomenada també llengua *materna* o *primera llengua* (L1), s'entén la llengua o llengües que un individu parlava quan era petit. Aquesta llengua sol ser la que s'ha transmès familiarment i també la que s'ha adquirit en el procés de la socialització primària (veg. Mari, 2021, per a una diferenciació entre la socialització primària i la socialització secundària). La pregunta concreta que es va formular als entrevistats de l'EJIB2022 va ser «Quina llengua parlaves a casa quan eres petit/a?».

Els resultats del gràfic 6.1 mostren que el 21 % dels joves enquestats tenen el català com a llengua inicial; el 47 % hi té el castellà; el 9 %, tant el català com el castellà, i el 23 % hi té altres llengües o combinacions. Així doncs, el percentatge de joves per als quals la socialització primària ha estat en castellà és 2,3 vegades més alt que el percentatge de joves que ha tingut la socialització primària en català. Una altra dada important és que en comparació amb altres territoris de llengua catalana, com ara Catalunya, a les Illes Balears hi ha el doble de joves que tenen altres llengües o combinacions com a L1 (Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC), 2017).

Gràfic 6.1. Llengua inicial

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Altres variables importants a l'hora d'analitzar les dinàmiques sociolingüístiques en societats en què hi ha contacte entre diferents llengües són el sexe i l'edat. Pel que fa al sexe, no hi sol haver una diferència important en relació amb els usos lingüístics a les Illes Balears (veg. Little, 2022, però per a un efecte significatiu del sexe en les actituds lingüístiques). No sorprèn, doncs, que la proporció de les diferents llengües inicials en homes i dones sigui molt semblant (veg. taula 6.1).

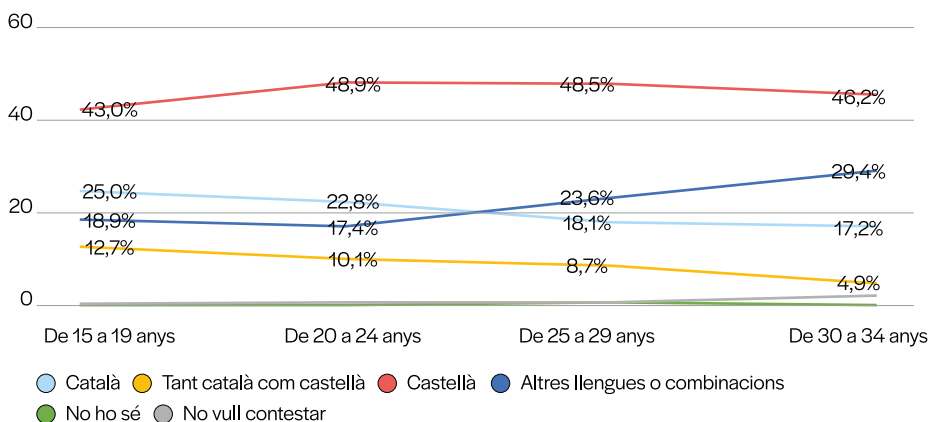
Taula 6.1. Llengua inicial segons el sexe

	Homes	Dones
Català	21,5%	19,3%
Castellà	45,8%	47,5%
Tant català com castellà	9,3%	8,2%
Altres llengües i/o combinacions	22,1%	23,9%
No vull contestar	1,3%	1,1%
Total	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

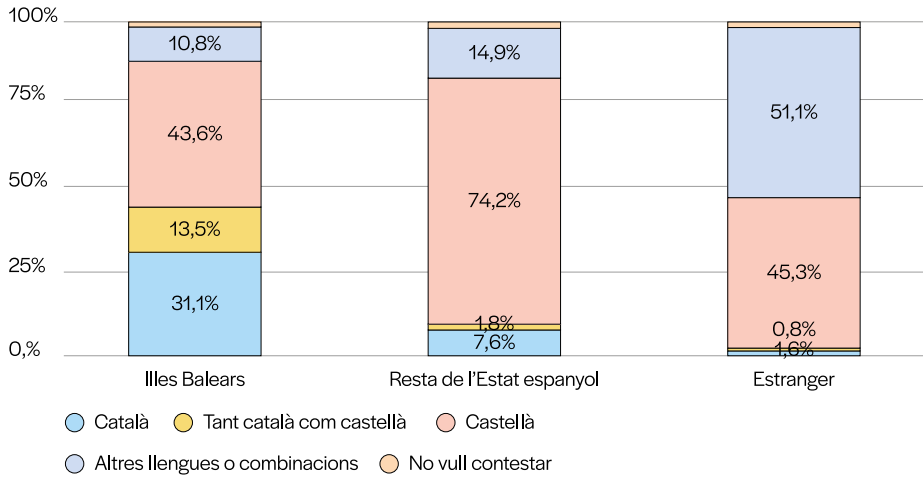
L'edat, en canvi, sí que és un factor important en la llengua inicial dels enquestats. Com veim al gràfic 6.2, a partir dels 20-24 anys el català experimenta un descens com a L1 dels enquestats i la tendència decreixent es manté fins als 30-34 anys, en què arriba al 17,2%. El castellà, al seu torn, experimenta un primer ascens als 20-24 anys, que es manté en el grup de 25-29 anys, però després també s'observa un petit descens. La tendència al descens la trobam també pel que fa als enquestats que tenen tant el català com el castellà com a L1. En canvi, el grup lingüístic que hi té altres llengües o combinacions experimenta un ascens de dotze punts percentuals entre els grups de 20-24 anys i 30-34 anys. Aquestes dinàmiques s'expliquen molt probablement pels forts processos migratoris que han patit les Illes Balears durant els darrers trenta anys, que han afectat les franges d'edat en què hi ha més població nouvinguda i que moltes vegades ja es troba fora de l'etapa d'escolarització.

Gràfic 6.2. Llengua inicial segons el grup d'edat

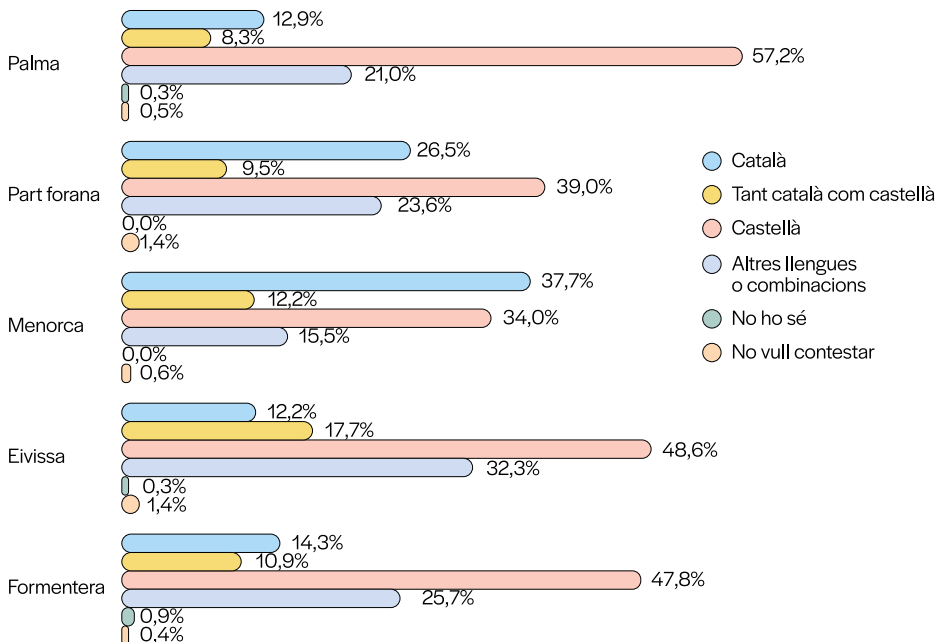
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En treballs anteriors ja s'ha demostrat que tant el lloc de naixement com el territori de residència incideixen de manera significativa en la determinació de la llengua inicial (també la llengua d'identificació i la llengua habitual) dels enquestats (veg., per exemple, els resultats de l'ES2004, l'EULIB2014 o AULIJOVIB, entre molts d'altres). Com es veu al gràfic 6.3, el català, com a única llengua o amb el castellà, és l'L1 d'una tercera part dels joves de les Illes Balears. Ara bé, si tenim en compte el lloc de naixement dels enquestats, aquesta proporció canvia substancialment i passa a ser del 44,6% per als nascuts a les Illes Balears, però només del 9,4% per als nascuts a la resta de l'Estat espanyol i del 2,4% per als nascuts a l'estranger. El castellà, en canvi, és l'L1 del 43,6% dels nascuts a les Illes Balears, del 74,2% dels qui varen néixer a la resta d'Estat espanyol i del 45,3% dels nascuts a l'estranger. Com és esperable, el percentatge més alt de llengües o combinacions diferents del català i el castellà el trobam en el grup de nascuts a l'estranger.

Gràfic 6.3. Llengua inicial segons el lloc de naixement

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

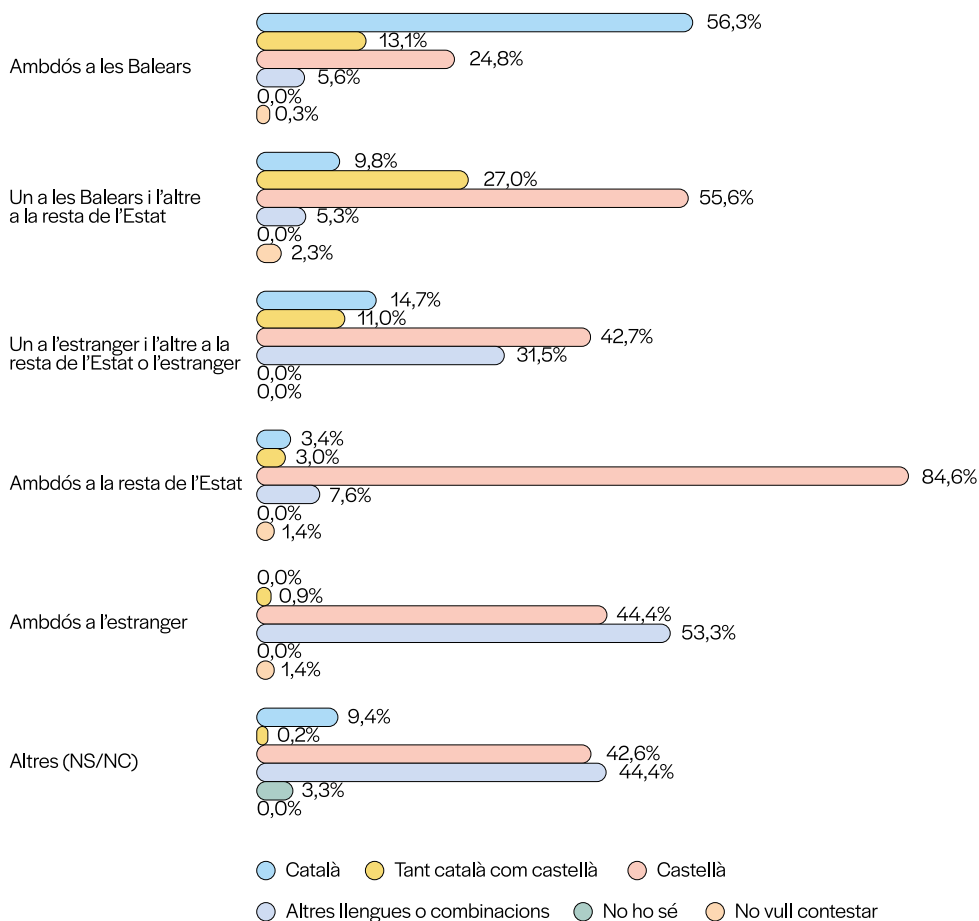
Tenint en compte el territori de residència (gràfic 6.4), s'observa que l'illa de Menorca i la part forana de Mallorca són els territoris on hi ha més joves que tenen el català com a L1 (37,7% i 26,5%, respectivament). En canvi, a la ciutat de Palma i a l'illa d'Eivissa és on hi ha més joves que tenen el castellà com a llengua inicial (57,2% en el cas de Palma i 48,6% a Eivissa). L'illa gran de les Pitiüses també és el territori en què un nombre més elevat d'enquestats té llengües o combinacions diferents del català i el castellà com a llengua inicial; concretament, el 32,3%, nou punts percentuals més que la mitjana de les Illes Balears i vint-i-dos més que la de Catalunya (EJC2017).

Gràfic 6.4. Llengua inicial segons el territori de residència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

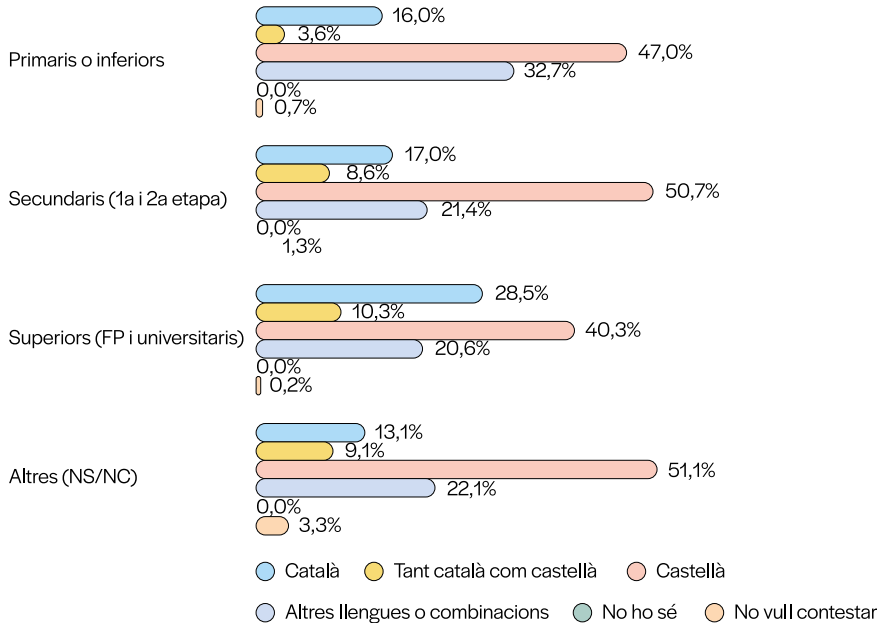
La procedència dels progenitors també es correlaciona amb la llengua inicial dels enquestats. Com il·lustra el gràfic 6.5, aproximadament un 70 % dels enquestats els dos progenitors dels quals són de les Illes Balears tenen com a L1 el català o el català i el castellà. En la resta de casos, els enquestats solen tenir el castellà. Només si ambdós progenitors són nascuts a l'estranger la llengua inicial dels enquestats, en el 53,3 % dels casos, és una llengua o combinació diferent del català i el castellà, tot i que el 44,4 % té el castellà.

Gràfic 6.5. Llengua inicial segons el lloc de naixement dels progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Finalment, un altre factor que es correlaciona amb la llengua inicial és el nivell d'estudis dels progenitors. Segons això, com s'observa al gràfic 6.6, en el grup amb estudis més alts —és a dir, en què un dels progenitors té estudis superiors— és on hi ha més presència de catalanoparlants inicials (28,5 %, per damunt de la mitjana) (veg. també EJC2017, per a resultats similars). En canvi, la presència del català descendeix com més baix és el nivell educatiu dels progenitors. En famílies amb un nivell educatiu més baix —estudis secundaris o primaris o inferiors— la presència del castellà és més majoritària (50,7 % i 47 %, respectivament) i també la d'altres llengües o combinacions (32,7 % de parlants inicials d'altres llengües o combinacions en famílies amb estudis primaris o inferiors).

Gràfic 6.6. Llengua inicial segons el nivell més alt d'estudis d'un dels progenitors

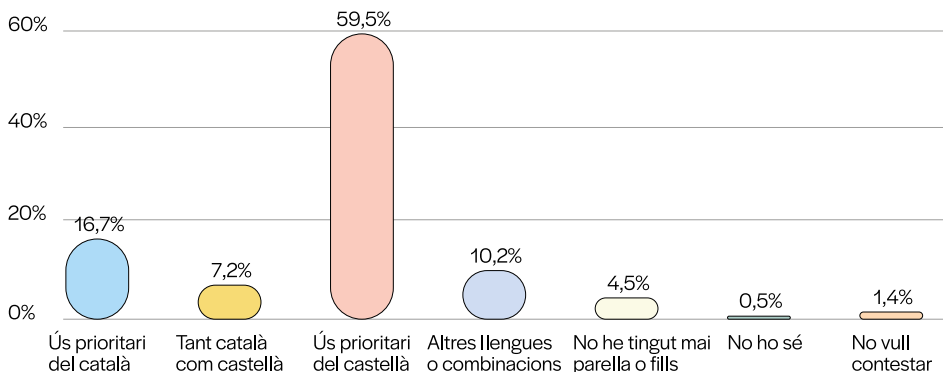
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.2. Llengua habitual

Alguns autors, com Vila (2009), han qüestionat que es pugui parlar de *llengua habitual* de manera general, a causa de les múltiples interpretacions que pot rebre aquest concepte (percentatge d'ús, preferència o identificació), però en aquest treball empram aquest terme per referir-nos a la llengua que una persona utilitza amb més freqüència en la seva comunicació diària. Aquesta llengua pot variar segons el context i les circumstàncies individuals: així, un mateix individu pot emprar una llengua concreta en un context educatiu, una altra amb els amics i altres entorns socials quotidians, i una altra amb la família. En aquest sentit, i de manera similar al que es va fer a l'EJC2017, la llengua habitual no s'ha valorat a partir d'una pregunta genèrica, sinó a través del que els parlants varen manifestar sobre les llengües que fan servir amb més freqüència en quatre contextos concrets, que inclouen els dos grans blocs emprats des de Corbeil (1980) per dividir els usos lingüístics (usos privats o *comunicacions individualitzades*, i usos institucionalitzats o *comunicacions institucionalitzades*) i, a més, els usos amb els desconeguts. Així, s'han analitzat dades relatives a dos usos privats (parella i fills, i amics), a un ús institucionalitzat (feina, institut o universitat) i a la llengua emprada amb els desconeguts.

Si tenim en compte el primer dels quatre contextos, és a dir, la llengua emprada amb la parella i els fills, podem comprovar que la llengua utilitzada amb més freqüència (i, per tant, la que la majoria de la població té en aquest context) és, sense cap mena de dubte, el castellà, com es pot comprovar al gràfic 6.7.

Gràfic 6.7. Llengua habitual amb la parella i els fills

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE),

El castellà (només, sobretot o en combinació amb una altra llengua) representa la llengua habitual del 59,5 % de la població jove, un percentatge considerablement més elevat que el de la població jove que considera que el castellà és la seva llengua inicial. Observam, doncs, que, malgrat que Fabà i Torres (2023, p. 81) afirmen que «la gran majoria d'anàlisis sociolingüístiques mostren l'alt grau de correlació entre [la llengua inicial] i l'ús», en el cas de les Balears no tota la població que té el català com a llengua inicial (només, sobretot o en combinació amb una altra llengua) emprava aquesta llengua amb la parella i els fills: així, l'ús prioritari del català en aquesta situació representa només el 16,7 % del total. Igualment, l'ús d'altres llengües o combinacions (10,2 %) i l'ús equilibrat del castellà i el català (7,2 %) són menors percentualment que el nombre de persones que tenen aquestes opcions com a llengua inicial. Cal fer notar, així mateix, que hi ha joves (concretament, el 4,5 % del total) que no han tingut mai parella ni fills.

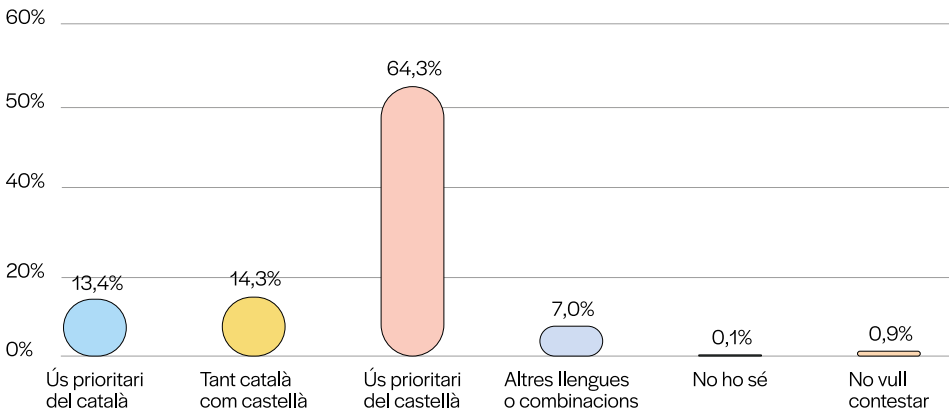
El predomini del castellà no és nou, sinó que ja s'observava en enquestes anteriors. Amb tot, es constata una disminució en l'ús del català a la llar des de 1997 —d'on treiem les primeres dades—, fins a l'actualitat. Així, a l'*Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears* de 1997 (d'ara endavant, ESJIB1997) es mostrava que la meitat de la mostra (el 50,0 %) emprava sobretot el català amb la família, mentre que només el 43,0 % feia un ús prioritari del castellà i el 5,0 % manifestava pràctiques bilingües. Entre aquesta enquesta i l'ES2004 ja es pot observar una disminució en el percentatge d'ús preferent del català a la llar (que passà a ser del 31,8 % entre la població jove) i, alhora, un augment en el percentatge de població que fa un ús preferent del castellà (que passà al 55,6 %), així com un augment de les pràctiques bilingües a la llar (6,1 % entre els joves) i un increment notable de l'ús d'altres llengües (que esdevingué del 6,5 %). Deu anys més tard, l'EULIB2014 mostrava una lleugera recuperació del català (el 35,5 % de la població jove en feia un ús prioritari) i una disminució del castellà (que representava la llengua familiar del 49,9 % dels joves), si bé continuava la tendència a l'alça a les pràctiques bilingües (8,6 %) i es produïa un estancament en l'ús d'altres llengües (5,9 %). La davallada dels usos lingüístics familiars ja la constaten, de fet, Fabà i Torres (2023), que analitzen dades de tota la població i assenyalen que, a les Illes Balears, l'ús de la llengua catalana en l'àmbit familiar retrocedeix a mesura que disminueix l'edat (és a dir, que els més joves fan menys ús del català a casa que la població de més edat), fet degut, probablement, a les fortes onades migratòries i a

l'increment del percentatge de població d'aquesta edat que no té el català com a llengua inicial. Això indica que la vitalitat de la llengua és relativament baixa i que, per tant, no es pot obviar aquest àmbit quan es plantegen actuacions de planificació lingüística.

Pel que fa als usos amb les amistats (l'altre àmbit privat observat), el castellà torna a predominar, com es pot comprovar al gràfic 6.8, i obté un percentatge lleugerament superior al de l'ús d'aquesta llengua amb la parella o els fills. En aquest sentit, el 64,3 % dels joves empen prioritàriament el castellà en les interaccions amb els amics, mentre que només el 13,4 % utilitzen prioritàriament el català. Destaca, així mateix, el nombre de casos en què els informants declaren utilitzar indiferentment les dues llengües (que dupliquen percentualment els casos en què això es produeix amb la parella o els fills). Pel que fa a altres llengües o combinacions, trobam que és el que responen el 7,0 % dels joves, la qual cosa representa una reducció respecte dels usos amb la parella o els fills i, sobretot respecte de la llengua inicial (veg. gràfic 6.1), probablement a causa dels coneixements lingüístics i de la presència social d'aquestes altres llengües.

En general, aquestes dades indiquen una disminució important de l'ús del català en relació amb enquestes anteriors, i especialment en relació amb la situació que dibuixava l'ES-JIB1997, estudi en el qual la diferència percentual entre l'ús prioritari del català i el del castellà se situava en quatre punts —així, l'ús del català amb els amics era del 38,0 %, i el del castellà, 42,0 %. Cal dir, tanmateix, que la tendència a la baixa ja es va notar a l'ES2004, en què l'ús preferent del català amb els amics se situava en el 25,0 % i el del castellà, en el 55,0 %, i alhora el 13,8 % feia un ús equiparable de les dues llengües i el 6,1 % emprava altres llengües o combinacions. Així mateix, l'EULIB2014 indicava que hi havia un 51,0 % dels joves que empraven sobretot el castellà amb els amics, un 28,0 % dels joves que feien servir sobretot el català, un 15,4 % de la població que optava per un ús equilibrat de les dues llengües, i un 5,6 % de la població que recorria a altres llengües o combinacions. Ara bé, el pas del 28,0 % al 13,4 % d'ús prioritari del català, que ha anat a costa d'un augment de l'ús del castellà fins al 64,3 %, és un canvi significatiu en els usos lingüístics dels joves en l'àmbit privat, un canvi provocat en part pels canvis poblacionals i l'augment de la diversitat lingüística en els grups d'amistats, una diversitat que s'ha resolt emprant el castellà —en comptes del català— com a llengua de relació.

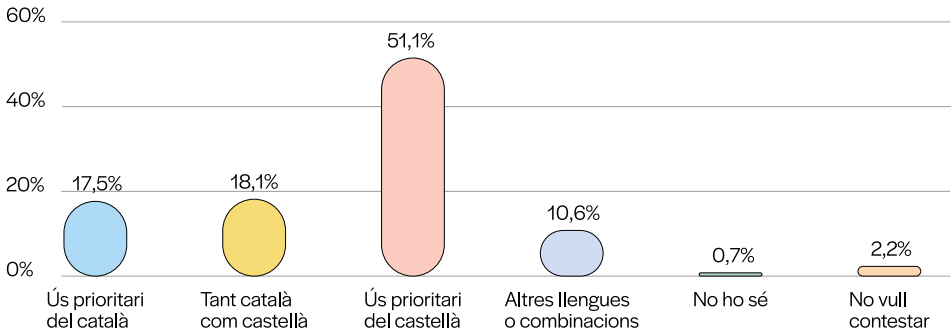
Gràfic 6.8. Llengua habitual amb les amistats

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Quant a la feina, la universitat i l'institut, hauria estat interessant poder distingir la llengua emprada en cadascun dels contextos o, si més no, la llengua emprada en l'àmbit educatiu, d'una banda, i en el laboral, de l'altra. En aquest sentit, les enquestes anteriors, com ara l'ES2004 o l'EULIB2014, indiquen una presència més alta del català en el primer àmbit i una presència més alta del castellà en el segon, la qual cosa il·lustra (com s'indica més avall) que el pas de l'institut o la universitat al món laboral és un moment de canvi en els usos lingüístics. Per exemple, a l'ES2004 s'observava una preferència pel català en l'àmbit educatiu (el 43,1 % dels joves afirmaven emprar aquesta llengua amb els companys d'estudis, mentre el 37,3 % preferia el castellà) i una preferència pel castellà a la feina (el 39,4 % dels joves deien que utilitzaven sobretot aquesta llengua amb els companys de feina, mentre que només el 31,7 % optava pel català). Igualment, i malgrat la disminució de l'ús del català en tots dos àmbits, a l'EULIB2014 es detectava una diferència en l'ús del català amb els companys d'estudis (que se situava al voltant del 30,6 %) i amb els companys de feina (que tan sols representava el 13,0 % dels intercanvis). Tant la feina com els entorns educatius, però, representen espais en què la comunicació es produeix en un entorn amb un cert grau de formalitat i en què les interaccions poden estar condicionades per directrius empresarials o acadèmiques que, d'alguna manera, posen en pràctica accions de política i de planificació lingüística concretes.

En aquest sentit, els resultats de l'EJIB2022 indiquen un clar predomini del castellà en els entorns més formals, com es pot comprovar al gràfic 6.9, si bé cal fer notar que la presència del català és lleugerament superior en aquest àmbit que en usos privats com el de les amistats. Així, el castellà representa la llengua habitual de l'àmbit laboral o acadèmic de més de la meitat dels joves (concretament, del 51,1 %), però el català (sol, sobretot o en combinació amb altres llengües) representa el 17,5 % de les interaccions laborals i acadèmiques dels joves —en canvi, amb la parella i els fills era d'un 16,4 %, i amb els amics, del 13,4 %. Aquest ús lleugerament més alt del català es pot deure al fet que, en principi, als instituts i a la universitat (almanco, la Universitat de les Illes Balears), aquesta és la llengua d'ús preferent —o, com a mínim, això és el que estableixen els plans lingüístics de centre, si bé l'AULJOVIB observava que l'escola també pot esdevenir, en alguns casos, un espai de castellanització (Amengual et al., 2023b, p. 57-62). Ara bé, cal tenir present que un 17,5 % no és, ni de bon tros, una xifra alta i que fins i tot és inferior a la de l'ús equilibrat de català i castellà, que arriba fins al 18,1 %. Pel que fa a l'ús d'altres llengües o combinacions, cal comentar que també és lleugerament més elevat que en els altres casos i se situa en un 10,6 %, segurament per la presència de l'anglès i altres llengües en l'àmbit acadèmic, d'una banda, i en àmbits laborals com el del turisme, de l'altra. En qualsevol cas, és important fer notar el retrocés dels usos lingüístics formals del català, un fenomen que, de fet, ja assenyalava Pradilla (2019) tant per a les Illes Balears com per al País Valencià. Per a l'autor, aquesta disminució és «una mala notícia perquè qüestiona la solvència de les polítiques lingüístiques que, si més no d'una manera retòrica, s'hi han portat a terme» (Pradilla, 2019, p. 167).

Gràfic 6.9. Llengua habitual a la feina, a l'institut o a la universitat

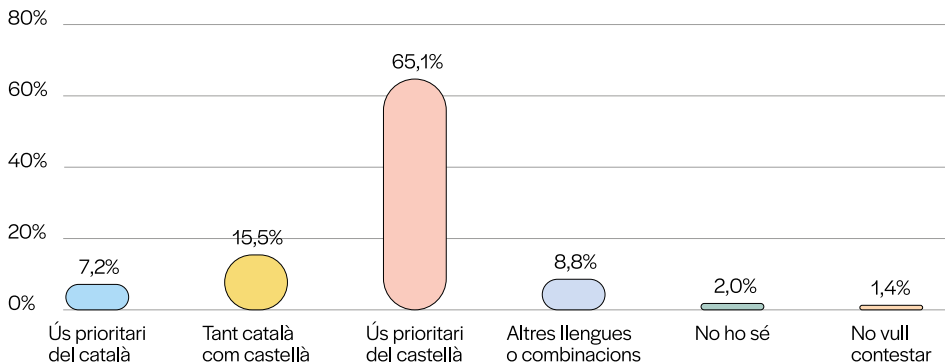
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per acabar, pel que fa a la llengua més emprada per interpellar desconeguts, torna a predominar clarament el castellà, que, com es mostra al gràfic 6.10, representa el 65,1 % dels casos. El percentatge de joves que se solen adreçar als desconeguts preferentment en català és, en canvi, molt baix: així, només el 7,2 % dels joves declaren que inicien converses en aquesta llengua amb desconeguts, la qual cosa representa fins i tot un percentatge inferior al dels joves que declaren utilitzar altres llengües o combinacions (que representen el 8,8 %).

Es confirma, doncs, la tendència d'enquestes anteriors: l'ús del castellà és prioritari com a llengua de relació social i, per tant, és la llengua preferida per interpellar desconeguts. Aquest fenomen, de fet, ja l'assenyalaven Cremades i Crespí (2023, p. 123) quan afirmaven que «fins i tot entre els catalanoparlants inicials, el castellà pot funcionar com a llengua franca d'interacció amb els desconeguts», probablement perquè hi ha una tendència a «recórrer al castellà com a llengua no marcada». Igualment, Solivellas et al. (2023, p. 132) apuntaven que el català és percebut com «una llengua autèntica i exclusiva per als "d'aquí"», mentre que el castellà es concep com la «llengua de tothom» i, en conseqüència, és la llengua més emprada per a qualsevol tipus de relació social amb persones que no identifiquen o perceben com a autòctones.

Amb tot, cal fer notar tres diferències importants respecte de l'ESJIB1997 i l'ES2004, que són els estudis previs amb informació explícita sobre les llengües amb què se solen iniciar converses amb desconeguts. En primer lloc, hi ha hagut un increment notable de l'ús d'altres llengües fruit, probablement, dels canvis demogràfics i de la massificació turística que han patit les Balears en els darrers anys. Així, mentre que el 1997 només l'1,0 % dels joves afirmava iniciar converses en altres llengües o combinacions, el 2023 ho fa el 8,8 % de la població de la mateixa franja d'edat. En segon lloc, ha augmentat notablement el percentatge de població que manté pràctiques bilingües en aquests contextos (és a dir, que afirma iniciar converses tant en català com en castellà), un percentatge que havia passat del 12,4 % el 1997 al 6,6 % el 2003. Finalment, s'ha produït una disminució molt considerable de l'ús prioritari del català, que ja tenia una tendència a la baixa (havia passat del 25,0 % el 1997 al 22,6 % el 2004), però que ha experimentat una disminució de gairebé quinze punts percentuals en els darrers deu anys.

Gràfic 6.10. Llengua habitual amb persones desconegudes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En resum, la llengua que predomina clarament en tots els àmbits d'ús és, actualment, el castellà. L'increment en l'ús d'aquesta llengua i la irrupció d'altres llengües o combinacions lingüístiques han fet que el català, avui dia, sigui la llengua habitual d'una minoria de la població, la qual cosa es reflecteix tant en l'entorn familiar (els usos amb la parella o els fills) com en el professional (institut, universitat o entorn laboral) i el social (amics o interpellacions a desconeguts).

2.3. Mudes lingüístiques

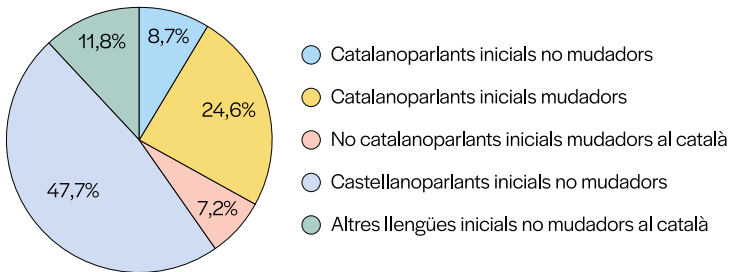
En l'actualitat, en un context marcat per la mundialització, és habitual que al llarg de la vida les persones estiguin en contacte amb diferents llengües, especialment quan es tracta de contextos multilingües. En relació amb això, cal destacar que també és habitual que els usuaris d'algunes llengües n'adoptin d'altres i que canviïn la llengua segons el context, els interlocutors, etc. En aquest sentit, s'entén per muda lingüística qualsevol canvi que un individu fa a terme pel que fa a l'ús de la llengua, és a dir, quan adopta l'ús social d'una llengua que fins aleshores no parlava, quan canvia la llengua que parlava amb coneguts o en àmbits concrets, o quan modifica les regles a partir de les quals decidia quina llengua usava en determinats contextos (Pujolar et al., 2010a, p. 67). En aquest treball, farem servir aquest terme per referir-nos als «possibles canvis lingüístics que experimenta un individu durant la seva trajectòria vital entre la llengua o llengües que considera inicials i la llengua o llengües que empra de manera habitual» (Amengual et al., 2023b, p. 47). Igualment, ens referirem als usuaris segons que siguin mudadors o no mudadors: els primers inclouen tots els usuaris que han modificat d'alguna manera les pràctiques lingüístiques, és a dir, que han adoptat una llengua habitual diferent de la inicial (Pujolar et al., 2010a; Amengual et al., 2023b). Els segons, contràriament, són els qui no han canviat les pràctiques lingüístiques, és a dir, els qui mantenen la llengua inicial com a llengua d'ús habitual.

Normalment, les mudes lingüístiques solen tenir lloc en alguns moments vitals concrets. Podem destacar, per exemple, l'escola, l'institut i la universitat, però també la incorporació al món laboral i, per descomptat, els diferents canvis de feina, de lloc de residència, etc. Amb tot, en aquest treball no s'analitzaran aquests casos concrets (veg. Amengual et al., 2023a, per a una aproximació més detallada a aquests àmbits), sinó que analitzarem de manera genèrica quins perfils d'usuaris tenen més tendència a ser mudadors i quins no, a

partir de dades relacionades amb l'edat, el sexe, el territori, etc. Abans de començar, però, oferirem les dades globals que s'han obtingut de l'EJIB2022.

Si observam el gràfic 6.11, podem veure que, a grans trets, els catalanoparlants inicials solen ser mudadors (24,6%), mentre que els castellanoparlants inicials no solen mudar de llengua (47,7%). En canvi, són pocs els catalanoparlants inicials no mudadors (8,7%) i els no catalanoparlants inicials que muden al català (7,2%). Probablement, això té a veure amb un factor clau: les normes d'ús instaurades en la societat, de manera que s'entén el castellà com a llengua de relació, mentre que el català es reserva per als intercanvis entre catalanoparlants, és a dir, per a l'endogrup (Solivellas et al., 2023, p. 147). Els pocs casos en què el català esdevé llengua de relació es limiten als espais on la presència de catalanoparlants és molt més elevada que la de castellanoparlants, com ocorre de vegades a l'escola (Amengual et al., 2023b, p. 59). A més, alguns catalanoparlants inicials no mudadors ho són a partir d'una decisió conscient i, per tant, motivada per un rerefons polític (Amengual et al., 2023b, p. 63) o d'activisme militant, cosa que sol tenir lloc a partir de l'adolescència i, més especialment, a partir de la universitat.

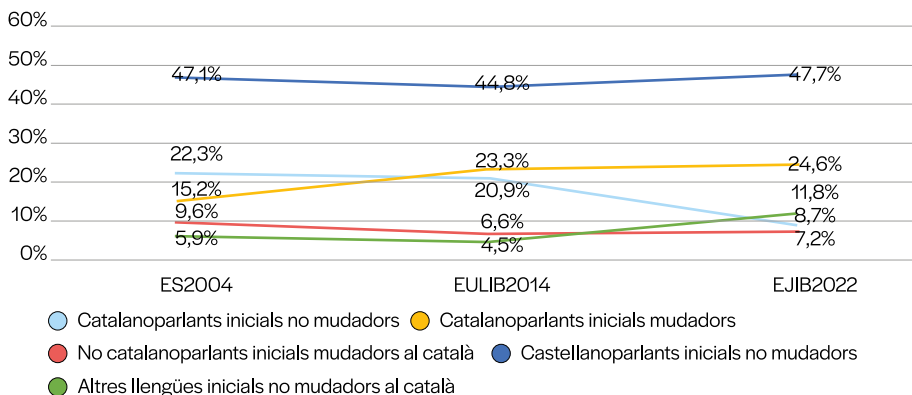
Gràfic 6.11. Perfils mudadors i no mudadors entre el jovent de les Illes Balears

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Tanmateix, en comparar les dades amb els resultats de l'ES2004 i de l'EULIB2014, es pot observar que la tendència dels catalanoparlants inicials sol ser cap a la muda, de manera que d'un 22,3% de catalanoparlants inicials no mudadors (ES2004) s'ha passat a un 8,7% en menys de deu anys, com podem observar al gràfic 6.12. És cert que es tracta d'enquestes diferents, en tant que la mostra varia i l'ES2004 i l'EULIB2014 ofereixen dades de joves de 15 a 29 anys, mentre que les dades de l'EJIB2022 van dels 15 als 34 anys. En qualsevol cas, la resta de dades mostren uns resultats semblants, excepte la dada esmentada, referida als catalanoparlants inicials no mudadors, i la dels parlants inicials d'altres llengües que no muden —que augmenta considerablement.

Gràfic 6.12. Comparativa: ES2004, EULIB2014 i EJIB2022

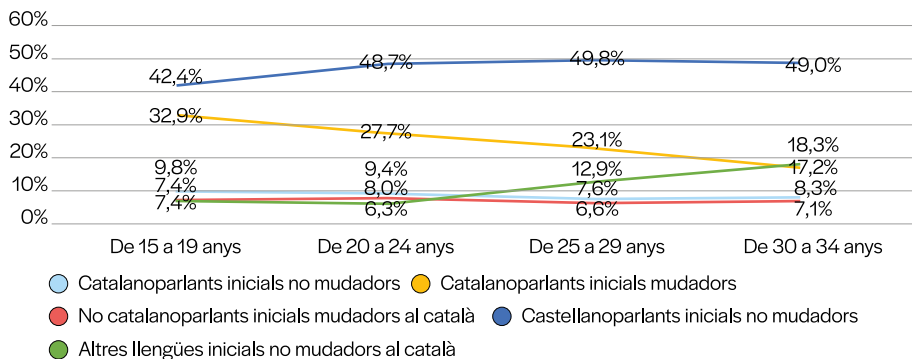
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE) i AULIJOVIB.

A partir d'aquesta comparativa, doncs, a més de comprovar que el percentatge de catalanoparlants inicials no mudadors passa d'uns valors situats per sobre del 20,0 % a menys d'un 9,0 %, podem veure que el percentatge de catalanoparlants inicials mudadors augmenta progressivament fins a gairebé un 25,0 %. En paral·lel, el percentatge de castellanoparlants inicials no mudadors és semblant al de l'ES2004 i lleugerament superior al de l'EULIB2014, cosa que posa de manifest que els castellanoparlants, en general, no canvien de llengua, potser perquè no ho necessiten o perquè no en tenen l'oportunitat. Sigui com sigui, és evident que els catalanoparlants inicials muden més que no els castellanoparlants inicials:

[E]ls catalanoparlants inicials muden 1,6 vegades més que els no catalanoparlants inicials en l'ES2004, però 3,5 vegades més en l'EULIB2014. En conseqüència, doncs, els castellanoparlants inicials romanen en el castellà com a llengua habitual aproximadament dues vegades més que els catalanoparlants inicials en el català, tant en l'ES2004 com en l'EULIB2014. (Amengual et al., 2023b, p. 47)

Igualment, encara que el nombre de no catalanoparlants inicials mudadors al català millora respecte de l'EULIB2014, no arriba al gairebé 10,0 % de l'ES2004, la qual cosa posa de manifest que el poder d'atracció del català no és comparable al del castellà, que és la llengua en la qual convergeixen els parlants inicials d'altres llengües. En canvi, el nombre de parlants inicials d'altres llengües no mudadors al català ha augmentat considerablement respecte de les dues enquestes anteriors. Val a dir, però, que el percentatge més alt el trobam a la franja de 30 a 34 anys; per això, la diferència és major respecte de les altres dues enquestes, que tan sols inclouen joves de fins a 29 anys. En qualsevol cas, el gràfic 6.1 mostra que gairebé una quarta part dels joves illencs tenen una llengua inicial diferent del català i del castellà.

Com podem veure al gràfic 6.13, les dades pel que fa a l'edat no difereixen gaire de les dades generals. Ara bé, és interessant destacar que el percentatge de catalanoparlants inicials mudadors dibuixa una línia ascendent a mesura que l'edat dels informants és menor. Així, passam d'un 17,2 % de catalanoparlants inicials mudadors de la franja de 30-34 anys a gairebé un 33,0 % entre el grup més jove: com més joves, per tant, més mudadors. No obstant això, el nombre de catalanoparlants inicials no mudadors també és lleugerament més elevat entre els informants de 15 a 19 anys i de 20 a 24 anys, encara que és un canvi poc significatiu.

Gràfic 6.13. Les mudes lingüístiques per grups d'edat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

A més de les dades referides als catalanoparlants inicials, siguin o no mudadors, també podem observar que, si bé el percentatge de castellanoparlants inicials no mudadors és bastant estable, hi ha una reducció entre els joves de 15 a 19 anys de gairebé un 7,0 %, cosa que es podria explicar, per exemple, perquè encara es troben en edat escolar i, d'una manera o l'altra, l'institut juga un paper important pel que fa a l'ús del català, almanco a les classes. Ara bé, si ens fixam en el nombre de parlants inicials d'altres llengües no mudadors al català, podem observar una tendència important cap al castellà, que és la llengua que s'adopta majoritàriament i esdevé el punt de trobada.

Respecte de les dades segons el sexe dels informants, en general no hi trobam gaire diferències, com es pot observar a la taula 6.2. Ara bé, es pot observar que, d'una banda, el percentatge d'homes catalanoparlants inicials mudadors (27,2 %) és lleugerament superior que no pas el de les dones (21,8 %) —per bé que el percentatge referit a catalanoparlants inicials no mudadors és pràcticament igual en tots dos sexes— i, de l'altra, hi ha un petit percentatge més de dones no catalanoparlants inicials que muden al català (8,3 %) que no homes (6,2 %).

Taula 6.2. Mudis lingüístiques segons el sexe

	Homes	Dones
Catalanoparlants inicials no mudadors	8,5 %	8,9 %
Catalanoparlants inicials mudadors	27,2 %	21,8 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	6,2 %	8,3 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	46,9 %	48,4 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	11,1 %	12,5 %
Total	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En un altre ordre de coses, el que sembla tenir implicacions importants pel que fa a les mudes lingüístiques i, en especial, per a un major manteniment o no del català és el factor territorial, com mostra la taula 6.3. En aquest sentit, allà on el nombre de catalanoparlants inicials és més elevat, el percentatge de catalanoparlants inicials no mudadors també és superior, com ocorre a Menorca (19,1 %) i a la part forana de Mallorca (14,9 %). En canvi,

a Palma i a Formentera el nombre de catalanoparlants inicials no mudadors se situa al voltant del 2,3 %, mentre que a Eivissa és de l'1,1 %. Quant al nombre de catalanoparlants inicials mudadors, els valors a Mallorca (Palma i part forana) i a Eivissa se situen al voltant del 23,0 %, mentre que a Menorca i Formentera passen del 30,0 %, com podem veure a la taula 6.2. Això demostra, per tant, que, encara que als territoris on hi ha més presència de català és més fàcil que els catalanoparlants inicials no mudin, en general un gruix important de catalanoparlants inicials sí que ho fa.

En canvi, els castellanoparlants inicials no mudadors representen un percentatge que se situa al voltant o per sobre del 50,0 % —a Palma, gairebé el 60,0 %—, excepte a Menorca (32,8 %) i la part forana de Mallorca (38,1 %), com mostra la taula 6.3. Igualment, el percentatge de no catalanoparlants inicials que muden al català és superior a la part forana de Mallorca (9,5 %) i a Menorca (6,9 %), que són els llocs on hi ha una major presència de català, però també a Formentera (10,0 %), on la presència del català és semblant a la de Palma. Això, en part, es pot deure al fet que molts de ciutadans de Formentera —i de la resta d'illes— vulguin adoptar el català per tal de poder ser formenterers, és a dir, per una qüestió d'identitat. Al cap i a la fi, la relació entre el català i la identitat illenca —mallorquina, menorquina, eivissenca o formenterera— encara és present entre els joves illencs (Soliveillas et al., 2023, p. 133).

Taula 6.3. Mudes lingüístiques segons el territori

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera
Catalanoparlants inicials no mudadors	2,5 %	14,9 %	19,1 %	1,1 %	2,2 %
Catalanoparlants inicials mudadors	22,0 %	25,1 %	36,2 %	22,5 %	31,6 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	5,4 %	9,5 %	6,9 %	5,2 %	10,0 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	58,9 %	38,1 %	32,8 %	54,9 %	49,9 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	11,2 %	12,5 %	4,9 %	16,2 %	6,3 %
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En relació amb l'anàlisi de les dades per territoris, és curiós que, si bé els resultats de Menorca i la part forana de Mallorca són semblants en la major part dels casos, s'observa una diferència interessant pel que fa als parlants inicials de llengües diferents del català i del castellà que no són mudadors. En aquest cas, el percentatge més baix el trobam a Menorca (4,9 %) i a Formentera (6,3 %), probablement perquè són les illes que menys possibilitats ofereixen perquè es creïn comunitats al·lòctones més o més poc aïllades. En canvi, a Mallorca (11,8 %) i, sobretot, a Eivissa (16,2 %), el nombre d'enquestats que mantenen la seva llengua familiar, diferent del català i del castellà, és més elevat, probablement perquè és més fàcil l'establiment de comunitats al·lòctones aïllades fins a cert punt de la resta de la societat. Això, per exemple, es pot observar a alguns barris tant de Palma com de la ciutat d'Eivissa.

Tot això posa de manifest, com ja s'ha avançat, que els contextos on hi ha més presència de català afavoreixen tant el manteniment de la llengua entre els catalanoparlants com l'adopció de la llengua per part dels no catalanoparlants inicials, com han exposat altres

autors (Vallespir, 1995; Melià, 1996; Amengual et al., 2023b). No obstant això, sembla que, a la llarga, aquesta major presència contextual del català no és suficient, en la mesura que les dades, a partir d'una mirada diacrònica, demostren que els catalanoparlants inicials no mudadors han anat minvant amb el pas del temps. Si comparem les dades amb les de l'ES2004 i l'EULIB2014 —vegeu la taula 6.4— comprovarem que, en general, el nombre de catalanoparlants inicials no mudadors ha disminuït, mentre que el nombre de catalanoparlants inicials mudadors ha augmentat considerablement, en especial a la part forana i a Menorca.

Taula 6.4. Perfils mudadors i no mudadors del jovent a l'ES2004 i l'EULIB2014

	ES2004			
	Palma	Part forana	Menorca	Pitiüses
Catalanoparlants inicials no mudadors	15,4 %	41,0 %	49,7 %	10,0 %
Catalanoparlants inicials mudadors	14,2 %	10,4 %	5,6 %	21,1 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	11,7 %	14,6 %	16,4 %	6,1 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	51,0 %	30,3 %	26,6 %	55,6 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	7,7 %	3,7 %	1,7 %	7,3 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	EULIB2014			
	Palma	Part forana	Menorca	Pitiüses
Catalanoparlants inicials no mudadors	14,1 %	32,2 %	39,5 %	7,5 %
Catalanoparlants inicials mudadors	19,6 %	10,6 %	11,1 %	18,4 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	6,5 %	10,6 %	4,9 %	5,4 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	45,5 %	40,8 %	42,0 %	53,7 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	14,4 %	5,8 %	2,5 %	15,0 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Font: AULIJOVIB

El problema d'aquesta comparativa és que les dues enquestes esmentades no diferencien Eivissa i Formentera. Amb tot, si analitzàssim les dades conjuntament —veg. taula 6.5—, veuríem que els valors per al conjunt de les Pitiüses són semblants als de l'EULIB2014, excepte els referits als catalanoparlants inicials no mudadors i mudadors, que han evolucionat de manera oposada: mentre que el nombre de catalanoparlants inicials no mudadors assoleix el seu punt més baix, el percentatge dels qui són mudadors arriba al seu pic màxim. Ara bé, com ja hem avançat, es tracta d'enquestes amb una mostra diferent, sobretot pel que fa a la forquilla de gent jove de l'ES2004 i de l'EULIB2014, que inclou tan sols informants de 15 a 29 anys, mentre que l'EJIB2022 amplia aquesta forquilla fins als 34 anys.

Taula 6.6. Perfils mudadors i no mudadors dels joves de les Pitiüses

	ES2004	EULIB2014	EJIB2022
Catalanoparlants inicials no mudadors	10,0 %	7,5 %	1,2 %
Catalanoparlants inicials mudadors	21,1 %	18,4 %	23,2 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	6,1 %	5,4 %	5,6 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	55,6 %	53,7 %	54,5 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	7,3 %	15,0 %	15,5 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

També és interessant analitzar els perfils de mudadors i no mudadors segons el lloc de naixement dels joves. En aquest sentit, fins a cert punt és lògic que el major nombre de catalanoparlants inicials, siguin mudadors (35,9 %) siguin no mudadors (13,2 %), es concentri entre els nascuts a les Illes Balears, atès que no tenim dades específiques dels nascuts a altres bandes del domini lingüístic —que queden dissolts en les categories restants—, com recull la taula 6.6. Amb tot, en observar el comportament dels castellanoparlants inicials no mudadors, es pot comprovar que el percentatge més elevat —i amb diferència— se situa entre els nascuts a la resta de l'Estat (77,4 %), seguit dels nascuts a l'estranger (55,2 %) i a les Illes Balears (40,1 %). En aquest cas, sembla que l'actitud dels castellanoparlants pot ser més favorable al català si són nascuts a la comunitat autònoma o, presumiblement, si venen d'altres indrets de la catalanofonia. En canvi, és curiós que el nombre de no catalanoparlants inicials mudadors al català és més o menys igual en tots els casos (al voltant del 7,3 %).

Taula 6.6. Perfils mudadors dels joves illencs segons el lloc de naixement

	Illes Balears	Resta de l'Estat	Estranger
Catalanoparlants inicials no mudadors	13,2 %	4,0 %	0,5 %
Catalanoparlants inicials mudadors	35,9 %	7,2 %	5,4 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	7,1 %	7,3 %	7,6 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	40,1 %	77,4 %	55,2 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	3,7 %	4,1 %	31,3 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Ara bé, si ens fixam en el lloc de naixement dels progenitors, les dades ofereixen un ventall de resultats més ampli. En general, com en el cas anterior, el major nombre de catalanoparlants inicials, mudadors (48,6 %) o no (23,2 %), el trobam entre els joves els pares dels quals són nascuts a les Illes Balears. A més, en aquesta mateixa categoria hi trobam el percentatge més baix de castellanoparlants inicials no mudadors, que no arriba al 22,0 %. Contràriament, quan un dels progenitors és nascut a les Illes Balears i l'altre a la resta de l'Estat, el percentatge de castellanoparlants inicials no mudadors augmenta fins a gairebé la meitat dels joves, mentre que el percentatge de catalanoparlants inicials mudadors (38,4 %) i no mudadors (4,6 %) minva, com es mostra a la taula 6.7.

Taula 6.7. Perfils mudadors dels joves illencs segons el lloc de naixement dels progenitors

	Ambdós a les Illes Balears	Un a les Balears i l'altre a la resta de l'Estat	Un a l'estranger i l'altre a la resta de l'Estat	Ambdós a la resta de l'Estat	Ambdós a l'estranger	Altres ⁰¹
Catalanoparlants inicials no mudadors	23,2 %	4,6 %	6,3 %	1,6 %	0,3 %	4,5 %
Catalanoparlants inicials mudadors	48,6 %	38,4 %	28,8 %	7,2 %	5,3 %	7,5 %
No catalanoparlants inicials mudadors al català	4,2 %	7,2 %	9,4 %	12,0 %	7,2 %	7,0 %
Castellanoparlants inicials no mudadors	21,8 %	49,9 %	53,1 %	77,9 %	55,4 %	44,8 %
Altres llengües inicials no mudadors al català	2,1 %	0,0 %	2,4 %	1,4 %	31,8 %	36,2 %
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En canvi, el nombre de castellanoparlants inicials no mudadors més elevat es correspon amb els usuaris els progenitors dels quals són nascuts a la resta de l'Estat (77,9 %), seguit dels qui són nascuts a l'estranger (55,5 %) i dels qui són nascuts un a l'estranger i l'altre a la resta de l'Estat (53,1 %). Això es pot explicar a partir de dos factors. D'una banda, tenim la manca de polítiques d'acollida i arrelament, cosa que ha fet que, en general, els novinguts no sempre hagin tingut a l'abast les mateixes oportunitats d'usar el català més enllà de l'àmbit escolar —i això en el millor dels casos. En relació amb això, sembla més aviat que la manca d'aquestes polítiques d'acollida lingüística i cultural és més aviat una qüestió política que no legal, atès que el marc legal actual permet dur a terme aquestes accions, però realment s'hi ha fet molt poca feina, com apunta Mari (2022, p.132-133). D'altra banda, l'*habitus* que hem esmentat anteriorment també hi juga un paper fonamental, atès que difícilment aquestes persones poden adoptar el català si els catalanoparlants s'hi adrecen en castellà. I, a tot això, hi podríem afegir les percepcions lingüístiques negatives que de vegades poden tenir alguns novinguts sobre el català, encara que és una qüestió que no s'ha abordat en profunditat a les Illes Balears i que, en el cas de Catalunya, ha donat lloc a estudis que apunten a resultats diferents (veg. Flors-Mas, 2017, p. 93-94). No obstant això, no podem perdre de vista que el percentatge més elevat de no catalanoparlants inicials mudadors al català es correspon amb els usuaris els progenitors dels quals són tots dos nascuts a la resta de l'Estat (12,0 %), seguit dels qui tenen un progenitor nascut a l'estranger i l'altre a la resta de l'Estat (9,4 %).

Finalment, si en comptes de mirar el lloc de naixement dels progenitors ens fixam en el seu nivell d'estudis, ens adonarem que, en general, com més elevat és el nivell d'estudis dels progenitors, major és el contacte que tenen els joves amb el català. Així, el percentatge més elevat de catalanoparlants inicials no mudadors és més alt entre els fills de progenitors amb estudis superiors (10,8 %), seguit dels qui tenen estudis secundaris (8,2 %) i, finalment, estudis primaris o inferiors (3,9 %). I ocorre el mateix en relació amb els catalanoparlants inicials mudadors, com s'illustra a la taula 6.8.

Inversament, el nombre de castellanoparlants inicials no mudadors és més baix entre els joves els progenitors dels quals tenen estudis superiors (42,0 %), seguit dels qui tenen

⁰¹ Aquesta categoria inclou els qui no volien respondre o responien unes altres opcions.

estudis primaris o inferiors (46,6 %) i, finalment, dels qui tenen estudis secundaris (50,6 %). Tot i així, no sembla que les dades relatives als no catalanoparlants inicials mudadors al català variïn gaire segons el nivell d'estudis dels progenitors. Contràriament, sembla que aquest factor sí que afecta els parlants inicials d'altres llengües que no muden, en tant que el percentatge minva considerablement a mesura que el nivell d'estudis dels progenitors és més alt, d'un 24,5 % quan els progenitors tenen estudis primaris o inferiors a un 8,5 % quan tenen estudis superiors. Sembla, doncs, que rere aquests joves que parlen altres llengües inicials i no muden hi ha una manca de recursos o possibilitats, la qual cosa és potencialment greu, car pot esdevenir un problema d'exclusió social.

Taula 6.8. Perfils mudadors dels joves illencs segons el nivell d'estudis dels progenitors

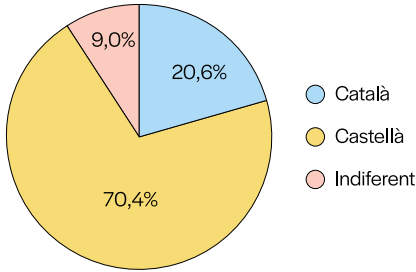
	Primaris	Secundaris	Superiors	Altres
Catalanoparlants inicials no mudadors	3,9%	8,2%	10,8%	8,3%
Catalanoparlants inicials mudadors	16,7%	22,4%	31,6%	18,2%
No catalanoparlants inicials mudadors al català	8,3%	8,0%	7,2%	3,9%
Castellanoparlants inicials no mudadors	46,6%	50,6%	42,0%	56,5%
Altres llengües inicials no mudadors al català	24,5%	10,7%	8,5%	13,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En suma, les dades posen de manifest que els castellanoparlants inicials no solen mudar de llengua, mentre que els catalanoparlants inicials sí que ho fan. Així mateix, els joves que tenen una altra llengua inicial també solen mudar, però en aquest cas adopten el castellà, no el català. Amb tot, hi ha diferències importants segons cada territori, de manera que a les àrees amb una major presència de català (Menorca, part forana de Mallorca) hi sol haver més catalanoparlants inicials no mudadors i un nombre més elevat de no catalanoparlants inicials que adopten el català. En canvi, a les zones de menor presència del català (Eivissa i Palma), el nombre de castellanoparlants inicials no mudadors és més elevat i el nombre de catalanoparlants inicials mudadors també. En general, però, sembla que el castellà és la llengua de relació de la major part dels joves de les Illes Balears i que, per tant, compta amb un poder d'atracció més fort. Contràriament, el català sembla reduir-se a la llengua dels catalanoparlants i sol tenir un lligam amb el sentiment identitari illenc.

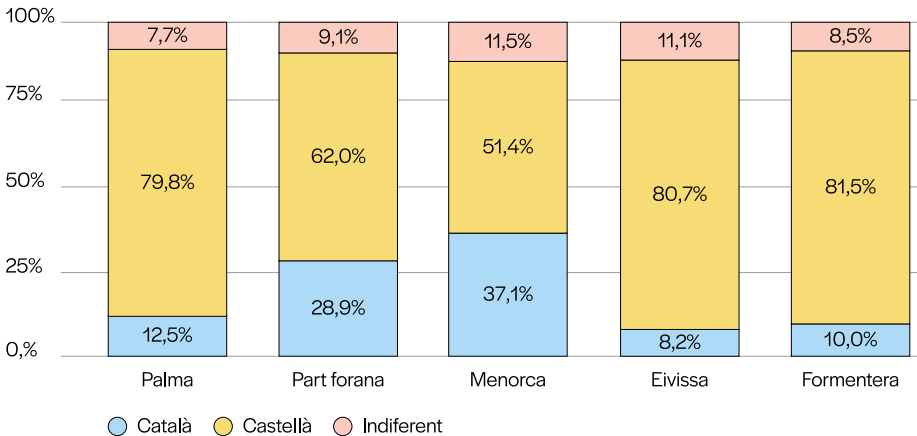
2.4. Llengua de resposta

En general, la llengua que usaven els informants per respondre a l'enquesta oralment és majoritàriament el castellà (70,4 %), com recull el gràfic 6.14. En canvi, els qui responen en català representen poc més del 20,0 %. En relació amb això, els qui comencen en castellà i llavors canvien al català representen gairebé un de cada deu casos (9,0 %), la qual cosa ens permet pensar que, a grans trets, el castellà funciona com a llengua de relació social a les Illes Balears, tal com es desprèn també de les dades analitzades en els punts anteriors.

Gràfic 14. Llengua de resposta de l'enquesta

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

L'ús del castellà com a llengua de resposta predomina en les quatre illes, encara que amb un grau desigual, com es mostra al gràfic 6.15. Així, mentre que a les Pitiüses i a Palma gairebé el 80,0 % dels enquestats optà pel castellà, a la part forana de Mallorca (62,0 %) i a Menorca (51,4 %) aquest percentatge és considerablement inferior, especialment en el segon cas. Això ens permet pensar, per tant, que on hi ha més catalanoparlants el nombre de respostes en català és superior i, a la inversa, on el nombre de castellanoparlants és més elevat la llengua de resposta és el castellà.

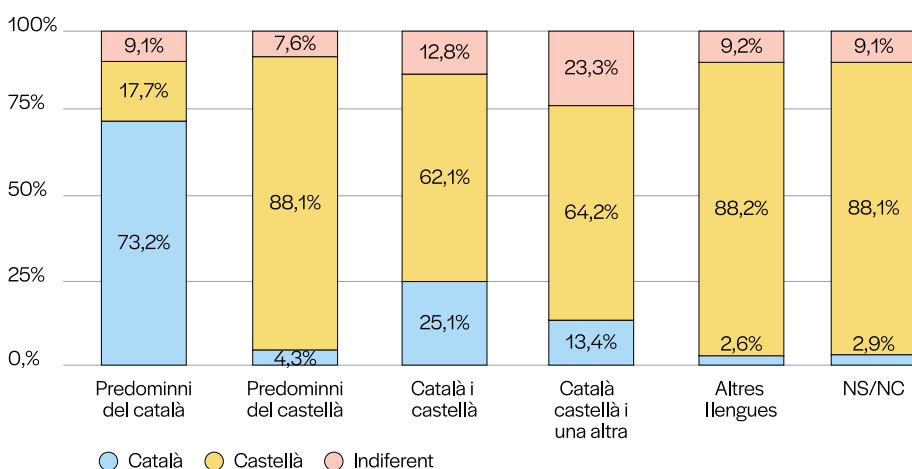
Gràfic 6.15. Llengua de resposta segons el territori

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En aquest sentit, si analitzem les dades segons la llengua inicial, podem observar que els parlants que tenen com a L1 el català (en exclusiva, majoritàriament o amb una altra llengua diferent del castellà) usen majoritàriament aquest idioma en l'enquesta (73,2 %), mentre que en la resta de casos abunda el castellà, fins i tot entre els qui consideren com a llengües inicials el català i el castellà alhora (62,1 %) o totes dues llengües i una altra (64,2 %). Amb tot, potser la dada més rellevant és que en la resta d'usuaris —els qui tenen com a L1 el castellà (en exclusiva, majoritàriament o amb una altra llengua), un altre idioma o no saben / no responen— usen el castellà pràcticament de manera exclusiva (88,0 %), com podem observar al gràfic 6.16.

Pel que fa a les dades referides a la categoria «Indiferent», es tracta d'usuaris que han començat en castellà i que, finalment, fan l'entrevista en català. Com ja hem mostrat, en general tan sols ho fan el 9 % dels informants, encara que aquest percentatge també varia segons la llengua inicial. Així, en general, els qui tenen com a L1 el català, castellà i una altra llengua (22,3 %) o català i castellà (12,8 %) tenen més facilitat per fer l'entrevista en català tot i haver-la començada en castellà, seguits dels qui diuen que la seva L1 és «més català» (11,3 %) o «més castellà» (10,9 %). Així mateix, és curiós que entre els qui tenen com a L1 un predomini del català (només, més que castellà o amb una altra llengua) hi hagi un 9,0 % d'usuaris que primer hagin començat en castellà i després hagin passat al català. Sembla, doncs, que, tot i ser l'L1, no és la llengua que usen d'entrada; per tant, potser consideren que el castellà és la llengua de relació social.

Gràfic 6.16. Llengua de resposta segons la llengua inicial

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.5. Coneixements lingüístics

Pel que fa als coneixements lingüístics, la pregunta formulada va ser «Per a cadascun dels idiomes següents, diries que el teu nivell parlat i escrit és: alt, mitjà o baix». Les llengües que hi apareixien eren el català, el castellà, l'anglès, l'alemany i l'àrab. A més, s'oferia la possibilitat d'afegir dues llengües addicionals. Per a cada llengua, l'enquestat havia d'autoavaluar el grau de competència en les habilitats actives (parlar i escriure) mitjançant una escala de tres nivells (alt, mitjà i baix). A més, també hi havia la possibilitat de contestar amb la resposta «Ni el parl ni l'escric».

A les Illes Balears el 52,5 % dels joves enquestats declara que té un domini alt del català oral; el 19,3 %, un domini mitjà, i el 8,5 %, un domini baix (veg. gràfic 6.17). Pel que fa a la competència escrita, un 50,2 % pensa que en té un domini alt; un 25,1 %, un domini mitjà, i un 10,7 %, un domini baix. Així doncs, si ajuntam les dades corresponents a un domini mitjà-alt de la llengua catalana, veim que aproximadament tres de cada quatre joves enquestats té un domini mitjà-alt del català oral i escrit. En canvi, una mica més d'una desena part

dels enquestats (10,7 %) responen que no parlen ni escriuen en català. Aquestes dades coincideixen absolutament amb les dades presentades a l'EULIB2014 (Canyelles, 2017, p. 45) per als enquestats de la franja d'edat de 15 a 29 anys, atès que un 89,0 % va declarar que podia parlar en català (per tant, un 11 % no el podia parlar) i un 83,9 % va contestar que el podia escriure (cosa que implica que un 16,0 % no el podia escriure). Convé tenir present que, encara que a l'EJIB2022 no hi hagués cap pregunta corresponent a les habilitats passives, els resultats de l'EULIB2014 per als enquestats de 15 a 29 anys demostren que el percentatge de domini de la comprensió oral i escrita és molt elevat: 97,2 % i 91,7 %, respectivament.

El coneixement de castellà (gràfic 6.17) continua sent molt més generalitzat que el de català, atès que només un 0,2 % declara que no el parla ni l'escriu (a l'EULIB2014 s'afirmava que més d'un 99,0 % dels habitants de les Illes Balears responien que entenien, parlaven, llegien i escriuien el castellà). Pel que fa a l'habilitat oral, un 90,5 % en té un domini alt, un 6,5 % un domini mitjà i un 0,6 % un domini baix. Quant a l'habilitat escrita, un 85,3 % dels joves enquestats declaren tenir-ne un domini alt, un 10,9 % un domini mitjà i un 1,2 % un domini baix.

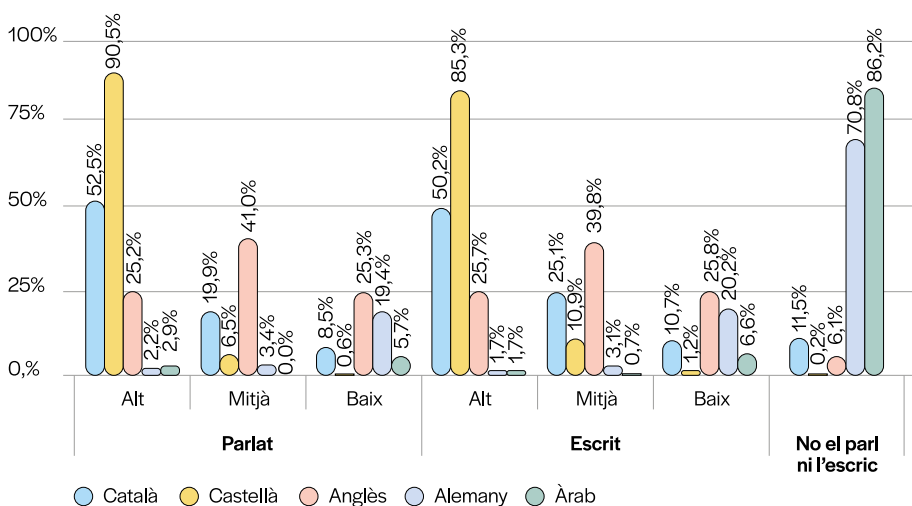
Els coneixements d'anglès són molt inferiors als de català i castellà, ja que en aquest cas es tracta en bona part de coneixements adquirits en l'àmbit educatiu reglat. En la competència oral, un quart dels enquestats (25,2 %) afirma que en té un nivell alt, un 41,0 %, que el té mitjà, i un 25,3 %, baix. També aproximadament un quart dels enquestats (25,7 %) respon que té un domini alt de l'anglès escrit, un 39,8 % que en té un domini mitjà, i un 25,8 %, un domini baix. Tant en la competència parlada com en l'escripta trobam un gràfic en forma de U invertida, cosa que indica que, a diferència del català i del castellà, la major part dels enquestats consideren que tenen un domini mitjà de l'anglès. El percentatge d'enquestats que respon que no parla ni escriu l'anglès és inferior (6,1 %) al de persones que reconeixen no parlar ni escriure el català (11,5 %).

L'alemany és la segona llengua estrangera que, juntament amb el francès, els alumnes de les Illes Balears poden cursar de manera optativa, a diferència de l'anglès, que és obligatori. Tot i això, també cal tenir en compte que l'alemany és el grup d'immigrants més majoritari a Mallorca (12,2 %), després del col·lectiu d'immigrants nascuts al Marroc (17,8 %), l'Argentina (16,7 %) i Colòmbia (15,2 %) (dades del Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears corresponents a l'any 2022). Ara bé, també cal considerar que l'objectiu d'aquests grups a l'hora de migrar és molt diferent i, en el cas concret dels grups d'origen europeu, no sempre sol ser el d'inserir-se en el mercat laboral, sinó més aviat la jubilació. Això reforça la idea que la gran majoria dels joves que ha contestat que té coneixements d'alemany siguin joves que han après aquesta llengua en el context educatiu. L'alemany és, juntament amb l'àrab, la llengua de la qual els joves de les Illes Balears tenen menys coneixements (un 70,6 % dels enquestats han contestat que no el parlen ni l'escriuen). Amb tot, pel que fa a l'habilitat de parlar, hi ha un 2,2 % de joves que pensen que en tenen un nivell alt; un 3,4 %, un nivell mitjà, i un 19,4 % creu que en té un nivell baix. Pel que fa a la competència escrita, es troben resultats molt similars: un 1,7 % per al nivell alt, un 3,1 % per al nivell mitjà i un 20,2 % per al nivell baix.

El cas de l'àrab és diferent que el de l'anglès i l'alemany, ja que no es tracta d'una llengua que els joves puguin aprendre a través de la formació reglada a les Illes Balears, sinó que molt probablement l'adquireixen a casa com a llengua d'herència, és a dir, com una llengua minoritària transmesa exclusivament a la llar en un context en què hi ha una o més

llengües majoritàries. El manteniment de l'àrab, doncs, requereix un esforç important per part dels pares. Els resultats que veim al gràfic 6.17 demostren que l'àrab té el percentatge més elevat d'enquestats que no el parla ni l'escriu (86,2%). Quan miram les dues habilitats actives per separat, veim que hi ha més gent que pot parlar l'àrab que no escriure'l. Pel que fa a la competència oral, un 2,9 % dels enquestats creuen que en tenen un domini alt; un 0,4 %, un domini mitjà, i un 5,7 %, un domini baix. Pel que fa a l'escriptura, un 1,7 % en té un nivell alt; un 0,7 %, un nivell mitjà, i un 6,6 %, un nivell baix.

Gràfic 6.17. Coneixements lingüístics autodeclarats (%)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els joves de les Illes Balears també tenen coneixements sobre altres llengües. Algunes de les més conegudes pels enquestats són (de més a menys parlades) el francès, l'italià, el portuguès, el romanès, el gallec i el búlgar.

En relació amb característiques demogràfiques com el sexe i l'edat, trobam que el sexe no es correlaciona amb el coneixement lingüístic en diferents llengües, però, en canvi, l'edat sí. Així doncs, la competència en català, castellà i anglès sembla correlacionar-se amb la franja d'edat dels 20-24 anys, mentre que la competència més alta d'alemany i d'àrab es troba sobretot a la franja d'edat dels 25-29 anys. Aquesta diferència pot ser deguda al fet que el català, el castellà i l'anglès són llengües que s'adquireixen o bé en l'entorn familiar o bé en el context educatiu, la qual cosa explica que el domini més alt s'assoleixi en haver acabat el batxillerat, és a dir, després dels devuit anys. En canvi, el cas de l'alemany i l'àrab és diferent. Tot i que s'ha dit que l'alemany podria adquirir-se com a segona llengua estrangera en l'entorn educatiu reglat, també és cert que moltes vegades l'aprenentatge d'aquest idioma va lligat a la necessitat d'inserir-se en el mercat laboral, molt centrat en el sector dels serveis i, específicament, en el turisme. En aquest entorn, l'alemany és una de les llengües amb més valor instrumental, atès el nombre de turistes d'origen alemany que visiten les Illes Balears cada any. Com ja s'ha dit més amunt, a les Illes Balears l'àrab no s'adquireix a l'escola, sinó a casa i també a les mesquites. Els joves de 25-29 anys són els qui tenen un domini més alt en les dues habilitats, perquè són els qui encara varen ser escolaritzats als seus països d'origen. En canvi, els més joves ja han estat escolaritzats a les Illes Balears.

De les característiques que tenen a veure amb l'origen, tant el lloc de naixement dels enquestats com el dels progenitors i també el territori de residència es correlacionen de manera directa amb els coneixements lingüístics dels joves. El domini del català, oral i escrit, és més alt en els joves que han nascut a les Illes Balears i més baix en els joves que han nascut a l'estranger. Pel que fa al castellà, en canvi, pràcticament no trobam diferències en el domini alt oral i escrit entre els nascuts a les Illes Balears (92,6 % per a l'oral i 86,2 % per a l'escrit) i a la resta de l'Estat espanyol (94,4 % per a l'oral i 90,7 % per a l'escrit). En canvi, entre els nascuts a l'estranger sí que hi trobam un domini alt en general més escàs (79,2 % per a l'oral i 74,4 % per a l'escrit). Si ens centram en el coneixement de l'anglès, l'efecte que hi té el lloc de naixement no és gaire important. El domini alt de l'anglès, sigui parlat o sigui escrit, és una mica menys freqüent si han nascut a les Illes Balears que si han nascut a la resta de l'Estat espanyol o a l'estranger, però la diferència és només de dos-tres punts percentuals. En la resta de llengües estudiades (alemany i àrab), el domini alt de la llengua es correlaciona amb l'origen estranger dels enquestats. Per tant, tant per a l'alemany com per a l'àrab tendim a trobar més enquestats que declaren tenir un nivell oral i escrit més alt si han nascut a l'estranger que si han nascut a les Illes Balears o en algun territori de la resta d'Estat espanyol.

Pel que fa al lloc de naixement dels progenitors, en general observam un efecte important de l'origen dels progenitors en els coneixements lingüístics de totes les llengües analitzades. En el cas del català, el domini més alt, sigui parlat o sigui escrit, el trobam per als enquestats els dos progenitors dels quals han nascut a les Illes Balears. En el cas del castellà, el domini de l'habilitat de parlar i escriure és generalment alt independentment de l'origen dels progenitors dels enquestats. Ara bé, en el cas de progenitors nascuts a l'estranger, sí que s'hi observa un descens en el nivell alt tant en el castellà parlat com en l'escrit. Pel que fa a les altres tres llengües, un nivell alt d'anglès i alemany parlat i escrit tendeix a correlacionar-se amb enquestats els progenitors dels quals han nascut o bé un a l'estranger i l'altre a la resta d'Estat o a l'estranger, o bé tots dos a l'estranger. En canvi, una competència alta en àrab va especialment lligada amb l'origen estranger dels dos progenitors.

Finalment, pel que fa al territori on resideixen els enquestats, s'observen certes tendències generals. Per exemple, a Menorca és on hi ha més enquestats que declaren un domini més alt de català parlat i escrit (66,3 % per al català parlat i 54,9 % per al català escrit), mentre que a Eivissa s'observen percentatges en general més baixos (40,4 % per al català parlat i 33,8 % per al català escrit). El domini alt de castellà és generalitzat (prop del 90,0 % per al castellà parlat i prop del 80,0 % per al castellà escrit) en tots els territoris, mentre que quant al domini de les altres llengües s'observen percentatges més alts en determinats territoris, com ara a Eivissa i Palma, on es troba respectivament el percentatge més alt de domini oral i escrit de l'anglès. En canvi, a Formentera és on resideix el nombre més alt de joves enquestats que tenen un bon domini de l'alemany oral, i a la part forana de Mallorca, pel que fa a l'escrit. La competència més alta d'àrab, en canvi, apareix sobretot a Eivissa. En qualsevol cas, les tendències que s'observen en el coneixement de l'anglès, l'alemany i l'àrab són poc marcades i, en alguns casos, amb diferències de pocs punts percentuals.

Ja per acabar, es tindrà en compte la correlació entre el nivell d'estudis més alt d'un dels progenitors i els coneixements lingüístics. En la línia del que ja s'havia observat en el paràgraf anterior, veim que els coneixements alts de castellà són prou generalitzats, sigui quin sigui el nivell d'estudis més alt dels progenitors. En canvi, el domini alt del català, l'anglès i l'alemany tendeix a correlacionar-se amb estudis superiors almanco d'un dels progenitors dels joves enquestats. En el cas del català i de l'anglès, les diferències pel que fa al domini

oral i l'escrit entre enquestats amb progenitors amb estudis primaris i enquestats amb progenitors amb estudis superiors pot arribar a setze i vint punts percentuals respectivament. En el cas de l'alemany, en canvi, les diferències són d'aproximadament tres punts percentuals. L'àrab s'allunya de les tendències observades en les altres llengües ja que, en aquest cas, un nivell més alt d'àrab parlat i escrit es correlaciona amb progenitors amb estudis primaris.

3

Cultura

Les pràctiques culturals i d'oci són una part fonamental de la identitat i l'expressió personal dels joves, en la mesura que —com s'explica al capítol dedicat a l'oci i Internet d'aquesta mateixa enquesta (en el qual es tracta la disponibilitat de temps lliure i d'oci del jovent, així com el temps d'ús d'Internet i xarxes socials)— proporcionen als joves l'oportunitat de descansar, distreure's i desenvolupar la personalitat. Martínez et al. (2017, p. 11) afirmen que «fer-se gran és sinònim de modificar les pràctiques lligades a la cultura i l'oci», i és per aquest motiu que analitzar quines activitats de cultura i oci són més habituals entre el jovent és important per entendre millor el procés de trànsit cap a la vida adulta (qüestió que ja es comenta al capítol d'oci i Internet), així com per copsar més adequadament de quina manera les noves generacions contribueixen a adaptar i reinterpretar les tradicions i les tendències socials i culturals. Cal tenir en compte que la manera de relacionar-se i d'entendre l'entorn cultural no és estàtica, sinó dinàmica i, per tant, a mesura que les generacions canvien i evolucionen, també ho fan les seves preferències i les seves maneres de consumir cultura i entreteniment. Les pràctiques culturals i d'oci dels joves poden, doncs, variar significativament segons el territori en què es produeixen, el moment vital dels individus, els canvis històrics o els tipus de relacions que s'estableixen entre les persones.

En aquest sentit, sembla innegable que, igual que en la població en general, el consum cultural entre els joves ha experimentat canvis significatius en les darreres dècades, impulsats sobretot per un seguit de factors socioculturals, tecnològics i econòmics com la popularització d'Internet i els dispositius mòbils (que han transformat radicalment la forma d'accedir al contingut cultural); l'aparició de les xarxes socials com Facebook, Instagram, X o TikTok (que han tingut un impacte en el consum cultural en la mesura que permeten fer recomanacions, seguir artistes o influenciadors, i generar noves tendències); la globalització (que ha afavorit moviments migratoris transnacionals i, per tant, ha facilitat noves formes de convivència); la mundialització (que ha ampliat l'accés a diferents manifestacions culturals arreu del món, la qual cosa pot influir sobre les preferències o interaccions culturals), o els canvis en la indústria de l'entreteniment, especialment a partir de l'aparició de les plataformes de vídeo a la carta com Netflix, Filmin, Amazon Prime, Max o Disney+ (que han canviat la manera com es distribueixen i es consumeixen els productes televisius i cinematogràfics). Com assenyalava Lévi-Strauss (2004), els canvis generats per la globalització s'orienten cap a dues tendències provocades per forces contraposades que afecten la relació dels diferents col·lectius socials amb el seu entorn: d'una banda, una força uniformitzadora que condueix a l'homogeneïtzació de l'estil de vida i, de l'altra, una força diversificadora que afavoreix la diferenciació econòmica, social i cultural.

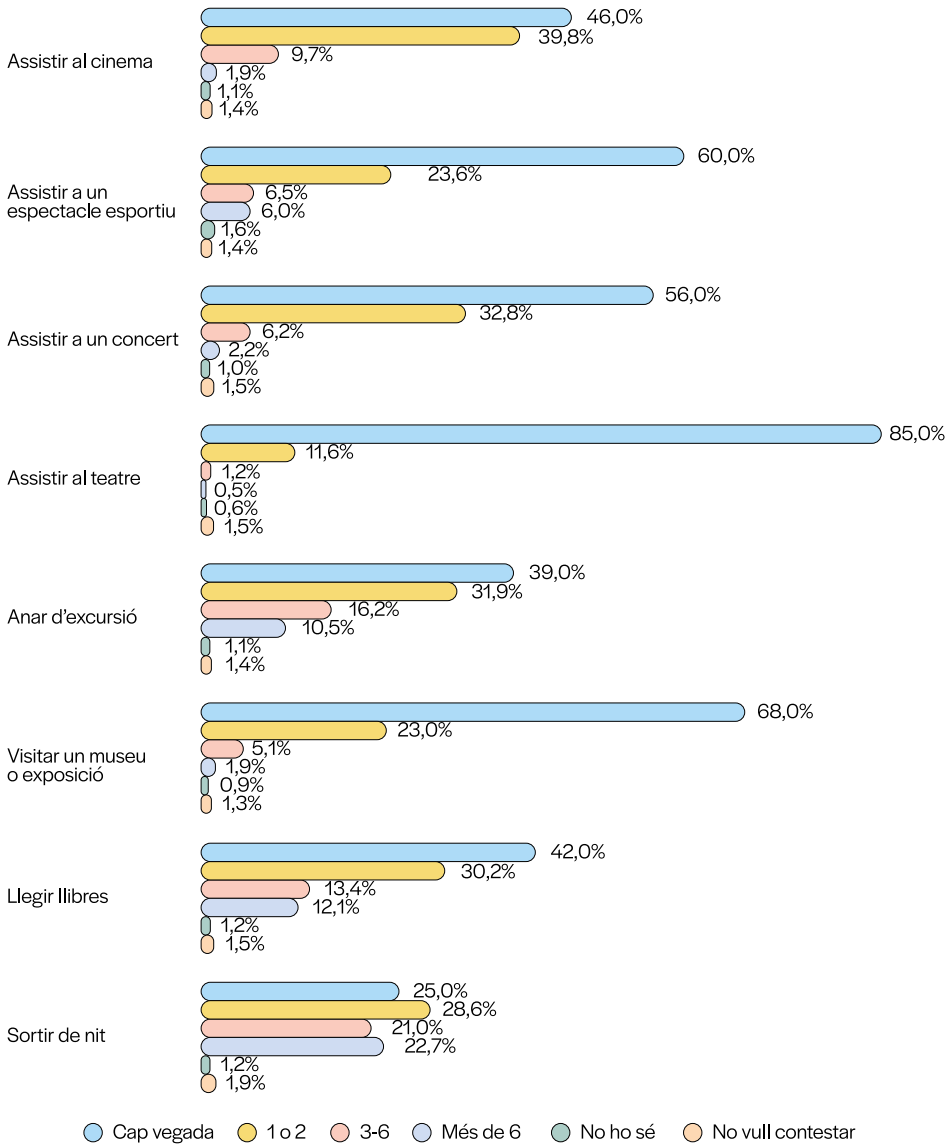
En aquest apartat, s'analitza com els joves s'aproximen a les activitats culturals i de lleure, ja sigui en forma de música, literatura, cinema, arts visuals o altres expressions artístiques, ja sigui en forma d'anar d'excursió o sortir de nit, i fins a quin punt aquestes activitats tenen un paper fonamental per a la vida quotidiana dels joves. Per a l'anàlisi es va partir, per una part, de la informació obtinguda en els estudis *El consum cultural de les Illes Balears. Informe de resultats 2016* (ECCIB2016) i *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (AULIJOVIB)—que coincideixen a assenyalar que els joves constitueixen la franja de població culturalment més activa— i, per l'altra, de la pregunta dedicada al consum cultural dels joves formulada a l'EJIB2022, en què es demanava el nombre de vegades que havien assistit al cinema, a espectacles esportius, a concerts o al teatre; havien fet excursions; havien visitat museus o exposicions; havien llegit llibres que no fossin lectures obligatòries dels estudis, i havien sortit de nit.

Si bé la pregunta permet recollir només un nombre limitat de dades (per exemple, no es demana res sobre activitats com escoltar música, mirar la televisió o mirar sèries i pel·lícules a través de plataformes de vídeo a la carta), sí que permet obtenir una visió general sobre les tendències en matèria de consum cultural dels joves de les Illes Balears—tendències que, més endavant, es podran comparar amb altres enquestes o amb les dades d'altres territoris. De fet, les dades incorporen activitats que es poden incloure en gairebé cadascun dels sis components principals vinculats al consum cultural i l'oci, que són els següents (Martínez et al., 2017): (1) sortir, ja sigui sortir de nit o ja sigui anar a concerts o quedar amb els amics; (2) exercici, que inclou tant fer esport com fer excursions i anar a la natura; (3) videojocs; (4) majoritari, que conté activitats com mirar la televisió o anar a comprar; (5) escolar, que integra, per exemple, la lectura i estudiar, i (6) legítim, que inclou les activitats que sovint es consideren *alta cultura*, com ara anar al teatre, espectacles de dansa, òpera, música clàssica, exposicions o museus i, en menor grau, anar al cinema.

Si ens fixam en les tendències generals (gràfic 6.18), podem afirmar que, d'acord amb el que varen declarar els enquestats, les activitats més habituals es poden relacionar amb quatre dels components establerts per Martínez et al. (2017): sortir (sortir de nit); exercici (anar d'excursió); escolar (llegir llibres que no siguin els educatius) i, en menor grau, legítim (assistir al cinema, si bé la major part d'activitats que s'inclouen en aquest grup no són majoritàries entre els joves). En canvi, els espectacles esportius, els concerts, el teatre o els museus (que pertanyen sobretot al grup del consum legítim de cultura) són activitats força menys habituals entre la població enquestada.

Així, com es pot observar al gràfic 6.18, el 72,3 % del total de joves va declarar haver sortit de nit (i un 22,7 % ho havia fet més de sis vegades), el 58,6 % havia anat d'excursió, el 55,7 % havia llegit llibres més enllà dels d'estudis i, per acabar, el 51,4 % havia assistit al cinema. En canvi, un 60,0 % dels joves va declarar que no havia assistit a cap espectacle esportiu en els tres mesos previs a l'enquesta; un 56,3 %, que no havia assistit a cap concert; un 84,6 % va declarar que no havia anat al teatre, i un 67,7 %, que no havia anat a cap museu. A més del fet que la majoria no va dur a terme la major part d'activitats, el gràfic 6.18 permet veure que els qui les varen dur a terme solen participar de manera ocasional en la majoria de les activitats (sobretot en el cas del cinema, però també en les excursions o la lectura), i només una minoria dels enquestats és consumidor cultural habitual—i destaca, en aquest sentit, sortir de nit: bona part dels joves va declarar haver-ho fet més de sis vegades en els tres mesos previs a l'enquesta.

Gràfic 6.18. Freqüència de realització de les activitats culturals: resultats generals

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

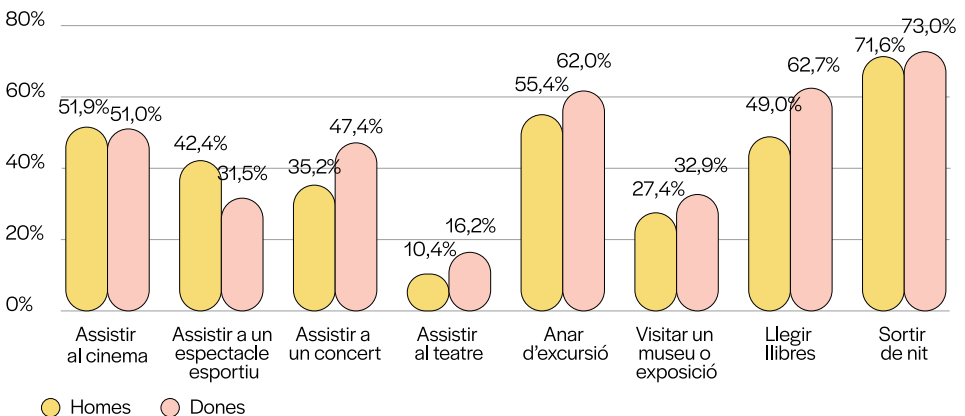
La participació en esdeveniments culturals no és aleatòria, sinó que els factors que fan que els joves prefereixin certes pràctiques i n'abandonin o en desestimin d'altres són diversos. Partint dels resultats de les regressions lineals múltiples extretes de l'EC-CIB2016, l'AULIJOVIB va observar que les tries tenien a veure amb el lloc de residència, el sexe, l'edat, el nombre de fills o la trajectòria lingüística (Cremades et al., 2023), a més de qüestions com la disponibilitat dels productes (ja sigui la disponibilitat dels productes en si mateixos, com ara les pel·lícules a les plataformes, ja sigui la disponibilitat dels productes en la llengua preferida dels consumidors) o l'accessibilitat de les activitats (no a tot arreu

hi ha cinemes i teatres, i la possibilitat de fer excursions no és la mateixa a tot el territori). En l'anàlisi de dades d'aquesta enquesta, s'han tingut en compte altres variables que, per la disponibilitat de dades, no es varen prendre en consideració en els estudis anteriors. Així, si bé no s'ha pogut comprovar la incidència que té el nombre de fills sobre la participació en activitats culturals, sí que s'han pres en consideració la trajectòria lingüística, el sexe, l'edat i el lloc de residència, variables a les quals s'han afegit la llengua inicial, el lloc de naixement dels enquestats, el lloc de naixement dels progenitors i el nivell d'estudis dels progenitors.

3.1. Sexe

Si tenim en compte la variable sexe, podem observar que, de manera similar al que indiquen les dades de l'ECCIB2016, les dones són lleugerament més actives culturalment que els homes i que, en certa manera, les expectatives de gènere i els rols tradicionals poden influir en les activitats que els joves consideren socialment acceptables o atractives. Per exemple, tradicionalment s'han percebut les activitats esportives no vinculades amb la natura (anar a competicions esportives com a espectador) com a més adreçades al públic masculí, mentre que les activitats artístiques o tot el que podríem classificar dins de la cultura (teatre, música clàssica o exposicions) com a més adreçades al públic femení. En aquest sentit, el gràfic 6.19 permet constatar que els patrons tradicionals es reproduïxen, d'alguna manera, entre els joves balears: mentre que els homes solen assistir a més espectacles esportius (la diferència entre homes i dones és de gairebé onze punts), hi ha força més dones que afirmen haver practicat la resta d'activitats. Destaquen especialment la lectura (un 62,7 % de les dones varen afirmar haver llegit almanco un llibre en els tres mesos previs a l'EJIB2022, mentre que només un 49 % dels homes ho havien fet) i l'assistència a concerts (amb un 47,4 % d'assistència en el cas de les dones i un 35,2 % en el dels homes), malgrat que també hi ha més dones que homes que varen assistir al teatre, varen anar d'excursió i varen visitar museus o exposicions. Les úniques activitats en què sembla que homes i dones participen de manera similar són activitats que tradicionalment no han estat associades a cap rol de gènere. Així, malgrat que hi ha més homes que solen anar al cinema i més dones que solen sortir de nit, les diferències en tots dos casos són molt reduïdes.

Gràfic 6.19. Freqüència de realització d'activitats culturals segons el sexe

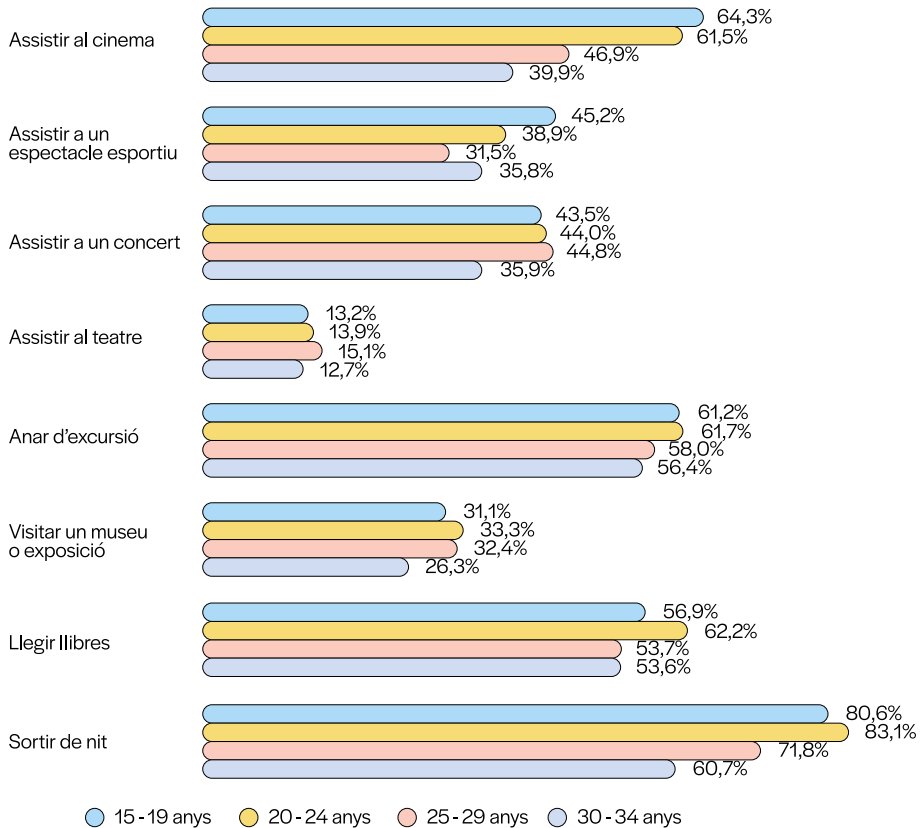

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.2. Edat

L'edat, com hem comentat, influeix sobre les pràctiques culturals de les persones i els joves no en són cap excepció. En aquest sentit, com assenyalen Martínez et al. (2017, p. 23), «el procés de fer-se gran va lligat a algunes pràctiques culturals», de manera que hi ha activitats que es deixen de desenvolupar i d'altres que emergeixen. Així, amb l'edat poden canviar les preferències musicals i d'entreteniment (per exemple, els més joves poden estar més interessats en certes tendències musicals més recents o sèries de televisió amb personatges més joves, mentre que les persones més grans poden preferir estils musicals o gèneres cinematogràfics més clàssics), els hàbits de consum de mitjans (les persones més joves poden estar més acostumades a consumir contingut mitjançant plataformes digitals i xarxes socials, mentre que les més grans poden preferir mitjans tradicionals com la televisió o la premsa), les activitats de lleure (tipus d'esports i passatemps) o els interessos culturals i artístics (algunes persones poden començar a practicar l'art, la música o la literatura com a mitjà d'autodescobriment o expressió creativa a mesura que envolteixen). A més, cal tenir en compte que l'edat pot influir en l'accés a la cultura, així com en la quantitat de temps lliure de què es disposa, qüestió que s'explica amb més detall al capítol d'oci i Internet de l'Enquesta. En aquest sentit, l'increment de les obligacions laborals o familiars (l'arribada dels fills, per exemple) pot fer disminuir notablement el temps dedicat a la cultura i el lleure i, en conseqüència, pot provocar que les persones més grans tendixin a ser menys actives culturalment.

Per a l'anàlisi de les dades, i com ja s'ha comentat (veg. apartat 1), els joves enquestats es varen dividir en quatre grups d'edat entre els 15 i els 35 anys (de 15 a 19 anys, de 20 a 24 anys, de 25 a 29 anys, i de 30 a 34 anys). Com s'observa al gràfic 6.20, els resultats semblen confirmar les tendències ja manifestades en les enquestes anteriors: els més joves tendeixen a ser culturalment més actius, especialment en els components de sortir i en el component majoritari, tot i que en àmbits com el consum cultural escolar (lectura) i legítim (teatre, museus o exposicions) les diferències es mitiguen. Així, els joves de 15 a 19 anys solen anar més al cinema i solen assistir a més espectacles esportius —que, de fet, són activitats a les quals poden accedir més fàcilment des del punt de vista econòmic i que, a més, poden fer sols o amb els progenitors. Els joves de 20 a 24 anys, en canvi, són els qui surten més de nit, van més d'excursió o llegeixen llibres que no formen part dels estudis, la qual cosa es pot vincular amb la independència dels progenitors (especialment, sortir de nit i anar d'excursió) o el temps dedicat als estudis. A l'altre extrem, la població de 30 a 34 anys és la menys activa culturalment, fet que probablement podem relacionar amb l'augment de les obligacions laborals, d'una banda, i familiars, de l'altra.

Gràfic 6.20. Freqüència de realització d'activitats culturals segons l'edat

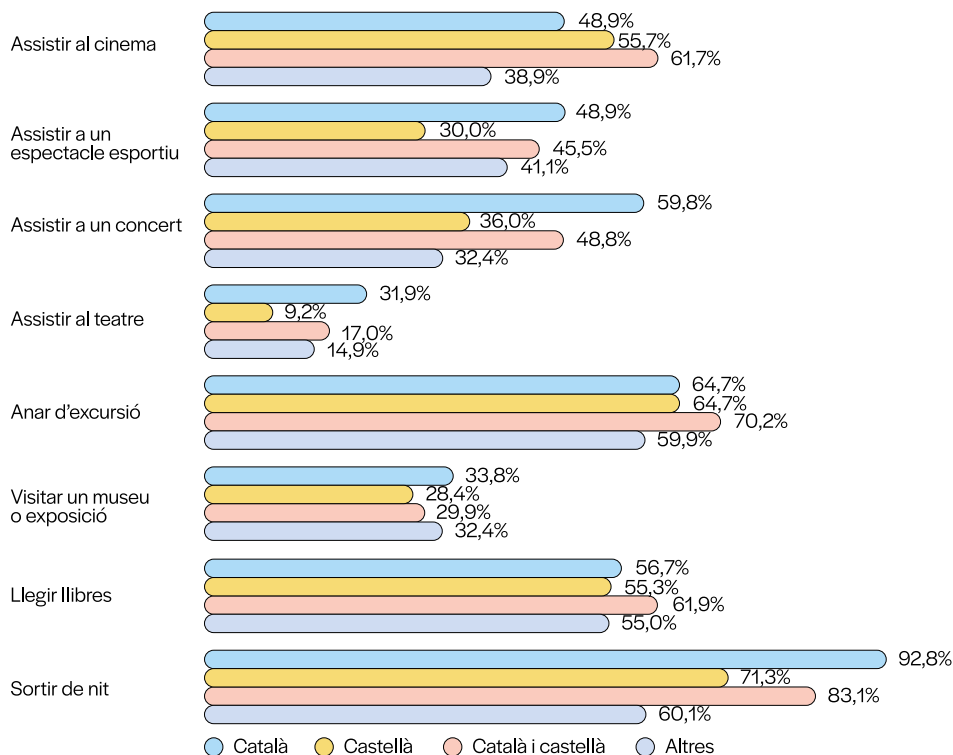
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE)

3.3. Llengua inicial i trajectòria lingüística

La llengua inicial, d'entrada, podria influir en el consum cultural dels joves en la mesura que la competència lingüística pot afectar la capacitat dels individus per accedir a cert contingut cultural. En aquest sentit, els parlants de llengües minoritàries o minoritzades poden tenir certes dificultats per trobar productes culturals en la seva llengua, fenomen que, en el cas del català, es materialitza sobretot en el cinema —en què l'oferta en català és gairebé inexistent, com ja es constatava a l'ECCIB2016 i l'AULIJOVIB. Així mateix, la llengua en què una persona ha crescut i ha après a consumir cultura pot influir en les seves preferències culturals, de manera que tendeixi a assistir més a les activitats que s'ofereixen en aquest idioma. Cal tenir present, tanmateix, que bona part dels joves de les Illes Balears tenen competència comunicativa en altres llengües (sobretot l'anglès, com es pot comprovar a l'apartat 2.5), la qual cosa pot fer que accedeixin a productes de l'anomenada *cultura global* en àmbits com la música, el cinema o la literatura i que, per tant, les diferències que d'entrada esperaríem es vegin mitigades. És precisament això darrer el que pot explicar el fet que, a diferència del que trobàvem amb l'edat i el sexe, la llengua inicial no sembla que sigui un factor decisiu en relació amb el consum cultural dels joves.

Les dades es varen analitzar, com ja s'ha explicat, tenint en compte quatre possibilitats pel que fa a la llengua inicial (catalanoparlants inicials, exclusius o en combinació amb altres llengües; castellanoparlants inicials, exclusius o en combinació amb altres llengües; parlants inicials tant de català com de castellà, i parlants inicials d'altres llengües), i es poden observar al gràfic 6.21. S'hi comprova que, si bé els catalanoparlants inicials són lleugerament més actius que la mitjana, la tendència no es compleix en tots els àmbits, i els bilingües —és a dir, els qui tenen tant el castellà com el català com a llengües inicials— són els més actius a l'hora d'anar al cinema, fer excursions i llegir llibres. Això es podria deure tant a la llengua inicial com també al fet que, si ens fixam en les dades relatives al lloc de residència, és en els entorns urbans on trobam més població bilingüe i que, per tant, té més accés a certes activitats culturals: en aquest sentit, doncs, cal tenir present que podrien ser altres factors, i no només la llengua inicial, els que condicionen el consum cultural. Així mateix, els qui tenen altres llengües inicials són els menys actius en relació amb la majoria d'activitats culturals, fenomen que pot ser degut, en part, a la manca d'oferta de certes activitats en les llengües inicials dels joves —especialment en el cas del cinema, els concerts i el teatre— i, en part, a la manca d'arrelament de la població allòctona i al·loglota a la cultura del territori. Aquesta baixa participació en les activitats esmentades, però, es pot veure compensada mitjançant el consum dels productes audiovisuals que ofereixen les xarxes socials i les plataformes de vídeo a la carta —que no es veu reflectit en aquesta enquesta.

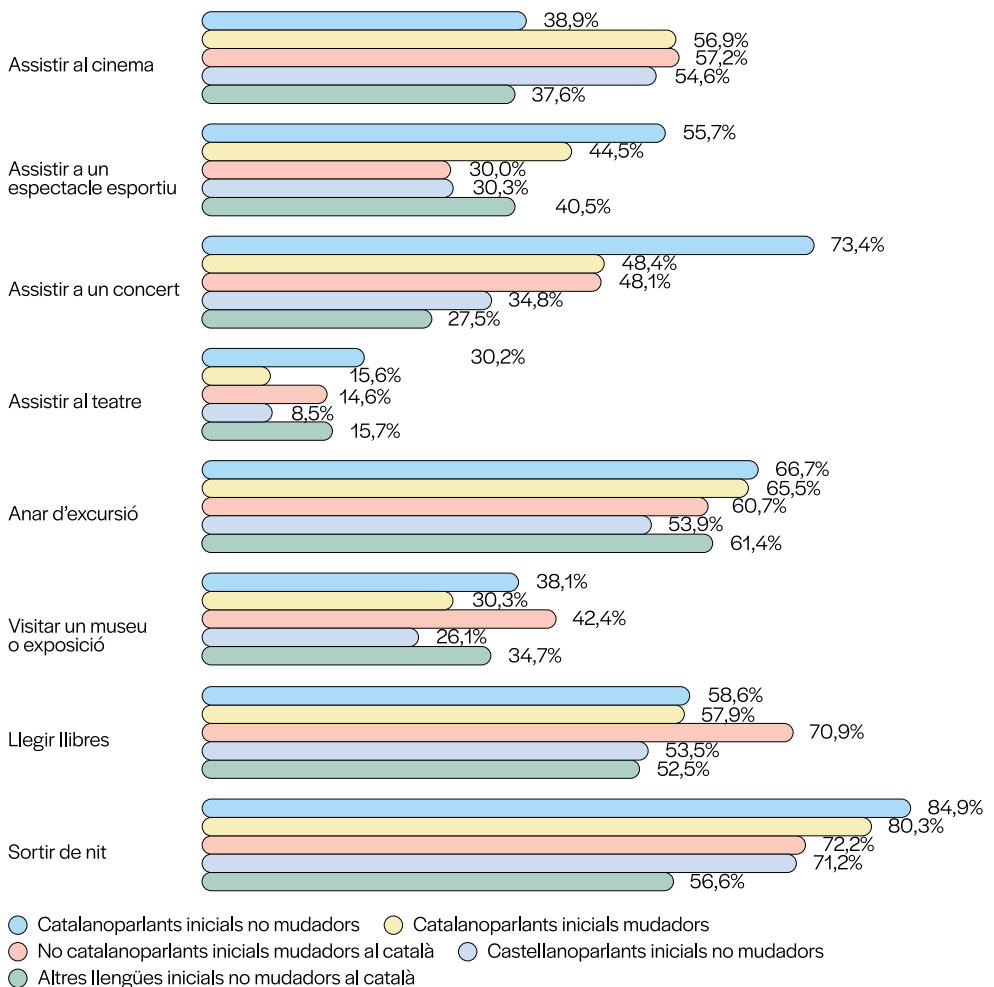
Gràfic 6.21. Freqüència de realització d'activitats culturals segons la llengua inicial

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La trajectòria lingüística, definida a partir del concepte de *muda lingüística* (veg. apartat 2.3) i que permet agrupar la població en cinc grups (catalanoparlants inicials no mudadors, catalanoparlants inicials mudadors, no catalanoparlants inicials mudadors al català, castellanoparlants inicials no mudadors i altres llengües inicials no mudadors al català) tampoc no és determinant en la definició del consum cultural. El gràfic 6.22 permet observar que —excepte en l'assistència al cinema, la lectura i les visites a museus— els catalanoparlants inicials no mudadors semblen el grup més actiu culturalment. Així, els qui més van al cinema són els catalanoparlants mudadors i els no catalanoparlants inicials mudadors al català, i els qui més llegeixen llibres i visiten museus són els no catalanoparlants inicials mudadors al català; ara bé, els catalanoparlants inicials no mudadors són els qui declaren una participació més elevada en la resta d'activitats.

Gràfic 6.22. Realització d'activitats culturals segons la trajectòria lingüística

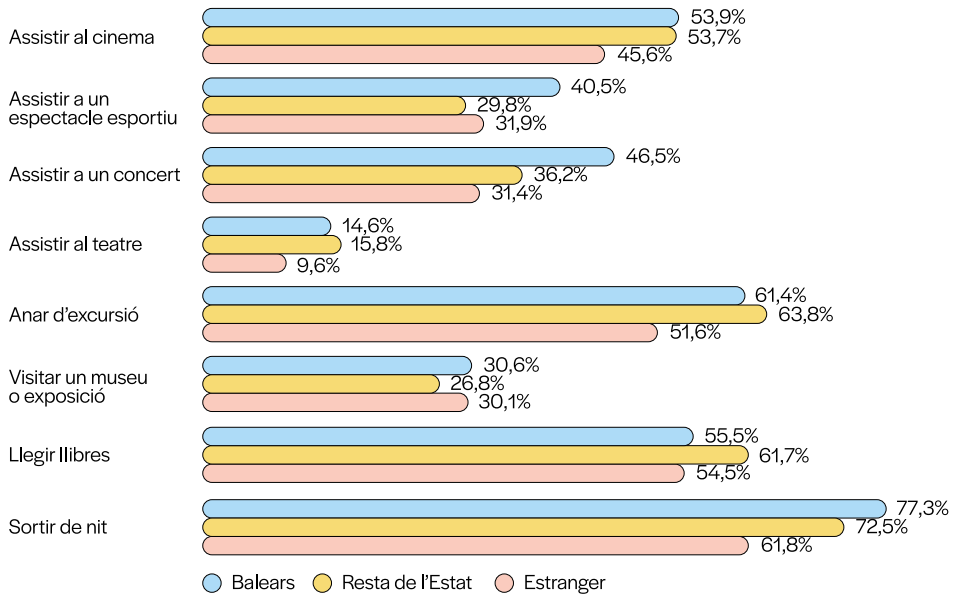
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.4. Lloc de naixement dels enquestats

El lloc de naixement és un altre dels factors que podria tenir certa influència en el consum cultural dels individus, encara que, segons expliquen Martínez et al. (2017), són més significatives altres qüestions, com ara l'entorn socioeconòmic, l'educació rebuda, l'exposició a diferents cultures i la disposició personal. En qualsevol cas, sembla que, almanco fins a cert punt, les persones que neixen en un indret determinat poden estar més exposades a certes tradicions, tipus d'activitats o gèneres musicals, literaris i cinematogràfics que, d'alguna manera, poden condicionar les preferències i tries culturals. Així mateix, els nuclis urbans més grans solen tenir una oferta cultural més àmplia (amb més teatres, cinemes, galeries d'art i altres esdeveniments culturals), la qual cosa pot contribuir a crear certs hàbits de participació cultural des de la infància que es poden mantenir a mesura que els individus es fan grans.

Tot i que sembla que, en alguns contextos, l'entorn urbà o rural pot condicionar els hàbits culturals, en aquest cas les dades analitzades no s'han dividit segons aquest criteri (atès que no es disposava de prou informació sobre les localitats de naixement de les persones enquestades), sinó que es va dividir la població en tres grups segons el lloc de naixement: Illes Balears, resta de l'Estat i estranger. Les diferències, doncs, podrien permetre vincular el consum cultural amb les tradicions locals o amb la llengua inicial (que ja hem comprovat que té una influència relativament baixa sobre les eleccions dels joves en matèria d'activitats culturals o de lleure) i no amb el tipus de localitat o la mida.

Al gràfic 6.23 es constata, d'entrada, que el grup culturalment menys actiu sol ser el de nascuts a l'estranger, la participació dels quals no predomina en cap de les activitats. Encara que no tenim dades que ens permetin explicar la causa d'aquest fenomen —que, fins a cert punt, contrasta amb el que havien obtingut Cremades et al. (2023) en relació amb activitats com visitar exposicions o llegir llibres—, podem apuntar que, en la mesura que l'entorn sociocultural en què els individus creixen pot condicionar les tries posteriors que fan, els nascuts a l'estranger poden no tenir tant d'interès en les activitats disponibles a les Illes Balears ja sigui per una qüestió lingüística (manca de domini de les llengües oficials), ja sigui pel tipus d'activitats i de continguts (grups musicals que fan concerts en directe, equips que ofereixen espectacles esportius, pel·lícules que es projecten al cinema, coneixement del territori, etc.), ja sigui per una manca d'arrelament al territori. Pel que fa als nascuts a la resta de l'Estat, s'observa que són els qui llegeixen més llibres (el 61,8 % va declarar haver-ho fet en els darrers tres mesos), van més al teatre i van més d'excurció. Finalment, els nascuts a les Illes Balears són els qui solen assistir a més espectacles esportius, a concerts, a museus o a exposicions, i els qui més surten de nit. Així mateix, hi ha poca diferència entre els nascuts a les Balears i els nascuts a la resta de l'Estat amb relació a l'assistència al cinema, fenomen que es pot deure, si més no en part, al fet que les estrenes cinematogràfiques i les pel·lícules que es projecten solen ser les mateixes a la major part de l'Estat espanyol.

Gràfic 6.23. Realització d'activitats culturals segons el lloc de naixement dels enquestats

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

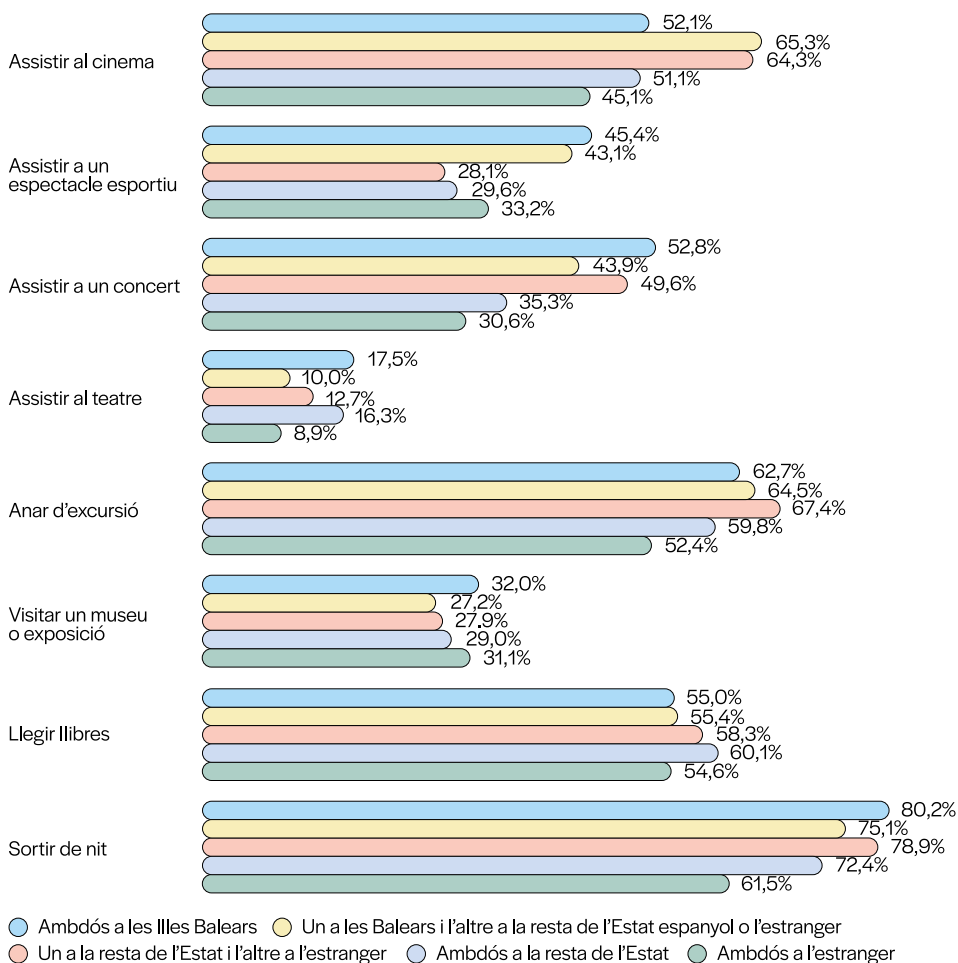
3.5. Lloc de naixement dels progenitors

El lloc de naixement dels progenitors també pot exercir influència sobre el consum cultural dels joves en aspectes com la transmissió de costums i tradicions (que pot incloure gusts musicals, tipus de festes o celebracions, literatura preferida, etc.), els vincles a una llengua determinada (que pot afavorir l'elecció de lectures, pel·lícules o altres formes d'entreteniment vinculades a aquesta llengua), els valors i les creences predominants en el territori de procedència (que poden influir en les preferències artístiques o les activitats en què s'involucren) o, fins i tot, en les oportunitats que representa per als infants experimentar una exposició a diverses cultures (que, per exemple, els pot fer més oberts a la diversitat i els pot facilitar l'interès per múltiples formes d'expressió artística o cultural).

Tanmateix, les dades de què disposem indiquen que el lloc de naixement dels progenitors no sembla un factor decisiu a l'hora de determinar la participació en activitats culturals i de lleure dels joves de les Illes Balears. Com s'ha comentat, per a l'anàlisi es varen establir cinc possibilitats en relació amb el lloc de naixement dels progenitors: ambdós a les Illes Balears, un a les Illes Balears i l'altre a la resta de l'Estat espanyol o a l'estranger, un a la resta de l'Estat espanyol i l'altre a l'estranger, ambdós a la resta de l'Estat espanyol, i ambdós a l'estranger. El gràfic 6.24 permet observar una gran diversitat de respostes segons el lloc de naixement dels progenitors. Així, les persones joves que tenen ambdós progenitors nascuts a les Illes Balears són els qui assisteixen més a espectacles esportius (la qual cosa es deu, probablement, a l'arrelament al territori i el vincle que té la població amb els equips esportius locals), a concerts i al teatre, i també són els qui surten més a la nit. Els qui tenen algun progenitor nascut a la resta de l'Estat, en canvi, són els qui més van al cinema (en el cas que l'altre progenitor sigui de les Illes Balears) o d'excursió (si l'altre

progenitor és nascut a l'estranger). Finalment, els qui tenen tots dos progenitors nascuts a la resta de l'Estat són els qui més llegeixen llibres. A l'altre extrem, els qui tenen els dos progenitors nascuts a l'estranger són els qui menys participen en les activitats culturals, especialment si es tracta d'activitats que, d'alguna manera, presenten vincles concrets amb el territori (com ara les excursions, els concerts o el teatre). En canvi, en les visites a museus o la lectura de llibres, el nivell de participació dels joves fills de dos progenitors estrangers són similars als de la resta dels joves balears.

Gràfic 6.24. Realització d'activitats culturals segons el lloc de naixement dels progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

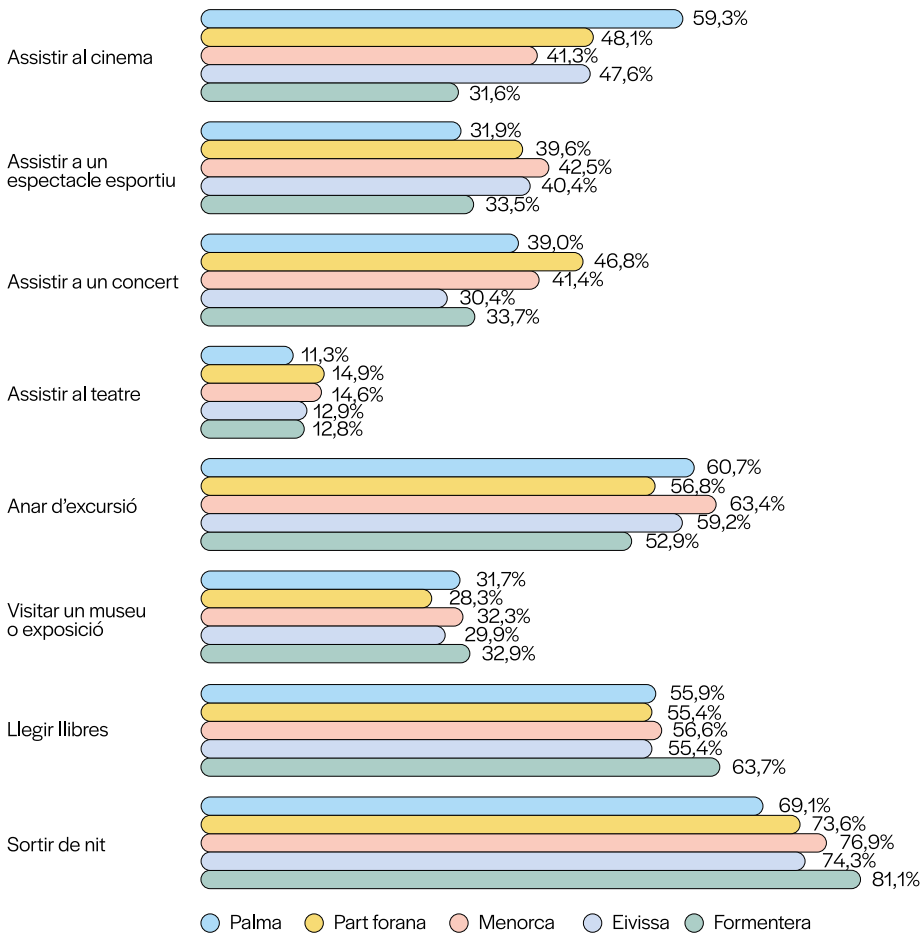
3.6. Lloc de residència

El lloc de residència afecta de múltiples maneres la participació en activitats culturals i de lleure dels joves. D'entrada, com ja apuntàvem en parlar del lloc de naixement, les àrees urbanes grans solen tenir una oferta més àmplia d'activitats culturals i de lleure (teatres, cinemes, museus, centres d'art, esdeveniments esportius, etc.), cosa que pot facilitar que els joves que hi viuen gaudeixin de més oportunitats per participar en aquestes activitats que no pas els joves que viuen en zones menys poblades, on les opcions poden ser més limitades i distants. En aquest sentit, a l'oferta cultural pròpiament dita cal sumar-hi la disponibilitat i l'eficiència del transport públic, que pot proporcionar independència als joves —sobretot si no tenen edat de conduir o no disposen de vehicle propi— i, per tant, augmenta les possibilitats que siguin més actius o més participatius en les diverses activitats culturals.

D'altra banda, independentment de la mida o el pes demogràfic de les localitats de residència, la riquesa i la varietat cultural de la comunitat local també és un factor que cal tenir present. Així, hi ha àrees amb una oferta d'esdeveniments locals relativament rica, que pot estimular la participació dels joves en activitats culturals i de lleure dins la seva pròpia comunitat.

El lloc de residència també es pot vincular amb la influència social. En aquest sentit, en els entorns amb més densitat en una llengua (el català, en el cas de la part forana o Menorca, i el castellà, en el cas de la badia de Palma i les Pitiüses), qüestions com la pressió dels amics poden afavorir la presència de productes culturals en una llengua determinada (Cremades et al., 2023). Així mateix, les propostes que els apareixen a les xarxes socials poden variar d'una zona a una altra (malgrat la força uniformitzadora que apuntava Lévi-Strauss i que hem comentat a l'inici d'aquest punt 3), o els tipus d'institucions educatives disponibles per als joves també poden variar segons el lloc de residència. En relació amb aquest darrer punt, per exemple, les escoles i els centres d'educació secundària i superior que promouen les arts, la cultura o la pràctica esportiva poden estimular la participació dels joves en aquestes àrees.

Per a l'anàlisi d'aquesta variable, com s'ha explicat, es varen tenir en compte cinc grans àrees (Menorca, Formentera, Eivissa, part forana de Mallorca, Palma) i els resultats es poden comprovar al gràfic 6.25. De manera similar al que ja observaven Martínez et al. (2017, p. 33) per a Catalunya, les dades apunten al fet que el lloc de residència no condiciona la realització d'activitats culturals per si mateix.

Gràfic 6.25. Participació en activitats culturals segons el lloc de residència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Com es pot observar, malgrat que els joves menorquins són lleugerament més actius que els de les altres illes, les tendències són les mateixes en tots els casos i les diferències són escasses. El que sembla més rellevant en relació amb el territori és simplement que l'oferta d'activitats pot variar. Així, els residents a Palma són els qui van més al cinema i això es deu, probablement, al fet que la major part de cinemes de les Balears —i particularment de Mallorca— es troben en aquesta ciutat: per a la població que hi resideix, doncs, anar al cinema és una activitat més accessible que no pas, per exemple, per als qui viuen a la part forana de Mallorca o a les altres illes (a tall d'exemple, Eivissa i Menorca disposen només de dos cinemes cadascuna i Formentera només té un centre cultural on també es projecten pel·lícules). Igualment, l'oferta teatral és més alta a Menorca i Mallorca que no pas a les altres illes, la qual cosa pot explicar, almanco en part, per què els residents d'aquestes dues illes hi van més.⁰² La manca d'altres activitats, sumada a l'oferta nocturna, en canvi, pot ser la causa del fet que els qui més surten de nit són els joves de Formentera.

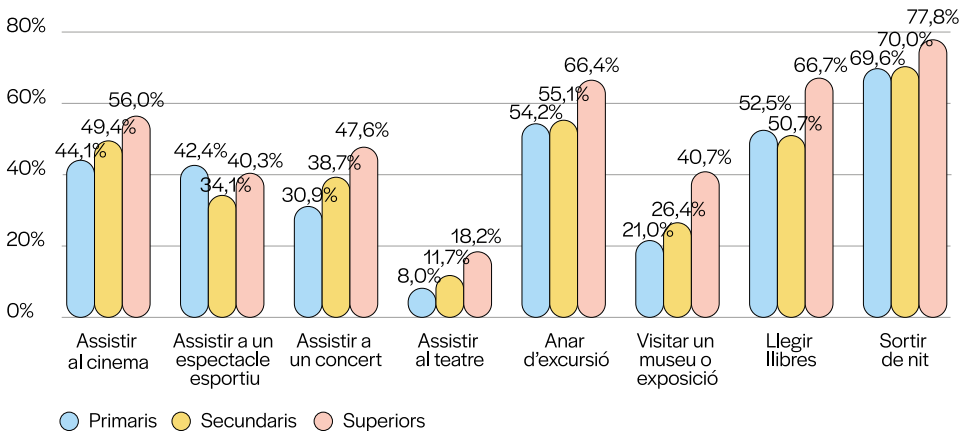
02 Tanmateix, cal fer notar que Palma és la ciutat que disposa de més oferta teatral i que, en canvi, hi ha més joves que assisteixen al teatre a la part forana. Això es pot deure a l'increment de l'oferta de la part forana o bé a la major diversitat d'activitats que ofereix Palma, que llavors pot fer disminuir l'assistència a una activitat particular.

3.7. Nivell d'estudis dels progenitors

La darrera variable analitzada és el nivell més alt d'estudis d'un dels progenitors, que sovint es considera que té un impacte en les activitats culturals i les preferències dels seus fills, sobretot en la mesura que pot facilitar o afavorir un tipus de consum cultural concret en els infants. Així, se sol considerar que els pares amb nivells d'educació més elevats solen correspondre's amb famílies que disposen de més recursos econòmics i coneixements per poder facilitar l'accés dels fills a la lectura, el teatre, els concerts, els museus o les exposicions i altres activitats que exposin els infants a una varietat de perspectives culturals relativament àmplia i que, per tant, els facilitin la participació activa en activitats culturals.

Cal tenir en compte, però, que aquestes influències poden variar segons altres factors contextuals i que, a més, com ja indicaven Martínez et al. (2017, p. 36), la major part dels progenitors dels joves enquestats són persones nascudes entre la dècada de 1950 i la dècada de 1980, un període en què l'educació primària es va universalitzar (és a dir, es va erradicar l'analfabetisme entre els joves) i, per tant, la població sense estudis es va reduir considerablement. En aquest sentit, a l'hora d'analitzar el consum cultural en relació amb el nivell més alt d'estudis d'un dels progenitors es va dividir la població en tres blocs (no es va preveure la possibilitat que els progenitors no tinguessin cap tipus d'estudi): progenitors amb estudis primaris, progenitors amb estudis secundaris i progenitors amb estudis superiors. El gràfic 6.26 mostra la influència d'aquesta variable sobre el consum cultural dels joves.

Gràfic 6.26. Participació en activitats culturals segons el nivell d'estudis dels progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Sembla que, a diferència de les variables anteriors, el nivell d'estudis dels progenitors sí que és una variable significativa a l'hora de determinar la participació del jovent en activitats culturals. Així, els joves fills de progenitors amb estudis superiors són més actius en totes les activitats per les quals es va demanar, excepte en la d'assistir a un espectacle esportiu. En canvi, les diferències entre els joves que tenen progenitors amb estudis primaris o amb estudis secundaris són més reduïdes: mentre que aquests darrers són lleugerament més actius en l'assistència al cinema, a concerts, al teatre i als museus, els joves els progenitors dels quals tenen estudis primaris solen anar a més espectacles esportius i llegir més llibres.

Conclusions i propostes d'actuació

Al llarg d'aquestes pàgines s'ha posat de manifest que en els joves de les Illes Balears conflueix l'augment del plurilingüisme inicial dels individus —hi ha parlants de llengües inicials cada cop més diverses— amb una tendència creixent al predomini social del castellà. De fet, les dades palesen que el castellà és la llengua inicial de gairebé la meitat dels joves, mentre que el català (sol o en combinació amb el castellà) és la llengua primera d'un terç dels joves illencs. Aquest fenomen es deu en bona part als canvis demogràfics produïts al llarg dels segles *xx* i *xxi*, car la població s'ha multiplicat per 2,16 en els darrers cinquanta-un anys: segons dades de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), la població de les Balears ha passat de 545.498 habitants l'any 1971 a 1.176.659 el 2022. Aquest creixement es deu en gran part a l'arribada de població al·lòctona (i sovint també al·loglota): d'acord amb dades de 2015, la població autòctona de les Illes Balears és poc més de la meitat dels residents —concretament, del 55,4 % (Pradilla, 2019, p. 152). Igualment, el castellà té una presència majoritària com a llengua d'ús habitual, un fet que augmenta amb el pas del temps, sobretot si tenim en compte que la majoria de catalanoparlants solen canviar de llengua, és a dir, tendeixen a mudar lingüísticament. Cremades i Crespí (2023, p. 114) ja apuntaven que a les Illes Balears no es troba el perfil del catalanoparlant agut, és a dir, del catalanoparlant que sempre parla en català i desenvolupa estratègies per no haver de parlar castellà, i només es detecten catalanoparlants híbrids —és a dir, parlants que mostren preferència pel català però que alhora tenen una bona predisposició per parlar castellà—, castellanoparlants híbrids i castellanoparlants aguts. En relació amb això, hi ha dos factors clau que expliquen aquesta tendència: l'ús del castellà com a llengua de relació amb els desconeguts, d'una banda, i la norma de convergència al castellà, de l'altra. Tot plegat ha fet que, amb el temps, el castellà hagi esdevingut la llengua de relació social, és a dir, l'idioma no marcat (Solivellas et al., 2023).

Així mateix, els nouvinguts sovint adopten el castellà com a llengua societària i se solen mantenir al marge del català. Per exemple, dels joves entrevistats per a l'estudi AULIJO-VIB que tenien llengües inicials diferents del català i del castellà i que mudaven a una d'aquestes dues llengües, la majoria (el 72,7 %) mudaven al castellà, mentre que només el 0,9 % ho feia al català com a llengua preferent i la resta adoptava un ús indiferent de les dues llengües (Amengual et al., 2023b, p. 74). Alguns estudis han fet referència a possibles actituds negatives, tot i que no hi ha un acord clar (veg. Flors-Mas, 2017, p. 93-94) i, de fet, a les Illes Balears és un tema sobre el qual encara falta molta recerca. Treballs com els d'Amengual (2022) i Sastre-Roig de Lluís et al. (2022) exploren els factors que poden influir tant en l'aprenentatge com en l'ús de la llengua catalana a Mallorca entre els nouvinguts d'origen argentí i les dones nouvingudes d'origen marroquí, respectivament, i destaquen la dificultat que experimenten aquestes persones a l'hora d'interactuar en català amb els membres de la societat d'acollida, cosa que implica menys oportunitats d'aprenentatge i ús, i es tradueix en la percepció que el català és una llengua que pertany únicament als catalanoparlants inicials (Amengual 2022, p. 48; Solivellas et al., 2023, p. 147). Amb tot, aquesta percepció probablement és diferent segons cada col·lectiu. Al cap i a la fi, no és el mateix el col·lectiu de nouvinguts que venen a les Balears per cobrir les necessitats vitals bàsiques —obtenir feina, poder iniciar un projecte de vida, etc.— que els qui venen per raons laborals amb feines d'alta qualificació o els qui hi arriben un cop jubilats, per motius residencials.

Tots aquests canvis són conseqüència de diferents factors, entre els quals hi ha, en primer lloc, el creixement demogràfic. Com ja hem comentat, les Illes Balears han patit un creixement poblacional continu d'ençà dels anys setanta del segle passat i ha esdevingut més pronunciat a partir del 2000. Un segon aspecte que s'ha de tenir en compte és la manca de polítiques d'acollida. Sovint s'ha fiat el procés d'acollida cultural i lingüística a l'escola, que suposadament hauria de garantir que tots els alumnes acabassin l'educació obligatòria amb un mateix domini de català i de castellà, però la realitat posa de manifest que l'escola no ha assolit aquesta funció, entre d'altres perquè sovint el personal docent es troba amb un nombre elevat d'alumnes per aula, amb pocs recursos i, també, sense gaire formació específica sobre el tema. A tall d'exemple, els resultats de l'informe *Assoliment de la competència comunicativa en expressió oral en l'avaluació de diagnòstic a 6è d'educació primària (curs 2017-2018)*, elaborat per l'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE), demostren que, independentment de la titularitat dels centres o l'illa en què es troben, entre altres factors, els resultats en llengua catalana són sempre inferiors en totes les dimensions (veg. Vanrell, 2022, per a més informació sobre aquests resultats). Igualment, Amengual et al. (2023b) posen de manifest que, «quan l'entorn de l'escola és majoritàriament castellanoparlant, el castellà esdevé la llengua predominant de l'escola» (p. 60) i també que, sovint, «on hi ha menys alumnes no catalanoparlants inicials la presència de la llengua catalana és més alta» (p. 62), de manera que els centres educatius sovint no tan sols no permeten capgirar la norma de convergència al castellà, sinó que la reforcen. Cal tenir en compte, però, la importància que té —o hauria de tenir— fer accessible la integració lingüística a l'escola, ja que l'accés desigual a les llengües —o també a les varietats lingüístiques— sovint comporta l'aparició de desigualtats socials basades en diferències lingüístiques i, de fet, la distribució desigual de l'alumnat d'un mateix perfil social, econòmic o cultural —que alguns autors anomenen *segregació escolar* (Mas, 2021)— pot comportar, com assenyalaven Amengual et al. (2023b, p. 60), un increment de les desigualtats entre l'alumnat. Sembla que algunes localitats, com Inca i Manacor, ja han començat a intentar paliar aquestes desigualtats, però caldria ampliar les mesures i assegurar un repartiment més equitatiu de l'alumnat en els diferents centres educatius de cada municipi.

A tot això, encara hi podem afegir un tercer factor que cada dia és més evident: la manca de valor instrumental que té el català a les Illes Balears. Així, el català ha esdevingut per a una part de la població un tràmit burocràtic que et permet accedir a ocupacions a l'Administració pública i no es percep com una llengua necessària per exercir la resta d'activitats professionals. Tot i que Sastre-Roig de Lluís et al. (2022) afirmen que hi ha col·lectius que reconeixen cert valor instrumental i integrador a la llengua catalana, aquests valors sovint també s'atribueixen a la llengua dominant (el castellà) i, a més, poden variar segons el col·lectiu o el moment vital en què es troben els individus. Així, sovint s'assumeix que el castellà és necessari per viure a la comunitat autònoma, mentre que el català és més aviat circumstancial, excepte en alguns casos concrets. Tot això es deu en part a la discontinuïtat en les polítiques de normalització lingüística i en part a la manca de transversalitat en aquestes polítiques.

Com ja fa notar Pradilla (2019, p. 167), només en els territoris en què s'han duit a terme «polítiques lingüístiques rehabilitadores d'una manera continuada» la llengua minoritzada ha pogut guanyar alguns àmbits d'ús —o simplement mantenir-los—, la qual cosa a les Illes Balears s'ha vist dificultada perquè les alternances de poder en cada legislatura han implicat canvis importants en les polítiques lingüístiques i perquè, a més, sovint les accions de planificació lingüística no són prou transversals. Com assenyalava Melià (2023, p. 151),

«l'activitat lingüística impregna la major part de les actuacions humanes» i, per tant, les polítiques lingüístiques no es poden centrar només en sectors determinats, sinó que han de tenir en compte activitats que, sense tenir un component lingüístic específic, influeixen sobre les actituds, les ideologies o els comportaments lingüístics dels individus. És lògic pensar, doncs, que, si dominar i utilitzar el català no implica aconseguir uns beneficis evidents per formar part de la societat balear —o si no es pot mostrar els beneficis que implica adquirir aquest capital lingüístic—, molts de ciutadans illencs, siguin nascuts a les Balears o siguin nous, no es plantegen dedicar-hi temps i esforç per a aprendre'l. Al cap i a la fi, les necessitats i preocupacions vitals passen per davant de la qüestió lingüística quan aquesta no implica millores socials o personals a curt o a mitjà termini per als individus —sobre aquesta qüestió, veg. Ó Ceallaigh (2023), que explica de quina manera les polítiques lingüístiques dissenyades per capgirar la substitució lingüística en el context d'Irlanda s'han vist afectades per la crisi econòmica i, en general, per l'hegemonia del neoliberalisme.

És important, per tant, que en el futur s'aposti per polítiques destinades a l'acollida i que es duguin a terme accions orientades a garantir el coneixement lingüístic de tota la població, també dels nous que arriben amb necessitats bàsiques. D'acord amb les dades que aporta l'EJIB en relació amb els coneixements lingüístics (veg. apartat 2.5), sembla que tant el model educatiu actual com les polítiques d'acollida presenten deficiències a l'hora de facilitar i incentivar l'accés de la població al·loglota a la competència comunicativa en català —s'observen mancances evidents en la competència comunicativa en aquesta llengua. Cal tenir present que assegurar el coneixement de l'idioma és un pas fonamental per a qualsevol procés de normalització lingüística. Facilitar cursos de català en horari laboral i sense cap cost econòmic per als interessats, per exemple, pot ser una bona mesura per aconseguir incrementar els coneixements de català que la població té actualment. Tanmateix, al costat de les polítiques d'acollida i de foment del català, també s'han de fer polítiques adreçades als catalanoparlants inicials, a fi que adoptin una actitud activa pel que fa a l'ús del català en tots els àmbits, la qual cosa implica tant normalitzar els intercanvis bilingües català-castellà com evitar la convergència al castellà. És especialment necessari mostrar la importància de mantenir el català en casos en què el canvi de llengua és indicatiu de submissió lingüística (Sanginés, 2021), és a dir, tots aquells casos en què els catalanoparlants decideixen canviar de llengua davant la mínima possibilitat que considerin que l'interlocutor a qui s'adrecen no és catalanoparlant, atenent a qüestions estereotipades i prejudicis lingüístics diversos.

Totes aquestes mesures de planificació i política lingüístiques, però, s'han d'avaluar per comprovar quin és el seu grau d'èxit. En aquest sentit, l'avaluació ha de constar de tres parts: un diagnòstic *ex ante*, a fi de detectar les necessitats i pensar accions específiques; un seguiment durant l'execució, per millorar els aspectes que no funcionin, i una revisió *ex post*, per determinar el grau d'assoliment i èxit de les polítiques dutes a terme. I tot això s'ha de combinar amb accions des de baix (*bottom-up*), és a dir, mesures que no provenen tan sols de l'Administració (*top-down*), sinó també de la societat civil organitzada, fet que implica que les institucions públiques han de treballar, també, amb entitats i associacions culturals.

En relació amb això, també és fonamental que qualsevol acció, sigui de dalt a baix o de baix a dalt, vagi acompanyada d'un discurs legitimador: les polítiques s'han d'explicar a fi que no semblin fruit d'un caprici. En aquesta línia, Villaverde (2021) assenyala la importància de focalitzar el missatge en el fet d'oferir benestar a la població a través dels usos

lingüístics —una aposta que considera més efectiva que, per exemple, centrar-se en la necessitat de conservar la llengua com una realitat abstracta, sense donar-hi un valor instrumental clar— i vincular la necessitat de garantir la seguretat lingüística amb «el sistema general de drets i deures que s'aplica als diferents àmbits de la nostra societat» (p. 124).

Pel que fa a la cultura, les dades posen de manifest que els joves són relativament poc actius culturalment (si bé ho són més que la població d'altres franges d'edat), en part perquè hi ha una manca d'oferta generalitzada —excepte a ciutats concretes com Palma o, en menor grau, Eivissa i Maó—, en part perquè també tenen poques oportunitats d'accedir a la poca oferta que tenen a l'abast, ja sigui perquè implica desplaçaments, ja sigui per raons econòmiques. Això explica, per tant, que algunes de les opcions culturals més populars siguin l'oci nocturn i l'excursionisme (activitats que es poden dur a terme amb un pressupost baix), mentre que l'assistència al teatre, a espectacles esportius o al cinema (activitats amb un cost econòmic més elevat) té un nombre d'adeptes molt inferior.

La participació en activitats culturals, però, és fonamental per al desenvolupament social i personal del jove i, per tant, és important que des de l'Administració es garanteixi un pla de foment de la cultura entre els joves orientat a millorar l'oferta cultural (arts escèniques, literatura, exposicions artístiques, però també cinema, concerts i altres formes d'expressió), d'una banda, i a garantir l'accés a diferents ofertes culturals, de l'altra, ja sigui mitjançant subvencions per a esdeveniments culturals, ja sigui mitjançant l'augment del nombre d'instal·lacions culturals o la millora de les existents. També pot ser rellevant fomentar l'educació en matèria cultural, per la qual cosa cal, per exemple, mantenir i promoure les col·laboracions existents entre els centres educatius i les institucions culturals (com els teatres o les agrupacions musicals) i establir-ne de noves.

Així mateix, és important donar suport i formació als joves que mostren talents creatius o artístics amb l'objectiu de facilitar no tan sols el consum de productes culturals, sinó la participació activa en els diversos esdeveniments. Aquesta participació també pot incloure programes de voluntariat cultural, l'organització de més esdeveniments i la creació d'espais en què puguin posar en pràctica les manifestacions culturals que considerin adients. Aquests espais, a més, han de ser inclusius i facilitar la integració de persones amb orígens geogràfics, socials i econòmics diversos: només així es garantirà el respecte per les identitats i les perspectives dels joves i es facilitarà l'arrelament de tota la població, un arrelament que, com es mostrava a l'apartat 3, sembla la causa de la baixa participació d'alguns col·lectius.

A més, la cultura pot ser una eina de socialització (o resocialització) en català, de manera que també podria contribuir a augmentar la presència d'aquesta llengua en diferents espais, com les activitats esportives i culturals, les extraescolars, etc. En relació amb això, Cremades et al. (2023, p. 94) mostren com l'idioma en què tenen lloc activitats com les extraescolars o l'associacionisme depenen de la llengua preferida de qui dirigeix la sessió (monitor, entrenador, etc.) i també del context en què té lloc. Si s'afavoreixen tant la presa de consciència lingüística del personal que dirigeix aquestes activitats com la presència del català en l'entorn en què es produeixen, es pot afavorir la integració lingüística i cultural de les persones d'origen allòcton i alloglot i, per tant, fer passes cap a una societat més plural i oberta. En aquest sentit, experiències com les impulsades pel projecte EquiLing (amb activitats a Catalunya, Galícia, Madrid i el País Basc) han demostrat que la col·laboració estreta amb entitats ludicoesportives i associacions culturals pot ser una bona eina per afavorir la integració lingüística i cultural de la població nouvinguda.⁰³

03 Per a més informació sobre el projecte, vegeu-ne el web: www.equiling.eu/ca.

A banda de millorar l'oferta cultural, se n'ha de fer més difusió, a fi que tots els joves puguin conèixer les diferents activitats que tenen a disposició. Aquesta difusió, a més, s'ha de fer tant en mitjans tradicionals (televisió, ràdio, premsa impresa i digital) com també —i sobretot— a través dels canals de comunicació que més facin servir els joves en cada moment (com són actualment les xarxes socials Instagram, X o TikTok).

Igualment, un aspecte fonamental que cal millorar és l'accessibilitat de les activitats des del punt de vista de la mobilitat. En aquest sentit, incrementar la freqüència i reduir el cost dels serveis de transport públic intraurbans i interurbans existents (les línies d'autobús i tren de què disposam actualment), fomentar serveis com el del lloguer de bicicletes o afavorir la creació de noves línies de transport (tren, autobús, però també tramvia) pot contribuir a fer que els joves de municipis amb una menor oferta cultural puguin desplaçar-se fàcilment —i a un preu econòmic— a la resta de municipis, especialment les capitals insulars, que és on hi ha la major part de les instal·lacions culturals.

En definitiva, la realitat lingüística dels joves de les Illes Balears demostra que hi ha una tendència evident cap al predomini social del castellà, mentre que la realitat cultural posa de manifest que el jovent és poc actiu —malgrat que participa en més activitats culturals que la població més gran, el percentatge de joves que va declarar haver fet alguna de les activitats proposades és relativament reduït. Per tot això, és important executar un conjunt de polítiques culturals i lingüístiques actives i continuades que puguin capgirar la situació actual a fi d'avançar cap a una societat més plural, igualitària i rica.

5

Referències bibliogràfiques

[AULIJOVIB] Castell, X., Cremades, E., i Vanrell, M. M. (coord.) (2023). *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears*. Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Amengual, C. (2022). *Effects of language ideologies on learning a minoritized language: Argentinian potential new speakers of Catalan in Mallorca*. [Treball de fi de màster]. Universitat de Tilburg.

Amengual, C., Benito, R., González, I., i Vanrell, M.M. (2023a). Metodologia. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 29-46). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Amengual, C., Castell, X., i Vanrell, M. M. (2023b). Ús de les llengües segons els contextos i els moments vitals: les mudes lingüístiques. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 47-76). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Canyelles, C. (2018). Els coneixements lingüístics. A J. Melià i M. M. Vanrell (coord.), *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi* (p. 45-56). Govern de les Illes Balears; Generalitat de Catalunya; Universitat de les Illes Balears.

Corbeil, J. C. (1980). *L'aménagement linguistique du Québec*. Guerin.

- Cremades, E., i Crespí, I. (2023). La llengua en les interaccions comunicatives: normes d'ús lingüístic. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 101-126). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.
- Cremades, E., Crespí, I., i Tudela, A. (2023). Usos lingüístics i hàbits de lleure. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 77-97). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.
- [ECCIB2016] Direcció General de Cultura (2016). *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016*. Govern de les Illes Balears.
- [EJC2017] Serracant Melendres, P. (coord.) (2018). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- [ES2004] Villaverde, J. A. (coord.) (2004). *Enquesta sociolingüística 2004*. Govern de les Illes Balears.
- [ESJIB1997] Ballester, L., March, M., Leal, M. À., i Mas, C. (coord.) (1998). *Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears, 1997*. Direcció General de Joventut i Família del Govern de les Illes Balears, Universitat de les Illes Balears.
- [EULIB2014] Melià, J., i Vanrell, M. M. (coord.) (2018). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014*. Anàlisi. Govern de les Illes Balears; Generalitat de Catalunya; Universitat de les Illes Balears.
- Fabà, A., i Torres, J. (2023). El multilingüisme a l'Estat espanyol. *L'Avenç*, 500, 80-86.
- Flors-Mas, A. (2017). *Usos lingüístics i identitats socials entre adolescents catalans i valencians*. [Tesi doctoral]. Universitat de Barcelona.
- Huss, L. (2017). Researching language loss and revitalization. A K. A. King, Y.-J. Lai i S. May (ed.), *Research methods in language and education. Encyclopedia of language and education* (p. 99-111). Springer.
- Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (2019). *Assoliment de la competència comunicativa en expressió oral en l'avaluació de diagnòstic a 6è d'educació primària (curs 2017-2018)*. Conselleria d'Educació i Universitat.
- Lévi-Strauss, C. (2004). Letnòleg davant de les identitats nacionals. *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, 20, 17-23.
- Little, C. (2022). *Actituds i percepcions lingüístiques dels joves eivissencs: una primera aproximació quantitativa*. [Treball de fi de màster]. Universitat de les Illes Balears.
- Marí, I. (2021). El dinamitzador com a facilitador del canvi sociolingüístic en els processos d'un entorn social determinat. A X. Castell i M. M. Vanrell (coord.), *La dinamització lingüística: bases, eines i estratègies* (p. 23-43). Palma: Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.
- Marí, I. (2022). Construir entre tots un futur plurilingüe equitatiu. A I. Solivellas (coord.), *El català a les Balears: del passat al futur* (p. 119-132). Lleonard Muntaner.
- Martínez, R., Meneses, J., i Fabregues, S. (2017). Cultura i oci: transformacions, tendències i emergències. A P. Serracant (coord.), *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Volum 2* (p. 11-49). Generalitat de Catalunya.

Mas, E. (2021). La segregació escolar a Mallorca i bones pràctiques per aconseguir escoles més diverses. A J. Amer (dir.), *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2021* (p. 216-231). Universitat de les Illes Balears; Fundació Guillem Cifre de Colonya.

Melià, J. (1996). *Els joves de Mallorca i la llengua*. [Tesi doctoral]. Universitat de les Illes Balears.

Melià, J. (2003a). Ús social de la llengua catalana entre els joves. A J. Sánchez i E. Florit (coord.), *La llengua i els joves: el futur de la llengua catalana. VI Jornades de Normalització Lingüística i Ensenyament de CCOO* (p. 67-74). CCOO de les Illes Balears, Servei Lingüístic.

Melià, J. (2023b). Recomanacions estratègiques i actuacions de planificació lingüística a les Illes Balears. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 151-166). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i Universitat de les Illes Balears.

Ó Ceallaigh, B. (2023). *Neoliberalism and language shift*. Lessons from the Republic of Ireland Post-2008. De Gruyter Mouton.

Pradilla, M. À. (2019). La llengua catalana: aproximació demolingüística a una realitat complexa. A J. Giralt Latorre i F. Nagore. *La normalización social de las lenguas minoritarias: experiencias y procedimientos para la salvaguarda de un patrimonio inmaterial* (p. 148-179). Prensas de la Universidad de Zaragoza.

Pujolar, J., Gonzàlez, I., i Martínez, R. (2010a). Les mudes lingüístiques dels joves catalans. *Llengua i Ús*, 48, 65-75.

Pujolar, J., Gonzàlez, I., Font, A., i Martínez, R. (2010b). *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut; Papers 99.

Sanginés, G. (2021). L'engrescadora aventura cap a l'assertivitat lingüística. A X. Castell i M. M. Vanrell (coord.), *La dinamització lingüística: bases, eines i estratègies* (p. 233-248). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Sastre-Roig de Lluís, A., Amengual-Ripoll, C., i Vanrell, M. M. (2022). Dones marroquines a Mallorca: una primera aproximació a l'aprenentatge del català des de la perspectiva de gènere. *Reserclle. Revista de la Societat d'Ensenyament i Recerca del Català com a Llengua Estrangera*, 3, 4-25.

Solivellas, I., Little, C., i Tudela, A. (2023). L'imaginari juvenil: ideologies i actituds lingüístiques. A X. Castell, E. Cremades i M. M. Vanrell (coord.), *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (p. 127-150). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Vallespir, J. (1998). Ús de la llengua. A L. Ballester, M. March, M. À. Leal i C. Mas, (coord.), *Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears, 1997* (p. 231-258). Direcció General de Joventut i Família del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

Vanrell, M. M. (2023). El futur del català a les Balears: de l'anàlisi a l'actuació (i tornar). A I. Solivellas (coord.), *La llengua catalana a les Illes Balears* (p. 161-181). Lleonard Muntaner.

Vila, F. X. (2009). La pregunta sobre la llengua habitual en les enquestes d'ús lingüístic 2003-2004: dubtes sobre la seva validesa. A F. X. Vila (dir.), *Estudis de demolingüística: actes de la Primera Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT* (p. 41-52). Institut d'Estudis Catalans.

Vila, F. X., i Sorolla, N. (2018). Els grups segons els usos lingüístics i l'evolució de l'ús del català entre 2003 i 2013. A Direcció General de Política Lingüística (coord.), *Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població a Catalunya 2013. Volum 1: Coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics* (p. 161-189). Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.

Villaverde, J. A. (2021). Eines argumentatives per a legitimar l'actuació del dinamitzador lingüístic. A X. Castell i M. M. Vanrell (coord.), *La dinamització lingüística: bases, eines i estratègies* (p. 111-126). Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; Universitat de les Illes Balears.

L'ascensor social ha deixat de funcionar

L'assetjament escolar i altres formes de violència afecten un nombre significatiu de joves

David Abril Hervás

1

Joves, desigualtats i cohesió social

1.1. Marc de referència

Tal com assenyalava Oxfam Intermón, les desigualtats generacionals han crescut en els darrers anys de manera alarmant, en paral·lel a l'increment de les desigualtats entre rics i pobres, a escala tant global com local. Això té conseqüències per a les persones joves, que, tot i el seu potencial i la fortalesa demogràfica, són marginades culturalment i políticament, quan haurien de ser part activa de la recerca d'instruments i solucions per encarar els reptes de la pobresa i les desigualtats (Oxfam, 2016). Com subratllava recentment Pablo Simón (2022), la joventut europea té massa crisis acumulades a l'esquena, i això pot repercutir greument no sols en termes materials, d'empitjorament de les seves condicions de vida en relació amb les generacions anteriors, sinó també en la intensificació de sensació de pèrdua d'horitzó per part del jovent.

Encara que l'educació segueix sent un factor clau per accedir a millors ocupacions laborals i, per tant, millorar la posició social en termes de mobilitat ascendent, ja fa dècades que Pierre Bordieu va advertir que, per si mateix, l'accés a l'educació per part dels joves de la classe treballadora no garantia l'ascens social (Bordieu i Passeron, 2009). El fracàs d'aquest ascensor social ha estat un tema recurrent a l'hora de situar les dinàmiques d'empobriment i desigualtat que afecten la gent jove, i es reflecteix en els resultats de l'enquesta que s'ha fet.

L'Informe sobre la joventut en Espanya 2020 (Injuve, 2021) ja assenyalava la tendència, en el nostre context, a reproduir les desigualtats que pateixen els joves segons les condicions —de classe i de nivell d'estudis, que també estan correlacionades— de la llar d'origen. És a dir, per exemple, el percentatge de població jove amb estudis universitaris és molt més elevat en el cas del jovent que es va socialitzar en llars de classe alta o mitjana que en la classe baixa. El mateix informe apuntava que gairebé la meitat de la població jove manté la classe social, que una de cada tres persones millora la posició, i que la resta (el 22 % dels homes i el 18,5 % de les dones joves) estan pitjor que els seus progenitors (Torre, 2021).

La ja esmentada acumulació de crisis econòmiques que han patit les generacions més joves, i especialment el punt d'inflexió que va suposar la pandèmia de 2020, han implicat

la sobrerepresentació de la població jove en l'espai de l'exclusió social (FOESSA, 2022). Com la resta de sectors de població, la «generació de les dues crisis» des de 2022 i la guerra d'Ucraïna n'ha patida també una de tercera, en forma d'increment de preus significatiu en els béns bàsics com els aliments, l'energia i els combustibles, la qual cosa ha accentuat el caràcter estructural dels processos d'exclusió del jovent a Espanya i la manca d'oportunitats de les noves generacions. En l'*Informe* de 2022 de la fundació FOESSA, que analitza la realitat de l'exclusió social postcovid a Espanya, se subratlla que les taxes d'exclusió s'incrementen de manera inversament proporcional a l'edat, de tal manera que l'exclusió de la població menor de 30 anys és més de tres vegades superior a la població major de 65 anys, i que, en les situacions d'exclusió greu, el jovent pateix fins a cinc vegades més aquesta exclusió.

El mateix informe recull que les llars sustentades per persones joves experimenten, per tant, taxes d'exclusió social més altes, un fet que s'evidencia també en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022. Entre les problemàtiques que condueixen a aquesta situació destaquen les relacionades amb les condicions laborals i l'habitatge, i tensen encara més el difícil camí dels i les joves cap a l'emancipació. Això ha provocat que les dificultats de la població jove hagin augmentat —com s'assenyala en l'*Informe* de 2022 de FOESSA— gairebé totes les dimensions de l'exclusió (llevat de l'educació): ocupació, habitatge, consum, política, salut, conflicte social i aïllament social. El nombre de joves que afronten situacions multiproblemàtiques (tres o més de les anteriors dificultats) ha crescut exponencialment (ibíd.).

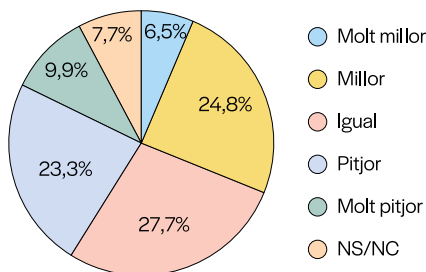
1.2. Anàlisi

Per tal d'identificar les desigualtats en la qualitat de vida del jovent, l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears planteja diferents preguntes que, per un costat, miren de comparar les condicions materials actuals dels i les joves emancipats totalment —i que ho han indicat així en preguntes anteriors de l'Enquesta— amb les condicions de les seves llars d'origen, és a dir, amb el temps en què vivien amb els seus progenitors. Per un altre costat, també es demana sobre la disposició de determinats subministraments (calefacció, ordinador, telèfon fix o mòbil, Internet) que es consideren bàsics en qualsevol llar, així com sobre eventuais decisions que s'hagin hagut de prendre en el darrer any i que impliquin restriccions en el consum o l'accés a recursos per part dels joves.

1.2.1. Autopercepció en relació amb la llar dels progenitors

En correspondència amb el que s'ha assenyalat per a les tendències que es donen al nostre entorn geogràfic, només una de cada quatre persones joves (24,8 %) afirma que viu en una situació econòmica millor que a la llar dels progenitors. El 27,7 % manifesten que viuen en condicions similars, però, si hi sumam les que declaren viure pitjor (23,3 %) o molt pitjor (9,9 %), estem parlant d'un terç (33,2 %) que empitjoren les seves condicions relatives.

Gràfic 7.1. «En comparació amb la teva llar d'origen, la teva situació econòmica és...»

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 7.1. «En comparació amb la teva llar d'origen, la teva situació econòmica és...»

		Molt millor	Millor	Igual	Pitjor	Molt pitjor	NS/NC	TOTAL
Sexe	Homes	4,8%	28,1%	26,9%	19,7%	11,7%	8,8%	100,0%
	Dones	7,8%	22,3%	28,3%	26,0%	8,6%	7,0%	100,0%
Edat	15-19 anys	2,0%	7,1%	6,6%	49,4%	0,0%	35,0%	100,0%
	20-24 anys	10,1%	34,5%	25,1%	20,0%	4,0%	6,4%	100,0%
	25-29 anys	6,7%	18,5%	25,3%	29,7%	13,1%	6,7%	100,0%
	30-34 anys	6,1%	27,7%	29,7%	19,6%	8,8%	8,2%	100,0%
Lloc de residència	Palma	10,0%	29,7%	19,2%	24,9%	9,1%	7,0%	100,0%
	Part forana	3,2%	22,4%	33,9%	22,8%	9,9%	7,9%	100,0%
	Menorca	9,1%	21,6%	26,5%	26,6%	11,2%	4,9%	100,0%
	Eivissa	5,1%	20,8%	32,5%	19,2%	10,9%	11,5%	100,0%
	Formentera	15,9%	29,7%	23,4%	17,5%	11,8%	1,8%	100,0%
Nivell d'estudis	Sense estudis o primaris	6,9%	15,4%	33,5%	23,1%	7,2%	13,9%	100,0%
	Secundaris, primera etapa	6,8%	26,5%	32,5%	17,0%	12,1%	5,1%	100,0%
	Secundaris, segona etapa	7,2%	31,7%	21,5%	19,7%	9,1%	10,8%	100,0%
	FP	5,4%	18,0%	19,3%	28,2%	14,6%	14,5%	100,0%
	Estudis universitaris	5,6%	19,0%	28,7%	35,0%	7,3%	4,5%	100,0%
TOTAL		6,5%	24,8%	27,7%	23,3%	9,9%	7,7%	100,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Si miram aquesta dada en clau de gènere, en el cas de les dones l'autopercepció negativa sobre les condicions de vida s'eleva al 34,6 % (enfront del 31,4 % dels homes), la qual cosa es pot relacionar amb la reproducció, a la llar emancipada, de les tasques de cures que tradicionalment han assumit les dones (Subirats, 2016).

Per franges d'edat, crida l'atenció l'elevada taxa de joves d'entre 15 i 19 anys (49,4 %) que afirmen viure pitjor —probablement en molts d'aquests casos són estudiants—, tot i que en aquesta mateixa franja d'edat el percentatge de persones enquestades que no ho sap (NS) o no contesta (NC) arriba al 35 %.

Atenent la nacionalitat —i molt relacionat amb les pitjors condicions de vida que, en general, les persones immigrades registren en la major part dels estudis sobre pobresa i exclusió social—, els i les joves de nacionalitat estrangera tenen una percepció molt distinta i molt més positiva respecte de les seves condicions de vida en comparació amb les de les seves llars d'origen: un 41,3 % afirma que viu millor econòmicament, enfront del 25,2 % del jovent de nacionalitat espanyola. Això no vol dir que les condicions materials siguin objectivament millors per als joves de nacionalitat estrangera, sinó que ho són si les posam en relació amb les dels seus progenitors.

Si ens fixam en la variable territorial, en el cas de Mallorca no trobam diferències gaire substancials entre Palma i la part forana, però hi ha diferències significatives en la percepció de millora —que poden indicar una pèrdua de qualitat de vida— als pobles de Mallorca en relació amb la capital: només un 25,6 % dels joves de la part forana diuen viure millor o molt millor, enfront del 39,7 % dels joves de Palma. Quant a les altres illes, totes presenten valors similars, llevat del cas d'Eivissa —on la percepció positiva (20,8 %) o molt positiva (5,1 %) respecte de la llar d'origen també és per davall de la mitjana— i de Formentera —on, al contrari, el 45,6 % dels joves declaren que viuen millor. Menorca és l'illa on la percepció de retrocés és més accentuada, amb un elevat percentatge de joves que afirmen viure pitjor (26,6 %) o molt pitjor (11,2 %), un 37,8 % en total.

Finalment, i subratllant l'evidència ja assenyalada sobre la distorsió de l'ascensor social que ha suposat històricament l'educació en els estats del benestar, els joves amb pitjor percepció sobre les seves condicions en relació amb la llar d'origen són els que tenen o bé estudis universitaris (un 35 % considera que viu pitjor, i un 7,3 %, molt pitjor), o bé estudis de formació professional (el 28,2 % i el 14,6 %, respectivament). De manera preocupant, aquests resultats també resulten alarmants entre les persones enquestades amb els dos progenitors amb estudis superiors (un 33,4 % diu viure pitjor, i un 8,2 %, molt pitjor), la qual cosa apuntaria no sols a un ascensor social «avariat», sinó a la immobilitat o, fins i tot, a una mobilitat social descendent.

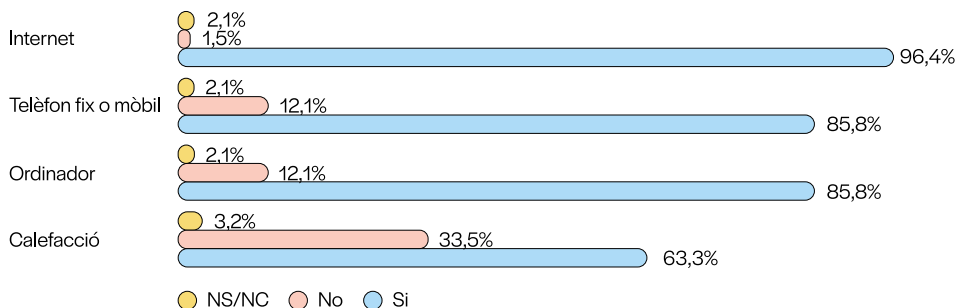
En el mateix sentit, *l'Informe sobre la joventut en España 2020* (Injuve, 2021) ja indicava que, en termes de classe social, gairebé la meitat de la població jove (el 46,8 % d'homes i el 48,6 % de dones) mantenen la classe social d'origen, unes xifres que no s'allunyen gaire de les tendències apuntades en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears.

1.2.2. Les condicions materials de les llars de les persones emancipades

Les dades anteriors prenen cos quan analitzam les respostes de les preguntes relacionades amb fenòmens com la pobresa energètica,⁰¹ amb la no disposició o la restricció de l'ús d'aparells de refrigeració. Més d'un terç dels i les joves (33,5 %) afirmen que no disposen de calefacció a les seves llars. És una dada que empitjora quan es prenen en consideració el gènere (el 35,1 % de les dones no en disposen), l'edat (un 42,4 % de la franja de 30 a 34 anys tampoc no té calefacció) o la nacionalitat (el 51 % dels joves de nacionalitat estrangera no en té).

⁰¹ Aquí assumim la definició de pobresa energètica plantejada en l'Estratègia nacional contra la pobresa energètica 2019-2024, com aquella situació en la qual es troba una llar on no es poden satisfer les necessitats bàsiques dels subministraments d'energia com a conseqüència d'un nivell d'ingressos insuficient i que, si escau, es pot veure agreujada per tenir un habitatge ineficient des del punt de vista energètic.

Gràfic 7.2. Disponibilitat de determinats recursos a la llar

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Es tracta, no obstant, d'unes dades coherents amb les de l'Enquesta de condicions de vida (ECV) de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), que en els darrers anys han apuntat a una tendència creixent de les persones que admeten que no es poden permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada, amb una xifra que el 2022 s'elevava un 17,1 % en relació amb l'any anterior (ECV 2022). Es tracta d'unes dades que confirmen que es consolida el fenomen d'una pobresa energètica que, en l'actualitat, s'agreuja per l'increment dels preus dels subministraments i de la qual el jovent no resta al marge.

En conjunt, cal recordar que l'ECV esmentada també assenyala que, a les Illes Balears —tot i no disposar de dades desglossades per edat, d'acord amb els indicadors de l'Estratègia Europa 2020—, gairebé un terç de les llars presentaven carències en almenys dos conceptes ⁰² (31,8 %); el 16,9 %, en almenys tres, i el 9 %, en quatre. D'altra banda, les dades són pitjors que les de 2021, malgrat la recuperació econòmica postcovid.

Si seguim amb altres elements de carència, només un 12,1 % del jovent a les Balears no disposa d'ordinador, amb diferències poc significatives en la majoria de variables, tot i que en el cas dels joves de nacionalitat estrangera el percentatge puja fins al 28,7 %: tot i la disponibilitat de telèfons intel·ligents per a la majoria de joves, aquesta dada no deixa de ser significativa i apunta, novament, a una exclusió social que castiga especialment determinats grups socials. La no disposició d'ordinador s'eleva al 33,6 % entre els joves sense estudis o amb estudis primaris, i presenta un preocupant 22,7 % entre els joves amb fills a càrrec, sobretot perquè la pandèmia, sense anar més enfora, va posar en evidència les esclatxes digitals existents i com no disposar d'un ordinador o, fins i tot, d'una connexió d'Internet adequada pot esdevenir un element d'exclusió, tant educativa com d'accés a altres recursos.

02 L'ECV valora la carència material a partir de la manca d'almenys tres dels nou conceptes següents:

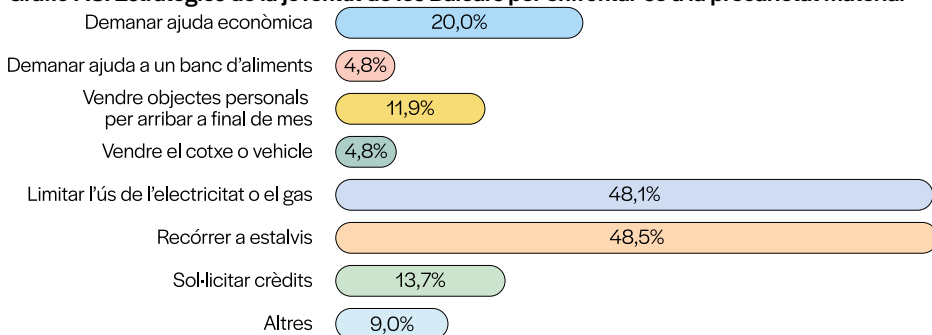
1. No es pot permetre anar de vacances almenys una setmana a l'any.
2. No es pot permetre una menjada de carn, pollastre o peix si més no cada dos dies.
3. No es pot permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada.
4. No té capacitat d'afrontar despeses imprevistes.
5. Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal o compres a terminis en els darrers dotze mesos.
6. No es pot permetre disposar d'un cotxe.
7. No es pot permetre disposar de telèfon.
8. No es pot permetre disposar d'un televisor.
9. No es pot permetre disposar d'una rentadora.

El percentatge de joves que no disposen d'un telèfon fix o mòbil és poc significatiu (un 3,9 %), i s'eleva en els mateixos casos comentats. Aquest element està avui dia vinculat a la disposició d'Internet a les llars. Només un 1,5 % afirma que no té connexió a Internet i, encara que hem de tenir en compte que avui en dia els telèfons intel·ligents ens poden facilitar aquesta connexió, novament els joves amb nacionalitat estrangera (3,2 %) o amb fills a càrrec (3,1 %) presenten valors superiors a la mitjana.

1.2.3. Les estratègies del jovent per enfrontar-se a la precarietat material

Les estratègies que fan servir els joves per encarar-se amb aquesta precarietat material també criden l'atenció: si bé la primera opció de les persones enquestades és fer ús dels estalvis (en cas de tenir-ne), amb un 48,5 %, cal assenyalar que, en el darrer any, un 20 % dels joves s'han vist obligats a demanar ajuda econòmica a la família —que segueix sent una institució de suport bàsic als estats del sud d'Europa, amb sistemes del benestar més dèbils—, a les amistats o a entitats socials, un percentatge que s'incrementa lleument en el cas de les dones (el 21,6 % enfront del 18,5 % dels homes). Per edats, crida l'atenció que, com més edat, també s'incrementa aquesta estratègia, que arriba al 25,7 % en els joves de 25-29 anys, i al 24 % en els de 30-34 anys. La procedència torna a ser un factor diferenciador: l'opció de demanar doblers s'eleva a gairebé un de cada tres joves de nacionalitat estrangera (28,4 %). Territorialment, només Eivissa i Palma presenten valors per damunt de la mitjana (el 22,5 i el 23,8 %, respectivament). Sí que hi ha diferències significatives segons el nivell d'estudis, atès que el percentatge de joves sense estudis que ha de demanar doblers a altres persones s'eleva al 30,9 %, enfront del 12,8 % de joves amb estudis universitaris. A més, novament, s'observa més precarietat material en les famílies de joves amb fills a càrrec, atès que un 34,5 % varen haver de recórrer a demanar doblers a altres persones.

Gràfic 7.3. Estratègies de la joventut de les Balears per enfrontar-se a la precarietat material

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La segona estratègia que han fet servir els joves en el darrer any és limitar el consum de subministraments bàsics com l'electricitat o el gas (48,1 %), la qual cosa —si bé és coherent amb el que assenyalen altres estudis esmentats— alimentaria el fenomen de la pobresa energètica i aguditzaria les carències materials de les persones joves. Com en altres situacions, les dades indiquen més autolimitació de les dones joves (el 52 % enfront

del 44,3 % d'homes), del jovent de nacionalitat estrangera (el 59,4 %) i, de bell nou, els joves de les franges d'edat més altes (el 56,1 % en els de 30-34 anys), circumstància que pot coincidir amb les llars de joves amb fills (55,4 %). Es tracta de dades que assenyalen un empobriment de la població juvenil, sense gaires variacions en funció del lloc de residència (llevat del cas de Palma, que supera lleument la mitjana, amb un 51 %) o el nivell d'estudis. Tanmateix, una altra vegada, els joves amb estudis universitaris presenten percentatges lleument pitjors que els qui no tenen estudis (el 50,2 % enfront del 49,5 %), però elevadíssims en ambdós casos.

Quan s'esgota la possibilitat de demanar doblers a persones conegudes, els joves illencs recorren als sistemes de crèdit formal (un 13,7 % ho ha fet en el darrer any), una estratègia que reproduïx els mateixos patrons que les anteriors. Ara bé, sí que es tracta d'una pràctica molt més habitual en el cas de Mallorca (amb un 17,3 % a la part forana o un 11,3 % a Palma) i Eivissa (13,4 %) que no a Menorca (7,4 %) o Formentera (8,4 %). A part, hi ha percentatges significatius de joves que han hagut de recórrer puntualment a bancs d'aliments (4,8 %), a demanar crèdits extraordinaris (13,7 %) o vendre articles personals (12 %) o, fins i tot, el cotxe (4,8 %).

Les dades coincideixen amb les d'altres estudis del nostre entorn, començant per l'ECV de 2022. Ara bé, s'aguditzen a un context com el de les Illes Balears, on —com ja s'ha comentat— no només ens enfrontam a les dificultats d'accés a l'habitatge, sinó al fet que un elevat percentatge dels ingressos s'han de destinar a mantenir-lo i també a atendre subministraments bàsics com l'alimentació o l'energia, tot i aquest esforç d'autolimitació observat en l'Enquesta. Aquesta autolimitació és un dels efectes de la desigualtat que afecta el jovent de les Illes i que, més enllà de les condicions materials de la llar, també implica limitacions en l'accés a la cultura i a un oci de qualitat, entre molts altres factors que també són necessaris per al ple desenvolupament personal.

2

Violències i discriminacions entre les persones joves

2.1. Marc de referència

Les representacions socials dels joves en l'opinió pública s'han lligat, sobretot en les darreres generacions, a la violència. Des de les bandes o colles de joves violents fins a la violència sexual exercida en grup,⁰³ passant per l'assetjament escolar o a les xarxes socials, que han crescut de manera important en els darrers anys, s'ha instal·lat en l'imaginari de les persones adultes sobre les més joves, i s'ha reforçat arran de la pandèmia (Abril i Izquierdo, 2022).

Això no obstant, i des d'una aproximació objectiva i alhora complexa, un dels primers exercicis que hauríem de fer és destriar la violència exercida pels joves d'aquella que les persones joves també pateixen. El sociòleg i investigador en temes de pau Johan Galtung distingeix entre violència *directa* —aquella exercida directament per un actor, com ara una

⁰³ Amb el cas conegut com «La Manada», de violació grupal d'una jove de 18 anys, a Pamplona, durant les festes, el juliol de 2016, que s'ha fet servir de manera recurrent tant en els mitjans de comunicació com en l'imaginari col·lectiu com a expressió de la violència masclista exercida en grup per homes joves.

violació o una pallissa—, *estructural* —aquella que s'exerceix a través de les estructures socials i les institucions, com el patriarcat, les desigualtats o la injustícia social—, i *cultural* o *simbòlica* —que es refereix a aquelles idees i creences que ens fan naturalitzar i assumir com a normals les anteriors. Els tres tipus de violència són per a Galtung interdependents i no es poden analitzar de manera separada (Galtung, 1958).

Per això, quan parlem de *violència juvenil* —en el sentit de la violència exercida pels joves—, també hem de fixar-nos —i això no vol dir justificar-la— en les violències patides pels joves i per mitjà d'unes estructures socials, polítiques i econòmiques que, com s'ha vist en l'apartat anterior, posen els joves en una situació de subalternitat política, exclusió social i incertesa quant a la seva plena transició cap a la vida adulta (Feixa, 2012). La violència —o, millor, les violències, en plural— és un fenomen complex, que es manifesta en formes molt distintes, però que, malauradament, s'ha acabat naturalitzant a la nostra societat en moltes de les seves manifestacions.

Com ja assenyalava Galtung, quan parlem de *violència* no ens referim sols a la violència física —que representa la punta de l'iceberg—, sinó a violències i formes d'opressió i desigualtat que involucren el gènere, la classe social, l'ètnia o la procedència i, per descomptat, l'edat. Quan les desigualtats patides per una persona es creuen (no és el mateix ser dona i jove que ser un home jove, per exemple, quan deambulam a soles per un carrer fosc en una gran ciutat), parlem d'*interseccionalitat*, en el sentit definit per Maria Rodó-Zárate (2021). Parlar d'interseccionalitat implica, també, parlar de posicions socials i de privilegis, que són els que expliquen, per exemple, que les percepcions dels homes joves sobre el que es considera violència en general o violència de gènere en particular siguin prou diferents de les de les dones joves, o que les de les dones joves que, a més, són de nacionalitat estrangera també siguin distintes de les que manifesten les joves nascudes a les Illes Balears.

En aquest sentit, en l'àmbit europeu, el Fòrum Europeu de la Joventut va fer el 2016 una enquesta sobre «discriminacions múltiples» en els joves de la Unió Europea. Els resultats assenyalaven que els factors de discriminació principals eren, per aquest ordre: el gènere (34,5 %) i tenir entre 18 i 24 anys (29,1 %), seguits de l'orientació sexual (18,8 %), les creences o la religió (18,3 %) i l'aparença física (17 %), entre molts altres com la llengua, l'origen social o ètnic, l'obesitat... La mateixa enquesta també ofería un percentatge prou elevat (22,9 %) de joves que manifestaven no percebre ser discriminats o discriminades. Si bé les discriminacions de gènere són explicables fàcilment gràcies a la creixent consciència social i l'empoderament de les dones joves de la mà del feminisme, la discriminació percebuda segons l'edat s'explicaria pel que suposa, en termes de vulnerabilitat social, assumir que l'edat (18-24 anys) implica haver d'acceptar una feina o bé no tenir facilitats per accedir-hi, o haver-ho de fer en condicions precàries i, per tant, estar d'alguna manera condemnat a un estatus d'ingressos també precari. Més enllà del qüestionari, l'enquesta europea també va incloure testimonis del jovent que apuntaven a la doble marginació que pateixen les persones joves que no poden comptar amb les seves famílies per mor de l'orientació sexual o de gènere i, a la vegada, no tenen accés a una feina pagada per causa de l'origen ètnic. Amb referència als llocs on les joves i els joves europeus experimenten les discriminacions, la majoria indicava l'entorn educatiu (53,8 %), la recerca de feina (50,5 %), el lloc de treball (42,4 %) o la recerca d'allotjament (29,2 %). En qualsevol cas, l'enquesta també fa palesa la dificultat que tenen les persones joves d'identificar les discriminacions múltiples que es produeixen.

En el cas espanyol, el baròmetre juvenil de 2019 impulsat per la fundació FAD (Centro Reina Sofía) sobre discriminació i tolerància de la diversitat entre les persones joves desvela que, en els joves d'entre 15 i 29 anys, set de cada deu declaren que han patit algun tipus de discriminació relacionada amb el gènere, la nacionalitat d'origen o l'ètnicitat (Tudela et al., 2020). Per al jovent espanyol, l'origen ètnic o racial (55 %) i la condició de gènere (53,7 %) són les causes de discriminació principals (ibíd.). El mateix estudi revela diferències significatives entre dones i homes joves: les dones són molt més crítiques amb les discriminacions per raons de gènere, mentre que els homes joves ho són més amb les relacionades amb les opcions polítiques, les creences o la religió. Finalment, el baròmetre esmentat dibuixa una societat juvenil prou tolerant amb la diversitat en general, però sí que es percep menys acceptabilitat sobre les qüestions migratòries i ètniques.

Més enllà de les actituds racistes que tenen cert recorregut històric en la nostra societat, no convé perdre de vista l'increment en els darrers anys dels anomenats *discursos d'odi*,⁰⁴ que han contribuït a polaritzar la societat i reforçar estereotips i prejudicis moltes vegades preexistents, adreçats tant a les persones migrants com a les dones, les persones homosexuals i qualsevol alteritat que no encaixi amb un patró masclista i xenòfob que se sent amenaçat per una societat cada vegada més diversa. Aquests discursos —que, a diferència dels delictes d'odi, no són punibles— també han penetrat en les persones joves, atès el paper clau que tenen les xarxes socials en la seva socialització i que les xarxes han esdevingut un dels principals instruments de propagació (Izquierdo et al., 2022). Els propagadors dels discursos d'odi fan servir, a més de la desinformació, les sensacions de desconfiança, inseguretat, incertesa..., que afecten especialment els col·lectius més castigats per les crisis recents i, entre ells, com ja hem vist abans, els i les joves. De fet, la ruptura amb valors progressistes o liberals o, simplement, de defensa dels drets humans, la presenten sectors reaccionaris com un acte de rebellia (Stefanoni, 2021). Si fa uns anys la majoria de la gent mirava prim a l'hora d'admetre actituds racistes o masclistes, en l'actualitat s'obri pas un corrent d'opinió preocupant que considera que s'ha de transgredir allò «políticament correcte», i s'assumeix que el que és «políticament correcte» són qüestions sobre les quals fins ara hi havia hagut consensos amplis: la defensa dels drets humans, la lluita contra el canvi climàtic, o l'Agenda 2030 i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), entre moltes d'altres.

Amb relació a la dimensió de gènere en aquesta darrera qüestió, diversos estudis alerten sobre la importància creixent de la masculinitat misògina entre els homes més joves, que inclou des dels discursos antifeministes fins a la negació que existeix la violència de gènere entre els adolescents (Boneta-Sábada et al., 2023; García-Mingo i Díaz-Fernández, 2022). De fet, el baròmetre sobre joventut i gènere de la FAD (2021) subratlla la persistència dels imaginaris tradicionals sobre masculinitat i feminitat, i apunta a una evolució preocupant de les afirmacions sobre violència de gènere, amb un 20,9 % d'homes joves d'entre 15 i 29 anys que neguen que existeixi, alhora que el percentatge dels qui la consideren un problema greu per a la societat és gairebé vint-i-cinc punts per davall de la preocupació que manifesten elles (Rodríguez et al., 2021).

04 La Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) defineix els *discursos d'odi* com la «defensa, promoció o instigació a l'odi, la humiliació o el menyspreament d'una persona o grup de persones, així com l'assetjament, el descrèdit o la difusió d'estereotips negatius o l'estigmatització o amenaça respecte d'una persona o grup de persones i la justificació d'aquestes manifestacions, basada en una llista no exhaustiva de característiques personals o estats» (ECRI, 2016, p. 9-10).

En el nostre context, un estudi recent de l'Institut Balear de la Dona (IBDONA) sobre la percepció de la igualtat i les violències masclistes en l'alumnat balear de 14 a 18 anys (Gayà et al., 2019) destaca les dificultats perquè el jovent identifiqui i relacioni els estereotips i les pràctiques que fan possible aquestes violències, moltes vegades justificades per mites com el de l'amor romàntic o la pressió estètica, que exerceix un marc de relacions entre el grup d'iguals que pivota entorn de les xarxes socials. El mateix estudi revela també importants mancances en l'educació sexoafectiva, que haurien de permetre una altra visió i una altra mena de relacions entre els i les joves.

Més enllà de les situacions de violència estructural que representen les desigualtats i discriminacions, un aspecte que ha adquirit importància en els darrers anys és la violència entre iguals i, de manera particular, l'assetjament escolar o *bullying*. Malauradament, també es pot produir a través de les xarxes socials, i inclou des d'insults fins a agressions físiques o psicològiques.

2.2. Anàlisi. Violència i discriminacions: percepcions i experiències

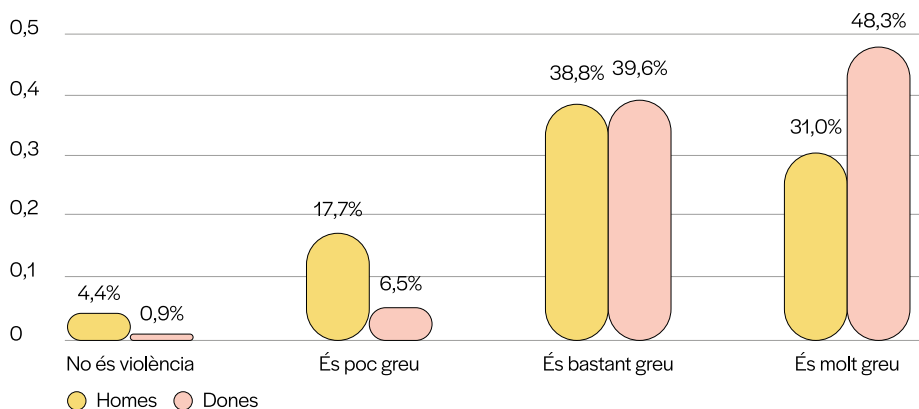
L'Enquesta a la joventut de les Illes Balears planteja diferents qüestions relatives a violències i discriminacions, tant percebudes com patides per les persones joves. Una de les preguntes (111) demana al jovent sobre la percepció que tenen de la violència de gènere. La segona (112) intenta esbrinar els prejudicis que poden tenir els i les joves illencs amb relació a les persones immigrades. Es pretén també saber fins a quin punt han experimentat o presenciat situacions de violència i discriminacions de diversos tipus, i fins a quin punt el jovent té naturalitzades aquestes situacions (113), i de manera específica en el món virtual (114).

2.2.1. La percepció de la violència de gènere

En aquest apartat s'analitzen, en primer lloc, les percepcions sobre la violència relacionades amb el gènere. En els diferents apartats sobre allò que es percep com a violència o no (insults, prohibir coses a la parella, convèncer-la a partir del xantatge emocional, controlar les amistats...), hi ha diferències significatives entre homes i dones. Les joves identifiquen més clarament les formes de violència en comportaments que els joves, els quals o bé no les perceben o bé les consideren poc greus. Hi ha diferències també en els homes de nacionalitat estrangera.

En primer lloc, l'Enquesta demana si es considera que insultar és violència o no i, si s'hi considera, en quin grau: si és poc greu, bastant greu o molt greu. Atès que es tracta d'una pregunta genèrica i no vinculada directament a les qüestions de gènere, la immensa majoria ho considera una qüestió bastant greu (39,2 %) o molt greu (39,5 %). No obstant, si hi aplicam el sedàs de gènere, observam més sensibilitat per part de les dones. Per exemple, mentre que un 4,4 % dels homes consideren que insultar no és una forma de violència, això només és així per a un 0,9 % de les dones. De fet, les diferències de percepció entre dones i homes joves s'incrementen encara més quan ens referim al nivell de gravetat dels insults: gairebé la meitat de les dones (un 48,3 %) els considera molt greus, mentre que aquest percentatge baixa al 31 % en els homes.

Gràfic 7.4. Consideres que insultar és violència?

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El nivell de tolerància és variable si el miram per trams d'edat, i són els joves dels trams d'edat més joves els que es mostren menys crítics amb aquesta forma de violència. També hi ha variacions en funció de la nacionalitat, però no són significatives, llevat dels joves nascuts en països de la mateixa Unió Europea, que mostren nivells més alts de tolerància amb els insults que la resta. Per territoris, s'observen valors més elevats d'acceptació de la violència a Palma, on aquells que consideren que no és violència (3,7 %) i els que la consideren poc greu (14,8 %) sumen més del 18 % (enfrent del 2,6 % i el 8,9 % de la part forana, respectivament). A Eivissa també sobresurt el 15,2 % de joves que la consideren poc greu, i és Formentera l'illa que mostra el nivell més alt de rebuig d'aquest comportament, on les i els joves que el consideren greu (32,2 %) o molt greu (51,6 %) s'acosten al 84 %. Menorca presenta valors intermedis, que oscil·len entre l'1,6 % que no el consideren violència i el 40,9 % que el valoren com a molt greu.

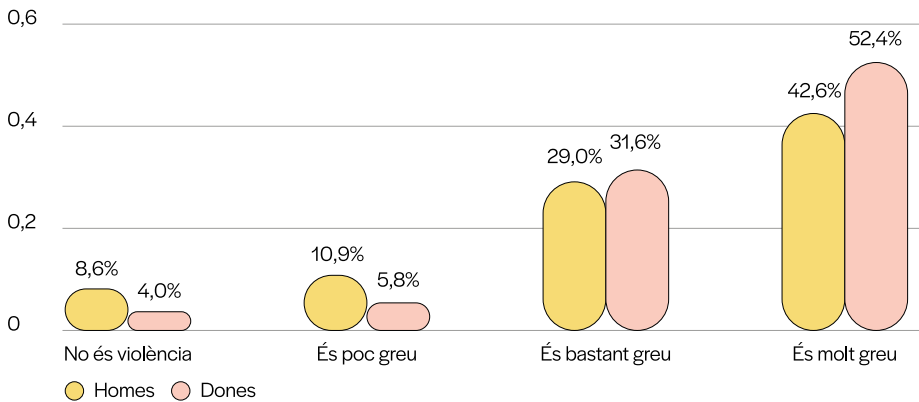
Tant en aquesta com en totes les preguntes sobre el que es considera violència hi ha una correlació evident entre el nivell d'estudis i la capacitat o sensibilitat per identificar aquests comportaments (ja sigui l'insult, ja sigui prohibir fer coses a la parella o controlar-la, etc.). En el cas dels insults, per exemple, mentre que només un 1,6 % dels joves amb estudis universitaris no consideren que això sigui violència, en el cas del jovent sense estudis o amb estudis primaris el percentatge puja al 5,6 %. En la mateixa línia, mentre que un 50,1 % del jovent amb estudis universitaris opina que es tracta d'un fet molt greu, només un 32,4 % dels joves sense estudis ho fan. Aquest mateix patró, amb petites variacions, es repeteix en el conjunt de preguntes relacionades amb les formes de violència.

La segona pregunta d'aquest bloc sí que entra de ple en la violència de gènere, ja que demana explícitament si es considera correcte prohibir a la parella fer les coses que li agraden (des de la forma de vestir fins a les aficions o els estudis). Els resultats són similars als de la pregunta anterior; en aquest cas, també amb importants diferències entre les respostes dels homes joves i les dones. La diferència més significativa en aquest cas és la relativa a la consideració d'aquest comportament com a «molt greu»: només un 51,1 % dels homes ho considera així, enfrent del 62,5 %. Igualment, sorprèn que un 4,2 % dels homes i un 2 % de les dones neguin que això sigui violència. Les variacions per franges d'edat no són significatives i, quant a la nacionalitat, el percentatge de tolerància és més alt entre els estrangers, amb un 6,7 % que neguen que controlar la parella sigui

una forma de violència, enfront de l'1,9 % d'espanyols, i hi ha un 44,1 % d'estrangers que ho consideren molt greu, enfront del 61 % d'espanyols. Per territoris, s'observen variacions molt similars a les de la pregunta anterior, novament amb Palma amb nivells superiors de negació que el control de la parella sigui una forma de violència: el 4,6 % enfront del 2,5 % de la part forana o el 2,9 % de Menorca, per exemple, o l'1,2 % de Formentera, que torna a presentar els valors més baixos de tolerància. A Eivissa també hi trobam valors més alts de joves que no ho consideren violència (1 %) o que la consideren poc greu (6,8 %).

La tercera pregunta d'aquest bloc es refereix de manera indirecta al control de la parella mitjançant tàctiques que, per persuadir-la, fan servir l'argument de «l'estimes» o «t'estima». Aquí els percentatges de tolerància sobre aquest fet creixen en general: fins a un 5 % consideren que no és violència, o que és poc greu (12,1 %), però, novament, si ho desglossam per sexes, el 7,2 % dels homes no ho consideren violència enfront del 2,7 % de les dones i, encara que un 9,6 % d'elles que ho valoren com a poc greu, aquest percentatge s'eleva fins al 14,6 % en el cas dels homes. Si miram, a més, el percentatge de qui ho considera molt greu, les diferències entre dones (43 %) i homes (32,3 %) superen els deu punts. Per edats, els valors de Palma dupliquen la mitjana en els qui no ho valoren com una forma de violència, però, en general, en tots els territoris hi ha una certa relaxació respecte d'aquest indicador; fins i tot, Menorca presenta en aquest cas un 5,4 % de joves d'ambdós sexes que no ho consideren violència. Els joves nascuts en altres països de la Unió Europea tornen a presentar valors significativament més alts que la mitjana (amb un 9 % de joves que neguen que això sigui violència).

Gràfic 7.5. Consideres que controlar les amistats de la parella és violència?

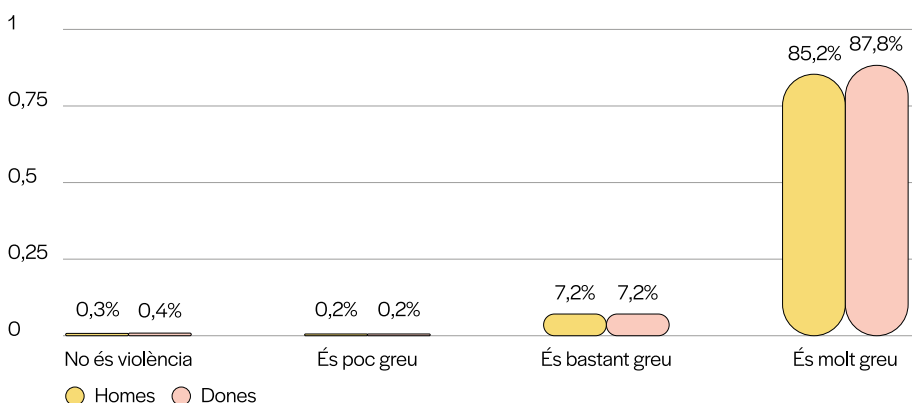
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Quan es demana sobre si es considera violència controlar les amistats amb qui queda la parella (amb qui, on, quan, per què), es reproduïx el patró, amb més del doble d'homes joves que de dones que no ho consideren així: el 8,6 % enfront del 4 %. Succeeix el mateix pel que fa a la consideració de molt greu, en què hi ha gairebé deu punts de diferència entre els homes que ho consideren molt greu (42,6 %) i les dones (52,4 %).

En la pregunta específica de si es considera violència enfadar-se amb la parella o no respectar un «no», els valors estan una mica més equilibrats entre sexes que en les anteriors, però segueixen sent més alts pel que fa a la tolerància entre els homes, amb valors molt similars als de les respostes anteriors.

Quan la violència de gènere ja esdevé violència sexual física, i quan l'Enquesta planteja una qüestió tan explícita com obligar la parella a mantenir relacions sexuals, els nivells de tolerància baixen a mínims, i és gairebé testimonial el percentatge tant d'homes com de dones que no ho consideren violència (el 0,3 i el 0,4 %, respectivament). En aquest cas, el 85,2 % dels homes i el 87,8 % de les dones ho consideren violència i, a més, valoren que és un acte molt greu. En general, no hi ha diferències significatives per franges d'edat o lloc de residència, però sí segons la procedència: el 90,9 % del jovent nascut a Espanya ho consideren molt greu, enfront del 86,8 % dels nascuts en altres països europeus o el 72 % de nascuts en tercers països.

Gràfic 7.6. Consideres que obligar la parella a mantenir relacions sexuals és violència?

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Seguint aquesta tònica, el percentatge dels qui no consideren el xantatge emocional violència és molt baix (un 1,6 % en general, un 2,5 % entre els homes i un 0,9 % entre les dones), però les diferències es traslladen al que pensen sobre si és molt greu els homes joves (45,6 %) o les dones (59,1 %).

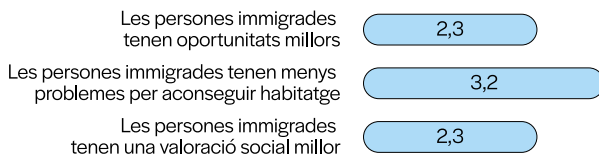
Finalment, en aquest bloc també es demana als joves i les joves com valoren anomenar algú altre amb un nom o pronom que no coincideix amb el de la seva identitat de gènere. En aquest cas, els nivells de tolerància amb aquest comportament —que habitualment s'adreça a persones de la comunitat LGBTIQ+— creixen tant entre els homes (17,2 %) com entre les dones (9,8 %) que no ho consideren violència. Ara bé, en els valors sobre si ho valoren com a molt greu, hi ha una diferència significativa entre els homes (15 %) i les dones (26,9 %). En aquesta qüestió també s'aprecien valors diferenciats en funció de la franja d'edat, amb un percentatge bastant elevat dels joves de 15 a 19 anys que no ho consideren una forma de violència. També es troben diferències destacables depenent del lloc de residència, amb Palma com el lloc amb valors més alts de persones joves que opinen que no és una forma de violència (16,9 %), seguida de Menorca (13,4 %), i enfront del 8,5 % d'Eivissa o el 8,9 % de Formentera.

2.2.2. La percepció dels «altres»

Encara que pugui resultar una mica estrany parlar dels «altres» —i de l'alteritat en un sentit etnicocultural, d'origen o procedència— en una comunitat amb un 20 % de població nascuda a l'estranger i al voltant d'un 50 % nascuda en altres territoris —tant d'altres comunitats autònomes com d'altres països—, no podem obviar, com ja hem comentat, la importància dels discursos d'odi i antiimmigració existents a la nostra societat, que connecten amb les formes de racisme i xenofòbia més tradicionals. A partir de les respostes a les preguntes de l'Enquesta orientades a detectar posicionaments o actituds racistes, podem afirmar que els valors són, en general, bastant baixos, si tenim en compte el context sociopolític esmentat, encara que posen en evidència l'existència d'estereotips i prejudicis a la societat i entre les persones joves. Com veurem tot seguit, el rebuig a la immigració no és tan elevat com en contextos com el del País Basc, on el 2016 —amb només un 6,9 % de població estrangera— el 29 % de joves manifestava que hi havia massa persones d'altres països vivint allà (Govern Basc, 2017).

En la pregunta sobre si els i les joves de les Illes Balears opinen que les persones immigrades tenen millors oportunitats laborals que les nascudes a Espanya (un dels «mantres» racistes bastant estès entre la població en general), en una escala de 0 a 10 —en què 0 és «gens d'acord» i 10 és «molt d'acord»— la puntuació dels joves illencs és de 2,3. Aquí les diferències significatives no les trobam ni entre sexes ni entre franges d'edat, però sí entre els joves segons el país on han nascut: els nascuts a Espanya se situen en el 2,7, enfront de l'1,5 dels nascuts en altres països europeus i l'1,1 a la resta del món.

Gràfic 7.7. En quin grau estàs d'acord o en desacord amb aquestes afirmacions? (0 és «gens d'acord» i 10 és «molt d'acord»)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Una altra notícia falsa o *fake news* que planteja l'Enquesta perquè els joves es posicionin és si els joves d'origen immigrant tenen menys problemes per aconseguir habitatge. Aquí els valors s'eleva a 3,2 sobre 10. Per tant, hi ha un nivell d'acord amb aquesta afirmació que, malgrat que el podríem qualificar de modest, no deixa de ser preocupant, perquè es fonamenta en una afirmació que la realitat i les dades desmunten, atès que són les persones immigrades —com a col·lectiu vulnerabilitat— les que tenen més dificultats per accedir a un habitatge, i també pateixen racisme en el procés d'accedir a un habitatge de lloguer o tenen més possibilitats d'acabar vivint en un infrahabitatge (FOESSA, 2019). No vament, els valors en què es diferencien les respostes més és segons l'origen: el 3,6 entre els nascuts a Espanya enfront de l'1,6 dels nascuts en altres països europeus o tercers països. Palma és el territori amb més nivell d'acceptació d'aquesta afirmació racista, amb valors que s'eleva a un 4,3 sobre 10, així com entre els joves amb ambdós progenitors de les Balears, amb un valor de 4,1.

Finalment, sobre el mateix tema, es demana als joves si consideren que les persones immigrades tenen millor valoració social que les nascudes a Espanya. Aquí els valors tornen

a ser similars als de la pregunta sobre les oportunitats dels joves en funció de l'origen, amb diferències significatives només en relació amb el país de naixement de les persones enquestades.

A partir d'aquestes respostes no podem determinar que els i les joves de les Illes Balears tinguin actituds obertament racistes, encara que alguns posicionaments aquí analitzats sí que ens conviden a activar algunes alarmes, ja que les dades apunten a un cert nivell de penetració dels discursos antiimmigració que fan validar idees preconcebudes que no estan basades en evidències.

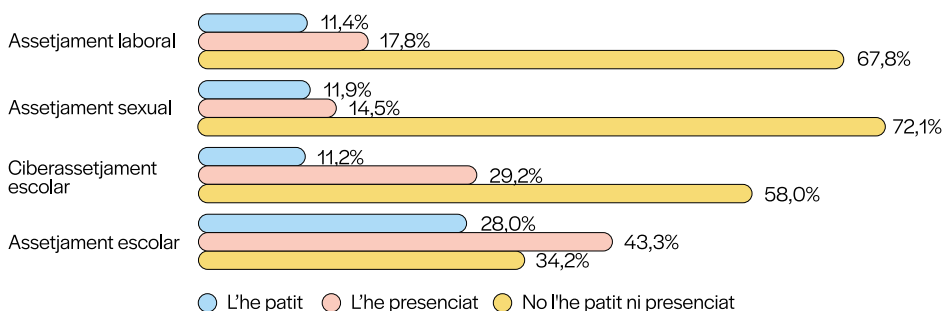
2.2.3. Els joves davant l'assetjament i les discriminacions

2.2.3.1. Assetjament

Com es comentava abans, l'assetjament escolar o *bullying*, juntament amb la seva versió digital, a través de les xarxes socials, el *ciberbullying*, són una de les formes de violència més esteses entre la població juvenil. L'Enquesta demana als joves sobre aquest fenomen, pel que fa tant a l'assetjament que puguin haver patit com al que puguin haver observat. Les dades són del tot preocupants sobre l'experiència d'aquesta forma de violència: un 28 % de les persones joves enquestades diuen haver-lo viscut en primera persona, i fins al 43,3 % l'han presenciat. Només una de cada tres persones enquestades afirma que no l'ha patit ni observat.

Per gènere, les dones joves l'han patit fins a gairebé cinc punts més que els homes (el 30,2 % enfront del 25,8 %). Si bé aquesta dada és una mica previsible, en el sentit que resulta coherent amb l'anàlisi anterior sobre la violència de gènere, no és gens tranquil·litzador que els percentatges es mantenguin elevats durant gairebé tot el cicle de transició a la vida adulta, i que només disminueixin lleument en la franja d'edat dels 30 als 34 anys.

Gràfic 7.8. Assetjaments patits o presenciats

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, Menorca i la part forana registren els percentatges més alts (el 28,4 % i el 30,2 %, respectivament). En el jovent no nascut a Espanya, només els joves nascuts en altres països europeus presenten dades inferiors sobre l'assetjament viscut.

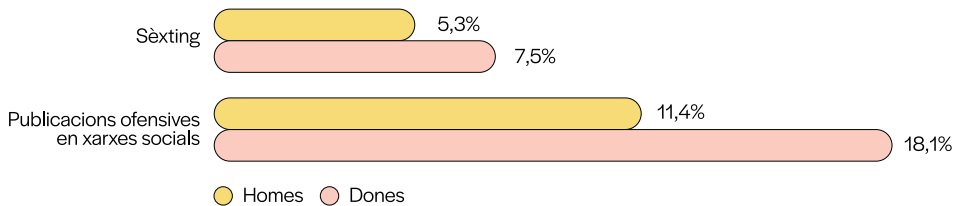
Tocant al ciberassetjament escolar o *ciberbullying*, les dades són una mica millors, en el sentit que el percentatge de joves que diuen haver estat objecte d'assetjament representa l'11,2 %, però igualment estam parlant d'una de cada deu persones. Prop del 30 %,

a més, afirma haver-lo presenciat. Novament, les dones presenten valors superiors quant al ciberassetjament tant patit (el 12,4 % enfront del 10,1 % dels joves) com presenciat (el 30,3 % enfront del 28,1 %).

Per edats, no hi ha dades rellevants, però sí que els percentatges davallen també en la franja dels 30 als 34 anys (8,1 %), si els comparem sobretot amb les franges intermèdies (el 14,7 % en els de 20-24 anys i el 12,5 % en els de 25-29). Entre territoris, els percentatges es presenten propers a la mitjana, sense gaires diferències destacables. Els joves illencs nascuts a Espanya o amb nacionalitat espanyola presenten valors una mica més elevats no tant en el *ciberbullying* patit, però sí en l'observat, amb taxes que superen el 30 %.

Això no obstant, si creuem les dades d'aquesta pregunta (113b) amb les d'un altre apartat (114) en què l'Enquesta demana als joves sobre diferents qüestions relacionades directament amb aquest tema —encara que no es fa de manera explícita—, veim com els nivells de violència a les xarxes es disparen, tal com es detalla a continuació.

Gràfic 7.9. Joves que han patit publicacions ofensives a xarxes socials i sexting

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per començar, es demana al jove si en el darrer any han rebut cap missatge inapropiat per via del WhatsApp, l'aplicació de missatgeria més utilitzada tant per joves com per persones adultes. En aquesta primera pregunta, les respostes globals s'acosten al 50 %: un 49,7 % ha rebut missatges inapropiats, amb un percentatge que en el cas de les dones s'eleva al 59,8 % (enfront del 37,6 % dels homes). És a dir, aquesta forma de violència està cada cop més naturalitzada entre les persones joves (encara que no la identifiquin amb un fenomen de violència explícita com ara el *bullying* o el *cyberbullying*), i representa un terreny molt fèrtil per a l'extensió de la violència contra les dones.

Curiosament, els percentatges creixen amb l'edat (amb un 70,4 % en la franja de 30 a 34 anys). Per territoris, Eivissa presenta valors superiors a la mitjana, amb un 60,7 %, i la resta de territoris es mouen en valors que oscil·len entre el 45,4 % de Menorca, el 46,9 % de Formentera i el 49,2 % de Palma; aquesta darrera, una mica per damunt de la part forana (47,7 %). Per nacionalitats, els joves de nacionalitat estrangera també es troben per sobre dels de nacionalitat espanyola (el 63,5 % i el 44,7 %, respectivament).

La segona pregunta d'aquesta relació demana si els joves han rebut publicacions ofensives als seus murs a les xarxes socials. En aquest cas, els percentatges davallen fins al 15 %; novament, amb valors superiors entre les dones (18,1 %) que entre els homes (11,4 %). Quant a l'edat, es repeteix el patró de la pregunta anterior, amb els joves de 30 a 34 anys com els més incomodats per publicacions ofensives (un 27,3 % n'han rebut). Per territoris, en aquest cas Formentera i Eivissa registren valors per davall de la mitjana.

La darrera pregunta d'aquest bloc també té una dimensió relacionada directament amb la violència de gènere, quan es demana a les persones enquestades si els han enviat (o si han rebut) fotografies íntimes seves sense consentiment a través de xarxes socials o per missatgeria privada (el que es coneix com a *sèxting*). Tot i que els percentatges són molt més baixos que en les preguntes anteriors, un 6,5 % afirma haver patit aquesta pràctica, amb valors efectivament superiors en el cas de les dones (el 7,5 % enfront del 5,3 % dels homes joves).

Per edats, les diferències en les dades no són significatives, mentre que, per nacionalitats, els valors són una mica superiors entre els joves de nacionalitat estrangera. Per territoris, Eivissa torna a ser el lloc on més persones han patit *sèxting* (fins a un preocupant 16,5 %), juntament amb Formentera (11,9 %). Es tracta d'unes dades que es podrien relacionar amb la sexualització d'una part important de l'oci i, especialment, de l'oci nocturn que caracteritza les Pitiüses, especialment l'illa d'Eivissa.

Les dades que ofereixen els resultats de l'Enquesta sobre l'assetjament sexual no són gaire distintes de les anteriors, però en aquest cas sí que es tornen a repetir importants diferències entre el que manifesten les dones joves i els homes. Si la mitjana dels qui diuen haver patit assetjament sexual és de l'11,9 %, en el cas dels homes aquest percentatge és del 3,3 %, enfront del 20,7 % de les dones. És a dir, una de cada cinc dones joves de les Illes ha patit assetjament de tipus sexual.

Per franges d'edat, els percentatges més alts es registren en la franja de 20 a 24 anys. Per territoris, Palma presenta valors per damunt de la mitjana (13,2 %), juntament amb Formentera (12,3 %). Respecte de la procedència, els valors de les persones joves que han nascut a Espanya que diuen haver viscut situacions d'assetjament sexual són bastant superiors (13,1 %) als nascuts tant en altres països europeus (7,4 %) com a la resta del món (9,8 %).

La darrera forma d'assetjament que té en compte l'Enquesta és l'assetjament laboral (diferenciat del de naturalesa sexual). Aquí, l'11,9 % afirma haver-lo viscut, i un 14,5 % l'ha presenciat. Les dones tornen a sortir més malparades que els homes: un 13,8 % l'ha viscut, enfront del 9 % dels homes. Un apunt que cal tenir en compte és que els percentatges pel que fa a l'assetjament laboral tant viscut com observat creixen substancialment amb l'edat i, si bé la franja de 15 a 19 anys presenta valors molt baixos (del 3,2 %), en correspondència amb una edat en què no tots els joves treballen, en la de 30 a 34 anys s'eleva molt per damunt de la mitjana, fins al 16,8 % que declara haver-lo patit i un 22,6 % que l'ha observat. Per territoris, les pitjors dades se les enduu Eivissa, amb valors per damunt de la mitjana tant en l'assetjament laboral viscut com en l'observat (el 15,5 i el 21,2 % respectivament).

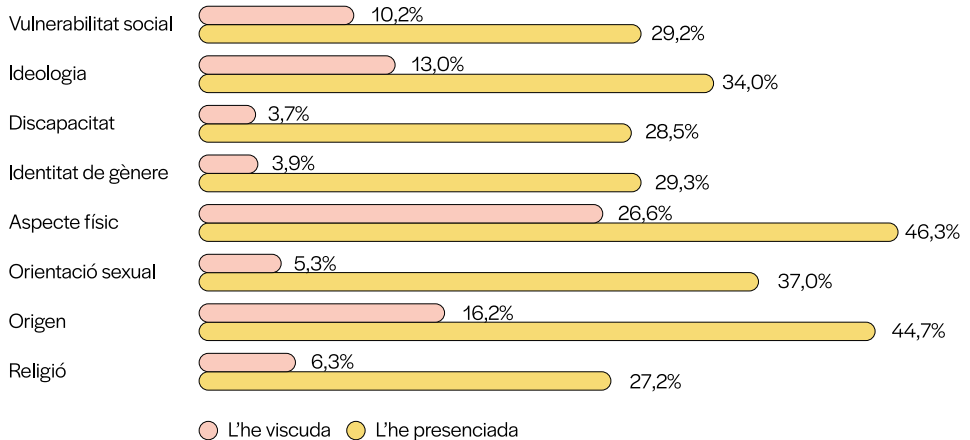
2.2.3.2. Discriminacions

En aquest apartat l'Enquesta demana a les persones sobre tot un ventall de discriminacions, tant patides com viscudes (en el mateix sentit que les preguntes sobre assetjament), que inclouen diferents vectors de desigualtat que poden esdevenir font de discriminació:

- Religió
- Origen o procedència
- Orientació sexual
- Aspecte físic
- Identitat de gènere
- Discapacitat
- Ideologia
- Situació social de vulnerabilitat (tipus de família, pobresa...)

En les discriminacions patides per les persones joves, les quatre que més destaquen, per aquest ordre, segons el nombre de respostes obtingudes, són per l'aspecte físic (el 26,6 % l'ha patida), l'origen o la procedència (el 16,2 %), la ideologia (el 13 %) i la situació social (el 10,2 %). Van seguides de les discriminacions per religió (6,3 %), orientació sexual (5,3 %), identitat de gènere (3,9 %) i discapacitat (3,7 %).

Gràfic 7.10. Formes de discriminació patides o presenciades

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En una societat que —de manera generalitzada i més intensa en les persones joves— atorga moltíssima importància a la imatge i imposa uns determinats estereotips per als cossos —el que el sociòleg Guy Debord ja qualificà fa dècades com la «dictadura de la imatge»—, la imatge i l'aparença esdevenen un element de pressió, sobretot per a la gent jove. Es tracta d'una qüestió complexa i travessada també pel gènere, atès que la pressió que pateixen les dones és superior que en els homes. De fet, gairebé un terç de les dones han patit discriminació per l'aspecte físic (30,4 %), mentre que només un de cada quatre homes (23 %) n'han patida.

Per edats, les persones més joves, en les franges d'edat tant de 15 a 19 anys (29 %) com de 20 a 24 (27,4 %), presenten valors superiors a la mitjana, la qual cosa significa que pateixen més pressió social i discriminacions per aquesta qüestió. Per territoris, la part forana presenta valors més alts que la resta (28,2 %), i Formentera, per davall de la mitjana (16,3 %). Els i les joves de nacionalitat espanyola també presenten valors més elevats (28,2 %) que els de nacionalitat estrangera.

Si seguim amb el factor de discriminació següent —l'origen o la procedència—, els valors entre els joves de nacionalitat estrangera es disparen fins al 35,6 %: un percentatge molt alt de joves de les Illes que, segons el lloc d'origen, han patit en primera persona aquesta forma de discriminació. Això afecta els joves nascuts tant en altres països europeus (32,8 %) com en tercers països (38,9 %), si ho comparem amb els nascuts a Espanya (només el 7,1 % ha patit aquesta mena de discriminació). Quant als joves depenent del lloc de naixement dels progenitors, mentre que les persones joves amb els dos progenitors nascuts a les Balears només presenten un valor del 3 % en aquesta resposta, en el jovent amb tots dos progenitors immigrants arriba al 37,4 %. A més, gairebé la meitat dels i les joves en general (44,7 %) declara que ha presenciado situacions de discriminació per aquesta qüestió. Eivissa és on els percentatges d'aquest tipus de discriminació puguen més (amb un 23,4 % de joves que l'han patida), juntament amb Palma (17,6 %), en comparació amb la part forana (13,8 %). Finalment, es tracta d'una les poques qüestions en què les dones presenten valors lleugerament inferiors als homes (el 15,6 % i el 16,8 %, respectivament), però en tot cas es reparteix amb altres formes de discriminació de les quals també són objecte les dones joves.

Pel que fa a la discriminació per ideologia, l'Enquesta es refereix concretament a la ideologia política, atès que bona part de les formes de discriminació existents (racisme, masclisme, classisme...) també tenen una fonamentació ideològica. La importància d'aquest ítem en les respostes s'interpreta en relació amb l'ambient de creixent crispació política i de polarització social que l'acompanya, que fa que, fins i tot, els debats sobre una qüestió política (amb els mitjans de comunicació i les tertúlies o els debats parlamentaris com a mostra) s'abordin des d'un posicionament previ i amb certs nivells de violència en el llenguatge i les actituds. De fet, el problema no és la pluralitat ideològica, atès que les ideologies ens faciliten la comprensió del món que ens envolta sobre la base de creences i models interpretatius, sinó la voluntat d'imposar aquest món als altres. També aquí els homes presenten valors una mica superiors a les dones (el 13,4 % i el 12,5 %). La discriminació ideològica és una forma de discriminació complexa, que es tradueix en discursos d'odi, els quals es relacionen amb l'increment dels crims d'odi. De fet, aquests suposaren el 2021 la tercera causa de delictes d'odi dins les onze categories de discriminació que preveu el Ministeri de l'Interior a Espanya, per darrere dels relacionats amb el racisme i les discriminacions per orientació sexual o identitat de gènere (López et al., 2022).

Per una altra banda, les discriminacions vinculades a la situació social de vulnerabilitat se solen acompanyar d'altres variables que condicionen la desigualtat (el gènere, l'ètnia). Es tracta, novament, d'una discriminació amb base ideològica, ja que se sol basar en l'atribució causal de la pobresa o la vulnerabilitat a la persona o al grup social al qual pertany (Gatica i Navarro-Lashayas, 2019). En el cas de les discriminacions per la vulnerabilitat social de les persones o pel fet de ser pobres, en els darrers anys s'ha detectat un increment d'aquest fenomen, que rep el nom d'*aporofòbia* (Cortina, 2017). És un fenomen que ens ha de preocupar, atès que les diferents crisis —com ja s'ha esmentat i subratllen els diferents informes— varen deixar bosses de pobresa cronificades, en les quals la població juvenil ocupa un lloc destacat i és, per tant, objecte d'aquestes discriminacions. També en un context com el balear —tot i tenir dades de pobresa absoluta més baixes que altres comunitats autònomes— la vulnerabilitat, en el sentit dels riscos que té molta gent i que els poden fer passar en qualsevol moment al costat (si més no estadístic) de la pobresa i l'exclusió, és prou elevada (FOESSA, 2023).

Si seguim amb les altres formes de discriminació, les que són per motius religiosos (6,3 %) no ens haurien de sorprendre en el context d'una societat cada cop més multicultural, i en la qual —com es veurà en l'anàlisi de l'àmbit sobre participació social i política— el 14 % de la població juvenil es declara religiosa, i un 18,4 %, creient en alguna deïtat, amb percentatges molt més elevats entre els i les joves d'origen estranger. Els percentatges de discriminació observada (27,2 %) no són gens menyspreables, i les dones presenten valors més elevats tant per haver-la patida (el 6,9 % enfront del 5,8 % dels homes joves) com per haver-la presenciada (el 28 % enfront del 26,5 % dels homes). Per edats, els joves adults de 25 a 29 anys són la franja d'edat amb un índex més alt de discriminació patida (9,1 %) i, òbviament, el percentatge de joves nascuts en tercers països gairebé duplica la mitjana (el 12,1 % enfront del 4,5 % de joves nascuts en altres països europeus, o el 4,8 %, a Espanya). Per territoris, Eivissa és on més s'ha patit aquesta mena de discriminacions, amb el 9,5 %, i Formentera, l'illa amb els valors més baixos (1,1 %).

D'altra banda, cal fer esment de les discriminacions relacionades bé amb l'orientació sexual —patides de manera directa pel 5,3 % dels i les joves—, bé amb la identitat de gènere —que afecten de manera directa el 3,9 % de les persones enquestades. En conjunt, representen una de les formes de discriminació que afecta un nombre més important de joves, encara que, sobretot entre les edats més primerenques, es pugui donar una certa confusió entre orientació sexual i identitat de gènere, en un moment clau de configuració de la identitat pròpia, en general, i també la sexual. De fet, si bé en les respostes relatives a l'orientació sexual els valors resultants entre homes i dones són molt similars (el 5,2 % i el 5,5 %, respectivament), en canvi en les respostes sobre identitat de gènere (això és: si els i les joves s'han sentit discriminats perquè no és reconeguda la seva identitat, que assumim que és diferent de l'heteronormativa, en el sentit que va més enllà del binomi home-dona) les dones presenten valors superiors als d'aquells que s'identifiquen amb la categoria de gènere «home», pel que fa tant a la discriminació patida (el 4,8 % enfront del 2,9 %) com a l'observada (el 32 % enfront del 26,6 %). És a dir, fins i tot des d'una concepció oberta de la identitat de gènere, també es tracta d'una qüestió travessada pel masculisme. L'aprenentatge i la construcció de la sexualitat i de la identitat de gènere, per un altre costat, és un element clau de la nostra socialització, que es produeix durant l'adolescència i la transició a la vida adulta, tot i que a partir del que plantegen les teories i la cultura *queer* —molt present, per exemple, en les sèries de ficció que consumeix el públic més jove— es parla d'identitats múltiples i canviants al llarg de la vida (Butler, 2010).

Cal assenyalar que l'*Informe sobre la joventut en España 2020* (Injuve, 2021) ja assenyalava, d'acord amb els resultats de l'enquesta de l'Injuve de 2019, que —si bé el 77,5 % dels joves espanyols entre 15 i 29 anys es consideren heterossexuals— un 8 % es reconeix com a homosexual, i un 8,6 %, com a bisexual. Quant a la identificació de gènere, la mateixa enquesta crida l'atenció sobre el fet que un 25 % de la població jove enquestada, tant homes com dones, no s'identifica plenament amb la categoria del 100 % masculí o femení.

Finalment, amb referència a les discriminacions per discapacitat, malgrat que el percentatge de persones joves que diu que n'ha patides és relativament baix (3,7 %), no ho és el de les persones enquestades que n'han observades (28,5 %). Aquesta també és una de les poques respostes amb valors més alts entre els homes que entre les dones (el 4,8 % d'homes n'han patides, enfront del 2,6 % de dones). El capacitisme —entès com els prejudicis i discriminacions cap a les persones amb discapacitats— també és present entre el jovent, com en la societat en general, on avui en dia segueix havent-hi una gran quantitat de barreres d'accés —tant en l'espai públic com tocant als recursos— per a les

persones amb alguna discapacitat, tant física com intel·lectual. De fet, si ens fixam, per exemple, en els productes de ficció que consumeix la joventut —especialment les sèries de televisió i en plataformes—, l'existència de personatges amb qui qualsevol persona jove amb una discapacitat es pugui sentir identificada són del tot absents. Això no passa amb altres representacions socials, que sí que hi són caracteritzades, amb l'honrosa excepció d'un altre fenomen social (i no sols sanitari) com és la pandèmia de la salut mental, que ha provocat una «descompensació emocional generalitzada» entre les persones joves i no tan joves (Tizón et al., 2022).

3

Conclusions i propostes

Si definim la cohesió social com els vincles o lligams que uneixen una societat, les dades que ens ofereix l'Enquesta —sobre les condicions materials dels joves que en fan possible la plena transició cap a la vida adulta, l'autopercepció sobre la seva posició social (que també projecten cap al futur), les múltiples i naturalitzades formes de violència existents a la societat i entre les mateixes persones joves, les discriminacions de les quals són objecte (sense entrar en les discriminacions per raó d'edat, que probablement haurien introduït un biaix d'autopercepció important, però que evidentment existeixen, com també hi ha discriminació cap a les persones més grans pel mateix motiu)...— apunten a la necessitat d'abordar tots i cadascun d'aquests elements, en conjunt i per separat, des del terreny tant de les polítiques públiques com de les respostes de la mateixa societat; sobretot, si veritablement ens creim aquell mantra que «el jovent és el futur». Si realment ho creim, cal actuar en tots i cadascun d'aquests aspectes, des d'una perspectiva pluridisciplinària i oberta, però no per això menys ambiciosa. En aquest sentit, l'Estratègia de joventut 2030 (Injuve, 2022) es refereix a la necessitat d'un nou contracte social amb la joventut. En què es podria traduir això en el cas de les polítiques adreçades a reconèixer les necessitats dels i les joves a les Illes Balears?

3.1. Propostes per a la millora de les condicions materials dels joves: es pot reparar l'ascensor social o n'hem de fabricar un de nou?

És evident que, d'acord amb el primer bloc de preguntes i respostes sobre les condicions materials de vida dels joves i les seves dificultats per millorar la posició en l'estructura social, el jovent de les Balears presenta serioses dificultats per poder complir un objectiu tan bàsic com és permetre's ser artífex de la seva pròpia vida, esdevenir persones adultes funcionals i, per tant, del tot autònomes. Per això —i és un element subratllat en altres capítols—, cal actuar en tots els nivells sobre dos dels principals mecanismes que precaritzen la vida de la joventut: la inseguretats i precarietat laborals i les dificultats per emancipar-se per mor dels elevats preus de l'habitatge. Si bé aquestes dues qüestions s'aborden en altres apartats de l'Enquesta, en aquest capítol ens fixam en el que hem d'entendre com unes polítiques socials inclusives amb les persones joves; sobretot, tenint en compte que són un dels grups socials que més ha pagat —i paga— els efectes de diverses crisis concatenades, que connecten en una precarietat no sols laboral, sinó gairebé vital, les diferents franges d'edat que van des dels joves que han patit la crisi financera de 2008-2012, pas-

sant pels qui han viscut la pandèmia, i, més recentment, fins a la crisi inflacionista derivada de la guerra d'Ucraïna.

Es tracta d'un nombre important de persones joves que requereixen mesures especials de suport i promoció, a través de qüestions tan bàsiques i «clàssiques» com polítiques de beques d'estudi en qualsevol nivell, amb mesures més específiques que assegurin que el jovent no és discriminat pels seus drets socioeconòmics ni exclòs de l'estat del benestar, que tradicionalment es canalitzen a través de la unitat familiar i que no tenen en compte l'especificitat de les necessitats de les persones joves.

Perquè això sigui possible, es fa necessari incorporar la veu de les persones joves a la governança de les diferents polítiques (no exclusivament les socials, enteses com els serveis socials i la seva extensió), amb un èmfasi especial en les que pateixen les diferents formes de discriminació recollides en aquest capítol: dones joves, joves d'origen estranger i joves en situació de vulnerabilitat, entre moltes d'altres. Les entitats del tercer sector que treballen directament o indirectament amb aquests col·lectius poden fer de pont amb els i les joves, i involucrar-los en el llarg camí de construir una cohesió social que no serà possible (tampoc per a les generacions adultes) sense les persones joves.

Perquè això sigui possible, en el cas balear és necessari coordinar de manera eficaç els diferents nivells institucionals (ajuntaments, consells insulars, Govern autonòmic) per treure el màxim profit d'uns recursos públics que sabem que són escassos, però no es pot donar per suposat que, com que «és llei de vida», el jovent s'arreglarà per si mateix per surar enmig d'aquesta marea de crisis encadenades. Si no és així, el preu de deixar «penjades» les persones joves que han viscut aquestes crisis —sense mesures compensatòries tant en la seva materialitat quotidiana com per a la construcció d'un horitzó i un projecte vital en positiu— el pot acabar pagant tota la societat. De fet, ja començam a tenir-ne exemples: sovint sentim economistes i demògrafs preocupats per les baixes taxes de natalitat, però l'Enquesta aquí analitzada ens recorda que les persones joves amb fills a càrrec esdevenen, gairebé de manera automàtica, objectes d'exclusió social justament per les seves maternitats o paternitats.

3.2. Propostes per prevenir les violències i les discriminacions

Com assenyala Nancy Fraser (2000), les polítiques socials no poden aconseguir els objectius igualitaris si la «clàssica» redistribució no va acompanyada, a més, del reconeixement dels subjectes socials —dones, migrants..., i nosaltres hi afegiríem: joves—, a través de polítiques de reconeixement. En el nostre cas, reconèixer l'especificitat de les necessitats concretes de les persones joves —com les d'altres col·lectius— no sols és compatible amb l'igualitarisme, sinó una condició necessària perquè les polítiques de redistribució (beques, ajudes socials, i tot el que sigui facilitar l'accés a recursos) siguin efectives i «encertin» en la diana d'aquestes necessitats, així com en la dels reptes que les noves generacions tenen per endavant.

A més, cal intervenir de manera específica sobre aquesta realitat, i fer-ho amb cura. La coeducació, cada cop més present —tot i que de manera voluntariosa— als centres educatius és bàsica per desactivar els prejudicis i estereotips de gènere, i s'ha d'abordar amb estratègies que no sols generin consciència entre les nines i les joves, sinó també entre uns nins i uns joves que han de començar a canviar també els seus rols de gènere, sense que això es percebi com una pèrdua de privilegis ni alimenti una reacció antifeminista —

actualment, orquestrada des de determinats sectors misògins—, que explica algunes de les preocupants dades analitzades aquí i assenyalades també en altres estudis (Gayà et al., 2019).

De la mateixa manera que s'han de desnaturalitzar mitjançant l'educació i la conscienciació les violències contra les dones, ho han de fer les diferents formes de violència, començant per un assetjament escolar i un assetjament a les xarxes que, en certa manera, es retroalimenten. Igualment que s'ha d'educar a través d'estratègies com la coeducació, la mediació de conflictes i la construcció de la cultura de la pau en l'educació tant formal com no formal, s'ha de deseducar, per exemple, en allò que aprenen les persones joves a través d'espais com els dels *youtubers* o el porno (Ballester et al., 2022), i reforçar l'autoimatge positiva d'unes persones joves que pateixen de manera important la pressió social de la cosificació i la dictadura de la imatge.

De la mateixa manera, les administracions han de ser proactives (mitjançant campanyes de conscienciació i d'antiracisme i polítiques de discriminació positives) sobre les discriminacions que pateixen les persones joves —i, en aquest cas, també les persones adultes— per l'origen, l'ètnia o la religió. Els i les joves són un dels grups socials amb una major diversitat cultural i d'origen i, per tant, ells i elles són la clau per construir una societat basada en el respecte i una convivència intercultural avui en dia amenaçada pels discursos d'odi i la polarització social i política.

Així mateix, cal que les polítiques públiques en general i les polítiques de joventut en particular incorporin mecanismes de detecció de les desigualtats en termes d'interseccionalitat, és a dir, de formes de discriminació o desigualtat que es creuen entre si, i que sovint travessen les vides de les persones joves de manera imperceptible.

4

Referències bibliogràfiques

Abril, D., i Izquierdo, A. (2022). Representaciones sociales sobre los jóvenes en la prensa española durante la pandemia. A A. Santos, E. Ballesté, C. Feixa i A. Sanmartín (ed.), *¿Hacia una segunda crisis en la juventud? Socialidades juveniles en tiempos de pandemia*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD Juventud. DOI: 10.5281/zenodo.6351483

Ballester, L., Rosón, C., Facal, T., i Gómez, R. (2022). Nueva pornografía y desconexión empática. *Atlánticas*. Revista Internacional de Estudios Geministas, 6(1), 67-105.

Boneta-Sádaba, N., Tomás-Forte, S., i García-Mingo, E. (2023). *Culpables hasta que se demuestre lo contrario. Percepciones y discursos de adolescentes españoles sobre masculinidades y violencia de género*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD Juventud. DOI: 10.5281/zenodo.7797449

Bordieu, P., i Passeron, J. C. (2009). *Los herederos: los estudiantes y la cultura*. Siglo XXI.

Butler, J. (2010). *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. Paidós.

Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) (2016). *ECRI general policy recommendation n° 15 on combating hate speech*. Consell Europeu.

- Cortina, A. (2017). *Aporofobia, el rechazo al pobre. Un desafío para la democracia*. Paidós.
- Cueto, B., Rodríguez, V., Suárez, P., Davia, M. Á., Legazpe, N., i Flores, R. (2018). *Transmisión intergeneracional de la pobreza. VIII Informe FOESSA. Documento de trabajo 2.6*. Fundación FOESSA. <https://www.foessa.es/main-files/uploads/sites/16/2019/06/2.6.pdf>
- Feixa, C. (2012). *Joves, cultura i violència. Acció socioeducativa*. Universitat Oberta de Catalunya. https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/62005/1/Violències%2Cpre-visions%20i%20acció%20socioeducativa_Mòdul%206_Joves%2C%20cultura%20i%20violència.pdf
- Fomento de Estudios Sociales y Sociología Aplicada (FOESSA) (2019). *Informe sobre exclusión y desarrollo social en las Islas Baleares. Resultados de la encuesta sobre integración y necesidades sociales 2018*. Fundación FOESSA.
- Fomento de Estudios Sociales y Sociología Aplicada (FOESSA) (2022). *Evolución de la cohesión social y consecuencias de la covid-19 en España*. Fundación FOESSA i Cáritas Española.
- Fraser, N. (2000). *¿De la redistribución al reconocimiento?* Akal.
- Galtung, J. (1958). *Theories of conflict*. Columbia University.
- García-Mingo, E., i Díaz-Fernández, S. (2022). *Jóvenes en la manosfera. Influencia de la misoginia digital en la percepción que tienen los hombres jóvenes de la violencia sexual*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD.
- Gatica, L., i Navarro-Lashayas, M. A. (2019). Ideología política, actitudes hacia la inmigración y atribuciones causales sobre la pobreza en una muestra universitaria. *Zerbitzuan: Gizarte Zerbitzuetarako Aldizkaria / Revista de Servicios Sociales*, 69, 87-98.
- Gayà, C., Castellano, C., Asín, C., Santos, G., i Seró, L. (2019). *La percepció de la igualtat i les violències masclistes entre l'alumnat de 14 a 18 anys de les Illes Balears*. Institut Balear de la Dona. <https://www.caib.es/pidip2front/files/annexes/2019/2/18/2322820.pdf>
- Govern Basc (2017). *Juventud vasca 2016*. Govern basc / Eusko Jaurlaritzia.
- Institut de la Joventut d'Espanya (Injuve) (2021). *Informe sobre la juventud en España 2020*. Injuve. https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2021/03/informe_juventud_espana_2020.pdf
- Institut de la Joventut d'Espanya (Injuve) (2022). *Estrategia de juventud 2022-2030*. Injuve. https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2022/05/estrategia_de_juventud_2030_resumen_ejecutivo.pdf
- Institut Nacional d'Estadística (INE) (2023). *Encuesta de Condiciones de Vida (ECV). Año 2022*. INE. https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176807&menu=ultiDatos&idp=1254735976608
- Izquierdo-Montero, A., Laforgue-Bullido, N., Quirós-Guindal, A. i Lorón-Díaz, I. (2022). *Adolescentes frente a los discursos de odio. Una investigación participativa para identificar escenarios, agentes y estrategias para afrontarlos*. Centro Reina Sofía Sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD. DOI: 10.5281/zenodo.6581238
- Lisney, John (2021). *Youth Progress Report 2021*. Fòrum Europeu de la Joventut / European Youth Forum. <https://tools.youthforum.org/policy-library/wp-content/uploads/2021/07/YPI-2021-Full-Report.pdf>

López, J., Sánchez, F., Fernández, T., Máñez, F. J., Herrera, D., Martínez, F., San Abelardo, M. Y., Rubio, M., Gil, V., Santiago, A. M., Gómez, M. Á., Gómez, J., Prieto, R., Mendez, G., Amado, M. P., i Matilla, A. (2022). *Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España 2021*. Ministerio de l'Interior. https://www.interior.gob.es/opencms/pdf/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/publicaciones-descargables/publicaciones-periodicas/informe-sobre-la-evolucion-de-los-delitos-de-odio-en-Espana/Informe_evolucion_delitos_odio_Espana_2021_126200207.pdf

Masson, A., i Zecca, G. (ed.). *Multiple discrimination and young people in Europe. Beyond «age-only» based discrimination. Lessons learnt by the Exploratory Survey on Multiple Discrimination Affecting Young People in Europe*. Fòrum Europeu de la Joventut / European Youth Forum. <https://tools.youthforum.org/policy-library/wp-content/uploads/2021/04/Multiple-discrimination-and-young-people-in-Europe.pdf>

Ministeri per a la Transició Ecològica (2019). *Estrategia Nacional contra la Pobreza Energética 2019-2024*. Govern d'Espanya. https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/ministerio/planes-estrategias/estrategia-pobreza-energetica/estrategianacionalcontra-lapobrezaenergetica_tcm30-502982.pdf

Oxfam (2016). Youth and inequality: Time to support youth as agents of their own future. Oxfam International. https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/bp-youth-inequality-global-120816-en_0.pdf

Rodó-Zárate, M. (2021). *Interseccionalitat: desigualtats, llocs i emocions*. Bellaterra Edicions.

Rodríguez, E., Calderón, D., Kuric, S., i Sanmartín, A. (2021). *Barómetro juventud y género 2021. Identidades, representaciones y experiencias en una realidad social compleja*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD. DOI: 10.5281/zenodo.5205628

Simón, P. (2022). La mirada de los jóvenes en Europa. *EsGlobal.org*, 26-9-2022. <https://www.esglobal.org/la-mirada-de-los-jovenes-en-europa/>

Stefanoni, P. (2021). *¿La rebeldía se volvió de derecha? Cómo el antiprogresismo y la anti-corrección política están construyendo un nuevo sentido común (y por qué la izquierda debería tomarlos en serio)*. Siglo XXI Editores.

Subirats, M. (2016). De los dispositivos selectivos en la educación: el caso del sexismo. *Revista de Sociología de la Educación*, 9(1), 22-36.

Tizón, J. L., Ciurana, R., Fernández-Alonso, M. C., i Buitrago, F. (2022). La salud mental de los jóvenes y la pandemia de la COVID-19: la parcialización y pixelación de la juventud. *FMC: Formación Médica Continuada en Atención Primaria*, 29(4), 159-163.

Torre, M. (2021). Movilidad de clase y expectativas de futuro de la población joven. A *Informe sobre la juventud en España 2020*. Injuve.

Tudela, P., Ballesteros, J. C., Rubio, A., i Sanmartín, A. (2020). *Barómetro juvenil 2019. Discriminación y tolerancia hacia la diversidad*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD. DOI: 10.5281/zenodo.3600993

La desafecció social i política dels joves, un problema de primer ordre

La reconstrucció de vincles socials i de col·lectivitat, clau per a la construcció de joves ciutadans i ciutadanes

David Abril Hervás

1

Marc de referència

1.1. La crisi de participació: un problema només del jovent?

La democràcia és un sistema que, com diria el poeta Walt Whitman, per funcionar necessita una cultura i un estil de vida d'acord amb els principis que aquest sistema implica. Els éssers humans necessitem sentir-nos part d'alguna cosa (més enllà de la formalitat institucionalitzada de drets i obligacions), d'un grup, i convida-hi de manera organitzada i respectuosa, i la democràcia és —amb totes les imperfeccions que té— el millor sistema que hem trobat per aconseguir-ho. Es tracta d'un sistema en què tothom compta, en què elegim els i les nostres representants polítics a través de la convocatòria d'eleccions, però en què també hi ha uns vincles que requereixen un cert nivell de responsabilitat i dedicació en favor dels altres, de la convivència en comú en un determinat espai, i el que això implica. La participació política es presenta, doncs, com un procés en el qual compartim decisions que afecten la vida pròpia i la vida en la comunitat en què vivim (Hart, 1992).

En el cas espanyol, cal tenir en compte que som davant un sistema democràtic relativament jove, en què el moviment associatiu i ciutadà que en bona manera va participar activament en la transició en els anys setanta i començament dels vuitanta va donar pas a una participació ciutadana més institucionalitzada i burocratitzada (Martínez-Palacios, 2021).

En qualsevol cas, la participació social i política és una de les dimensions inexcusables de qualsevol projecte de ciutadania, especialment si partim d'una concepció activa de la ciutadania, implicada en els afers de la comunitat. Això no obstant, es tracta d'un concepte en discussió a les societats modernes actuals, atesa la creixent diversitat cultural (en un sentit ampli, i no sols ètnic o de procedència, perquè també hi ha la cultura o les cultures dels joves, entre moltes d'altres), que es contradiu amb uns estats instituits per executar polítiques homogènies i, en certa manera, homogeneitzadores (Benedicto i Morán, 2002). A més, aquest és un factor molt present a la realitat tant de les persones joves com de les adultes en una societat com la de les Illes Balears, molt dinàmica des del punt de vista demogràfic, i en què només el 53,98 % de la població que hi viu ha nascut a la comunitat, amb una taxa d'immigració que se situa en el 18,87 % en relació amb el total (IBESTAT, 2023). Això, evidentment, té efectes directes sobre la cohesió social i la participació.

Quan parlem de ciutadania i de la seva participació, a més de saber encarar els reptes de la diversitat, les societats actuals també estan travessades —com ens recorden Benedicto i Morán (2002)— per desigualtats que l'anomenat «estat del benestar» imperant durant bona part de la segona meitat del segle xx no ha pogut reduir, i que s'han vist incrementades en els darrers anys a cop de crisi, com ja s'ha comentat. Això, per tant, comporta unes condicions de partida i de possibilitat de la societat en general i de les persones joves en particular (en tota la seva diversitat), i apunta a la necessitat d'una participació social com a eina de construcció d'una ciutadania activa que «empoderi» la gent jove.

Tanmateix, no es tracta de promoure només la implicació individual dels ciutadans o ciutadanes en potència, sinó —com subratlla Turner (1992)— de la capacitat que la ciutadania s'articuli col·lectivament, sobre la base de grups i organitzacions socials, en el camp de l'esfera pública. Dit d'una altra manera: no és el mateix participar en activitats de lleure que fer-ho a través d'organitzacions de lleure en què els i les joves s'involucrin i a les quals es doni una dimensió comunitària.

1.2. La participació del jovent: contradiccions de la mirada adultocèntrica

L'estudi sobre la participació política de les persones joves s'ha abordat tradicionalment des de dues vessants distintes però complementàries. Per un costat, s'han estudiat la seva participació cívica i els factors i estratègies que facilitarien l'aprenentatge d'aquesta participació (amb un enfocament clarament educatiu, per tant), com a part de la transició a la vida adulta o valorant l'aportació que les persones joves poden fer a l'enfortiment de la ciutadania activa. Per un altre costat, s'ha estudiat des d'una mirada més politològica, d'aquells que s'interessen en els comportaments i actituds dels joves sobre el panorama politicoinstitucional, la seva ideologia, i la seva implicació en els partits polítics i els processos electorals. Totes dues qüestions, com s'ha comentat, s'aborden en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 que aquí analitzam.

Tot i que el marc polític reconeix formalment la importància de la participació de les persones joves en la vida social i política, des de la Constitució espanyola fins a l'Estratègia de la UE per a la joventut (2019-2027)⁰¹ —que té entre els objectius fomentar-la—, la realitat és que els rols que s'han assignat a les persones joves en la societat actual són subordinats o delimitats. I això també afecta, evidentment, la participació política, partint de fets com que una persona jove es considera apta per treballar als 16 anys —perquè ho requereix el sistema productiu—, però no, en canvi, per elegir els seus representants polítics: el jovent ha d'esperar als 18 anys, que és l'edat establerta per a la majoria dels països europeus, amb alguna excepció, com el cas d'Àustria (que el 2008 va rebaixar l'edat per accedir al dret de sufragi també als 16). Fins i tot, per ser candidat o candidata parlamentari, en països del nostre entorn com Itàlia s'ha d'esperar a tenir 25 anys. Aquesta és una de les primeres contradiccions d'una de les interpretacions que podem oferir a la participació de les persones joves: que no deixa d'estar condicionada per una mirada fonamentalment adultocèntrica.

Una altra contradicció que cal tenir en compte és que convé no oblidar que les persones joves són, com assenyalava García-Albacete (2020), producte del seu temps. Per tant, no se'ls pot exigir que actuïn ni igual que els adults ni igual que els joves de la generació

⁰¹ Sobre l'Estratègia de la UE per a la joventut, vegeu l'enllaç següent: https://youth.europa.eu/strategy_es.

anterior, ni se'ls pot reclamar la mateixa responsabilitat. Com assenyala la mateixa autora, s'han de matisar les lectures sobre una menor implicació dels i les joves en els afers de la comunitat, deduïda a partir de la seva escassa participació social o, sobretot, electoral. Cal tenir en compte que el jovent està immers en un procés d'aprenentatge i d'adquisició dels rols de les persones adultes, que, entre altres, inclouen la participació política. L'expectativa és que, com més grans tornin, més participaran, encara que en l'actualitat no tenim cap garantia que això passi.

En tot cas, mentre que les persones adultes participen sobretot a través de canals institucionals ben establerts (eleccions i partits polítics), les joves prefereixen els canals més informals i individualitzats, o les activitats de protesta. Segons l'Enquesta de l'Institut de la Joventut (Injuve) del 2019, les formes de participació de la joventut espanyola oscil·len entre votar en eleccions (primera opció reconeguda) i col·laborar amb un partit, i aquesta darrera és l'opció menys freqüent, gairebé testimonial. Enmig hi ha tot un seguit d'instruments que tenen caràcter puntual i, en bona manera, virtual: des de signar una petició o participar en un fòrum d'Internet fins a aportar fons per a alguna causa. Això no obstant, la participació en vagues o manifestacions es troba entre les primeres opcions, i el que ha mobilitzat les persones joves en els darrers anys han estat temes com la igualtat de gènere (primera opció), l'educació, el medi ambient, la lluita contra la violència de gènere o el conflicte a Catalunya.

1.3. Desconfiança en les institucions... però no més que les persones adultes

Un dels impactes més visibles de les crisis que s'han anat encadenant i que han afectat la participació política és la disminució dels nivells de confiança en les institucions polítiques, juntament amb un augment dels nivells de protesta política (García-Albacete i Lorente, 2019). Es tracta d'un fenomen que afecta el conjunt de la ciutadania i les generacions, i no només les persones joves, i que es detecta a partir de la baixa participació electoral i el creixent desencant amb els polítics i les institucions polítiques de les democràcies representatives (Torcal et al., 2003). Putnam (2000) vincula aquesta desafecció no sols a la disminució de la participació electoral, sinó a una desvinculació més àmplia de la vida comunitària, com un símptoma més profund d'una malaltia greu de la comunitat política que ja hem apuntat aquí.

Benedicto i Morán (2002) ja assenyalaven fa dues dècades diversos indicadors en l'increment de la desafecció política de la ciutadania:

- El descens de la confiança dels ciutadans en les institucions públiques i els polítics.
- L'increment dels nivells d'alienació política, competència o cinisme.
- El descens dels sentiments d'identificació amb els partits polítics establerts.
- La generalització dels sentiments de falta de poder i influència dels ciutadans sobre les decisions polítiques.
- La reducció de l'interès polític i l'increment dels nivells d'apatia política.
- L'augment del suport popular a l'acció política directa.
- Els canvis sobtats en els comportaments electorals, en forma d'augment de la volatilitat electoral, que tendeixen a desestabilitzar els sistemes de partits establerts.
- La disminució del grau d'implicació col·lectiva en organitzacions de caràcter polític.

A la vegada, les maneres d'expressar aquesta desafecció han canviat molt ràpidament i, en el cas espanyol, hem vist com passàvem en menys d'una dècada d'un 15-M del 2011 protagonitzat per joves de tot el país i arreu, amb il·lusió per un canvi profund en el sistema polític, a la decepció i la important presència del vot d'extrema dreta entre els joves com a expressió d'aquest descontentament (Barragán i Rivas, 2022).

En aquest sentit, existeixen diferents teories sobre la radicalització del vot de les persones joves: la primera es refereix al malestar polític, vinculat a la desconfiança en les institucions democràtiques i els partits tradicionals; la segona, a la percepció de les persones joves sobre la situació socioeconòmica (molt alineada amb el que ja s'ha comentat sobre la concatenació de crisis i, en aquest cas, els joves com els «perdedors» de la globalització); la tercera, a la teoria de la «venjança cultural», que segons Norris i Inglehart (2019) atrauria el vot cap a uns partits radicals que defensen una tradició perduda i enyoren un passat mitificat o directament inexistent. Es tracta d'un vot que, a més, està fortament masculinitzat, especialment cap als partits d'extrema dreta, en què justament un dels elements que els homes joves perceben com una amenaça és el feminisme (Barragán i Rivas, 2022).

Els mateixos autors (Barragán i Rivas) adverteixen que el vot a partits radicals s'explica per factors diferents segons l'edat (per exemple, entre els joves que votin l'extrema dreta no necessàriament ha de ser determinant la «nostàlgia» de la dictadura, que sí que pot ser un factor amb més presència entre votants més grans). En aquest sentit, els estudis de comportament electoral assenyalen que el principal factor de suport als partits radicals (tant de dretes com d'esquerres) entre les persones joves és l'existència de forts nivells d'insatisfacció amb els governs de torn. Atès que la polarització i radicalització també es relacionen amb el cicle de vida, cal tenir en compte que el jovent és molt permeable a aquestes tendències, ja que la seva socialització política s'ha fet en un ambient d'insatisfacció i desconfiança (Bischof i Wagner, 2019).

L'elevada abstenció electoral és una altra de les arestes de la desafecció i, en el cas de les persones joves, més elevada que en les persones adultes. Segons l'Enquesta de l'Injuve del 2019, els joves que es varen abstenir en les eleccions generals de 2019 ho varen fer perquè cap opció no els representava (més del 35 %), s'estimaren més fer una altra cosa (+30 %), com a forma de protesta pel sistema (més del 20 %) o per descrèdit («el meu vot no serviria per a res») (el 7 %). Finalment, també cal tenir en compte que, a més dels factors esmentats, hi ha un decalatge entre la demografia i la presència de joves en els parlaments i les institucions polítiques en general. I, si tornam al camp de la participació social, un rebuig dels i les joves cap al *tokenisme*, és a dir, la pràctica de voler quedar bé obrint canals de participació institucional per al jovent per tal de fomentar una imatge d'inclusió i diversitat i evitar crítiques, però impeding-ne en la pràctica la participació efectiva en la presa de decisions (Hart, 1992).

1.4. La ciutadania l'aprenem de joves, però també podem aprendre del jovent

Si entenem la socialització com la construcció d'una identitat social a través de la interacció amb els altres, hem de tenir molt en compte algunes qüestions. La primera és que, tot i que aquest procés es dona al llarg de tota la vida (és a dir, aprenem a ser ciutadans i ciutadanes independentment de l'edat), és sobretot en la preadulesa quan aprenem sobre la participació en els afers de la societat i les institucions polítiques, i quan podem dir que es produeix la socialització política (Niemi et al., 1977). La segona qüestió és que

aquest aprenentatge de la ciutadania es produeix en determinats àmbits, com l'escola o la família, entre d'altres.

Per tant, en el cas de les persones joves no podem ignorar els canvis i impactes que la globalització o la concatenació de crisis esmentada ha tingut i té en aquests moments en la seva socialització política, que fa que es diferenciï clarament de l'experimentada per les generacions adultes. Entre d'altres, aquesta socialització es caracteritza per un increment notable de la presència dels mitjans de masses i nous canals de comunicació com les xarxes socials en la construcció social de la realitat del jovent. Els vincles socials, com bé subratllen Beck, Giddens i Lash (1997), han quedat molt tocats en el pas de les societats industrials a les societats postmodernes en les darreres dècades, en benefici de la individualització dels problemes socials i l'individualisme cultural (Beck et al., 1997). És aquí que podem situar també una part de la desafecció i la desesperança d'una generació que en poc més d'una dècada ha enllaçat diferents crisis, inclosa una pandèmia mundial el 2020 que ha afeblit el teixit social col·lectiu més encara del que ja ho havia fet l'individualisme i, fins i tot, ha suposat una disrupció en la socialització de les persones joves, especialment en el cas dels adolescents.

La participació dels «nadius digitals» és diferent de la de les generacions adultes, perquè també ho és la manera en què se socialitzen. Cal tenir en compte que l'Enquesta de l'Injuve del 2019 ja assenyalava que més del 50 % dels i les joves a Espanya accedeixen diàriament a Internet durant més de tres hores. Per tant, l'espai virtual es converteix en un espai de socialització més en el qual el jovent passa molta estona i hi interactua amb d'altres, encara que sigui d'una manera diferent de com ho podrien fer presencialment. També és l'espai en el qual els i les joves s'informen majoritàriament, segons la mateixa enquesta: el 46 % ho fa a través de les xarxes socials, seguides de la televisió.

Més enllà dels canvis que també s'han produït en els darrers anys en les famílies, i que presenten elements de discontinuïtat en relació amb el que representava aquest àmbit de socialització en generacions anteriors, cal assenyalar la correlació existent entre créixer en el si d'una família amb interès per la política i en una que no en tenguí, o la importància d'aspectes tan banals aparentment com discutir sobre política a casa, o la participació mateixa dels progenitors en organitzacions socials o polítiques (García-Albacete, 2020). Tres quarts del mateix passa amb el nivell d'estudis tant dels joves com dels seus progenitors: com més baixa és el nivell d'estudis dels joves o dels progenitors, més baixa és la participació. En el cas de l'escola, l'altre gran espai de socialització, s'apunta a la importància d'haver comptat amb un clima obert a l'aula, en el sentit que s'hi puguin discutir temes socials i polítics, els alumnes puguin proposar temes o continguts a classe, i els alumnes es puguin expressar i la seva opinió sigui tinguda en compte (ibíd.).

Llavors, si la ciutadania s'aprèn, la qüestió és: tenen els i les joves els recursos per poder ser ciutadans i ciutadanes actives? Això, en termes *bourdieans*, afecta no sols el jovent des d'una perspectiva material, de capital econòmic —atesos els elevats índexs d'exclusió social als quals s'enfronten i que tenen una clara correlació amb la baixa participació—, sinó de capital social —al cap i a la fi, la xarxa de relacions és cada cop més difícil de construir en una societat en procés de fragmentació— i capital cultural —l'educació, un terreny en què es pot parlar de ciutadania en general o de qualsevol dels seus aspectes constitutius, en els darrers anys ha esdevingut un terreny més de confrontació política.⁰²

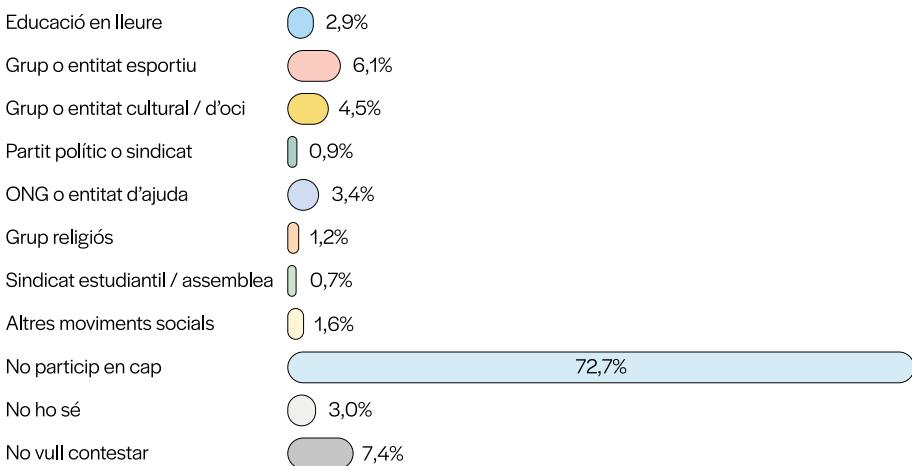
⁰² Aspectes d'actualitat política com l'aplicació de l'anomenat *pin parental* als centres educatius, més enllà de la lectura ideològica, impliquen més barreres en l'accés d'infants i joves als coneixements necessaris per exercir plenament la ciutadania, en nom del dret de les famílies i, per tant, d'un dret de les persones adultes.

Malgrat tot, no podem menystenir que la gent jove ha estat protagonista d'algunes de les mobilitzacions socials més importants de la darrera dècada, tant a Espanya com a les Illes Balears: el 15-M del 2011, la gran manifestació educativa del 2013, o les mobilitzacions feministes cada vegada més importants d'ençà de la primera vaga mundial feminista a partir del 2018. I això, a més de formes d'organització i mobilització ecologista sorgides en els darrers anys, com el moviment internacional Joves pel Clima (Tenenbaum, 2022), que també té presència a les Illes Balears a través del moviment Fridays for Future, i que, fins i tot, ha «estirat» les persones adultes, que, posteriorment, varen crear el grup de Docents pel Futur, entre d'altres.

Anàlisi de la participació social del jovent a les Illes Balears

Per valorar el nivell d'implicació de la gent jove de les Illes Balears, l'Enquesta els demana sobre la seva participació, col·laboració o pertinença a alguna associació o grup informal,⁰³ davant tot un ventall d'opcions de participació, des d'entitats d'educació en lleure fins a partits polítics, entitats religioses o sindicats d'estudiants, entre altres. El que més crida l'atenció és l'elevat índex de no-participació: un 72,7 % dels joves i les joves diuen que no participen en cap mena de grup social organitzat, amb diferències per gènere (el 70,4 % dels homes i el 75 % de les dones), i índexs una mica més baixos en el jovent de la franja de menys edat, dels 15 a 19 anys (68,9 %).

Gràfic 8.1. Àmbits de participació

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, els índexs de no-participació són més elevats a Eivissa (75,6 %) i a Palma (73,1 %), tot i que a la resta també són elevats encara que es mantenguin per davall de la mitjana. Quant al jovent nascut en altres països, els nascuts a la Unió Europea presenten índexs molt més elevats que la resta (82,7 %), mentre en els nascuts a Espanya o tercers

⁰³ S'entén com a grup informal un col·lectiu de persones que, malgrat no estar constituït legalment ni formalment com a entitat, s'organitzen de manera conjunta per dur a terme o, fins i tot, organitzar plegades activitats.

països la diferència és de només dos punts (el 71,2 i el 73,2 %, respectivament). Pel que fa al nivell d'estudis, les diferències entre el jovent amb estudis primaris o sense estudis (70,6 %) i els que tenen estudis universitaris (69,4 %) no és significativa. Això, evidentment, té conseqüències tant pel que fa a la socialització dels joves —perquè els espais col·lectius i articulats amb la comunitat i l'entorn de referència són espais d'aprenentatge de la ciutadania activa molt importants (Abril i Aguado, 2022)— com en la qualitat del sistema democràtic, que necessita la participació social i ciutadana per tenir validesa.

Si entrem en les activitats o organitzacions escollides per les persones joves per implicar-se o satisfer les seves necessitats, les quatre opcions amb més participació són, per aquest ordre: els grups o entitats esportius (6,1 %), les entitats culturals o d'oci (4,5 %), les ONGs o entitats d'ajuda (3,4 %), i l'educació en el lleure (2,9 %). Els percentatges en general són baixos i, en el cas de la participació en grups religiosos (1,2 %) o en partits polítics o sindicats (0,9 %), són ínfims.

Respecte dels grups esportius, existeix un clar biaix de gènere en favor dels homes (el 7,6 % enfront del 4,5 % de les dones). De fet, per a les dones joves la primera opció són, encara que sigui amb poca diferència, les entitats culturals o d'oci (4,6 %). Que l'esport sigui la primera opció per als joves i la segona per a les dones s'explica per la forta implantació de l'esport des de l'edat escolar, certificada amb l'existència de clubs esportius a tots els municipis de les Illes Balears. Per la mateixa raó, les taxes d'implicació en l'esport, en la mesura en què es va desenvolupant la transició cap a l'adulthood van minvant: són del 9,8 % en la franja de 15 a 19 anys i de només el 2,5 % entre el jovent de 20 a 34 anys. També hi ha diferències significatives en funció de la nacionalitat (el 7,2 % dels joves de nacionalitat espanyola i només el 2,6 % en els de nacionalitat estrangera). Entre territoris les diferències no són significatives, llevat dels valors de Formentera, bastant per damunt de la mitjana (8,8 %), i Palma i Eivissa, per davall (el 4,5 i el 5,2 %, respectivament). Si creuem les dades amb l'activitat o ocupació dels joves, els percentatges dels qui només estudien (11,7 %) o estan desocupats i estudien (10,7 %) són clarament per damunt de la mitjana, mentre que els qui treballen i/o estudien presenten valors inferiors. Finalment, en relació amb el nivell d'estudis, els percentatges són molt més baixos en les persones joves sense estudis o només amb estudis primaris (2,5 %).

Quant a la participació en entitats culturals o d'oci —això inclou associacions culturals, de música o ball; clubs de lectura, etc.—, en l'opció escollida en primer lloc per les dones joves ens trobam amb el fenomen contrari del que passava amb l'esport quan la creuem amb la variable de l'edat: com més gran es fa el jovent, més s'hi involucra; del 2,8 % en la franja de 15 a 19 anys a un 5,4 % en la de 30 a 34 anys. També, novament, hi ha diferències relacionades amb la nacionalitat o el país on han nascut els joves, amb taxes més altes en el jovent nascut a Espanya o de nacionalitat espanyola. Per territoris, Menorca (5,9 %) i la part forana de Mallorca (5,2 %) presenten valors en aquest àmbit de participació cultural i d'oci per damunt de la mitjana i bastant superiors als de la resta de territoris: Palma (4 %), Formentera (3,8 %) o Eivissa (2,8 %). Si bé no hi ha gaires diferències relatives a l'activitat o l'ocupació, en aquest cas sí que la distància entre la joventut amb estudis universitaris (9,1 %) o formació professional (8,6 %) i els qui no tenen estudis (2,6 %) és rellevant.

Si anam a la pertinença a ONGs o entitats d'ajuda (el 3,4 % de mitjana), ens trobam novament amb un biaix de gènere clar, en correspondència amb les tasques de cures que podem associar a una entitat d'aquesta mena, i els rols assignats a les dones per una societat que encara és bastant masculista. Mentre que fins al 4 % de les dones participen

en ONGs, només el 2,8 % dels homes ho fan. Per edats, la participació en aquesta mena d'organitzacions també s'incrementa amb l'edat, i ens tornam a trobar amb diferències clares entre els nascuts a Espanya o de nacionalitat espanyola (amb percentatges més alts de participació) i la resta. Per territoris, Menorca (4,8 %) i Palma (4 %) són els territoris amb més joves que participen en ONGs, en comparació amb la resta. Com que aquí la disponibilitat de temps també és clau, el jovent desocupat però que estudia presenta valors més alts que la resta (8,2 %) i, novament, amb una clara correlació entre la pertinença a les ONGs i el nivell d'estudis, amb valors del 0 % per al jovent sense estudis o amb estudis primaris i del 9,1 % per als qui tenen estudis universitaris o el 8,6 % amb formació professional.

Les entitats d'educació en el lleure —que han tingut una llarga tradició i implantació a les Illes Balears i que han implicat diverses generacions d'infants i joves en les seves activitats— han deixat de ser aquesta opció clara i de proximitat, vinculada al barri, la parròquia o l'escoltisme, tant per la ruptura entre l'espai on la gent dorm i on fa la vida com per la mercantilització del lleure, en un món on qui gestiona les activitats de lleure són empreses i, per tant, els infants i joves (o les seves famílies) ja no són participants, sinó clients. Amb un 2,9 % de mitjana, la participació en les activitats o grups de lleure torna a presentar diferències clares entre les dones joves (3,8 %) i els homes (2 %); com també en presenta per l'edat: del 4,1 % entre els joves de 15 a 19 anys fins al 2,2 % dels que en tenen més de 30. Els percentatges són molt similars en el jovent depenent de l'origen, la qual cosa apunta al paper cohesionador que juguen el lleure i les organitzacions que hi treballen des d'una perspectiva comunitària i no lucrativa. Per territoris, la diferència entre Palma (1,8 %) i la part forana de Mallorca (3,9 %) és significativa i apunta a clares diferències territorials, malgrat la incipient metropolització de l'illa, i presenta valors més baixos en el cas d'Eivissa, mentre que Formentera i Menorca són per damunt de la mitjana. Es repeteixen els patrons de dedicació en funció del nivell d'activitat (hi participen un 9,2 % dels i les joves que estan a l'atur i estudien) i d'estudis, tot i que en aquest cas els valors estan molt més repartits entre els diferents nivells.

Respecte de la participació en organitzacions de caràcter religiós, el valor més destacable és la implantació d'aquesta opció entre el jovent de Menorca (3,1 %), molt superior a la resta, i amb diferències poc significatives en els joves segons l'origen o nacionalitat.

Finalment, l'Enquesta distingeix entre la participació en partits polítics o sindicats (0,9 %) o en sindicats o assemblees d'estudiants (0,7 %), totes dues opcions amb valors molt baixos, a més d'un 1,6 % d'altres moviments socials sense especificar. Aquí s'aprecien algunes diferències, encara que lleus, en funció del gènere: els homes joves prefereixen els partits i sindicats una mica més que les dones, que són més actives en l'àmbit estudiantil.

Si entrem en detall en el nivell d'implicació expressat pels joves, l'Enquesta dona quatre possibles opcions a les persones entrevistades: col·laborar-hi puntualment, col·laborar-hi econòmicament, ser-ne membres actius o usuaris, o bé ser organitzadors o responsables d'aquestes organitzacions o activitats. Les dades ens indiquen que els nivells d'implicació són variables depenent sobretot de la naturalesa de les organitzacions; és a dir: en les entitats esportives, el gruix dels i les joves diu que n'és membre actiu o usuari, mentre que en les entitats de lleure, tot i que aquest percentatge també és elevat (un 47,7 %, però molt concentrat en la franja d'edat més jove), destaca que un 29,1 % del jovent també és organitzador o responsable de les activitats de lleure. Aquest fet és observable en el funcionament de la majoria d'aquestes organitzacions, en què moltes persones joves

han participat en la infància i, a mesura que passen els anys, continuen com a monitors o directores. També entre les entitats culturals o d'oci el percentatge de joves que fan part activa de l'organització o en són responsables no és gens menyspreable, un 23,5 %.

En el cas de les ONGs, la primera opció és la col·laboració econòmica (67,5 %), seguida de la col·laboració puntual (40,3 %), la qual cosa ens confirma que la implicació en aquesta mena d'activitats és més eventual que en d'altres. Respecte de la col·laboració econòmica, també presenta un biaix important segons l'edat (un 84,3 % dels joves entre 30-34 anys, enfront del 39,9 % dels que tenen menys de 19 anys). En tots els casos, incloses les activitats esportives, el biaix també quant al nivell d'estudis és molt clar: com més alt és el nivell d'estudis, més alts són els percentatges d'implicació i compromís.

Finalment, si ens fixam en els partits polítics o sindicats, són molt poques les persones joves que hi tenen responsabilitats orgàniques o organitzatives, la qual cosa diu molt també de la crisi de participació política que s'ha exposat en el marc de referència, sobretot en termes de representativitat del jovent en aquest tipus d'organitzacions. En canvi, en els sindicats i les assemblees d'estudiants, que són entitats liderades pel mateix jovent, fins al 17,9 % agafen aquesta mena de responsabilitats, encara que la participació en general sigui molt minoritària.

Taula 8.1. Activitats que has dut a terme en els darrers 12 mesos (multiresposta)

	Total	Homes	Dones
Signar per alguna causa	26,3%	21,4%	31,3%
Participar en manifestacions	10,4%	7,4%	13,5%
Contactar amb polítics	3,6%	4,2%	2,9%
Compartir contingut reivindicatiu	20,8%	17,4%	24,3%
Assistir a reunions o actes	3,6%	3,9%	3,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Seguint amb les tipologies de participació, l'Enquesta també demana a la gent jove sobre la participació a nivell individual, i no tant a través d'una organització més o menys institucionalitzada. En aquest sentit, les formes de participar preferents entre els joves són aquelles més «passives», com ara signar per alguna causa (un 26,3 %) o compartir contingut reivindicatiu (en xarxes socials, WhatsApp, etc., un 20,8 %), tot i que la participació en manifestacions és la tercera opció, i un 10,4 % dels joves i les joves a les Balears declaren haver participat en alguna en el darrer any. Prevalen, en tot cas, les accions individuals, amb poc o gens d'espai de diàleg entre iguals o amb altres actors i generacions. De fet, assistir a reunions o actes, que ja requereix una actitud més proactiva o més constant, només ho fa el 3,6 % del jovent. Hi ha diferències de gènere importants, amb valors més alts en les dones, sobretot en el cas de la participació en manifestacions, en què les joves (13,5 %) gairebé dupliquen els homes (7,4 %) que s'hi han implicat. Ni per edats ni territoris no hi ha diferències significatives, però sí que en trobam si posam el focus en la procedència dels joves, amb una participació més alta en totes les tipologies dels nascuts a Espanya. I es torna a repetir la correlació entre participació i nivell d'estudis, de manera important, en totes les tipologies.

Mirem de fer una lectura adaptada als que serien els models o tipologies més habituals en analitzar la participació dels joves (ACSM, 2003); això és:

- Participació episòdica (puntual, sense objectiu de crear estructura).
- Participació desenvolupista (orientada a involucrar els joves i ensenyar-los a participar).
- Consultiva o en xarxa (campanyes, compartir informació entre organitzacions, etc.).
- Crítica (liderada pel mateix jovent i oposada a la participació simbòlica).

Segons això, podem afirmar que la participació social i la implicació dels joves de les Illes Balears en entitats i organitzacions civils i comunitàries del seu entorn no és gaire diferent de la del context espanyol o europeu i, malgrat que la participació episòdica, juntament amb la consultiva o enxarxada, són les formes o tipologies més habituals, també hi tenen presència totes les altres. És a dir, en termes generals s'hi dona una barreja de tipologies en què la desenvolupista —en la qual podríem desenvolupar, per exemple, la participació de joves en entitats de lleure sense ànim de lucre— i la crítica —aquella protagonitzada pel mateix jovent i molt crítica amb els espais simbòlics «cedits» per les persones adultes en un exercici de *tokenisme*— tenen menys presència, perquè també són tipologies en retrocés entre les persones adultes, tot i que aquestes tenen més responsabilitats en termes de ciutadania activa. De fet, els elevats percentatges pel que fa a la participació del jovent illenc en manifestacions i mobilitzacions socials desmentiria qualsevol intent de categoritzar els i les joves de la nostra comunitat com a persones despreocupades o desconnectades de l'entorn social i les seves problemàtiques.

3

Identitat política, autoubicació ideològica i creences del jovent de les Illes Balears

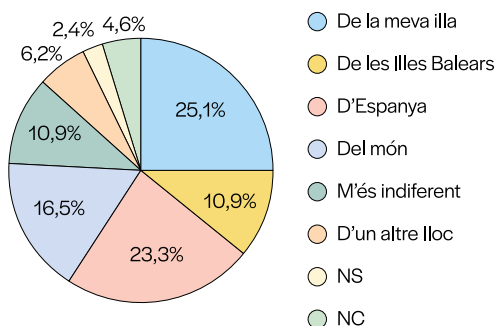
La identitat política de les persones joves té diferents dimensions, que impliquen no sols les formes de participar o d'involucrar-se (més actives o passives), sinó també aspectes com la ideologia (i l'autoubicació en l'eix dreta-esquerra) o el sentit de pertinença a la comunitat pròpia de referència. Aquesta darrera qüestió és especialment rellevant en una comunitat com les Illes Balears, que no sols és una comunitat històrica i que té dues llengües cooficials, sinó que, a més —i a diferència de comunitats autònomes de la península—, es troba fragmentada per la discontinuïtat geogràfica que implica el fet insular. Així mateix, la creixent multiculturalitat induïda pel dinamisme demogràfic de les Illes ens obliga a analitzar i comprendre els factors pels quals la gent se sent lligada (o deslligada) al territori, una qüestió fonamental per tal de garantir-ne la convivència democràtica i intercultural.

3.1. La identificació amb el territori

Per això, l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 fa una primera pregunta en aquest bloc —tan simple i alhora tan complexa— als joves i les joves de les Illes com és: «D'on diries que et consideres?». Les respostes no deixen opció a dubtes: la identitat dels i les joves és múltiple, amb opcions diverses de pertinença, totes vàlides més enllà de la clàssica adscripció identitària a l'estat nació, més pròpia del segle passat. Els i les joves de les Illes Balears s'identifiquen, per aquest ordre: amb la seva pròpia illa (25,1 %), amb Espanya (23,3 %), amb el món (16,5 %), i amb les Balears en conjunt (10,9 %), amb alts valors també amb aquelles persones joves a qui resulta indiferent aquesta qüestió (10,9

%), o s'identifiquen amb un altre lloc (6,9 %) —per exemple, amb el seu país o comunitat d'origen o la de la seva família.

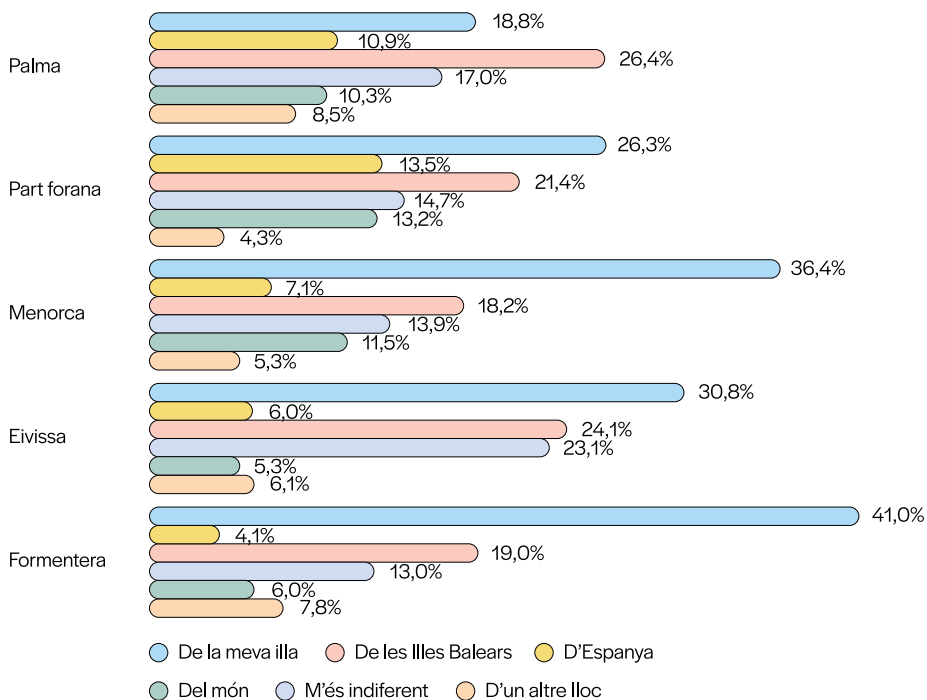
Gràfic 8.2. D'on es consideren els i les joves de Balears

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

A més, si creuam les opcions amb altres variables, ens trobam amb qüestions que val la pena analitzar. Pel que fa a la identitat insular, el percentatge és cinc punts més elevat en el cas de les dones (27,7 %) que els homes (22,5 %), mentre que hi ha més homes joves que s'identifiquen amb Espanya (25,7 %) que dones (20,9 %). També la identitat cosmopolita és més elevada entre les dones (19,3 %) que entre els homes (13,9 %), és a dir: hi ha gairebé tantes dones joves de les Illes que es consideren del món com les que es consideren espanyoles. Els valors pel que fa a sentir-se d'un altre lloc són també més elevats entre les dones, però, òbviament, molt més elevats entre els joves nascuts tant en altres països europeus (16,6 %) com de la resta del món (11,7 %). Les dones joves també manifesten ser menys indiferents que els homes sobre la pertinença (el 9,3 % i el 12,4 %, respectivament).

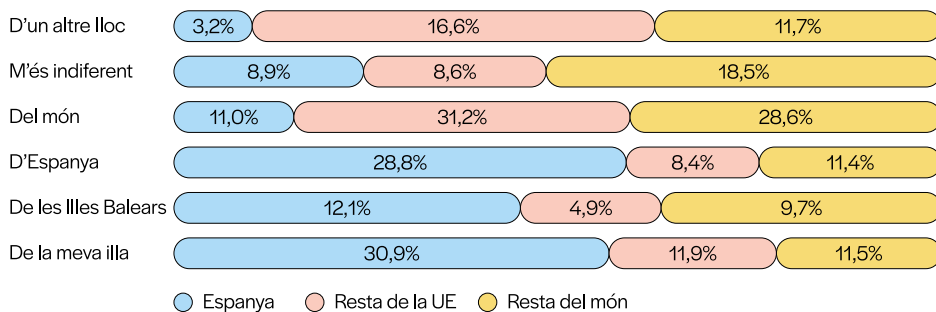
Les identitats de pertinença, no obstant, es mostren també molt canviants en funció de l'edat, amb una major polarització de valors entre la identitat insular (30,3 %) i l'espanyola (28,5 %) entre la franja d'edat més jove, però amb valors molt més repartits entre totes les opcions entre els que tenen més de 30 anys.

Gràfic 8.3. Identitat insular per lloc de residència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La identitat insular és molt més forta a Menorca, Eivissa i Formentera que a Mallorca: a Formentera el 41 % s'identifica amb la seva illa, seguida de Menorca (36,4 %) i Eivissa (30,8 %). A Mallorca, la diferència entre la part forana (26,3 %) i Palma (18,8 %) també és significativa. En canvi, allà on la identitat espanyola presenta valors més alts per territoris és a Palma (26,4 %) i Eivissa (24,1 %), ambdues per damunt de la mitjana. Eivissa és també el territori on més gent s'identifica amb el món (un 23,1 %), mentre que la identitat balear només presenta valors per damunt de la mitjana a la part forana de Mallorca (13,5 %), i molt baixos a Menorca, Eivissa i Formentera. Evidentment, més enllà de factors culturals, la identificació amb l'illa com a comunitat de referència i la distància de Menorca i les Pitiüses respecte de la «balearitat» s'expliquen també per la doble insularitat i les dinàmiques politicoinstitucionals del territori, on el Govern autonòmic s'identifica, des de les altres illes, amb Mallorca.

Gràfic 8.4. D'on es considera el jovent segons lloc de naixement

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

L'altra dada destacable és la identificació segons el lloc de naixement. Aquí la identificació amb l'illa baixa a l'11,9 % i l'11,5 %, respectivament, entre els nascuts a Europa i a tercers països (enfrent del 30,9 % dels nascuts a Espanya), com també ho fa de manera menys significativa respecte de la identificació amb les Illes Balears en conjunt. Els valors també són més baixos en relació amb la identitat espanyola (el 8,4 % i l'11,4 % entre els nascuts a Europa i altres països, respectivament), però, en canvi, s'eleven al 31,2 % i el 28,6 % en el cas de la identificació amb el món o al 16,6 % i l'11,7 %, respectivament, que se senten d'un altre lloc. Els percentatges d'indiferència sobre aquesta qüestió també són més elevats entre els joves nascuts a tercers països (18,5 %). Amb tot plegat, es tracta d'una proporció important de joves que no se senten «d'aquí» ni en un sentit insular ni de les Balears ni d'Espanya, la qual cosa ens convida a pensar que calen mecanismes socials i polítics d'integració i cohesió social més enllà dels actuals.

També s'observa una certa correlació entre el nivell d'estudis i el sentiment de pertinença. El rànquing canvia de manera substancial entre els joves i les joves sense estudis o amb estudis primaris (un 24,3 % s'identifiquen amb Espanya; un 17,1 %, amb les Balears; un 17 %, amb el món, i només un 15,4 %, amb l'illa) o amb estudis universitaris (un 26,4 % s'identifiquen amb l'illa; un 21,4 %, amb Espanya; un 17,8 %, amb el món, i un 10,3 %, amb les Balears en conjunt). Com en altres casos, la tensió o polarització més important es produeix entre identificació amb l'illa i identificació amb Espanya, tot i que allò expressat no té per què respondre únicament a posicionaments ideològics predeterminats, ni necessàriament s'ha de traduir o experimentar com un conflicte personal, atès que parlem de la identitat individual de les persones joves. Allò que mostren les dades és que avançam, en consonància amb altres territoris i estudis, cap a un concepte d'identitats múltiples entre el jovent de les Illes Balears, que —a diferència de les generacions anteriors i en consonància amb un món globalitzat— no ofereixen una resposta única i unívoca sobre el seu sentit de pertinença o la identificació nacional.

3.2. L'eix centralisme-autonomisme

Per una altra banda, els i les joves de les Illes són sobretot autonomistes, pel que fa a les seves opinions sobre la relació entre la comunitat autònoma de les Illes Balears i Espanya. L'Enquesta ofereix diferents opcions de resposta que oscil·len entre major i menor grau d'autonomia, i la resposta majoritària (una de cada tres persones joves) és que s'hauria de

mantenir la relació actual (33,2 %), seguida de la reivindicació de més autonomia que la que té la comunitat en l'actualitat (23 %). Només un 4 % del jovent considera que s'hauria de reduir aquesta autonomia, però els percentatges de joves a qui aquesta qüestió és del tot indiferent són molt elevats també: un 17,8 %. També ho són els «no ho sé», amb un 14,5 %. Aquests dos darrers valors es poden relacionar amb la complexitat de l'arquitectura institucional del nostre arxipèlag —on les persones adultes solen mostrar també un grau important de desconeixement sobre la distribució competencial de les diferents institucions— i també, en el mateix sentit, amb la distància respecte d'una qüestió que és més racional que emocional, a diferència de la pregunta sobre la identitat de pertinença i, per tant, més subjecta a aquesta mena de respostes.

Taula 8.2. Com t'agradaria que fos la relació amb Espanya

	Total	Homes	Dones
Les Illes Balears haurien de tenir menys autonomia respecte d'Espanya que ara	4,0%	3,7%	4,2%
S'hauria de mantenir la relació acual	33,2%	31,2%	35,2%
Les Illes Balears haurien de tenir més autonomia respecte d'Espanya que ara	23,0%	24,8%	21,1%
M'és indiferent	17,8%	19,3%	16,4%
NS	14,5%	11,2%	17,8%
NC	7,5%	9,8%	5,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

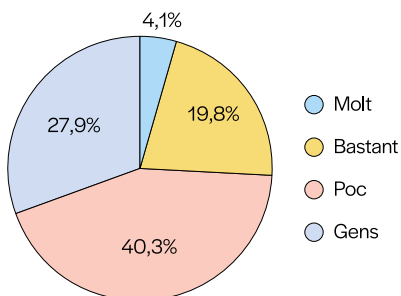
L'aposta per l'autonomisme (tant pel seu manteniment com pel seu increment) es correspondria amb els valors expressats també en la pregunta sobre la identificació territorial, tot i que els valors varien aquí també de manera significativa en funció del gènere i el territori, amb els i les formentereres com els més autonomistes (gairebé un 35 % voldrien més autonomia que l'actual), enfront dels eivissencs, que presenten un valor més baix (13,8 %), o Palma (19,6 %), també amb valors per davall de la mitjana. Resulta curiós que, en el cas de Menorca, tot i el sentiment insularista expressat abans, el percentatge d'indiferència és bastant elevat sobre aquesta qüestió (20,5 %), tot i que no tant com en el cas d'Eivissa (26,1 %). Aplicant la perspectiva de gènere, les dones semblen ser una mica menys autonomistes que els homes joves, amb diferències significatives pel que fa tant al manteniment de la relació actual amb Espanya (així ho manifesten el 35,2 % de les dones, enfront del 31,2 % dels homes) com a la defensa de més autonomia (un 21,1 % de dones enfront del 24,8 % d'homes).

Els valors sobre les posicions d'indiferència en aquesta qüestió no són gaire distints entre els nascuts a Espanya o en altres països, però novament sí que s'observa en aquesta qüestió una certa correlació amb el nivell d'estudis: com més estudis, més autonomisme, la qual cosa recull perfectament, per exemple, la diferència entre els qui defensen més autonomia i tenen estudis universitaris (27,9 %) enfront del jovent sense estudis o amb estudis primaris (11,2 %). També els nivells d'indiferència són inferiors cm més baix és el nivell d'estudis.

3.3. L'interès per la política i el grau de satisfacció amb el sistema

Per tancar aquest bloc, l'Enquesta ha demanat directament a les persones joves sobre el grau d'interès per la política i el grau de satisfacció amb el sistema polític vigent, és a dir, amb la democràcia a Espanya.

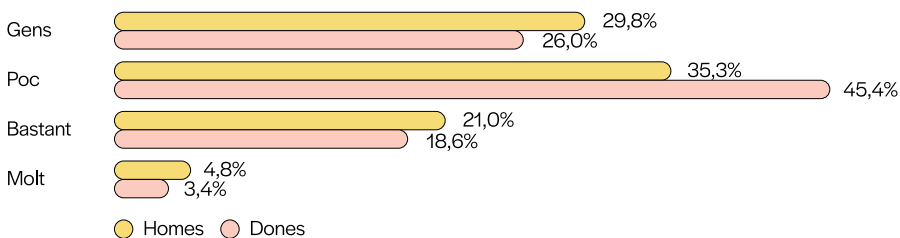
Gràfic 8.5. Interès per la política

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

L'interès per la política és aclaparadorament escàs entre les persones joves de les Illes Balears: entre aquelles que manifesten poc interès (40,3 %) o gens (27,9 %) sumen prop del 70 % de les respostes, per comparació als qui expressen bastant d'interès (19,8 %) o molt (4,1%). Les dades es corresponen amb la literatura i els estudis sobre la desafecció política entre la població juvenil, i amb els resultats ja analitzats sobre la participació social (que també és política, en tant que referida al grau d'implicació en la comunitat, en la *polis*, encara que aquí analitzem les dues qüestions de manera diferenciada).

Gràfic 8.6. Interès per la política segons sexe

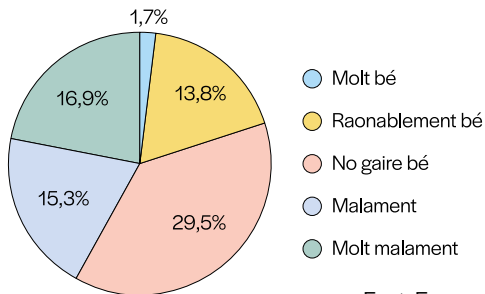

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El distanciament respecte de la política és significativament més alt en les dones (aquelles a qui interessa poc, més aquelles a qui no interessa gens sumen el 71,4 %) que en els homes (65,1 %). També ho és en la franja d'edat més jove (15-19 anys), amb un 73 % de rebuig, enfront de la resta de sectors d'edat, entre altres coses perquè una part d'aquesta franja més jove ni tan sols té dret a vot i, per tant, resulta més fàcil manifestar desinterès. Territorialment, no hi ha fortes discrepàncies entre illes, tot i que en el cas de Mallorca sí que s'aprecien diferències entre Palma i la part forana, que en tot cas es dilueixen en els valors intermedis. Formentera és l'illa on més joves manifesten poc interès per la política (45,5 %), mentre Menorca és on hi ha més joves amb molt interès (5,7 %). La nacionalitat i el lloc de naixement també influeixen en l'interès per la política, amb valors en el cas dels joves nascuts a Espanya molt superiors que en els joves nascuts a la Unió Europea o ter-

cers països. El nivell d'estudis es mostra, de bell nou, com un activador de l'interès per la política, si el posam en contrast amb les opinions dels joves sense estudis o amb estudis primaris: mentre que només a un 7,6 % dels joves sense estudis els interessa bastant la política, aquest percentatge és més de vint punts superior en el cas de joves amb estudis universitaris, en què s'eleva fins al 27,8 %; també es redueixen els percentatges entre els joves amb estudis superiors que manifesten poc o gens d'interès per la política, gairebé deu punts inferiors al dels joves sense estudis.

Gràfic 8.7. Com consideres que funciona la democràcia a Espanya?

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El mateix es pot dir respecte de la consideració sobre el funcionament del sistema democràtic en el context espanyol, en què els qui pensen que no funciona gaire bé (29,5 %), que funciona malament (15,3 %) o molt malament (16,9 %) sumen un 61,7 %. Per contra, els qui consideren que funciona molt bé representen només un 1,7 % de les persones joves, mentre que un 13,8 % creu que la democràcia a Espanya funciona raonablement bé. En qualsevol cas, si els interpretam com a confiança amb el sistema politicoinstitucional, es tracta de valors molt similars als d'altres estudis, com ara el baròmetre de la FAD del 2019 sobre participació política i activisme de les persones joves, en què la satisfacció amb el sistema democràtic no aprova (amb un 4,69 de valoració sobre 10) i només una de cada quatre persones (25,7 %) manifesten una alta satisfacció, amb valors superiors entre els joves homes, així com entre les persones de classe social alta i mitjana alta i/o amb estudis universitaris (Rubio et al., 2019).

Podem observar com els valors de desconfiança dels joves de les Illes Balears envers el sistema democràtic —si bé la tendència és compartida— són una mica superiors als de la resta de l'Estat espanyol. Es reproduïxen els mateixos biaixos de gènere, tot i que, en general, els valors són bastant coincidents, encara que val la pena subratllar que les respostes dels homes joves mostren un grau més alt de polarització, amb valors elevats tant en els qui consideren que la democràcia espanyola funciona molt bé (l'1,9 %, enfront de l'1,5 % de les dones) o molt malament (18,2 % enfront del 15 % de dones).

La insatisfacció amb la democràcia millora una mica amb l'edat (el 3,1 % de la franja de més de 30 anys considera que va molt bé, i un 16,2 %, molt bé), amb valors per damunt de la mitjana, però també creixen els qui consideren que està malament o molt malament, si comparam aquesta dada amb la dels joves menors de 19 anys. Per territoris, Formentera és l'illa que mostra els nivells de satisfacció més alts (cap de les altres illes arriba a un 20 % de satisfacció entre els qui la valoren molt bé o raonablement bé), mentre que Eivissa és on més joves consideren que no està gaire bé (38,1 %), malgrat que és Formentera on també es registren més respostes que assenyalen que el sistema democràtic funciona

molt malament (23,6 %). Palma també presenta, en el cas de Mallorca, una major insatisfacció entre els joves amb la democràcia que no als pobles.

Entre els joves nascuts a tercers països el grau de satisfacció és més alt que en la resta (el 5,5 % ho veuen molt bé), i els nivells de rebuig són més baixos que en els joves tant de nacionalitat espanyola com nascuts a Espanya, probablement perquè —si bé són immigrants o fills de famílies immigrants per motius econòmics— s’associa la millora de les condicions de vida al sistema polític vigent. Finalment, la correlació amb el nivell d’estudis és inversa a la d’altres preguntes de l’Enquesta, amb graus de satisfacció molt alts entre joves sense estudis o amb estudis primaris (13,3 %) enfront dels universitaris (1,1 %). Tanmateix, també són molt superiors els valors de rebuig envers les institucions polítiques entre els joves amb estudis, tant de formació professional com universitaris.

En qualsevol cas, tot i que les tendències subratllen i coincideixen amb altres estudis en l’allunyament i la desconfiança cap al sistema políticoinstitucional per part del jovent, cal tenir en compte que entre les respostes en aquesta pregunta els percentatges de «no ho sé» (15 %) i «no vull contestar» (7,9 %) són bastant elevats i ens obliguen a matisar la lectura d’aquest punt.

3.4. Autoubicació ideològica, partits i eleccions

Pel que fa a l’autoubicació ideològica dels i les joves de les Illes Balears, l’Enquesta planteja una escala d’1 a 10 —en què 1 és el valor més a l’esquerra, i 10, el més a la dreta (preguntes 122, 123 i 124)— perquè les persones enquestades s’hi posicionin, però, a més, ho han de fer en relació amb els seus progenitors.

Taula 8.3. Autoubicació ideològica: esquerra-dreta (0-10)

		Enquestat o enquestada	Progenitor 1	Progenitor 2
	Total	4,6	5,3	5,1
Sexe	Home	5,0	5,3	5,1
	Dona	4,2	5,2	5,2
Edat	15-19 anys	4,9	5,2	5,0
	20-24 anys	4,5	5,2	5,2
	25-29 anys	4,5	5,3	5,2
	30-34 anys	4,6	5,3	5,1
Lloc de residència	Palma	4,5	5,2	4,8
	Part forana	4,7	5,4	5,3
	Menorca	4,4	5,1	5,1
	Eivissa	4,8	5,3	5,3
	Formentera	4,9	5,1	5,3
País de naixement	Espanya	4,6	5,3	5,1
	Resta de la UE	4,6	5,7	5,7
	Resta del món	4,6	4,9	4,7
Nivell màxim d’estudis	Sense estudis o primaris	4,6	4,8	4,2
	Secundaris, primera etapa	5,0	5,4	5,2
	Secundaris, segona etapa	4,7	5,3	5,0
	FP	4,4	4,8	4,9
	Estudis universitaris	4,3	5,5	5,4

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 8.8. Autoubicació ideològica de joves i progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les respostes mostren que les persones joves de les Illes Balears són més progressistes (4,6) que els seus pares i mares (5,2), tot i que, com es reproduïx en la majoria d'estudis en el nostre entorn, la tendència de la majoria és d'autoubicar-se al centre. Si els progenitors podíem dir que eren o són de centredreta, els joves es decanten cap al centreesquerra. Això no obstant, des d'una mirada de gènere, les dones mostren valors substancialment més a l'esquerra que els homes joves, perfectament ancorats al centre (4,2 les dones, 5 els homes). Tant unes com els altres, tanmateix, ubiquen ambdós progenitors més a la dreta que allà on ells mateixos s'autoubiquen.

Per edats, la franja més jove, dels 15-19 anys, s'autoubica lleument cap a l'esquerra (4,9), però, curiosament, molt més a la dreta que la resta de franges d'edat, inclosa la dels 30-34 anys (4,6).

Per territoris, Menorca és on el jovent s'autoubica més a l'esquerra (4,4), mentre que Formentera és la que més s'acosta al centre (4,9). Palma també registra un autoposicionament lleugerament més escorat a l'esquerra que la part forana (4,5 i 4,7, respectivament), mentre que Eivissa s'enfila al 4,8. Com a dada curiosa, el jovent de Palma és l'únic que ubica el segon progenitor —que sol coincidir amb la mare— més a l'esquerra (4,8).

En relació amb l'activitat i l'ocupació, el valor més acostat al centre és el de les persones joves que estan a l'atur i alhora estudien (5). També situen els progenitors en posicions més conservadores si aquestes persones es troben a l'atur (amb un 6,1 pel que fa al segon progenitor en aquesta eventual situació).

No hi ha diferències significatives en l'autoubicació en funció de la nacionalitat o el país de naixement (de fet, els valors són gairebé coincidents amb la mitjana), però sí que el jovent nascut a tercers països ubica els progenitors amb valors lleugerament inferiors a 5, és a dir, considera el pare i la mare més progressistes que la resta. Finalment, el nivell d'estudis torna a marcar una certa diferència en els resultats, amb valors més al centre en els joves amb estudis secundaris de primera o segona etapa (5 i 4,7, respectivament), mentre que els joves sense estudis s'autoubiquen en un 4,6 i els joves amb estudis universitaris, en un 4,3, el més a l'esquerra de totes les combinacions possibles.

Les dades d'autoubicació ideològica de la joventut de les Illes Balears es corresponen bastant amb les dades del baròmetre de la FAD del 2019 esmentat (Rubio et al., 2019),

amb el gruix del jovent a Espanya entre 18 i 29 anys autoubicats en el centre, amb valors entre 4 i 6 en una escala de 0 a 10.

En qualsevol cas, l'autoubicació ideològica dels joves i les joves de les Illes Balears no s'acaba de correspondre amb el posicionament que expressen en relació amb tres qüestions d'actualitat i que, evidentment, poden ser abordades de manera molt distinta segons, justament, la ideologia. Per començar, l'Enquesta demana que la gent jove es posi — també en una escala d'1 a 10 (en què 0 és *gens d'acord*, i 10, *totalment d'acord*)— davant la proposta de legalització del cànnabis. Tot i que aquesta és una problemàtica (la del consum de substàncies addictives) que l'opinió pública sol associar amb les persones joves, l'autoubicació dels i les joves de les Illes Balears és bastant prudent, amb un 4,6. Es podria interpretar clarament com a sentit comú, en el sentit que el jovent de les Illes Balears, si bé podria estar d'acord amb la proposta, ho fa amb les reserves que podríem compartir perfectament les persones adultes. En aquest punt, els homes joves presenten una posició més conservadora que les dones (4,9 i 4,6, respectivament), mentre que, per edats, les posicions més obertes es concentren en la franja d'edat més jove, de 15-19 anys (4,3), i la de més edat, de 30-34 anys (4,4).

Sí que hi ha algunes diferències a nivell territorial, amb Palma com el territori amb una posició més permissiva (4,3), mentre que Menorca i Eivissa es mantindrien en valors de 4,7 totes dues. També els i les joves presenten diferències significatives depenent de la nacionalitat o el país de naixement, amb valors molt més conservadors en el cas dels joves nascuts a Espanya (4,9) que entre les persones nascudes a la resta de la Unió Europea (4,0) i a la resta del món (3,8). Per nivell d'estudis, els i les joves amb estudis de formació professional (5,4) o universitaris (5,0) presenten valors gairebé superiors en dos punts als joves sense estudis o amb estudis primaris, amb posicions més conservadores en aquest tema (3,3).

Una segona qüestió que permet contrastar la coherència en l'autoubicació ideològica del jovent de les Illes Balears és el posicionament davant una altra qüestió controvertida: la regulació de la prostitució. Si bé aquí és difícil associar aquest tema —amb diferents propostes en el si del mateix moviment feminista— a l'eix ideològic dreta-esquerra, la majoria estaria d'acord amb una regulació condicionada, si aplicam el mateix criteri d'anàlisi que per a la pregunta sobre el cànnabis: el jovent se situa en 4,4 sobre aquesta qüestió, però amb diferències significatives entre homes (4,7) i dones (4,1), i elles són més reticents a regular la prostitució. Amb l'edat la posició sobre aquesta qüestió torna una mica més favorable a la regulació (4,7 en la franja d'edat de 30-34 anys), mentre que segons la nacionalitat o el lloc de procedència les posicions del jovent també són més abolicionistes entre els no-nacionals i els nascuts en altres països. D'altra banda, territorialment, Menorca seria l'illa amb una posició menys favorable a la regulació (4,2), i Eivissa, la més favorable (4,6), i en tots els casos és una posició amb un valor bastant moderat, que tampoc no s'oposa frontalment a la regulació. Aquí també el nivell d'estudis marca una diferència, amb posicions més favorables a regular la prostitució en joves amb estudis de formació professional o universitaris (5,2 i 4,8, respectivament), enfront dels joves sense estudis (3,3).

Taula 8.4. Desacord (0) o acord (10) amb les afirmacions

		Cànnabis: s'ha de legalitzar	Prostitució: s'ha de regular	El vot jove: s'ha de poder votar amb 16 anys
Total		4,6	4,4	2,9
Sexe	Home	4,9	4,7	2,8
	Dona	4,3	4,1	2,9
Edat	15-19 anys	4,3	4,4	3,2
	20-24 anys	4,9	4,3	2,1
	25-29 anys	4,8	4,3	2,8
	30-34 anys	4,4	4,7	3,3

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Finalment, en aquest contrast trobam una qüestió interessant que afecta sobretot la franja d'edat més jove: la possibilitat de votar a partir dels 16 anys. Sobre aquest tema, hi ha bastant nivell d'acord en el conjunt dels joves (2,9), sense gaires diferències depenent del gènere, amb una posició molt més definida que en relació amb les qüestions anteriors i que, curiosament, és més contrària que favorable al vot dels joves menors d'edat. Es percep més simpatia per la qüestió per identificació entre la franja d'edat més jove (3,2) i més comprensiva també entre els majors de 30 (3,3), sense que, en qualsevol cas, s'arribi ni tan sols a 5. Per territoris, a Eivissa i la part forana de Mallorca es registren els valors més refractaris a la mesura (2,6 i 2,7, respectivament). No obstant, aquí els i les joves amb nacionalitat estrangera mostren posicions més favorables a la mesura: els nascuts a Espanya s'ubiquen en un 2,5; els nascuts a la resta de la Unió Europea, en el 3,6, i a la resta del món, en un 4. Aquest és el tema amb més diferències en funció del nivell d'estudis, amb valors favorables a la rebaixa de l'edat de vot als 16 anys entre el jovent sense estudis o amb estudis primaris (5,4), enfront dels qui tenen estudis universitaris, que s'hi oposen (2,3). En conjunt, el jovent de les Illes Balears no es mostra en conjunt gaire favorable a una mesura que suposaria ampliar els drets polítics de les persones més joves, tot i que cal tenir en compte que, com que no s'identifica com una mesura necessàriament ideològica, també resulta menys incòmode autoubicar-s'hi.

Sobre el sentit del vot i, en certa manera, l'elecció partidista del jovent, l'Enquesta demana sobre dues qüestions: primer, sobre la participació política en les eleccions autonòmiques del 2019, anteriors a la mateixa enquesta; segon, sobre el partit o la coalició que votarien en eleccions futures.

En primer lloc, sobre la participació política en les eleccions al Parlament de maig del 2019, el 34,7 % dels i les joves enquestades va votar, i un 17,6 % ho hauria fet, però no podia perquè no tenia 18 anys. Un dels aspectes més preocupants i que posa de manifest una deficiència important del sistema democràtic és que el 12,3 % del jovent de les Illes no va poder votar perquè no disposava de la nacionalitat espanyola (de fet, la normativa assenyalava que sols es pot produir reciprocitat amb ciutadans i ciutadanes d'altres països de la Unió Europea, i circumscrita a les eleccions municipals). Un 11,4 % dels i les joves que tenien possibilitat de fer-ho va decidir no votar, i un 8,9 % tampoc no va votar per altres motius no detallats. El percentatge de joves que no ho recorden (6,3 %) o no han volgut contestar (8,8 %) és bastant elevat per a l'anàlisi detallada de les dades.

Si començam amb l'anàlisi per sexes, les dones joves que sí que votaren ho feren amb més de dos punts de diferència per damunt dels homes (el 35,8 % i el 33,6 %, respectiva-

ment), la qual cosa implica més interès en la participació politicoelectoral que els joves, sobretot si ens fixam en els percentatges dels qui expressen que varen decidir activament no votar (un 14,9 % dels homes enfront d'un 7,7 % de les dones). En qualsevol cas, aquesta dada es contradiu amb els nivells de confiança en el sistema democràtic i amb l'interès manifestat per la política que s'han analitzat abans, però es podria interpretar a partir d'un major pragmatisme en les dones joves que en els homes: desconfiar del sistema és compatible amb no perdre l'oportunitat de votar quan es dona el cas.

Gràfic 8.9. Què vares fer en les darreres eleccions? (maig de 2019)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En l'anàlisi per edats, per motius obvis, la franja de 15-19 anys és la que menys va votar, i és preocupant que fins a un 28,9 % dels joves de 30-34 anys no va poder votar per no disposar de la nacionalitat, una dada que ens obliga a insistir en la distorsió pel que fa a la representativitat política de joves ja entrant de ple en l'adultesa, i moltes vegades amb famílies a càrrec. Són joves, al cap i a la fi, que queden directament exclosos del sistema politicoelectoral, encara que visquin i treballin a les Illes Balears. També es tracta de la franja d'edat en què no votar és una opció més clara que en altres grups d'edat, i arriba al 14,5 % entre els qui no ho feren el 2019. Insistint en la qüestió de la procedència de la joventut il·lenca, només un 9,4 % dels joves de tercers països varen poder votar, i un 3 % dels nascuts en altres països europeus. En els dos casos, al voltant del 40 % no ho varen poder fer perquè no disposaven de la nacionalitat, i són poques les persones joves nascudes en altres països que sí que disposaven de la possibilitat de votar que varen decidir no fer-ho (el 6,2 % en el cas dels joves nascuts a la Unió Europea, un 11,6 % pel que fa als nascuts a tercers països).

Per territoris, el jovent d'Eivissa (36,3 %) i el de Mallorca, tant a Palma (34,3 %) com a la part forana (35,1 %) varen votar el 2019 per damunt dels valors mitjans, mentre que a Menorca (31,8 %) i Formentera (29,2 %) els valors són inferiors. A Eivissa (24,2 %) i Palma (13 %) és on es donen valors més alts d'exclusió del vot per no tenir la nacionalitat, i on s'expressa més clarament la decisió contrària a votar en les eleccions del 2019 és a la part forana de Mallorca, amb un 13,4 %.

Quant al nivell d'estudis, la correlació entre nivell d'estudis i participació electoral és directa i clara: mentre que només un 17,2 % dels joves sense estudis varen votar, ho feren el 59,4 % dels joves amb estudis universitaris, o el 55,3 % del jovent amb estudis de formació professional, també. També el jovent sense estudis mostra un rebuig més clar al dret a votar (12,9 %) que els qui tenen estudis universitaris (4,7 %). D'altra banda, també es

concentra en els joves sense estudis o amb estudis primaris el percentatge més elevat de joves que no ho varen poder fer per no disposar de la nacionalitat (18,7 %).

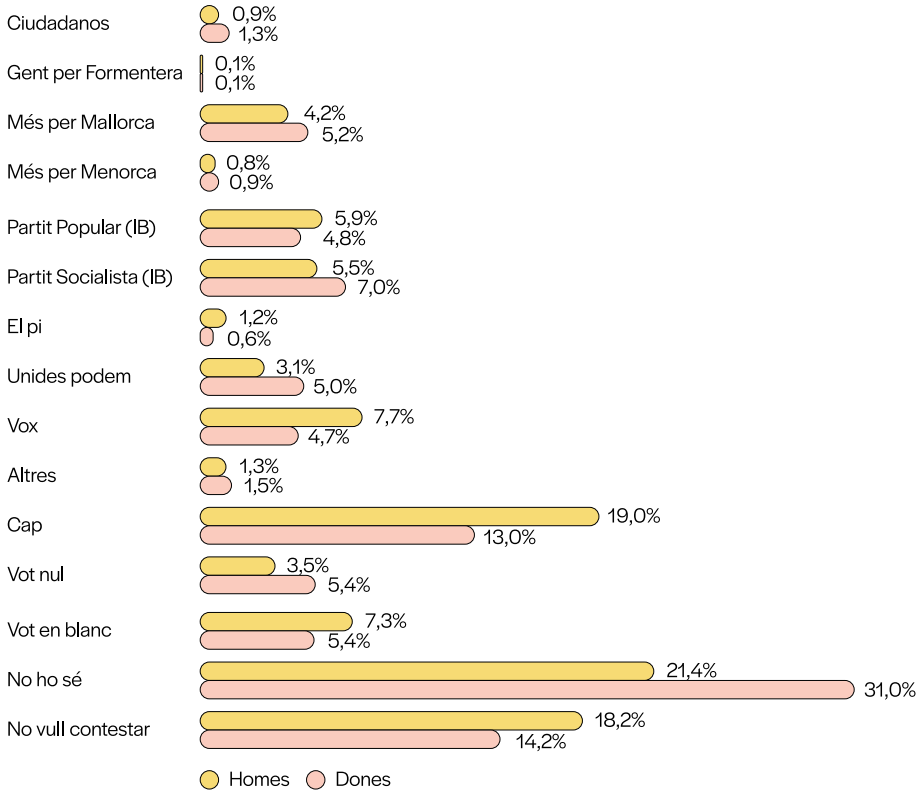
Si analitzam les respostes sobre el sentit del vot en les eleccions en el cas que se celebrassin en el moment que es respon a l'Enquesta (que es podrien contrastar amb els resultats de les eleccions autonòmiques de maig del 2023, gairebé un any abans del moment que es fa l'Enquesta), el partit majoritari escollit per la joventut de les Illes Balears seria «cap» (partit), un altre indicador del nivell de desafecció política que en aquest cas expressen els i les joves a través d'aquesta Enquesta. Si ja ho concretam en partits, convé tenir en compte que la circumscripció electoral en les eleccions autonòmiques —tot i que es trien representants per al Parlament— és insular i que, per tant, hi ha partits que es presenten només a la seva circumscripció-illa, com és el cas de Gent per Formentera, Més per Mallorca i Més per Menorca. Per tant, quan parlam de percentatges globals atorgats a cada partit, convé tenir en compte aquesta distorsió.

Entre els partits sobre els quals demanava l'Enquesta, amb presència al Parlament de les Illes Balears en el moment de fer-la (de fet, només un 1,4 % expressa que hauria votat altres opcions), el resultat global, segons el nivell de suport dels joves i les joves, seria el següent: Partit Socialista (6,2 %), Vox (6,2 %), Partit Popular (5,3 %), Més per Mallorca (4,7 %), Unides Podem (4 %), Ciudadanos (1,1 %), Proposta per les Illes (0,9 %), Més per Menorca (0,8 %) i Gent per Formentera (0,1 %). Per tant, el bloc de centreesquerra sumaria un 15,8 % de suports entre la gent jove, mentre que el de centredreta sumaria el 12,4 %. Si atenem els resultats de les eleccions del 28 de maig del 2023, que se celebrarien mesos després —i tenint en compte que aquí voten totes les generacions—, el bloc de centreesquerra va obtenir gairebé el 55 % dels vots emesos, mentre que el de centredreta va quedar al voltant del 40 % dels vots. D'això podem deduir, a partir tant d'aquesta comparació com de l'anàlisi comparada amb la pregunta sobre la ubicació ideològica, que el jovent de les Illes Balears és més progressista que els seus progenitors.

Taula 8.5. A qui votaries si hi ha eleccions i pots votar?

	Total
Ciudadanos	1,1%
Gent per Formentera	0,1%
Més per Mallorca	4,7%
Més per Menorca	0,8%
Partit Popular (IB)	5,3%
Partit Socialista (IB)	6,2%
El Pi	0,9%
Unides Podem	4,0%
Vox	6,2%
Altres	1,4%
Cap	16,0%
Vot nul	4,5%
Vot en blanc	6,4%
No ho sé	26,2%
No vull contestar	16,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 8.10. Sentit del vot, disgregat per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

També és interessant veure com el vot del jovent és un vot més polaritzat que el de les persones adultes (amb una opció d'extrema dreta com Vox amb la mateixa intenció de vot dels joves que el Partit Socialista i superior a la del Partit Popular, com a força de referència de centredreta, i alhora amb percentatges de vot que, sumant la resta d'opcions a l'esquerra del Partit Socialista, arribarien al 9,5 %). De fet, no coincideix amb el resultat que es va produir el 28 de maig del 2023. Si, a més, desglossam aquesta anàlisi tenint en compte el gènere, els resultats serien bastant diferents: en el cas de les dones, presenten percentatges de vot molt superiors en totes les opcions, que sumarien un 18,2 % de percentatge per al bloc de centreesquerra, i amb el Partit Socialista com a primera opció. En canvi, en els joves mascles, el millor resultat seria per al bloc de centredreta, amb un 15,7 % de suports, i Vox com a primera opció, amb la intenció de vot més alta (7,7 %). Els resultats es corresponen amb l'anàlisi de la literatura i els informes esmentats en el marc de referència, atès que es tracta de tendències que s'estan reproduint a escala global. Això no obstant, sí que crida l'atenció, especialment en el cas dels homes, que les opcions de vot no es corresponguin amb l'autoubicació ideològica.

Per grups d'edat, una de les dades més destacables és la intenció de vot a l'extrema dreta, que és la majoritària entre les franges d'edat de 15-19 anys (7,2 %) i la de 30-34 (6,5 %). En canvi, entre les altres franges d'edat el gruix del vot es concentra en opcions més moderades i, concretament, en el Partit Socialista i el Partit Popular. No s'observa, en canvi,

una radicalització del vot cap a l'esquerra i, de fet, la intenció de vot cap a Unides Podem és d'un màxim del 5,5 % en els joves de 20 a 24 anys, que és l'única franja en la qual els morats superarien en intenció de vot Vox (que els seguiria molt a prop, amb un 5,3 %).

Taula 8.6. Sentit del vot per lloc de residència

	Palma	Part Forana	Menorca	Eivissa	Formentera
Ciudadanos	1,2%	0,5%	0,0%	3,4%	0,6%
Gent per Formentera	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	7,7%
Més per Mallorca	3,9%	7,9%	0,0%	0,0%	0,0%
Més per Menorca	0,2%	0,0%	9,4%	0,0%	0,0%
Partit Popular (IB)	4,9%	3,7%	8,1%	9,8%	5,4%
Partit Socialista (IB)	7,5%	5,0%	3,9%	7,9%	3,1%
El Pi	1,8%	0,5%	0,5%	0,2%	0,0%
Unides Podem	5,1%	3,0%	3,7%	4,8%	1,8%
Vox	6,2%	6,9%	4,6%	4,6%	8,2%
Altres	2,3%	0,9%	1,0%	0,7%	2,0%
Cap	16,1%	16,3%	14,2%	16,0%	13,8%

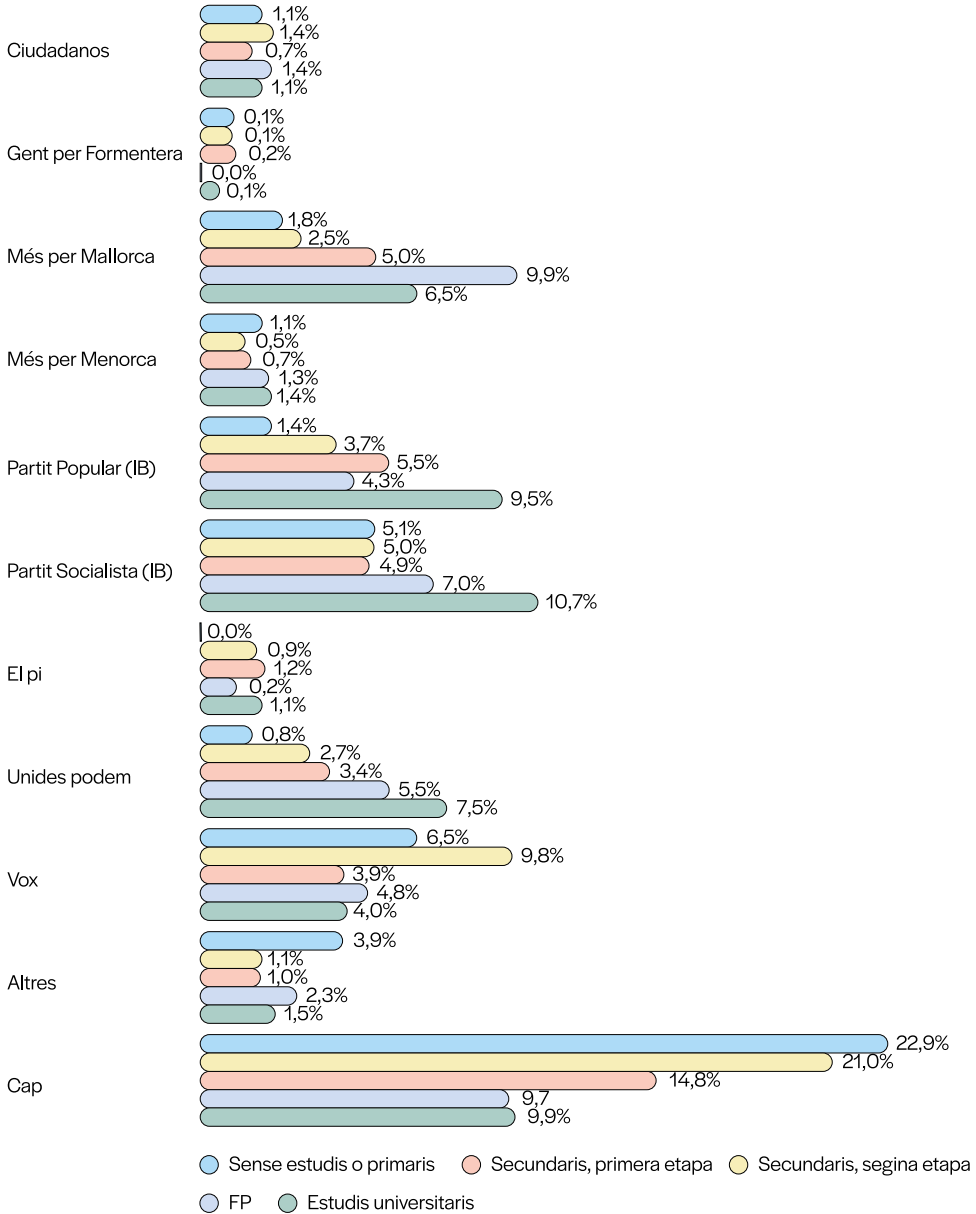
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, es tornen a produir diferències molt significatives, que s'aprecien no sols en el suport als partits insularistes de centreesquerra (Més per Menorca seria l'opció favorita del jovent menorquí, seguits del PP, i Més per Mallorca, a la part forana de Mallorca, però no a Palma, on la primera força seria el Partit Socialista, seguit de Vox). A Formentera, en canvi, tot i que el marge d'error és molt elevat (amb un 26,4 % de «no ho sé» i un 20,6 % de joves que no han volgut respondre a aquesta pregunta), la primera opció entre el jovent seria Vox, seguit de Gent per Formentera.

Depenent del lloc de naixement, els joves amb nacionalitat estrangera o nascuts en altres països de la Unió Europea o del món manifesten opcions de vot més centrades (Partit Socialista i Partit Popular), però la tendència a votar l'extrema dreta es manté alta, encara que sigui inferior a la dels nascuts a Espanya. En canvi, el suport a partits insularistes és gairebé insignificant entre els joves d'origen estranger.

Finalment, amb referència al nivell d'estudis, els partits preferits pels joves amb estudis universitaris enquestats serien, per aquest ordre, el Partit Socialista, el Partit Popular i Unides Podem. En el jovent amb estudis de formació professional, la primera opció seria Més per Mallorca, seguida del Partit Socialista i Unides Podem, mentre que en la franja de joves sense estudis o amb estudis primaris el partit més votat seria Vox, seguit del Partit Socialista.

Gràfic 8.11. Vot en funció del nivell d'estudis

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3.5. Les creences religioses del jovent

Per concloure aquest apartat, l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 també demana sobre un altre tipus de creences: les creences religioses dels joves i les joves de les Illes Balears. Si bé és evident que una de les transformacions socials de les darreres

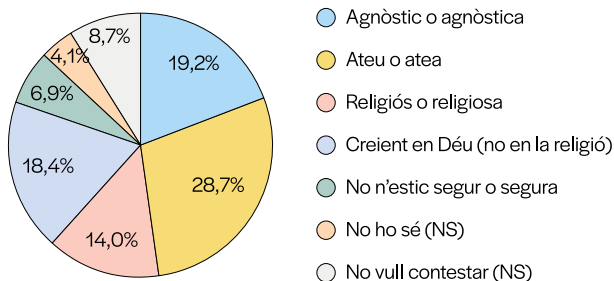
dècades en les societats occidentals ha estat el retrocés de les creences religioses, això no lleva la importància que l'espiritualitat ha tingut històricament tant per als individus com per als grups humans, com a resultat de la nostra capacitat d'abstracció i construcció de sentit i, a la vegada, el que ha suposat la religió també com a àmbit de socialització. Si el jovent és més o menys religiós és una qüestió que depèn, per tant, de la seva socialització religiosa, que es produeix bàsicament —en un context com el de les Illes Balears— en dos àmbits principals: les famílies i l'escola. Per una part, infants i joves tendeixen a reproduir en termes de creences l'adscripció religiosa dels progenitors. No obstant, els canvis i transformacions en el si de les famílies, que competeixen amb altres espais de socialització com les xarxes socials o els espais de consum, també provoquen efectes sobre la pèrdua de creences en el jovent.

D'altra banda, tot i viure en un estat laic, la religió també arriba a infants i joves a través de l'educació, atès que a les Illes Balears hi ha més de setanta centres educatius concertats vinculats a l'Església catòlica. A més, en els centres públics d'educació obligatòria també s'ofereix l'assignatura de religió catòlica i, des del curs passat, la de religió islàmica. Tanmateix, segons dades de la Conselleria d'Educació i Universitats, la xifra de matriculacions en aquesta assignatura ha minvat en 5.000 alumnes en el període 2016-2021, en passar de 31.285 a 26.378 (Oñate, 2022), una tendència que també es dona en l'àmbit de l'Estat.

L'Enquesta demana, en primer lloc, sobre com es consideren els i les joves en matèria religiosa, on se situarien, i ofereix diferents opcions: agnòsticisme, ateisme, religiositat, i creença en Déu però no en religions. Les respostes no deixen lloc per a dubtes: la joventut de les Illes Balears és majoritàriament atea (28,7%), seguits del jovent que es declara agnòstic (19,2%). Només un 14% del jovent es considera religiós, i un 18,4% afirma que creu en Déu, però no en la religió (en tant que sistema o doctrina). Es tracta de dades que, d'entrada, pel que fa als no-creients, són molt superiors a les oferides en el context espanyol pel Centre d'Investigacions Sociològiques en un dels seus baròmetres, que situava la majoria de la joventut espanyola com a catòlica no practicant (28,6%), enfront d'un 25,5% d'agnòstics i un 20,1% d'ateus.

Aquestes dades, d'entrada, sí que coincideixen amb les d'altres estudis en el context de les Balears, com ara l'enquesta de la Fundació Gadeso, que el 2022 analitzava les creences de la població illenca (Gadeso, 2022). Encara que identificava de manera global, per al conjunt de població, un 57% de creients i un 33% de no-creients, el jovent de 16 a 29 anys es definia com a no-creient en un 62%, amb una clara correlació amb l'edat.

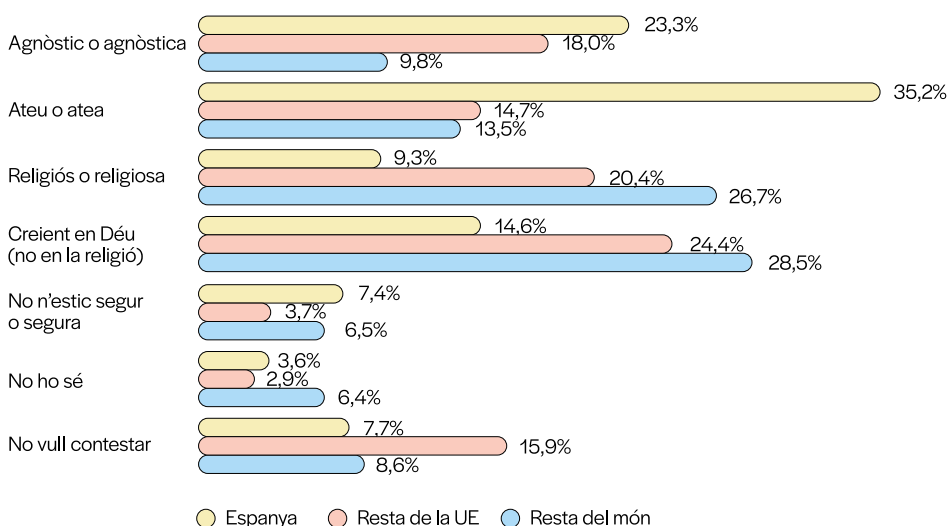
Gràfic 8.12. Religiositat del jovent de les Illes Balears

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

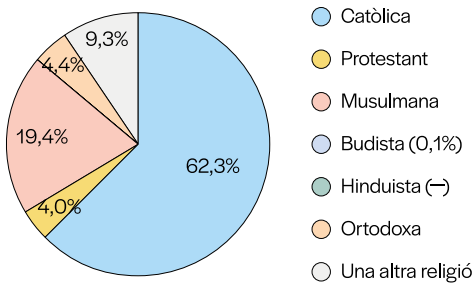
Hi ha diferències no gaire substancials entre dones i homes joves pel que fa a la religiositat, atès que les dones presenten percentatges una mica més elevats en les autodefinicions d'agnòstica i religiosa, o en la consideració de creient en Déu, però no en la religió. No s'observa una correlació clara per franges d'edat, que sí que podríem observar si comparàssim el fenomen en els joves amb les generacions adultes, però on sí que hi ha diferències significatives és en les creences entre el jovent segons el seu origen. Així, si sumam persones joves atees i agnòstiques, el jovent nascut a Espanya que podríem considerar no-creients s'enfila al 57,5 %, mentre que en els joves nascuts en altres països d'Europa la xifra davalla al 32,7 %, i en els joves de tercers països, al 23,3 %, mentre que els resultats són inversament proporcionals en gairebé tots els ítems. És a dir: els i les joves de les Illes Balears nascuts en altres països i d'altres nacionalitats són molt més creients que no els joves plenament socialitzats aquí.

Gràfic 8.13. Religiositat segons el país de naixement

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, el jovent de la part forana de Mallorca és el que menys es declara com a religiós (12,1 %), i Formentera, on més joves s'hi consideren (20,8 %). Menorca és l'illa on més no-creients trobam, si sumam agnòstics i atees (49,1 %), però, en general, la majoria dels valors es troben propers a la mitjana global. On sí que trobam novament diferències és quan creuem els nivells de religiositat amb el nivell d'estudis. Aquí, tot i que també es podria correlacionar amb el país de naixement, els no-creients sumarien només un 30,7 % en el cas del jovent sense estudis o amb estudis primaris, mentre s'acostarien al 60 % en el cas del jovent amb estudis universitaris i, fins i tot, el superaria en el cas dels i les joves amb estudis de formació professional (63,9 %), valors en ambdós casos per damunt de la mitjana en més de deu punts.

Gràfic 8.14. Religions entre la joventut creient a les Illes Balears

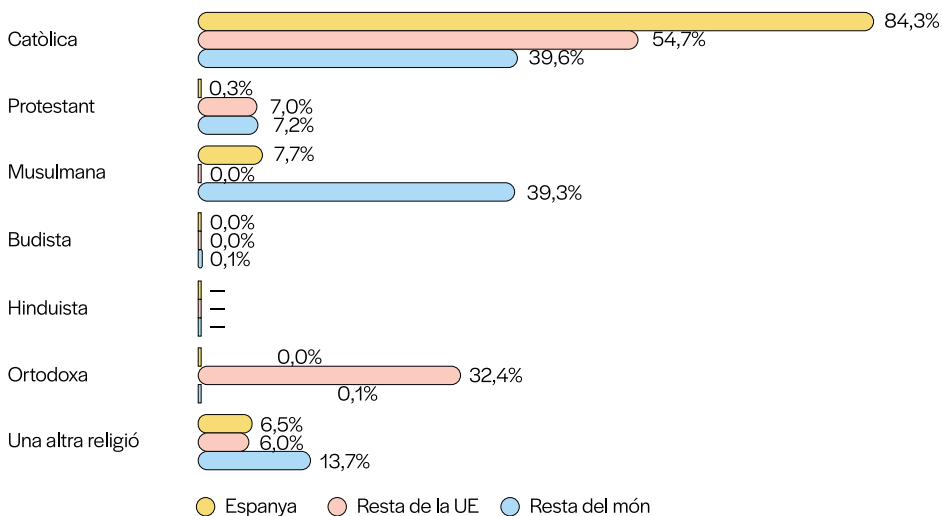
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Si entrem en detall en quina religió professen les persones joves que han respost que es consideren religioses, aquí es percep un fil de continuïtat clar amb la importància que la cultura i la religió cristiana-catòlica ha tingut històricament a les Illes Balears: el 62,3 % de joves creients es declaren de religió catòlica, que va seguida de la musulmana (19,4 %), l'ortodoxa (4,4 %) i la protestant (4 %). Un 9,3 % s'adscriu a altres religions, mentre que només un 0,1 % resulten ser budistes.

Per gèneres, els percentatges de totes les religions llevat de l'ortodoxa són superiors entre els homes. Per edats, pel que fa a la religió catòlica, aquí es percep un cert desinflament de les creences a mesura que transcorren els anys, quan tant la família com l'escola perd pes com a espais d'influència: del 67,9 % dels joves de 15 a 19 anys al 56 % en el cas de la franja dels joves de 30 a 34 anys.

Segons el lloc de residència, ens trobam que allà on hi ha més joves d'orientació catòlica (malgrat l'elevat índex de no-creients) és a Menorca (79,9 %) i Formentera (83,2 %), que superen en gairebé vint punts o més a la resta de territoris. Eivissa és on menys joves catòlics trobaríem, amb un 47,6 %. Pel que fa a la religió islàmica, tindria més importància a Eivissa (34,6 % dels joves creients), seguida de la part forana de Mallorca (26,4 %). També la comunitat ortodoxa tindria pes a Eivissa, amb un 15,9 % de joves creients, una comunitat associada habitualment a països de l'Europa de l'Est. Si ens fixam en el país de naixement dels joves, el 84,3 % del jovent creient nascut a Espanya és catòlic, mentre que el 39,3 % del nascut a tercers països és musulmà. No obstant, també hi ha majoria catòlica en els joves d'altres països de fora de la Unió Europea (39,6 %), així com una important presència evangèlica o protestant (7,2 %).

Gràfic 8.15. Religions en funció del país de naixement

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Finalment, en aquest cas el nivell d'estudis només ens serveix com a indicador de les desigualtats existents a la societat illenca en la població juvenil: un 75,8 % dels joves amb estudis universitaris són catòlics, mentre que només un 13,7 % del jovent musulmà arriba a la universitat, i un 50 % no tenen estudis o només en tenen de primaris.

Per concloure, podem afirmar que, com ja s'ha assenyalat en el capítol sobre cohesió social, el repte que tenim al davant és el de viure i convida plenament en una diversitat cultural que també inclou la dimensió religiosa, des del respecte i la igualtat, tot evitant les discriminacions que s'intersequen i que, d'alguna manera, l'Enquesta posa en evidència.

4

Propostes de possibles polítiques

Si es pretén una certa coherència en la promoció de la participació social i política de les persones joves, no podem caure en el criticat *tokenisme*, és a dir, crear només espais de participació simbòlica que, tanmateix, les mantenguin al marge de la presa de decisions real. Per això, l'Enquesta també ha demanat sobre mesures concretes per tal de promoure la participació dels joves i les joves en les polítiques de joventut.

La pregunta demana per diferents aspectes que es corresponen amb diferents àmbits i nivells de decisió, que es podrien agrupar en tres grans categories: eines de planificació, espais de participació i recursos (econòmics i humans), tot i que totes tres estan prou interrelacionades i cap de les mesures sobre les quals demana l'Enquesta no descarta les altres, sinó que les complementa.

Taula 8.6. Quines són les mesures més encertades perquè la gent jove participi en les polítiques de joventut?

	Total	Homes	Dones
Crear espais participatius a les xarxes socials	16,7%	13,0%	20,4%
Més equipaments de lliure disposició	12,8%	12,2%	13,4%
Més suport a joves i entitats juvenils	16,9%	14,2%	19,7%
Elaborar plans de joventut	22,7%	19,4%	26,0%
Disposar de consells de joventut	11,2%	9,6%	12,9%
Enquestes d'opinió	9,4%	10,3%	8,5%
Pressupostos participatius	8,2%	6,3%	10,2%
Altres	1,9%	2,7%	1,0%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Encara que la proposta concreta amb més suport global és l'elaboració de plans de joventut —és a dir, una mesura que té a veure amb la planificació de polítiques i la mirada a mitjà i llarg termini—, no es pot dir que sigui més o menys important que la resta, atès que els percentatges de suport estan prou repartits, com es pot apreciar a la taula corresponent. Allò que sí que és destacable és que, si agrupam aquests ítems per categories, les que tenen a veure amb la planificació (pressupostos participatius, amb un 8,2 %, i plans de joventut, amb un 22,7 %) sumen un 30,9 % de suports. Les relatives als espais de participació (espais de participació en les xarxes socials, amb un 16,7 %, i disposar de consells de joventut, amb un 11,2 %) sumen el 27,9 %. Les que sí que destaquen, amb gairebé deu punts de diferència, si les sumam, són les que afecten els recursos, que possibilitarien fer efectiva la participació dels i les joves (enquestes o sondejos, amb un 9,4 %; equipaments, amb un 12,8 %, i més suport als joves i les entitats juvenils, amb el 16,9 %).

Per tant, si bé els tres àmbits d'intervenció són importants per al jovent de les Illes, les persones enquestades tenen clar que calen recursos per promoure la participació i poder participar i que, per tant, les administracions han de tenir-ho en compte perquè les polítiques de joventut no siguin només un propòsit damunt del paper. Fins i tot les altres categories (la planificació de les polítiques i els espais de participació) requereixen també recursos per fer-les possibles.

Les propostes dels joves i les joves de les Illes Balears no són gaire distintes d'allò que els diferents organismes consultius o decisius en matèria de joventut a les Illes Balears, en altres comunitats, a escala estatal o a escala europea també han proposat durant molt de temps. Es tracta, en conjunt, de propostes orientades a generar interès i responsabilitat en les persones joves, facilitar espais tant consultius com de decisió, tant en les polítiques de gestió com en la planificació d'aquestes polítiques, i també —no cal dir-ho— d'increment de la representativitat de les persones joves en les institucions polítiques.

Aquestes propostes es podrien concretar en tres grans blocs de propostes o línies d'acció: la construcció de ciutadania activa entre el jovent; les polítiques de promoció de la participació entre la gent jove, i les polítiques adreçades a millorar la representativitat política de la joventut, especialment les persones joves de grups vulnerabilitzats.

4.1. Propostes orientades a promoure la ciutadania activa de la joventut

Si sabem que la ciutadania activa i la participació s'aprenen, i que això es fa a través de diferents espais de socialització, s'han de potenciar aquests espais, tot i els factors externs que puguin fer minvar el pes que tenen, tot i la pugna que aquests espais puguin mantenir amb altres àmbits o referents que deseduquen —com ara els joves *youtubers* misògins de la *masclosfera* i els *criptobros* que ens conviden a fer-nos milionaris i instal·lar-nos en un paradís fiscal per no pagar impostos...—, que són molt influents entre el jovent i que representen justament l'antítesi del que aquí entenem per ciutadania activa i responsable. Per això, cal ensenyar a participar en els centres educatius, des de ben petits, perquè són la primera institució formal on aprenem les normes i el funcionament de la societat i, si l'escola funciona democràticament —això és, inclou els infants i joves en la presa de decisions del centre (i això va molt més enllà del rol de «clients» d'un servei públic des d'una mirada gerencialista)—, els i les estudiants faran seva la democràcia i s'implicaran en les qüestions que els afecten, més enllà d'aquesta primera comunitat que representa l'escola o l'institut.

No es tracta, com s'ha plantejat polèmicament en altres ocasions —com amb l'intent d'implantar una assignatura d'educació per a la ciutadania en el sistema educatiu espanyol—, d'una qüestió de continguts (que també). Es tracta de promoure valors i actituds solidaris i democràtics, de desenvolupar habilitats com la cooperació o la mediació entre l'alumnat, etc. Però, sobretot, es tracta d'establir línies de continuïtat en l'aprenentatge d'aquests continguts, valors i destreses amb les famílies i amb l'entorn comunitari, a més del mateix centre educatiu. Cal, per tant, promoure la participació de les famílies, perquè ja hem vist que les evidències ens diuen que el jovent amb progenitors que s'involucren en associacions i dinàmiques comunitàries participen més.

4.2. Propostes de promoció de la participació social i política del jovent

Com bé assenyalen Benedicto i Morán (2002), no es tracta de promoure la participació de les persones joves perquè «facin coses», infantilitzant-les i sense tenir en compte que tenen necessitats i interessos propis, no sols en l'àmbit individual, sinó en l'àmbit col·lectiu. De fet, és aquest darrer l'àmbit que cal potenciar, el de la col·lectivitat, perquè justament, si parlem de participació política, la polis és el que s'ha de posar al centre. No sols per al bé comú, o per tal de reforçar la qualitat del sistema democràtic —que, com hem vist, no és només una qüestió procedimental o d'institucions polítiques—, sinó també per la importància de (re)construir el sentit de pertinença amb d'altres, amb alguna cosa, especialment per a les persones joves, en què parlem d'una qüestió que, fins i tot, pot ser un dels pilars per combatre la pandèmia de la salut mental (Davies, 2022).

Per tant, i les respostes dels joves a l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 també van per aquí quan ens referim a recursos, cal un suport actiu de totes les administracions per a tota activitat associativa, formal i no formal, protagonitzada per les persones joves. Cal fer-ho amb urgència, per evitar que passi amb un teixit associatiu juvenil el que ja ha passat amb l'àmbit de l'educació en el lleure: en poc més d'una dècada ha passat de ser un món gestionat per entitats sense ànim de lucre, majoritàriament liderades per joves i vinculades a la comunitat, a ser un àmbit cada cop més privatitzat, d'empreses sense visió social ni comunitària, i amb un nivell elevat de precarietat juvenil.

Les dades sobre participació del jovent en organitzacions socials haurien de significar per als gestors públics un toc d'atenció en aquest sentit, i s'haurien de posar a l'abast recursos que van des de la formació fins a l'acompanyament en el funcionament o la posada en marxa de col·lectius juvenils perquè s'autogestionin.

4.3. Propostes adreçades a millorar la representativitat del jovent en les institucions socials i polítiques, especialment dels grups amb vulnerabilitats

La Llei 5/2022, de polítiques de joventut a les Illes Balears, suposa un avanç en el reconeixement d'un dels problemes principals del jovent, com és l'accés a l'habitatge: si una persona no es pot emancipar en condicions de dignitat, com volem —en termes de ciutadania i de participació política— exigir-los el mateix que a les persones adultes? També inclou un reconeixement explícit dels drets polítics i la participació de les persones joves, però, no obstant —com va assenyalar el Consell de la Joventut de les Illes Balears—, també es tracta d'una normativa que arriba en un moment d'afebliment del teixit associatiu (CJIB, 2022) i, en general, de precarització de les vides dels joves.

També hem vist com en algunes qüestions —i apareix també en altres capítols, com el de cohesió social—, quan parlem del jovent d'origen estranger (nascut aquí o no), es pot intuir un procés silenciós de segregació i desigualtats, que invisibilitza aquestes persones joves, i que s'ha de tenir en compte a fi de donar-hi respostes des dels poders públics. L'exclusió social i l'exclusió en la participació i la implicació de les persones joves —especialment d'aquelles que pertanyen a col·lectius vulnerabilitzats i/o discriminats— van de bracet i, si no s'hi posa remei, alimenten un cercle viciós que empobreix la democràcia i la degrada en conjunt.

Les polítiques de distribució ja fa estona que varen deixar de ser suficients per garantir la igualtat social i la democràcia (Fraser, 2000) i, en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears, cal avançar en termes de reconeixement de la diversitat, com s'ha fet amb les polítiques d'igualtat de gènere, que han produït grans avanços, però que sempre tenen també nous reptes al davant. En aquest sentit, l'Enquesta i els resultats aquí analitzats apunten a biaixos de gènere (per exemple, en els estereotips de gènere encara molt presents en àmbits de participació com els esports, amb més presència masculina, o els vinculats a la cura dels altres i la solidaritat, amb més presència femenina), que han de ser corregit a través de mesures i propostes específiques en diferents àmbits.

Els joves i les joves d'origen migrant o estranger a les Illes Balears no són simplement joves que passen per aquí, ni joves de segona categoria, però aquesta és la tendència que es consolidarà si des dels poders públics no s'intervé de manera molt decidida en aquest sentit, en tots i cadascun dels blocs esmentats, i aquest jovent passa a ser a curt termini part d'un nosaltres més ampli i intercultural del que és ara, pel que fa tant als joves com a la societat en general. Mentre això no es faci, sempre hi haurà grups interessants a assenyalar-los i criminalitzar-los, aprofitar la desafecció des d'una visió partidista, i no sols no avançarem en termes d'integració, sinó que retrocedirem. Però ho farem tots i totes, i no sols el jovent.

Referències bibliogràfiques

- Abril, D., i Aguado, M. T. (2022). L'aprenentatge de la ciutadania activa en el moviment social: una mirada retrospectiva al 15-M a Espanya. *Diàleg Andí*, 67, 79-87.
- Associació Canadenca de Salut Mental (ACSM) (2003). *Manual de participació juvenil. Trabajando con jóvenes. Una guía para la participación juvenil en la toma de decisiones*. ACSM.
- Barragán, M., i Rivas, J. M. (2022). El voto radical entre los jóvenes españoles: los casos de Unidas Podemos y Vox. *Revista Internacional de Pensamiento Político*, 17, 31-50.
- Beck, U., Giddens, A., i Lash, S. (1997). *Modernización reflexiva*. Alianza.
- Benedicto, J., i Morán, M. L. (2002). *La construcción de una ciudadanía activa entre los jóvenes*. Institut de la Joventut (Injuve).
- Bischof, D., i Wagner, M. (2019). Do voters polarize when radical parties enter parliament? *American Journal of Political Science*, 63(4), 888-904.
- Consell de la Joventut de les Illes Balears (CJIB) (2022). Punt i principi. Joves i associacionisme davant la Llei de polítiques de joventut de les Illes Balears. A B. Pascual i M. Vives (coord.), *Anuari de la joventut de les Illes Balears 2022* (p. 69-79). IBJOVE.
- Davies, J. (2022). *Sedados. Cómo el capitalismo moderno creó la crisis de salud mental*. Capitán Swing.
- Fraser, N. (2000). *¿De la redistribución al reconocimiento? Dilemas de la justicia en la era «postsocialista»*. Akal.
- Fundació Gadeso (2022). La creença i la pràctica. *Quaderns Gadeso*, 413 (juny).
- Galtung, J. (1958). *Theories of conflict*. Columbia University. https://www.transcend.org/files/Galtung_Book_Theories_Of_Conflict_single.pdf
- García-Albacete, G. i Lorente, J. (2019). La juventud después de la austeridad. Comportamiento y actitudes políticas. *Revista Internacional de Sociología*, 77(4), e141.
- García-Albacete, G. (2020). ¿Cómo se comportan en política? A Pérez, M. T. (dir.), *Injuve. Informe Juventud en España 2020*, 231-254. Institut de la Joventut.
- García Juanatey, A. (2020) (coord.). *El extremismo de derecha entre la juventud española: situación actual y perspectivas*. Injuve i Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030.
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. UNICEF.
- IBESTAT (2023). Dades del padró continu, 2022. <https://ibestat.es/estadistica/demografia/poblacio/padro-dhabitants/?lang=ca>
- Jennings, M. K. (2007b). Political socialization. A R. J. Dalton i H.-D. Klingemann (ed.), *The Oxford handbook of political behavior* (p. 29-44). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199270125.003.0002>

- Lorente, J., i Sánchez-Vitores, I. (2022). ¿Giran a la derecha? La ideología de los jóvenes españoles desde la consolidación de la democracia hasta hoy. *Revista Internacional de Pensamiento Político*, 17(1), 117–134. <https://doi.org/10.46661/revintpensampolit.7501>
- Martínez-Palacios, J. (2021). La burocratización neoliberal de la participación ciudadana en España. *Revista Internacional de Sociología*, 79(2): e184.
- Niemi, R. G., i Sobieszek, B. I. (1977). Political socialization. *Annual Review of Sociology*, 3(1), 209-233. <https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.so.03.080177.001233?journalCode=soc>
- Norris, P., i Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit and Authoritarian populism*. Cambridge University Press.
- Observatori de l'Institut de la Joventut (Injuve). Sondeos de Opinión. Injuve.
- Oñate, K. (2022). La religión pierde peso en la escuela pública. *Última Hora*, 4-12-2022.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rubio, A., Sanmartín, A., Tudela, P., i Ballesteros, J. C. (2019). *Barómetro juvenil 2019*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD.
- Torcal, M., Montero, J. R., i Gunther, R. (2003). Ciudadanos y partidos en el sur de Europa: los sentimientos antipartidistas. *Reis. Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 101, 9-48.
- Turner, B. (1992). Outline of a theory of citizenship A C. Mouffe (ed.), *Dimensions of radical democracy*. Verso.

Salut, estils de vida i sexualitat: com les condicions socials influeixen la salut del jovent de les Illes Balears

Maria Ramos Monserrat
Francina Mas Parera

1

Introducció

La salut és un estat de complet benestar físic, psíquic i social (OMS, 2014), que no depèn només de factors individuals com l'edat, el sexe o la genètica, sinó que està molt influït per les circumstàncies en què les persones neixen, creixen, viuen, treballen i envelleixen; és el que s'anomenen *determinants socials* de la salut (Dahlgren i Whitehead, 1991). Per tant, la salut de la gent jove depèn de les característiques socioeconòmiques i culturals de les seves famílies, del barri on viuen, del centre educatiu on estudien o del seu lloc de feina i, en definitiva, de les oportunitats que tenen per créixer.

Les oportunitats dels i de les joves no són iguals per a tothom. El que crea diferències injustes en funció de l'edat, el gènere, el nivell socioeconòmic, la raça i la cultura o l'estat de salut s'anomenen *iniquitats en salut*. Monitorar aquestes iniquitats és essencial per poder desplegar polítiques per reduir-les (OPS, 2017).

La majoria dels joves tenen bona salut física. En canvi, en preocupa cada vegada més la salut mental. Una bona salut mental és entesa com un estat de benestar en què la persona s'adona de les seves aptituds, pot fer enfront de les pressions normals de la vida, pot treballar d'una manera productiva i fructífera, i és capaç de contribuir a la seva comunitat (OMS, 2004). Per tant, la salut mental no es pot deslligar de la salut física, ja que en forma part. En aquest capítol volem explorar-les totes dues, des de la perspectiva dels determinants socials de la salut i l'equitat en salut.

2

Resultats

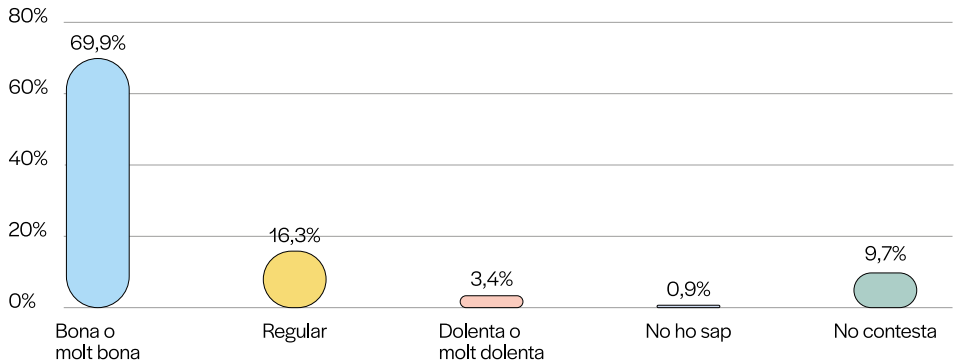
2.1. Estat de salut

2.1.1. Salut i satisfacció amb la vida

La percepció de la salut pròpia en el jovent és majoritàriament bona. Fins a set de cada deu joves que han participat en l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears afirmen que tenen una salut bona o molt bona. L'autopercepció de disposar de bona salut és cinc punts

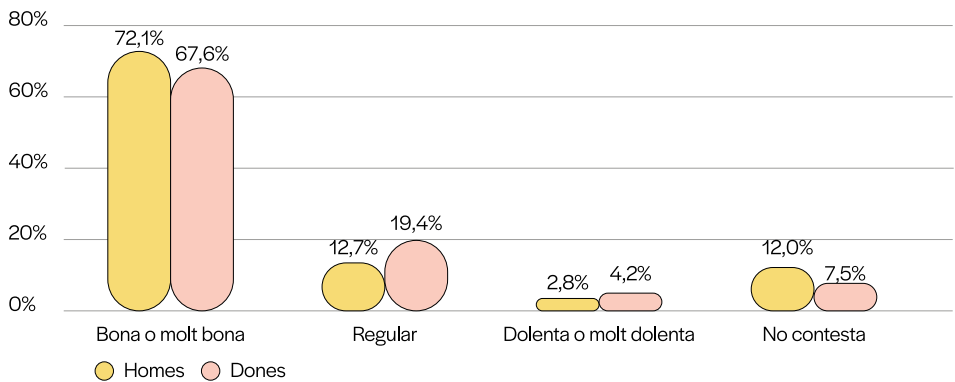
inferior en el cas de les dones, ja que se situa en el 67,6 %, mentre que un 19,4 % declara tenir una salut regular, enfront d'un 12,7% dels homes. Per tant, els allots tenen una percepció millor de la seva salut, tot i que no han volgut contestar a aquesta pregunta en un percentatge més alt (gràfic 9.2). En canvi, per grups d'edat no s'observen diferències importants, tot i que els i les adolescents —el grup d'edat que va dels 15 als 19 anys— són els qui presenten la xifra més baixa respecte d'una bona percepció de salut, mentre que el grup d'edat dels 20 als 24 anys presenta el nombre més alt (gràfic 9.3).

Gràfic 9.1. Percepció de l'estat de salut del jovent

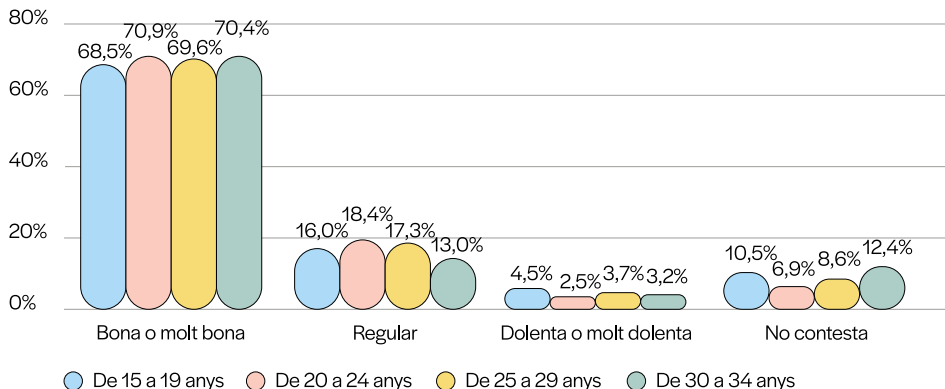
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.2. Percepció de l'estat de salut del jovent, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

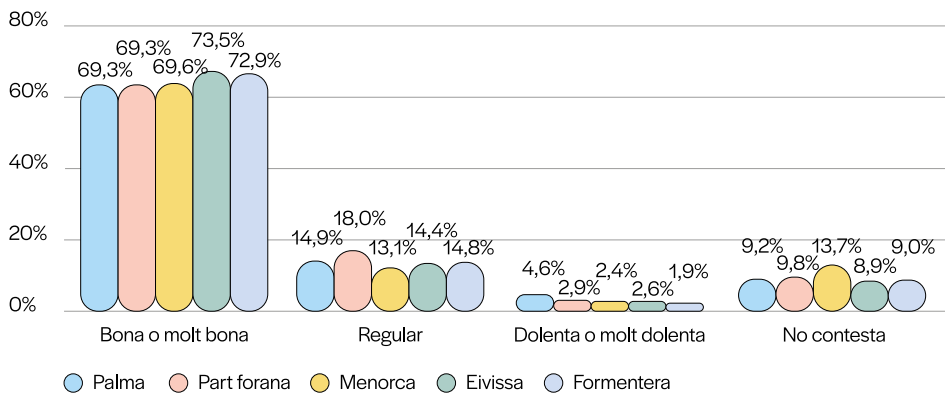
Gràfic 9.3. Percepció de l'estat de salut del jove, per grups d'edat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Els i les joves d'Eivissa i Formentera són els que perceben que tenen un millor estat de salut, mentre els de la part forana de Mallorca, en un 18 %, són els qui més declaren tenir una salut regular (gràfic 9.4). Respecte de la procedència, no s'observen diferències significatives en l'estat de salut.

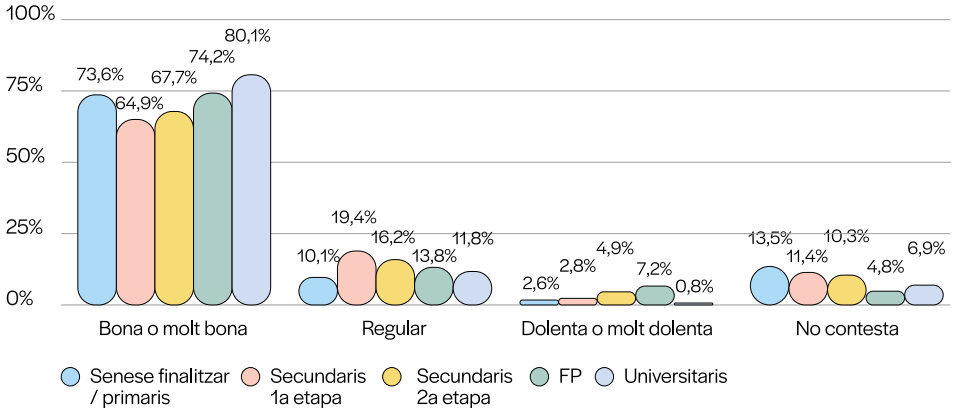
Gràfic 9.4. Percepció de l'estat de salut del jove, per territoris

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

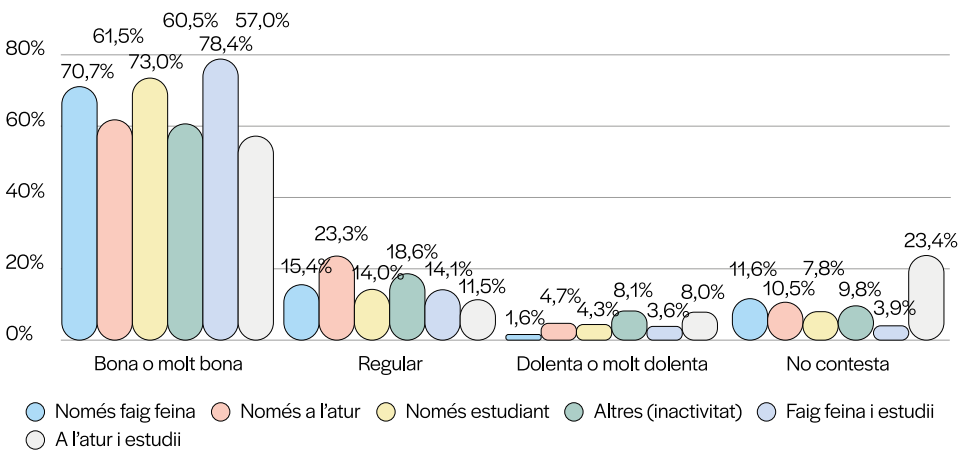
El jove amb estudis universitaris, seguit dels que han fet formació professional (FP) o estudis primaris, i els que estan estudiant i treballant simultàniament són els que perceben un millor estat de salut. En canvi, els qui ha acabat els estudis secundaris, principalment la primera etapa, i els qui estan a l'atur, estudiant simultàniament o no, i els inactius són, amb diferència, els qui perceben un pitjor estat de salut (gràfics 9.5 i 9.6).

Gràfic 9.5. Percepció de l'estat de salut del jovent, segons el nivell d'estudis finalitzats

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

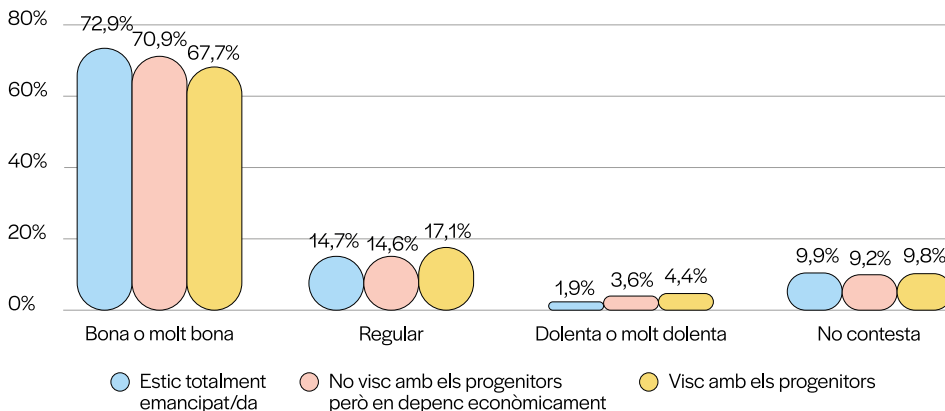
Gràfic 9.6. Percepció de l'estat de salut del jovent, segons la seva relació amb l'activitat econòmica

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

La percepció de l'estat de salut és millor entre el jovent emancipat, tot i que encara depen- guí econòmicament dels progenitors, per comparació amb el que viu en el domicili familiar (gràfic 9.7).

Gràfic 9.7. Percepció de l'estat de salut del jovent, segons l'estat d'emancipació

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les situacions de precarietat —com no disposar de calefacció o d'Internet, o bé haver de demanar ajuda econòmica per arribar al final de mes, ajuda a un banc d'aliments, etc.— s'associen a una pitjor percepció de l'estat de salut dels i de les joves (taula 9.1).

Taula 9.1. Percepció de salut del jovent en situació de precarietat

		Bona o molt bona	Regular	Dolenta o molt dolenta	No ho sap	No contesta
Manca de calefacció	Sí	64,0%	22,7%	3,8%	1,5%	8,0%
	No	75,1%	12,7%	3,2%	0,5%	8,6%
Manca d'ordinador	Sí	68,3%	15,4%	3,2%	1,1%	12,0%
	No	71,6%	16,2%	3,6%	0,9%	7,8%
Manca d'Internet	Sí	59,4%	32,9%	3,4%	0,2%	4,1%
	No	71,4%	15,8%	3,5%	0,9%	8,4%
Demanar doblers a persones properes	Sí	60,6%	21,7%	8,4%	0,9%	8,5%
	No	74,5%	15,0%	2,3%	0,5%	7,8%
Demanar ajuda a un banc d'aliments	Sí	58,3%	28,8%	1,6%	2,5%	8,6%
	No	72,1%	15,8%	3,6%	0,4%	8,0%
Vendre objectes personals	Sí	58,1%	26,9%	8,2%	0,0%	6,8%
	No	73,1%	14,7%	2,8%	0,9%	8,4%
Vendre el vehicle per necessitat	Sí	59,8%	24,7%	3,3%	0,0%	12,2%
	No	71,6%	16,1%	3,6%	0,8%	7,9%
Limitar l'ús d'electricitat/gas	Sí	68,6%	19,4%	4,8%	0,5%	6,6%
	No	74,0%	13,3%	2,3%	1,1%	9,4%
Recórrer a estalvis	Sí	67,7%	19,1%	4,7%	0,8%	7,8%
	No	76,0%	13,3%	2,2%	0,9%	7,7%
Sol·licitar crèdit extra	Sí	65,9%	19,1%	7,3%	0,3%	7,3%
	No	72,7%	15,9%	2,7%	0,6%	8,1%

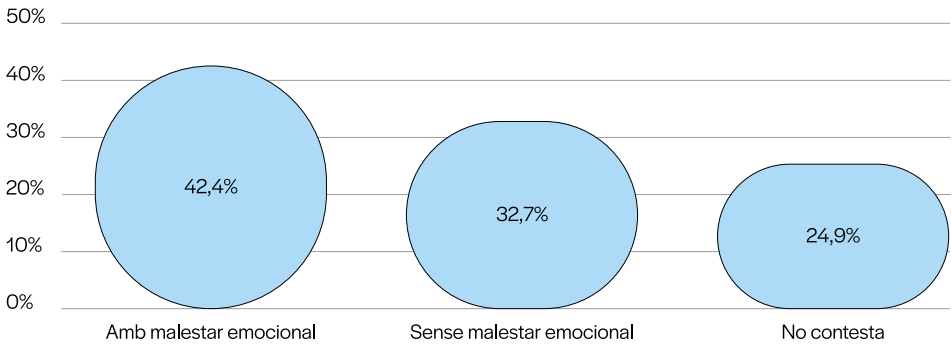
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.1.2. Malestar emocional

En aquest apartat, s'ha utilitzat l'escala de benestar mental de Warwick-Edinburgh (WEMWBS), per mesurar el malestar emocional (López et al., 2012).

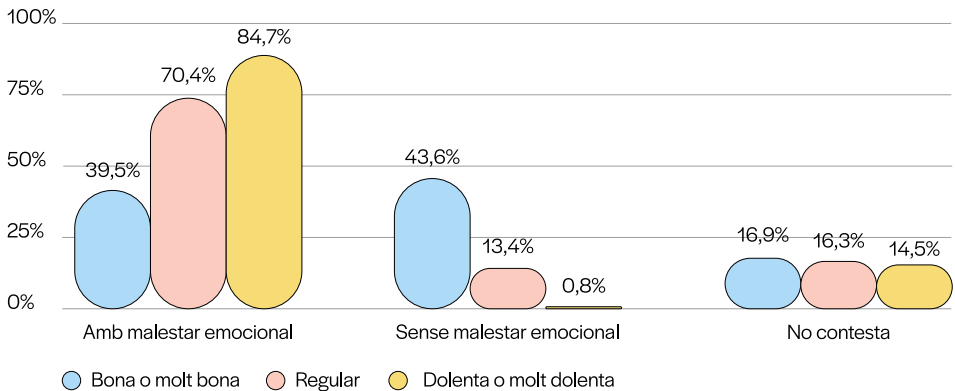
Quasi la meitat del jovent de les Illes Balears (42 %) declaren malestar emocional, i cal tenir en compte que un de cada quatre (25 %) no ha contestat a aquesta pregunta (gràfic 9.8). La presència de malestar emocional en la gent jove està relacionada directament amb la percepció del seu estat de salut (gràfic 9.9).

Gràfic 9.8. Malestar emocional del jovent

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

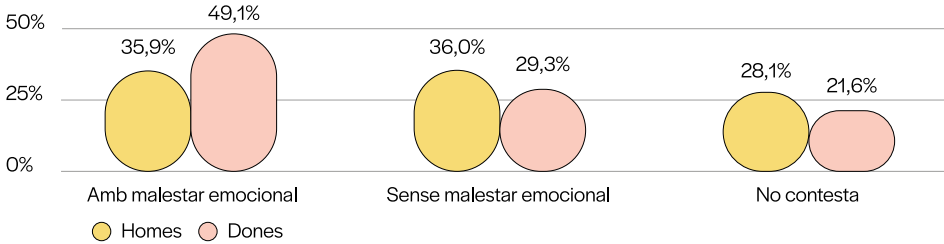
Gràfic 9.9. Malestar emocional del jovent, segons la percepció del seu estat de salut

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

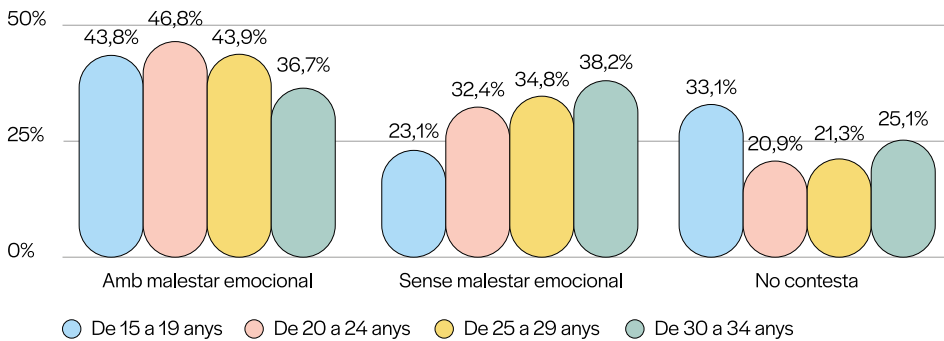
El malestar emocional és significativament superior entre les dones: amb gairebé quinze punts de diferència, les al·lotes tenen més malestar emocional que els homes joves, ja que arriben gairebé al 50 %, mentre que només tres de cada deu dones declaren no tenir-ne (com es pot observar en el gràfic 9.10). Per grups d'edat, a partir dels 30 anys hi ha menys malestar emocional que en el jovent d'edats inferiors (gràfic 9.11), i la xifra de malestar més alta la trobem en el grup de 20 a 24 anys.

Gràfic 9.10. Malestar emocional del jovent, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.11. Malestar emocional del jovent, per grups d'edat

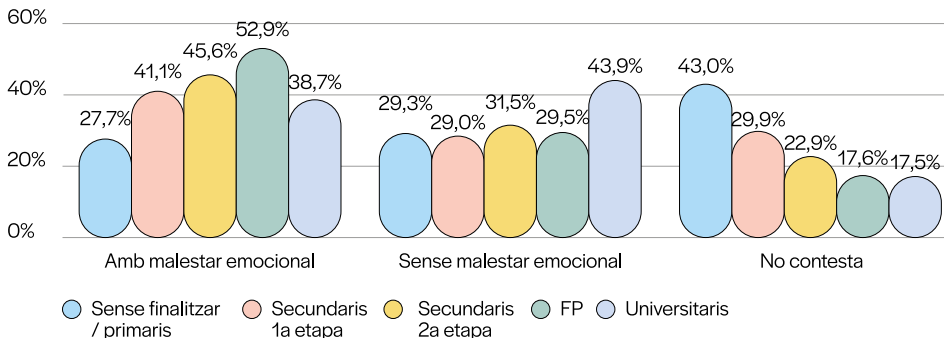

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

En canvi, no s'observen diferències en l'estat emocional dels i de les joves per territoris ni tampoc per procedències, malgrat que el jovent estranger de fora de la Unió Europea és qui menys ha respost a la pregunta.

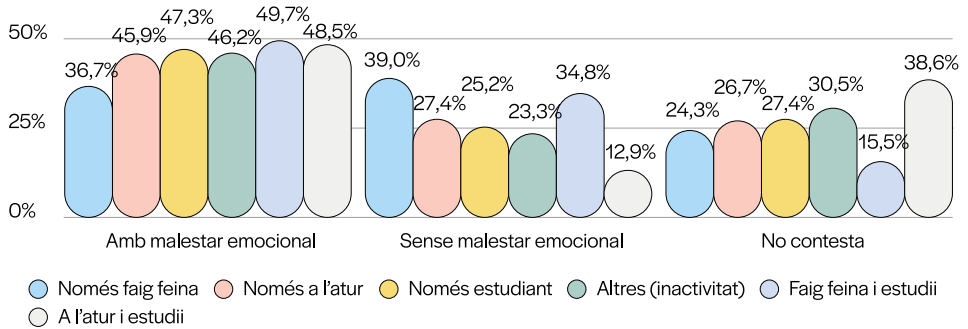
Més de la meitat de joves que estudien FP tenen malestar emocional (gràfic 9.12). Pel que fa a la situació laboral, els i les joves que només treballen tenen menys malestar emocional que els que només estudien, els que estudien i treballen simultàniament o els que no fan cap de les dues coses (gràfic 9.13). Respecte de l'ocupació actual del jovent en el moment de respondre a l'Enquesta, les ocupacions en què es detecta menys malestar emocional són els operadors d'instal·lacions i de maquinària, seguits dels muntadors, i els artesans qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció.

Gràfic 9.12. Malestar emocional del jovent, per nivell d'estudis finalitzats

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

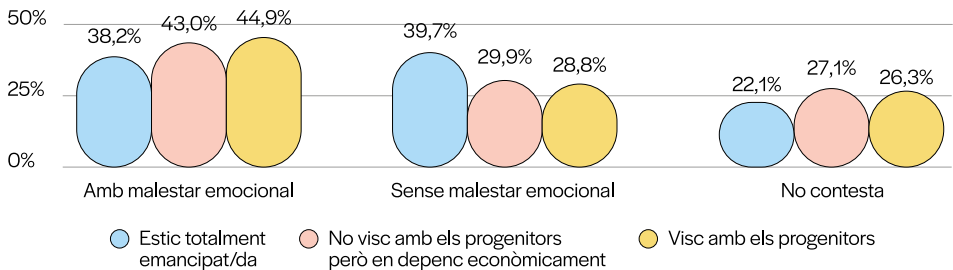
Gràfic 9.13. Malestar emocional del jovent, segons la seva relació amb l'activitat econòmica

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

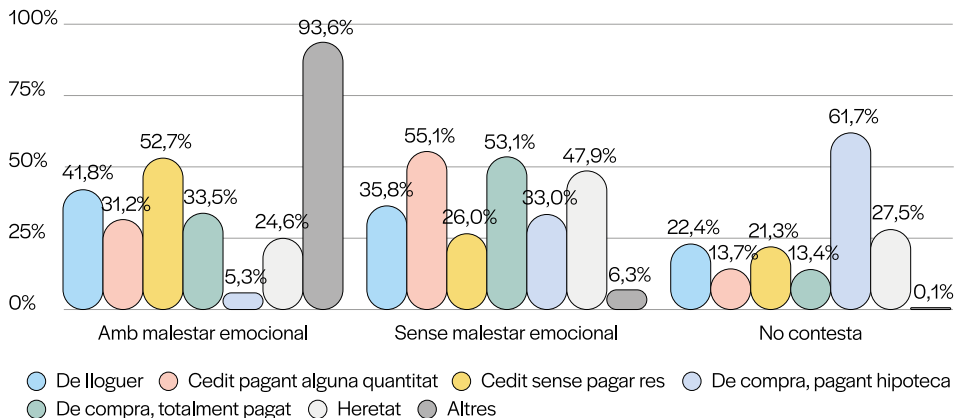
Els i les joves que estan emancipats i ja no depenen econòmicament dels progenitors són els qui presenten menys malestar emocional (gràfic 9.14). En la gent jove emancipada, les persones que viuen en un habitatge comprat i pagat totalment presenten menys malestar emocional que la resta, tot i que el percentatge amb malestar emocional dels qui estan en una situació desconeguda és molt alt (gràfic 9.15).

Gràfic 9.14. Malestar emocional del jovent, segons l'estat d'emancipació

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.15. Malestar emocional del jovent, segons el règim de tinença de l'habitatge habitual

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les situacions de precarietat dels i de les joves de les Illes Balears (demanar ajudar al banc d'aliments, haver de vendre objectes personals, sol·licitar crèdit extra) també s'associen al malestar emocional, però no en tots els casos. Mentre que demanar ajuda al banc d'aliments és la situació de precarietat que més s'associa al malestar emocional segons la taula següent, no tenir accés a l'ordinador o a Internet o haver de vendre el vehicle no s'hi associen (taula 9.2).

Taula 9.2. Malestar emocional del jovent en situació de precarietat

		Amb malestar emocional	Sense malestar emocional	No contesta
Manca de calefacció	Sí	47,9%	27,2%	24,9%
	No	40,7%	36,7%	22,6%
Manca d'ordinador	Sí	36,3%	32,5%	31,2%
	No	44,2%	33,5%	22,3%
Manca d'Internet	Sí	34,2%	41,7%	24,1%
	No	43,4%	33,2%	23,4%
Demanar doblers a persones properes	Sí	51,0%	25,6%	23,4%
	No	41,4%	36,6%	22,0%
Demanar ajuda a un banc d'aliments	Sí	62,0%	14,7%	23,3%
	No	42,8%	34,7%	22,5%
Vendre objectes personals	Sí	55,7%	26,5%	17,8%
	No	41,9%	34,7%	23,4%
Vendre el vehicle per necessitat	Sí	37,2%	25,5%	37,3%
	No	43,6%	34,0%	22,3%
Limitar l'ús d'electricitat/gas	Sí	49,7%	31,7%	18,7%
	No	37,7%	35,8%	26,5%
Recórrer a estalvis	Sí	49,3%	32,0%	18,7%
	No	37,9%	36,7%	25,4%
Sol·licitar crèdit extra	Sí	55,4%	24,6%	20,0%
	No	40,9%	35,9%	23,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.1.3. Atenció als problemes de salut mental

El 18 % del jovent de les Illes Balears han anat al psicòleg en el darrer any, especialment les dones, el grup d'edat que va dels 15 als 19 anys, i les persones de procedència espanyola, però no s'observen diferències per territoris. Hi ha un 21 % més de joves que voldrien anar-hi però, perquè no el poden pagar o bé per altres motius, no hi han anat (taula 9.3). De la gent jove enquestada, el 9 % dels homes i el 14 % de les dones han pres algun medicament per a la depressió o l'ansietat amb prescripció mèdica durant els darrers dotze mesos, i el 13 % dels allots i el 8 % de les allotes no ha volgut contestar a aquesta pregunta. No s'han observat diferències en el consum d'aquests medicaments per territoris ni per procedències.

Taula 9.3. Visita al psicòleg els darrers dotze mesos, per sexes, grups d'edat, territoris i procedències

		Sí, hi he anat	No, però m'agradaria anar-hi	No, m'agradaria anar-hi però no ho puc pagar	No, no crec que ho necessiti	No, no hi vull anar	No, per un altre motiu	No ho sé	No vull contestar
Sexe	Home	12,9%	6,6%	9,2%	48,1%	6,3%	2,6%	1,6%	12,7%
	Dona	22,9%	9,9%	16,3%	33,1%	5,2%	2,1%	1,1%	9,5%
Grup d'edat	15-19 anys	20,3%	8,3%	7,9%	39,0%	8,7%	2,4%	1,6%	11,7%
	20-24 anys	16,7%	12,7%	16,2%	34,0%	5,9%	2,4%	2,1%	9,9%
	25-29 anys	17,5%	8,0%	16,1%	40,2%	4,0%	3,7%	0,6%	9,9%
	30-34 anys	17,0%	8,2%	12,7%	40,7%	5,7%	2,4%	1,3%	11,3%
Procedència	Espanyola	21,7%	7,7%	11,4%	39,4%	6,0%	2,5%	0,8%	10,5%
	Estrangera: UE-27	8,2%	9,0%	19,6%	46,2%	3,6%	1,3%	0,8%	11,3%
	Estrangera: no UE-27	5,2%	10,3%	14,4%	43,2%	5,5%	2,6%	0,4%	14,8%
Total		17,8%	8,2%	12,7%	40,7%	5,7%	2,4%	1,3%	11,3%

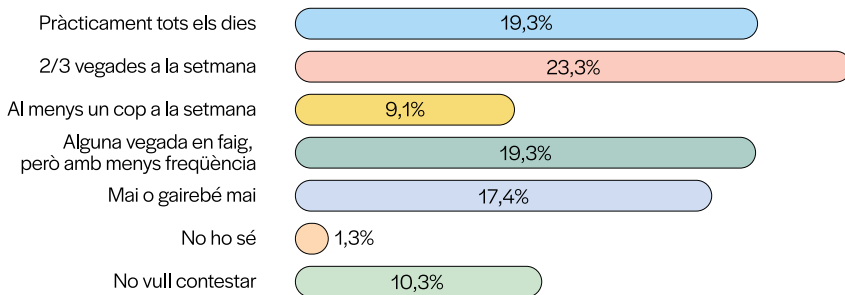
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.2. Estil de vida

2.2.1. Exercici físic

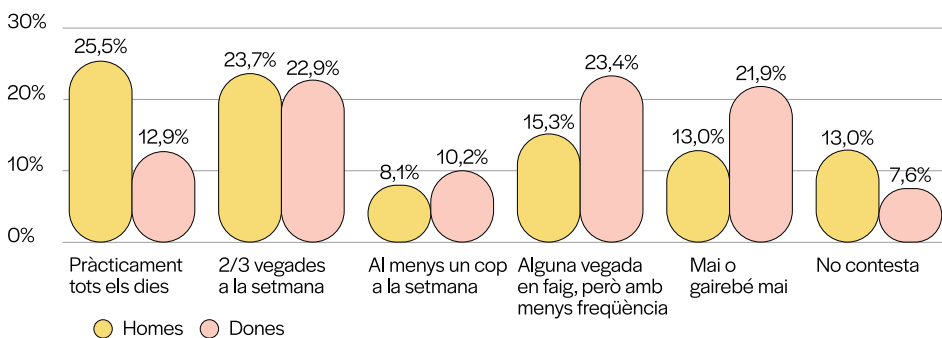
Només el 20 % de la joventut fan exercici cada dia, i menys de la meitat (43 %) fan el nivell mínim d'exercici físic recomanat, és a dir, almenys dues o tres vegades a la setmana. Les allotes fan exercici físic diàriament en un percentatge molt inferior als allots (gràfic 9.17). En canvi, amb referència al grup d'edat, els adolescents són els que fan exercici físic cada dia en un percentatge més alt (gràfic 9.18). Crida l'atenció el baix percentatge de joves de procedència estrangera de fora de la Unió Europea que fan exercici físic diàriament (gràfic 9.19). Entre els motius que duen el jovent a practicar exercici físic de manera habitual destaca mantenir-se en forma i fer salut, amb un 51 %, seguit d'afició o hobby (20 %) i, ja a més distància, modelar el cos i per perdre pes (gràfic 9.20).

Gràfic 9.16. Pràctica habitual d'exercici físic del jovent

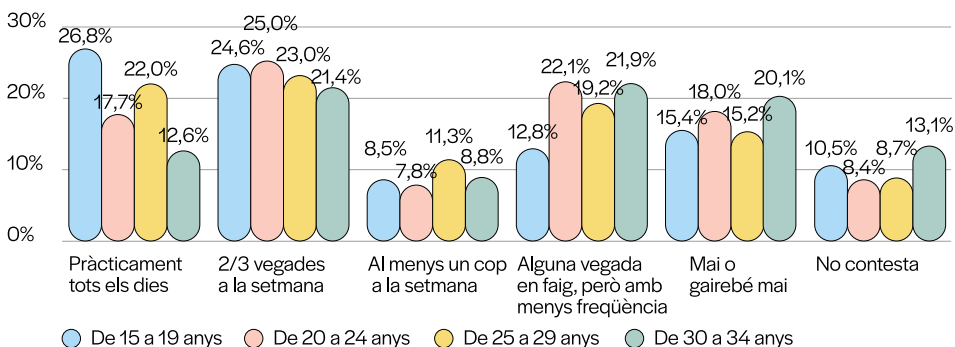
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.17. Pràctica habitual d'exercici físic del jovent, per sexes

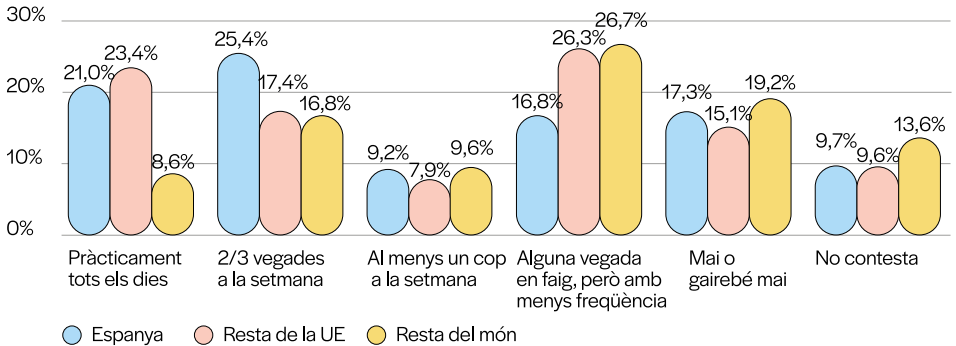
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.18. Pràctica habitual d'exercici físic del jovent, per grups d'edat

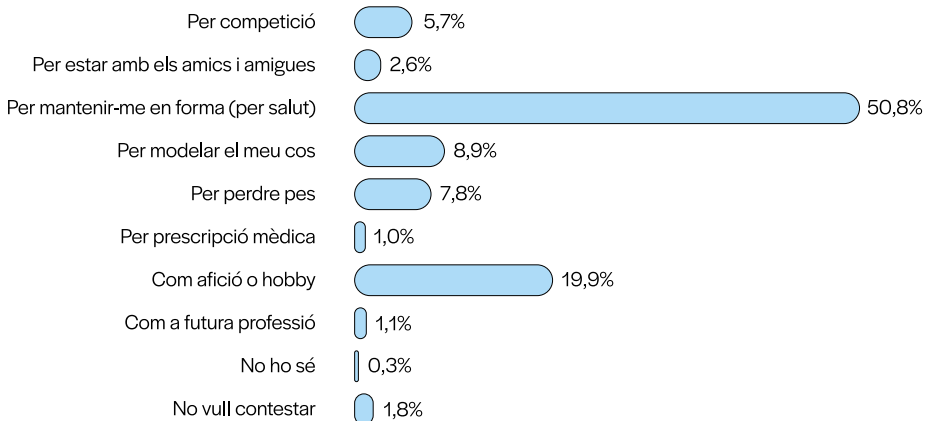
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.19. Pràctica habitual d'exercici físic del jovent, per procedència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.20. Motiu principal de la pràctica d'exercici físic del jovent

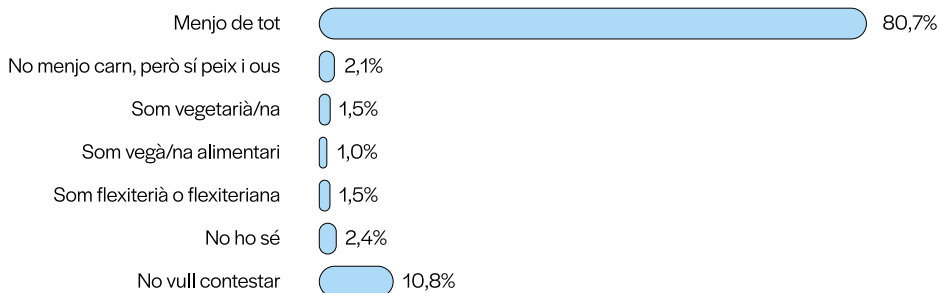

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.2.2. Alimentació

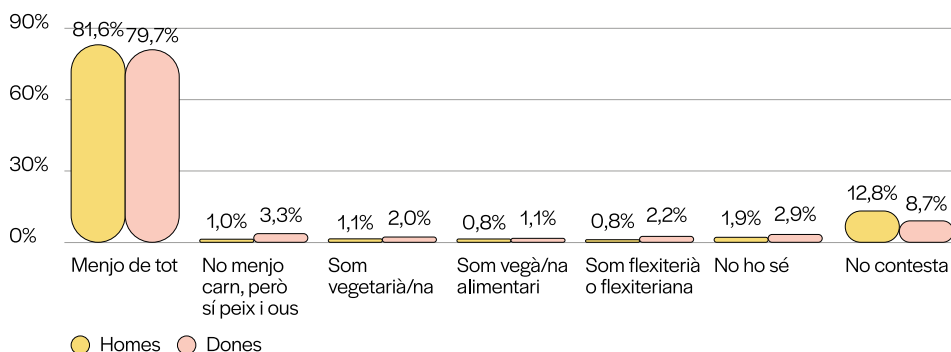
El 81 % dels i de les joves menja de tot, el 6 % restringeix alguns tipus d'aliments, i la resta no ha respost a aquesta pregunta o ha dit que no ho sabia. Les dones fan més restriccions alimentàries que els homes, ja que el 9 % de les al·lotes contesta que són vegetarianes, veganes, flexitarianes o no mengen carn, enfront d'un 4 % dels al·lots (gràfic 9.22). També s'observa que el jovent de procedència estrangera de la UE és vegetariana en un percentatge més alt que el de procedència espanyola o estrangera de fora de la Unió Europea (gràfic 9.23).

Gràfic 9.21. Tipus d'alimentació del jovent

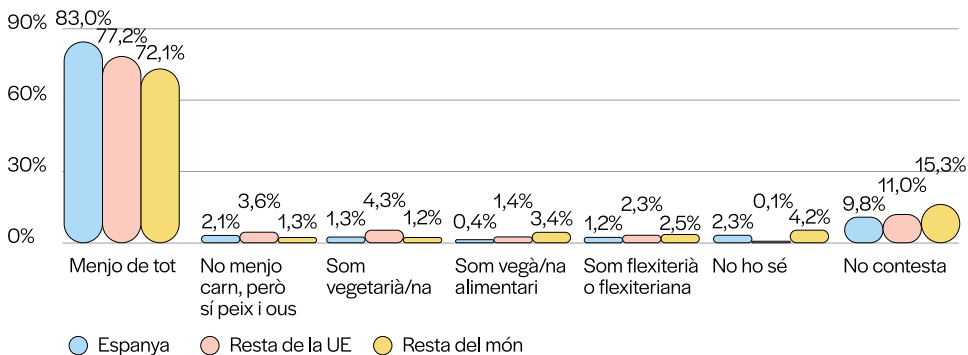
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.22. Tipus d'alimentació del jovent, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

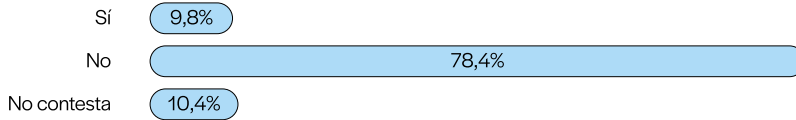
Gràfic 9.23. Tipus d'alimentació del jovent, per procedències

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

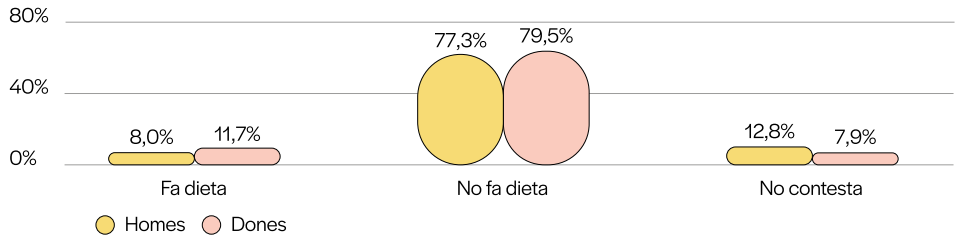
El 12 % de les dones i el 8 % dels homes fan dieta, malgrat que hi ha un alt percentatge tant d'homes com de dones que no han contestat a la pregunta. La joventut de procedència estrangera de la Unió Europea fa menys dieta que la resta (gràfic 9.26).

Gràfic 9.24. Jovent que fa dieta

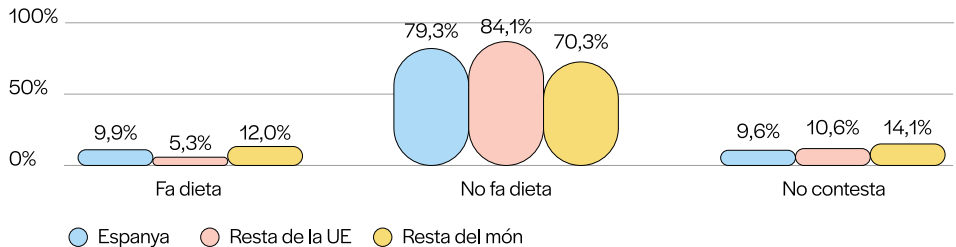
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.25. Jovent que fa dieta, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

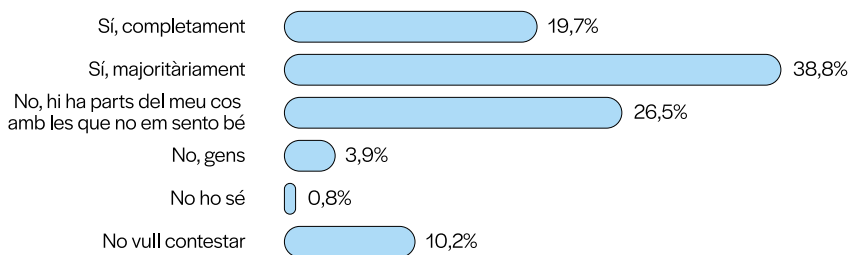
Gràfic 9.26. Jovent que fa dieta, segons la procedència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

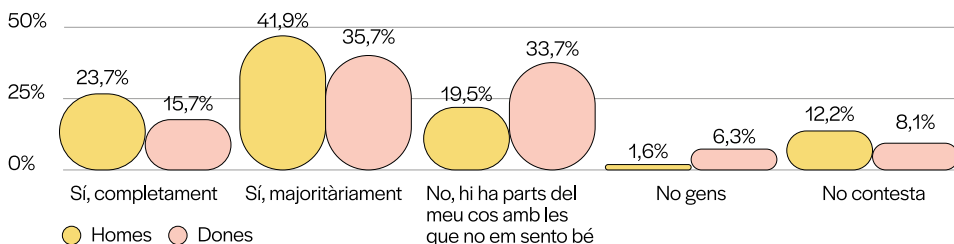
L'acceptació del cos propi és molt més elevada en els homes que en les dones. Fins a un 40 % de les al·lotes de les Illes Balears ha declarat que no accepta el seu cos o que hi ha parts del seu cos que no li agraden, enfront d'un 20 % dels al·lots (gràfic 9.28). Respecte de la procedència, el jovent estranger de fora de la Unió Europea és el grup que presenta una pitjor acceptació del propi cos (gràfic 9.29), mentre ni per territoris ni per edats es detecten diferències.

Gràfic 9.27. Et sents bé amb el teu cos? Acceptació del cos per part del jovent

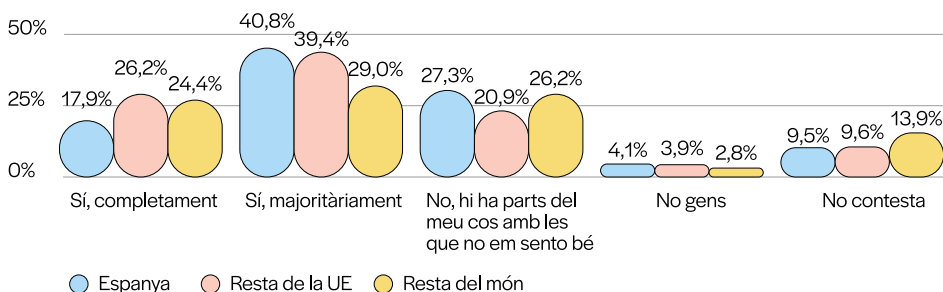
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.28. Et sents bé amb el teu cos? Acceptació del cos per part del jovent, per sexes

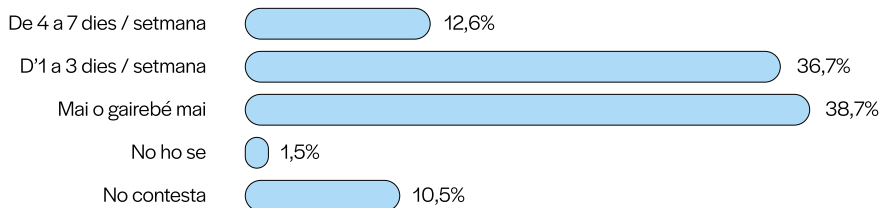
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.29. Et sents bé amb el teu cos? Acceptació del cos per part del jovent, segons la procedència

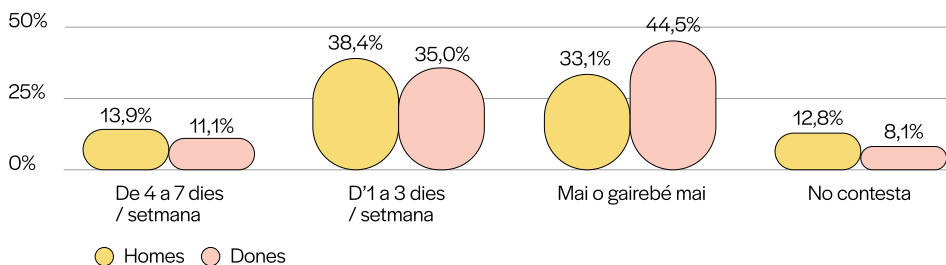

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

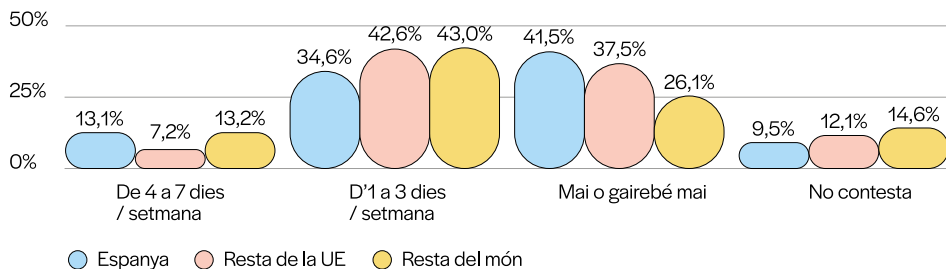
Per explorar la qualitat de l'alimentació del jovent, se'ls ha demanat la freqüència en què consumeixen alguns productes no saludables, com begudes energètiques o ensucrades o refrescs, i menjar ràpid o processat. Gairebé la meitat dels i de les joves de les Illes Balears (49 %) menja sucres o processats almenys quatre dies a la setmana. Els allots (gràfic 9.31) i els estrangers de fora de la Unió Europea (gràfic 9.32) mengen sucres o processats en un percentatge més alt que la resta, mentre que no hi ha diferències per edats ni per territoris.

Gràfic 9.30. Consum de sucres o processats per part del jovent

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.31. Consum de sucres o processats per part del jovent, per sexes

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.32. Consum de sucres o processats per part del jovent, segons la procedència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Davant la pregunta de si han rebut assessorament en alimentació, trobam que només la meitat del jovent (52 %) n'ha rebut. Els de 30 anys o més afirmen haver rebut assessorament en alimentació en un percentatge inferior (45 %), mentre els adolescents de 15 a 19 anys són els qui han rebut més assessorament (56 %), la qual cosa indica que cada vegada hi ha més informació disponible i més assessorament en relació amb l'alimentació.

2.2.3. Conductes de risc

En l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears s'exploren diferents pràctiques de risc del jovent, com és el consum d'alcohol, de tabac o d'altres drogues. Entre les pràctiques de risc que s'han considerat, s'observa que el 10 % dels allots i el 6 % de les allotes beuen

alcohol de manera regular, és a dir, o bé diàriament o bé de tres a quatre vegades per setmana (taula 9.4), i aquest consum s'incrementa amb l'edat, fins als 29 anys. Mentre que els joves consumeixen alcohol amb més freqüència (cada dia o cada tres o quatre dies), elles en consumeixen els caps de setmana i a les festes dels pobles (taula 9.4).

El consum abusiu, que fa referència a la ingesta de cinc o més consumicions d'alcohol en una ocasió de consum, es dispara per a ells a les festes del poble i, especialment, a Eivissa (taula 9.5). El 7% dels allots i el 6% de les allotes beuen cinc consumicions o més els caps de setmana. Aquest consum compulsiu d'alcohol és més alt entre els joves de 20 a 29 anys, a Palma, Menorca i Formentera, i en els joves estrangers, tant de la Unió Europea com de fora (taula 9.5).

El 3% dels i de les joves han conduït beguts o han anat en un cotxe en què la persona que el conduïa havia begut en el darrer mes. Aquest percentatge és més alt entre els joves de 20 a 29 anys i a Eivissa, amb diferència respecte de la resta del territori (taula 9.6).

Taula 9.4. Freqüència de consum d'alcohol per part del jovent, per sexes, grups d'edat i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	2,4%	7,7%	18,6%	13,2%	25,8%	19,5%	0,5%	12,3%
	Dona	0,6%	5,4%	19,9%	11,8%	31,1%	22,2%	0,3%	8,6%
Grup d'edat	15-19 anys	0,4%	3,8%	15,0%	11,2%	33,1%	24,7%	0,8%	11,1%
	20-24 anys	0,6%	6,3%	23,0%	14,3%	27,3%	20,0%	0,3%	8,1%
	25-29 anys	2,0%	9,7%	21,7%	11,9%	27,8%	17,5%	0,5%	8,9%
	30-34 anys	2,7%	6,2%	17,4%	12,6%	26,3%	21,5%	0,2%	13,2%
Procedència	Espanyola	1,7%	6,1%	21,1%	12,5%	29,7%	19,1%	0,4%	9,4%
	Estran- gera: UE-27	1,3%	11,3%	18,6%	12,2%	25,4%	18,8%	0,0%	12,4%
	Estran- gera: no UE-27	1,0%	6,1%	10,6%	12,5%	24,2%	30,3%	0,7%	14,6%
Total		1,5%	6,6%	19,2%	12,5%	28,5%	20,8%	0,5%	10,5%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 9.5. Freqüència de consum abusiu d'alcohol, per sexes, grup d'edats, territoris i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	0,5%	0,7%	7,1%	4,5%	22,7%	51,0%	1,2%	12,3%
	Dona	0,1%	0,5%	5,7%	5,4%	16,5%	61,8%	1,9%	8,1%
Grup d'edat	15-19 anys	0,0%	0,4%	6,6%	5,4%	14,2%	60,6%	1,5%	11,3%
	20-24 anys	0,2%	0,0%	7,3%	6,2%	21,3%	55,7%	1,2%	8,0%
	25-29 anys	0,4%	1,6%	7,4%	4,3%	21,8%	55,0%	1,4%	8,2%
	30-34 anys	0,4%	0,3%	4,8%	4,2%	20,5%	54,9%	2,0%	12,9%
Territori	Palma	0,3%	0,9%	8,8%	3,9%	20,0%	56,0%	1,4%	8,6%
	Part forana	0,3%	0,0%	4,6%	5,4%	17,5%	60,2%	1,4%	10,6%
	Menorca	0,3%	0,3%	9,0%	4,4%	20,9%	48,5%	2,0%	14,6%
	Eivissa	0,0%	1,9%	4,0%	6,8%	24,3%	50,5%	1,9%	10,7%
Procedència	Formentera	0,0%	0,7%	7,9%	4,0%	20,0%	51,0%	1,1%	15,4%
	Espanyola	0,3%	0,3%	5,3%	6,0%	21,7%	55,9%	1,2%	9,3%
	Estrangera: UE-27	0,2%	0,8%	9,2%	2,4%	15,6%	58,8%	0,6%	12,4%
	Estrangera: no UE-27	0,0%	2,1%	10,0%	1,5%	12,5%	56,9%	3,6%	13,4%
Total		0,3%	0,6%	6,4%	4,9%	19,6%	56,3%	1,5%	10,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 9.6. Frequència en què el jovent consumeix havent begut alcohol, per sexes, grups d'edat i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	0,0%	0,1%	1,2%	2,1%	7,2%	75,8%	0,9%	12,7%
	Dona	0,4%	0,2%	0,7%	1,2%	6,7%	81,3%	1,0%	8,4%
Grup d'edat	15-19 anys	0,2%	0,1%	1,0%	0,8%	3,5%	82,0%	0,8%	11,6%
	20-24 anys	0,1%	0,1%	1,2%	2,2%	5,1%	81,4%	1,9%	8,0%
	25-29 anys	0,0%	0,4%	1,3%	2,3%	10,4%	75,8%	0,7%	9,2%
	30-34 anys	0,5%	0,0%	0,5%	1,4%	8,0%	76,0%	0,6%	12,9%
Territori	Palma	0,0%	0,0%	0,8%	1,6%	7,5%	79,8%	1,1%	9,3%
	Part forana	0,0%	0,0%	0,8%	1,4%	6,0%	80,4%	0,8%	10,5%
	Menorca	0,8%	0,4%	0,8%	0,7%	6,1%	76,1%	0,9%	14,1%
	Eivissa	1,1%	0,7%	2,2%	3,2%	8,9%	71,4%	0,9%	11,7%
	Formentera	0,0%	0,0%	0,5%	3,6%	10,2%	64,3%	4,0%	17,3%
Total		0,2%	0,1%	1,0%	1,7%	7,0%	78,5%	1,0%	10,6%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El 17,1% dels homes i el 13,5% de les dones fumen tabac cada dia (taula 9.7). El percentatge de fumadors diaris de tabac s'incrementa amb l'edat, i és més alt entre els i les joves de procedència estrangera de dins la Unió Europea, mentre que és més molt més baix en els joves de procedència estrangera que no són de la Unió Europea, mentre que no s'observen diferències per territoris.

El 3,9% dels allots i el 2,7% de les allotes fumen porros cada dia (taula 9.8). El consum de porros és més alt entre la joventut de procedència espanyola. No es detecten diferències en el consum de porros ni per edats ni tampoc per territoris.

El 0,2% dels homes i el 0,1% de les dones declaren consumir diàriament altres drogues (taula 9.9). Les dades no revelen diferències ni segons l'edat ni segons el territori ni tampoc segons la procedència.

Taula 9.7. Freqüència de consum de tabac per part del jovent, per sexes, edats i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	17,1%	2,1%	2,2%	1,9%	4,1%	59,8%	0,8%	12,0%
	Dona	13,5%	3,6%	1,8%	1,6%	5,9%	64,8%	0,5%	8,3%
Grup d'edat	15-19 anys	0,4%	3,8%	15,0%	11,2%	33,1%	24,7%	0,8%	11,1%
	20-24 anys	0,6%	6,3%	23,0%	14,3%	27,3%	20,0%	0,3%	8,1%
	25-29 anys	2,0%	9,7%	21,7%	11,9%	27,8%	17,5%	0,5%	8,9%
	30-34 anys	2,7%	6,2%	17,4%	12,6%	26,3%	21,5%	0,2%	13,2%
Procedència	Espanyola	16,0%	3,1%	2,1%	1,7%	5,4%	61,7%	0,5%	9,4%
	Estrangera: UE-27	19,9%	3,1%	1,3%	0,5%	6,7%	57,7%	0,0%	10,9%
	Estrangera: no UE-27	9,5%	1,4%	1,7%	2,6%	2,1%	67,7%	1,7%	13,3%
Total		15,3%	2,9%	2,0%	1,7%	5,0%	62,3%	0,6%	10,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 9.8. Freqüència de consum de porros per part del jovent, per sexes, grups d'edat i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	3,9%	1,9%	1,4%	2,6%	5,8%	71,4%	0,5%	12,5%
	Dona	2,7%	0,7%	0,7%	2,4%	3,6%	80,8%	0,4%	8,7%
Grup d'edat	15-19 anys	2,9%	1,0%	1,2%	2,5%	5,0%	74,9%	0,2%	12,4%
	20-24 anys	3,3%	2,2%	1,6%	3,6%	3,3%	77,3%	1,0%	7,8%
	25-29 anys	3,1%	1,5%	0,4%	2,2%	6,6%	76,5%	0,6%	9,1%
	30-34 anys	3,8%	0,6%	1,0%	2,0%	4,1%	75,5%	0,2%	12,8%
Procedència	Espanyola	3,7%	1,4%	1,3%	2,4%	4,7%	76,3%	0,6%	9,4%
	Estrangera: UE-27	3,2%	0,2%	0,3%	0,8%	11,6%	70,3%	0,0%	13,6%
	Estrangera: no UE-27	1,4%	1,5%	0,0%	3,9%	0,6%	78,0%	0,0%	13,6%
Total		3,3%	1,3%	1,0%	2,5%	4,7%	76,0%	0,5%	10,6%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Taula 9.9. Freqüència de consum d'altres drogues per part del jovent, per sexes, grups d'edat i procedències

		Cada dia	Tres o quatre dies/setm.	Caps de setmana	Dues o tres vegades/mes	A les festes del poble	Mai	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	0,2%	0,1%	0,6%	0,8%	4,4%	81,1%	0,4%	12,4%
	Dona	0,1%	0,0%	0,1%	1,2%	2,4%	87,7%	0,4%	8,2%
Grup d'edat	15-19 anys	0,2%	0,0%	0,2%	0,6%	1,4%	85,7%	0,2%	11,6%
	20-24 anys	0,1%	0,0%	0,0%	1,9%	2,3%	87,6%	0,4%	7,7%
	25-29 anys	0,0%	0,3%	0,3%	1,3%	4,8%	84,3%	0,5%	8,5%
	30-34 anys	0,3%	0,0%	0,6%	0,4%	4,4%	80,9%	0,4%	12,9%
Procedència	Espanyola	0,2%	0,1%	0,4%	0,7%	3,6%	85,1%	0,5%	9,4%
	Estrangera: UE-27	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	5,3%	80,7%	0,0%	11,5%
	Estrangera: no UE-27	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	1,6%	82,8%	0,2%	14,3%
Total		0,2%	0,1%	0,3%	1,0%	3,4%	84,3%	0,4%	10,3%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Un poc més de la meitat dels i de les joves manifesten que han rebut assessorament en drogues (55 %), mentre que només el 45 % n'ha rebut en riscos digitals —com es mostra en el capítol dedicat a l'oci i Internet. Ambdós són més freqüents en el grup d'adolescents, que han rebut assessorament en drogues en un 64 %, i en riscos digitals, en un 70 %. Sembla que la importància de la informació i la formació, juntament amb la consciència de la presència de conductes problemàtiques, possiblement són els motius pel quals s'han anat incrementant, al llarg dels anys, les accions d'informació i d'assessorament, com a mesures de prevenció.

El jovent de procedència espanyola ha rebut assessorament en drogues i en riscos digitals en un percentatge més alt que els joves estrangers, tant de la Unió Europea com de fora (el 60 % enfront del 49 % i el 38 %, pel que fa a assessorament en drogues, i el 49 % enfront del 30 % i el 32 %, respectivament, quant als riscos digitals). Per territoris no s'observen diferències.

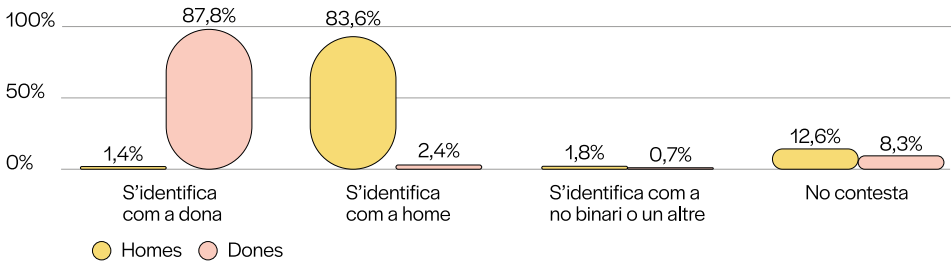
2.3. Sexualitat

2.3.1. Identitat de gènere i orientació sexual

El 83,6 % dels homes s'identifica com a home; l'1,8 %, com a no-binari, i l'1,4 %, com a dona, mentre que fins a un 12,6 % de joves no ha contestat a aquesta pregunta. En les al·lotes, el 87,8 % s'identifica com a dona, un 2,4 % s'identifica com a home, i un 8,3 % no

contesta (com es pot observar en el gràfic 9.32). Per al total de persones entrevistades, un 1,2 % s'identifica com a gènere no-binari; un 43,9 %, com a dona, i un 43,7 %, com a home.

Gràfic 9.33. Gènere amb el qual s'identifica el jovent, per sexes

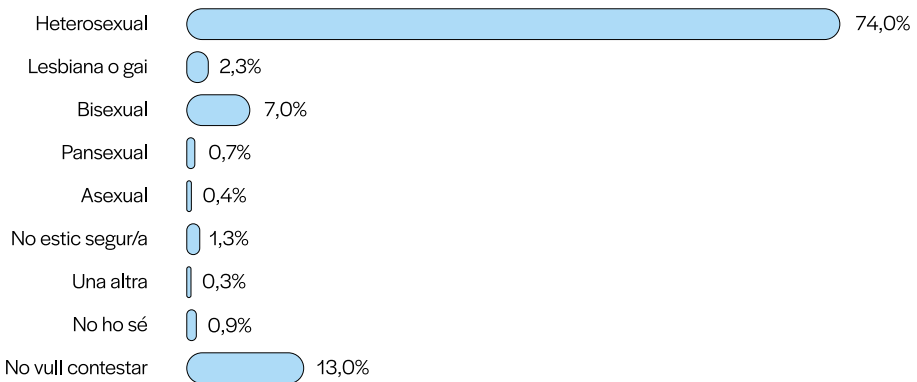

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Amb referència a l'orientació sexual, el 74 % dels i de les joves es perceben heterossexuals; el 7 %, bissexuals; el 2,3 %, homosexuals; un 0,7 % es percep com a pansexual, i un 0,4 %, asexual, mentre que un alt percentatge de joves no respon a aquesta pregunta. Per sexes, trobam fins a set punts percentuals més de persones bissexuals en les joves que en els joves, i fins a un 16 % d'homes no han contestat a la pregunta, enfront d'un 10 % de dones.

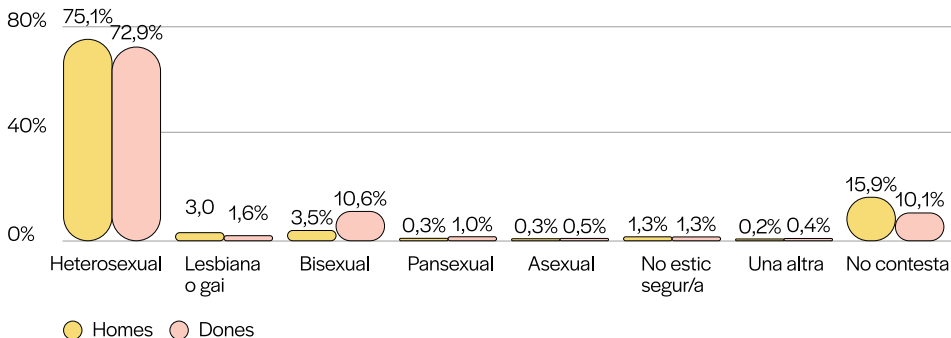
Per grups d'edat, entre els 20 i els 24 anys trobem la xifra més baixa de persones heterossexuals i les més altes tant de lesbianes o gais com de bissexuals. La diferència entre el percentatge d'heterossexuals entre el grup d'edat que va dels 20 als 24 anys i el grup de 25 a 29 anys és de gairebé quinze punts percentuals. Per procedències, destaca que dos de cada deu joves estrangers de fora de la Unió Europea no han volgut contestar a aquesta pregunta, xifra que representa gairebé el doble de l'11 % del jovent de procedència espanyola. No es detecten diferències segons el territori.

Gràfic 9.34. Orientació sexual del jovent

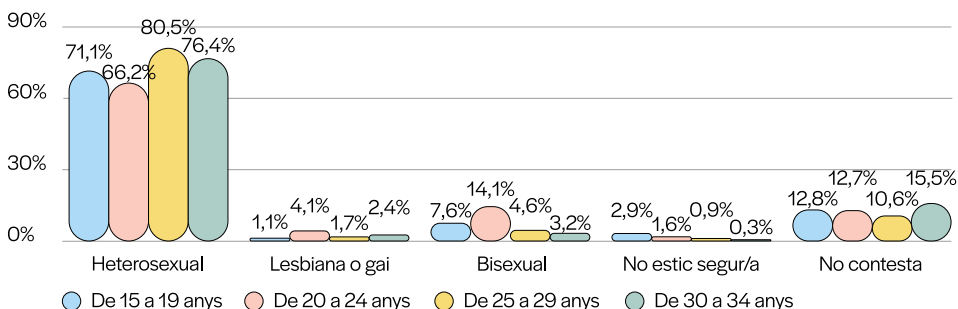
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.35. Orientació sexual del jovent, per sexes

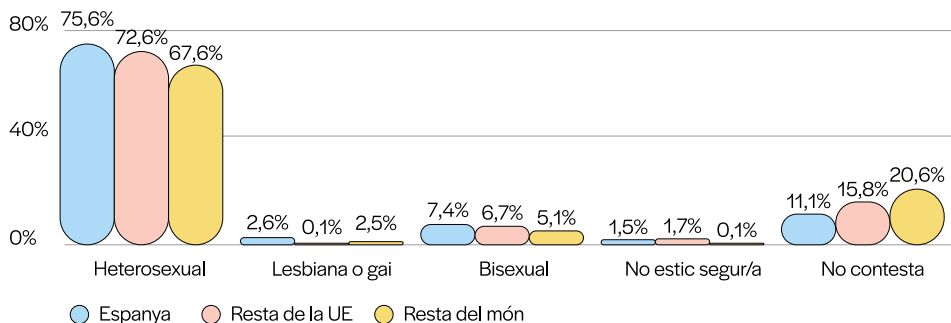
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.36. Orientació sexual del jovent, per grups d'edat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.37. Orientació sexual del jovent, segons la procedència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

2.3.2. Relacions sexuals

El 64 % de la gent jove ha tingut relacions sexuals completes, tot i que un 21 % no ha volgut contestar a aquesta pregunta i un 3 % diu que no ho sap. Per grups d'edat, el percentatge de joves que han tingut relacions sexuals completes s'incrementa fins als 25-29 anys,

però és inferior en el grup de 30-34 anys, en el qual un percentatge més alt no ha volgut respondre a aquesta pregunta. En el jovent de procedència estrangera, el percentatge més alt dels que no han tingut relacions sexuals és més alt per a les persones de dins la Unió Europea. Quant als que no han contestat, la xifra més elevada se situa en els joves de procedència estrangera de fora de la Unió Europea (taula 9.10). Per territoris, no s'observen diferències.

Taula 9.10. Relacions sexuals del jovent, per sexes, grups d'edat i procedències

		Relacions sexuals completes	Relacions sexuals no completes	No ha tingut relacions sexuals	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	60,3%	1,7%	11,2%	3,7%	23,1%
	Dona	67,1%	1,6%	9,5%	2,5%	19,3%
Grup d'edat	15-19 anys	43,5%	2,4%	31,5%	2,0%	20,4%
	20-24 anys	66,3%	2,4%	9,5%	2,1%	19,6%
	25-29 anys	76,8%	0,6%	3,7%	2,7%	16,2%
	30-34 anys	65,0%	1,4%	1,2%	5,0%	27,4%
Procedència	Espanyola	65,5%	1,5%	10,9%	2,4%	19,7%
	Estrangera: UE-27	63,0%	2,7%	10,6%	1,4%	22,3%
	Estrangera: no UE-27	55,2%	1,6%	7,4%	7,6%	28,1%
Total		63,7%	1,6%	10,4%	3,1%	21,2%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

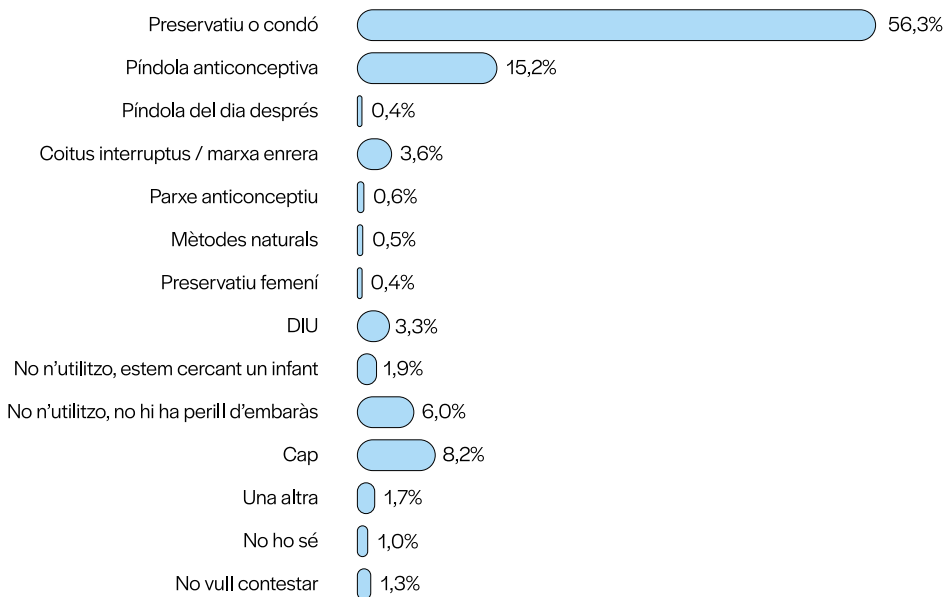
El 16 % de les al·lotes que han tingut relacions sexuals ha tingut algun embaràs no desitjat i el 12 % algun avortament. L'embaràs no desitjat és més freqüent en les al·lotes de 30 a 34 anys (24 %), i en les de procedència estrangera de la Unió Europea (26 %) i de fora d'Europa (24 %), mentre que no es detecten diferències per territoris.

Pel que fa als mètodes anticonceptius, un 56 % del jovent utilitza el preservatiu, que és el mètode més popular, seguit de la píndola anticonceptiva. Per sexes, les al·lotes afirmen utilitzar tant els mètodes que depenen només d'elles com la marxa enrere més que els homes, mentre que ells utilitzen més el preservatiu (gràfic 9.38). Però l'ús del preservatiu es redueix amb l'edat (gràfic 9.39): passa de ser utilitzat per set de cada deu joves d'entre 15 i 19 anys a només per un de cada dos d'entre 30 i 34 anys. El coitus interruptus, en canvi, s'incrementa amb l'edat com a sistema d'anticoncepció.

El jovent de procedència estrangera, de fora de la Unió Europea dels vint-i-set (UE-27), utilitza el preservatiu menys que el jovent de procedència espanyola o de la UE-27, però fan més ús de la píndola anticonceptiva que la resta (gràfic 9.40). El 52 % de les joves que han tingut relacions sexuals han emprat la píndola de l'endemà: l'ús d'aquesta píndola és més freqüent en el grup de 25 a 29 anys, mentre que no s'observen diferències ni per

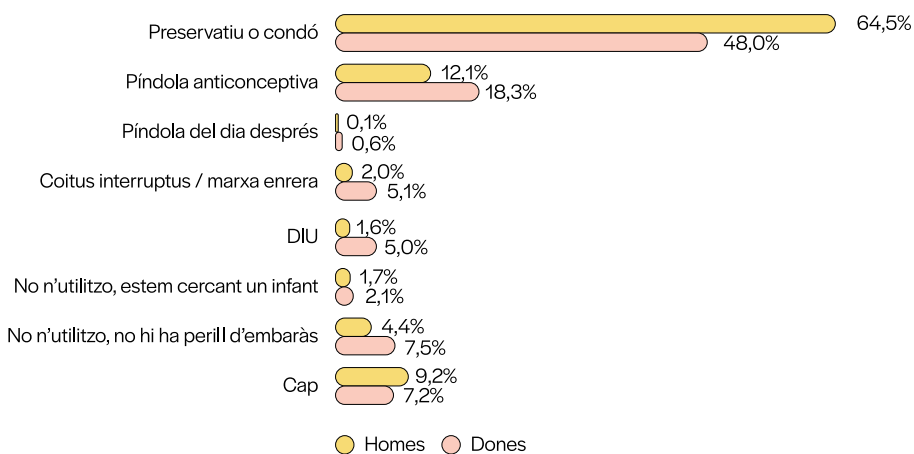
territoris ni per procedències. Del total de dones que han mantingut relacions sexuals, més del 80 % no han fet servir la píndola anticonceptiva durant el darrer any, mentre un 12 % l'han presa una vegada en els darrers dotze mesos.

Gràfic 9.38. Utilització de mètodes anticonceptius per part del jovent

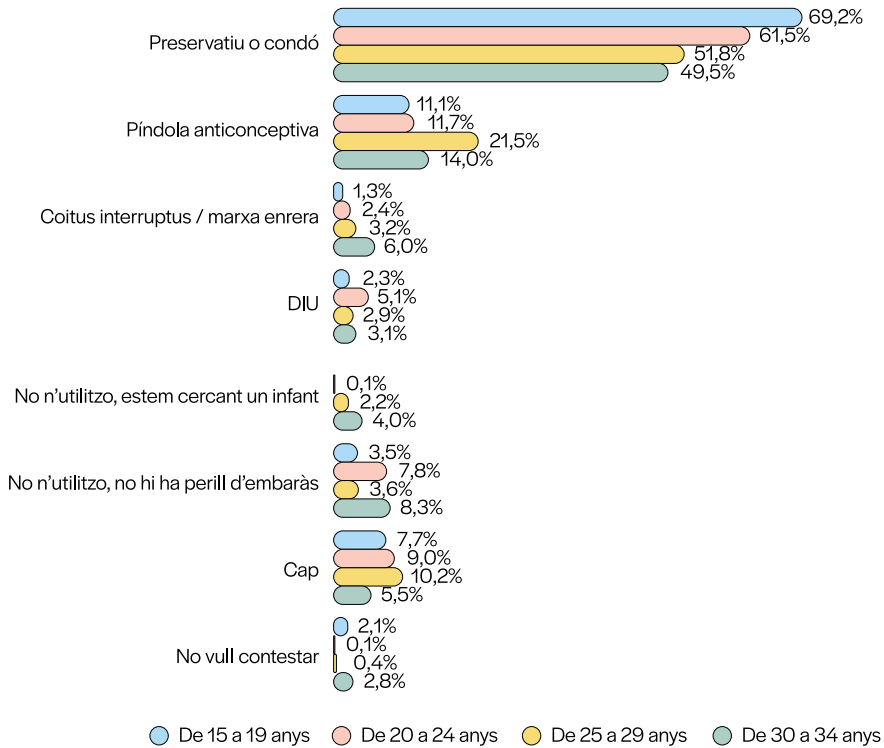
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.39. Principals mètodes anticonceptius utilitzats pel jovent, per sexes

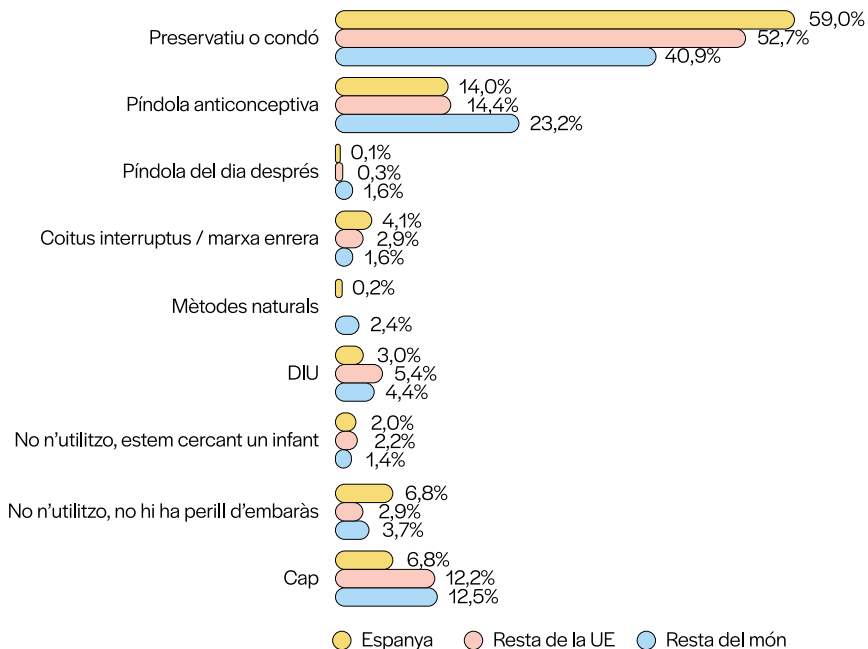
Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.40. Principals mètodes anticonceptius utilitzats pel jovent, per grups d'edat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.41. Principals mètodes anticonceptius utilitzats pel jovent, segons la procedència

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

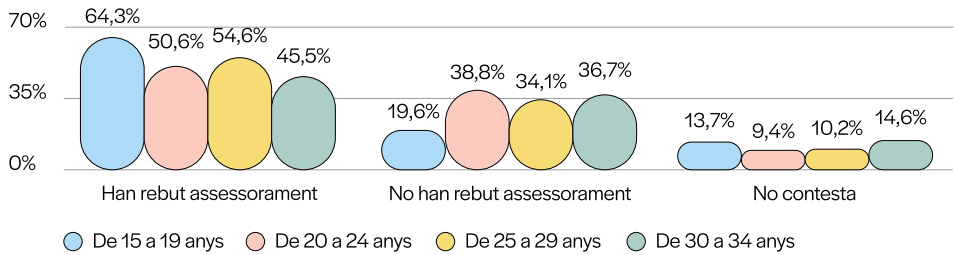
Per al total de joves, un de cada deu ha tingut relacions sexuals no desitjades. El percentatge en el cas de les dones és del 15,5 %, xifra que triplica la dels homes, que se situa en el 4,2 %. En el mateix sentit, el 8 % de les dones ha tingut relacions sexuals de les quals no estava gaire convençuda, mentre que aquest percentatge es redueix fins al 2 % en el cas dels homes. Per procedències, els i les joves de procedència espanyola són els que declaren haver tingut relacions sexuals no desitjades en un percentatge superior. No s'han detectat diferències ni per edats ni per territoris.

Taula 9.11. Relacions sexuals no desitjades per part del jovent, per sexes, grups d'edat i procedències

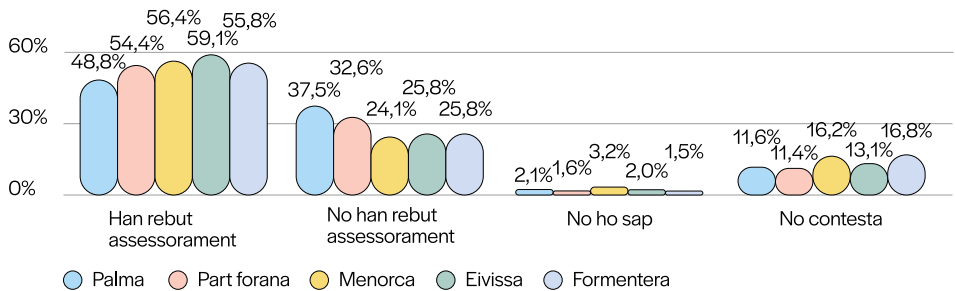
		He tingut relacions sexuals no desitjades	Volia tenir la relació sexual, però vaig fer coses sense estar-ne convençut o convençuda	No, no n'he tingudes	No ho sap	No contesta
Sexe	Home	4,2%	2,0%	80,4%	7,2%	6,2%
	Dona	15,5%	8,1%	73,0%	1,8%	1,6%
Grup d'edat	15-19 anys	10,3%	7,8%	72,8%	4,2%	4,2%
	20-24 anys	10,7%	4,9%	77,4%	2,5%	4,5%
	25-29 anys	7,3%	6,6%	79,3%	4,3%	2,5%
	30-34 anys	12,1%	2,6%	74,9%	6,1%	4,2%
Procedència	Espanyola	10,9%	6,4%	76,4%	3,4%	3,0%
	Estrangera: UE-27	7,4%	1,1%	83,0%	4,3%	4,3%
	Estrangera: no UE-27	6,9%	1,0%	73,1%	10,6%	8,5%
Total		10,0%	5,2%	76,5%	4,4%	3,8%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Un poc més de la meitat dels i de les joves (53 %) ha rebut assessorament en sexualitat. Per edats, el grup d'edat que va dels 15 als 19 anys i que ha rebut assessorament en sexualitat és del 64,3 %, enfront del grup de 30 a 34 anys, que està vint punts percentuals per davall (45,5 %). Per **sexes**, les dones n'han rebut més (56,3 %), així com el jovent eivissenc (59 %) i el de procedència espanyola (56 %).

Gràfic 9.42. Jovent que ha rebut assessorament en sexualitat, segons el grup d'edat

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Gràfic 9.43. Jovent que ha rebut assessorament en sexualitat, segons el territori

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

3

Discussió

El 68 % de les joves i el 72 % dels joves de les Illes Balears tenen una bona percepció de la seva salut. Aquests percentatges són inferiors als obtinguts en el Baròmetre de la FAD del 2017, d'àmbit estatal —que eren del 83 % per a les al·lotes i del 90 % en el cas dels al·lots—, però superiors als obtinguts en l'edició del 2021 —el 50 % i el 60 %, respectivament (Sanmartín et al., 2022). Aquest empitjorament de l'estat de salut de la joventut espanyola s'ha atribuït a la crisi sanitària ocasionada per la COVID-19 i a les mesures que es varen establir per frenar la pandèmia. En aquest context, s'observa una recuperació de l'estat de salut del jovent de les Illes Balears. No obstant això, el 49 % de les al·lotes i el 36 % dels al·lots han expressat malestar emocional, la qual cosa és una prova que la salut mental de la joventut s'ha ressentit amb la pandèmia.

Les al·lotes tenen una pitjor percepció de la seva salut i més malestar emocional que els al·lots, i han declarat haver anat més al psicòleg en els darrers dotze mesos i prendre medicaments per l'ansietat i la depressió en un percentatge superior. Crida l'atenció que gairebé la meitat de les joves de les Illes Balears té malestar emocional, i el 40 % no accepta

el seu cos o hi ha parts del seu cos que no li agraden. La pitjor salut i salut mental de les dones joves respecte dels homes s'observa també en altres enquestes de joventut (Vázquez et al., 2018) i es manté en l'edat adulta (MSCBS, 2018). Es tracta d'una desigualtat innecessària, injusta i evitable, és a dir, d'una iniquitat en salut vinculada al gènere. I sabem que hi ha marge de millora, ja que en algunes regions, com el País Basc, la diferència de percepció de salut entre dones i homes joves és molt petita: el 93 % dels joves, enfront del 90 % de les joves, consideren la seva salut bona o molt bona (Govern Basc, 2017).

Els i les joves de procedència estrangera de fora de la Unió Europea, per comparació amb els d'origen espanyol i els estrangers de dins Europa, tenen un estil de vida menys saludable (practiquen menys activitat física, consumeixen més sucre i aliments no processats, i també fan cinc o més consumicions d'alcohol) i tenen més conductes de risc (aposten més, tant en línia com de manera presencial, i utilitzen menys el preservatiu). A més, són els que en un nombre més alt no han volgut respondre a les preguntes relacionades amb la sexualitat.

Els i les joves de procedència espanyola han anat més al psicòleg que els de procedència estrangera, tot i que no tenen més malestar emocional. Altres estudis, en canvi, havien trobat un major malestar emocional en els joves autòctons, i suggerien que podria estar associat al fet que tenen més incerteses i més sentiment de solitud (Vázquez et al., 2018). Sembla necessari explorar l'accessibilitat de la joventut estrangera als recursos de salut mental.

Pel que fa al territori, els i les joves d'Eivissa i Formentera són els que tenen una millor percepció de salut, i els que estan més satisfets amb la seva vida, juntament amb els de Menorca. No s'han observat diferències entre les illes sobre el malestar emocional, la utilització de recursos de salut mental ni tampoc l'estil de vida. No obstant això, la gent jove de Mallorca, Menorca i Formentera beu alcohol de manera compulsiva en un percentatge més elevat, mentre que conduir després d'haver begut o anar en un cotxe conduït per algú que ha begut alcohol és més freqüent a Eivissa que a la resta d'illes. És necessari, doncs, continuar la sensibilització del jovent sobre els perills de consumir alcohol.

Menys de la meitat dels joves i de les joves de les Illes Balears segueixen les recomanacions d'activitat física diària de l'Organització Mundial de la Salut (Eina Salut). Per als joves fins als 17 anys, es recomana fer almenys una mitjana de seixanta minuts d'activitat física diària, principalment aeròbica, amb una intensitat de moderada a vigorosa al llarg de la setmana; incorporar activitats d'intensitat vigorosa i activitats d'enfortiment muscular almenys tres dies la setmana, i limitar el temps de les activitats sedentàries, especialment davant les pantalles. En canvi, a partir dels 18 anys, es recomana acumular al llarg de la setmana un mínim d'entre 150 i 300 minuts d'activitat física aeròbica d'intensitat moderada, o bé un mínim d'entre 75 i 150 minuts d'activitat física aeròbica d'intensitat vigorosa; fer activitats d'enfortiment muscular d'intensitat moderada o vigorosa dos dies o més a la setmana, i superar el temps recomanat setmanal d'activitat moderada i vigorosa per obtenir beneficis addicionals, a més de limitar també el temps dedicat a activitats sedentàries. Cada vegada hi ha més evidències sobre els beneficis de l'activitat física per a la salut física i mental i la importància d'incorporar-la a la vida quotidiana des de la infància, per tenir una vida més saludable, més llarga i millor (Merino i González, s. d.).

Finalment, destaca que una de cada quatre al·lotes ha tingut relacions sexuals no desitjades o de les quals no estava gaire convençuda. Els joves de procedència espanyola han declarat més d'aquestes pràctiques, cosa que no significa necessàriament que ocorrin més en aquest col·lectiu, ja que els joves de procedència estrangera han respost menys a aquesta pregunta, especialment els de fora de la Unió Europea.

Conclusions i reptes de futur: què poden fer les institucions per promoure la salut del jovent de les Illes Balears?

Globalment, la salut dels joves i de les joves de les Illes Balears es recupera de la pandèmia, tot i que la seva salut mental requereix més atenció de les institucions, i no tan sols de les sanitàries, ja que garantir l'accés a l'habitatge per permetre'n l'emancipació podria contribuir a millorar-la.

El jovent estranger de fora de la Unió Europea es troba en situació de desavantatge quant a la salut, per la qual cosa hauria de ser un grup prioritari en els programes i les accions de promoció de la salut en els centres educatius i fora. En tot cas, s'evidencia la necessitat d'estudiar aquest tema amb més profunditat, ja que no constitueixen un grup homogeni, de manera que barreres i dificultats que han d'afrontar probablement tampoc no ho són. Pel que fa als recursos de salut mental, s'observa que en fan una utilització major les persones joves autòctones, fet que mostra la necessitat d'explorar en profunditat l'accés als recursos de salut mental dels i de les joves estrangers.

La promoció de l'activitat física entre la joventut de les Illes Balears hauria de ser una prioritat per als ajuntaments, els consells insulars i el Govern de les Illes Balears. Es necessita una aliança entre les diferents institucions i sectors (esportiu, educatiu, de salut pública i sanitari) a fi de crear xarxes que ofereixin oportunitats per a tots i totes les joves per fer activitat física.

Per acabar, el jovent de les Illes Balears duu a terme pràctiques de risc, així com pràctiques sexuals no consentides, dades que mostren la necessitat de reforçar els programes i les accions d'educació sexual, en els centres educatius i fora d'aquests centres.

Referències bibliogràfiques

Dahlgren, D., i Whitehead, M. (2010). *Estrategias europeas para la lucha contra las desigualdades sociales en salud. Desarrollando el máximo potencial de salud para toda la población*. Ministeri de Salut i Política Social. <https://www.sanidad.gob.es/areas/promocionPrevencion/promoSaludEquidad/equidadYDesigualdad/docs/estrategiasDesigual.pdf>

Govern Basc (2017). *Juventud vasca 2016*. Departament d'Ocupació i Polítiques Socials. https://www.gazteaukera.euskadi.eus/contenidos/informacion/ovj_juventud_vasca/es_liburuak/adjuntos/euskadiko_gazteak_16_c.pdf

Govern de les Illes Balears (s. d.). *Eina Salut per a la Ciutadania. Vull moure'm més*. Conselleria de Salut i Consum. <https://einasalut.caib.es/ca/web/ciudadania-activa/quiero-moverme-mas>

López, M. A., Gabilondo, A., Codony, M., García-Forero, C., Vilagut, G., Castellví, P., Ferrer, M., i Alonso, J. (2012). Adaptation into Spanish of the Warnick-Edinburgh Mental Well-Being Scale (WEMWBS) and preliminary validation in a student sample. *Quality of Life Research*, 22 (5), 1099-1104.

Merino, B., i González, E. (coord.) (s. d.). *Actividad física y salud en la infancia y la adolescencia Guía para todas las personas que participan en su educación*. Ministeri de Sanitat i Consum; Ministeri d'Educació i Ciència. <https://www.sanidad.gob.es/areas/promocionPrevencion/actividadFisica/docs/ActividadFisicaSaludEspanol.pdf>

Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social (MSCBS) (2018). *Encuesta Nacional de Salud de España 2017*. MSCBS. <https://www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/encuestaNacional/encuesta2017.htm>

Organització Mundial de la Salut (OMS) (2004). *Promoción de la salud Mental*. Conceptos. Evidencia Emergente práctica. Informe compendiado. OMS. http://www.asmi.es/arc/doc/promocion_de_la_salud_mental.pdf

Organització Mundial de la Salut (OMS) (2014). *Documentos básicos* (48a ed). OMS. <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-sp.pdf>

Organització Mundial de la Salut (OMS) (2020). *Directrices de la OMS sobre actividad física y hábitos sedentarios: d'un vistazo*. OMS. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/337004/9789240014817-spa.pdf>

Organització Panamericana de Salut (OPS). (2017). *El enfoque Innov8 para examinar los programas nacionales de salud para que nadie se quede atrás*. Manual técnico. OPS. <https://iris.paho.org/handle/10665.2/34933>

Sanmartín, A., Ballesteros, J. C., Calderón, D., i Kuric, S. (2022). *Barómetro juvenil 2021. Salud y bienestar. Informe sintético de resultados*. Madrid: Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación FAD. DOI: 10.5281/zenodo.6340841.

Vázquez, M. F., Medina, L., i Blanco, M. (2018). 6. Gènere. Tendències de millora i resistències al canvi en la desigualtat entre dones i homes joves. A Direcció General de Joventut, *Enquesta a la joventut de catalunya 2017. Volum 2. Experiències juvenils i desigualtats socials* (p. 215-282). Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Satisfacció personal i expectatives de futur del jovent de les Illes Balears

Personalment satisfets, però preocupats per la situació del col·lectiu

Assumpta Mas Liñares

1

Introducció

Un cop fet el recorregut pels principals àmbits que ocupen, preocupen i configuren les trajectòries vitals de les persones joves —educació; ocupació; emancipació residencial; oci i Internet; cultura i llengua; cohesió social; participació i política; salut, sexualitat i estils de vida—, es volia tancar la consulta preguntant pel grau de satisfacció amb la situació personal, la percepció sobre la situació del col·lectiu jove en general i les expectatives de futur. Així, doncs, les tres darreres preguntes del qüestionari de l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears es destinen a esbrinar l'autopercepció respecte del grau de satisfacció amb la vida i les perspectives de futur en relació amb els progenitors, tenint present que aquesta època del cicle vital és decisòria en la formació d'expectatives i preferències (IJE2020, 96).

Les dades obtingudes amb l'Enquesta ofereixen informació sobre la disposició o propensió del jovent a veure i jutjar les coses sota aspectes més o menys favorables —el pessimisme, naturalment, se centraria en els aspectes menys favorables, d'acord amb la definició que la segona edició del Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), fa del terme. Els joves i les joves tenen una percepció optimista o pessimista de la seva vida?, i del seu futur? No podem oblidar, emperò, que la visió que algú té no es pot deslligar del context, dels aspectes estructurals i conjunturals que marquen i configuren l'agenda pròpia, i que s'han tractat en els capítols anteriors d'aquest informe.

2

Grau de satisfacció amb la vida

Per valorar el grau de satisfacció general, l'Enquesta demana a la joventut que se situï en una escala entre 0 i 10, en què 0 vol dir «molt insatisfet o insatisfeta» i 10 significa «molt satisfet o satisfeta». La puntuació mitjana se situa en un 7,2, fet que ens permet afirmar que la gent jove es mostra moderadament satisfeta amb la seva vida —entenem per «insatisfets» els que responen amb puntuacions entre 0 i 4; «poc satisfets», entre 5 i 6; «satisfets», entre 7 i 8, i «molt satisfets», entre 9 i 10. Si bé no s'observen diferències significatives segons el sexe (taula 10.1), sí que n'hi ha per grups d'edat: el jovent d'entre 25 i 29 anys és el que menys satisfet es mostra, grup en què més d'un de cada deu es declara insatisfet i en

què trobam puntuacions entre 7 i 10 amb menys freqüència (59,6%). Per contra, el grup dels joves més grans (30-34 anys) són, amb molta diferència, els que estan més satisfets: gairebé tres de cada deu respon que està molt satisfet amb la seva vida (28,9%), diferència que és vuit punts superior per comparació als que tenen entre 20 i 24 anys.

Tot i que les persones joves es mostren moderadament satisfetes en general, tal com hem comentat, entre els 20 i els 29 anys —edats en què es prenen moltes decisions que marquen la trajectòria personal i que configuren la transició a l'edat adulta— és quan hi ha un grau inferior de satisfacció amb la vida.

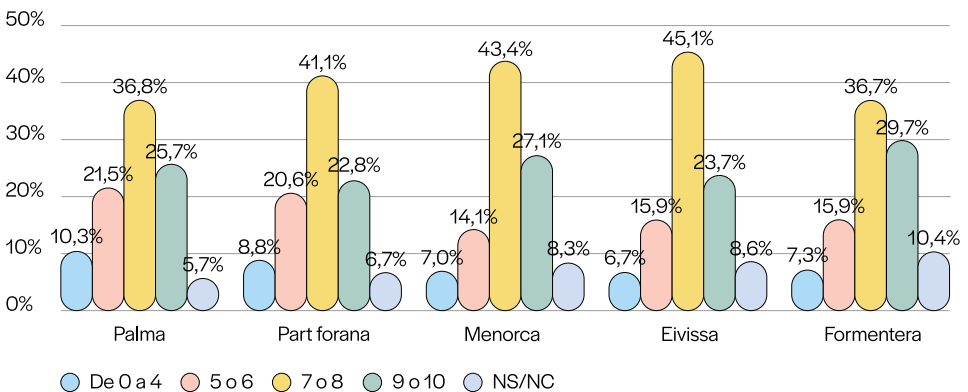
Taula 10.1. Valoració de la satisfacció amb la vida (0 és «molt insatisfet o insatisfeta», i 10, «molt satisfet o satisfeta»)

	Home	Dona	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys
0 a 4	9,0%	8,9%	8,9%	8,6%	11,0%	7,5%
5 o 6	18,8%	20,7%	19,1%	23,9%	23,1%	14,3%
7 o 8	38,7%	41,5%	42,6%	44,4%	36,4%	38,4%
9 o 10	25,5%	23,4%	23,4%	20,7%	23,2%	28,9%
Ns / Nc	8,0%	5,5%	6,1%	2,4%	6,2%	10,8%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mitjana valoració	7,2	7,2	7,2	7,1	7	7,5

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Les joves menorquines i els joves menorquins són els que manifesten estar més satisfets: el 70% se situen entre el 7 i el 10 quant al grau de satisfacció, seguits dels eivissencs (68,8%), mentre que els joves mallorquins, tant de Palma (62,5%) com de la part forana (63,9%), són els que es mostren més insatisfets. Cal ressenyar que tres de cada deu joves de Formentera afirmen estar molt satisfets amb la seva vida.

Gràfic 10.1. Grau de satisfacció amb la vida per lloc de residència (0 és «molt insatisfet o insatisfeta», i 10, «molt satisfet o satisfeta»)

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Atesa la importància que representen els aspectes sociodemogràfics, a banda del gènere i la ubicació geogràfica, també hem analitzat com afecten en el grau de satisfacció personal del jovent el nivell d'estudis assolit, l'estat d'emancipació residencial i la procedència.

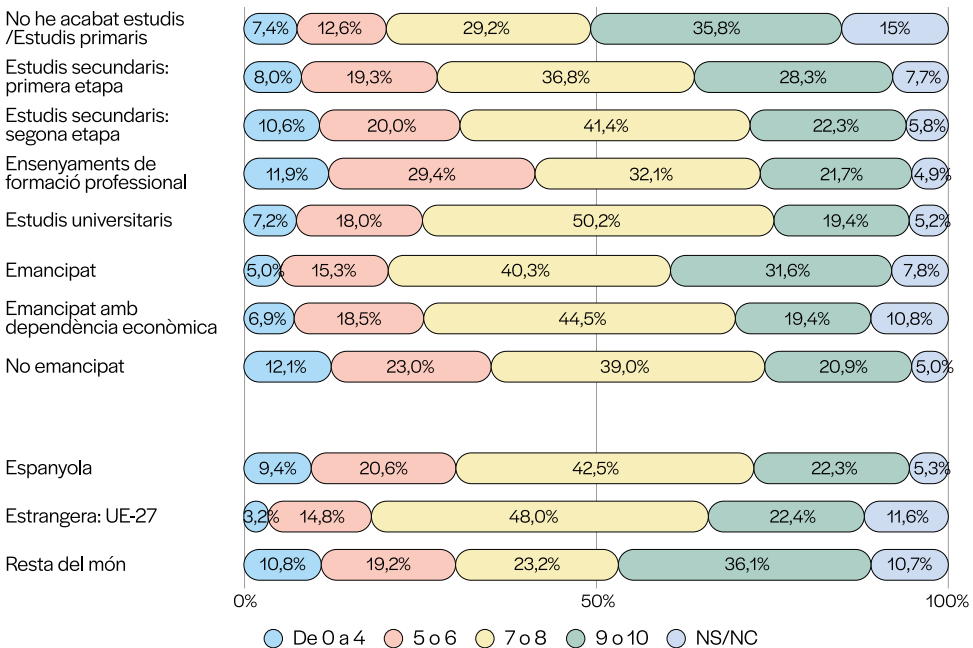
El creuament de variables ens mostra que les persones joves que amb més freqüència (35,8 %) es declaren molt satisfetes (puntuacions entre 9 i 10 en una escala de 0 a 10, en què el 0 significa «molt insatisfeta», i el 10, «molt satisfeta») són les que o bé no han acabat els estudis primaris o bé les que tenen aquests estudis com a nivell més alt finalitzat. El percentatge de joves que s'ubiquen en les puntuacions de més satisfacció decreix a mesura que augmenta el nivell d'estudis acabat, de manera que només arriben a considerar-se molt satisfets el 19,4 % del jovent amb estudis universitaris (gràfic 10.2).

Mentre que un de cada dos joves amb estudis universitaris es declara satisfet, s'observa com el jovent amb estudis de formació professional s'ubica en els graus més baixos de satisfacció: un de cada deu està insatisfet, i tres de cada deu només es puntuen entre el 5 i el 6, amb un 6,8 de mitjana, quatre dècimes per sota de la mitjana del col·lectiu jove, que és de 7,2.

Si posem el focus en el grau d'emancipació, clarament el jovent emancipat és el que declara estar més satisfet, i el no emancipat, el més insatisfet, tal com recull el gràfic 10.2.

Per lloc de procedència, el jovent de fora de la Unió Europea (UE-27) és el que se sent més satisfet (36,1%), però també el que té un percentatge més alt de persones que se senten insatisfetes (10,8%), enfront del 9,4 % dels de procedència espanyola i només el 3,2 amb origen de la UE-27. Aquests dos darrers grups se situen majoritàriament en puntuacions que expressen satisfacció.

Gràfic 10.2. Valoració de la satisfacció amb la vida, per nivells màxims d'estudis finalitzats, graus d'emancipació i procedències (0 és «molt insatisfet o insatisfeta», i 10, «molt satisfet o satisfeta»)

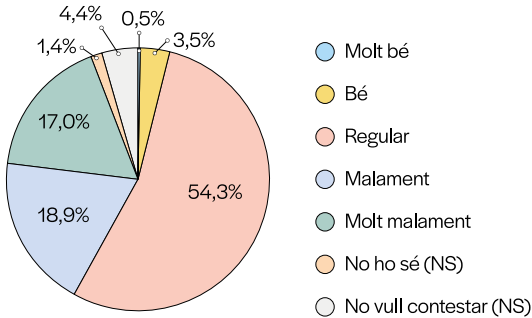

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Percepció de la situació actual de les persones joves

Si canviem el focus individual sobre el grau de satisfacció amb la vida pròpia a la visió de la situació del col·lectiu juvenil en l'actualitat, l'optimisme moderat desapareix. Només el 4 % del jovent qualifica la situació de les persones joves amb les opcions «molt bé» o «bé», mentre que el 36 % veu la situació «malament» o «molt malament» (gràfic 10.3).

Gràfic 10.3. Percepció de la situació actual de les persones joves

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

El percentatge d'homes joves que valoren la situació com a bona o molt bona és superior al de les dones joves (4,9 % i 3,3 %, tot i que els percentatges són molt baixos en ambdós casos). El 41,6 % del jovent d'entre 25 i 29 anys valora la situació com a «malament» o «molt malament», seguits dels joves d'entre 30 i 34 anys (40,3 %), mentre que entre els 15 i 19 anys només el 22,7 % donen aquestes opcions de resposta (taula 10.2).

D'acord amb les dades, sembla que, amb l'assumpció de responsabilitats, les necessitats i les experiències de trànsit a l'edat adulta comporten visions més negatives sobre la situació en què es troben les persones joves.

Observant les respostes segons el territori, crida l'atenció que a Formentera, on més jovent (29,7 %) se sent més satisfet amb la vida (gràfic 10.1), un nombre superior (37 %) té una visió negativa quant a la situació que viu el col·lectiu (taula 10.2).

Taula 10.2. Percepció de la situació de les persones joves, per sexes, edats i territoris

	Home	Dona	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys
Molt bé	0,4%	0,7%	0,1%	0,6%	0,4%	1,0%
Bé	4,5%	2,6%	4,4%	3,8%	3,4%	2,8%
Regular	50,9%	57,7%	66,2%	56,8%	49,4%	48,3%
Malament	17,3%	20,4%	14,5%	19,6%	20,1%	20,4%
Molt malament	19,6%	14,3%	8,2%	16,2%	21,5%	19,9%
No ho sé	1,6%	1,2%	2,3%	1,4%	1,1%	0,9%
No vull contestar	5,7%	3,0%	4,4%	1,5%	4,2%	6,7%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Palma	Part forana	Menorca	Eivissa	Formentera
Molt bé	1,0%	0,3%	0,5%	0,0%	0,0%
Bé	4,8%	2,5%	3,6%	2,8%	4,0%
Regular	50,5%	55,9%	55,4%	59,9%	54,2%
Malament	18,9%	19,0%	19,6%	17,6%	21,6%
Molt malament	18,0%	17,8%	12,0%	14,5%	15,4%
No ho sé	2,2%	0,4%	2,2%	1,4%	2,1%
No vull contestar	4,5%	4,1%	6,6%	3,7%	2,7%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

4

Expectatives de futur

Fins fa no gaire temps, la idea de progrés anava associada a la idea de millora en tots els àmbits. Des de la perspectiva de la qualitat de vida, les generacions joves aspiraven o aspiren a viure igual o millor que els seus progenitors i, alhora, aquests volen una vida millor per als seus fills i filles.

A banda de plantejaments ideològics, és indubtable que caldria definir —tot i no ens hi poséssim d'acord— què entenem per «progrés» i què es considera «millora», aplicable a tothom igualment, a qualsevol indret i en qualsevol moment històric. Tanmateix, sense entrar en debat, hem d'estar d'acord que el context social és fonamental. A més, les diferents societats han anat pactant i establint mínims de qualitat de vida, que es recullen i s'articulen en diferents textos normatius, amb les constitucions com a principals marcs de referència, en què, entre d'altres, s'estableixen drets i deures de la ciutadania.

Recordem la teoria política del contracte social, que ens remunta a la història de la filosofia i, en especial, al tractat de Jean-Jacques Rousseau. Com recull la Viquipèdia, aquesta teoria postula que, «per viure en societat, els éssers humans acorden un contracte social

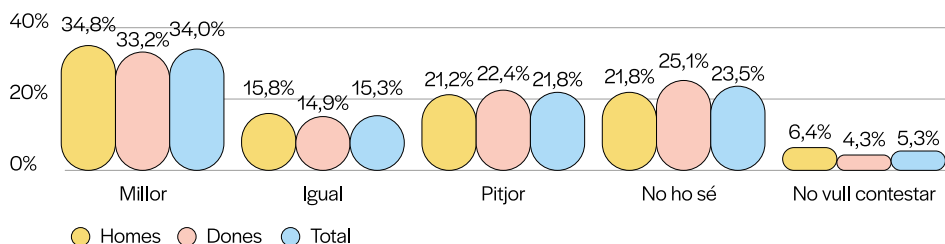
implícit, que els atorga certs drets a canvi d'abandonar la llibertat de la qual disposarien en estat de naturalesa» («contracte social», 2024). Així les coses, podem emmarcar el contracte intergeneracional com un tipus de contracte social entre generacions.

Com assenyalen Feixa i Sendra, en la major part de les societats les persones adultes tenen cura dels menors fins que les primeres necessiten ser cuidades pels segons. Amb la creació als països occidentals de l'estat de benestar després de la Segona Guerra Mundial, són els poders públics els que assumeixen part d'aquestes cures a través dels impostos i del sistema públic de pensions. Ara bé, «el desmantellament desigual de l'estat del benestar impulsat pel neoliberalisme, sobretot arran de la caiguda del mur de Berlín, de la crisi financera del 2008, i de la fi del bonus demogràfic amb el procés d'envelliment de la població, ha posat en crisi aquest sistema de solidaritat intergeneracional, fent subsidiaris el jovent i la gent gran» (Feixa i Sendra, 2021). Quan es percep que s'ha trencat el contracte intergeneracional, perquè el present de les persones joves és precari i el futur és molt incert, cal plantejar-se la necessitat d'abordar un nou pacte intergeneracional. D'acord amb la Càtedra RelGeneration i el Consell de la Joventut de Barcelona (2021): «Si no es disposa d'un present sòlid on les joves tinguin garanties de viure una vida digna i de ser participants en la presa de decisions, estem hipotecant el futur, no només d'una generació, sinó del conjunt de la ciutadania».

Sense entrar a analitzar la mobilitat intergeneracional basada en la comparació de la posició dels pares i mares (posició de partida o «d'origen») amb la posició dels fills i filles en el moment de l'entrevista (posició d'arribada o «de destí») (JE2023, 97), l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears destina la darrera pregunta del qüestionari a preguntar als i les joves si creuen que la seva vida, en un futur, serà millor que la dels progenitors o tutors. Les respostes (taula 10.3) ens informen de l'autopercepció sobre la possibilitat de mobilitat intergeneracional: és de mobilitat ascendent per als qui responen que creuen que viuran millor que els progenitors, d'immobilitat per als que pensen que viuran igual, i de mobilitat descendent per als qui creuen que en el futur viuran pitjor que a la llar d'origen.

Tot i que només el 21,8 % del jovent pensa que el seu futur serà pitjor que el dels seus progenitors, el fet que el 23,5 % respongui que no ho sap i que el 5,3 % no vulgui contestar equilibra la balança amb els que tenen visions optimistes (el 50,6 % enfront del 49,3 % d'optimistes), tenint en compte que el 34 % del jovent creu que la seva vida en el futur serà millor que la dels seus progenitors i el 15,3 % que pensa que serà igual. Cal recordar, emperò, que aquest equilibri es dona en el moment del cicle vital en què hom construeix el seu projecte de vida, i que el pessimisme i la frustració no són els millors companys de camí (gràfic 10.4).

Gràfic 10.4. Creença en un futur millor que el dels progenitors o tutors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

D'altra banda, es posa de manifest que la incertesa està molt present en les respostes del jovent. Una de cada quatre al·lotes respon que no sap si viurà millor, igual o pitjor que el seu pare i la seva mare. El grup dels més joves (de 15 a 19 anys, seguits del grup de 20 a 24 anys) són els més optimistes, però també els més insegurs. En correlació, el pessimisme creix amb l'edat. Així, el grup d'entre 20 i 24 anys duplica en percentatge (21,5%) el grup de 15 a 19 anys (10,4%) en la creença que viuran pitjor que a la llar d'origen, i els percentatges se situen en el 27,2% per al jovent de 25 a 29 anys i en el 25,5% per al de 30 a 34 anys, cosa que significa que més d'un de cada quatre joves illencs d'entre 25 i 34 anys creuen que viuran pitjor que els pares, mares o tutors. I és principalment en aquestes cohorts d'edat, dels 25 als 34 anys, quan més augmenta l'autonomia de les persones joves i quan majoritàriament es deixa de ser dependent dels progenitors o tutors (econòmicament, residencialment i emocionalment), quan més joves creuen que experimentaran una mobilitat intergeneracional descendent.

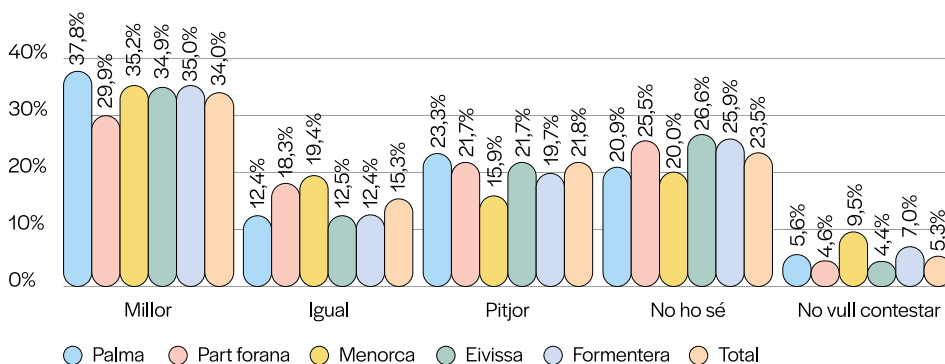
Taula 10.3. Creença en la mobilitat intergeneracional, per sexes i grups d'edat

	Home	Dona	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys
Millor	34,8%	33,2%	43,1%	37,4%	27,4%	30,7%
Igual	15,8%	14,9%	15,3%	15,9%	15,7%	14,7%
Pitjor	21,2%	22,4%	10,4%	21,5%	27,2%	25,5%
No ho sé	21,8%	25,1%	26,2%	22,6%	24,3%	21,4%
No vull contestar	6,4%	4,3%	5,0%	2,5%	5,4%	7,7%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per territoris, a Palma trobam el nombre més alt de joves optimistes, ja que quasi el 38% pensa que viurà millor que els seus progenitors. A Menorca més de la meitat del jovent pensa que viurà millor (35,2%) o igual (19,4%) que a la llar d'origen, mentre que a Eivissa, Formentera i la part forana és on hi ha més incertesa (gràfic 10.5).

Gràfic 10.5. Creença en un futur millor que el dels progenitors, per territoris

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

Per tenir una visió més detallada en relació amb la mobilitat social i l'autopercepció que té la gent jove, es recomana llegir el capítol 7 de l'Enquesta, dedicat a cohesió social i en què es tracten les desigualtats en la qualitat de vida del jovent comparant les condicions materials actuals de les persones joves emancipades amb les de la llar d'origen.

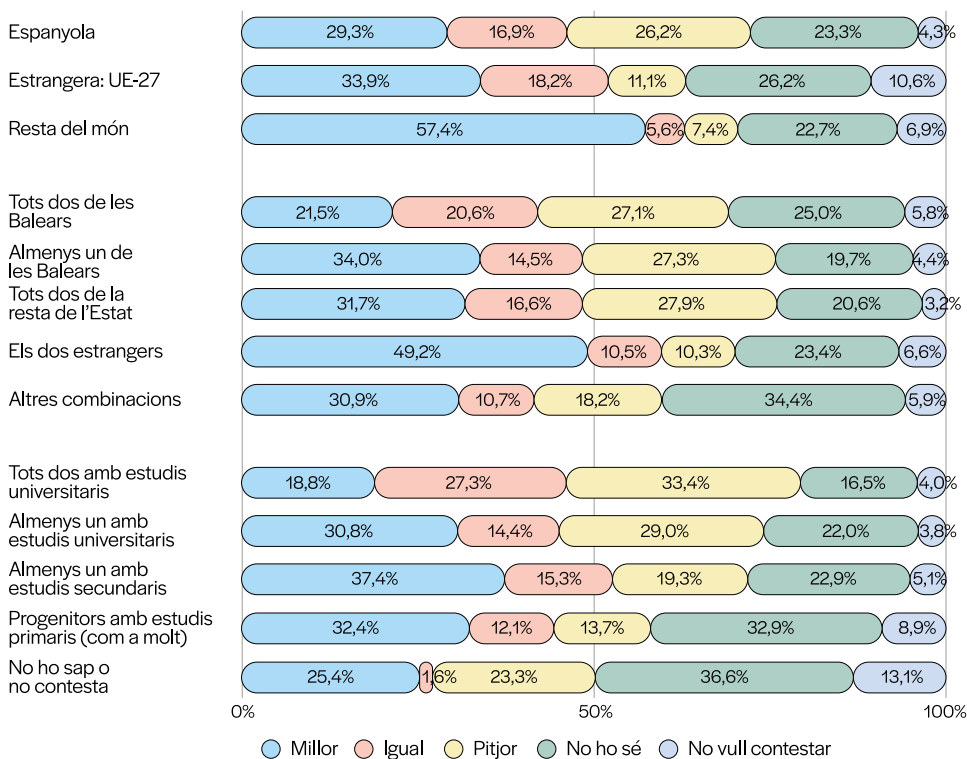
Tanca aquest apartat l'anàlisi sobre com la procedència de la persona jove, la procedència dels progenitors i el nivell d'estudis d'aquests afecten les expectatives de futur (vegeu gràfic 10.6).

Quasi sis de cada deu joves (57,4 %) procedents de fora de la Unió Europea creuen que el seu futur serà millor que el dels progenitors. Podem suposar, doncs, que el projecte migratori viscut, sigui propi sigui dels progenitors, ha millorat les seves expectatives de qualitat de vida. També és la resposta amb més percentatge (33,9 %) entre el jovent estranger procedent de la UE-27 i entre el jovent de procedència espanyola (29,3 %), però en aquests darrers també hi ha el nombre més elevat de joves que veuen el futur amb pessimisme (26,2 %). Finalment, cal assenyalar que més de dos joves de cada deu es mostren insegurs davant el futur, independentment del lloc de procedència.

Si prenem ara en consideració la procedència dels progenitors per analitzar les expectatives de futur del jovent, tornam a observar que un de cada dos joves amb progenitors estrangers opina que el seu futur serà millor que el dels seus pares, mares o tutors. Per contra, a l'altre costat de la balança es troben els i les joves amb ambdós progenitors de les Balears, entre els quals només el 21,5 % pensa que en el futur viurà millor que a la llar d'origen; el 20,6 %, igual; el 27,1 %, pitjor, i el 25 % veu el futur incert.

El 33,4 % del jovent amb progenitors amb nivell d'estudis universitaris creu que la seva mobilitat intergeneracional serà descendent, mentre que un 27,3 % considera que viurà igual que els progenitors. Un 37,4 % dels i les joves amb almenys un progenitor amb estudis secundaris i un 32,4 % del jovent amb progenitors amb estudis primaris com a màxim pensen que viuran millor. La incertesa, però, està molt present, sobretot en la gent jove que no sap o no contesta quin és el nivell d'estudis dels progenitors o bé el que té un nivell d'estudis que s'identifica, com a molt, amb els primaris.

Gràfic 10.6. Creença en un futur millor que el dels progenitors, per procedència de la persona jove, procedència dels progenitors i nivell d'estudis dels progenitors

Font: Enquesta a la joventut de les Illes Balears 2022 (IBJOVE).

5

Conclusions

La joventut de les Illes Balears es mostra moderadament satisfeta amb la seva vida, amb una puntuació de 7,2 sobre 10. Ara bé, s'observa com els trets sociodemogràfics afecten el grau de satisfacció. En relació amb l'edat, es detecta que el jove més adult (entre 30 i 34 anys) és el que es mostra amb més freqüència més satisfet i, en canvi, el que té entre 25 i 29 anys és el més insatisfet. Cal tenir en compte que l'edat marca el procés vital de la persona: mentre que els més adolescents estan a l'inici de l'assumpció de responsabilitats i la presa de decisions, els joves adults d'entre 30 i 34 anys tenen més configurat el seu estatus adult, un cop han finalitzat —encara que no tots ni amb les mateixes oportunitats— diferents transicions a l'edat adulta —encara que no totes ni amb les mateixes condicions—: acabament dels estudis reglats, inserció al món laboral, independència econòmica, emparellament, emancipació residencial, creació d'una llar pròpia...

El territori també representa un paper important en el grau de satisfacció personal. Així, es mostren molts satisfets tres de cada deu joves de Formentera, tot i que es revela que són els menorquins i els eivissencs els que estan satisfets amb més freqüència. En canvi, a Mallorca es troba el jovent més insatisfet.

Els i les joves que tenen els estudis primaris com a nivell d'estudis més alt finalitzat són els més satisfets. Ara bé, cal, novament, pensar que moltes d'aquestes persones es troben en les franges d'edat més joves. Mentre que la meitat del jovent amb estudis universitaris es mostra satisfet i dos de cada deu, molt satisfet, per contra, el jovent amb estudis de formació professional mostra un grau de satisfacció inferior a la mitjana del col·lectiu.

El grau de satisfacció del jovent atenent-ne la procedència ens mostra com el de fora de la Unió Europea (UE-27) és el que sent més satisfacció (36,1%), però també el que se sent insatisfet en un percentatge més alt (10,8%). En aquests casos, seria molt interessant poder analitzar les característiques sociodemogràfiques de partida i les actuals per poder extreure'n hipòtesis.

No es pot establir un perfil concret de jove balear satisfet, ja que són molts els factors que hi intervenen, però un primer esbrossament podria dir que el perfil del jove balear més satisfet respon al d'un home jove adolescent i, per tant, que es troba a l'inici del procés d'assumpció d'autonomia personal, o bé al d'un jove emancipat amb estudis universitaris i que, per tant, té autonomia econòmica (amb suport o no), residencial i un nivell d'estudis superiors.

El grau d'optimisme que tenen les persones joves il·lenques respecte de la seva vida xoca amb la percepció de la situació actual del col·lectiu. El 87,8% dels homes joves i el 92,4% de les dones joves qualifica la situació actual de la joventut de «regular», «dolenta» o «molt dolenta», i només la valoren com a «molt bona» o «bona» cinc de cada cent allots i tres de cada cent allotes.

Pel que fa a les expectatives de futur, trobam un repartiment equilibrat entre joves optimistes i pessimistes. L'optimisme el detectam més sovint en els homes joves i els de menys edat. Per territoris, a Mallorca localitzam el jovent més optimista i el més pessimista: el primer, a Palma, i el segon, a la part forana. Tot i aquestes dades, emperò, podem considerar que la incertesa és el resultat més destacable, ja que al voltant d'un de cada quatre joves no pot, no sap o no s'atreveix a fer un pronòstic de com serà el seu futur en relació amb el dels seus progenitors.

Davant, doncs, d'un jovent moderadament satisfet amb la vida a nivell individual, però pessimista en relació amb la situació actual del col·lectiu i amb un nivell d'incertesa sobre el futur important, sembla fonamental la participació dels i les joves en les polítiques que els afecten. Cal obrir espais de diàleg en què participin els diferents agents que intervenen en les polítiques de joventut —joves, professionals, polítics, investigadors— i en què es treballin les necessitats, els interessos i les demandes de les persones joves. I cal avançar cap a un pacte intergeneracional sostenible per a tothom.

Referències bibliogràfiques

Càtedra Re|Generation i Consell de la Joventut de Barcelona (2021). Joves en lluita per la justícia social. Introducció. *Revista IDEES*, 53 (Youth Act! Envers un nou pacte intergeneracional). <https://revistaidees.cat/joves-en-lluita-per-la-justicia-global>

Contracte social (8 de març de 2024). *Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure*. https://ca.wikipedia.org/wiki/Contracte_social

Feixa, C., i Sendra, G. (2021). Per un nou contracte intergeneracional. Conclusions. *Revista IDEES*, 53 (Youth Act! Envers un nou pacte intergeneracional). <https://revistaidees.cat/per-un-nou-contracte-intergeneracional>

Institut de la Joventut (Injuve). *Informe Juventud en España 2020* (IJE2020). Injuve. https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2021/11/informe_juventud_espana_2020_0_1_wdb_v1.pdf

Institut d'Estudis Catalans (2007-). *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC, 2a ed.). Edicions 62; Enciclopèdia Catalana.

Sanmartín, A., Kuric, S., López, C., i Calderón, D. (2021). *Pacto Intergeneracional europeo. Marco español de consultas ciudadanas sobre el futuro de Europa*. Centro Reina Sofía, Fundación de Ayuda contra la Drogadicción. <https://www.centroreinasofia.org/download/11242>

FITXA TÈCNICA

La població objecte d'estudi són les persones joves de 15 a 34 anys d'edat que constaven com a residents a les Illes Balears l'any 2022. Amb relació a la composició de la mostra, s'ha extret del marc d'habitatges construït a partir de la informació del Padró municipal d'habitants, prenent com a data de referència el dia 1 de gener de 2022. El disseny mostral probabilístic que s'ha fet distribueix per territori el nombre d'enquestes que s'havien de fer de la manera següent:

Territori	Nombre enquestes
Palma	800
Part forana	700
Menorca	500
Eivissa	500
Formentera	500
TOTAL	3.000

Per a la construcció dels estrats mostrals s'han tingut en compte els aspectes següents:

Territori

- Palma
- Part forana
- Menorca
- Eivissa
- Formentera

Mida del municipi de residència

- Menys de 5.000 residents
- De 5.001 a 10.000 residents
- De 10.001 a 20.000 residents
- Més de 20.000 residents

Sexe

- Dona
- Home

Grups d'edat quinquennals

- De 15 a 19 anys
- De 20 a 24 anys
- De 25 a 29 anys
- De 30 a 34 anys

Nacionalitat

- Espanyola
- Estrangera

La mostra s'ha dissenyat per a 3.000 enquestes, segons la disponibilitat d'uns recursos determinats i atenent la representativitat territorial per a les quatre illes. Així, amb la construcció dels estrats, es pretén arribar a una representativitat millor de la població donada una determinada mostra i amb les característiques observables inicialment. Per a cadascuna de les 3.000 enquestes que s'havien de fer es varen establir tres joves com a suplents, amb un ordre predeterminat, extret de manera aleatòria. És important esmentar que estava previst que només s'utilitzaria la mostra suplent si, efectivament, la persona titular rebutjava ser enquestada o era impossible de localitzar.

La mostra s'ha extret amb el mètode de mostreig aleatori estratificat (amb els estrats esmentats anteriorment), amb afixació proporcional. Per tant, els joves de 15 a 34 anys de la població que es classifiquen en un determinat estrat tenen exactament les mateixes probabilitats de formar part de la mostra. El fet que el territori de Formentera disposi de més mostra en termes relatius que la resta dels territoris respon principalment a les dues qüestions que s'exposen a continuació.

L'objectiu a l'hora de publicar els resultats és fer-ho per a tots els territoris (Palma, part forana, Menorca, Eivissa i Formentera), tal com s'estableix en el conveni de col·laboració entre l'Institut Balear de la Joventut (IBJOVE) i l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), i també en el conveni entre l'IBJOVE i el Consell Insular de Mallorca, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera. Formentera té la població objectiu més petita dels cinc territoris (es pot comprovar en el quadre de distribució que s'ofereix més a baix).

El fet que Formentera és una subpoblació més petita que la resta de territoris condiciona que el nombre d'enquestes que s'hi hagin de fer sigui més alt, en termes relatius, a la seva població objectiu, per tal de caracteritzar-la mitjançant la mostra recollida. Per exemple, si s'hi aplicàs la mateixa fracció de mostra que a Menorca, només es recollirien 66 enquestes a Formentera. Si, a més, afegim que per publicar s'ha de disposar d'una mostra suficient (amb un mínim que podria ser 30 enquestes) i representativa, això condiciona que a Formentera es destini un nombre més alt d'enquestes en termes relatius que en altres territoris.

Distribució de la població de joves de 15 a 34 anys per grups d'edat Dades del Padró municipal en data 1 de gener de 2022

	Total de joves	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Total
Palma	101.906	21,2 %	22,8 %	26,7 %	29,3 %	100 %
Part forana	112.563	23,6 %	22,9 %	24,9 %	28,6 %	100 %
Menorca	22.049	23,2 %	24,3 %	25,5 %	27,0 %	100 %
Eivissa	36.958	18,5 %	19,2 %	26,8 %	35,5 %	100 %
Formentera	2.755	15,6 %	19,3 %	28,1 %	37,1 %	100 %
Illes Balears	276.231	21,9 %	22,5 %	25,9 %	29,7 %	100 %

Tècnica de recollida d'informació

Per fer el treball de camp es va utilitzar un qüestionari estructurat amb una part obligatòria i una de voluntària, amb una durada mitjana propera als quaranta-cinc minuts. La part

obligatòria incloïa, a banda d'unes primeres preguntes de context, qüestions referents als temes següents:

- Educació i formació
- Ocupació
- Emancipació i habitatge
- Oci i internet
- Cultura i llengua
- Cohesió social

D'acord amb la normativa de referència (Llei 3/2002, de 17 de maig, d'estadística de les Illes Balears; Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades; Llei orgànica 2/2018, de 5 de setembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals), hi ha temàtiques que han de ser de resposta voluntària. Així doncs, la part voluntària del qüestionari, que cal assenyalar que varen respondre més del 90 % de les persones enquestades, incloïa qüestions referents als temes següents:

- Participació i política
- Salut, sexualitat i estils de vida
- Satisfacció general i expectatives de futur

El treball de camp es va iniciar el 22 de juliol del 2022 i va finalitzar el 30 de gener de 2023. Tot i que inicialment el treball de camp es va concebre com una enquesta multicanal, CAWI (autoadministrada) i CATI (telefònica), només començar els primers contactes ja es va fer palès que determinades singularitats dels joves empadronats a les Illes Balears dificultarien un treball d'aquest tipus. Així, es va constatar que hi havia un percentatge important de joves impossibles de localitzar.

Per tal d'assegurar que no hi havia opció d'entrevistar aquests joves, es va decidir iniciar una recerca presencial, a fi de verificar si seguien residint al domicili on constaven empadronats o no. Es va constatar que molts joves (en general, a totes les Illes Balears, però especialment en determinats territoris com Eivissa i Formentera) no vivien en el domicili indicat i en molts casos els mateixos veïns dels immobles certificaven que feia molt temps que no hi residien. Aquestes persones joves, en bona part nascudes fora de les Illes Balears (estrangers o d'altres zones de l'Estat), possiblement en algun moment varen venir a treballar a les Illes Balears i s'hi varen empadronar per aconseguir els avantatges inherents a la formalització de la residència (sobretot en el transport), però actualment ja se n'han anat o s'han traslladat a un altre indret.

Aquesta circumstància va fer que, tots i els esforços fets per intentar localitzar els joves seleccionats, va ser impossible completar la mostra dissenyada inicialment. S'ha de tenir en compte que, per exemple, a Formentera s'havien de fer 500 enquestes sobre una població empadronada de 15 a 34 anys de tan sols 2.882 persones; és a dir, s'havia d'entrevistar un de cada cinc o sis residents.

Finalment, i després d'una tasca de recerca presencial, gairebé persona a persona, es va aconseguir la mostra per territoris següent:

Distribució de la mostra final

Territori	Nre. inicial d'enquestes	Nre. final d'enquestes	% respecte del nre. inicial	Marge d'error estimat
Palma	800	670	83,8	3,85
Part Forana	700	593	84,7	4,10
Menorca	500	435	87,0	4,75
Eivissa	500	331	66,2	5,47
Formentera	500	262	52,4	5,89
TOTAL	3.000	2.291	76,4	2,08

Els resultats, ajustats, calibrats i imputats en determinades variables, varen ser finalment ponderats perquè l'estructura de la mostra final s'adequàs a les xifres oficials d'empadronament. Considerant un nivell de confiança del 95,5 % (dos sigmes), i el supòsit de màxima indeterminació $p = q$, el marge d'error per al conjunt de la mostra se situa en el 2,08 % i per als diferents territoris no supera en cap cas el 6 %.

Control de qualitat

Tots els qüestionaris varen ser revisats i es varen fer telefonades de control al 10 % dels joves que havien finalitzat l'enquesta. També es varen revisar les enquestes i es va telefonar a la totalitat de joves que havien emplenat el qüestionari en un temps que es considerava massa curt. A banda d'aquests controls, es va establir un protocol de telefonades de comprovació, junt amb els responsables de l'IBESTAT, per corroborar o rectificar determinades situacions susceptibles de ser considerades com un error.

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE LES ILLES BALEARS 2022

ESTADÍSTICA OFICIAL DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA
DE LES ILLES BALEARS

INFORMACIÓ SUBJECTA A SECRET ESTADÍSTIC:

- Llei 3/2002, de 17 de maig, d'estadística de les Illes Balears.
- Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.
- Llei orgànica 2/2018, de 5 de setembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

QÜESTIONARI PER A L'ENQUESTA A LA JOVENTUT DE LES ILLES BALEARS 2022

Presentació

CAWI (qüestionari en línia)

Hola,

Estàs a punt de respondre l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears, una estadística oficial que es fa per conèixer la situació i les necessitats de les persones joves. La informació resultant ha de facilitar la formulació de polítiques de joventut.

Les teves respostes són totalment anònimes. A l'inici veuràs que et demanam un telèfon de contacte per si necessitàssim aclarir cap qüestió. Recorda que la **informació** que et demanarem és **de comunicació obligatòria i està protegida pel secret estadístic**, és a dir, és estrictament confidencial i no es pot utilitzar per a cap altra finalitat que no sigui elaborar aquesta estadística oficial.

T'agraïm molt la participació.

CATI (qüestionari telefònic)

Bon dia, voldria parlar amb

_____.

Em dic _____ i som entrevistador o entrevistadora de l'empresa XXX. Fa uns dies vàrem quedar que et telefonariem avui, perquè puguis respondre l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears, una estadística oficial que es fa per conèixer la situació i les necessitats de les persones joves. T'agraïm molt la participació.

Les teves respostes són totalment anònimes. La informació que et demanarem és **de comunicació obligatòria i està protegida pel secret estadístic**, és a dir, és estrictament confidencial i no es pot utilitzar per a cap altra finalitat que no sigui elaborar aquesta estadística oficial.

Moltes gràcies per la col·laboració.

LL. En quina llengua prefereixes fer l'entrevista?

1. Català
2. Castellà
3. Indiferent

TEL. Ens podries facilitar un telèfon de contacte per si fos necessari contactar amb tu per a l'enquesta o aclariments sobre l'enquesta? *(Et recordam que tota la informació que ens facilitis és estrictament confidencial i no es pot utilitzar per a cap altra finalitat que no sigui l'elaboració d'aquesta l'estadística oficial.)*

_____

CONTEXT

Per començar, et farem unes quantes preguntes sobre tu i el teu entorn familiar i residencial.

1. En primer lloc, ens pots confirmar la data de naixement?

_____

1a. Per tant, enguany has fet o faràs _____ anys.

2. Ens consta que estàs empadronat a _____ . És aquest el municipi on vius habitualment? (Consideram habitual el municipi on dorms més nits a la setmana.)

1. Sí
2. No, però visc a les Illes Balears
3. No, visc fora de les Illes Balears
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P2=2

3. A quin municipi vius? _____

_____

A TOTHOM QUE FILTRE P2=3

4. On vius? _____

_____

5. On vares néixer?

1. Mallorca
2. Menorca
3. Eivissa
4. Formentera
5. Resta d'Espanya
6. Resta d'Europa
7. Resta del món
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P5=6 o 7

6. Ens pots indicar a quina edat vares arribar a Espanya? (En el cas d'haver entrat i sortit del país més d'una vegada, indica els anys que tenies la primera vegada que hi vares arribar.)

1. _____ anys
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

Ara et demanarem que contestis algunes preguntes sobre els progenitors.

8. On va néixer el teu progenitor o progenitora 1? (El pare, la mare o el tutor o tutora.)

1. Mallorca
2. Menorca
3. Eivissa
4. Formentera
5. Resta d'Espanya
6. Resta d'Europa
7. Resta del món
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

9. I quin és el nivell més alt d'estudis que té finalitzats?

1. Estudis primaris no finalitzats
2. Estudis primaris (educació primària o equivalent)
3. Estudis secundaris, primera etapa (ESO o similars)
4. Estudis secundaris, segona etapa (batxillerat o similars, FP bàsica o grau mitjà, ensenyaments professionals de música i dansa...)
5. Ensenyaments de formació professional (FP superior o títols universitaris propis)
6. Estudis universitaris (grau, màster o doctorat)
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

10. I on va néixer el teu progenitor o progenitora 2? (*El pare, la mare o el tutor o tutora, que no has indicat abans.*)

1. Mallorca
2. Menorca
3. Eivissa
4. Formentera
5. Resta d'Espanya
6. Resta d'Europa
7. Resta del món
8. No en tenc
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P10 <> 8

11. I quin és el nivell més alt d'estudis que té finalitzats?

1. Estudis primaris no finalitzats
2. Estudis primaris (*educació primària o equivalent*)
3. Estudis secundaris, primera etapa (*ESO o similars*)
4. Estudis secundaris, segona etapa (*batxillerat o similars, FP bàsica o grau mitjà, ensenyaments professionals de música i dansa...*)
5. Ensenyaments de formació professional (*FP superior o títols universitaris propis*)
6. Estudis universitaris (*grau, màster o doctorat*)
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

13. Ens pots dir el teu estat civil?

1. Fadrí o fadrina: no m'he casat mai
2. Casat o casada, o en una parella de fet (*estat civil: unió de fet, consensuada*)
4. Divorciat o divorciada, o separat o separada, i no m'he tornat a casar (*separació legal*)
5. Vidu o viuda, i no m'he tornat a casar (*vidu o viuda d'una relació registrada legalment*)
99. No vull contestar (NC)

14. Tens fills? (*propis o adoptats*)

1. Sí
2. No
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P14=1

15. Indica quants?

1. _____ (*nombre d'infants*)
99. No vull contestar (NC)

16. I a quina edat vares tenir el primer infant?

1. _____ anys
99. No vull contestar (NC)

EDUCACIÓ I FORMACIÓ

A TOTHOM

A continuació, et farem preguntes sobre els estudis.

17. Quin és el nivell d'estudis més alt que has completat? (*Un dels que estan indicats o bé estudis equivalents.*)

1. No he finalitzat cap nivell d'estudis
2. Estudis primaris (*educació primària o equivalent*)
3. Estudis secundaris, primera etapa (*ESO o similars*)
4. Estudis secundaris, segona etapa (*batxillerat o similars, FP bàsica o grau mitjà, ensenyaments professionals de música i dansa...*)
5. Ensenyaments de formació professional (*FP superior o títols universitaris propis*)
6. Estudis universitaris (*grau, màster o doctorat*)
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

17a. Marca a quin tipus de centre vares cursar els estudis obligatoris. (Si vares fer cap canvi de centre, indica el centre en el qual vares estar més temps.)

	Públic	Concertat	Privat	98. NS	99. NC
17a.1. Estudis primaris					
17a.2. Estudis secundaris primera etapa (ESO o similars)					

18. I, actualment, estàs estudiant? (O preveus estudiar el curs 2022-2023?)

- 1. Sí
- 2. No
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P18=1

19. Què estudies? (En el cas de no haver començat el curs, indica el nivell d'estudis que cursaràs el 2022-2023.)

- 3. Estudis secundaris, primera etapa (ESO o similars)
- 4. Estudis secundaris, segona etapa (batxillerat o similars, FP bàsica o grau mitjà, ensenyaments professionals de música i dansa...)
- 5. Ensenyaments de formació professional (FP superior o títols universitaris propis)
- 6. Estudis universitaris (grau, màster o doctorat)
- 90. Altres estudis
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

20. Alguna vegada t'has traslladat fora de la residència habitual per cap dels motius següents? (Es considera trasllat quan s'ha anat fora per un període d'un mes o més.)
(Resposta múltiple, excepte 6, 98 o 99.)

	1. A una altra illa de les Balears	2. A una altra comunitat de l'Estat	4. A un altre país europeu	5. A un país fora d'Europa	6. No	98. NS	99. NC
20.1. Estudis acadèmics reglats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20.2. Perfeccionament d'un idioma estranger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20.3. Participació en programes d'Erasmus+ o Cos Europeu de Solidaritat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

FILTRE: P20.1=2

21.1. A quina comunitat et vares traslladar per als estudis acadèmics reglats? (*En el cas que hagis anat a més d'una, indica aquella en la qual has estat més temps.*)

1. _____
 98. No ho sé (NS)
 99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P18=2

22. Ens has dit que no estàs estudiant. Ens podries dir per què vares deixar d'estudiar? (*Resposta múltiple; marca fins a 2 opcions.*)

- 22.1. Perquè tenc el nivell d'estudis que vull
 22.2. Per manca de motivació o d'interès
 22.3. Per mals resultats o males notes
 22.4. Per una bona oportunitat laboral
 22.5. Per cercar feina per necessitat econòmica
 22.6. Per dificultats d'aprenentatge
 22.7. Perquè m'he d'ocupar de les meves responsabilitats familiars
 22.8. Perquè no em puc permetre pagar els estudis
 22.9. Perquè tenc una malaltia o un impediment físic
 22.10. Perquè estudiar no m'agrada
 22.90. Altres motius
 22.98. No ho sé (NS)
 22.99. No vull contestar (NC)

OCUPACIÓ**A TOTHOM**

Canviant de tema, ara et demanarem sobre la trajectòria en el món del treball.

23. En l'actualitat, en quina d'aquestes situacions et trobes? (*Resposta múltiple.*)

1. **Faig feina** (*inclou pràctiques retribuïdes; feines informals; baixes, permisos o vacances que es cobren; contractes discontinus fixos —actualment, no treballant—; feines per a l'empresa o el negoci familiar*)
 2. **Estic a l'atur**

3. **Estic estudiant** o preveig estudiar el curs 2022-2023 (*inclou pràctiques no retribuïdes*)

4. **Estic jubilat o jubilada, o prejubilat o prejubilada, o he deixat el negoci**

5. **No puc treballar** (*amb una discapacitat permanent*)

6. **Em dedic per complet a tasques domèstiques i de cura** (*tasques de la llar, tenir cura de fills, o altres*)

7. **Altres situacions d'inactivitat**

98. No ho sé (NS)
 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE P.23 < 1

24. Has treballat alguna vegada? (*Les pràctiques NO remunerades no es consideren una feina.*)

1. Sí
 2. No
 98. No ho sé (NS)
 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P24=1 o P23=1**Primera feina**

25. A quina edat vares tenir la primera feina REMUNERADA de més de 10 hores setmanals, amb contracte o sense?

1. _____ anys
 2. Encara no he tingut una feina de més de 10 hores setmanals
 98. No ho sé (NS)
 99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P25=1

26. De què feies feina o en què consistia?

1. **Directors i gerents**
 2. **Tècnics i professionals científics i intel·lectuals** (*professionals de la salut; professorat; enginyers i enginyers tècnics; arquitectes i arquitectes tècnics; professionals de les tecnologies de la informació; professionals del dret; professionals de les ciències socials; professionals de la cultura i l'espectacle*)

- 3. Tècnics; professionals de suport** (tècnics de les ciències i les enginyeries; tècnics sanitaris i professionals de teràpies alternatives; representants, agents comercials i semblants; professionals de la gestió administrativa; tècnics de les forces i cossos de seguretat; professionals de suport a serveis jurídics, socials, culturals, esportius i similars)
- 4. Comptables, administratius i altres treballadors d'oficina** (en serveis comptables, financers; serveis de suport a la producció i al transport; recepcionistes i telefonistes i similars)
- 5. Treballadors dels serveis de restauració, personals, de protecció i venedors** (cambres i cuiners; dependents en botigues i magatzems; comerciants, propietaris de botigues; personal de taquilla; treballadors dels serveis de salut i cura de persones; treballadors dels serveis de protecció i seguretat públics i privats)
- 6. Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer**
- 7. Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, excepte operadors d'instal·lacions i de maquinària** (treballs relacionats amb la construcció i el seu acabat; treballadors del metall, la ceràmica, el vidre, la fusta, la pell, el tèxtil; mecànics, electricistes, instal·ladors i reparadors; treballadors de la indústria de l'alimentació, la beguda i el tabac)
- 8. Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors** (inclou conductors i operadors de maquinària mòbil)
- 9. Ocupacions elementals** (treballadors domèstics; personal de neteja; ajudants de preparació d'aliments; peons de l'agricultura; pesca; construcció; indústries manufactureres i transports)
- 10. Ocupacions militars**
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

CATI, el missatge següent apareix per ajudar l'entrevistador: Ens interessa que ens descriguis la feina que desenvolupes, i no un genèric, com, per exemple, «banc». En aquest cas, seguint el mateix exemple, hauries de dir: «**caixer en un banc**», «**comercial d'una entitat bancària**», «**director d'una oficina bancària**», «**seguretat en una oficina d'un banc**», «**personal de neteja en un banc**»...

- 1. Directors i gerents**
- 2. Tècnics i professionals científics i intel·lectuals** (professionals de la salut; professorat; enginyers i enginyers tècnics; arquitectes i arquitectes tècnics; professionals de les tecnologies de la informació; professionals del dret; professionals de les ciències socials; professionals de la cultura i l'espectacle)
- 3. Tècnics; professionals de suport** (tècnics de les ciències i les enginyeries; tècnics sanitaris i professionals de teràpies alternatives; representants, agents comercials i semblants; professionals de la gestió administrativa; tècnics de les forces i cossos de seguretat; professionals de suport a serveis jurídics, socials, culturals, esportius i similars)
- 4. Comptables, administratius/ves i altres treballadors d'oficina** (en serveis comptables, financers; serveis de suport a la producció i al transport; recepcionistes i telefonistes i similars)
- 5. Treballadors dels serveis de restauració, personals, de protecció i venedors** (cambres i cuiners; dependents en botigues i magatzems; comerciants, propietaris de botigues; personal de taquilla; treballadors dels serveis de salut i cura de persones; treballadors dels serveis de protecció i seguretat públics i privats)
- 6. Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer**

7. Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, excepte operadors d'instal·lacions i de maquinària (*treballs relacionats amb la construcció i el seu acabat; treballadors del metall, la ceràmica, el vidre, la fusta, la pell, el tèxtil; mecànics, electricistes, instal·ladors i reparadors; treballadors de la indústria de l'alimentació, la beguda i el tabac*)

8. Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors (*inclou conductors i operadors de maquinària mòbil*)

9. Ocupacions elementals (*treballadors domèstics; personal de neteja; ajudants de preparació d'aliments; peons de l'agricultura; pesca; construcció; indústries manufactureres i transports*)

10. Ocupacions militars

11. _____

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P24=1 o P23=1

27. I a quina edat vares COTITZAR per primer cop, com a autònom o amb contracte?

1. _____ anys

2. La mateixa edat que he indicat abans: va ser amb la primera feina remunerada

3. Encara no he començat a cotitzar

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P27=1

28. De què feies feina o en què consistia?

1. Directors i gerents

2. Tècnics i professionals científics i intel·lectuals (*professionals de la salut; professorat; enginyers i enginyers tècnics; arquitectes i arquitectes tècnics; professionals de les tecnologies de la informació; professionals del dret; professionals de les ciències socials; professionals de la cultura i l'espectacle*)

3. Tècnics; professionals de suport

(*tècnics de les ciències i les enginyeries;*

tècnics sanitaris i professionals de teràpies alternatives; representants, agents comercials i semblants; professionals de la gestió administrativa; tècnics de les forces i cossos de seguretat; professionals de suport a serveis jurídics, socials, culturals, esportius i similars)

4. Comptables, administratius/ves i altres treballadors d'oficina (*en serveis comptables, financers; serveis de suport a la producció i al transport; recepcionistes i telefonistes i similars*)

5. Treballadors dels serveis de restauració, personals, de protecció i venedors

(*cambrers i cuiners; dependents en botigues i magatzems; comerciants, propietaris de botigues; personal de taquilla; treballadors dels serveis de salut i cura de persones; treballadors dels serveis de protecció i seguretat públics i privats*)

6. Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer

7. Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, excepte operadors d'instal·lacions i de maquinària (*treballs relacionats amb la construcció i el seu acabat; treballadors del metall, la ceràmica, el vidre, la fusta, la pell, el tèxtil; mecànics, electricistes, instal·ladors i reparadors; treballadors de la indústria de l'alimentació, la beguda i el tabac*)

(*treballs relacionats amb la construcció i el seu acabat; treballadors del metall, la ceràmica, el vidre, la fusta, la pell, el tèxtil; mecànics, electricistes, instal·ladors i reparadors; treballadors de la indústria de l'alimentació, la beguda i el tabac*)

8. Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors (*inclou conductors i operadors de maquinària mòbil*)

9. Ocupacions elementals (*treballadors domèstics; personal de neteja; ajudants de preparació d'aliments; peons de l'agricultura; pesca; construcció; indústries manufactureres i transports*)

10. Ocupacions militars

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P24=1 & P27<>3

29. Com vares trobar aquesta primera feina en què vares cotitzar?

1. Serveis d'informació juvenil
2. Oficina pública de treball (SOIB o SEPE)
3. Oficina privada d'ocupació o borsa de treball
4. Família, amics o coneguts
5. Contactes professionals
6. Anunci (*diari, Internet, etc.*)
7. Col·legi professional
8. Cercant personalment (*visites, currículums...*)
9. Per pràctiques a l'empresa
10. Em vaig presentar a un procés selectiu o oposició
90. Altres vies

29.90.v. Quines?

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P23=1

30. Aquesta és la teva feina actual?

1. Sí
  2. No
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P30=2

31. En què consisteix la teva feina actual?

1. **Directors i gerents**
2. **Tècnics i professionals científics i intel·lectuals** (*professionals de la salut; professorat; enginyers i enginyers tècnics; arquitectes i arquitectes tècnics; professionals de les tecnologies de la informació; professionals del dret; professionals de les ciències socials; professionals de la cultura i l'espectacle*)
3. **Tècnics; professionals de suport** (*tècnics de les ciències i les enginyeries; tècnics sanitaris i professionals de teràpies alternatives; representants, agents comercials i semblants; professionals de la gestió administrativa; tècnics de les forces i cossos de seguretat; professionals de suport a serveis jurídics, socials, culturals, esportius i similars*)

4. **Comptables, administratius/ves i altres treballadors d'oficina** (*en serveis comptables, financers; serveis de suport a la producció i al transport; recepcionistes i telefonistes i similars*)

5. **Treballadors dels serveis de restauració, personals, de protecció i venedors** (*cambrers i cuiners; dependents en botigues i magatzems; comerciants, propietaris de botigues; personal de taquilla; treballadors dels serveis de salut i cura de persones; treballadors dels serveis de protecció i seguretat públics i privats*)

6. **Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer**

7. **Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció, excepte operadors d'instal·lacions i de maquinària** (*treballs relacionats amb la construcció i el seu acabat; treballadors del metall, la ceràmica, el vidre, la fusta, la pell, el tèxtil; mecànics, electricistes, instal·ladors i reparadors; treballadors de la indústria de l'alimentació, la beguda i el tabac*)

8. **Operadors d'instal·lacions i de maquinària i muntadors** (*inclou conductors i operadors de maquinària mòbil*)

9. **Ocupacions elementals** (*treballadors domèstics; personal de neteja; ajudants de preparació d'aliments; peons de l'agricultura; pesca; construcció; indústries manufactureres i transports*)

10. **Ocupacions militars**

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

32. Com vares accedir a aquesta ocupació?

1. Serveis d'informació juvenil
2. Oficina pública de treball (*SOIB o SEPE*)
3. Oficina privada d'ocupació o borsa de treball
4. Família, amics o coneguts
5. Contactes professionals
6. Anunci (*diari, Internet, etc.*)
7. Col·legi professional
8. Cercant personalment (*visites, currículums...*)
9. Per pràctiques a l'empresa
10. Em vaig presentar a un procés selectiu o oposició
90. Altres vies **29.90.v. Quines?**

---

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P23=1

Situació econòmica

33. Ens pots dir quins són els teus ingressos mensuals nets? (*La nòmina que reps, una vegada descomptats l'IRPF i les aportacions a la desocupació, formació professional i contingències comunes; el subsidi d'atur que reps, o la pensió que cobres.*)

1. Fins a 499 €
2. De 500 a 999 €
3. De 1.000 a 1.499 €
4. De 1.500 a 1.999 €
5. De 2.000 a 2.999 €
6. De 3.000 a 4.999 €
7. 5.000 € o més
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

35. En la teva ocupació principal, quina és la teva situació professional?

1. Empresari o empresària, o professional amb personal assalariat
2. Professional, o autònom o autònoma, sense personal assalariat
3. Assalariat o assalariada del sector públic
4. Assalariat o assalariada del sector privat

(amb contracte o sense)

5. Col·laborant en l'empresa o el negoci familiar sense remuneració
6. Membre d'una cooperativa
90. Altres situacions
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P35=3,4,5,6

23a. Com és la teva jornada?

1. Completa
2. Parcial
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P35=1,2

36. Quin és el motiu principal pel qual vares decidir muntar el teu propi negoci?

1. No trobava feina com a assalariat o assalariada
2. Volia ser el meu propi cap o la meva pròpia cap / tenir la meva empresa
3. Vaig ocupar-me del negoci familiar
4. L'empresa per la qual faig feina prefereix que sigui autònom o autònoma
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P23=1 & P35=3,4,5,6 90

37. Quin tipus de contracte tens?

1. Sense contracte
2. Contracte indefinit (*inclou el fix discontinu*)
3. Interinatge
4. Temporal o similars (*inclou per obra i servei, beques i pràctiques*)
5. Contracte formatiu
90. Altres **37.90.v. Quin?**

---

98. No ho sé (NS)

99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P23= 1

38. Habitualment, quantes d'hores treballes a la setmana (les cobrassis o no)?

Indica la mitjana aproximada d'hores. Si tens més d'una ocupació, indica les hores totals.

- 1. Més de 40 hores setmanals
- 2. Entre 31 i 40 hores setmanals
- 3. Entre 20 i 30 hores setmanals
- 4. Entre 10 i 19 hores setmanals
- 5. Menys de 10 hores setmanals
- 90. És molt irregular i no puc acollir-me a cap tram
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

39. Per a la feina que fas, el teu nivell d'estudis és superior, adequat o inferior?

- 1. El meu nivell d'estudis és superior al requerit per a la meva feina actual
- 2. El meu nivell d'estudis és adequat al requerit per a la meva feina actual
- 3. El meu nivell d'estudis és inferior al requerit per a la meva feina actual
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

FILTRE P17= 4,5,6,90

40. La teva ocupació està relacionada amb el teu camp d'estudis o l'especialització dels teus estudis?

- 1. Molt
- 2. Bastant
- 3. Poc
- 4. Gens
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P23= 1

41. Quin grau d'estabilitat creus que té la teva feina actual? (0 és gens estable, i 10, totalment estable)

- 1. _____
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P23<>1 & P24=1

42. Has dit que ara no fas feina, però que has treballat alguna vegada. Per què va finalitzar la teva ocupació anterior?

- 1. Finalització del contracte o la beca
- 2. Acomiadament, ERO o tancament de l'empresa
- 3. Me'n vaig anar voluntàriament
- 4. Era una feina temporal
- 90. Un altre motiu **42.90.v. Quin?**

- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

43. Quant de temps fa que estàs en situació de desocupació?

- 1. Dos mesos o menys
- 2. De tres a onze mesos
- 3. Dotze mesos o més
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

44. Cerques feina?

- 1. Sí, més d'un cop per setmana
- 2. Sí, més d'un cop al mes
- 3. Sí, de tant en tant
- 4. Mai o gairebé mai
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

FILTRE P44=3,4

45. Has dit que no cerques feina o que la cerques amb poca freqüència. Per quin motiu?

- 1. Ara no vull treballar
- 2. No puc treballar: m'he d'ocupar de les meves responsabilitats familiars
- 3. No puc treballar, perquè no ho puc compatibilitzar amb els estudis
- 4. En vaig estar cercant, però no en vaig trobar
- 5. Crec que tenc poques possibilitats de trobar-ne
- 6. No estava bé anímicament
- 90. Altres motius **45.90.v. Quin?**

- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P44=1,2

46. De quina manera has cercat feina durant les darreres quatre setmanes?

(màxim 3 respostes)

- 46.1. No n'he cercada
- 46.2. Serveis d'informació juvenil
- 46.3. Oficines públiques d'ocupació (SOIB o SEPE)
- 46.4. Oficina privada d'ocupació o borsa de treball
- 46.5. Aplicacions o pàgines web (InfoJobs, Job Today, LinkedIn...)
- 46.6. Família, amigats o coneguts
- 46.7. Anuncis (diari, taulers d'anuncis, etc.)
- 46.8. Cercant personalment (visites, currículums...)
- 46.9. Contactes professionals
- 46.90. Altres vies **45.90.v. Quines?**

-
- 46.98. No ho sé (NS)
  - 46.99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

47. Quines mesures consideres més encertades per millorar les opcions d'ocupació de la gent jove? (Ordena-les segons la importància.)

- 47.1. _____
- 47.2. _____
- 47.3. _____

(Ordre aleatori)

1. **Millor oferta educativa** i professional adaptada a la realitat del mercat laboral de cada illa
  2. Facilitar el **retorn a la formació** o als estudis o reorientar-los (*formació professional dual i per a l'ocupació*)
  3. **Ajudes a les empreses per contractar joves** que accedeixen per primera vegada al mercat laboral
  4. Més **suport per engegar un projecte empresarial** (*formació, tràmits, cost inicial*)
90. Altres **47.90.v. Quina?**

-
- 98. No ho sé (NS)
  - 99. No vull contestar (NC)

EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL I HABITATGE

Emancipació residencial

Ara et farem algunes preguntes sobre la teva situació d'emancipació residencial i d'habitatge. Es considera que estàs emancipat o emancipada quan tu o la teva unitat familiar es pot mantenir econòmicament de manera independent de la llar d'origen.

48. Actualment estàs emancipat o emancipada? (Entenem per emancipació que no vius a la llar d'origen.)

1. Sí, totalment
  2. No visc amb els progenitors per motius d'estudi, però encara en depend econòmicament
  3. Visc amb els progenitors
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P48=2,3

49. Per quin motiu o per quins motius no t'has emancipat encara? (Resposta múltiple, màxim 2. Ordre aleatori.)

- 49.1. Perquè estic a gust
  - 49.2. Per comoditat
  - 49.3. Per l'edat
  - 49.4. Perquè estic estudiant
  - 49.5. Per manca de feina o recursos econòmics
  - 49.6. Perquè esperar a tenir una parella estable o casar-me
  - 49.7. Perquè la meua parella no té feina o recursos econòmics
  - 49.8. Per manca d'habitatge accessible econòmicament
  - 49.9. Perquè vaig estar emancipat o emancipada i vaig haver de tornar
  - 49.10. Per motius familiars
  - 49.11. Perquè no vull
- 49.90. Altres motius **49.90.v. Quin?**

-
- 49.98. No ho sé (NS)
  - 49.99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1 O (P48=2,3 & P49=9)

50. Quina edat tenies quan et vares emancipar per primera vegada?

1. _____ anys
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1 O (P48=2,3 & P49=9)

51. Què va ser determinant per decidir emancipar-te? (Resposta múltiple, màxim 2. Ordre aleatori.)

- 51.1. El desig de fer la meua vida, de ser independent
51.2. Haver aconseguit autonomia econòmica
51.3. Formar la meua llar o la meua família
51.4. Estudiar o treballar fora de l'illa
51.5. Trobar un habitatge accessible econòmicament
51.6. Tenir amistats amb qui compartir les despeses de l'habitatge
51.7. Tenir suport econòmic familiar
51.8. La mort d'un o més progenitors
51.9. Les males relacions familiars
51.10. Accedir a programes o ajudes públics per a l'habitatge
90. Altres **51.90.v. Què?**

-
- 51.98. No ho sé (NS)
51.99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1,2 O (P48=3 & P49=9)

52. Quan te'n vares anar de casa per primera vegada, amb qui vares anar a viure? (Resposta múltiple.)

1. Sol o sola
2. En parella
3. En un pis compartit amb amistats o companys de feina
4. Amb fills
5. Amb altres familiars
6. Amb persones amb les quals no tenc cap relació
90. Altres **52.90.v. Qui?**

-
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1 O (P48=3 & P49=9)

53. A quin tipus d'habitatge vares anar a viure?

1. De lloguer
2. En un habitatge cedit pagant alguna quantitat
3. En un habitatge cedit sense pagar res
4. De compra, pagant hipoteca
5. De compra, pagat totalment
6. Heretat
90. Altres **53.90.v. Quin?**

-
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

54. Sense comptar-te a tu, amb quantes de persones convius al teu habitatge habitual? (Si vius sol o sola, indica 0. Si vius en més d'una llar (per exemple, perquè els teus progenitors estan separats), indica aquella en què consideres que vius principalment.)

1. _____ persones
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P54>0

55. Qui són aquestes persones? (Resposta múltiple.)

- 55.1. Visc sol o sola
55.2. El meu progenitor o progenitora o els meus progenitors (*inclou la seva parella*)
55.3. Els meus germans o germanes
55.4. La meua parella, o espòs o esposa
55.5. Els meus fills (*propis o de la meua parella*)
55.6. Altres familiars (*avi o àvia, oncle o tia, sogres...*)
55.7. Amistats o companys d'estudis o de feina
55.90. Altres **55.90.v. Qui?**

-
- 55.98. No ho sé (NS)
55.99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1

Habitatge

56. A continuació ens referirem a l'habitatge on vius ara habitualment. Aquest habitatge és...

- 1. De lloguer
- 2. Un habitatge cedit pagant alguna quantitat
- 3. Un habitatge cedit sense pagar res
- 4. De compra, pagant hipoteca
- 5. De compra, totalment pagat
- 6. Heretat
- 90. Altres **56.90.v. Quin?**

-
- 98. No ho sé (NS)
  - 99. No vull contestar (NC)

FILTRE: P56=1

57. Quin és el motiu principal pel qual has optat per un habitatge de lloguer?

- 1. Perquè era més econòmic
- 2. Perquè no és o no era definitiu
- 3. Perquè m'estim més no lligar-me amb

- una hipoteca
- 4. Perquè atorguen ajuts públics per al lloguer
- 5. Perquè no he pogut accedir a una hipoteca o a les despeses inicials
- 90. Altres **57.90.v. Quin?**

-
- 98. No ho sé (NS)
  - 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P56=4,5

58. Per quin motiu has optat per la compra o per tenir en propietat l'habitatge on vius?

- 1. Per estalvi i seguretat
- 2. Perquè llogar és igual de car o més que pagar una hipoteca
- 3. Per desgravar fiscalment en la declaració de l'IRPF
- 90. Altres **58.90.v. Quin?**

-
- 98. No ho sé (NS)
  - 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P56=1,2,4

59a. Podries indicar-nos quines persones paguen o contribueixen a pagar el lloguer o la quota mensual de la hipoteca, i quina quantitat aporta cada persona al mes? (Resposta múltiple.) CATI: no es llegeix. (Si es tracta del lloguer d'una habitació, indica només la quantitat que aportes tu.)

	59b.X	98.NS	99.NC
59a.1. Jo	€/mes		
59a.2. La meua parella	€/mes		
59a.3. Progenitors o sogres	€/mes		
59a.4. Companys de pis	€/mes		
59a.90. Altres 59a.90.v. Qui?	€/mes		
59a.98. No ho sé (NS)	€/mes		
59a.99. No vull contestar (NC)	€/mes		

«Aquest és el cost mensual total per l'habitatge: _____; si és correcte, segueix endavant amb el qüestionari.»

«Aquest és el cost mensual total per l'habitatge (o per l'habitació que tens llogada): _____; si és correcte, segueix endavant amb el qüestionari.»

60. Quin percentatge aproximat dels ingressos mensuals de la llar dedicau a pagar el lloguer o la hipoteca?

1. _____ %
998. No ho sé (NS)
999. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P56=1,2,4

61. Tens dificultats per pagar l'habitatge?

1. Mai
2. Gairebé mai
3. Sovint
4. Gairebé sempre
5. Sempre
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE: P48=1

62. I aquest habitatge aproximadament quants de metres quadrats fa? (Si és una habitació llogada, considera tot l'habitatge. Inclou la terrassa o el pati interior, però exclou el jardí.)

1. _____ metres quadrats
998. No ho sé (NS)
999. No vull contestar (NC)

63. En una escala de 0 a 10 (en que 0 és satisfacció mínima, i 10, satisfacció màxima) fins a quin punt estàs satisfet o satisfeta de viure al teu habitatge?

1. _____
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

64. Durant els darrers dos anys, has patit cap d'aquestes situacions? *(Ordre aleatori. Resposta múltiple.)*

- 64.1. He hagut de tornar a viure amb els meus progenitors.
64.2. He necessitat ajuda per pagar el lloguer o la hipoteca.
64.3. He necessitat ajuda per pagar els subministraments de l'habitatge (*llum, gas, aigua...*)

- 64.4. He hagut de compartir pis
64.5. M'he hagut de traslladar a un habitatge amb un lloguer més econòmic
64.6. He hagut de vendre l'habitatge perquè no podia pagar les quotes de la hipoteca
64.7. He patit un desnonament
64.90. Altres **64.90.v. Quina?**

- _____
64.98. No ho sé (NS)
64.99. No vull contestar (NC)

65. Quines de les mesures següents consideres més encertades per pal·liar la dificultat d'emancipació residencial de la gent jove?

- 65.1. _____
65.2. _____
65.3. _____

(Ordre aleatori.)

1. Construir **habitatges de protecció oficial**
2. **Incentivar els propietaris** a posar els immobles en el mercat de lloguer
3. **Expropiar o sancionar els grans tenidors** que mantenen habitatges buits
4. **Regular** legislativament el **preu del lloguer** o posar en marxa programes de **lloguer ètic**
5. Donar més **ajudes per al lloguer o pagaments** (quotes puntuals de la hipoteca, equipament de la llar...)
6. Regular el **lloguer turístic**
7. No s'ha de fer res
90. Altres **65.90.v. Quina?**

- _____
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

OCI I INTERNET

A TOTHOM

Oci i temps lliure

Ara et farem unes preguntes sobre el teu **temps lliure** i el teu temps d'oci. Entenem per temps lliure el temps que et queda un cop has acabat les obligacions, ja siguin d'estudi o de feina, ja siguin de la llar o de cura de persones, i **temps d'oci** és el temps lliure que dediques a fer coses que t'agraden.

95. De quin temps lliure disposes, en hores, diàriament entre setmana i el cap de setmana?

	1.	2.	3.	2.	98.	99.
	Menys d'una hora	Una o dues hores	Tres o quatre hores	Més de quatre hores	NS	NC
95a. Entre setmana						
95b. Cap de setmana						

A TOTHOM

98. Participes o has participat en activitats de lleure educatiu (*campaments, colònies, camps de voluntariat, etc.*)

	1.	2.	3.	4.	98.	99.
	No hi he participat mai	Hi vaig anar un any	Hi he anat més d'un any	Hi vaig cada any que puc	NS	NC
98a. Com a participant						
98b. Com a equip directiu (<i>monitor o monitora, o director o directora</i>)						

99. Has participat en els darrers dotze mesos en activitats organitzades pel casal de joves o el servei de dinamització juvenil?

- 1. Sí
- 2. No
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

Internet i xarxes socials

100. Quant de temps passes utilitzant Internet per oci (NO per fer els deures o treballar) en un dia entre setmana i durant un dia del cap de setmana? (Per utilitzar Internet entenem xatejar, enviar o rebre correus electrònics o WhatsApp, utilitzar les xarxes socials, jugar, veure vídeos...)

	1. Menys d'una hora	2. Entre una i tres hores	3. Entre tres i sis hores	4. Més de sis hores	98. NS	99. NC
100a. Entre setmana (de dilluns a dijous)						
100b. El cap de setmana (de divendres a diumenge)						

101. Indica'ns les tres xarxes socials que utilitzes més.

	1. Hi crei contingut	2. Només mir	98. NS	99. NC
101a. _____				
101b. _____				
101c. _____				

102a. Amb quina freqüència jugues a jocs d'apostes o d'atzar en línia?

1. Molt sovint
  2. Sovint
  3. De tant en tant
  4. Rarament
  5. Mai
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

102b. I amb quina freqüència hi jugues de manera presencial?

1. Molt sovint
  2. Sovint
  3. De tant en tant
  4. Rarament
  5. Mai
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

103. En els darrers tres mesos, quants de doblers creus que has apostat dins o fora d'Internet?

1. Gens
  2. 50 € o menys
  3. Entre 51 € i 100 €
  4. Entre 101 € i 300 €
  5. Entre 301 € i 1.000 €
  5. Més de 1.000 €
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P102a=1,2,3,4 O P102b=1,2,3,4

CULTURA I LLENGUA

A TOTHOM

Cultura

104. Indica'ns la freqüència en què has duit a terme les activitats següents en els darrers tres mesos. (*Exclou les visites per motiu d'estudis.*)

	1. No ho he fet	2. Una o dues vegades	3. Entre tres i sis vegades	4. Més de sis vegades	98. NS	99. NC
104a. Assistir al cinema						
104b. Assistir a un espectacle esportiu						
104c. Assistir a un concert						
104d. Assistir al teatre						
104e. Anar d'excursió						
104f. Visitar un museu o exposició						
104g. Llegir llibres (<i>exclosos els d'estudis, indica la quantitat de llibres</i>)						
104h. Sortir de nit						

Llengua

A continuació et farem unes preguntes sobre la llengua que parles.

105. Quina llengua parlaves a casa quan eres petit o petita?

1. Només català
2. Més català que castellà
3. Tant català com castellà
4. Més castellà que català
5. Només castellà
6. Català i una altra llengua (*no castellà*)
7. Castellà i una altra llengua (*no català*)
8. Català, castellà i una altra
90. Altres llengües
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

106. I majoritàriament, en els contextos següents, en quina llengua parles?

106a. Amb la parella (<i>actual o anterior, si escau</i>) o fills	1069b. Amb les amistats	106c. A la feina / l'institut / la universitat	106d. Amb algú que no coneixes
---	-------------------------	--	--------------------------------

1. Només català			
2. Més català que castellà			
3. Tant català com castellà			
4. Més castellà que català			
5. Només castellà			
6. Català i una altra llengua (<i>no castellà</i>)			
7. Castellà i una altra llengua (<i>no català</i>)			
8. Català, castellà i una altra			
90. Altres llengües			
91. No he tingut mai parella o fills	xxx	xxx	xxx
98. No ho sé (NS)			
99. No vull contestar (NC)			

107. Per a cadascun dels idiomes següents, indica quins diries que el teu nivell parlat i escrit

	107x.1. Parlat			107x.2. Escrit			No el parl ni l'escric
	1a. Alt	1b. Mitjà	1c. Baix	2a. Alt	2b. Mitjà	2c. Baix	
107g. Català							
107h. Castellà							
107a. Anglès							
107b. Alemany							
107c. Àrab							
107e. Un altre: _____							
107f. Un altre: _____							
98. No ho sé (NS)							
99. No vull contestar (NC)							

COHESIÓ SOCIAL

Desigualtats en qualitat de vida

FILTRE: P48=1

108. En comparació amb la teva llar d'origen (*casa dels progenitors o tutors*), creus que la teva situació econòmica és...

1. Molt millor
2. Millor
3. Igual
4. Pitjor
5. Molt pitjor
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

109. A casa teva disposau de...

	1. Sí	2. No	98. NS	99. NC
109a. Sistema de calefacció				
109b. Ordinador				
109c. Telèfon fix o mòbil				
109d. Internet (<i>dades mòbils o wifi</i>)				

110. En els darrers dotze mesos, a casa s'han hagut de prendre algunes de les mesures següents?

	1. Sí	2. No	98. NS	99. NC
110a. Demanar ajuda econòmica a amistats, familiars o entitats socials per arribar a final de mes o adquirir productes de primera necessitat				
110b. Demanar ajuda a un banc d'aliments				
110c. Vendre objectes personals per arribar a final de mes				
110d. Vendre el cotxe o vehicle (<i>per motius econòmics</i>)				
110e. Limitar l'ús de l'electricitat o el gas				
110f. Haver de recórrer a estalvis				
110g. Haver de sol·licitar crèdits extraordinaris				
110z. Altres mesures				

Discriminacions

111. Ens agradaria que ens indicassis si consideres que els actes següents són situacions de violència o no i, en cas afirmatiu, el nivell de gravetat. (Ordre aleatori.)

	1. No és violència	2. Poc greu	3. Bastant greu	4. Molt greu	98. NS	99. NC
111a. Insultar						
111d. Prohibir fer coses que agraden a l'altra persona (forma de vestir, aficions, estudis)						
111e. Persuadir de fer alguna cosa sense estar-ne convençut o convençuda amb l'argument que l'estimes o t'estima						
111f. Controlar amb quines amistats queda algú (amb qui, on, quan, per què)						
111g. Enfadar-se o no respectar quan diu que no a alguna cosa						
111i. Obligar a mantenir relacions sexuals						
111j. Fer xantatge emocional						
111l. Anomenar una persona amb un nom i pronom amb els quals no s'identifica						

112. Considerant-ho del 0 al 10, fins a quin punt estàs d'acord o no amb aquestes frases (0 és gens d'acord, i 10, molt d'acord). (Ordre aleatori.)

	De 0 a 10	98. NS	99. NC
112a. Les persones immigrades tenen millors oportunitats laborals que les nascudes a Espanya			
112c. Les persones immigrades tenen menys problemes per aconseguir habitatge que les nascudes a Espanya			
112d. Les persones immigrades tenen millor valoració social que les nascudes a Espanya			

113. Ens pots dir si has presenciat o viscut en persona alguna d'aquestes situacions? (Ordre aleatori.)

	1. L'he viscuda	2. L'he pre- senciada	3. No	98. NS	99. NC
113a. Assetjament escolar (<i>bullying</i>)					
113b. Assetjament a través de les xarxes (<i>ciberbullying</i>)					
113c. Assetjament sexual					
113d. Assetjament laboral					
113f. Discriminació per qüestió de religió					
113g. Discriminació per qüestió d'origen o procedència					
113h. Discriminació per qüestió d'orientació sexual					
113i. Discriminació per l'aspecte físic					
113k. Discriminació per qüestió d'identitat de gènere					
113l. Discriminació per qüestió de discapacitat					
113m. Discriminació per qüestió d'ideologia					
113n. Discriminació per situació social de vulnerabilitat (<i>tipus de família, pobresa...</i>)					

FILTRE: P113b=1**114. En els darrers dotze mesos, has patit cap de les situacions següents?**

1. Sí 2. No 98. NS 99. NC

114a. Algú m'ha enviat un missatge inapropiat per WhatsApp

114c. Han fet publicacions ofensives al meu mur de les xarxes socials

114e. Han enviat fotografies íntimes meves sense el meu consentiment a través de xarxes socials o per privat

A TOTHOM**PREGUNTES DE RESPOSTA VOLUNTÀRIA**

Ja hem acabat les preguntes de resposta obligatòria. Les que et farem ara, d'acord amb la legalitat vigent, són de resposta voluntària, per la temàtica que aborden, però són necessàries per tenir informació per millorar les actuacions adreçades a la joventut. Et recordam que les teves respostes són totalment anònimes, que no s'utilitzaran de manera individualitzada, i que estan totalment protegides pel secret estadístic.

PARTICIPACIÓ I POLÍTICA**Participació**

115. Actualment participes, col·labores o ets membre d'alguna associació o grup informal? (es considera *grup informal* un col·lectiu que, malgrat no estar constituït legalment ni formalment com a entitat, són persones que s'organitzen de manera conjunta per fer o, fins i tot, organitzar activitats plegades.)

	115a. En quants?	FILTRE: 115.X=Sí 116. De quina manera hi col·labores o hi participes?
115.1. Grup o entitat d'educació en el lleure (com a participant, monitor o monitora, o director o directora)	115a.1. _____	116.1.
115.2. Grup o entitat esportiu (no inclou anar al gimnàs, però sí si és un equip esportiu en un gimnàs)	115a.2. _____	116.2.
115.3. Grup o entitat cultural o d'oci (grup de ball o dansa, cineclub, club de lectura, grup de fotografia, etc.)	115a.3. _____	116.3.
115.4. Partit polític o sindicat	115a.4. _____	116.4.
115.5. ONG o entitat d'ajuda als desfavorits o d'ajuda mútua (Metges sense Fronteres, Amics de la Gent Gran, Banc dels Aliments...)	115a.5. _____	116.5.
115.6. Grup o entitat religiosa	115a.6. _____	116.6.
115.7. Sindicat d'estudiants o organització o assemblea d'estudiants	115a.7. _____	116.7.
115.8. Altres moviments socials o entitats de reivindicació social i política	115a.8. _____	116.8.
115.90 No participo en cap associació o grup informal		
115.98 No ho sé (NS)		
115.99 No vull contestar (NC)		

FILTRE PER A CADA P115.X = Sí

116.X. De quina manera hi col·labores o hi participes? (Resposta múltiple)

1. Col·laboració puntual
2. Col·laboració econòmica
3. Membre actiu o usuari
4. Organitzador o responsable
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

117. Assenyala quina de les activitats següents has duit a terme en els darrers dotze mesos.

1. Sí   2. No   98. NS   99. NC

117a. Signar per alguna causa, problema o petició

117b. Participar en manifestacions o concentracions de protesta

---

117c. Contactar amb polítics, de manera formal o informal, per expressar les meves opinions

---

117d. Penjar o compartir a través de les xarxes socials informació sobre política o accions de caràcter reivindicatiu

---

117e. Assistir a reunions o actes de caràcter polític

Identitat política

118. D'on diries que et consideres?

1. De la meua illa
  2. De les Illes Balears
  3. D'Espanya
  4. Del món
  5. M'és indiferent
  90. D'un altre lloc
- 118.90.v. D'on et consideres?** _____
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

119. Independentment de com és en l'actualitat, a tu com t'agradaria que fos la relació entre les Illes Balears i Espanya?

1. Les Illes Balears haurien de tenir menys autonomia respecte d'Espanya que la que tenen ara
2. Les Illes Balears s'haurien de mantenir amb la relació actual amb Espanya
3. Les Illes Balears haurien de tenir més autonomia respecte d'Espanya que la que tenen ara

4. M'és indiferent
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

Política general

120. En quin grau diries que t'interessa la política?

1. Molt
2. Bastant
3. Poc
4. Gens
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

121. En general, com consideres que funciona la democràcia a Espanya?

1. Molt bé
2. Raonablement bé
3. No gaire bé
4. Malament
5. Molt malament
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

Autoubicació ideològica

122. Quan es parla de política, normalment s'utilitzen les expressions «esquerra» i «dreta». Si l'1 és el més a l'esquerra, i 10, el més a la dreta, a quina de les caselles següents et situaries?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98. NS	99. NC
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----------	-----------

123. Utilitzant la mateixa escala (1, el més a l'esquerra, i 10, el més a la dreta), on situaries el teu progenitor o progenitora 1?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98. NS	99. NC
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----------	-----------

124. I el teu progenitor o progenitora 2?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	97. No tenc progenitor o progenitora 2	98. NS	99. NC
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--	-----------	-----------

125. En una escala de 0 a 10, digues si està d'acord o no amb les afirmacions següents (0 és gens d'acord, i 10, totalment d'acord)

											1. Valoració	98. NS	99. NC
125a. Cànnabis: s'ha de legalitzar													
125b. Prostitució: s'ha de regular													
125c. El vot jove: s'ha de poder votar a partir dels setze anys													

Partits i eleccions

126. En concret, en les darreres eleccions al Parlament de les Illes Balears de maig de 2019, què vares fer?

1. Vaig votar
2. No vaig poder votar perquè no era major d'edat
3. No vaig poder votar perquè no tenia la nacionalitat
4. No vaig poder votar per altres motius
5. Vaig decidir no votar perquè no vaig voler
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

127. I a quin partit o coalició votaries ara si hi hagués eleccions i poguessis votar?

1. Ciudadanos
  2. Gent per Formentera
  3. Més per Mallorca
  4. Més per Menorca
  5. Partit Popular de les Illes Balears
  6. Partit Socialista de les Illes Balears
  7. El Pi
  8. Unides Podem
  9. Vox
  90. Un altre
- 127.90.v. Quin?**

-
91. Cap
  92. Vot nul
  93. Vot en blanc
  98. No ho sé (NS)
  99. No vull contestar (NC)

Sentiment religiós

128a. Com et consideres en matèria religiosa?

1. Agnòstic o agnòstica (*indiferent*)
2. Ateu o atea (*no-creient*)
3. Religiós o religiosa
4. Creient en Déu, però no en religions
5. No n'estic segur o segura
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P128a = 3

128b. De quina religió?

1. Catòlica
2. Protestant
3. Musulmana
4. Budista
5. Hinduista
6. Ortodoxa
90. Una altra religió
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

129. Assenyalà quines creus que són les mesures més encertades per tal que la gent jove participi en les polítiques de joventut. (Resposta múltiple, màxim 2 opcions.)

- 129.1. Creació d'espais participatius a les xarxes socials
  - 129.2. Més equipaments de lliure disposició per a la gent jove i les entitats juvenils
  - 129.3. Més suport a les entitats juvenils
  - 129.4. Elaboració de plans de joventut (*document amb mesures o actuacions dirigides a millorar la qualitat de la vida dels joves*)
  - 129.5. Disposar de consells de joventut (*institució amb personalitat jurídica reconeguda pels poders públics com a portadora d'interessos col·lectius de la població jove*)
  - 129.6. Enquestes d'opinió
  - 129.7. Pressuposts participatius (*model de gestió d'una part o la totalitat del pressupost a través de la decisió directa de la ciutadania implicada*)
  - 129.90. Una altra
- 129.90.v. Quina?**

SALUT, SEXUALITAT I ESTILS DE VIDA

A TOTHOM

Salut, risc i benestar

130. Com diries que és la teva salut en general? (Per salut general, entenem tant física com mental, emocional...)

1. Molt bona
2. Bona
3. Regular
4. Dolenta
5. Molt dolenta
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

131. En les frases següents, indica quina és la freqüència que s'adequa més a la teva experiència en les dues darreres setmanes.

	1. Mai	2. Pocques vegades	3. A vegades	4. Sovint	5. Tota l'estona	98. NS	99. NC
131a. M'he sentit optimista sobre el futur							
131b. M'he sentit útil							
131c. M'he sentit alleujat o alleujada							
131h. He sentit interès per les altres persones							
131i. He tingut suficient energia de reserva							
131d. He resolt bé els problemes							
131e. He estat pensant amb claredat							
131j. M'he sentit bé amb mi mateix o mateixa							
131f. M'he sentit proper o propera a les altres persones							
131k. M'he sentit amb confiança amb mi mateix o mateixa							
131g. He estat capaç de prendre les meves pròpies decisions							
131l. M'he sentit estimat o estimada							
131m. He estat interessat o interessada en coses noves							

A TOTHOM

133. En els darrers dotze mesos, has hagut de prendre per prescripció mèdica cap medicament per tractar la depressió o l'ansietat?

1. Sí
2. No
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

134. En els darrers dotze mesos has anat al psicòleg o psicòloga?

1. Sí
2. No; m'agradaria anar-hi, però no en conec cap
3. No; m'agradaria anar-hi, però no ho puc pagar
4. No; no crec que ho necessiti
5. No; no hi vull anar
90. No; per un altre motiu **134.90.v.**
Quin? _____
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

135. Fas habitualment exercici físic o esport? (*que no sigui dins el currículum escolar*)

1. Pràcticament cada dia
2. Dues o tres vegades a la setmana
3. Almenys un cop a la setmana
6. Alguna vegada en faig, però amb menys freqüència
7. Mai o gairebé mai
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P135=1,2,3

136. Quin és el motiu principal pel qual fas exercici físic o esport?

1. Per competició
2. Per estar amb les amistats
4. Per mantenir-me en forma (per salut)
5. Per modelar el cos
6. Per perdre pes
7. Per prescripció mèdica
8. Com afició o hobby
9. Com a futura professió
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

Alimentació

137. Ens pots dir com és la teva alimentació?

1. Menj de tot
  2. No menj carn, però sí peix i ous
  3. Som vegetarià o vegetariana
  4. Som vegà alimentari o vegana alimentària
  5. Som flexitarià o flexitariana
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

138. Actualment, fas dieta per apri-mar-te?

1. Sí
  2. No
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

Pràctiques de risc

141. Amb quina freqüència fas o no aquestes activitats?

	1. Cada dia	2. Tres o quatre dies a la setmana	3. No- més els caps de setmana	4. Dues o tres vega- des al mes	5. Només a les festes del poble	6. Mai	98. NS	99. NC
141a. Beure alcohol								
141b. Fumar tabac								
141c. Fumar porros (<i>marihuana, maria, petards, xocolata, cost, haixix</i>)								
141e. Consumir altres drogues								
141f. Prendre cinc o més consumicions d'alcohol en una sola ocasió de consum								
141g. Conduir havent begut o anar en cotxe si la persona que conduïx ha begut								

139. Amb quina freqüència consumeixes begudes energètiques, ensucrades o refrescs, o menjar ràpid o processat?

1. De quatre a set dies per setmana
  2. D'un a tres dies per setmana
  3. Mai o gairebé mai
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

140. Et sents bé amb el teu cos?

1. Sí, completament
  2. Sí, majoritàriament
  3. No, hi ha parts del meu cos amb les quals no em sent bé
  4. No, gens
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

Sexualitat

Ara parlarem de la teva sexualitat, si vols.

12. Ens pots dir amb quin gènere t'identifiques?

1. Dona
2. Home
3. No-binari o un altre
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

142. Ens pots dir quina és la teva orientació sexual?

1. Heterosexual
2. Lesbiana o gai
3. Bisexual
4. Pansexual
5. Asexual
6. No n'estic segur o segura
90. Una altra **142.90.v. Quina?**

-
98. No ho sé (NS)
  99. No vull contestar (NC)

143. Quina edat tenies quan vares tenir relacions sexuals completes per primera vegada?

1. _____ anys
2. He tingut relacions sexuals, però no completes
3. No he tingut mai relacions sexuals
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P143 = 1**144. Quin mètode vàreu utilitzar la darrera vegada?**

1. Preservatiu o condó
2. Píndola anticonceptiva
3. Píndola de l'endemà
4. *Coitus interruptus* / marxa enrere
5. Pegat anticonceptiu
6. Mètodes naturals (*Ogino, Billings, temperatura*)
7. Preservatiu femení
8. DIU, dispositiu intrauterí o esterilet
9. No n'utilitz: estam cercant un infant
10. No n'utilitz: no hi ha perill d'embaràs

11. No vaig utilitzar cap mètode anticonceptiu o de barrera

90. Un altre **144.90.v. Quin?**

-
98. No ho sé (NS)
  99. No vull contestar (NC)

145. En els darrers dotze mesos, en totes les relacions sexuals que has tingut has utilitzat preservatiu?

1. Sí, sempre n'he utilitzat
2. No, alguna vegada no n'hem utilitzat
3. No n'hem utilitzat mai
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

FILTRE P145 = 2,3**146. La darrera vegada que no vàreu fer servir preservatiu, quin diries que va ser el motiu principal? (*Ordre aleatori.*)**

2. No em vaig atrevir a proposar l'ús del preservatiu
3. No disposàvem de preservatius en aquell moment
4. Coneixia prou l'altra persona
5. L'altra persona no volia fer-ne servir
6. Jo no volia fer-ne servir
7. Utilitzam un altre mètode anticonceptiu
8. Vaig creure que no corria cap perill
9. Només practicam sexe oral
10. Problemes d'impotència amb el preservatiu
12. Sense preservatiu se sent més
13. Havíem begut o pres massa alcohol o altres drogues
14. Tenia un desig incontrolat
15. Estàvem intentant tenir un infant
16. Vàrem decidir prendre la píndola de l'endemà
90. Un altre **146.90.v. Quin?**

-
98. No ho sé (NS)
  99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P12 = 1 & P143=1

147. T'has quedat embarassada alguna vegada sense voler-ho?

- 1. Sí
- 2. No
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

148. Has avortat alguna vegada?

- 1. Sí
- 2. No
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

149. Has utilitzat alguna vegada la píndola de l'endemà?

- 1. Sí
- 2. No
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P149 = 1

150. En els darrers dotze mesos, quantes de vegades has pres la píndola de l'endemà?

- 1. Una vegada
- 2. Dues o tres vegades
- 3. Més de quatre vegades
- 4. Enguany, cap vegada
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM QUE FILTRE P143 = 1

151. Com probablement saps, hi ha vegades en què les relacions sexuals no són consentides, fins i tot amb persones que coneixes. Quina d'aquestes afirmacions diries que s'ajusta més a la teva realitat?

- 1. Sí, he tingut relacions sexuals que no hauria volgut tenir
- 2. Volia tenir una relació sexual amb una persona determinada, però vaig fer coses de les quals no estava convençut o convençuda i després em vaig sentir malament
- 3. No, en les meves relacions sexuals no més he fet coses que em venien de gust
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

152. Amb quina freqüència veus pornografia?

- 1. Pràcticament cada dia
- 2. Dues o tres vegades a la setmana
- 3. Dues o tres vegades al mes
- 4. Alguna vegada ho he fet, però amb menys freqüència
- 5. Mai
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

FILTRE P143 = 1,2 & P152 = 1,2,3,4

153. En quin grau t'inspires en la pornografia quan tens relacions sexuals?

- 1. Molt
- 2. Bastant
- 3. Poc
- 4. Gens
- 98. No ho sé (NS)
- 99. No vull contestar (NC)

A TOTHOM

154. Has rebut alguna vegada assessorament en els temes següents? (En el centre educatiu, centre de salut, serveis d'informació per a joves, amb un professional privat, etc.)

	1.	2.	98.	99.
	Sí	No	NS	NC
154a. Sexualitat o afectivitat				
154b. Drogues				
154c. Alimentació				
154d. Riscs digitals				

SATISFACCIÓ GENERAL I EXPECTATIVES DE FUTUR

155. Valora fins a quin punt tens satisfacció amb la teva vida, en una escala en què 0 és molt insatisfet o insatisfeta i 10 és molt satisfet o satisfeta.

1. _____
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

156. I com veus la situació de les persones joves actualment?

1. Molt bé
2. Bé
3. Regular (*en uns aspectes bé i en d'altres malament*)
4. Malament
5. Molt malament
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

157. Creus que la teva vida, en el futur, serà millor que la dels teus progenitors o tutors?

1. Millor
2. Igual
3. Pitjor
98. No ho sé (NS)
99. No vull contestar (NC)

Ja hem acabat l'entrevista i t'agraïm molt la col·laboració. Quan hàgim analitzat les dades, prepararem un informe sobre la situació de la joventut. Sense cap compromís i garantint la confidencialitat de les dades, ens facilitaries un contacte per poder fer un control posterior de l'enquesta i enviar-te un enllaç a l'informe?

C1. Telèfon: _____

C2. Correu electrònic: _____

C3. Edat: _____

INFORMACIÓ BÀSICA SOBRE PROTECCIÓ DE DADES

El **responsable** del tractament de les seves dades és l'INSTITUT BALEAR DE LA JOVENTUT (IBJOVE).

La **finalitat** del tractament és la realització d'una enquesta a la joventut de les Illes Balears.

La **base legitimadora** del tractament és la basada en l'interès públic de la consulta, enquesta i estudi.

Les dades personals es mantindran mentre es mantingui la vinculació amb l'entitat o durant els anys necessaris per complir amb les obligacions legals.

No se cediran les seves dades a tercers, excepte en cas d'obligació legal.

No es realitzaran transferències internacionals de dades.

Podrà exercitar els seus drets d'accés, rectificació, supressió, oposició, així com altres drets desenvolupats en el RGPD tal com s'explica a la informació addicional a la nostra web <http://infojove.caib.es> o c/ de l'Uruguai, s/n, Velòdrom Illes Balears 07010 Palma

Nota biogràfica de les persones que han elaborat aquest informe

David Abril Hervás

(Inca, 1975) és doctor en Educació i professor de Sociologia a la Universitat de les Illes Balears (UIB), on és secretari del Departament de Filosofia i Treball Social. Membre de l'Observatori Social de les Illes Balears (OSIB) i dels grups de recerca Desigualtats, Gènere i Polítiques Públiques (UIB) i INTER, Investigació en Educació Intercultural (Universitat Nacional d'Educació a Distància, UNED), la seva experiència professional prèvia a l'acadèmica és en l'àmbit de la intervenció socioeducativa amb persones joves i migrants i la gestió de polítiques públiques. És autor o coautor de més d'una trentena d'articles, llibres i capítols de llibres en l'àmbit de la recerca social, i ha col·laborat en diversos informes i estudis, com ara els de la fundació Fomento de Estudios Sociales i Sociología Aplicada (FOESSA), els informes de l'OSIB o les memòries anuals del Consell Econòmic i Social (CES). En l'àmbit de la joventut, alguns dels estudis i projectes més recents en els quals ha participat comprenen temes com els discursos d'odi entre els adolescents (Centro Reina Sofía, FAD), el reconeixement de les notícies falses entre els joves (UIB i Fundació Bit), l'ús d'eines com el hip-hop entre adolescents amb vulnerabilitats, o les representacions socials dels joves en els mitjans de comunicació arran de la pandèmia.

Joan Amer Fernández

(Selva, 1976) és professor titular d'universitat del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la UIB. És llicenciat i doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del GIFES. Des del 2020 és el director de l'Anuari de l'Educació de les Illes Balears. Les seves línies de recerca són els programes familiars basats en l'evidència, la pedagogia social, i la sociologia de l'educació i la família. Fou investigador postdoctoral (MEC) a la Universitat de Lancaster (Regne Unit) i ha fet estades a la Universitat d'Amsterdam (Països Baixos) i a la Universitat Estatal d'Arizona (Estats Units). Entre les seves publicacions recents s'inclouen articles a les revistes internacionals *European Journal of Social Work*, *British Journal of Guidance & Counselling*, *Families in Society* o *Journal of Children's Services*, entre d'altres.

Elga Cremades Cortiella

(Tarragona, 1987) és professora contractada doctora de la Universitat de les Illes Balears. La seva recerca se centra en la sintaxi catalana, l'ensenyament del català com a llengua addicional i la lingüística clínica, encara que, des que es va incorporar al Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB), també ha fet recerca en sociolingüística catalana.

Isabel Llodrà-Riera

(Sant Llorenç des Cardassar, 1974) és cap de l'Àrea de Societat Digital de la Fundació Bit, i treballa en la divulgació de la cultura tecnològica, la digitalització de les empreses i el foment de les vocacions STEM. Ha col·laborat amb el Centre Coordinador dels Serveis d'Informació Juvenil (Infojove) en accions de divulgació i tallers sobre la creació de la identitat digital, la reputació en línia i feines de futur. Ha estat investigadora principal de diverses recerques sobre els usos d'Internet en diferents àmbits, publicades per l'Observatori Balear de la Societat de la Informació (OBSI). Va ser comissària de l'exposició «I tu, qui ets a Internet?»; coautora del llibre *Visibilidad. Cómo gestionar la reputación en Internet* i autora dels capítols «Mercados digitales turísticos en la era de las plataformas» i, juntament amb altres autors, «Social media and hospitality management». Va guanyar el tercer premi per a relats de ciència-ficció no distòpica en el I Premi Pragma, organitzat per la Fundació Asimov, amb el relat «El movimiento nodo», publicat a *Tiempo de utopías*.

Joffre López Oller

(Barcelona, 1975) és llicenciat en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el màster en Polítiques Públiques i Socials per la Universitat Pompeu Fabra i el postgrau en Data Science for Social and Business Analytics per la Universitat de Barcelona. Autor de l'informe de l'Observatori d'Emancipació del Consell de la Joventut d'Espanya i dels informes anuals de l'Observatori Basc de la Joventut titulats *El coste de la emancipación residencial en Euskadi*, col·labora en projectes de recerca vinculats al món del treball, la pobresa i l'exclusió residencial.

Assumpta Mas Liñares

(Palma, 1970) és tècnica de joventut a l'Institut Balear de la Joventut. Promotora i responsable de l'Observatori de la Joventut de les Illes Balears. És llicenciada en Filosofia i Lletres, secció Ciències de l'Educació per la Universitat de les Illes Balears i màster en Joventut i Societat per la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED). Formadora i avaluadora de qualificacions de formació professional per a l'ocupació. Autora d'estudis, informes i articles relacionats amb l'àmbit de la joventut. Les seves línies de feina es centren en el desenvolupament i l'avaluació de les polítiques de joventut i en el coneixement de la condició juvenil.

Francina Mas Parera

(Manacor, 1981) és llicenciada en Sociologia per la Universitat de Barcelona i diplomada en Treball Social per la UIB. Treballa com a tècnica en estadística en el Servei de Promoció de la Salut de la Conselleria de Salut. Durant els darrers quinze anys ha treballat en l'anàlisi de la implantació de la societat de la informació a les Illes Balears, redactant estudis i publicacions sobre el ciberassetjament entre la gent jove i els usos que fan d'Internet, així com la percepció de les notícies falses en l'alumnat universitari.

Carmen Orte Socias

(Santander, 1956) és llicenciada en Psicologia i doctora en Ciències de l'Educació. És catedràtica d'universitat des del 2006, i té sis quinquennis de docència reconeguts i cinc sexennis de recerca, a més de tenir activa l'excel·lència investigadora. És la investigadora principal en programes de prevenció familiar basats en l'evidència científica del GIFES de la UIB. En l'àmbit de la formació al llarg de tota la vida, va crear la Universitat Oberta per a Majors (UOM) el curs 1997-1998 i la va dirigir fins al juliol del 2013. En l'àmbit de l'educació familiar i l'aprenentatge al llarg de tota la vida, té tres recerques competitives actives, una de nacional i dues d'Europees. És la directora de la Càtedra d'Atenció a la Dependència i Promoció de l'Autonomia Personal, i dirigeix l'Anuari de l'Envelliment Illes Balears. És la directora del LIFAC.

Belén Pascual Barrio

(Palma, 1968) és llicenciada en Sociologia i doctora en Ciències de l'Educació (UIB). Com a professora titular del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la UIB, imparteix diverses assignatures de grau i de postgrau vinculades amb la sociologia de l'educació i la pedagogia social, àmbits que integren les seves principals línies de recerca: la prevenció familiar i de drogodependències, la intervenció comunitària, la inserció socio-laboral dels joves, i l'anàlisi del sistema educatiu. És membre del GIFES de la UIB i, des del 2018, membre del Comitè Executiu de la Societat Iberoamericana de Pedagogia Social (SIPS) i coordinadora de l'Anuari de la Joventut de les Illes Balears. Actualment, és codirectora del màster en Intervenció Socioeducativa amb Infància, Adolescència i Família.

Maria Ramos Monserrat

(Palma, 1965) és llicenciada en Medicina per la Universitat Autònoma de Barcelona, doctora en Ciències Mèdiques per la Universitat de les Illes Balears (UIB) i màster en Salut Pública per l'Escola Andalus de Salut Pública. Treballa com a tècnica de salut pública en el Servei de Promoció de la Salut de la Conselleria de Salut i és professora associada de Medicina Preventiva i Salut Pública de la Facultat de Medicina. Va participar en l'estudi Salud y juventud del Consell de la Joventut d'Espanya, l'any 2002, i coordina el programa de centres educatius promotors de la salut (CEPS), juntament amb la Conselleria d'Educació i Universitats.

Maria del Mar Ribas Mas

(Maria de la Salut, 1974) és llicenciada en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (1997). Actualment treballa com a cap de servei de l'Observatori del Treball (OTIB) del SOIB. Ha estat professora associada del departament de Filosofia i Treball Social de la UIB (2003-2008), així com també professora col·laboradora del Títol Superior de Turisme (2001-2003). Col·laboradora de la Memòria del Consell Econòmic i Social sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, concretament coautora del capítol de mercat de treball. Ha col·laborat en diversos estudis i publicacions realitzats a les Illes sobre la realitat social i laboral de les Illes, com ara La qualitat del treball. Una proposta d'indicador (2004) del CESi les seves dues revisions i actualitzacions posteriors. O L'Estudi sobre la Prospectiva Econòmica, Social i Mediambiental de les Societats de les Illes Balears a l'Horitzó 2030 (H2030), també del CES.

Ivan Solivellas Ugena

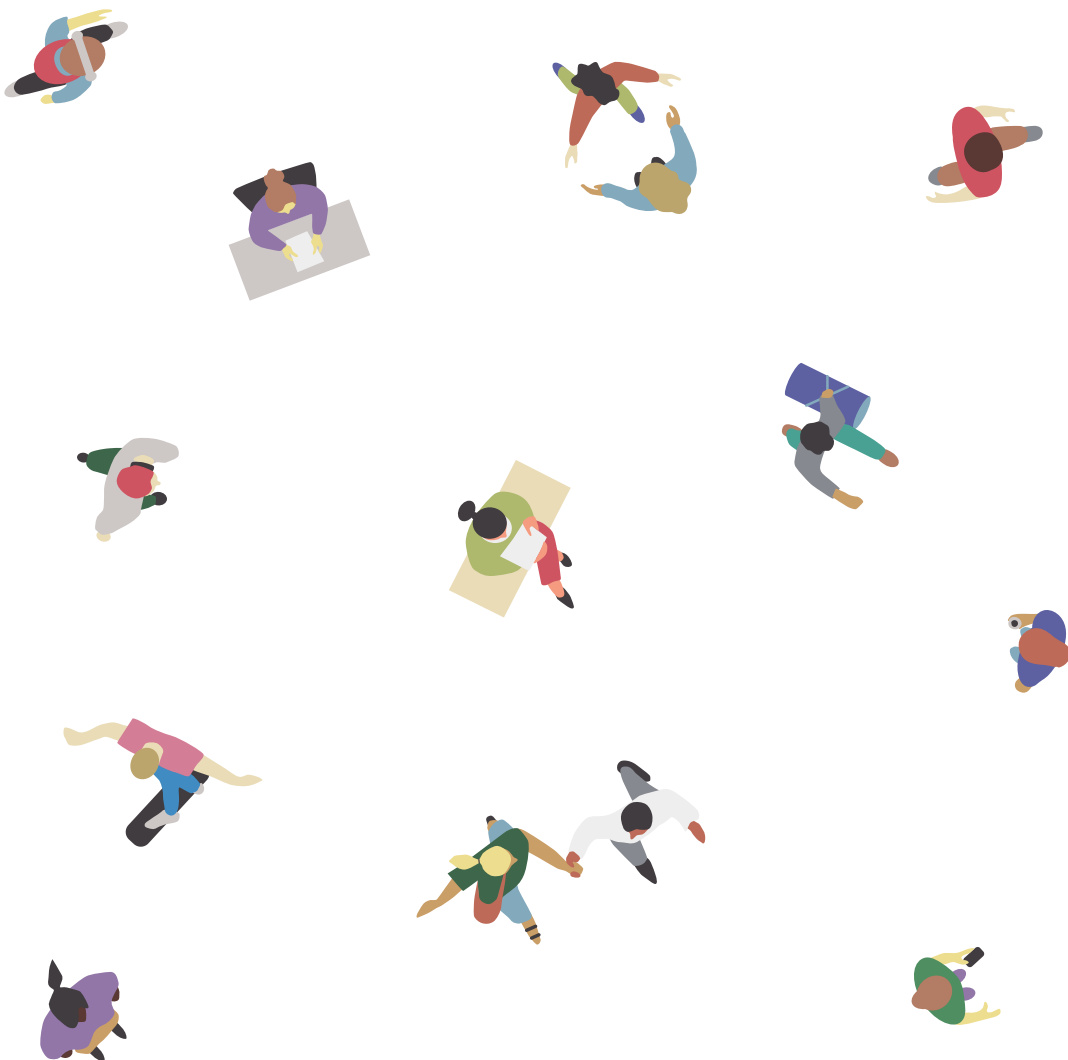
(Palma, 1992) és professor ajudant doctor de la Universitat de les Illes Balears. Les seves línies de recerca se centren en la sociolingüística, amb especial atenció a les ideologies lingüístiques i la descripció de la situació sociolingüística, i en l'estudi del lèxic.

Maria del Mar Vanrell Bosch

(Llucmajor, 1980) és professora contractada doctora de la Universitat de les Illes Balears. La seva recerca se centra en l'estudi de la variació, el canvi i el contacte lingüístics, amb un interès especial en llengües poc explorades. Durant els darrers anys també s'ha dedicat a la descripció de la situació sociolingüística de les Illes Balears.

Marga Vives Barceló

(Palma, 1978) és llicenciada en Psicopedagogia i doctora amb menció europea en Ciències de l'Educació per la Universitat de les Illes Balears (UIB), on, actualment, és doctora contractada del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques. Anteriorment, ha treballat com a mestra en diferents centres educatius, on ha estat membre i coordinadora de l'equip de suport. Entre les seves línies de recerca destaquen l'aprenentatge al llarg de tota la vida, la inadaptació infantil i juvenil, i la gestió de conflictes. Ha participat com a experta en l'elaboració del Protocol de prevenció, detecció i intervenció de l'assetjament escolar de les Illes Balears (Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar), i és membre del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la UIB i subdirectora del Laboratori d'Investigació sobre Família i Modalitats de Convivència (LIFAC).

 Govern de les Illes Balears
Conselleria de Famílies i Afers Socials

IB Jove | Institut Balear de la Joventut

Consell de Mallorca

CONSELL INSULAR DE MENORCA

Consell d'Eivissa

Consell Insular de Formentera

Amb el suport de:

 IBESTAT
Institut d'Estadística de les Illes Balears

